This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

K. 146.4645.1

METHODVS
MEDICAMENTA COMPONENDI, EX
ſimplicibus, iudicio ſummo delectis, & arte certa paratis, quatuor libris diſtributa:

AVTORE D. IACOBO SYLVIO MEDICO.

Indice adiecto copioſiſsimo.

REM MAXIMAM SIBI

PROMITTIT PRVDENTIA.

COLEGIO DE S. CARLOS * BIBLIOTECA

LVGDVNI,

Apud Guliel. Rouil. Sub ſcuto Veneto.

1549.

PETRO CASTELLANO, TVTELENSIVM EPISCOPO, IACOBVS SYLVIVS MEDICVS S. P. D.

DIVINAM ac memorabilem illam in nos benignitatem cùm ſtudioſiſſimus quiſque hominem iuuando proximè imitari contendat: nulla tamen ratione alia plenius exprimit, quàm morbis tutò profligatis ſanitatem priſtinam reſtituendo: idq́; per vſum cauſarũ, quas ob id ſalubres, appellamus. Inter quas licet magni ſint momenti, aër, motus, cibus, potus, primas tamen medi-

BIBLIOTECA D. COLEGIO DE S. CARLOS

camenta tenere optimo iure videntur, vt quæ maxima vi ſua morbos etiam grauiſsimos plerunque tam celeriter propulſent, vt horum opus miraculi loco habeatur. Quapropter ea Deorum manus rectè vocauit Herophilus & Apollo, Aeſculapius, Hippocrates, alijq́ non pauci celebres medici pro Dijs ſunt habiti. Et cùm cunctis propè mortalibus inſita ſit per medicamenta curandi cupiditas, ac tu præcipuo eorum cognitionis ſtudio incendaris, hæc me ratio vna commouit, vt amplitudinem tuam aliquo meorum laborum fructu recrearem: nec ea tamen ſola, ſed honeſtam cogitationem hanc noſtram vehementer auxit tum ſingularis tua, & cum omnium rerum bonarum cognitione coniuncta eloquentia, tum incredibilis in omnes literarum ſtudioſos benignitas: quibus raris & maximis virtutibus nil mirum, ſi tam repentè clariſsimus euaſeris, dum docti omnes certatim ore vno

ſum

ſumma de te omnia, vti res habebat, prædicarent, teq́ non modò ſtudiorum præſtantiſsimorum, ſed etiam peregrinationum & longinquarum & multarum laboribus maximis tam feliciter perfunctum, honoribus ampliſsimis iam perfungi digniſsimum, honorificentiſsimè apud omnes inclamarent. Rex verò noſter Franciſcus, muſarum omnium pater ac illuſtrator magnificentiſsimus, hac adductus fama, vltrò te in ſuorum primorũ clientelam accerſiuit, ſummamq́ tuam in dicendo fœcunditatem, perſpicuitatem, felicitatem admiratus, ſummis vitæ ornamentis honeſtandum te & beandum nulla mora cenſuit: ſicq́ tua dicta amplexatur, ſic fouet, ſic præſentibus omnibus exoſculatur, ſic ex te recipit omnia, tanquam ex tripode pronuntiata: vt ſi quando vel te alijs, vel alios tibi (vt ferè in ſermone fit) contradicendi cupiditas ceperit, quæ tibi libertas & modeſtia in re-

ſellendis, quæ facilitas in tranſmittendis aliorum ſententijs parum probabilibus, quæ denique dignitas in veritate aſſerenda? quem Lyſiam, quem Platonem, quem Periclen, quem Demoſthenem, te cæteris velut ægide quadam eruditionis tuæ ſtupefactis audiendum exhibes? Quibus omnibus in quauis encyclopædiæ parte ſic apud Regem flores, vt cum Rege ſumma ſis in gratia. Quòd ſi principibus viris placuiſſe laus ſit præcipua, vt ille dicebat, quis pro dignitate felicitatem omni humana laude maiorem ſatis commodè laudauerit? qui non principibus viris tantùm places, verùm etiam Regi Franciſco perplaces, omnium qui iam ſunt Regum gloriam, atque etiam ipſius antiquitatis memoriam virtute ſua facilè ſuperanti, ſiue rei militaris ſcientiam, ſiue literarum omnium bonarum amorem, & honorem & cognitionem, ſiue autoritatem, ſiue felicitatem in

eo ſummam ſpectare libet. Quæ rara & maxima Regis Franciſci ornamenta quoniam plenius attigi, tum poëmatio de memorabili ipſius & Henrici Anglorum Regis ad Ardeam conuentu, tum libello alio à me ſuperioribus proximis menſibus conſcripto de ſalubri ipſius viuendi ratione: plura nunc dicere ſuperſedebo, cùm hoc tantum dixero, à Franciſco Rege noſtro vita longiſsima digniſsimo Ptolemæum Philadelphum Aegypti regem, Attalumq́ Pergami, & ſi quos alios publicæ hominum vtilitati natos Reges idem ſtudium tenuit, in bibliothecis omni genere librorum celebrium inſtruendis longè exuperari. Nam illi pecunia mediocri ſingulas ſinguli bibliothecas collocupletarunt: at noſter Franciſcus innumerabiles bibliothecas ſumptu maximo ea ratione exornauit, & exornandas collocauit, vt nullo vnquam æuo deſituræ videantur. Non'ne glorioſius eſt

longè, ac multo magnificentius, libros omni genere diſciplinarum bonarum refertiſſimos ex penitiſſima Græcia, & regionibus alijs pecunia grandiſſima coemptos, in Galliamq́; conuectos non in bibliothecas tantum regias conieciſſe: ſed manu fideli deſcriptos, typographia planè admirabili excuſos, in omnium bibliothecas contuliſſe: qua magnificentia quid diuinius, quid Rege maximo potentiſſimoq́; dignius dici aut fieri poteſt? Ad hæc tamen omnia, adiecit ampliſſima virorum Latinè, Græcè, Hebraicè doctiſſimorum ſalaria: perq́; omnes literarum bonarum ordines ſtatum Parrhiſijs florentiſſimum ſic tenent, vt nec melius, ſi Apollo ipſe cum Muſis adeſſet, tenerent. O te terq́; quaterq́; fortunatam Galliam, quæ Regem ſortita es ſapientem, & omni ſapientiæ ſtudio fauentem, quantum aliorum mortalium fauit vnquàm nemo. Cùm verò ad præclara hæc facinora propen

penſum maximè magnum & ſanctum Regem, & ad optima quæque natum regis animum conſilio, opera, ſtudio incitare non deſinas, Caſtellane vndecunque abſolutiſsime, docti omnes habent, cui plus quàm tibi debeant, neminem, tuisq́ ſucceſsibus proſperis gratulantur, amplioresq́ exoptant, & obſecrant. Vale, & in bonam partem accipe hoc noſtrũ magnarum in medicina rerum rudimentũ.

DE MEDICAMENTORVM SIMPLICIVM NATVRA, EX DIOSCORIDE ET GALENO, ET ALIIS,

Liber primus.

***

SIMPLEX compoſito prius natura & doctrina eſſe, tum rerũ omnium cõditio, tum Galeni ſcripta vbiq; demonſtrant. Propterea nobis cõpoſita medicorum pharmaca in melius ad veterum methodos reformaturis, de Simplicium notis & viribus, quæ Dioſcoridi præcipuè & Galeno ſcripta ſunt, paucis agẽdum eſt: idq; totum in quoſdam communes locos reducendum, quod etiã Dioſcoridi placuiſſe magis video, licet vbique id tam ſolicitè non obſeruarit. In ſingulis verò ipſis communibus locis ordinem alphabeti (quod & Galenus fecit) ſequemur. Quoniam verò multę plantarum quarundam partes medicamentoſæ ſunt, ob idq; in

in locos plures incidere debent, eas tamen omnes vno in loco perſtrinximus, quem index palam cõmonſtrabit, ne res eadem aliquoties nobis repeteretur. Porrò locos ipſos ſumemus à plantis, animalibus, metallicis & terreis corporibus, à quibus non medicamentorum modò, ſed etiam alimentorũ materiæ accipi cõſueuerunt. Sed ne locorum multitudo lectori memoriam turbet magis, quàm promoueat, & inuentionẽ quæſitæ rei etiam remoretur, quæ ad metalla & terrea corpora pertinẽt, loco vnico cõcludemus omnia: quæ item ad animalia tota, & ipſorum quorundam partes, tam ſimilares quàm organicas, in vnum coniiciemus locum. Ipſas verò plantarum partes, quia numeroſæ ſunt, & in cuiuſque genere ampla eſt ceu familia, in plures locos digeremus, ordinem quẽdam naturæ ſequuturi: primùm radices, & folia molientis: deinde flores, fructus, ſemina, & alia permulta, quæ omnia ſequens diuiſio planiora fecerit. Neque hic expectes omnium ſimpliciũ naturam omnem audire. Id enim Dioſcoridem, Galenum & aliorum de re ſimplici cõmentaria deſcribere fuerit. Mihi verò propoſitum eſt, ea tantùm ſimplicia leuiter attingere, quibus ad cõponenda libro quarto medicamenta

eſt

eſt opus: eorumq; ſimpliciũ eas præcipuè facultates explicare, quibus potiſsimùm ad vires illorum cõpoſitorum pernoſcendis egetur. Nec mireris Arabum quædam ſimplicia hîc à me adſcripta: hæc enim inuentas ab his cõpoſitiones aliquot non negligendas magna parte complent: ob id ex illorum libris vtcunque mihi perſtringenda fuerunt. In hoc autem labore ſi meum ſtudiũ doctis viris probari agnouero, ad alia his maiora, de ſimpliciũ medicamentorũ materia inuitabor. Quòd ſi in hoc libro quædam deſideret pharmacopœus, diſcat nõ ſibi ſcripta hæc, ſed medicinæ ſtudioſis potius: expectetq; librum ſibi peculiarem de ſingulorũ medicamentorum ſimplicium exacto delectu, illi maximè ad probas medicamentorum compoſitiones neceſſario: poſt hunc alium de his quæ ad conficiendam rectè quanuis compoſitionem ſunt vel vtilia, vel etiam neceſſaria: ac tertiũ præter hos compoſita propè omnia complectentem, & in ſingulis componendi modum planiſsimè explicantem.

*

Medicamenta ſumuntur à

- Plantis, & harũ partibus ſimilaribus & diſsimilaribus
  - Radice.
  - Floribus.
  - Stipite.
  - Ramis.
  - Surculis.
  - Foliis.
  - Fructibus.
  - Seminibus.
  - Corticibus.
  - Succis.
  - Liquoribus
  - Reſinis.
  - Gummis.
- Animalibus totis
  - Vulpe.
  - Hirundine.
  - Mortacilla.
  - Galerita.
  - Limacibus.
  - Cicadis.
  - Cantharidibus.
  - Cancris.
  - Oſtreis.
  - Buccinis.
  - Purpuris.
  - Lumbricis.
  - Tinca.
- Partibus animalium
  - Organicis
    - Capite mænidum.
    - Hepate lupi.
    - Teſtibus fibri.
    - Renibus ſcincorum.
    - Corpore toto viperæ excepta cauda, et capite, pelle, interaneis.
  - Similaribus
    - Pinguedine.
    - Adipe.
    - Cerebro leporis.
    - Medulla.
    - Oſſe.
    - Dente.
    - Coagulo.
    - Lacte & eius partibus.
    - Sanguine.
    - Tunica interna ventriculi.
    - Vnguibus caprarum, aſinorum.
    - Cornu cerui, vnicornis
    - Glutino tauri.
    - Senecta ſerpentis.

Medicamẽta itẽ ſumũtur ab

- Animaliũ excremẽtis,
  - Stercore canum, luporum, puerorum, bubulo, caprino, colũbino.
  - Felle.
  - Sudore.
  - Vrina.
  - Saliua.
  - Sorde.
  - Lana ſuccida.
  - Pilis.
- Ceu excremẽtis.
  - Ouis.
  - Melle.
  - Cera.
  - Lacte.
- terreis corporibus,
  - Marinis, vt
    - Salibus, & eius partibus.
    - Adarce.
    - Spongia.
    - Alcyonio.
    - Nitro.
    - Aſphalto.
  - Terra multiplici.
  - Lapidibus, vt
    - Pumice.
    - Pyrite.
    - Iaſpide.
    - Sapphyro.
    - Iudaico.
    - Gagate.
    - Smaragdo.
    - Hematite.
  - Metallicis, vt
    - Salibus, nitris foſsitiis, auripigmento, ſandaracha, ſulfure, cadmia, lithargyro, chalciti, auro, argento, &c. & horum partibus.

RADICIBVS plantæ omnes alimentum ſibi familiare, dulces dulce amarum amaræ, & reliquę ad portionem ex terra ipſa trahunt. Vnaquæque ſuo tempore potiſsimum in ſolo & ſub cœlo cuiuſq; naturæ magis propitio. Neque enim omnis fert omnia tellus: neque cœlum quoduis eſt plantis omnibus amicum, ſed trahit ſua quamq; tanquàm voluptas quædã, qua incitantur plantæ ſtata anni parte ad alimentum copioſius è terra trahendum: quo habitiores redditæ edunt ſurculos, folia, flores, fructum, aut ſemen. Hæc poſteriora veluti ſcopum quendam naturæ plantis cum animalibus communem: ambo enim ſibi ſimile modis omnibus moliuntur excitare, vt ſi immortalia omnino non ſint, ſaltem quadantenus ſint immortalibus proxima, ſpecie per tot ſuppoſititia ſingularia perennante. Hinc animalibus fœtuũ cura eſt pręcipua, & quod mireris, plantis ipſis ſemina & fructus (in quibus ſpes ſua eſt ſucceſsionis) ſic veſtientibus, ornantibus, munientibus, armantibus. Quam rem cùm ſequentibus & aliorum de ſimplici materiæ libris, tum vel maximè admirabili & adorando naturę in plantarũ partibus artificio apertè deprehẽdas.

Sed

Sed de radicibus primùm ſermo nobis eſt, quas tum præcipuè euellat medicus, cùm medicamentoſæ ſunt maximè. Quæ dos omnibus eodem non ineſt tempore, ſed aliæ alio vegetæ magis ſunt, quod ſuis locis audies: quanquam ſunt qui putent omnes radices legendas autumno, vbi folia deciderunt: alij veris initio, priuſquàm in folia aut caulem erumpant. Omnes tamen integræ ſunt, ſi fieri poteſt, vellendæ, & vnaquæque in ſolo & cœlo naturæ ipſius maximè familiari, bene nutritæ, bene habitæ, non præ alimenti copia enormes, neque ob inopiã ſtrigoſæ: tenues, rugoſæ: mox aqua lauandæ, & radiculis portionem quandam alimenti repetentibus & ſtolonibus etiamdum trahentibus purgandæ: pòſt (niſi vtendi recentibus aliqua inceſſerit vel commoditas vel neceſsitas) ſiccandæ: quædam vmbra & vento, vt apij, fœniculi, iridis, & quæ aliæ ſunt vel minores, vel ſicciores, vel rariores, quarum vires ſol ceu ignis promptè diſsipet: quædam contrariæ dictis ſole & vento, vel igni ſiccantur, ſi cœlum eſt nubilum, aut hyems: & ſæpe verſandæ, ne mucidæ aut putridæ fiant, vt bryoniæ: gentianæ, mandragoræ rhei pontici. Si verò ſiccatis citò eſt opus, patellæ ignitæ im-

poſitas ſæpe verſandas ſiccabis. Quædam item integræ ſiccantur: vt gentianæ aliæ in taleolas diſſectæ, vt iris: aliæ lignoſa matrice (ſic enim cor plantarum Gaza ex Theophraſto vocat) adempta, vt fœniculi, petroſelini, apij. Deinde reponuntur loco non inſolato, non infumato, non humido, non puluerulento: ſed ſublimi, puro, ſicco, aut ſeptentrionem, aut potius meridiem ſpectante, præſertim quando hunc plantæ quædam adhuc humidiores requirunt, modò non flent auſtri. Eædem quamdiu vegetæ adhuc ſunt ſeruandæ, paruæ ſcilicet ac tenues & raræ, vt aſari, aſparagi anno tantùm: quamuis ellebo-rus vterque etiam triennio ſeruari poſsit, vt magnæ & craſſa eſſentia prædite, bryonia, rheon ponticum, ariſtolochia, gentiana. Hæc autem tria, colligendi tempus legitimum, repoſitio commoda, & duratio, non in radicibus ſolis obſeruanda ſunt ſed etiam in aliis plantarum partibus, atq; adeò quibuſdam animalium aliquorum partibus, vt ſanguine hircino, hepate lupi, pulmone vulpis, veſica apri. Propterea chamæpityn, chamędryn, thlaſpi, cẽtaurium, polium hypericum, aliaque, florentia capiebat Galenus, theriacem, vel aliud medicamentum compoſiturus, non ſole æſtiuo ſic

Li.1. antidotorum.

ſiccata,neq; dum fructus eorum adhuc cru di & imperfecti ſunt.Iubet idem continua ſpeculatione cognoſcendum,quando fru-ctus ſunt futuri, quando æduntur,quando augētur, quādo deniq; vigent.Quo tem-pore potiſsimū eos cōmodè decerpas,& in ſiccis domūculis repoſitas cuſtodias, ne à ſolis radiis vrātur,neq; humiditate à tecto, vel muris madefiāt.Ob id domo non vult ſubterranea eos reponi nec aliis vicina,ne-que ſub tegulis,ſed horn media,quæ oſtia meridiē ſpectātia habeat: propè quæ tamē medicamēta ne reponas.Omnia igitur le-genda,quādo ſummarū ſunt viriū,& accu-ſandi tum mercatores,tum herbarij,qui ra dices, liquores, ſuccos,flores,germina,fru ctus extra anni tempus carpunt, & in vr-bes conferunt.In quibuſdam & aſtrorum obſeruatio valere putatur.Pæoniæ enim radix ad epilepſiam legenda decreſcente luna quibuſdā videtur, & alyſſon ſub æſtu caniculæ vult legi Galenus:vt Aeſchrion cancros fluuiatiles capi contra rabiē,vnde eſt herbæ nomen : tanquam vis quædam illis cōtra rabiem à ſidere accedat, rabiem canibus afferente.Plantas itē calidas ex ca lidis regionibus,& ex harū editis & ſiccis locis,vt Cretæ montibus, præfert Gale.vt abundè in methodo medicamenta com-

Lib.3.com po.ph.ge-neral.

Lib.2. antid.

Galenus in horum ſimplic.vi ribus.

ponendi audies. Neq; velim lectorẽ latere multas efferri plantas per vs vel os maſculinè, interdum etiam fœmininè vel per vm vel on genere neutro: vt acorus, elleborus, hyſſopus, fœniculus, crocus, lupinus, peucedanus, œſypus, vel acorum, eleborum, vt ὁ βούτυρος καὶ τὸ βούτυρον: ὁ καὶ ἡ χάλκανθος, καὶ τὸ χάλκανθον: ἡ ἔμπλαστρος, ἡ ἀντίδοτος, καὶ τὸ ἔμπλαστρον, τὸ ἀντίδοτον, ἵππος præterea, id eſt equus in compoſitione cum nominibus plantarum ſignificat magnum vt βοῦς, id eſt, bos: quod docent hipposelinum: hippomarathrum: hippolapatum: vnde opinor noſtratibus iuglandes caballinæ vulgò vocantur omnium maximæ.

Lib. 10. ſimp. et 4. c. ph. par. & 1. ph. g.

ACORVS guſtu acri, & modicè amaro, odore iucundo, tenui conſiſtentia, calidus ſiccus ordine tertio Gale. lib. 6. ſimplic. Is nunc eſſe videtur quibuſdam Calamus aromaticus, aliis potiùs Galanga. Quibus repugnat Actuarius in antidoto aurea Alexandri, in qua γάλαγγαν (ſic enim cum Arabibus vocat) & multis interiectis acorum, eodem pondere: ad finem verò calamum aromaticum pondere diuerſo miſceri ſcribit. Acorus omnino verus magnitudine ireos, galanga maior hodie vulgò dictus,

ctus, mihi Tornaco miſſus à Nicolao Godino eius vrbis præſtantiſsimo medico. Ignotus tamen quibus adhuc eſt, eius loco galãgã magno ſucceſſu miſcuerint: interdum calamũ odoratũ. Qui verò nobis frequens oſtenditur, paluſtris acorus eſt, inſipidus, inodorus, ſubſtantia craſſa, frigidus ſiccus: à xyri planta acri nobis notiſsima diuerſiſsimus: quadripertito tamẽ ſectus & ſole ſiccatus, triennio ſeruatur: non vtendus hîc, niſi Medicus imperauerit.

Veri autẽ prouentus nunc vberrimus Lugdunum & in alias Galliæ vrbes celebriores conuehitur ex India: Luſitanorum (vt audio) nauigationibus.

AGaricus tanquàm fungus eſt enatus trũcis arborũ pręcipuè glãdiferarũ, vt illicũ: toto cõtextu eſt rariore & fungoſo, ſed facie ſumma & mucrone eſt ſolutior: ſede verò & radice ſemilignoſa & ſemiputri, ob id abiiciẽda. In eo fœmina rectis venarũ diſcurſibus fracta cõſtat qui dẽtiũ murinorũ veſtigia in caſeo duro repręſentẽt. Eadẽ leuior, rarior, mollior, albior, breuior friabilior, ſplẽdidior, proinde pręſtãtior. Mas verò in fracturis filoſus neruorũ modo, grauis, denſus, durus, niger, lignoſus, longus, interdũ rotundus, ſed vbique compactior: neuter adulterationẽ re-

Dioſc. & Gal. lib. 1. antid. & li. 6. ſimp.

cipit. Vtrique ſapor eſt initio dulcis, mox amarus, tandem etiam ſubacer, & ſubaſtringens: vnde incidit, tenuat, terget, digerit, obſtructa liberat. Vis autem phlegmagoga, hoc eſt, pituitæ purgatrix, ſtomacho aduerſa: vitiis tamen omnibus internis ab ea natis ſaluber eſt in omni ætate, ob quæ medicamentum familię veteribus eſt dictus. Datur drachmæ pondere ſeu à ſcrupulis duobus ad drach. vnam pro ægri natura, ætate, viribus, conſuetudine, & morbi natura & tempore cũ vino, vino diluto, vino mulſo, ſapa, aceto, aqua, hydromelite, oxymelite. Quinetiam ſtomacho ſolutis, vt cibi tenax nõ ſit, & acida ructãtibus mãditur, & ſine humore deuoratur Dioſc. Nobis omnibus nauſeabũdus eſt, fortaſſe quia deterior nũc ex Alpibus Gall. & noſtro Delphinatu affertur, quàm quẽ maioribus mittebat Agaria Sarmatiæ regio (à qua illi nomen) & Galatia & Cilicia. Põticus Andromacho iuniori in Theriaca probatur. Mendũ igitur videri iure queat in fine lib. noni cõpoſi. pharm. part. vbi ſuffocatis ab vtero datur 50. α. hoc eſt, vncia vna cũ vino pro drachma vna. Corrigitur vino, zingibere, caryophyllis, nuce moſchata, vel aliis ſtomachicis. Seruatur annis quinq; integer, præcipuè cũ dauco,

Gal. li. 6. ſimp.

Dioſc.

Lib. 1. anti. Gal.

liby

libyſtico,polypodio.Non ſolũ autẽ ſumitur,ſed etiã foris admouetur,vt Galenus docet lib.6.ſimpl.& in fine lib.10.cõp.ph. part.in iſchiadicis remediis. De agarico autem inter radices agimus, quòd is dicitur radix Dioſcoridi,& Galeno li.6.ſimpl.

Althæa ſiue Ebiſcus eſt malua agreſtis, *Lib. 2. ali*
folijs vt cyclaminus rotundis, lanugine *ment. &*
caneſcentibus,flore roſaceo, caule bicu- *li.6.ſimp.*
bitali,radice lenta,intus alba,ſubaſtringẽ ἀλθαίνω
te. Partibus ſuis omnibus digerit, laxat, & ἀλθίω
phlegmone leuat,mitigat, coquit abſceſ- *curo, me-*
ſus coctu difficilesadipibus incocta & ſub *deor.*
acta. Radice autem & ſemine tenuiorum eſt partium,magisque tum ſiccat,tum terget. Althæa autẽ dicitur,quòd inter pri-
mas ſit vtilis,& pluribus polleat remedijs, *Pli. c. 11.*
Dioſco. Apium ſatiuũ eſt,cui gratia vul *lib.10.*
gò eſt,cuiuſque rami largis portionibus per iura innatant,& in cõdimẽtis peculiarem gratiã habent.Quæ Plinij verba noſtrum vulgare petroſelinũ magis indicãt: atque idẽ σίλινον ἴυοσμον, id eſt,odoratũ, Theocritus 3. ἰιλυλλίῳ vocat.Sed apiũ vulgare eſt Dioſco.& Gal.Eleoſelinũ,hoc eſt cum Gaza,Paludapium,quia in paludibus & ſecundũ aquæductus naſcitur. Petroſelinum autẽ verũ ex Macedoniæ aſperis & præruptis,petendũ,vt Gale.docet lib.1.de

antido. de quo in litera P. Quod verò Macedonicũ petroſelinum vulgo dicitur, eſt hippoſelinum, quod olus atrum ſeu pullũ à Latinis appellari Hermol. Ruel. Marcellus in Dioſcoride inſcripſerunt, quod meus codex Græcus non habet. Galenus autem verũ Smyrniũ (id eſt, vulgare Leuiſticum) ὀλούσατρον Romæ vocari iam conſuetũ ſcribit lib. 2. alimẽt. Omnia hæc ſelinorum, id eſt, apiorum genera idem pollent tota, ſed ſemine ſunt potentiora, & in his præcipuè Macedonicum calidũ ſiccum ordine tertio.

Ari radix vt dracunculi, ex ſimo bubulo podagris illinitur, eiuſdem cortex ſplenicos iuuat & hydropicos, Galeno lib. 9. comp. ph. part. calida ſicca primo ordine: incîdit, tenuat, terget mediocriter.

Gal. li. 6. ſimpli. & lib. 1. antid.

Ariſtolochia, quia ſit ἀριστολοχοῦσαις, id eſt parturientibus optima & ſalubris, Dioſcoridi & Galeno triplex, radicis figura præcipuè diſtincta. Quæ primo generi eſt tuberum modo rotunda, ob id & malum terræ dicitur: ſecundo digiti craſsitudine, dodrante longa: vnde (opinor) dactylitis dicitur lib. 2. comp. ph. gene. & lib. 7. cõp. phar. part. in arteriace Andromachi 16. Tertio longiſsima, quaſi vitium nouellarum, ob quam clematitis. i. ſarmẽtoſa dici

citur. Huius fructus putatur quibuſdam κόκκος orientis, vulgo Gallorum dictus, ſtupefaciendis piſcibus efficax, quam vim Plinius rotundæ tribuit. Quartum genus addit Plinius Piſtolochiam ſeu Polyrrhizon omnium tenuiſsimam, denſis radicis capillamentis iunci plenioris craſsitudine. Omnes valent tantũ radice amara & ſubacri, ſed rotunda omnium eſt ſubſtantia tenuiſsima: longa verò terget moderatiùs: clematitis, quia odore eſt gratiore, & cortice carnoſo ad vnguenta (nardina Plin.) eſt quàm ad medicationes aptior. Præfertur Pontica. & huic Cretẽſis lib. 10. compo. ph. part. Effodienda eſt meſsibus, & deſquammato terreno ſeruanda. Pli. li. 25. c. 8.

Aſarum Galli olim Bacchar vocabant, nunc ſyllabarũ metatheſi Cabaret. Valet foijs, flore, ſemine, ſed efficaciſsimum eſt radice, ellebori albi modo purgatoria. Dioſco. Galenus tamen in hiera picra etiã aſarum recipiente ſolam aloën purgatoriam vim habere ſcribit: aſarum verò humores malos ad vrinas deducere. lib. 8. cõp. phar. part. & lib. 6. ſimpl. vires habere radicis acori ſed valentiores. Fodienda eſt cùm folia mittere incipit, & in ſole ſiccanda (niſi recens vtenda ſit) quia in vmbra ſitũ celeriter trahit & ſeneſcit, præ

cipuè ex locis riguis, ex macris autem & ſitientibus(quæ imprimis amat)minùs eſt putredini obnoxia.

Aſphodelus Latinis Haſtula regia dictus, à caule inſigni ex multis radicibus bulboſis emicante, quibus agnatis abundat, interdum ad 80. Radice vtilis eſt tergente: eadem vſta magis calfacit, ſiccat, tenuat, digerit. Nunc porcorum cibus eſt, olim etiam hominũ, muribus venenum. Autumno legitur, cùm valet plurimùm.

Lib. 2. aliment. & li. 6. ſimp. Aſparagus, vel Athenienſium more per ph, Aſpharagus, vel etiam aphæreſi, Sparagus: generatim quidem eſt coliculus tenerior herbæ, fruticis, arboris, ad fructum & ſemen increſcens: ſpeciatim verò herba vulgo nota, eaque duplex, radice vtilis & ſemine ad detergendas renum & hepatis obſtructiones. Regij, qui in hortis naſcitur, & Helij, id eſt, paluſtris, meminit Gale. lib. 2. alimẽtorũ: & huius etiã initio lib. 9. cõp. ph. part. ad icterũ: & illius lib. 5. ſimp. Petræi autẽ lib. 6. ſimpl. qui poſt inuentos altiles aſparagos Corruda propriè dicitur: Polluci autem ſylueſtris aſparagus. Hic multò eſt ſatiuo efficacior. In aſparago mas à fœmina ſemine ſeparatur.

Gal. li. 6. ſimpl. BRyoniæ, ſeu vitis albæ radix terget, ſiccat, & moderatè calfacit: ob hoc

indu

induratos lienes liquat ſumpta: & cum ficis admota: & pſoram & leprã ſanat: fructus verò eius maturitate ruber, raccemoſus, eſt Pſilothrum vt planta ipſa. Nã ἄμπελον λευκὴν βρυωνίαν καὶ ψίλωθρον καλοῦσι. Gale. lib. 6. ſimp. tamen ἄμπελον λευκὴν & βρυωνίαν ſeparat lib. 1. comp. phar. part. in pilos corrumpentibus medicamentis.

Behen ſerapioni duplex, alba & rubra, magnitudine radicis paſtinacæ paruæ, calida, humida, odora, ſemen augens: ex Armenia defertur. Earum loco, ſi id ſolũ poſſunt, Eryngij radicẽ ſubſtituerem potiùs, quàm radices neſcio quas nobis ab inſtitoribus venditari ſolitas: ſed Ben eidẽ vt Meſue eſt Galeni Balanus myrepſica, de qua in Fructibus audies.

CAlamus aromaticus κάλαμος ἀρωματικὸς Dioſco. Gale. μυρεψικὸς, id eſt, vnguentarius Hippocrati, Arabicus Plutarcho, Alexandrinus Celſo: calidus ſiccus ordine ſecundo, leuiter aſtringit, minimũ acer eſt, partium nonnihil tenuium remedijs ventriculi & hepatis calidis miſceri poteſt, ac menſes mouentibus. Melior eſt fuluus, intus albicans, odore fragrantiſsimo, densè geniculatus arundinis modo, cætera mollis tactu, lentus in frangendo: confractus autem in aſſulas diſsilit, non

Gal. li. 7. ſimpl.

Dioſc.

totus,raphani in morem rumpitur:fiſtula intus plena araneorum,caſiæ guſtu,aſtringens,& cum quadã acrimonia amarus,in mandendo glutinoſus: In India naſcitur, triennio ſeruatur. Capparis radicis cortex amarus,acer, acerbus, terget, purgat, tenuat,incidit,digerit,conſtringit: lienes induratos & iſchiadas ob hæc magnificè iuuat,ſumptus vel cum idoneis remedijs admotus.Eadẽ radix etiam hepatica eſt, lib.8.comp.ph.part.& ſplenica.lib.9.eiuſdem. Flos eius & fructus aceto & ſale cõditus primis menſis ad excitandam appetentiam ſumitur,licet ſtomacho noxius, ſiticuloſus,aluum turbare Dioſcoridi dicatur.Folia capparis trita cum mero pota ſplenica.lib.9.comp.ph.part.admota cum virium vehementiã obtundentibus chœradas ſanant. Centaurij magni radix acris, aſtringens, ſubdulcis,& ſubamara: vlcera glutinat, ſanguinem reijcientibus prodeſt:à Chirone Centauro Herculis ſagitta vulnerato inuentum & nominatum Centaurium:annis decem ſeruatur Theophraſto.Centaurium autem minùs radice inefficax eſt,folijs & flore vtilis, ſubaſtringens: ob amaritudinem Fel terræ dicitur Plinio. Cyperis ſeu radix cyperi calfacit,ſiccat ſine morſu,ſubaſtringit,incidit,

vlce

vlcera præhumida cicatrice claudit, calculos frangit, vrinam & menſes mouet, oris halitum cõmendat, vt lignum aloës verũ. Cyperus Indicus inter zingiberis radices inuentus Curcuma Venetijs dicitur. Ad odoris gratiam cyperus additur tenuantibus capillos, lib. 1. comph. ph. part. à figura caulis iuncus triangularis Plinio dicitur: quadratus Celſo, licet rarò ſit quadrangulus: anguloſus Dioſcoridi non definito angulorum numero. Cyperus Babylonicus Galanga (de qua mox) quibuſdam dicitur, vulgaris ſcilicet ac minor: nã maior Acorus eſſe dicta prius eſt.

Cyclamini radix tota vehementer medicamentoſa, magis eiuſdem ſuccus: incidit, terget, ora venarum aperit, trahit, digerit, illitus abdomini ventrẽ purgat, per nares trahit, cum melle illitus ſuffuſos iuuat, ſcirrhos mirè emendat, menſes & ſudores mouet. Coſtus ſubamarus, modicè aſtringit, acer adeò & calidus, vt vlceret, Gal. lib. 7. ſimpl. & lib. 8. comp. ph. par. mihi Lugduno miſſus à Carolo Paludano eius vrbis medico iure primario, ſi Hieronymum Montuũ nulli eruditione ſecundum exceperis. Coſtus præcellit Arabicus, cãdidus, leuis, eximia odoris gratia, recẽs, abundè plenus, denſus, ſiccus, à teredinibus

Panis porcinus, quia porcis gratus.

Dioſcor.

bus nõ eroſus. Secundus eſt Indicus, vber, leuis, niger. Tertius Syriacus, grauis, colore buxeus, odore feriens. Coſtus Arabum dulcis, & amarus, Græcis indictus: ſed κό-στος γλυκῦς Arabas paſsim imitanti Actuario dicitur in ſecundo Dialachan, & paulò pòſt in diaromato. Coſtus autem hortẽſis. herba quanquàm amara eſt, fuerit magis Piperitis aut Siliquaſtrum Plinij.

Cucumeris agreſtis radix terget, digerit, emollit: potẽtiùs eius ſuccus, Elateriũ dictus, ſummè amarus, ordine ſecũdo calidus: mẽſes mouet, cynanchis cum melle illinitur, ictericis cum lacte in nares trahitur & cephalalgicis.

DAucus ſemine vehemẽter calet, præcipuè agreſtis, triplex Dioſcoridi. Seminis ſolius in alijs generibus vſus inualuit, in cretico etiã radicis. Ob id Dauci Cretici radices ſcribit Gal. lib. 9. cõp. ph. part. in malagmate dia ſpermatων.

Dioſco. Dictamni radix guſtu calfacit, partus accelerat. Folia eius pulegio ſimilia, maiora, denſa lanugine obſita, in vſu ſunt præcipuo ad ictus & morſus venenatos, ac cætera, quæ præſtat pulegium: quo tamen ob eſſentiæ partium tenuitatẽ eſt efficacius. Horum foliorum vim largam Venetijs ad me attulerunt Simon Thomas, Stepha

phanus Tullerius, Martinus Gregorius, diſcipuli olim mei longè doctiſsimi, nunc medici æqualium celeberrimi. Quæ autẽ vulgò circũfertur dictamni radix, eſt potius pſeudodictamni. Creticus laudatur potus & appoſitus. Metitur æſtate & autumno.

Doronicum Serapioni eſt radix parua, foris ſubflaua, intus alba, dulcis, calamo aromatico ſimilis: calida ſicca ordine tertio: flatus præcipuè vteri diſsipat, cordis palpitationi confert, ipſumque roborat, venenoſis morſibus & ictis auxiliatur, ſumptum & admotum. In officinis habetur: καρναβάδιον dicitur Actuario, vires illi eaſdem tribuẽti: tamen is in διάμβρα doronicum omittit, quod habet Meſues in diambra compoſitione propè eadem.

Dracunculi radix aro acrior, amarior, ob id calidior, tenuior, viſcera omnia purgat humoribus craſsis & lentis à ſe tenuatis, vlcera cacoëthe ſanat, vitiligines terget cum aceto illita.

Enula Cãpana.

ELenij radix odorata, ſubacris, amara, calfacit non primo ſtatim occurſu, ſiccatque non exactè ob humorem in ſe recrementitiũ, tandẽ verò etiã rubrificat, iſchia

iſchiadas & affectus alios diuturnos ac frigidos: eclegmate cum melle, craſſa & lenta ex pulmone & thorace expectorat, ſerpentium morſibus prodeſt. Ex montibus & ſicco ſolo præſtãtior, legitur æſtate, particulatimque diſſecta ſiccatur, vel melle aut ſaccharo condita ſeruatur: ἐλίνιον λευκὸν καὶ ἐρυθρὸν Actuarius appellat.

Ellebori vtriuſque tum albi tum nigri radix multiplex, tenuis, ab oblõgo & exiguo capite procedens, calida ſicca, ordine tertio: ſed nigra guſtu calidior, alba amarior: pituitam ac bilẽ vtrãque vacuat, alba magis vomitu, nigra deiectione: alphos, lichenas, pſoras, lepras deterget. Alba melior Cyrenaica, nigra ex Anticyra; ambæ in montibus & aſperis locis meſsibus effodiendæ, in vmbra ſiccandæ.

Eryngij radix longiſsima, intus alba, foris nigra, odorata: calida, ad primũ ordinem, ſicca ad ſecũdum: tenuium partiũ, ciet menſes & vrinas, morſibus venenatis reſiſtit, flatus diſsipat. Eſula Serapionis eſt Pityuſa Dioſcoridis & Galeni, radice, ſemine, folijs, ſucco, tithymallorum more purgans: ob id etiam tithymalli ſpecies à quibuſdam putatur. Meſuæ & Auicennæ eſula parua, eſt tithymallus paralios, id eſt maritimus: magna verò eſt tithy-

mallus platyphyllos, viribus tamen ſunt iiſdem valentibus, ſcilicet in purgando.

FOeniculus calidus ordine tertio, ſiccus primo, ſemine magis quàm radice, minùs foliis quibus lac gignit, vt illis vrinas & menſes magis ciet. Cortex radicis in vſu eſt frequenti, lib. 8. cōp. ph. part. μαλαθροσπέρμον per λ vbiq; ſcribit Actuarius, id eſt, marathri ſemen. *Marathrũ cum Græcis.*

Filicis radix maximè vtilis, amara, ſubaſtringens, lumbricos latos necat, partum mortuum eiicit, vlcera valenter ſed ſine morſu ſiccat impoſita, hepatis meatus probè terget ſine manifeſta calfactione aut refrigeratione. Gal. lib. 8. comp. ph. part. *Gal. li. 8. ſimp.*

GAlanga Actuario Barbaros in multis imitato, eſt radix ſubrubra, geniculata, intorta, grauis, ſapore acerrimo linguam admodum vellicante, calida, ſicca tertio gradu, odore & figura quadam cyperi: vnde quibuſdam Cyperus Babylonicus dicitur, vt priùs in Acoro & Cypero docuimus. Adulteratur cyperi radice aceto piperato macerata, ſed adulteratio intrò non penetrat. Coctionem iuuat, flatus diſsipat, oris halitum commendat, venerē excitat etiā ore retenta, cerebrum roborat *Serapio.*

naribus indita, cordis palpitatiõi prodeſt.

Gentiana radice eſt ob multam amaritudinem efficaci, ad tergendum, tenuandum, purgandum, obſtructa liberandum: propter quam aloë Gallica dicitur: à Gentio Illyricorum rege inuenta & dicta.

Dioſcor. Li. 6. ſim. Glycyrrhiza, Actuario ſæpe Glycyrrhizon, γλυκεῖα ῥίζα, & abſolutè γλυκεῖα, lib. 7. comp. ph. part. dicitur Romanis dulcis radix, nobis partium metatheſi Riglyce: radice ſola & ſucco ex hac recenti expreſſo, dulci, & leuiter aſtringente valet, tepida, tẽperato proxima, modicè humida, vnde quia ſitim ſedat, ἄδιψος quoque dicitur. Aſperitates lenit arteriæ & veſicæ ſcabræ. Melior nigricans & lenta, quàm buxea & fragilis. Puluis radicum eius pterygia ſeu vngues oculorum leuat. Dioſcorides.

Gramen, ſeu gramen pecori eſculẽtum radice eſt modicè frigida & ſicca, parum mordaci, ſubſtãtiæ tenuitatem exiguam ſortita, qua calculos potu interdum frãgit.

HErmodactyli duo faſtigia facit Meſues, vnum radice digitali longitudine, quod Ephemerũ eſſe videtur Dioſcoridis, Gale. & Pauli: radice oblõga, digitali craſsitudine, odoratum, iris agreſtis appellatum, repellendi & digerendi facultate

præ

præditum. Alterum radice rotũda,& ea foris vel nigra (quod Colchicum eſt ephemerum & deleterium, prædictis autoribus paſsim frequens, flore croci per autumnum erumpente)vel rubẽte, vel alba,vt intus,quam eligit ſolam,ſi craſſa ſit, ac modicè dura, & ex loco edito lecta: calida ſicca initio ſecundi gradus, ſtomacho aduerſiſsima eſt. Pituitam craſſam à iuncturis præſertim extrahit, ob id podagræ,& ipſi arthritidi prodeſt,per ſe,vel decocto ſumpta,aut etiam admota cum farina hordei, vitellis ouorum, mica panis.

Hæc omnino eſt, quam Paulus Hermodactylũ vocat,& ab vtroq; ephemero ſeparat, veteribus indicta radix, vti & quæ rubẽs Meſuæ dicitur. An verò quæ in officinis oſtẽditur, horũ ſit Hermodactylus, vel Colchicum,diſcernere nõ eſt difficile his qui legunt,aut integras habẽt radices, nam delibratæ ad nos cõuehuntur. Canis tamen largam eius vim per me depaſtus innoxiè,& multorũ tutò hac radice purgatorum experientia quotidiana facit, vt credam vel Hermodactylũ hunc eſſe Meſuæ,& neotericorum,veteribus indictum, vel ſaltem nõ eſſe Colchicum. Actuariũ miror inter purgantia ſimplicia hunc nõ deſcripſiſſe, cùm toties eius meminerit

in compoſitis medicamẽtis, ἑρμοδάκτυλον λευκὸν καὶ ἄλινον alicubi appellans. Serapio hermodactyli nomine principio Dioſcoridis Colchicum repræſentat, deinde etiã ephemeron. De omni hoc genere Muſa in examine ſimplicium, & Tagaultiùs ſuis in Meſue ſimplicia annotatiõibus doctis pariter ac luculentis accuratiùs ſcribunt.

Lib.2.antidotorũ. IRidis radix laudatior parua, denſa, frangi contumax, ſubruffa, amara, ſternutamenta dum tunditur ciens, odorata, qualis ex Illyride mediterranea Dioſcoridi, Galeno, cæteris omnibus prædicatur: ob id eam Illyridem vocare conſueuit Andromachus. *Lib.6. & 9.c.ph.p.* Elige autem in Illyricæ genere odoratiorem: nam vnumquodque eſt præſtantiſsimum, quod generis ſui odorẽ habet valentiſsimum. *Lib.1.antid.* Iris autem quæ ex Libya magna Romam affertur, tãtum ab Illyrica deficit, quãtum corpus mortuum à viuo. Quæ autẽ in aliis regionibus creſcit, non ita multum deficit: vnde Iris Gallica alba purgata vſurpatur, libr.8.comp. ph.part. & hodie paſsim Florẽtina pro Illyrica nobis obtruditur. Iris coquit, tenuat, calfacit, pituitã craſſam & bilem purgat, humorem ex pulmonibus craſſum expectorat. *Libr.9.c.ph.p.* Ireos ſylueſtris radix lib.10.cõp. ph.par. ephemeri radix videtur accipiẽda, *Dioſc.* de-

de qua nũc in Hermodactylo egimus: vel potiùs ſpathulæ fœtidæ vulgò dictæ, flore & reliquo habitu Iridẽ omnino referẽtis.

Iſatidis radix in dia chamæmelo Actuario ea eſt amara, aſtringit valenter, ſiccat ſine morſu, ob hæc vulnera magna etiam in capitibus muſculorũ duræ carnis glutinat. *Li. 6. ſim.*

Lilii radix terget primo ordine, digerit moderatè, emollit, mẽſes ciet, vulnera glutinat, etiam in capitibus muſculorum cum melle miſta. Eadem præſtat foliũ, ſed imbecilliùs. Flos verò ſubſtantia conſtat miſta ex tenui & terrea, & aquea: coctus ex oleo mollit, & citra morſum digerit. Lilii radix mollit, coquit, terget, diſcutit: ob hæc vitiligines, lepras, pſoras, achoras, furfures emendat, Dioſco. addito melle, vel alio, vim eius tergendi imbecillam augente, Gal. lib. 7. ſimpl. *Gal. li. 7. ſimpl.* *Gal. in fine c. ph. p.*

Mandragoræ maris ceu præſtãtioris delibratæ radicis cortex craſſus, lino traiectus ad vſum ſuſpenditur, refrigerandi valentiſsimæ, vt ordine tertio, & ſiccandi primo. Eiuſdem & pomi ſuccus prælo expreſſus, inſolatusq; donec concreuerit, fictili reponitur ad vſus eoſdem: ſed in *Gal. li. 7. ſimpli. & Dioſc.*

pomo cum calore quodam eſt aliquid humiditatis, à qua eſt ſoporiferum.

Lib. 1. antidot. Libr. 9. c. ph. p. & li. 7. ſimp.

Meum nobis frequens, Dioſcoridis picturam explet, tamen præſtantius Macedonicum, aut Hiſpanicum: ſed Athamanticum laudat Andromachus minor in ſua theriace. Calidum eſt ordine tertio, ſiccũ ſecundo, vrinas & menſes mouet, vt aſarũ, ſed largo vſu, cephalalgicum eſt.

Li. 8. ſim.

NArdi ſpica & radix, calida exceſſu primo, ſicca ſecũdo: aſtringit, ſubacris, & leuiter amara, iecur & ſtomachum roborat, ſumpta & admota, vrinã ciet, fluxiones inteſtinorum, capitis, thoracis ſiccat. Nardus igitur miſtæ eſt ſubſtãtię & facultatis tum digerentis, tum repellẽtis, & roborantis. Nardus præterea vim habet non exiguam coquendi omnes frigidas diſpoſitiones. Ea eſt multiplex, præſtãtiſsima eſt Indica, ſecũdo loco Gallica, pòſt Cretica, & quę apud nos mõtana ex Cilicia, & nardina herba potius quàm nardus vocatur. Radix nardi Indicæ, & apud nos montanę modicè aſtringit. Nardus Indica quanquàm radix eſt, tamen etiam νάρδου στάχυς, ſeu cum Actuario & Hera. lib. 6. comp. ph. part. in diabeſaſa ναρδόσταχυς, id eſt, ſpica nardi, à ſimilitudine formæ cũ ſpica. Tamen

Lib. 6. & 8. c. ph. p. Libr. 9. c. ph. p. Libr. 6. c. ph. p. Lib. 1. antidot.

men

men Philo in ſua antidoto Creticã nardũ, vel vt alii eius ænigma interpretantur, Indicã radicis falſo nomine dici autumat, quoniam ſpica nardi nuncupant. Nardi *Libr.9.c. ph.p.* Gallicæ cum radicibus & terra circũdata faſciculũ vnũ cũ aliis ad columellas laxatas adhibet Archigenes: aſtringit enim & digerit nardus Gallica, ambo mediocriter. Nardi Celticæ flores vſurpãtur li.8.eiuſdẽ in tertio Andromachi medicamẽto. Nar- *Libr. 6.c. ph.p.* dus autẽ Gallica, ſeu Celtica dicitur: nam gẽtẽ eandẽ Gallos, Galatas, & familiariùs *Ibidem.* Celtas appellãt. In Liguriæ alpibus ea naſcitur Dioſcoridi. *Lib.1.antidot.* Radice igitur vtilior apparet ex initio lib.8.ſimpl. & locis prædictis, ſpica tamen non inutilis. Laudatur enim recens, leuis, larga coma, ſpica breui, flaua, odoratiſsima, cyperum redolẽte, diuq; in ſua odoris gratia permanẽs, amara, linguam mordens. Nardus etiam Syriaca vſurpatur in arteriace 12. Andromachi, ſed imbecillior eſt quàm Indica. *Libr.7.c. ph.p.* Fugienda nardus quæ ἔκπλυτος, id eſt elota *Lib.1.antidot.* dicitur, & eligenda quæ ὄμφαξ lingua Barbarorum dicitur. Spica vulgaris, odoris & saporis gratiam illam non habet, imo inter coquendum odoris eſt grauiſsimi, & ægros lædit: eſtque verius pſeudonardus, quàm vera nardus.

Dioſc. Vitiflora.

OEnãthes radix in multa capitella ceu oliuæ fructus extuberans, ex vino ſtranguriæ ſubuenit. Oenanthe autẽ vitis agreſtis ac erraticæ flos cũ germine aſtringens in vſu eſt frequentiori Medicorum. Gal. initio lib. 8. cõp. ph. part. & li. 7. meth.

Gale. li. 1. anti. l.

PEtroſelinum, id eſt, apium petroſum omnibus notum, in regione Macedoniæ præcipiti nec magna laudatiſsimum naſcitur, hoc eſt, acerrimum & amariſsimum, maximè ſi recens fuerit, ſed paucũ, à qua Eſtreaticũ dicitur & Macedonicũ. Plurimum verò in Epiro gignitur, ex qua in Macedoniam comportatum, & propè totum in Theſſalonicen: inde tãquã Macedonicũ à mercatoribus diuehitur: alioqui vniuerſis gentibus non ſufficiat. Quomodo mel Atticum melle ex Cycladibus locupletant, proq; Attico vendunt: & vinum Falernum in parua quadam Italiæ regione paucum genitum, ſic ab indigenis adulteratur, vt in omnem Romanorũ imperio ſubditam regionẽ feratur. Si autem Eſtreaticum Macedonicumq; petroſelinum deſideras, nihil peior, ſed minùs amara erit theriace, & alia antidotus, ſi alterum iniicias. Non enim deleteriis pharmacis, aut virulentarũ beſtiarũ morſibus

adeò

adeò aduerſatur, quod principaliſsimum eſt theriaces promiſsũ: ſed id hydropicis, imbecillibus, & aliis quibuſdam ſimilibus affectibus ſuccurrit. Hæc Gal. lib. 8. ſimpl. Calidum ſiccũ ordine tertio, acre, & amarum, incîdit, vrinas & mẽſes affatim ciet, flatus diſsipat: ſemine tamen quàm radice & foliis eſt valentius: quapropter id maximè in vſu eſt.

Pyrethrum ab ignea & cauſtica vrẽteq; vi dictum, qua manſu ſaliuam potentiùs, quàm pro caloris modo elicit: vnde & Saliuaris quoque Latinis dicitur. In Apœnino frequens, annis quinque ſeruatur: affectibus omnibus frigidis efficax. *Gal. li. 8. ſimpl. Dioſc.*

Pæoniæ maris radix lõga, althææ æmula rotundatur contra epilepſiam & melancholiam recens collo appendenda potius quàm fœminæ radix. Luna autem decreſcente hanc legi volunt: leuiter aſtringit, ſubamara eſt cum quadam dulcedine & acrimonia, ſi diutius mandas, menſes ciet, obſtructa hepatis & renum expurgat. *Manardus in epiſtolis. Li. 6. ſim.*

Peucedani radix calida ordine ſecũdo, ſicca tertio: incidit, tenuat, digerit, affectibus neruorum frigidis, lieni indurato, pulmoni farto pituita craſſa, lenta, vlceribus contumacibus auxilio eſt. Succus ex hac expreſſus valentior eſt. *Li. 8. ſim.*

Phu Dioſcoridis,& cæterorum Græcorum,noſtræ Valerianę plurimũ exprimũt, niſi florum, qui in muſcario puſilli ſunt, magnitudo deſideretur. Phu Ponticũ aliquid habet ſimile nardo,& petroſelino,& cæteris ſeminibus vrinã mouẽtibus lib.8. & 9.comp.ph.part.antidotis inſeritur.

Li. 8.ſim. Polypodii radix dulcis,& auſtera,multum ſiccans,ſed ſine morſu,purgandi vim tacet Gal.bilem,pituitãq; trahit, Dioſco. In quo nõ bilẽ ſed melancholiã legit Serapio:ſic & Meſues,& alii poſt eos plerique, melancholiæ purgatricẽ vim tribuunt. Sit craſſum,ſolidũ,cirroſum, ex rubro nigreſcẽs,colore intus herbaceo, vt piſtaciũ recens,quercubus innatũ potius quã ſaxis & muris:aliis cõtrà videt̃,niſi aſtringẽdũ ſit. Meſues.

Pentaphylli radix ſiccat ordine tertio, ſine morſu,tenuiũ eſt partium, minimum acris,& calida:Tormentilla putatur Leoniceno,Manardo,Ruellio,quæ nũc quinque folia,nũc ſeptemfolia his & mihi ſæpe viſa eſt:vti & vulgare quinquefoliũ etiam ſeptẽfoliũ frequẽter eſt: vti & Eupatoriũ, quod etiã dicitur Pentaphyllum Gal.lib.5. ph.part.Hæc radix in theriacen recipitur, & noſtra tormentilla venenis & peſti reſiſtere experiẽtia multa eſt certiſsimum, vt ſi non ſit eadem,eius loco vſurpari poſsit.

Rha,

RHa,Rhaon,Rheon, Rhiõ, radix ni- *Rha pon-*
gra,coſto nigro foris, cẽtaurio ma- *ticum.*
gno intus ſimilis,ſed minor & ruſior,fun- *Dioſc.*
goſa & laxa,aliquantulũ leuis,ſine odore,
teredinibus nõ exeſa,quæ manſa colorem
reddit pallidũ,ad crocũ inclinantẽ, facilè
fragilis,amara:præter hæc legit in Dioſco
ride Serapio, aſtringens,ſi pluſculũ man-
datur,ſubacris : ſanguinem expuentibus,
cœliacis,dyſentericis cõfert. Ex riguis ad *Gal. li. 8.*
Rha fluuiũ ſupra Pontũ(vnde Rha Põticũ *ſimpl.*
Græcis & Latinis,& radix Pontica Celſo
dicitur) & Boſphorũ ſeptẽtrionali tractu
affertur:parũ purgatoriũ experiẽtia poſte-
riorũ,licet inuentu ſit rariſsimũ, & hodie
propè ignotũ: obſcuratum opinor à Rha
barbaro ſeu Indico,quod ex India meri-
dionali in totã propè Europã quæſtu ma-
ximo cõuehitur,odoratum,grauitate inſi-
gni cõmendabile,aſtringens,amarũ, cho-
lagogũ magis,colore dum mãditur planè
croceo. Quod ſiue idẽ ſit genere cũ Pon-
tico,viribus tamen,colore,odore, ponde-
re nonnihil diſsimile ſoli & cœli ratio-
ne:ſiue omnino diuerſum,aliis diſquiren-
dum relinquo,quibus plus eſt otii, & fa-
cultatis:cùm præſertim etiã celebres ho-
die medici in ea controuerſia ſibi nõ con-
ſtent,& nunc idẽ, nũc diuerſum affirmẽt.

Manardus nanque in epiſtolis nunc idem nunc diuerſum cenſet: Meſues & Serapio ſuo Rhabaro tribunt omnia, quæ Dioſc. & Gal. Rheo. Mihi ſatis fuerit admonere, in locum Pontici iam propè deſiti Indicum viribus proximum, & vbique copio, ſum potius eſſe ſufficiendum: tanto tamen parcius quanto efficacius, in Græcorum compoſitionibus, quàm centaurij magni radicem minimo virium commercio cum Pontico conuenientem. Præſertim autem ſufficiendum eſt, quod in Indico eſt aſtrigens magis, minusq́; purgatorium, quale multū inuenitur: aut ſaltem eius macerati vel aſsi magna, prout Medicus iudicauerit. In Arabum autem compoſitionibus vtrunque diſtinguitur, illud Rheu Ponticum, hoc Raued Seni appellatum. Rhion vel ῥῆον Ponticū, vel Rhiu Pontici radix ferè Galeno dicitur in compoſitis medi. part. 7. & 8. & in anti. ῥίον ποντικὸν, & ῥίον βαρβαρικὸν, Actuario: & Rheu Pontici radix idem Pontica radix in Eſdrę antidoto: ῥίον ἰνδικὸν Actu. in διαλάχαν pro Raued Seni Meſuæ. Seruatur annis 3. 4. pſillio, milio, cera oblitum ſola, vel cum terebinthina. Quod autem vulgus Europæ pro Rha Barbaro in hortis paſſim ſerit, Lapathi genus omnino videtur,

Meſues.

tur,licet radicis colore Rha Barbaro nonnihil ſit affine, viribus autem plurimùm abeſt. At cùm reliqua Rhei vtriuſque hiſtoria nemini ſcribatur, ſed radicis ſolius, conuincere nequeas, congenerem plantam vel degenerem & diuerſam, niſi ex partis vnius natura.

Rubia ſatiua radice acerba,& amara,lienem & iecur expurgat,vrinas craſſas,multas,ſæpe etiam cruentas,& menſes mouet, alphos albos cum aceto terget. Cortex Rubiæ recipitur in antidotũ ad lienẽ Actuar.

ΣΑρξιφάγον Græcorum à noſtra vulgari Saxifraga diuerſum, tamen, vtrunque calculos renum confringere certum eſt hoc multa neotericorum experientia, illud Galeno in theriace ad Piſonem,& lib.5.ſan.tuendæ:quod eſſe Betonicam inde patet κίστρον ἢ ψυχρότροφον(quod locis alſioſis gaudet Dioſc. ῥωμαῖοι δὲ βεττονικὴ amariuſcula eſt,ac ſubacris,incîdit,calculos renũ rumpit,&c.lib.7.ſimp.& apud Dioſcoridem capite ceſtri ſeu betonicæ. ἐπὶ δὲ τῶν λιθιώντων, καὶ βεττονικῆς τι πόας μίγνυται, καὶ κίστρον τοῦ παρὰ τοῖς κελτοῖς γενομένου, καλοῦσι δὲ τὴν βοτάνην ταύτην σαρξιφάγον.li.5.ſan.tuendæ in ſene calculoſo:niſi quòd hîc betonicam à ceſtro videtur ſeparare, ſi pura eſt lectio,aut καὶ pro ſiue,vel id eſt capiẽdum.

Hac

Hac opinor cauſa Ruellius ætatis noſtræ doctiſsimus medicus ex Dioſcoride caput de Sarxiphago diuerſum à capite de Betonica expunxit. Radix ſarxiphagi Actuar. paſsim vſurpatur.

Gal. lib. 8. ſimpl. Scilla calida ordine ſecundo, admodum incîdit: aſſam aut elixam ſumi præſtat, vt virium eius vehementia exoluatur. Legenda ex terra quando folia eius & caules omnino aruerunt, lib. 1. antid. Scillæ albæ ſegmenta ſeu taleolæ cultello ligneo ſeparatæ, lino traiectæ modicis interuallis ne ſe contingant, in vmbra ſiccantur diebus. 60. vt ex his fiat acetum ſcillites. *Dioſc. Plinius c. 9. li. 20.* Alba eſt maſculus, eaque vtilior quàm fœmina nigra. De ea leges plura in compoſitis medicamentis de Paſtillis ſcillinis.

Tamariſcus lib. 7. ſimpl. TAmarix, ſeu Myrica, fructu, radice, foliis, extremis ramulis terget, incîdit ſine manifeſta ſiccatione, parum aſtringit, tenuium partiũ, lieni indurato cũ aceto aut vino coctis prodeſt: fructus & cortex valentiùs aſtringunt. Fructum tamen & ſuccum & non radicem adhibet ſpleniicis remediis: libr. 9. comp. ph. part. Quinetiam trunco in vaſcula vel potoria vel eſcaria cauato, lienẽ arcano quodam odio ſuibus & hominibus longo vſu abſumit.

Thymelęa Dioſcoridis, eſt Mezereõ Meſuæ,

ſuæ, vt patet cōferenti fructum, myrti baccæ æmulum vtrique, quod granum gnidium dicitur Dioſcoridi. Folia quæ oleæ ſimilia faciūt ambo, ſed anguſtiora Dioſ. maiora Meſues: ramos Meſuæ bicubitales, Dioſcoridi tripedaneos. Cùm hi chamelææ (quam nonnulli mezereon putant) ſint dodrantales & palmo tantùm alti: vnicam autem thymelæam facit Dioſcorides multas mezerei ſpecies facit Meſues.

Turbith Serapionis, eſt Tripolium Dioſcoridis ad verbū. Turbith vel Turpetum Actuarij duplex eſt Dioſcoridis, Alypon & Pityuſa, quam etiam Turpet à Barbaris vocari ſcribit: nec fortè vox ea cum Leoniceno & aliis quibuſdam expungenda ex Dioſcoride fuerit, quum alias pleraſque appellationes barbaras interponat. Turbith autē Meſuæ quibuſdam videtur ſecunda tithymalli ſpecies. In hac opinionum varietate de radice hodie parum comperta, & quæ viribus maleficis eſt prędita (quanuis enim crudam, & craſſam, & lentam pituitam purgare dicatur, magno id ſtomachi, cordis, & aliarum partium incommodo præſtat) ſatius eſt eius loco vel agaricum, vel aliam phlegmagogam ſubſtituere. Laudant Arabes eius corticem album, gummoſum, vacuum arundina

dinaceum, recentem friabilem: corrigunt zingibere, & formatis ex eo trochiſcis.

ZIngiber Galeno & aliis cum indigenis ferè dicitur: quibuſdam Zinziber: aliis Gingiber: radix eſt herbæ graminis modo ſerpentis: candicans, odorata, piperis ſapore & viribus, niſi quòd tardiùs calfacit, ſed diutius, vti longum piper, ob humiditatem excrementoſam: cuius occaſione vtrunque teredinibus facilè tentatur. Condiendum recens omnino eſt, nunquam vetus impoſtorum more. Mittitur ex Arabia & Troglodytica.

Zurumbeth Serapioni Auicennæ aliiſq́;, & Zedoaria, ζουδαρ Actuario in aurea antidoto dicitur, ζάδουαρ eidem in διακομίρω, & in diantho, alibi ζάδυρα & ζάδουαρ. res eſt ac nomen barbarum, Græcis prioribus incognitum.

Eſt autem radix ariſtolochiæ rotundæ æmula, ſapore & colore zingiberis calidum ſiccum gradu ſecundo: flatus diſsipat, odorem allij, cæpæ, vini tegit, morſui venenato reſiſtit vomitum cohibet.

*

DE HERBIS.

QVAE prius in radicibus dicta ſunt de collectione, repoſitione, duratione illarũ: ad herbas tranſferri poſſunt, niſi quòd his ferè recentibus vtimur, quibuſdam omnino, vt portulaca, lactuca, bugloſſo atriplice beta braſsica acantho, naſturcio, helxine, mercuriali, viola nigra, intybo, fumaria, hioſcyamo, mandragora, & aliis permultis. Quibuſdam verò recẽtibus vtimur, quando his mitioribus opus eſt, vt ruta, mẽtha, abſinthium abrotanũ: recẽtes minùs calẽt ob miſtam humiditatem excrementoſam: ſiccatæ verò calidiores ſentiũtur: & fumaria recẽs minùs aluũ ſubducit magis ſicca. *Gal. li. 7. ſimplic.*

Colliguntur ferè cum floribus herbæ aut ſeminibus, ſic benedictus carduus acanthium putatus, centarium paruum, calaminthe, chamędrys, chamæpitys. daucus, fumaria, maiorana, polium. pulegium origanum, ſerpillum, thymus: aut ſaltem cùm vigẽt folia magnitudine, odore. colore pręſertim quæ cacumini ſunt propiora.

Siccantur in vmbra magis, niſi ſi quę ſcapo ſunt craſsiore, aut folio humidiore, & ob id apto putrere. Vbi probè ſunt ſiccatę, reponũtur vti radices, ſed minùs diu ſeruari poſſunt: ob id quotannis mutandæ.

ABſinthium triplex forma, ſapore facultate planè diuerſum, vt interim natales omittam. Primũ generis nomine dicitur, quale præſtantiſsimum eſt Ponticum. Id folio & flore eſt multò minore, quàm cætera

Lib. 11. metho.

abſinthia, & odore non inſuaui, ſed aromatum quid præferẽte, qui reliquis omnibus planè fœdus: quapropter hæc fugienda. Vtendum autem ſemper Pontico ad ventriculi & hepatis phlegmonas, ad tergendum, purgandum, ſubducendum prauos humores ſtomacho hærentes, & roborandum dictas partes cõtrahendo & con-

Lib. 8. cõ. ph. par. in hiera pi- cra. Gal. li. 6. ſimp. initio & fine.

ſtringendo. Cùm enim omni abſinthio duplex ſit facultas & qualitas, in Pontico aſtrigens quidem plurima eſt, amara verò exigua: ob id calidum eſt exceſſu primo, ſiccum tertio. In cæteris abſinthiis, vt abrotano, amara eſt vehementiſsima, aſtrictio autem obſcura, aut prorſus nulla guſtu ſentitur: ob id ſtomacho ſunt hæc inimiciſsima. Ponticum prætereà terget ſordes tunicarum ventriculi, non tamen ſi quid altius in eo imbibitum eſt foras extrahit, aut expellit, aut ſaltem parum id præſtare valet ob iunctam inſignem aſtringendi fa-

Lib. 6. ſa- ni. tuen.

cultatem. Hiera autem picra propter id excogitata ſalubriter, illud ipſum poteſt. Ponticum

ticum autẽ videtur eſſe, quod Romanum Meſues vocat, quodq; paſsim hodie viſitur. Diuerſus enim Meſues Gale. tãtũ eſt, quod ſiccũ tertio gradu hic, ille ſecũdo ſcribit. Quæ controuerſia in aliis ſimplicibus multis eſt inter medicos etiã doctiſsimos: quorũ vnus in fine, verbi gratia, primi vel ſecũdi, alter in principio ſecũdi vel tertij intelligit: quę ambiguitas etiã Gal. ipſi eſt in anetho, praſio, ruta agreſti, & aliis permultis. Nam quod ſuccũ eius dicit Meſues ob nitroſam qualitatẽ nocere ſtomacho, ipſi Gal. id nõ aduerſatur ſcribẽti, ſuccum longè ipſa herba eſſe calidiorẽ. Noſtrum autẽ vulgare abſinthiũ ſarmẽtoſum, folio & flore multo maiore, quàm cætera tria abſinthia: veteribus inter abſinthia comprehenſum non videtur, niſi eſſe velis abſinthiũ primũ Dioſc. quod vulgò notũ dicit, & βαθύπικρον, vel potiùs βαρύπικρον vocari à multa amaritudine, qualis in aloë, cui ſubſcribitur Dioſcoridi, à qua vulgus aloinã & forte appellat. Id autẽ, ſi primũ in Dioſcoride recipias, quænã alia in eo ſtatues? Tamẽ id ad lũbricos, vti & ſantonicũ, eſt efficaciſsimum ſumptum & admotum.

Abrotanum fœmina foliis ſeriphio & cypreſſo proximis albioribus: vnde cypreſſus & chamæ cypreſſus vulgò dicitur. Mas *Libr. 6. ſimpl.*

verò abrotanum generis nomen tenet, calidum ſiccum tertio receſſu à mediis, admodùm amarum, coma cum floribus vtile, vt abſinthium & cineribus ſuorum ſarmentorum ad pilos reddendos.

Libr.6. ſimpl. Acantha, vel Acanthus brancha vrſina vulgò: foliis modicè digerit, radice ſiccat, leuiter incidit, eſt tenuium partium, emolliende aluo iniectionibus hodie deſtinata.

Lib.1.cōp. ph.p.& li.6.ſimp. Adiantum, ſeu Polytrichon calido frigido temperatum, guſtu acerbo ſiccat, tenuat, digerit, ob id ſtrumis confert, lapides frangit in nobis, craſſa & lenta ex pulmone educit, capillos reddit, præſertim vſtum. Triplex Dioſcoridi eſſe videtur, primum ſpeciatim Polytrichon vocat, Adiantumalbum Theophraſtus. Gaza cum vulgo Capillum Veneris. Alterũ Trichomanes nigrũ Theophraſtus, vulgus Polytrichon. Tertium foliis filicis, vulgò Adiantum: vt Dioſcoridis textus hoc loco mancus videri poſsit. Nam foliorum filicis & lenticulæ tã diſsimiliũ bis in eodẽ adianto nõ meminiſſet. Quartũ addi poteſt Saluia vita vulgò dicta: quartanis curandis efficax eſt. Galenus adiantũ nõ diuiſit, fortè quòd omnium eadem ſit facultas Calitrichon à nonnullis Trichomanes dicitur: tamen qui de herbis ſcripſerunt adiantũ vo-

Gal.lib.2. cōp.ph.p. in caluitio in tempeſtiuo.

cant

cant callitrichon potiùs quàm trichomanes: Polytrichon autẽ & callitrichon diuerſa facit, lib. I. comp. ph. part. Recẽs melius, niſi cũ ſiccãdũ & aſtringẽdũ valẽtius.

Agnus caſtus, iunctis ambobus vulgò.

Ἄγνος, id eſt, caſtus, quòd ad caſtitatem conferat, folijs & floribus ſumptis & ſubſtratis, & ſemine frixo, vel non frixo: id enim ſumptum, vt ſemen rutæ, nocturnas veneris imaginationes cohibet, lib. 6. ſim. & lib. 6. ſanit. tuendæ. Calfacit, ſiccat ordine tertio, acris eſt ac aſtringens, & ſubſtãtiæ multũ tenuis, flatus omnium maximè diſcutit. Ob id lege lib. I. alimẽtorum calfacit, non cum Græcis exẽplaribus & veteri interprete refrigerat, quod effecta illic adſcripta indicant. Itẽ lib. 2. comp. ph. part. de cephalalgia ab æſtu, vbi Agnũ inter refrigerantia commemorat: & paulò pòſt vbi Archigenis dicta diſtinguit, folia lauri calidiſsima, Agni verò mediocriter refrigerant, legerẽ non ἄγνον ſed ἄχινον, quæ plãta Dioſcoridi refrigerat, & aſtringit, etiam ſi Gale. fortè alibi nuſquàm ea herba ſit vſus. Neque enim placet eluſio, quòd per accidens refrigerat: id enim etiã folijs lauri & calidis omnibus cõmune eſt.

Gale. li. 2. antido. & Aet.

Alyſſos herba marrubio ſimilis, aſperior tantũ, & ſpinoſioribus pilulis, flore cœruleo, aduerſus rabiem efficaciſsima,

vnde illi nomen. Legenda autem ſub feruenti æſtu caniculæ: ſiccata trita creta reconditur, ne quid virium eius expiret.

Libr.6. ſimpl. Anetum calidum ſecundo ordine, ſiccum primo, tenuium partium, digerit, ex oleo decoctum dolores ſedat, ſomnum conciliat, crudos humores coquit, præſertim viride, quia minùs calidum & humidius eſt. Vſtum autem calidum ſiccum gradu tertio fit, vlcera præhumida præcipuè pudendorum & præputij cicatrice tegit.

Coma florum odoratiſsima, & ſemine nobis conſuetiſsimum eſt.

BEtonica amariuſcula, ſubactis, incidit, calculos renum frangit, pulmonem, thoracem, hepar purgat & terget, menſes mouet, epilepticis, acidum ructantibus, iſchiadicis, pota prodeſt: admota autem vlceri, omnibus beſtiarum morſibus. Vide σαρξιφάγον. *Li.8.ſim. & lib.1. cõp.ph.p.* Beta viridis, alba, & nigra, nitroſæ eſt facultatis, qua digerit ſine calore manifeſto, terget, per nares purgat, alba adhęc valẽtior: nigra ſubaſtringit: prę ſertim radice: coquẽdo has vires exuit.

Blitum imbecilliter refrigerat & humectat. lib.2. comp.ph. part. in ſecundo receſſu à temperatis, lib.6. ſim. iam vulgare eſt.

Caulis. Braſsica eſculenta ſapore nitroſo: parum acri, ſiccat, terget ſumpta & admota, indu-

ratas

ratas phlegmonas digerit, lepras terget, vlcera etiã maligna glutinat. Cinis vſtorum eius caulium ſiccitate eſt cauſtica, cũ adipe veteri miſtus veteratos laterum dolores diſcutit. Braſsicæ ſylueſtris ſemen maximè tenuat, efficaciter ſiccat, & digerit, lib. 9. comp. ph. part. Braſsica marina ſubſalſa, & ſubamara, ventrem deijcit, & cætera præſtat, quæ has qualitates ſequi cõſueuerunt. Buglosſus bubula lingua Catoni dicta, calida humida, ob id vinis iniecta lætitiæ ac hilaritatis cauſa eſſe creditur, vnde Euphroſynon Græcis vocatur, & nobis Corago, corruptè Borago, Her. tuſsi ob faucium aſperitatem natæ cocta in melicrato confert. Iulio menſe colligitur Dioſcori. Buglosſum magnum, Cirſium Dioſcoridi dictũ, Buglosſus vulgaris videtur, caule dum veterauit triangulo, vel in triãgulũ inclinãte, tuncque tã ſpinoſo, vt citra noxã nõ tãgatur. Notæ tamen quędã Dioſc. in vtroque deſiderãtur. *Gal. li. 7. ſimpl.* *Soldanella.* *Gale. li. 6. ſimpl.*

CArduus à noſtris Benedictus, ob ſingularem plantæ totius amariſsimæ facultatem aduerſus peſtilẽtes, putresque alios affectus: an verò ſit acanthiũ vel chamæleontis quædam ſpecies, dictu facile non eſt ob imperfectã horum hiſtoriam.

Cichorium, Romana lingua Intybum *Li. 8. ſim.*

olus dicitur, Gal. lib. 2. comp. ph. part. Id verò & reliquæ ſereos ſpecies, foliorum magnitudine & cultu diſtinctæ, facultatibus parum diſcrepant, niſi quòd agreſtia ſatiuis ſint ſicciora & amariora. Omnia enim hæc ſubamara ſunt, ſubfrigida, modicè aſtringentia: ſed agreſtia frigida ſicca ſecundo ordine: domeſtica verò magis refrigerant, & in his multa humiditas miſta ſiccitatem extinguit. Ob hæc hepatis intemperiem calidã tum ſolã, tum cũ corruptis humoribus & ichoribus maximè iuuant refrigerãdo, roborãdo ſimam eius partem & gibbã obſtructione liberando: præſertim ſi cum vino albo bibãtur, & cũ melle, ſic enim illos humores per vrinas pellunt: nec frigida multũ lædunt, vt alia permulta, quæ ſunt frigida humida ſine amaritudine & aſtrictione: ſumuntur ſucco, decocto, puluere, lib. 8. comp. ph. part.

Chondrilla omnis, & Sonchus, & Hieracium vtrunque ſereos ſpecies etiã Dioſcoridi & Galeno putata, & ſereos ac cichorij nomine etiam ab his & alijs dignata (licet Chondrillam lactucæ nõ ſeri iungat, lib. 2. alimentorũ) vt forma & temperatura ſunt affines, ſic viribus minimum diſcrepant. Ob id ea tanquàm congeneria iungit Dioſcorides. Pro Intybo autẽ vulgus

gus Endiuiam re & nomine corrupit,vt pro ſeri ſcariolam quaſi ſeriolam dicere tentauit.

Calaminthe, vel cum Nicandro Calaminthum, Galeno duplex eſt:domeſtica, & eo efficacior montana,quam ab Andromacho minore miratur Nepitham voce Romana potiùs quàm Calaminthē Græca vocari in ſua theriace,cũ cætera Græcè appellarit. Dioſcoridi triplex eſt, primò montana,vulgare calamentũ: ſecũda pulegiũ ſylueſtre,tertia herba cataria Ruellio videtur. Muſæ contrà,tertia vulgare calamentum,ſecũda cataria putatur. Ob imperfectam omniũ hiſtoriã in hac ſententiarum varietate iudiciũ difficile, καλαμίνθην ποταμίαν addit Aët.Galeopſis autem quæ vulgò herba cataria putatur,eſſe vrtica fœtida purpuraſcentibus floribus videtur. Calaminthe calida ſicca gradu tertio,acris,parum amara,tenui ſubſtãtia, cutim calfacit, mordet,ſugit, poſtremò vlcerat:tamen eius ſuccum vulneri etiam cerebri meningas diuidenti infuſum,milij farina ſicca ſuperiecta glutinare affirmat Archigenes apud Gal.lib.2.comp.ph. part. Chamædrys,id eſt, quercula,amara,ſubacris, calida ſicca tertio gradu, ſed calidior paulò quàm ſiccior.Ex Creta Cæ

Lib. 6. c. ph.par. & li.7 ſimp.

Lib.1.antidoter.

Li.7. ſim.

Lib.8. ſimpli.

Lib.1.antido. Gal.

ſari afferebatur ad theriaces cōpoſitionē: tamen vbique naſcitur, etiā in Romæ ſuburbiis, odore & guſtu quàm Cretica vehementior, præſertim ſi multo imbre non fuerit irrorata, quamuis hac campeſtris ſit melior. Prægnās ſemine cū Dioſco. aut ſucco cū Plinio, aut etiā flore cū Gale. carpitur.

Li. 8. ſim. Chamæpitys, id eſt, pinus pumila, quòd odore & folijs eam imitatur, Aiuga Idea Scribonio dicitur, aliis Abiga, vulgo Iua: calida ſecundo gradu, ſicca tertio: amarior quàm acrior, terget, purgat, obſtructum iecur liberat, ictericis, iſchiadicis cum melicrato pota ſuccurrit, menſes, vrinas ciet, viridis vulnera magna glutinat, vlcera putreſcentia ſanat, mammarū durities diſcutit. Huius radicem vſurpat Aſclepiades, ſucco tamē decocto, ſemine, puluere idē pollet, Gale. lib. 8. cōp. ph. part.

Li. 7. ſim. Cicuta refrigerat extremè id eſt, quarto gradu, ob id lethalis eſt: eius vna ſpecies nobis eſt pumila odorata, quæ frixa & ad mota dolorū cauſas leues diſsipat. Cicutę ſemē excorticatur, li. 10. cōp. ph. par. in fin.

EVpatorium, vel Hepatoriū, vel Hepatitis, omnino agrimonia vulgaris videtur, Dioſco. Eupatorium cū Serapionis agrimonia, & Meſuæ eupatorio cōferenti. Corruptū verò nomē ex argemone

appa

apparet, quam falsò Eupatoriũ quidã(vt Dioſcori.ait)putarunt:incîdit, terget, tenuium eſt partium ſine manifeſto calore, ſubaſtringit, iecoris ob id obſtructiones aperit, ipſumque roborat, vnde & nomen inuenit: vel cum Cicerone, ab Eupatore rege. Hanc etiã Pentaphyllũ vocari, quòd folio ſit quinque partito, ſcribit Gal. lib. 5. comp. ph. part. vt dixi in Pentaphylli radice. Eupatorij nunc folia, nunc radicem Actuarius miſcet. Eufragia veteribus incomperta herba, Pampinulæ ſimilis, folio minore, & magis ſerrato, flore luteo, præcipuæ claritatis ad omnia oculorũ vitia: vnde ophthalmica dici poteſt: ab euphroſyno detortum nomẽ apparet. Montana melior, quæ ferè eſt polyclonos, alibi monoclonos magis. *Li. 6. ſim.* *Hermolaus in ſarxiphra go.*

FVmaria acris, amara, ſubacerba, vrinam bilioſam & multã commanducata aut pota prouocat, hepar obſtructum purgat & roborat, ſcabiem & prurituũ inde ſanat: ſiccata ventriculum cum vino roborat, cum melicrato aluum ſubducit, ſucco ſuo oculorum claritatem, & delacrymationem fumi modo molitur, vnde illi nomen. *Li. 7. ſim. Dioſco. Meſues.*

GAllitrichũ pro Gallicentrũ Ruellio videtur eſſe Horminũ Græcorũ, alijs

Ver

Verbenaca recta, ob picturæ Hormini & verbenacæ rectæ obſcuram breuitatem, iudicium difficile. Callitrichon autē prius in Adianto diximus.

Lib. 8. ſimpli. HYoſcyamus, id eſt, Suis faba, quòd eius paſtu apri conuellantur, & reſoluantur, niſi mox cancros fluuiales ederint, Helianus: his enim fabis apros Erymanthios in Arcadia ab Hercule occiſos ſcribit Philo in ſua antidoto, lib. 9. comp. ph. part. Galeni. Triplex Dioſcoridi & Galeno: primus flore purpuraſcente, ſemine nigro, veneno ſiſsimus: alter flore & ſemine luteo, mitior, ſed etiam deleterius: tertius flore & ſemine candido, ad ſanationes aptiſsimus, frigidus ordine tertio, ſiccus primo, Gale. lib. 3. methodi.

Gal. li. 8. ſimpl. Hyſſopum calidum ſiccum ordine tertio, tenuium partium: craſſa & lenta ex pulmonibus extrahit, humorem craſſum per aluum etiā purgat, obſtructiones terget: montanum eſt efficacius hortenſi: Cilicium præfert Dioſcorides: Creticum verò commendatur Archigeni, lib. 8. comp. ph. part. Galen. in Chryſocome & origano Heracleotico. Quædā à Dioſcoride Hyſſopo tribuuntur, quæ in noſtro deſiderari videntur. Cum florum ſpica legēdum eſt, aut cùm ſemine turget. *Dioſco.*

Lau

LAuri folia & fructus calfaciūt, & ſiccant vehementer, ſed hi magis quàm illa: leuiter aſtringere addit Dioſcorides, quam vim & amaritudinē ſoli radici cortici tribuit Gale. qua calculos confringit. *Lib. 5. ſim pl. et li. 2. c. ph. par.*

Lapatum digerit modicè, oxylapathū digerit & repellit, vtriuſque ſemē leuiter aſtringit, vnde dyſenterias & diarrhœas ſanat præcipuè oxylapathi. Hippolapathum, quod in aquis omnino naſcitur, eadem præſtat, ſed imbecillius: idem verò valētius fuerit in hortos hodie tranſlatū. *Gal. lib. 7. ſimpl.*

MArrubium, ſeu Praſium albū, ſapore amaro, calidum ordine ſecundo, ſiccum tertio: lienis & hepatis obſtructiones ſoluit, pulmonem & thoracē purgat, menſes ciet, admotum terget, digerit, & cum melle oculorū aciem claram reddit. *Li. 8. ſim.*

Malabathrum ſui generis foliū, Indicæ nardo, vt odore & ſapore, ſic viribus ſimillimum, ſed nardo efficacius. Laudatur recens ex candido nigricans, contumax frāgi, integrum, odore vegeto nares feriente, & qui folio ſemoto perſiſtat. Id nunc deſijt, à quo tamen vnguentū foliatum diuitibus Romanis mulieribus frequens, eſt dictum. Deſijt & folium Syriacæ arboris Plinio celebratum. In horū locum Mauri inuexerunt folium laurino proximum, *Lib. 1. c. ph. par. & lib. 7. ſim. Dioſco.*

ſed

ſed maius,& neruis tribus folium intercurſantibus diſtinctum, odore iucundo. Primum illud folium Indum dicitur Serapioni: tamen Actuarius in hedychroo magmate, φύλλον ἰνδικον, & φύλλον μαλάβαθρον ceu diuerſa miſcet: φύλλον ab his diuerſiſſimũ Dioſcoridi deſcribitur, vulgò Italis folium ſylueſtre dictũ, Hermol.

Maron herba ſurculoſa vulgò cognita, flore origani, ſed odoratiore, folijs multò candidioribus, ſubaſtringit, modicè calfacit, ſiſymbrio ſimiliter, Dioſcor. Maron planta eſt vehemẽter odorata & amara, amaraco proxima, quò tamen eſt multò odoratior & amarior, minùs tamen eò eſt acris, vnguento amaracino fortè dicto, quòd amaraci plurimum olim reciperet, nunc ſolũ marum immittũt, ſatius tamen eſt æqualem amaraci & mari portionem imponere, vt hedychroi compoſitioni: qua miſtione minùs quidem odorũ, nõ tamen minùs efficax erit, hæc Gale. Suſpicio eſt nobis vehemens Marum eſſe herbam Maſtic vulgò dictã, maioranæ ſimillimam, flore tamen muſcoſo in pappos abeunte.

Lib. I. antido.

Maiorana, amaracus, Sampſychus, Dioſcoridi, Theophraſto, Plinio eadem ſunt herba: vnguentum tamen amaracinum à

ſam

ſampſychino cur diuerſum ſit Dioſco. doctè mihi Muſa coniectare videtur ex plantæ huius appellatione conſueta vtrique regioni, in qua vtrũque id vnguẽtũ fiebat laudatiſsimum. Calida eſt herba & ſicca ordine tertio, & tenuium partiũ Sampſychum. Gale. lib. 8. ſimpl. Amaracũ verò calidum ordine tertio, ſiccum ſecũdo, idem lib. 6. ſimp. Ex qua temperamẽti varietate, & quòd ſeorſum de his agit, Amaracum Galeno, & poſt eũ Paulo eſſe dictã, vulgò Matricariã ſuſpicantur Hermolaus, Manardus, quæ iiſdem autoribus Dioſco. eſt Parthenium: ſed amaracũ Galeni non eſſe Matricariam vulgarẽ odore aſpernabili, ſapore amariſsimo, cõuincit quæ de Maro & Amaraco nuper ex Gale. antido. protulimus. Adhæc Amaracum ſe vidiſſe in Italia creſcere ſcribit Gale. lib. 1. antidoto. tanquàm planta eſſet Italiæ rara, cũ tamẽ Romæ familiarẽ eſſe Matricariam Muſa Ferrarienſis affirmat. Nec ſatis ad confirmandam ipſorũ ſententiã eſt, Galenũ bis de re eadem non ſcripſiſſe, cùm bis de abſinthio, de aſtere ſeu bubonio, de chalciti ſcripſerit. Parui prætereà eſt momenti varietas ordinum ſiccitatis, quòd ſcilicet amaracus ſit ſiccus ordine ſecundo, ſamſuchus autem tertio: ille enim cõpleto, hic

inci

incipiente eſſe poſsit, vt in abſinthio dixi. Quo fit, vt ex his plantas eſſe varias nemo poſsit colligere.

Meliſſa. Meliſſophyllon, id eſt, apũ foliũ, quòd herba hac præſertim florente apes plurimum gaudeant, vnde Apiaſtrum Latinis *Li.7.ſim.* dicitur: & à citri odore Citrago. Viribus eſt marrubio ſimile ſed imbecillius, ob id etiam vſu rarius.

Ibidem. Myriophyllum, Romanis Milleſoliũ, ſiccitate multa glutinat vlcera.

Li.8.ſim. ORigani genus omne calidum ſiccũ tertio ordine, incîdit ac tenuat. Tragoriganum etiam ſubaſtringit, præfertur montanũ, vel Creticũ, vel Heracleoticũ.

Gal.lib.6. ſimpl. & lib.3.c.ph. part. PLantago refrigerat ſiccat, ordine ſecundo, aſtringit, repellit, digerit: ob hæc vlcera recentia & vetera etiam rebellia glutinat, hæmorrhagiam ſiſtit, fluxiones & putredines, & ab his dyſenterias coërcet, hepatis & renum obſtructiones tollit. Semen & radix eadẽ præſtãt, ſed ſiccãt magis, refrigerant minùs. Adhæc ſemini adeſt eſſentiæ tenuitas. Duo eius genera facit Dioſcorides paruam, & hac efficaciorem magnam. Præter hæc eſt tertium nobis Arnogloſſum, vel Arnogloſſa nomine generis appellatum, folio

rotundiore, ſeſsili, hirſuto, in vſu medicorum frequentiſsimum.

Portulaca frigida ordine tertio, humida ſecundo, ſubauſtera: fluxiones bilioſas, & æſtus febriles maximè cohibet ſumpta, & admota. Hæmodiam, id eſt, dentium ſtuporem non omnem, ſed eam ſolùm, quæ ab acerbis, auſteris, acidis eſt nata; ſanat: quia ab his aſperè exiccata lenit: & replet humiditate lenta, Galenus: vel quia ſuo lentore acidulo hærens, ac ſubiens, acorem illum ſibi affinem ſapore ex dente extrahit, Ariſtoteles ſectione prima, problemate 38. Huius autem effecti omnibus cogniti cauſam inexplicabilem, & ſoli Deo notam, ſcribit Aphrodiſeus initio problematum ſuorum.

Libr. 2. c. ph. p. & libr. 6. ſim. Gal. li. 6. ſimpli. & de optima ſecta.

Populus duplex, λεύκη, id eſt, alba, & ἄιγυρος Gal. ἄιγειρος Dioſc. id eſt, nigra. ægyri ἄνθη, id eſt, flores, ſeu ἀφάιρια, id eſt, pilulæ, primo foliorum partu exilientia (vt in leuce vocat Dioſcor.) calida primo à temperatis receſſu: nam ἐκ τῆς πρώτης ἀποστάσεως Paulus, Manardus, Fuſchſius in Galeno legunt: licet ἐκ τῆς τρίτης, id eſt, in tertio, habeat codex Aldinus, & ita legerit in Arabibus, vnde vertit vetus interpres: & Oribaſius Græcus medicus lib. 2. ad Eunapium, & lib. 15. ad Iulianum Cæſarem, paulò ſicciora, quàm quod humido & ſicco eſt temperatū:

Lib. 6. ſimpli.

Oculi populi.

neutra populus flore videtur Hermol.

tenuium partium potius quàm craſſarum. Folia floribus ſunt ſimilia,ſed imbecilliora: & reſina eius exigua floribus ſimilem habet facultatem,ſed calidiorem:ſemen floribus & reſina ſiccius,non multò calidius, ſed partiū eſt tenuium. De hac vtriuſque populi lacry ma in Succino ſeu electro leges poſteà. Folia λεύκης, id eſt, populi albæ, media ſunt inter folia lauri calidiſsima, & folia ἀκίνου herbæ, refrigerantis Dioſcoridi:ſic enim lib. 2. comp. ph. legēdum cenſuerim potius quàm ἄγνου, qui lib. 6. ſimp. dictus eſt calidus ordine tertio, etiam ſi vetus ex Arabibus eo loco habeat agni caſti. λεύκης καρπὸς, id eſt, populi albæ fructus digerentis eſt facultatis, ibidem paulò antè. Guſtanti Manardo Populum nigram & communem, viſa eſt modicè aſtringere, poſteà minimùm amara, odore non inſuaui,ſed languido. Ex eius igitur floribus myracopum populeum refrigerat, cùm præter adipem & populi oculos modicè calida, cætera habeat frigida, etiam magna parte ad ſupremos vſq; ordines. Populus alba tēperata ex aquea tepida ſubſtantia, & terrea tenuata terget: Populi nigræ ſeu nō bicoloris flores multùm acres nobis ſunt, ex hisq; vulgò fit vnguētum populeum: quod acopum δι' αἰγείρου apud Galenum & Paulum legitur, non διὰ λεύκης.

Gal. libr. 2. c. phar. part.

Lib. 7. ſimplic.

Ruta

RVta hortenſis eſt imbecillior agreſti: haec enim calida ordine quarto, (tantùm tertio dicitur libr. 6. comp. ph. part. in ſtomachica diabeſaſa) illa tertio: vtraque acris, amara, tenuium partium, valenter ſiccans, incîdit, digerit valenter craſſos & lentos humores, vrinas mouet: flatus, & veneris appetitum cohibet. Syluestris Moly, Beſanum, Beſaſa dicitur: Syri indigenæ Harmola vocant, lib. 6. & 5. comp. ph. part. *Lib. 8. ſim pli.*

Roſmarinus coronaria nobis eſt frequens, vtilis folio & flore, quem vulgus abſolutè ἄνθος malè vocat. nec antidotus δι ἄνθων Actuarij ſolius Roriſmarini florem recipit, ſed aliorum, vt pòſt leges. Sterilis libanotis ad Montem Peſſulanum plurima. Tertia fœcunda duplex eſt Dioſcoridi: omnes emolliunt, incîdunt, tergent, digerũt, ictericis decocto proſunt, & oculorum aciẽ ab humorum craſsitie obtuſam ſuccus radicis cum melle emendat. *Lib. 7. ſim plic.*

SAluia quòd ad multa, precipuè ad fœcunditatẽ ſit ſalutaris, ἐλελίσφακος Græcis, quaſi ſylueſtris lẽs dicitur, folio eſt maiore, ſcalidiore, ſcabriore: Sphacelus verò breuiore & læuiore. Quæ Theophraſti verba noſtrã Saluiã francã Sphacelo videtur exprimere. Calfacit euidẽter, & ſubaſtrĩgit ἐλελίσφακος. *Lib. 6. ſim plic.*

Scordium ab odore & acrimonia ſcorodi, id eſt, allij, dictum eſt: ſubamarum, acre, acerbum: calfacit, purgatq; viſcera, obſtructiones liberat, vrinas & menſes mouet: viride magna vulnera glutinat: ſiccum autem ſordida purgat, contumacia cicatrice tegit. Optimum ex Creta petitur, quale etiã Andromachus iunior ſuæ theriacæ miſcet: non malum tamen in aliis regionibus poſsis inuenire. Putriferis animalium venenis & pharmacis deleteriis ſuccurrit. Quæ vis eius inde eſt coniectata, quòd quæ in bello occiſa fuerant corpora, diuq; inſepulta ſuper ſcordium fortè iacuerant, minus putria ſunt inuenta, quod à viris quibuſdam fide dignis acceptũ tradit Gal. lib. 1. Antid. Nobis in agro Pariſienſi locis riguis eſt largiſsimum verum Scordium.

Lib. 8. ſimpl.

Lib. 1. Antid.

Scolopendrion idem cum Aſpleno contendunt Muſa & Maſſarius in librum nonũ Plinij: tamen Galenus ait maiores lienis obſtructiones vehementiora poſtulare remedia, capparis corticem, tamaricis radices, ſcolopendrion, & ſcillam, & eam herbam quæ aſplenos appellatur, effectum id nomine repræſentans. Vbi apertè ſcolopendrion ab Aſpleno ſeparat, licet poſteà in cenſu ſimplicium aſpleni vires deſcribat, ſcolopendrij nõ meminerit. Libro tamen Methodi 13. ſcolopen

Lib. 5. ſimplic.

lopendrion quoque lieni conuenire ſcribit, nulla mentione aſpleni facta: quanquàm ibi alia quoque eius remedia attingat. Diuerſas etiam herbas facere videtur in ſplenicis, libr. 9. comp. ph. part. μυρίκης καρπȣ͂, βοτάνης ἀσπλήνου λεγομένης σκολοπενδρίου, ἢ ἡμιονίτιδος ἀνὰ: tamen paulò antè in Andromachi ſplenicis ſcribebat, ἡμιονίτιδος βοτάνης ἣν οἱ μὲν ἄσπληνον, οἱ δὲ σκολοπένδριον λέγουσιν. Ex quibus colligere poſſis, herbas eſſe affines non viribus modò, ſed forma & habitu, vnde nominum hæc incertitudo nata ſit. Quod & in Dioſcoride paſsim obſeruabis, & in Aſpleno quoque, quem ab aliquibus σκολοπένδριον, ab aliis ἡμιόνιον vocari ait: non tamen ἡμιονίτιδα dixit, quòd hæc folio ſit diuerſiſsimo, quam tamen ἀσπλήνιον quoque vocari ſcribit. Vnde Maſſarius & ex Theophraſto affirmat Hemionũ vel Hemionion eſſe vulgatum nobis Ceterach: Aſplenon verò ſeu Scolopendrion plantam eſſe aliam, ex foliorum & radicum pictura perſuadere conatur. Quæ autem vulgò eſt ſcolopendria, Dioſcoridis eſt φυλλῖτις, à quibuſdam Lingua ceruina multò iuſtiùs appellata, quàm à Gaza Scolopendrion Theophraſti, quam rectius Centipedariam vertiſſet. Siue autem Ceterach ſit aſplenon aut Scolopendrion,

ſiue hemionus dicta, quòd mulæ hac herba plurimum delectentur, parui eſt momenti, quòd hæ omnes lienem diminuant, & liquent, & ſubſtantia tenui ſine calore lapides etiam in veſica frangant: lib. autem 8. ſimpl. & Dioſcor. phyllitis acerba cùm ſit, diarrhœas & dyſenterias pota iuuat.

Lib. 1. ant. Stœbe herba quæ apud nos naſcitur fruticoſa eſt, calida, acris, odoratum quippiam reſipiens, ad vini conſeruationem ne aceſcat, aptiſsima, ſi calor huius doliis admotæ ignis calore excitatus, vina crudiora percoxerit. Stœbe, quæ & Phleos dicitur, ſpinam habet in folio & caule Plin. libr. 21. cap. 15. lib. autẽ 22. cap. 11. omnia ex Dioſco. Stœbe mutuatur, quòd aſtringat foliis & ſemine, ob id hæmorrhagię, dyſenteriæ, oculis cruẽtatis, auribus purulentis conueniat, quæ vires Galeni Stœbæ acri & calidæ non conueniunt: neutra tamen harum noſtra eſt Scabioſa vulgò dicta, quòd ſcabiei ſanandæ ſit idonea, folio erucæ cùm adoleuit hirſuto, aculeis tamen non horrente, flore cœruleo, quæ pulmoni purgãdo & hepati confert, & carbunculũ recens admota horis tribus perrũpit. Pſωra autẽ Aëtij nõ eſſe noſtra Scabioſa hinc apparet, quòd huius vſtæ fumo arborũ erucæ non moriãtur, imo nõ moueri eas magis quàm ſtipularũ fumo expertus ſum: quam

quam tamen facultatẽ Aëtius Pſωre tribuit.

THymum commendatur maximè Atticum, aut ex locis ſiccis & editis: calidum ſiccum ordine tertio, incîdit, menſes & vrinas mouet, craſſa & lenta ex pulmone & thorace expectorat. *Lib. 4. ſani. tuend.* *Lib. 6. ſimpli.*

VErbaſcum, Phlomus Græcis vulgò Tapſus barbatus, & Bullio albus & niger: foliis terget, ſiccat, digerit: radice eſt acerba, ad fluxionis affectus, & dentium dolorem idonea. *Lib. 8. ſimplic.*

Verbenaca recta, id eſt, περιστερεὼν ὁ ὀρθὸς, præſertim viridis & recẽs, ſed etiam ſicca, cum radicibus oleo incocta, perfuſaq; capiti, dolorẽ eius omnem diuturum à frigore, aut craſsis humoribus omnium maximè digerit, & caput roborat. Galen. lib. 2. compoſition. Pharm. part.

DE FLORIBVS.

FLORES vt plantarum partes reliquæ legantur, cùm maximè vigent, vt capparis in gẽma, roſa expandi cœpta, reliqui ferè aperti. Sed haud ita pridem & ex quibus vis nondum exhalauit, ſiccantur ſole magis minus, pro varia ipſorum natura: quidã ſiccandos volunt, donec ex ponderibus decẽ vni-

cum ſuperſit. Reponuntur vt alia, quotannis mutentur, quanuis ſchœnuanthos etiam decennium efficax ſeruari poſsit: chamæmelum item diu vegetum eſt, ob fortem partium ſuarum miſtionem.

Flores, abſinthij comę, bugloſsi vtriuſq;, chamædryos, chamæpityos, capparis, roriſmarini & aliorũ quorundam in herbis prius dicti ſunt: reliqui ſunt dicendi.

BAlauſtium ſylueſtris punicæ flos, cytinus ſatiuæ & domeſticæ Dioſcoridi & Galeno καὶ ὀνομάζονται κύτινοι αἱ πρωτόγονοι ῥοιαί, id eſt, primogenia punica. Nam quando arbor florere deſinit, fructus ipſius apparet in mali Punici ſpeciem figuratus. Hi

Libr. 6. c. ph. p. in fine Veris gignuntur, & meliores ſunt ex granatis acidis & acerbis, quia magis aſtringunt, Ibidem. Ambo tamen inſigniter aſtringunt, refrigerant, ſiccant, craſſæ ſunt ſubſtantiæ: ambo etiam hodie à medicis cũ Plinio Balauſtia vocantur.

Lib. 6. ſimplic. Buphthalmi flos cardiacus Actuar. oculi bubuli effigie, vnde illi nomen, colore flo-

Lib. 3. ca. 9. & libr. 6. ſimpl. ris Anthemidis, ſed multò maior & acrior, ob id valentius digerit: putatur eſſe Cotula non fœtida vulgo dicta Chamæmelum ab odore mali dictum, ſeu Anthemis, calfacit, ſiccat ordine primo, ſtipata rarefacit, tenſa

laxat,

ſaxat, plena digerit, dura emollit, eſſentiæ tenuis vt roſarum ſuccus, laſsitudines ſoluit, dolores capitis & aliarum partium frigidos, ſi homo plethoricus non ſit, nec cruditate laboret, ſedat, libro ſecundo compoſitionis pharmacorum particul. bilioſas febres percoctas, & quæ ex cutis denſitate naſcuntur, potu perſanat: melācholicas autem, & pituitoſas, & quæ ex viſceris alicuius phlegmone oriuntur, concoctas ſtrenuiſsimè iuuat: ob id à ſapientiſsimis Aegyptiorum vnicum putatur febrium omnium remedium. Tria huius genera Dioſcoridi ſunt flore tantùm diuerſa, intus in omnibus aureo, foris candido in leucanthemo, melino in chryſanthemo, purpureo in erāthemo, quòd Vere floreat. His nominibus Macer diſtinxit. *Chamæmelum cōmune eſt leucanthemum.*

CAryophyllum, quaſi nucifolium, quāuis hanc nō ſeruet naturam, quæ nomine prætenditur: fructus eſt arboris Aëtio & Simeoni: flos autem eſt Paulo cuiuſdam arboris Indicæ, feſtucaceus, niger, lōgus, acer, ſubamarus, odoratus: calidus ſiccus ſecundo gradu Aëtio, tertio gradu Paulo: ad obſonia, ſuffitus, & multa medicamenta vtilis. Dioſcoridi & Galeno indictus. *Clauus à figura vulgo dicitur.*

Crocus calidus ordine ſecundo, ſiccus primo, parū ac mediocriter aſtringit, qua facul-

tate cor & partes alias roborat, vt ſuo calore moderato coquit, ac digerit, & ſiccando modicè diſpoſitiones pectoris phthiſicas iuuat, putredines corrigit, lib. comp. ph. part. 4. 7. 8. Optimus medicamentis eſt Coryceus recens, oblongus, integer, plenus, non fragilis, flauiſsimus, & qui cũ humore tritus manus ſuo calore ſaturet, nec ſitum nec cariẽ redolens, ſubacer, Dioſcor. Crocus Coryceus à Coryceo antro, in quo naſcitur, veteribus atq; adeò Poëtis præter cæteros celebratus: aliis ſanè procerior eſt, non tamẽ aliis robore odoris aut diuturnitate eſt præſtantior. Eligendus verò eſt non procerior, ſed odoratiſsimus, & flauiſsimus, & longo tempore in vigore ſuo perſiſtens. Præſtantiſsimum igitur aliquem crocum apto quodam ædiũ loco repoſitum obſerua ſæpe, vt pernoſcas: nam id colorem odoremq; priſtinum diu ſeruabit: adulterati verò odor & color celeriter vaneſcit. Crocus Cilicius etiam laudatur, lib. 7. comp. phar. part.

Lib. 1. antid.

Libr. 14. metho. κεκόθι. & κοσκουτι, & κοσσουθάν, &

EPithymum Græcorum eſt flos thymi ſatureæ ſimilis, calidus ſiccus gradu tertio, omnia poteſt quæ thymus, ſed efficacius, ob id illius penuria hoc vti licet, menſura tamen maiore. Datur Epithymum drachmas quatuor cum ſero lactis vel mulſa, ad

educen

educendum humorem melancholicum. Horum loco ſi Arabum epithymo, hoc eſt, caſſutha thymo innata, vt ſatureæ ſeu thymbræ epithymbrum Actuario dictum, & hyſſopo, & maioranæ, epyſſopum: & orobo orobanche: & lino linanche, vti libet, quia vires cum thymi flore eaſdem illi Plinius veterum ſolus tribuit, dabitur cum Meſue ob imbecillitatem à drachmis quatuordecim ad drachmas viginti. Epithymus autem Arabum, vt thymus, eſt duplex, hortenſis, & hoc calidior ſiccior Montanus. *χασούϑας leges in Act.*

Ericæ digerentis plantæ flore potiſsimùm ac foliis vtendum: ſemen etiam adhibetur lib. 6. comp. ph. part. Ericæ fructus ſæpe lib. 9. comp. ph. part. in ſplenicis. Li. 6. *ſim.*

GEniſtæ noſtratis, & Sparti folia, flores, ſemina, ſuccus valenter trahunt, ob id anginis, iſchiadibus ſalubriter admouentur, & hydropicis ſumuntur. Flores eius antequàm dehiſcant, aceto & ſale conditi annos etiam tres integri ſeruantur, idonei primis menſis, & delicati capparum loco, quibus etiam valentius obſtructa liberant. Li. 8. *ſim.*

ION, id eſt, viola omnis, & præcipuè nigra ſeu purpurea, quanuis in eodem genere eſt etiam alba, vulgò Martia dicitur,

& Qua

& Quadrageſimalis, quòd Martio menſe, & quadrageſima floreat. Et etiam multifoliũ, ob id Daſypodium Græcis dictum, concolor primæ ſed plenior: frigida eſt ac humida primo ordine. Syrupus ex multis florũ violæ nigræ recentium, vt roſarum, florum perſici, infuſionibus ſoluit aluum, vt in compoſitis ipſis dicemus. Quin & ſemen violæ nigræ album, rotundum, milij æmulum apertè cholagogum eſt. Eſt quoq; eius generis ſylueſtrior toto habitu ſtrigoſiore, magis ſerpens, flore cæruleo, in album langueſcente, inodoro Λευκοῖον verò quanuis violã albam ſignificet, ad omnes tamen violas præſertim eas, quæ primo vere naſcũtur, ſiue albæ, ſiue luteæ, ſeu purpureæ fuerint, ſeu nigræ cum Hippocrate, ſeu cæruleæ, vt quidã Dioſcoridis codices habẽt (quod expũgendum putãt pleriq;, præſertim Plin. lib. 20. & Paulus de oleo ioto, id eſt, violaceo, albũ, luteum, purpureum, leucoion tantùm commemorant) extenditur. In his efficaciſsimæ ſunt luteæ, Keiri Arabibus dictæ. Tamẽ cæteræ tres aut duę caryophyllatæ, à floris figura caryophyllum imitante nobis dictæ, nõ ſunt inefficaces: linguam enim valenter calfaciunt, & acrimonia ſua mordent folio, ſed magis flore, qui in his colore plurimùm variat, arte opinor quæſito, vt in floribus aliis.

aliis. Λευκοῖον verò Theophraſti, quod florum primum ſe oſtendit, etiam nõdum exacta hyeme: radice bulboſa an ſit quæ nobis circa natalem Chriſtianũ florem album pulcherrimũ trifoliũ intus virentem oſtentat, ab aliis malo diuinari, quàm à me rem nõ ſatis compertam pro vera pronunciari. De quo multa Maſſarius in lib. 9. Plinii.

MElilotum coquit, digerit, & parum aſtringit, vt crocus: largior enim eſt in eo ſubſtantia calida quàm frigida. *Gal. li. 7. ſimpl. & libro 4. c. ph. p.*

NYmphæa, quòd aquoſa amat dicta: vna eſt flore albo, radice nigra, & ſemine nigro: altera flore luteo, radice alba. Vtriuſque radix & ſemen frigidum, ſiccans ſine morſu, parum detergens, proinde alui profluuia, & dyſenterias cohibent: ſemen immodicè profluens ſiue per inſomnia, ſiue aliter, retinent ex vino nigro auſtero pota: in id efficacior lutea, adeò vt medeatur muliebri profluuio, vt ad tergendum alba præpollet, quæ aqua macerata alphos, pice liquida alopecias ſanat: Autumno radices exciduntur: Hæc Dioſcorides & Galenus, verùm facultatis florum, quibus hodie ſolis vtimur, non meminerunt.

PEriclymeni fructus & folia ſubamara, tandẽ acria, adeò valenter calfaciunt, & *Caprifoliũ & matri-*

ter ſylua. Gal.lib.8. ſimpl. incidunt, vt multo vſu cruentas vrinas educant, lienoſos, ægrè ſpirantes ex oleo admota iuuat. Vides quàm fœdè labantur, qui Lycium veterum ex hoc fructu repræſentant. Nunc flore ferè vtimur, & ex eo vel flore liguſtri aqua capitello deſtillata, ad oris & faucium aphthas & nomas colluendas.

Roſæ parũ aſtringunt, vt lib. 4. cõ. ph. part. ROſa omnis amara eſt atq; aſtringens, præcipuè rubra, à qua ſubſtantia refrigerat, ſiccat, flos autem eius aſtringit magis, proinde etiam ſiccat valentiùs. Roſarum flores potiùs quàm roſas, quia imbecillam aſtrictionem habent, in Diabeſaſa ponit Heras libr. 6. comp. ph. part. Gal. & Andromachus in ſtomachicis, lib. eodem. Flos autem eſt pars interior, in qua ſemen eſt & capillus. Id ſemen vulgus Antheram vocat, cùm Anthera compoſitio ſit Græcis roſas ſiccas & alia recipiens: quin & ſine roſarum flore anthera medicamentum eſt, lib. 6. cõp. ph. part. Roſæ præſtantiſsimæ ſunt, quæ longè omnium ſunt ſuauiſsimæ, & aliis rubicundiores. Siccandæ verò ſunt loco ſublimi meridiano, quo ſolis radij penetrent, roſas tamen non tangant. *Li.1. ant. Lib.3. ſim. ca.9.* Roſarum ſuccus eſſentiæ eſt tenuiſsimæ, nam celeriter aceſcit, & lentore caret, & vnguentorum omnium odores exoluit & obſcurat. Ex roſis calid

calidiſsimæ videntur Moſchatæ, poſt has roſeo colore inſignes, incarnatæ nobis dictæ, quæ & cerebrum valenter feriunt, paulò minùs albæ.

Σχοῖνος, id eſt, iuncus abſolutè ſcriptus, iuncus odoratus, Arabicus, Libycus, ſeu cum Celſo rotundus, à triangulari cypero eum ſeparante. Neſcio autem quia cauſa vulgò ἄνθος σχοίνου dicitur, cùm rarò flos eius ad nos deferatur, ſed herba ſæpe, eius parte ſuperiore à camelis eroſa. Eam enim in Arabiæ viis copioſiſsimè creſcentem, ob id parui pretij, libentiſsimè cameli paſcuntur. σχοινάνθος Actuarius, vulgus Scœnanthum: modicè calfacit, & modicè aſtringit, eſt nonnihil tenuium partium, ob id mediocriter digerit, & mediocriter repellit: radix aſtringentior, flos calidior, vrinas ac menſes ciet, ſumptum & fotu adhibitum, iecoris, ſtomachi, ventriculi phlegmonas iuuat, hæmoptoicis, id eſt, ſanguinem ſcreantibus cum aliis prodeſt: ſolo odoratus vigore deligitur: nam odoris illius gratia celeriter vaneſcit. 1. lib. antidotorum.

Li.1. ant.
Li.8. ſim. & lib. 6. com. ph. p.

Στοιχὰς naſcitur multa vbiq; terrarũ, copioſiſsima in Creta inſula, & dictis Stœchadibus inſulis, in mari Iberico, à quib[9] appellata eſt: naſcitur et in Arabia, vnde et Arabica vocatur

κύκλασιμ. Gal. Li.8. ſim.

Libro 9. c.ph.p. vocatur. Amara eſt, modicè aſtringit, proinde tenuat, terget, obſtructa liberat, roborat viſcera & corpus reliquum, putredinem arcet. Habitior & meliùs nutrita atque melior ex inſula Creta petitur, libro 1. Antid. Eſt in Gallia Narbonenſi Stœchas citrina vulgò dicta, à comæ & corymbi floris colore luteo, Dioſcoridis Helichryſum, & Galeni Amaranthus videtur: altera autem flore purpureo.

Ex prædictis, & non paucis ſequentibus plantarũ partibus, & animalium, atque adeò metallorum, aqua fit vi caloris vel ignei, in flamma, prunis, arena, cineribus, ſcoria ferri, calce irrigata, aqua feruente (quod diplomata, id eſt, vas duplex dicitur) vel putredinoſi in fimo equino, corticibus putrentibus, vel ſolaris. Tenuata enim humiditas à calore vapor fit, qui elatus capitelli vitrei, terrei, plumbei, argentei, vel alia materia frigida craſſa conſtantis frigiditate concreſcit in aquam per naſum eius defluxuram in vas ſubiectum, quo modo pituita in capite humano ex totius vapore gignitur, & per naſum deſtillat. Cui ſi ignis valentior ſub finem acceſſerit, rerum ipſarum humidum ſubſtantificum tollitur, & ſi quod rebus ipſis inerat oleaginum, vel delabitur pro vaſorum ſitu & figura. De qua

re fuſiùs in compoſitis medicamẽtis agam, quòd hæ aquæ quanuis ſimplices ſint, quia tamen aliquid opera noſtra acceperunt, & fortaſſe veræ ſunt compoſitæ, vt aqua calfacta Galeno. *Libro I. ſimp.*

DE SEMINIBVS.

SEMEN à fructu differt, vt contentum à continente, ſeu potiùs vt pars à ſuo toto. Fici enim fructus ſunt ipſi ficus, κεγχράμιδες verò in fructu granula ſunt ſemina, in moro ſimiliter. Et γίγαρτα in acino fructu ſunt vitis ſemina: & tria aut quatuor grana in medio pomo, pyro, ſunt eorum fructuum ſemina: & in cucumere, cucurbita, pepone, melopepone fructibus, ſemina inſunt plurima & conſpicua. In ceraſo, pruno, meſpilo, vtroque corno, dactylo, myxis, ſeriphis, granatis, oliuis fructibus, quod ligno includitur ſemen eſt, vt fructus, ſeminum ſit munimentum quoddam & propugnaculum. Quoniam plantarum ſit permultarum finis ſemen procreare, in quo ſpes maxima eſt ſpeciei ſuæ propagandæ, & quoàd eius fieri licet, perpetuandæ. Ob id magna id cura eſt à natura munitum, & loco penitiore tanquàm tutiore repoſitum, ac non *Lib.2.alimẽ.initio.*

ſola fructuum carne munitum, ſed ſæpe li-gno, vel oſſe, ſæpe cartilagine, ſæpe callo quodam duriore aduerſus cœli & animalium iniurias. vel potius ſit fructus, quod ex ſemine & reliquo conſtat, vt in leguminibus ſiliqua inuolutis. ſiliqua cum ſemine eſt fructus, plurima eorum ſubſtantiæ pars eſt in ſeminibus. Eſt tamen vbi tenui diſcrimine diſtant ſemina à fructibus, vt ſegetes & legumina, Galeno ſcripta toto lib. 1. alimentorum.

Prætereà nuces regiæ, nuces Ponticæ ſeu auellanæ, piſtacia. Quin perſæpe Dioſcoridi & Galeno καρπὸς, id eſt, fructus, ἀντὶ τοῦ σπέρματος ſcribitur. Semen althææ, apij, agni, anethi, aſparagi, dauci, fœniculi, geniſtæ, hyoſcyami, lauri, plantaginis, portulacæ, nymphææ, roſarum, & aliorũ non paucorum in radicibus, aut herbis, aut floribus cognominibus, dictum eſt: quam rem index apertiſsimè demonſtrat. Legenda autem ſemina, cùm ſunt matura, & fructus quibus includuntur, ſunt maturi. Semina verò quotannis mutare præſtiterit, etiam ſi pleraque diutiùs ſeruari poſsint.

Dioſco. & Gal. li. 6. ſim. & li. 7. cõ. ph. p.

AMomum calfacit, validẽ ſiccat, aſtringit, coquit magis quàm acorum, ſiccat minùs

minùs, cætera facultatem habet eandem. Odoris conciliandi gratia medicamentis etiam principalibus miſcetur, vt in componendi ratione audies. Delige candidum vel fuluum, ſimplici tamen colore non vario, laxius in vua parua ſeminis tamen plena diffuſum, non aſtrictius cohærens, odoratum, nares vulnerans, acre, mordax, recens, non carioſum. Amomi vua ſæpe Galeno & Actuario ob id dicitur, quòd racematim velut in vua cohæreat. Laudatur amomum Scythicum, libr. 8. comp. ph. part. Non eſſe verò roſam Hiericuntis, aut Hieroſolymitanam vulgò dictam apertè conuincit vtriuſque hiſtoria. Hodie paſsim deſideratur, nam quod oſtendunt officinæ, inodorum eſt: habeo apud me fuluum, paruum, oblongum, anguloſum, odoris dum fricatur iucundiſsimi.

Ameos ſemen calidum ſiccum in fine ordinis tertij, tenuium partium, album, ſubamarum, acre, digerit, vrinam mouet. Ami commendatur Illyricum, lib. 9. comp. ph. part. alij Aegiptium laudant. *Li. 6. ſim.*

Aniſi ſemẽ calidum ſiccum ordine tertio, vrentibus proximũ, acre, ſubamarum, vrinas ciet, flatus vẽtris diſsipat, digerit: addit Dioſcorides venenis reſiſtere. Inter prima laudat Creticũ: meli⁹ recẽs et plenũ. Ei⁹ loco & pe- *Li. 6. ſim.*

nuria Aniſum dulce vſurpamus, quod γλυκάνισον Actuarius ſæpe appellat. Ita ſentire malo, quàm cum nonnullis Aniſum vulgare Græcorum Anethum initio tertij gradus calidum, ſiccum primo affirmare. *Li. 6. ſim.* Anethum verò vulgare calidius ſiccius, Aniſum Græcorum calidum ſiccum tertio gradu. Nam vero veterum Aniſo (vt dixi) caremus. quod ſemen paruum apij ſemini ſimile, ſed maius Dioſcorides ſcribit: Anetho autem ſemen latum & foliatum Ruellius tribuit: ex quo ſcriptore neſcio, niſi fortè Anethum noſtrum pinxit non deſcriptum veteribus.

Acantha leuce Dioſcoridis & Galeni, eſt Bedegar Serapionis, vt deſcriptiones & vires conferenti ſole clarius euadet; aſtringit enim, & ſiccat minùs quàm ſpina Aegyptia ſeu Arabica amborum, quæ Sucaha eſt Serapionis, fructu & radice vtilis: cum noſtra Acantha leuce eadem, niſi quòd ob ſoli & cœli naturam eſt inefficacior.

BOmbacis ſemen ſimplex ceraſi nucleo ſimile, recentiores ad vitia pectoris purganda adhibent. Melita inſula mittit multiplex, ſibi implexum, nigrum.

Βασιλικοκόρωνος, id eſt, Baſilici ſemen, cardiacum Actuario eſt: in vſu etiam interdum apud Gal. in comp. ph. part. inuenitur.

Cuc

CVcumeris eſculenti ſemen magis incîdit, terget, tenuis eſt ſubſtantiæ (præſertim areſactum, contritum, cribratum) quam ipſa eius caro frigida humida ordine ſecundo, cùm ſemen ipſum ſiccet ordine primo, aut etiam ſecundo incipiente. Ob hæc vrinas mouent, & corpus ῥύμματος vice tergẽt, & ſplendidum reddunt. Addit Dioſcorides veſicæ exulcerationibus ſubuenire. Vrinas magis mouent Pepones quàm Melopepones & Cucumeres, & Cucurbitæ, quòd ſubſtantia ſunt magis humida, aquoſa, & tenui, & quæ in ventriculo faciliùs corrumpatur, & quæ vim quandam abſtergendi habeat, ob quam expeditiùs quoq; deorſum quàm prædicta ferantur. Sordidam cutim, ἐφηλὶν, lentes in facie, ἀλφοὺς extimos & ſuperficiarios detergent, ſemine potentius quàm carne, vt etiam renum calculis conueniat. Nulla verò ſeminis cucurbitæ Dioſcoridi & Galeno in ſimplicibus eſt mentio, quum tamẽ hodie ſolenni quodam more vulgus medicorum in componendis ſuis medicamentis omnia hæc maritent, ſcribentes paſsim quatuor ſemina frigida maiora, vt diſtinguant à frigidis quatuor minoribus, lactucæ, portulacæ, intybi, ſereos, id eſt, endiuiæ, ſcariolæ. Inter illa verò citreoli ſemen non melopeponis numerant.

Gal. li. 8. ſimp,

Lib. 2. ali

Cari

Gal.li.7. ſimpl. Cari ſemen calidum ſiccum ordine ter-
tio, mediocriter acre, vrinas mouet, flatum
diſcutit: planta etiam reliqua ad hoc vtilis. à
Caria regione laudatiſsimũ afferebatur: vn-
de illi nomen multiplex, Carum, Carion,
Careon, Caroon.

Coriandrum eſſentiæ amaræ habet plu-
rimũ, parũ humiditatis aqueæ tepentis, pau-
xillũ aſtrictiõis, à qua refrigerat, vt ab ama-
rore calfacit, terget, digerit, tenuium eſt par-
tium, lumbricos necat: ſed largius ſumptum
mentem mouet non ſine periculo, ob id ace
to maceramus, pòſt ſiccamus.

Creſſõ alenoys vulgò. Cardamum, id eſt, naſturtium, ſemine &
folio ſiccum eſt cauſtico & adurente, vt ſi-
napi, phænigmũ, hoc eſt, rubrificationem,
Li.7.ſim. in coxendicis aut capitis dolore excitat, ecle
gmatis miſtũ aſtmaticos craſsis & lẽtis pul-
monũ excremẽtis valenter purgat vt ſinapi.

Cardamomum Serapionis vtrunque tam
maius, quod Granum paradiſi vocatum pu-
tant pleriq;, quàm minus, nihil habet com-
mune cum vero, id eſt, Dioſcoridis & Gale-
ni Cardamomo, etiã hodie deſiderato. Car
damomum abſolutè & Cardamomum ni-
Li.1. ant. grum, lib. 9. comp. ph. part. & 1. antid. & in
theriaca ad Piſonem.

Carthamus. Cnici ſemen calidum, ordine tertio, pur-
gat pituitam, vt cap. 5. lib. 2. ſimp. docet Ga-

lenus

lenus, & libr. 5. ſanit. tuendæ: quod in dia-cnico compoſitione poſteà plenius leges. Nihil tamen aut minimum harum virium in conſueto nobis ſemine Cnici expertus, fortè quòd à regionibus calidioribus nõ ſit allatum, ſed in agro Pariſienſi natum. *Gaza xñ vulgo.*

Cumini ſemen vtile magis, calfacit ordine tertio, ſiccat, aſtringere addit Dioſcorides, vrinã mouet, flatum extinguit: ſatiuum eſt ac ſylueſtre, idq; duplex Dioſcoridi: laudatur Aethiopicum, deinde Aegyptium. *Gal. li. 7. ſimpli.*

Coccus baphica, vel coccum baphicum, id eſt granum tinctorum, bacoula eſt aſparagi æmula, foliis innata fruticis aquifoliæ ilicis, Theo. Plin. aſtringens, amara, ſiccat ſine morſu, ob id ad vulnera magna etiam neruorũ congruit, roborat partes ſiue his qualitatibus manifeſtis, ſiue etiam (vt quibuſdam placet) totius ſubſtantiæ familiaritate, quam dicũt habere cum corde præcipuam: de hoc in antid. διὰ κόκκων βαφικῶν. *Kermes et Alkermes vulgò cũ Mauris. Li. 7. ſimpli.*

ERuca foliis & ſemine calida, flatuoſa, ob hæc venerem largiore vſu excitat, in condimenta venit, vrinas mouet. Syluestris ſatiua eſt acrior. hac ſynapis vice vtitur Iberia occidentalis, Dioſcor. Eruũ calidum primo ordine, ſiccũ ſecundo, amarum proinde, ĩcîdit, terget, obſtructiões liberat, *Orobus cũ Græcis*

lib.8.ſim-pli. largo vſu ſanguinem per vrinas euocat, præſertim rufum. Nam Eruum non candidum ſed rufum vehementer amarum eſt, candidum dulcius, lib.1.antid.

Eryſimi ſemen ſapore naſturtij, calore igneo, vel aqua maceratum, vel linteolo & cruſta piſtoria inuolutum & toſtũ, ac ecclegmatis miſtum, craſſa & lenta ex pulmone valenter promouet: id enim ſic torrefactum terget, libr.7.comp.Phar.part.

FOenumgræcum ſiccum primo gradu, calidum ſecundo, lib.8.ſimpl. calidum auté mediocriter, & ob id digerere dicitur, lib.1.comp.phar.part. Nã is gradus eſt medius inter ſummũ & omnino temperatum, quod nec calidũ abſolutè, nec frigidũ iure dixeris: phlegmonas ardẽtes irritat et exacerbat, minus calidas & duras digerẽdo ſanat.

LIguſticum à Liguſticis alpibus, in quibus frequẽs naſcitur, Galeno & Actuario vnius literæ mutatiõe Libyſticũ. hodie rarum, ſemine ſolo viſum Manardo, radix imperatoria vocatur Leoniceno & Muſæ. Hoc auté accipiendũ in compoſitionibus Arabum pro Keïſim ſeu leuiſtico, apertè docet dia trion pipereõ & dia calaminthes, à Nicolao & Meſue ex Galeno paucis admodum

modum mutatis deſcripta. In quibus & aliis non paucis Arabum deſcriptionibus, vt diacymino, diamoſcho, Libyſticum repoſuit Actuarius: vulgatum autem Leuiſticũ aut Smyrnium eſt cum Ruellio, aut apij vel dauci genus: cum Manardo Smyrnium, putante petroſelinum Alexandrinum vel Macedonicum.

Λινόσπερμον, id eſt, lini ſemen, humido & ſicco quodammodo temperatum, calidum autem quodãmodo ordine primo: flatuoſum eſt etiam ſi frigatur, adeò plenum eſt humiditate recrementitia. Quia igitur calidum humidũ flatuoſum, ſemen homini generat. Lini ſemen torrefactum terget, vt ptiſſana & farina fabarum, lib. 7. comp. ph. part. *Libr. 7. ſimp.*

Lini ſemen vires habet fœnigræci, diſcutit, & emollit omnem inflammationẽ, dioſcor. Erui ſemen admodum digerit, & lini ſemen moderatius. Lini ſemen tepidè calidum, vt chamæmelum. Lini ſemẽ in aqua coctum refrigerantem ſuccum gignit. Linoſpermõ & ſuccus roſarũ frigidioris mediæ temperie ſunt naturæ, ſed non ita multò, quin potius caloris ſunt tepidi. Lini ſemen refrigerat, ſiccat. Linoſpermon tanquàm frigidiſsimum vitandum aſthmaticis cenſet Galenus, vt meconium, mandragoram, hyoſciamum, cicutam, pſyllium.

Libr. 6. c. phar. p. *Lib. 11. methód.* *Lib. 6. ſanitat. tuẽ.* *Li. 3. ſim. c. 9.* *Li. 4. rat. vict. in morbis acutis.*

Linoſpermon vrinas exiguè mouet: frixum autem vreticum magis fit, & aluum magis ſiſtit eſu.

Lithoſpermon, quia ſemen duritie eſt lapidea, vel quia cum vino potum calculos frangit. Dioſcor.

Lupinus eſt ſatiuus, idemq́; vel dulcis, vel amarus: agreſtis verò minor ſed amarior, & ad omnia valentior domeſtico, terget, tenuat, incîdit, digerit, ſiccat ſine morſu: vitiligines, pſoras, achoras, vlcera cacoëthæ ſanat, lūbricos necat ſumptus & admotus, iecur & lienē purgat, phymata, charadas liuida ex aceto, vel poſca, vel oxymelite pro ęgri natura & affect⁹ varietate coct⁹ digerit.

Lib. 8. ſimpli. & li. 2. alimēt. Lens calido frigido tēperata, ſicca ſecundo gradu, valēter aſtringit, ob id ventrē ſiſtit, abiecta priore aqua aluum mouente.

Nigella Gazæ. Nigella Romana vulgò. MElanthium eſt Gith, quanuis flore ſit ex cæruleo albicante, ſemine nūc nigro nunc ruſo, calidum ſiccum tertio gradu, tenuium partium, amarum: aſsiduo olfactu catarrhos ſanat, orthopnœan iuuat, lumbricos necat, lepras terget, menſes ob craſsitiem & lentorem retentos mouet. Quæ verò in ſegetibus altius adoleſcit, Nigella vulgò dicta, inodora, pſeudomelanthium, & Githago vocari poſsit, Hermolaus.

Ocy

OCymum calidum ſecũdo ordine, ex-crementitia humiditate, ob quam nõ ſumendum, ſed foris illitum coquit & digerit. Ocymum calfacit, tenuat, non tamen valenter lib. 2. comp. ph. par. Ocymi ſemen Actuar. vſurpat. *Li. 8. ſim. pli.*

PSyllium dictum quòd ſemen habeat effigie pulicis, humido ſicco temperatum, frigidum ordine ſecundo: ne putes cum Arabibus corticem frigidum gradu quarto, medullam gradu quarto calidam. *Dioſcor. Gal.*

Papaueris genera ſex Dioſcoridi & Galeno. Satiuum calice grandi, flore & ſemine albo, minus frigidum, ob id eſculentum, & mediocriter ſomniferum. Sylueſtre, flore ad medium nigricante, calice minore, ſemine nigro, admodum frigido. Tertium etiam ſylueſtre procerius, ſqualidius, calice longiore, omnium frigidiſsimũ, proinde ſtupefacit: amborum ſcapo ſub capite conuulnerato ſuccus defluit lacteus, opium dictus: Meconium verò ſuccus ex his expreſſus crudis. Horum frigiditate aliorum vehementem calorem obtundunt Medici in ſuis compoſitionibus. Quartum papauer Rhœas, Quintum Corniculatum, Sextum Herculeum, κωμαὶ μήκων. vſurpantur Actuario.

Siler vulgò cũ Virgilio.

SEſili radice & fructu, id eſt ſemine, valde calet, ac tenuium eſt partium, quare vrinam mouet, epilepſiæ & orthopnœæ confert: laudatur Maſsilienſe. Eſt alterum etiam Aethiopicum, & tertium Creticum Dioſcoridi.

Staphis agria ſemine velut in vuam coacto (vnde illi nomen) vehementer acri & vrente, quod manſum pituitam in os ex capite plurimam detrahit, & illitum ex oleo capiti puerorum pediculos enecat: vnde Pituitaria & pedicularis quoq; herba dicitur.

Lib. 8. ſimpli.

Sinapi calfacit, ſiccat ordine quarto. Sinapi Alexandrinum laudatur, lib. 9. comp. pharm. part.

Lib. 1. antid.

THlaſpi duplex, Cappadocicũ, nigrius, non exactè rotũdum, ſed quadam ſui parte velut ἔνθλασμα habet, id eſt, infractum, exiguum, vnde illi nomen, multò maius & præſtantius quàm ſecundum. quod etiam in Cappadocia & Creta, & vbique naſcitur ὠχροξάνθον, id eſt, ex pallido flauum, rotundum, admodum exiguum. Creticum tamen plerique immiſcent theriacæ.

VRticæ fructus, id eſt ſemẽ & folia præcipuè vtilia ſunt, non vehementer calfaciunt, tenuium ſunt partium, digerunt,

phym

phymata & parotidas, craſsis & lentis humoribus pulmones purgant.

DE FRVCTIBVS.

FRVCTVS eſt ea plantæ pars, quæ carne conſtat & ſemine: ſæpe etiam pro ſemine ipſo ſumitur, vt libro ſexto ſimpliciũ fructus vrticæ: lib. 8. ſimpl. fructus ſeſeleos, fructus hyperici, fructus ſcillæ, periclymeni fructus & eiuſdem ſemen, lib. 9. comp. ph. part. & alibi ſæpe. καρπὸς τοῦ στρύχνου, Solani bacca Actuario.

AMygdala amara incîdũt, tenuant, tergẽt, digerũt ſine morſu: ob id ex pulmone excreationẽ craſſorũ & lẽtorũ promouẽt, obſtructũ hepar, lienẽ, renẽ, colũ à craſsis & lẽtis humoribus expediũt. Amygdala dulcia ſunt moderatè calida, leuiculã tamen amaritudinẽ habẽt, ſed à dulcedine occultatã, quæ tamẽ tpis ſpatio fit manifeſta. *Libr. 8. c. ph. p. & li. 6. ſimp.*

Anacardus, vel cum Actuario Anacardion, à cordis figura & colore dictum videtur, calidũ ſiccum quarto gradu Meſuæ, veteribus Græcis indictum, affectus cerebri & neruorum frigidos humidos mirè iuuat, admotum cutim vlcerat, verrucas tollit. In India, Sicilia, Apulia, frequens.

Li.6.ſim-
pli.

BΑλανος μυρεψικὴ, id eſt, glans vnguentaria, Myrobalanus quoque Plinio dicta, ex Barbarica regione allata, Ben Arabibus dicta, hodie frequens, ſtomacho aduerſatur, cũ hydromelite pota carnis huius drachma vna eſt vomitoria: cum oxycrato autem iecur & lienem purgat, cum aceto item (quo maximè gaudet ad agendum) lepras, pſoras, lentes, vitiligines, pruritum exterget, lieni & hepati indurato illinitur cum farina aliqua ſiccãte, vt erui, lolij: lieni etiam prodeſſe ſcribit Galen. in theriaca ad Piſonem. Carnis huius ſucco facultate calido vtantur aromatarij: id enim inodorum cùm ſit, omnibus ſuſcipiendis odoribus eſt aptiſsimũ, vt inſipidum ſaporibus, & coloris expers coloribus. Id oleum Balaninũ Dioſcoridi dicitur. Oleo expreſſo quod reliquum eſt magma terreum & amarum, incîdit, terget, cõtrahit, ſtipat, ad prædicta etiã efficax, ſed minus. Id autẽ videtur eſſe μυροβαλάνου πίεσμα, id eſt expreſſum, quod cataplaſmatis miſcet Galenus, lib. 11. & lib. 13. meth. & bis. li. 9. comp. ph. par. ſplenicis remediis, & ad ſcirrhoſos lienis affectus adhiberi ſcribit Gale. Quo in loco μυροβαλάνου tantum, aliquando μυροβαλάνου σαρκὸς, aliquando βαλάνου μυρεψικῆς leges, aliquãdo μυροβαλάνου ἄλευρον, id eſt farina & puluis, & μυροβαλάνου λεπτὸ

χανα,

χανα, id eſt putamẽ & cortex, & μυροβαλάνα λίπυρα κεκομμένα καὶ σεσησμένα, id eſt, Myrobalani teſtæ & cortices inciſi & tuſi cribatiq;. Omnia hæc ad ſplenicos ſcribuntur, vt ſit credibile maximè de fructu eodẽ, ſcilicet Balano myrepſica, & eius partibus, omnia hæc intelligi. Quam verò myrobalanũ Arabicam intelligat Dioſcorides, cui ſimilẽ facit fructum palmæ Aegyptiæ, de qua nunc dicam, planè ignoro. Nam Arabum recentiorum Myrobalani quinq; generibus diſtinctæ veteribus indictæ putantur, & prunorum generi potius, quàm Balanorum, id eſt glandium, aſsignandæ ſunt. Sunt verò hæc: Lutea ſeu citrina refrigerans, chologoga. Inda & nigra, melancholiam purgat, & exhilarat. Cepula phlegmagoga, viſum illuſtrat, coctionẽ iuuat, pectus purgat, hydropicis confert. Empelitica (quæ actuario ἐμπελιλίξ & ἔμβεζι quoq; dici videtur) etiam phlegmagoga, vẽtriculum purgat & roborat, appetentiam reuocat, vomitũ ſiſtit. Belerzica empyos iuuat, hæmorrhoides & capilli defluuium. De his plura leges in Arabibus. Ignorata quoque videtur hodie χρυσοβάλανος, digerens & roborans, vt ſpica nardi, & ad colicos affectus, & ſtomachi ardo- Libr. 10.
res & ſingultus adhiberi ſcripta Gal. lib. 8. & method.
libr. 9. comp. phar. part. Epithema ex pin- Dioſcor.
guib

guibus palmulis, quas πατῆτος vocant, ſalubriter viſcera refrigerat, ſi harum caro omni membranoſo exempto coquatur cum aceto ſolo claro, vel etiam aqua adiecta donec tenereſcat, & tuſa applicetur. φοῖνιξ in Aegypto naſcitur, viridi colore, odore mali cotonei, medio maturitatis vigore per autumnũ decerpi ſolet, Arabici Myrobalani ſimilis, ſine oſſe, quã Myrobalanũ quoq; vocari Hermolaus affirmat. πῶμα autem & ἄδιψος etiam Dioſcoridi vocatur, quòd ex hoc fructu palmæ Aegyptiæ humidiore, acerbo, aſtringente expreſſo, potus fit ſitim ſedans, Solino autore, qualis nobis ex pomis, pyris, ſorbis. Hic autem fructus ſi vſque ad maturitatem in arbore ſinatur, ſolibus nigricat, & φοινικοβάλανος vocatur.
Libr. 6.c. φοίνικες ἢ φοινικοβάλανοι, vel quomodo aliter
phar.p. vocare libet, moderatè ſtringunt, acerbo ſa
Libr. 9.c. pore: φοινικοβάλανων τῆς σαρκὸς, & in colice
phar.p. Scribonij ibidem. Caro φοίνικος συριακοῦ in
Libr. 7.c. arteriace Andromachi 12. & caro φοινικοβα
phar.p. λάνων in 15. φοινίκων βάλανοι proprietatem
Libr. 2.c. quandam habent capitis dolorem excitan-
ph.p. di: eaſdem tamen dat ibidem in cephalal-
Libr. 8.c. gia: ſed addit, ſi ſint conſuetæ & accipienti
Herm. iucundæ. Adhæc bilem pellunt deorſum, vt abſinthium, & refrigerant. φοίνικες θηβαϊκοὶ à Thebis Aegypti opinor, & paulò pòſt,

φοίνικ

φοίνικες πάτητοι celebrantur, φοίνικες πάτητοι μέγιστοι bis lib.9.comp.ph.part.& paulò antè, φοινίκων κάρυον: πάτητοι autem vocantur, quòd id genus tertium palmularum cariotarum præhumidum in parente rumpat ſe præ humore, calcato ſimile redditum. φοῖνιξ verò palmæ ipſius fructus, præſertim dulcis, non paucam obtinet caliditatem: tamen deſiccat, roborat, contrahit, ſtipat, denſat, ſumptus & admotus. Hic autem fructus à palmæ Aegyptię fructu ex oſſe differt: nam hic os habet magnum & longum & duriſsimum, in quo ſemen id os vſtum & tritum valenter digerit, lib.6.c.ph.part. Dactylus à digitorum forma dicitur ὀξυφοῖνιξ verò dictus Act. & aliis quibuſdam Græcis recentioribus ab acido ſapore, palmæ ſylueſtris fructus, Tamar Indus, id eſt, Dactylus Indus Barbaris vocatus: quanuis chologogus ſit comprimendo, vt palmæ Aegyptiæ fructus Phœnicobalanus, tamen os habet quod ſatum arborem nobis produxit, aliis multis conueniunt & differunt, vt mox audies: ſed Oxyphœnix veteribus indictus, cùm Phœnicobalan⁹ in his frequẽs ſit. Oxiphœnix ſubniger, lucidus, tener, villis tanquàm radicibus miſtus, recẽs, pinguis, acido ſapore. Quibus notis apparet, quantum conueniat cũ Phœnicobalano, & quãtũ diſcre-

pet: adhæc oſſe vt diximus,& vſu hic recentiorum tantum,ille etiam veterum. Si frigidus eſt ventriculus oxyphœnici,debet miſceri maſtiche vel macis vel ſpica nardi. Rarò per ſe datur,picrocholis ſaluberrimum ad vncias quatuor dari poteſt : annis 10. ſeruatur.

Nux moſcata vulgò, etiã ſi moſchum non oleat.

Μοσχοκάρυον, vel μοσχοκαρύδιον, vel κάρυον μυριστικὸν Græcis recentioribus, vt Act. dicitur. κάρυον ἀρωματικὸν Aëtio, veteribus ignotum. Probatur hæc nux recens, grauis, præpinguis, & quæ acu vulnerata mox humorem reddat oleaginum. Reliqua huius hiſtoria tam graphicè pingitur Ruellio medicorum huius ætatis doctiſsimo, vt poſteritatem latére non poſsit, vti neque nux Indica oleo prægnans, ſemen augente, & venerem ſtimulante, vt ait Auicennas, veteribus quoq; incognita, ſuis coloribus ab eodẽ belliſsimè abſoluta: & nux vomica, quia vomitũ citat, & ſtupefacit, canes ac ceruos eſu mox necat: cæteras aues, & piſces ſtupefacit, vt manu capi poſsint ſopiti.

Nux pinea lib. 7. c. ph. p. Lib. 7. ſimpli. et libr. 2. alimẽt.

Coni Atticis vocati olim fructus, Coccali verò & Strobyli à quibuſdam nũc dicti, virides toti ſunt ſubamari, & ſubacres, emplaſtici ſunt, & tergent, purulentã & craſſam lentamq; expuitionem promouent. Nucleus autẽ ei⁹ eſculẽtus, nutrimẽtũ eſt coctu

dif

difficile, validū: aqua maceratus acrimoniā exuit, aſperitatēq; lenit, & calido frigidoq́; tēperatus euadit. In ſua nuce pinea ſeruātur. *Ga.lib.7. ſimpli.*

Cypreſsi pilulæ, quæ etiam Coni quibuſdam dicuntur, vnde Coniferæ cypariſsi, Virgil. ſiccant valenter ſine inſigni calore aut acrimonia: ob id hæ molles & recentes vlcera magna in duris corporibus glutinant, enterocelas iuuant.

Cydonia Græcis, Cotonea Catoni, mala omnibus nota. Quo in genere quædam ſunt rotundiora, minora, acerbiora, quæ maſcula vocamus: vt alia fœminea lōgiora, maiora, dulciora minùs acerba, quę Struthia cū Aſiaticis ſuis Galen. vocat, lib. 6. ſanit. tuendæ: & στρουθιόμηλα, lib. 2. alimentorum, ex hisq́; vel aliis diacydonion cōponit, ibidē.

Citrū, vel malū citreū, ſeu citriū, ſeu medicum & aureū, ſucco acido (qui frigidus ſiccus ordine tertio, ex pane admotus phlegmonas internas cohibet) ſemine amaro, cortice odoro, medicis in vſu eſt aduerſus internas & peſtilētes putredines, venena & partiū principū & ſtomachi imbecillitatē. Nam & roborat, tamē ægrè is coquitur. Inter citrea mala Aranciū numeratur Hermolao, cortice, ſucco, ſemine illis proximū, vti & quod Limonem vulgus Gallorum appellat, ſucco frigidiore quàm citrū: & quod ex inſitione

pomum citreum vulgò dicimus Pomcire.

Dioſco. & Gale. libr. 7. ſimp. Colocynthe, id eſt, Cucurbita ſatiua, frigida humida ordine ſecundo, vt cucumer ſatiuus, ad phlegmonas & ſitim vterq; efficax. Colocynthidis verò fructus in pilæ mediocris ſpeciem conglomeratus vehementer amarus, validè purgatorius, præſertim ſua medulla, cuius oboli 4. bilem & pituitam etiam craſſam detrahunt: balanis etiam & clyſteribus ſedi immittitur, ſtomacho tamen admodùm aduerſa eſt: ob id ſola non vtẽda, quod docet hiera dia colocynthidos: legenda cùm cœperit in pallidum colorem permutari. De hac Meſues multò plura ſcribit, quæ tãquàm parũ momẽtanea neglexi.

Cucumeris agreſtis quàm ſatiui fructus multò eſt minor, oblongis glandibus ſimilis, cuius ſucco elaterium qua ratione fiat, docet Dioſcor. amarus eſt, bilem pituitamque purgat, præſertim hydropicis citra ſtomachi iniuriam, radice alba, magna, & præſertim eius cortice & foliis etiam vtilis eſt, ſed inefficacius vtrunque, ciet menſes, emollit, terget, digerit, purgat, quàm elateriũ: ſummè amarum, tenuium partium, leuiter, vt ad ſecundum ordinem, calidum.

Dioſcor. Carpobalſamum, id eſt, fructus Balſami, flauum ſit, plenum, grande, graue, mordax guſtu, & feruens in ore, modicè opobalſa-

mum

mum redolens. Adulteratur ſemine hyperi-
co ſimili, quod Petra Palæſtinæ oppido aſ-
fertur: ſed id Carpobalſamo maius, inane, vi-
ribus ignauum, ſapore piperis. Carpobalſa-
mum tamen adulterari non poteſt, lib. 1. an-
tid. Galen. Balſamo planta ſecundo exceſ- *Lib. 6. ſim*
ſu calida ſicca, tenuium partium: & Carpo- *plic.*
balſamo, & Xylobalſamo liquor eſt te-
nuior, minùs tamen calidus quàm quidam
exiſtimant, tenuitate partium decepti. Sæpe
enim expertus ſum non iuuiſſe diſpoſitio-
nem calfactione egentem. Opobalſamo
igitur (quod & βαλσαμίλαιον vocari dicit *Gal. lib. 2.*
Simeon) recenti, validi odoris, ſubruffo, al- *c. ph. p.*
bo, vel viridi (nigrum autem peſsimum eſt) *Dioſcor.*
ſyncero, dilui facili, læui, aſtringenti, non
acido, linguam modicè mordenti, eſt præ-
cipua inter has plantæ huius partes autori-
tas, & vis efficaciſsima. Laudatiſsimum au-
tem eſt Syriacum ſiue Iudaicum, ſiue ex Sy
ria Palæſtina, ac præcipuè Sigadinum, è lo-
co Palæſtinæ, in quo copioſiſsimum & op-
timum gignitur. Opobalſamum ſit Syria- *Li. 1. anti.*
cum, tenue, perſpicuum, ſubſtantia non craſ- *Libr. 4. c.*
ſum, quale in fundum vaſis ſubſidere ſolet, *phar. p.*
quale item ſit vetuſtate. Opobalſamum va-
riis adulteratur modis, vt ægrè poſsit etiam
ab exercitatiſsimis cognoſci, vt in adulteriis
docemus: alias veri opobalſami notas ex

Dioſcoride requiras: hodie propemodùm deſiit videri. *Dioſc.* Xylobalſamũ autem ſurculus eſt recens, ſarmento tenui, fuluus, odoratus, Opobalſamum nonnihil ſpirans.

Caſsia fiſtula Arabum veteribus Græcis indicta, recentioribus Caſsia ſyringodes, id eſt, fiſtulacea, & nigra Actuario, ſcribẽti paſſim κασίας μελαίνης τῆς ἰνῆς, à quo bellè deſcribitur. Ex India, Syria, Aegypto affertur: optima eſt collucẽs, grauis, plenior, & quæ cõcuſſa clauſis intus granis nõ ſtrepit, atramento intus ſeu pulpa pingui, ſplendente, ſucculento, nõ ſitulento, nec putri: calida humida primo gradu: vacuat omnes humores leniẽdo pueris & prægnãtibus à drach. ſex ad vnciam vnam & dimidiam. Si verò aluus fluit, maſtiche aut myrobalanis aſsis corrigitur. Caſsia autem Græcorum quæ ſit, pòſt leges in Cinnamomo inter cortices.

Lib. 1. antid. & in theriaca ad Piſonẽ. Cubebæ non ſunt cum Serapione & aliis quibuſdam neotericis, Galeni καρπήσια, nec Dioſcoridis oxymyrſines ſeu myrti ſylueſtris fructus (nam is Carpeſiorum nõ meminit) vt Cubebas cum prædictis conferẽti patet. Hæ enim ſunt fructus tenues piper æmulantes, ſed minùs acres & ſubamari. *Lib. 7. ſimplic.* Galeni verò καρπήσια ſunt κάρφη, id eſt, feſtucæ tenues, ἀκρέμοσι, id eſt, ſurculis cinnamomi, ſimiles odore vocati ῥοᾶ, ſed valentiore, &

nonni

nonnihil aromatico, quē & guſtatus deprehendit, facultate etiam Phu ſimilia: ſed quia ſunt tenuiora, viſcerū obſtructiones potentiùs detergent, & vrinā mouent, & renū calculos expurgant. Non adeò tamen ſunt tenuium partium, vt cinnamomi loco vſurpari poſsint, cū Quinto: cùm multò ſint deteriora optima Caſiæ. In Side Pāphiliæ loco: quia luxuriat, carpeſium ibi eſt villiſsimum. Actuarius tamē κομβίβας vel κουπίβας, etiā καρπήσια vel καρπίδια vocari ſcribit. *Locis prædictis, & lib. 3. c. ph. part.*

Ficus recens præhumida modicè calida, digerit, nō poteſt coquere: Ficus verò arida ſeu paſſa, id eſt carica calida, in fine primi gradus, vel initio ſecundi, partiū tenuiū, digerit, tenuat, coquit, pinguior magis coquit, acrior potētiùs terget, & digerit: σῦκα λευκὰ ficus candidæ, interdū pingues Actua. *Libr. 3. c. ph. p. & libro 8. ſim.*

Galla eſt fruct⁹ roboris, & cæterarū glādiferarū arborū. ea vel eſt omphacitis, id eſt, immatura, parua, nodoſa, grauis, ſolida, nō pforata, cęteris pręſtātior & maiore vi in medicina: ob id ea, ſed magnitudine mediocri, deligitur. Heræ. lib. 6. cōp. ph. p. Altera eſt magna, rotundiſsima, læuis, leuis, laxa, pforata, flaua. Vtraq; refrigerat ordine ſecūdo, ſiccat tertio, craſſæ ęſt eſsētiæ, aſtringit.

Lib.6.ſim plic.

IVniperi fructus calidus ordine tertio, ſiccus primo: ſed folia calida ſicca gradu tertio.

Iuiubæ, Zizipha Græcis Zinzipha etiam Actuario, fructus Myxariis affinis facultate: nam calidus humidus primo gradu, etiã pulmonarius: eſt duplex, ſericum, id eſt, rufum, nobis frequens: & cãdidum, adhuc ignotũ. Ad fluxiones calidas, acres, tenues, in pectus ſalubre: vt alimentum verò à Gale. damnatur lib. 2. alimentorum. Quem locum Auicennas, Sauonarola citant in ſuis Iuiubis.

Dioſco. & Gal. lib. 8. ſimpl. Libr. 6. c. ph. p.

MAlum granatum ſeu punicũ triplex, dulce, acidum, acido dulce ſcilicet ſucco, ſaporis naturam viribus refert: omnium tamen flos, cortex, nucleus aſtringit, ſed acidi & acerbi magis, dulcis multò minus: medij horum mediocriter. malicorium, id eſt, cortex nondum adultorum ſed perfectioni propinquorum eſt melior ad aſtringendum in ore affectus ex fluxione naſcentes.

Sebeſten.

Myxæ, & myxa, & Myxaria Actuario & Græcis quibuſdam aliis recentioribus, ἀπὸ τῆς μύξης, id eſt, à mucco lento è naribus fluente: cùm ſimili hi fructus abundant, bilem detrudere, & ſitim ſedare dicuntur, humida primo gradu, calido frigido tẽperata.

Myrti vtriuſque germina, folia, baccæ, ſuccus

ſuccus conſtant ſubſtantia calida, tenui, & cõtraria illi frigida, terrea, aſtringẽte, magis ſylueſtris quàm ſatiua. Bacca Catoni Myrta, Murta Varroni, Myrtili vulgò, Myrtus alba & nigra paſsim dicitur Gal. in cõp. ph. p.

Myricæ fructus generoſiſsimè aſtringit: libr. 6. comp. ph. part.

Morum album Græcis veteribus indictum videtur, & Latinis, præterquàm Ouidio, fortè quia per inſitionem in populo alba gignitur: nigrum cantatiſsimum, & arbor cuius foliis bombices paſti ſericum nent pulchrius & ſplendidius. Mori tamen albæ folium ad hos alendos eſt mollius, eoq; hodie tota Italia vtitur. Sycomorum ſeu ficum Aegyptiam non habet Italia, Muſæ.

Κάρυον βασιλικὸν, id eſt, Iuglans ſeu Nux regia, nucleo eſt tenuium partium vbi inaruit, ſiccãte etiam ſine morſu, ex quo inueterato oleum valenter digerit. *lib. 7. ſim plic.*

Λεπτοκάρυον, id eſt, nux tenuis, Pontica, Præneſtina, Auellana, à locis vbi luxuriat Ponto, Præneſte, Auellis dicitur, plus habet terreæ & frigidæ ſubſtãtiæ, ob id auſterior. *Ibidem.*

Nuces teneræ, rancidæ, vſtæ, cinere digerunt & aſtringunt, libro ſexto part.

Nux Indica Actuario in diaſatyrio & diaromato.

OLiuæ halmades, quæ in muria ſua ſeruantur, & in ea vel oleo ſuo quaſi vrinabundæ innatant, Colymbades ob id dictæ, plurimũm aſtringunt & digerunt: ſunt tamen mitiſsimum ad aphthas remediũ lib. 6. comp. ph. part.

Oxyacãthę vel Oxyacãthi racemoſę bacculæ dũ maturuerũt rubẽtes, aſtringunt, vis eadẽ foliis ſed languidior. Radix infixa corpori ſpicula extrahit, trita & admota Dioſc.

Lib. 8. ſimplic. PIperis fructus inter initia ceu ſiliqua coryli nucamento ſimilis, longũ piper eſt: *Lib. 2. antid.* humidius, ob id citò perforatur, vt zingiber, & tardè, ſed diu linguã mordet, vt arus. Hęc ſiliqua poſteà in grana milij æmula racematim degenerat, quæ aucta & ſiccata, ſed adhuc tanquàm omphacodea & immatura Piper albũ fiunt, nigro δριμύτερον, id eſt, acrius: nam nigrũ iam ſuperaſſatum ſole & ſuperſiccatum eſt, tamẽ vtrunq; valenter calfacit & ſiccat, & maximè digerit. Idẽ in agreſte

Lib. 1. antid. et lib. 4. ſani. tu. rurſum cœli & ſoli iniquitate degenerauit.

Piper lõgũ adulteratũ ſeculo Galeni erat duplex, afferebatur alterum ex Alexandria, alterum erat germen herbę cuiuſdam, quale eſt nobis coryli aut betulæ nucamentum.

Piper longum nec ſit pertuſum, nec adulteratum: album ſit maximum, pleniſsimum, graue:

graue:itidem & nigrum, neque id ſit rugoſum. Piper nigrum maius eſt alio pipere, & corticem habet tenuiorem & minùs rugoſum, lib. 1. Antid.

Piper albũ ſtomacho eſt accõmodatius, & acrius nigro, lib. 9. comp. ph. p. Piper omne coctionẽ ſumptũ iuuat, ſed albũ ſupra duo reliqua genera ſtomachũ roborat, lib. 4. ſanit. tuẽdæ, & lib. 9. c. ph. par. Radicibus piperis maximè proceris etiã vtitur Andromachus apud Gal. lib. 7. comp. ph. part. His vires coſto ſimiles tribuit lib. 8. ſimplic.

Piper longũ & rotũdũ bis ſcribitur li. 10. comp. ph. p. vt id albũ & nigrũ cõprehẽdat.

Piper κοινὸν, id eſt, commune Actuario in antidoto podagrica, diapæonia, & diatrion pipereon, eſt nigrum: nam longum & album ibidem commemorat.

Piſtacium fructus ſtrobylo proximus, ex Syria largus affertur, ſubamarus, odoratus, tenuis eſſentiæ, obſtructiones præſertim iecoris, ſed & pulmonis, & thoracis liberat. *Lib. 8. ſimplic.*

Pruna dulcia aluum ſubducunt, alia pro qualitate ſaporis nos afficiunt, bilem ex ventre comprimendo vacuant aſtringentia. Damaſcenis ad aluum ſubducendam longè præfert Galenus Hiſpanica ſeu Iberica, vulgò hodie Auguſtana, quia menſe Auguſto matura leguntur, & Cathalaunica etiam *Lib. 5. ſanit. tuen.*

Italis

Italis dicta ab hac Hiſpaniæ regione, in qua luxuriant.

Sumach. Rhus hic aut hæc, eſt fructus racemoſus, cortice acido, aſtringente, repellente, nunc medicamentorius tantùm, olim etiam culinarius, pro ſale obſoniis aſpergebatur: ſtomacho valde idoneus: alter verò & coriarius denſandis pellibus applicabatur. Ille etiam Syriacus & ruber, libr. 3. & libr. 6. comp. ph. part. Vterque tamen muſto auſtero incoctus ſtomachicum eſt medicamentum optimum, lib. 6. com. ph. part. *Ibidem.* Eius ſuccus omphacij vice eſt in Gallia Narboněſi, in hortis Gulielmi Pelliſſerij, Epiſcopi Montiſpeſſulani lõgè oĩum doctiſsimi et optimi.

Ribes Arabibus dictus, fructus eſt racemoſus, acidus, acerbus: frigidus ſiccus ſecũdo gradu, ſitim extinguit, vomitum & fluorem alui bilioſum ſiſtit, morbillis & variolis (quas vocant) ſaluber, frutex nobis poteriũ rubrum dicitur. Quid ſit, frutex an herba, & quæ, ambigit Serapio in ſuis teſtimoniis.

Succus ex his expreſſus cum ſaccharo cydoniati modo coctus eſt delicatiſsimus.

Ribes Damaſcenus Muſæ additur foliis rotundis, & magnis viribus iiſdem.

Li. 3. hiſt. plant. Rubi, ſeu Sentis, Græcè βάτου genera Theophraſto tria ſunt: magnus ſeu rectus, humilis, & medius. Batus magnus ſeu rectus

eſt

eſt Dioſcoridis & Galeni κυνόσβατος, fructu oblongo per maturitatem rubente, cytino ſimili, in quo ceu lanæ flocci arteriam ſi deuorentur infeſtant: huic foliis, fructu, roſa ſimilis eſt cynoſrhoda, Englentier nobis dicta: & roſa frutex omnis, niſi quòd ferè gerit folia florum magis multiplicia & maiora, arte opinor adiuta: ſed Cynosbatos ſpinis hamatis horridior, rectior, & altior aſſurgit, odore caret, quem Cynoſrhoda tota habet præſtantiſsimum: roſa verò frutex flore ſolo eſt odorata, nunc albo, nunc rubro, nunc amborum medio (incarnatum vocant) nunc etiam moſchato. Χαμαίβατος autem, id eſt, humilis rubus. Dioſcoridi & Galeno abſolutè tantùm βάτος dicitur, foliis multò maioribus quàm cynosbati, bicoloribus, per nodos ternis, ſarmentis longiſsimis & firmiſsimis, qua parte terram attingunt, radicem iterum facientibus, flore albo, tenui, racemoſo. Cui ſuccedunt Mora grandia, racemoſa, multis granis coagmentata, per maturitatem nigerrima, βάτινα Galeno dicta. Medius denique eſt βάτος ἰδαῖος Dioſcoridis, longè tenerior priore, ac minoribus ſpinis horrẽs, quãquàm & ſine ſpinis inueniatur: frequens is eſt in ſyluis, folia habet chamæbati, ſed paulò minora, rectus ferè ſurgit ad duo aut tria cubita, ſcapo gracili *Ronce Gallis.*

gracili & infirmo,& minimùm ſpinoſo,flore ſimili, & fructu, ſed minore & granis, quinque,ſex coagmentato,& per maturitatem nigerrimo, ſed in cœruleum inclinante ob aërium quoddam tectorium, nigris vuis & prunis, & aliis multis fructibus innaſci ſolita: aſtringunt,ſiccant, refrigerant omnia hæc magis & minùs. Ad rubum Ideum docti hodie reducunt hortenſem rubi recti, breuis,parum ſpinoſi ſpeciem, foliis bicoloribus,fructu dum maturuit olfactu & guſtatu iucundiſsimo,fragi rubri (eſt enim etiam album) æmulo: quem fructum herba trifolia & bicolor fert acrem,præſertim ſemine. Flos roſarum aſtringit magis quàm ipſæ roſæ, li. 6.comp.ph.part.& alibi ſæpe. Eſt autem id crocatū in flore medio, quod Anthera vulgò dicitur, corrupto fortè vocabulo, pro ἄνθος ῥόδου: cùm Anthera Galeno ſit nomen compoſiti medicamenti.

SEnna Hermolao,Serapioni Sene, folliculis latis ſed falcaltis,& in his ſemine vtilior purgando humori melancholico, in morbis ab eo prodeuntibus. Datur puluis eius ad drachmā vnam,decoctum vel infuſum eius à drach.2. ad drach.quinq;: multis torminoſa eſt,aliis eſt clemens pro varia ſumentium natura: tutiùs tamen eſt, maſtiche

vel

vel cariophyllis & alio corrigere: foliis non eſt inefficax. Non eſſe autem Diſcoridis vel Empetrum, vel Delphinium, vel Peplium, vel Alypum, planè intelliges, ſi rem cum picturis horum cõferas: veteribus enim omnino indicta eſt planta, amara, ſubaſtringens. Indica, Aegyptia valentior vncia dimidia, quàm Apula, aut Liguſtica vncia vna: & recens præſtantior quàm inueterata.

Vva ſatiuæ vitis coquit, aſtringit, leuiter digerit. Vuæ paſſæ caro tantum aſtringit, quantum eget hepar affectum. Habet prætereà facultatem coquendi crudos humores, & euincendi malignos: ægrè corrumpitur, tota ſubſtantia familiaris eſt hepati, & vſu crebro conſueta eſt: ob id feliciſſimè miſcetur medicamentis hepaticis. σαφίνας κεκαθαρισμένας, id eſt, exemptis vinaceis Actuar. *Li. 6. ſim.* *Lib. 8. cō. ph. part.*

Fructus herbarum, vt mandragoræ, cucurbitæ, vtriuſque cucumeris, peponis, ex herbis, quarum naturam ferè ſequuntur, noti ſunt: tamen pomum mandragoræ calorem quendam odore teſtatur: & colocynthidis fructus medulla amarior & purgantior, quàm ipſa planta, vt antè diximus: ἀπούριον peponibus addit Actuarius.

LIGNA.

Dioſc. Lignum aloës.

AGALLOCHVM eſt lignum quod ex India & Arabia defertur, maculatum, odoratum, guſtu aſtringens, & ſubamarum, cute aliquantum verſicolore. Halitum manſu commendat, ventriculum frigidum iuuat Act. eſt enim euſtomachum. Pro thure ad ſuffimenta ſubſtituitur Dioſcoridi, eiuſque modo liqueſcit, ſed tardiùs: aquæ iniectum ſubſidet, & bullulas edit. Arborem huius triplicem ſcribit Ludouicus Rom. Patricius in tractu Indico videri, Calampat perfectiſſimam, Bochor viliſsimam, Iubam mediam. Xylaloë Aëtio & Actuario dicitur, id eſt, lignum aloës, arboris non herbæ. Rhodiis militibus eſt frequens in corollis precariis. Quod verò oſtendunt officinæ, verius eſt aſpalathum acre & auſterum, Gal. lib. 6. ſim. quod aroma apud ſuos naſci idem Gal. ſcribit lib. 8. comp. ph. part. & in Syria & Rhodo Dioſcorides: graue, detracto cortice rubens aut purpuraſcens, denſum, odoratum, amarum, aſtringens: alterum deterius, candidum, lignoſum, inodorum, Dioſc.

BErſilium, vel Verzinium, à Verzinia vrbe Indiæ aduectum & dictum, medicis

dicis in vſu nondum venit, ſed infectorium tantum eſt rubenti colore.

GAiacum lignum haud ita pridem inuentum, morbis omnibus ex humore præſertim frigido natis ſalubre eſt: nam acrimonia & amaritudine incîdit, tenuat, terget, vacuat. De huius facultate mira doctiſſimus Antonij Galli medici commentarius, his diebus paucis in lucem editus, facit, ne mihi de hoc pluribus ſit agendum: vt interim taceam Huttenum, Mathæolum, Maſſam, & alios quamplurimos, qui verbo ſiſsimè vires eius nobis inculcarunt, potiſsimùm in curanda lue Hiſpanica: ſed tamen etiam morbis aliis, præſertim frigidis, conferre tam eſt hodie perſuaſum, vt certatim eo etiam magnates vti geſtiant.

Λωτȣ̃ ῥίνημα, id eſt, ſcobs & raſura Loti, ad ſanguinis ſputum vſurpatur Actuario in διὰ κλίκτῶ: Galeno autem ad muliebre profluuium, dyſenteriam, cœliacos affectus. Huius fructus etiam valenter aſtringit. Aliſa vulgò dicitur, & arbor ipſa Aliſier. *Li. 7. ſim. in loto arbore.*

SAntalum triplex Actuario Græcorum ſoli, Arabes vt videri poteſt, imitato: album peſsimum, rubrum bonitate medium, *Sādalum vulgò.*

κίτρινον Act. flauum odoratiſsimum & optimum: frigida omnia gradu tertio, ſicca ſecundo, hepar roborant Act. Ex agro Calicuthi Indiæ emporij aduehunt Luſitani. Quod autem officinę vſurpant, eſt calidum, & linguam acrimonia pungit, præcipuè citrinum: vt cedri vel alterius aromaticæ & calidæ arboris lignum iure optimo cenſeri debeat: nec vtendum niſi medicus iuſſerit.

Xylobalſamum in carpobalſamo dictum eſt. Xylocinnamomum, in cinnamomo dicetur mox, & Xylocaſia Actuarij in caſia.
Lib.9. cō. ph.part. Aromatica verò medicamenta ſunt nardus Indica & Gallica, σχοίνου ἄνθος, caſia, amomum, cinnamomum, coſtus, ſpica nardi, calamus aromaticus, iris, ladanum, malobathri folium, ſtyrax, bdellium, opobalſamum, xylobalſamū, & reliquus aromatum catalogus, aſpalathus, myrrha, crocus, macer, opus Cyrenaicus, pretioſa hæc & ſumptuoſa: pauperum verò communia, meum, dictamnus, acorū, cardamomum, lib. 5. & 8. cōp. ph. part. Piper verò non eſſe aroma, ex priore loco colliges. Omnia autem aromata ſunt calida ſicca, tenuium partium, libr. 7. comp. ph. part. in fine. *Li.7. met.*

DE CORTICIBVS.

CORTICES fructuum, vt arancij, citrei, granati: radicum arborum, vt oxyacanthes, capparis, tamaricis, fraxini, ſambuci, mori, thuris: & herbarum radicum, ebuli, apij, petroſelini, fœniculi, mandragoræ, rhaphani, in cognominibus plantis vel dicti ſunt, vel dicentur. Qui verò præter hos ſunt exotici, & ob raritatem quidem, etiam ob facultatem in maiore pretio habiti, nunc præcipuè dicentur.

CInnamomum arbor lauro foliis & bac-
cis ſimilis, & eius ramorum non trunci,
tertio quoq; anno delibratorum cortex:
Ludouicus Romanus Patricius. Cinnamo- *Li. 7. ſim.*
mum calidum tertio ordine, ſiccat autem & *Lib. 6. cõ.*
digerit ſuper omnia æquè calida, propter *ph. part. in*
ſummã eſſentiæ partiũ tenuitatem: propter *diabeſa ſa.*
hæc diſpoſitionibus ſcirrhoſis mederi ſolet. *Lib. 7. cõ.*
Idẽ cunctas corrigit putridas & venenatas *ph. part.*
vires ichorum, & humorum, & lethaliũ phar *Lib. 8. cõ.*
macorum, & veneni virulentarum beſtia- *ph. part.*
rum. Idem ſua facultate alteratrice & dige- *Ibidem.*
rẽte, & odoris gratia, præſidium eſt non par-
uum aduerſus omnes prauas diſpoſitiones,
& caſſia, & pleraque alia aromatum materia.
Cinnamomum quia tenuiſsimarum eſt par-
tium, ventriculi meatus aperit, qui humo-
res craſsi & lenti inhæſerunt, tenuat, &

terget, ob id commodè hieræ miſcetur. Cinnamomi autem facultas qualis initiò adeſt, integra ſeruari nequit ad annos triginta multò minus ad centum, vel etiam ducentos, vt quibuſdam viſum eſt, cinnamomū ſenii expers putantibus. Nam id ſeruatum vaſculis ligneis ab imperatoribus variis, Traiano, Hadriano, Antonino, Commodo, Seuero, imbecilius tanto eſt expertus Galenus, Seuero theriacen componens, quanto vetuſtius: cōtrà tanto valentius, quanto recentius. Nam Seuero Imperatori theriacam parare iuſſus, qualem Antonino Imperatori parauerat, coactus cinnamomum capere ex Traiani & Hadriani temporibus relictū, cùm nondum triginta anni præteriiſent, multò inualidius expertus eſt, lib. I. antidot. Arborem enim totam primi generis cinnamomi ex Barbaria in ſcriniolo cubitos quatuor & ſemiſſem longo ad Antoninum allatam vidit Romæ Galenus, ex eaq́; theriacen paratam aliis longè præſtantiorem expertus eſt, vt ea etiam ante duos menſes Antonino vti licuerit, non expectata medicamenti coctione. Cinnamomum optimum, iis qui id crebrò viderunt, omnium facillimè dignoſcitur; & cùm principum cinnamomorum ſex ſint differentię generales, optimi tamen ſupra deterrimum inſignis eſt exceſſus, vt in caſiis, qua-

rum

rum tamen optima parum à prauiſsimo cinnamomo abeſt. Id autem cinnamomũ eſt odoratiſsimum, ac indicibilẽ quandã odoris gratiam ſuper alia omnia refert, guſtatu admodum calidum eſt: non tamen adeò, vt moleſtè rodat: color illi eſt lacteus, cũ φαιῷ, id eſt, giluo, & cum cyaneo miſtus. Cinnamomum quantò caſia ſit præſtantius, docet Gal. lib. 5. comp. pharm. part. in dentifricio: quod ſi odorum facere vis, miſce caſiæ aut amomi drachmas duas: ſi regi paras, cinnamomi drach. vnam, vbi non ſolùm caſiæ pondus duplat, ſed etiam mediocribus dicat cinnamomum regibus. Ob id penuria cinnamomi duplum caſiæ miſcendum omnes propemodum veteres ſcripſerunt, vti quod pondus aliquis robuſtus ferre conſueuit, eo abſente ferant duo imbecilli. Quintus autem penuria cinnamomi multum vti duplum carpeſij miſcebat, cinnamomo miſcet caſiam duplicatam, Act. in paſtillo ad ileoſos. Pſeudocinnamomum verò eſt ſimile, ob id facilè nobis imponit, ſed guſtu & odore longè eſt inferius. Xylocinnamomum lignoſum eſt: valida habet virgulta, nec ſimilem habet ſuaueolentiam. Cinnamomũ omnium præſtantiſsimũ eſt cineritiũ colore, virgultis gracilibus, nodis frequentibus, odoratum vehementer: idque odore longè

Lib. 1. antid.

Gal. 1. theriace ad Piſonem.

optimo & ſuauiſsimo, guſtu acri, & admodum mordaci, & quod manſum πηγανίζειν id eſt, rutam olere videatur, læue, conſtringi facile: addit ibidem veri cinnamomi genera aliquot. Vero igitur cinnamomo nos caremus: noſtra autem Cannella aut Caſia eſt, aut pſeudocinnamomi ſpecies. λεπτοκινάμωμον Act. pro optimo vſurpatur.

Caſia lignea vulgò, & aromatica: eſt autem noſtra cannella.

CAſia verò genere proxima cinnamomo eſt, quin ipſa nonnunquàm ex æmulatione euadit cinnamomum, vt totum quidem veluti exacta arbor, caſia videatur: ſurculi autem in ea quidam cinnamomi, ramis caſiæ proximi reperiantur. Optima Caſia in cinnamomum degenerat. Vidit enim ſæpe Galenus caſiæ ſublimis & ramoſæ ac fruticis æmulæ in magnitudine ſurculos cinnamomi ſurculis omnino ſimiles, corticis tenuitate, & firmiſsimis cinnamomi notis in odore & guſtu deprehenſis.

Li. 1. ant. Ga. in theriace ad Piſ.

Caſia ſæpe imponit, niſi ſis in diiudicando expertus: pſeudocaſia enim veræ eſt perſimilis, ſed odore minùs eſt grato, & corticem medullæ adhærétem habet. Optima autem laudatiſsimaq́; eſt κιῤῥὰ, ῥοδίζουσα, οἰνίζουσα, id eſt, rufa, roſam expirans, & vinum olens, guſtum dulcem præferens, fiſtuloſa, & aromatum modo vehementer odora. Caſiæ cortex Actuario etiam dicitur. σῦριγξ τῆς κασίας idem, Caſia

Lib. 4. & 7. cō. ph. p.

Aegyp

Aegyptia idem, in aſcyncritico caſia cathar-
tica, id eſt, purgatrix quibuſdã dicitur. ἡ σύ-
ριγξ τῆς κασίας, li. 1. antidotorum in compo- Κασία δα-
ſitione theriaces. Caſia σύριγξ, id eſt fiſtula, φνῖτις.
& κιῤῥὰ, id eſt, rufa dicitur in arteriacis An- Libr. 9. c.
dromachi: ϖνιζὰ verò bis lib. 6. eiuſdẽ. με- ph. part.
λαίνη autem in fine lib. 7. bis, & lib. 8. eiuſdẽ. Lib. 1. an-
ῥοδίζουσα deniq;, id eſt, roſam ſpirans, lib. 8. tid.
ξυλοκασία eadem Actuario, & Arabum alu-
mnis caſia lignea. Caſiam fiſtulam cũ An-
dromacho minore ad Galeni ætatẽ omnes
theriacæ miſcebant: hæc autem omnibus
nota eſt, & comparatu omnium facillima.
Corticem verò exteriorem (quem & fiſtulã
dicunt) odoratu & guſtatu valẽtem habet:
quod autem intus eſt, maximè imbecillum,
ob id inutile. Aduerſus putria, deleteria, ve- Libr. 8. c.
nena, proxima poſt cinnamomũ caſia, quæ ph. par.
optima eſt, atq; illi cognata valet: aromata-
q; cætera, nardus, iuncus odoratus, calamus,
aſpalathus, myrrha, crocus, eandem habent
facultatem: ſed cinnamomum digerit: caſia
verè & malabathri folium, & amomum Libr. 4. c.
aſtrictionem participant. Caſia, crocus, co- ph. p.
ſtus, amomus, nardus aſtringunt quidem,
ſed magis digerunt, præſertim coſtus.

MAcer Dioſcoridi eſt cortex flaue-
ſcens, ſeu cum Plinio rubens, radicis

magnæ, nomine ſuæ arboris nobis inco-
gnitæ, craſſus, guſtu perquàm aſtringens,
ex Barbaria allatus. Galeno autem eſt cor-
tex guſtu multum acerbo, cum leui qua-
dam acrimonia, odorem iucundum redo-
lens, vt pleraque aromata, ſiccat ordine ter-
tio, calore & frigore eſt temperatus. Tamen
libro 6. comp. ph. part. in compoſitione
διὰ ῥοιῶν, ad finem ſcribit, καλούμενον μά-
κερ φλοιός τις ἀρωματικὸς ἱκανῶς θερμαίνων
τε καὶ στύφων: niſi cauſeris aduerbium ἱκανῶς
tranſponendum, vt ſolùm determinet στύ-
φων. Ex India verò affertur. Macis au-
tem Arabum membrana eſt extima nucem
moſchatam propè totam veſtiens, tenuis,
rufa, aut flaua, interdum nigricans, aroma-
tica, odore ſuaui, ſapore ſubacri, & mini-
mum amaro, tenuium partium, calida ſicca
tertio gradu, ventriculum roborat, coctio-
nem iuuat. Ex quibus liquet, Macis & Ma-
cer res planè diuerſas, licet odore, colore
quadantenus conueniant: at temperamen-
to tamen differunt, niſi contendas in Dio-
ſcoride & Galeni ſimplicibus mēdum eſſe,
quod vix queas demonſtrare. Quòd ſi res
ſint diuerſæ, vt ex Plinio apertè patet, Ma-
cer hodie eſt incognitum: tamen pro Nico-
lai Macis Actuarius μάκερ reponit.

Libro 7. ſimpl.

DE SVCCIS.

Χυλὸς, id eſt, ſuccus ex plantis to-
tis, vel plantarum partibus cōci
ſis & tuſis torculari, vel manu,
vel aliter expreſſus, aqua inter-
dum aſperſa, aut vino, aut liquore alio, vel
recens vſurpatur, vel vaſe, aut loculamento
aliquo reponitur, hicq́; vel liquidus, vel ſic-
cus. Liquidus item aut per ſe ſeruatur, vt vi-
num, acetum: aut miſto ſale, vt omphacium,
oleum: aut ſuperfuſo phialæ oleo, vt ſuccus
roſarum, granatorum, limonum, cydonio-
rum, ſambuci, ebuli, & ſimilium: aut ſole, ve
ſtutatéve, aut igni per ſe ſiccatur, vt ſuccus
glycyrrhizæ, opus Cyrenaicus, ſcammo-
nium: aut coctione cum melle, vel ſaccharo
ad iuſtam craſsitiem facta ſole vel igni, vt in
plurimis ſyrupis audies. Qui verò ſucci ſine *Libr. 6. c.*
melle [aut ſaccharo] reponuntur, plurimùm *phar. par.*
corrūpuntur: niſi igne diutiùs cocti, aut ſo-
le æſtiuo vſque ad mediocrē craſsitiē ſicca-
ti fuerint. Iidē temporis ſpatio ſicciores eua-
dūt, pluribusq́; annis ſeruati, eo ſiccitatis ve-
niunt, vt balauſticis ſimiliter læuigari poſ-
ſint (quales ſunt ſuccus hypociſthidis, vuæ
acerbæ, glycyrrhizæ, cētaurij, & alij propè
omnes) qui verò ex his lentorē quēdā natu
ra habēt, dilatātur magis, quàm leuigantur,
niſi ſiccioribus multis miſta horū parua por *Libr. 1. c.*
tio. Portulacæ, ſemperuiui, cotyledonis, & *ph. g.*

aliarum ſimiliter glutinoſarum ſuccus, præ lentore nimio per ſe non poteſt exprimi, cũ omphacio probè trita herba exprimitur: alij tritas igni lento calfaciunt, alij tritas loco frigido, vt cella vinaria, vinſineo vaſi impoſitas in catinum ſubiectum deſtillare permittunt. χυλὸς etiam, id eſt, ſuccus, ſæpe cum humore aliquo extractus ex partibus plantarum, ſemine pſyllij, cydoniorum, lini, fœnigræci, lentorem, aut velut cremorem & muccorem ſignificat: vnde dictum eſt emplaſtrũ διὰ χυλῶν, id eſt, de glutinoſis quibuſdam ſuccis: diuerſum tamen ab eo, quod eſt de muccilaginibus, vt in cõpoſitis leges.

Li.7. ſimpli. & lib. 2. c. phar. gen.

OLeum propriiſsimo nomine appellatur, quod ex oliuis exprimitur: maturis quidem dulciſsimum, calidum, moderatè humidum, vel dum eſt recens, frigidum humidum, libr. 1. comp. ph. gen. ex crudis autẽ & immaturis omotribes & omphacinum quantum aſtringit, tantum refrigerat: illud veteratum calidius fit, & potentiùs digerit: hoc autem ſi dulceſcit vetuſtate, dulcis vires induit, quas ſapore explorabis. Tenue eſt purum, tranſlucidum, & cuti affuſum eius modicum, latiſsimè per eam extenditur, continuum ſibi manens, & citò à cute combibitur: idemq; optimum æſtimatur, quale in

Ital

Italia Sabinum. Oleum lotũ morſu omni caret. Lauandi modus in libr. de comp. ph. gen. Sicyoniũ autẽ, cicinum, rhaphaninum, ſeſaminum, amygdalinũ, caryinũ, ſinapinũ, lentiſcinum, laurinum, melantinũ, terebinthinum, maſtichinũ, myrtinum, balaninũ, hyoſcyaminum, & alia præter hæc plurima ex fructibus expreſſa, fructuũ, ex quibus extrahuntur, naturã ſequũtur. De his in cõpoſitis medicamẽtis ſatiùs. Salſum autẽ oleum iam cõpoſitũ eſt, tantũq; caloris & ſiccitatis aſſumit, quantum ſalis. Oleum vim habet mitigatoriam & laxantem, lib. 2. cõp. ph. p.

Vinum protropum, id eſt, quod ab vuis deſluit, antequàm calcentur, medium inter calidum & frigidum, hepaticis ſaluberrimum, præſertim cum hepate lupi: quia proprietate ſubſtantiæ hæc nutriunt, nec calfaciunt, nec refrigerant. Vinum muſteum calidum primo ordine, vetus tertio, medium ſecundo, calori proportione reſpõdet ſiccitas. Ex muſto cocto fit ἕψημα, id eſt, ſapa, lib. 7. comp. ph. part. Neſcio quo modo neglectũ eſt, quod à noſtris Aſiæ Græcis ἕψημα dicitur, ab his qui Attico ſermone magis vtuntur σίραιον, id eſt, ſapa: quãuis etiam σίραιον dicitur, quod pinguibus ficis in aqua coctis efficit, quod magis digerit & terget.

Libr. 8. c. ph. par.
Li. 8. ſimpli.

Muſt

Muſtum verò coctum magis eſt emplaſticum, non rodens, lib. 7. comp. ph. par. Ex ſapa diſſolutum caſtorium cum opio dolorem aurium inflammatarum magis ſedat, quàm vinum dulce, initio libri 2. eiuſdẽ. Facultatum vini differentiæ ſunt permultæ: à ſubſtãtia tenui, craſſa: colore, albo, fuluo, rubro, nigro: odore imbecillo, valenti, ſapore vario, ſumendę: de quibus Gal. lib. de vinis, lib. 4. & magis 5. ſanit. tuendæ: Aph. 17. 18. 21. lib. 2. lib. methodi 7. maximè 12. libro 1. antid. li. 3. aliment. Vinũ medicamẽtis ſtomachicis, cœliacis, hepaticis, feliciter miſcetur, ſi abſit phlegmone, eriſypelas, abſceſſus, intemperies calida. Nam totius ſubſtantiæ ſimilitudine alit, coquit, roborat, putredinibus reſiſtit, intemperiẽ frigidã vel humidã, ſi qua adſit, tutò perſanat, lib. 8. cõp. ph. par.

Omphacium ſic à vino differt, vt oleum omphacinum à dulci: ſiccato interdum vtimur, vt Heraclides apud Gale. libr. 6. comp. ph. part. id quia repellit, incipientibus phlegmonis eſt ſalubre.

Li. 1. ſimpli. ACetum craſsis partibus, & fæcibus, ſeu fæci proportione reſpondentibus calidum videtur, non tamen cauſticum: tenuibus verò partibus frigidũ, idq; magis quàm calidum, aut fortè frigidum per ſe, calidum

per

per accidens. Nam ſpongia aceto madida, plebeio cuidã admota, is principiò & poſt horãm vnam, duas, tres, frigus percipit: ablata deinde ſpongia, ſenſim naſcentis in parte caloris phantaſiã & opinionem habet, acrimoniæ mordentis ratione. In œdematis verò calorem nõ inducit: omnino autem ſiccat. idem purum, idem aquæ non miſtum, & perlucidum maximè eſt partium tenuiũ, libr. 1. com. ph. gen. Acetum incîdit, tenuat, digerit, refrigerat, reprimit, ac repellit influxum. Nam ſubſtantia modicè calidum eſt, plurima parte frigidum. tenuium eſt partium, ſi eſt acre admodum, & nihil vini qualitatis repreſentans. Idem ſolum ob ſuæ virtutis vehementiam capitis affectibus nõ adhibetur, ſed miſtum alteri: album magis eſt tenuium partium, libro 6. comp. ph. par. *Lib. 1. & 2. c. ph. p.*

Acetum atram bilem parit, & in maſſam attollit, bilioſis ſalubre, Hipp. lib. 3. rat. vict. acut. & ibidem Galenus, tamen quartanis datur ad incidendum & tenuandum.

MEl in ſuccorum cenſum referri poteſt: quod autem eſt calidum ſiccum ordine ſecundo, vt medicamentum: vt alimentum verò, & dum actu nutrit, calidum humidum lib. 3. temp. terget, alit, coquit, putredini reſiſtit, vt vinũ, non cogendo ſub- *Lib. 7. ſimplic.*

ſtan-

ſtantiam corporũ quibus exhibetur, vti ſal, ſed ſiccando, tergendo, ora aperiendo, tranſitus purgando. Vrinas mouet, ſtomachum ſubuertit, ob id non miſcendum remediis vomentium: intemperies frigidas humidas tutò ſanat, calidis ſiccis ſeu bilioſis eſt aduerſiſsimum, ſinuoſa vlcera glutinat. Coctum & deſpumatum minus acre, & tergens redditur, ſed magis nutriens. Mel medicamentis miſcetur vel crudum, vel coctum, vel ſolum deſpumatum, vel cum his coquendum, aut ſolum deſpumandum, aut vt crudum maneat. Cùm autem deſpumandum eſt, coquitur ſuper prunas aut flammam lignorum aridorum, & ſine fumo.

Libr. 8. c. phar. p.

Mel optimum ſit purum adeò, vt totum perluceat, odorum, flauum, acerrimum, dulciſsimum, guſtanti iucundiſsimum, conſiſtentia nec craſſa, nec liquida: ſed tam ſibi cohærens, vt continuitatem ſuam quaſi linea longiſsima non interciſum ſeruet, ſi digito attollitur. Idem coquendo paucam ſpumam remittit, nec thymum improbè olet. Album etiam ex Gallia Narbonenſi præſtãtiſsimum affertur, & pallidum magis eſt primo apum nouellarum mellificio.

Libr. 6. c. phar. p. Lib. 4. ſanit. & li. 7. meth.

SAcchar autem, vt vocant, & ipſum mellis ſpecies, ex India, & felici Arabia aduectum,

ctum, in calamis (vt aiunt) cócreſcit, minus dulce quàm noſtras: ſimiliter tamen terget, ſiccat, digerit, nec inimicum ſtomacho eſt, nec ſitim affert, vt noſtras: quæ res ipſum à melle ſubſtãtia differre oſtẽdit. Idẽ ſal Indus quibuſdam dictus videtur, vi ſolis gutta extra cãnas extracta & dẽſata. Idẽ Zuchara Arabũ re ipſa eſſe apparet, ſolo differẽs compoſitionis modo per coctionẽ & expreſsionem: noto quidẽ Varroni et Straboni, ignorato autẽ Dioſcoridi, Galeno, Plinio. Nec tibi difficile fuerit rationes eluere eorũ, qui Saccharũ Grecorũ à Zuchara Arabũ diuerſum contendũt. Actuarius Sachar vbiq; ſcribit pro Arabum Zuchara, voce ab his ſuo more ex Græcis deprauata, aut fortaſsè contrà, cùm res ea fuerit Arabica, Græci ex his nomen mutuati ſunt. Saccharum rubrũ eſt ipſa velut ſpuma ſacchari, ſpurcitiem coctione deponentis, calidius & acrius ſaccharo, vti ſpuma mellis, melle.

AEromeli, id mel aërium Galeni eſt, Manna Arabum, liquida & granuloſa. Cuius & mellis eadem parte bona videtur eſſe materia, quod cœli ſereni rorẽ à frigido concretum in floribus (qualem in maturis vuis, batinis, prunis videmus) apes colligunt, licet etiam floribus quibuſdam mellea inſit dulcedo apibus appetita. *Μάνναν Perſicam laudat Actua.*

Man

Manna hæc ſubalba ſit,& recens,ex plantis odoratis,& homini ſalubribus collecta. Laricea hodie probatur,anno ſeruatur, bile leniendo purgat ſanguinem data ab ſeſcuncia ad vncias tres:calida ordine ſecundo.

CEra calidi frigidi,humidi ſicci quodãmodò media,craſſæ eſſentiæ,emplaſtica, debiliter coquit admota,habet paulùm quiddam digerentis calidæq; potentiæ,quæ melli plurimum inerat. Materia ob id eſt aliorum medicamentorum calfaciẽtium & refrigerantium. Ea aut lutea eſt, aut fuſca, aut alba:& hæc aut natura,vt Pontica apertè acris:aut ablutione, vt Tyrrhenica,& noſtras acrimoniæ expers. Cæteri colores ſunt aſcititij, vt viridis ab ærugine, ruber ab anchuſa vel cinabrio vulgari,niger ab atramento,vel charta vſta,à quibus miſtis vires mutat. Optima ſubfulua, ſubpinguis, pura, odorata, ſapore melleo.

Libr. 1. c. ph. part.

Κηρὸς σάθκ@ opinor pro σάκτ@, id eſt, cera ſtacte & ſtillatitia, initio lib. 2. compoſition. ph. gener. legitur.

Oxyacanthe ſuccus Actuar. Scillæ ſuccus cum melle coctus tribus cochlearibus ante & poſt cibũ datur ægrè ſpirantibus, Actuar. Succus Braſsicæ cum melle coctus linctu

eſt

eſt arteriacæ Aſclepiadis & Antonij Muſæ, lib.7.comp.ph.part.Galeni.

Succus pomorum mandragoræ vigentium optimus,ex Creta Romã fictilibus poculis ſeculo Galeni afferebatur: & hyoſcyami ſuccus æſtate collectus,lib.1.c.ph.g.

Χυλὸς ῥοὸς Põticæ lib.7.comp.ph.part. in diacodio Damocratis. Succus alterici & mandragoræ Andromachus lib.7. Chylus ſeu ſucc⁹ eryngij in aqua cocti. Succus ficuũ in aqua coctarũ, libr.7.cõp.ph.part.Succus ſcillæ,lib. 7.Succus ari maſculi lib.8. Succus plãtaginis aridus,refrigeratorius, initio lib. 8.Succus radicis mandragoræ:ſuccus pomorũ lib.9. Succus ex acinis malorum punicorũ tritis expreſſus. Succi plantarũ ſole vel igne,vel tẽporis diuturnitate ſiccati, qui tamen humentes vſurpari poſſunt,in vſu medicorũ frequẽtiore ſunt.

Acacia ſuccus eſt ex fructu ſeu ſemine, interdũ & foliis ſpinæ Aegyptiæ ex- *Dioſc.*
preſſus, in vmbra ſiccatus,ſiccat ordine ter- *Lib. 6. ſimpli.*
tio,refrigerat primo:ſecũdo autẽ, ſi lotione leuem ſuã acrimoniã depoſuerit,Acacia κιῤῥα, lib.7.compo.ph.part.in diacodio Heræ. Hæc tamen humidior vſurpari poteſt,vt in theriace leges. Eligenda modicè ruſa & odorata,quatenus illi datum eſt. Eius loco

Dioſc. ex baculis prunorum agreſtium coctis ſuccum expreſſum teſſellatim confectum inſolatumq́; vſurpamus minimo errore, quia refrigerat, ſiccat, aſtringit vt veterum acacia.

Perroquet vulgo. ALoë herba ſemper virens, nunc in multis Galliæ occiduæ domibus ad oſtentationem appendi ſolita, & eius herbæ ſuccus calidus in fine ordinis primi, aut initio ſecundi, ſiccans ordine tertio, valenter amara eſt, aſtringit modicè, idq́; ſine morſu, eccoprotica eſt, id eſt, ſtercus deducens, & euſtomachos præcipuè lota: repellit, digerit, terget parum, quantum ſcilicet vlceribus puris non ſit moleſtum, ſinus glutinat, vlcera dyſepulotica, præſertim ſedis, pudendi, oris, glutinat: & phlegmonas harum partium ſanat aqua ſubacta.

Sumpta ſæpe hæmorrhoides venas aperit, vel à tota ſubſtantia, vel quia calida: craſſæ eſſentiæ, & pro modo terſionis mordax, lib. 5. ſimpl. cap. 13. & Aphor. 47. lib. 6. quãuis anaſtomotica ſint acria, terrea: admota autem ſanguinis fluorem cohibet, quia aſtringit, & emplaſtica eſt, ob id emphractica, id eſt, obſtruens dicitur, cap. 11. libro. 5. ſimpli. Nihil enim ſumptum & admotũ vires habet eaſdem, libr. 3. temp. de ſinapi, & libr. 8. methodi de mulſa. Aloë, vt roſæ, *Lib. 4. cõ. ph. part.*

miſtæ

miſtæ eſt facultatis: nam amara ſubſtantia tergunt, aſtringente vlcera contrahunt, & cicatrices tergunt. Optima eſt pinguis, libro 9.comp.ph.part.glutinoſa, ex rubro ruſa, hepatis modo coacta, & intus foueata, proinde minus grauis, bono odore myrrham æmulante, ſyncera, nitida, tranſparens, arenarum & calculorum expers, friabilis digitis, facilè liqueſcens, eximiæ amaritudinis, non adulterata acacia, vel miſto gummi, quod illam minùs amaram, validioris odoris, non friabilem digitis ad minima vſque fruſta reddit. Indica eſt optima. *Dioſcor.*

Valet etiam ex Cœloſyria, & Arabia. Ex magnà Syria humidior. Arabicam tamen, tanquam omnium viliſsimam & ſolis mulomedicis vſurpādam, damnauit Meſues: & inde caballinam vocant, nigram, obſcuram, fæci ſimillimam, amariſsimam odore tetro, arenoſam, vt optimæ ſedimentum videatur. Primam ſuccotrinam, ſecundam hepaticam ſeu Perſicam, tertiam Armeniacam, quartam bonitate Arabicam ſtatuunt Meſues & alij. Aloë lota minus alvum ducit: multum enim virtutis medicamento ſæ lauando deponit, magis tamē ventrem roborat. Aloë etiam lota his maximè aduerſa eſt, qui citra prauos humores intemperie calida ſicca laborant. *Gal. lib. 6. ſimplicium, & libr. 8. c. ph. part.* *Li. 7. method.* *Libr. 8. c. phar. p.* *Ibidem.*

Dioſc. ELaterium, ſuccus ex fructu cucumeris agreſtis, à bimatu ad decennium bilem ac pituitam vtrauis parte vacuat, à ſemiobolo ad obolum ſumptus. Extrahitur variè Dioſcoridi.

Dioſ. Gal. lib. 6. ſim. Memithe. GLaucium, ſuccus herbæ ad Hierapolin Syriæ vrbem naſcentis, foliis ferè papaueris corniculati: à quo tamen quantùm differat, docet Dioſcorides, & ſuccum extrahendi rationem: Græcis in vſu multo & Arabibus, nunc ignoratur: valenter aſtringit, & inſigniter refrigerat.

GLycyrrizę ſuccũ ex Creta delatũ præfert. Gal. lib. 7. cõp. ph. p. in ſua antidoto diacodio. Cętera de hac dicta in radicib⁹.

Dioſc. HYpociſthis iuxta ciſthi radices naſcitur flore punici ſimilis, ſiccat & aſtringit magis quàm acacia: prodeſt diſſentericis, cœliacis, ſanguinẽ ſcreãtibus, fœminarũ profluuio ſumpta & indita. Hypociſthis ſuccus, & Hypociſthidis ſuccus paſsim dicitur in libr. cõp. ph. p. Hypociſthidis ſucco addita γλυκίως, id eſt, paſsi parte, macerat gũmi, tragacanthã, myrrham, thus, lib. 7. comp. ph. part.

Lib. 7. ſim plic. LYcium à Lycia regione dictũ, & delatũ, ſuccus eſt Pyxiacanthæ Dioſcoridi

&

& Galeno liquidus.quo vtebatur ad ſugillata. Phlegmonas oris & ſedis,herpetas,putredines, vlcera contumacia , aures purulentas ſiccat, & digerit ordine ſecundo , aſtringit, terget. Calore ſymmetris eſt proximũ. Copioſum etiam eſt in Cappadocia : Indicum autem eſt ad omnia valentius. Hæmorrhagiam à naribus Lycium ſiſtit,linamento impoſitum lib. 2.comp.ph.part. Lyciũ coquit, digerit,vt caſtoriũ. Indicum autem dico,nõ quod apud noſtras gentes naſcitur, libr. 4. comp.ph.par. Lycium etiã Aphrum dicitur, lib.3.comp.ph.part. Spumam Lycij appellat ex Solone,libro eodem. Succo ex baccis Periclymeni id mẽtimur. Modus alius eſt in lib. de dynamibus, qui Galeno adſcribitur.

DE LIQVORIBVS.

Theophra. lib. 1. et 9. hiſt. plãt.

PLANTIS partes præter compoſitas inſunt etiam ſimilares ac ſimplices: ſua quædam caro, os, neruus,vena : ſuus velut ſanguis & humor in omnes partes nutriendas diſperſus:ſuæ etiam lacrymæ ex planta ſponte ſua defluentes, vt gummi:ſuus χυλὸς, id eſt,ſuccus, de quo priùs : ſuus item ὀπὸς, id eſt, liquor,qui eſt craſſum illud & lentum, quod ex vulnere effluit,quamuis radice inciſa, qu i

inde ῥιζίας dicitur:vel caule etiam vſque ad medullã ſecto,terebrato,caſtrato, qui καυλίας dicitur, dilutior altero puriore, & perlucidiore.

Aſſa aromatica et odorata et benioüin. SPecialiùs tamen & per excellentiam ὀπὸς, Cyrenaicus & Medicus, & Syriacus intelligitur,quia omnes calıditate,& tenuitate exuperat: ob id omnium maximè digerit per halitum: quanquàm reliqui liquores ſint multum calidi, & ſpirituoſi, & plurima horũ pars eſſentiæ aëriæ & igneæ. χυλὸς tamen, δάκρυον, ὀπὸς Græcis ſæpe confunduntur, & Latinis Succus, Lacryma, Liquor. Præſtantiſsimus autem ex Aphrica eſt Cyrenaicus Galeno, Indicus & Armenus Meſuæ: imbecillior Medicus & Syriacus: vterque etiam virus & putrilaginem reſipiens, vt & Parthicus, & Perſicus, Dioſcorid. *Aſſa fœtida.* *Libro 6. c.ph.p.* Eſt autem Laſeris ſeu Laſerpitij ſeu Silphij herbæ liquor, caule ipſius ferulaceo,aut radice ſcarificata defluens, acer, mordax, digerens, optimus modicè rufus, non porraceus colore, tranſlucens, myrrhæ æmulus, odoratus, ſuaui guſtu, dilutus citò albeſcit. E Taprobana maris Indici inſula omnium maxima conuehi hodie præſtantiſsimum, Belzoë vulgò dictum, ſcribit Ludouicus Romanus Patritius. Opus Cyrenaic-

renaicus eſt ſaluberrimus phlegmonæ gargareonis,& aliarum partium,non incipienti,ſed veteratæ,& in ſcirrhum dureſcenti. Eſt enim acerrimum & maximè calfaciẽs medicamentum. *Libr. 6.c. ph.p.*

MHκώνιον & μήκωνος ὀπὸς lib.1.phar. gen. ſuccus ex foliis & calice papaueris tuſsis expreſſus,pro Opio à multis ſupponitur,alia eius adulteria, Dioſcorides. μήκωνος ὀπὸν, & μηκώνιον diuerſa facit Aſclepiades apud Gal.lib.2. Antid.

OPium eſt lacryma ex inciſo papauere nigro defluens, hodie etiam ex albo deſtillat. Ex Apulia affertur :refrigerat, ſiccat, inſpiſſat, Dioſcor. Incidendi & colligendi modum docet idem. Præfertur Thebaicum. Hiſpanı-m opium vſurpatur lib. 7.c.ph.part. Opium calidis diſpoſitionibus medetur, vt altercũ,& ſimilia: medicamentis additur ad ſedandũ dolorem, ſomnũ conciliandum, ſiccandũ, Gal.lib.8.comp. ph.par. *Gal. lib. 8 ſimplic.*

Opium etiã ſtomachicis miſcetur ad ſenſum ſtomachi hebetãdum,& ſomnũ conciliandum. Vehemens autẽ refrigeratio ex opio, corrigitur caſtorio, pipere, & ſimilibus, libr. eodem octauo. Opij ℥. duas arteriacæ 14. miſcet Andromachus, lib.7.eiuſdem.

Cùm multi ſint ὀποὶ, id eſt, liquores, ſolius papaueris ὀπὸς, neutro genere ὄπιον à medicis propriè nominari ſolet, lib. 9. cõp. ph. p.

Opium omnium quæ ſenſum ſtupefaciunt, & ſomnum torpidum inducunt, valentiſsimum eſt, lib. eodem.

Opobalſamum, in Carpobalſamo dictum.

Lib. 8. ſimplic. Opopanax liquor è panacis Heraclij radice inciſa emanans, cùm caulis primũ erũpit, aut vulnerato caule meſsibus: calidus ordine tertio, ſiccus ſecundo, emollit, digerit, modicè terget, ob hoc oſſa nuda veſtit carne, vlcera maligna & contumacia ſanat. Recens eſt candidus, vbi aruit, colore foris eſt croceo, aut ſubflauo, intus candido, odore graui, amariſsimus, læuis, pinguis, friabilis, tener, facilè in aqua liqueſcens. Damnatur maximè niger, & mollis.

CEdrinus liquor impensè calidus, & ſiccus, frigidæ & humidæ cerebri temperaturæ ob id ſaluberrimus: capillum ſiſtit, & auget, odore non ingrato conſuetis, ingrato delicatis, lib. 1. compo. ph. part.

Dioſc. EVphorbiũ & Euphorbia arbor ſpinoſa in Athlante Libyco ad Mauritaniã mõte, ferulaceaq;, & ex ea conto eminus inciſa

ciſa liquor emanãs lacteus,facultatis eſt cauſticæ ac vrentis,tenuiũ partiũ,vt alij liquores:vnũ orobi magnitudine,ſarcocollæ modo emicat:alterũ in ouillis,vel hedinis vẽtriculis quibus excipitur,cõcreſcit, vitreũq; ſpectatur. Elige trãſlucẽs,acre,recẽs, albiſsimũ, ſi calore multo & igneo egetur: ſi modico, vetus & luteũ. Nã recẽs albius eſt,ac valentiùs calfacit, citò autẽ virtus eius exoluitur, calorẽ enim habet caducũ & ſtatim euanidũ:& fit vetuſtate cineritiũ,pallidius, aut flauius,modicè calidũ. Id autẽ ſi recẽs ſit feruidiſsimũ,vt linguã vrat,& leui guſtu os accẽſum detineat diutiùs, & quicquid guſtatur, Euphorbiũ planè reſipiat. Bimũ aut trimum mediocre viribus adhuc eſt (taliq; vtitur Gale.li.1.cõp.ph.p. in alopecia) interdũ & quadrimũ. Quinto autẽ vel ſexto anno iã exoluitur,deinde procedẽte tẽpore in totũ elangueſcit. Gal. ne putes cũ vulgo annis decem poſſe ſeruari:etiã cũ milio,lẽtibus,fabis adulteratur lacte hedino,ſarcocolla, glutino, id igni iniectũ odorẽ edit faſtidiendũ. Euphorbiũ ſiue liquor eſt, ſiue aliud ex occiduis regionibus affertur, vt Sagapenum ex orientalibus,lib.3.comp.ph.gen. Euphorbium liquor eſt ſtirpis cuiuſdam ſpinoſæ in Mauruſiorum terra prouenientis, facultate calidiſsimus,in ventre ouiũ reponitur,quo-

Lib.6.ſimplic.

Lib.3.cõp. ph.g.

Lib.9.cõ. ph.p.

niam hunc ſolum non erodit.

Gal. lib. 8. ſimplic.

GAlbanum liquor ferulæ Syriacæ, ſeu plantæ ferulaceæ in Syria frequentis, calidus in fine ordinis ſecundi, aut principio tertij, ſiccus initio ſecundi: mollit, digerit, addit Dioſcorides, trahit, vrit. De hoc pauca leges mox in Sagapeno.

Laudatur purum ligno, aliquid tamen ſeminis miſtum habens, odore graui, ſapore abominabili, humidi & ſicci medium, pingue, & in hammoniaci aut thuris ſimilitudinem cartilaginoſum. Eius obolos tres miſcet Andromachus arteriacę 12. alteri drach. ſex lib. 7. comp. ph. part. Purgandi eius ſordibus ratio Dioſcoridi traditur. Vitiatur reſina, faba fricta, hammoniaco.

Hãmoniaci gutta. Dioſco. *Lib. 6. ſimplic.* Dioſcor.

HAmmoniacum ſeu Hammoniacum thymiama, liquor eſt reſinæ aut gummi modo ſtillãs ex ferula quadã Cyrenaica in Aphrica prope Iouis Hammonis oraculũ vnde illi nomẽ: calfacit, diſcutit, & adeò valẽter emollit, vt tophos articulorũ diſſoluat, & lienes induratos ſanet, ac chœradas ꝑ halitũ digerat. Probatur purũ ligno, arenis, terra, ſordib⁹, bene coloratũ, odore caſtorei, ſapore amaro, prędẽſum, & ĩ thuris maſculi ſimilitudinẽ, minutis glebis, cartilaginoſum. Hãmoniacũ eryngio & melli miſtũ, arteriace eſt valida, & diuturnis affectib⁹ vtilis Critoni

toni apud Gal.li.7.comp.phar.part. Hammoniacum, Galbanum emolliunt, mitigãt, emplaſtica ſunt,& Opopanax,ſed illis valentius, lib.10.eiuſdem. Ligno,terra, arenis,& ſordibus aliis vitiatur.

SAgapenum eſt frutex ferulaceus,ſeu ferulæ ſimilis planta, libr.8. ſimpl. ſeu ferula quædam panaci ſimilis,lib.1.anti.in Media regione, & abuſiuè ex ea ſuccus: qui etiam ὀπὸς σαγαπηνὸς dicitur,lib.1.antid. calidus, tenuium partium, vt alij opoi, ſeu liquores:modicè terget, oculorum cicatrices purgat & terget, ſuffuſiones & oculorum hebetudines, à craſſo humore leuat. Laudatur perlucidum,foris rufum, intus cãdidum, acre, odore porri, ſeu medio inter laſeris liquorem & galbanum, quibus adulteratur. Opopanaci enim nihil eſt ſimile,ſed galbano albiori, Nam ſpumoſa,cohærens,albior, leuisq; pars galbani in Sagapenum degenerat:pars altera denſior & multò quàm aliud galbanum conſtrictior, fit galbanum optimum, ſagapenum reſipiens, eaq; tanquàm præſtantiſsima vtendum, libro 1.antid. Si verum eſt, vino aut aqua ſtatim diſſoluitur: adulteratum non liqueſcit,ibidem.

Scammonia, vel Scammonium liquor emanans ex vulnerata radice craſſa herbę cuiuſdã in Myſia Aſiatica, vnde laudatiſsimũ affertur: Dioſcor.

affertur:hoc eſt,nitidum, rarum, fiſtulis tenuibus,fungoſum, leue, taurino glutini colore ſimillimum,linguã non vehemẽter exurens,linguæ tactu albeſcens, quam notam miſto cum erui farina tithymali lacte adulteratum etiam habet,ac linguam vrit, quale Dioſc. peſsimum eſt, & graue, denſum, Syriacum, Iudaicum. Bilem verò & pituitam purgat, à drach. vna ad obolos quatuor. Seruatur annis 20. Meſuæ: 40. Serapioni, cum malo cydonio, in quo ab interaneis purgato coctum fit clementius.

Scammonia etiam foris admouetur, bis in cephalalgia apud Gal. lib. 2. cõp. ph. part.

THapſia liquor herbæ ferulaceæ, valenter calidus, cum larga humiditate, ob quam citò corrumpitur: & cùm violenter Dioſc. extrahat,& extractum digerat,pluſculum ad ea tempus poſtulat. Eadem poſt annum eſt admodùm imbecilla, bima prorſus expirauit,lib. 1. comp. ph. gen. Primùm in Thapſo inſula,inuenta eſt, vnde illi nomen.

DE LACRYMIS.

Δάκρυον, id eſt, lacryma ſeu humor ex planta ſpõte ſua deflués, ſiue in gummi aquea res concreſcat, ſiue in reſinã liqueſcat, oleagina

gina eius ſubſtantia. Arborum partibus præſertim truncis à germinatu inciſis & ſcarificatis etiam reſinas elicimus. Accenſis autem arboribus reſinoſis, vt pinu, picea, larice, terebintho, teda, cedro, ex reſinoſa ſubſtantia igni parum ſiccata fit pix liquida, cui quod ſupernatat piſſanthum tenui conſiſtentia & facultate eſt aſtringente, ob id caniciem ſine vlla noxa tardat, vt piſſelæum, id eſt, pix liquida cum oleo miſta, Gal.lib.1. comp.ph.part. Piſſaſphaltus autem eſt Mumia Serapionis. Si pix iterum coctione ſiccetur, Palimpiſſa dicitur, ſicca adeò, vt puluerizari poſsit: qualis eſt Græca, etiã Celophonia, & Hiſpana, & Gallica dicta. πίσσα βρύτια, lib.8. compoſi.ph.part. & Dioſcoridi probatur & Lycia. Eſt etiam Dioſcoridi ex iiſdem arboribus reſina liquida & ſicca. Reſina omnis calfacit, ſiccat: tenuium eſt partium, magis minùs.

Li.8. ſim. & lib. 1. & 2. com. ph. ge.

RESinarum iure præſtantiſsima eſt Lentiſcina, id eſt, Maſtiche, parum aſtringit, ſiccat ſine morſu, calida & ſicca ordine ſecundo, minimùm eſt acris, tenuium maximè partium, ſtomachi, ventriculi, inteſtinorum, hepatis imbecillitati & phlegmonæ prodeſt: laudatiſsima & copioſiſsima è Chio inſula (vnde Galeno Maſtiche Chia paſsim dicitur) affertur, hoc eſt, fulgore quodam

ignis ſplendida, candore ceræ Tyrrhenicæ, adulta, retorrida, odorata, ſtridens friando.

Dioſcor. Deterior eſt viridis, & nigra Aegyptia dicta, aut Pontica, bitumini nigredini ſimilis. Maſtiche apta ſtomacho, odoris grati, vim medicamentoſam aloës & aliorum purgãtium efficaciter frangit, initio lib. 8. compo. ph. part. adulteratur miſtura thuris, & reſinæ nucis pineæ.

Li. 8. ſim. PΗτίνη τερμινθίνη. Terebinthina reſinarum cæterarum præſtantiſsima, aſtringit manifeſtè, ſed minùs quàm maſtiche: e-
Lib. 8. cõ. ph. part. mollit autem magis, coquit, digerit, qualitate ſubamara, & partium tenuitate terget an-
Li. 5. ſan. tuend. guſtos meatus vaſorum, & in eis oſculorum obſtructiones liberat, ob id putredinẽ prohibet, aut finit: & hepaticis probè miſcetur: è profundo potentiùs trahit quàm cæteræ re-
Li. 1. ant. ſinæ. Hæc aluum citra noxam ſoluit, & viſcera omnia, iecur, lienem, renes, pulmonem abſtergit. Terebinthina reſina omnis ex Chio inſula eſt præſtantiſsima, & odore & guſtu cæteris præcellit. Chia igitur ſemper vtenda, ſi haberi poteſt. Huius penuria Libyca, Pontica, & ex aliis regionibus optima
Nunc Cypria Venetiis cõmẽdatur. eſt miſcenda theriacæ & aliis medicamentis: non autem Libyca, tanquàm omnium præſtantiſsima cum Andromacho. Præſtantior eſt alba, vel cærulea, vel colore vitri,

tri,perlucida,odorata, & Terebinthum plus referens, qualis quæ ex inſulis Cycladibus affertur: ob id Chiam quoque terebinthinam laudat Gal. Minùs laudata Cypria, Syriaca, Iudaica, Arabica, Aphrica. Libycam tamen, vt dixi, laudat Andromachus. Quæ autem pro Terebinthina reſina venditur, aut Laricea eſt, aut Abietina.

Inferiores autem Terebinthina in digerendo & attrahendo ſunt, pinea, ſtrobilina, picea, abietina, laricea, cypariſsina, pityina, id eſt, pinea, propriè phyſema dicitur, libro 2. comp. phar. gen.

Terebinthina mordax aſperæ arteriæ & ori, initio libro 7. compoſit. phar. partic. ῥητίνη φρυκτὴ lib. 2. comp. phar. gener. & lib. comp. phar. part. ſæpe.

Reſinarum mitiſsimæ ſunt Terebinthina *Libr. 1. c.*
& Larix dicta: aliæ mordent modicè, quæ- *phar. gen.*
dam etiam inſigniter. Reſinæ Terebinthinæ Larix propemodùm ſimilis eſt, ob id illius penuria hac vtendum: illa autem per omnia eſt melior quàm Colophonia, & quæ Phrycte dicitur, ibidem. Reſinæ ſiue Larix ſiue Terebinthina vocatæ aduerſus vlcera maligniora magis valent, ibidem. κολοφωνιακὴν πίσσαν in emplaſtro epulotica διὰ καδμίας vocat, paulò pòſt ῥητίνην appellat, lib. 2. compoſi. ph. gen.

Strobi

Strobilina reſinarum longè calidiſsima, & celerrimè ſiccans, omnium moderatiſsima eſt, vtraque qualitate terebinthina.

Pityinon, Phyſema priuatim dictum, genere etiam reſina eſt, multò minùs calida & ſicca quàm Strobilina, media harum calore Abietina, liquida tamen diu durat, vt Colophonia, thus redolens, odore ſuaui, calore, vt Abietina mediocri, quæ à nonnullis ſola dicitur Colophonia, naſcitur admodum modica, ob id eſt pretioſa.

Reſinæ ſiccatæ pinguis expertes fiunt: ob id emplaſtra bene adhærentia conficere non poſſunt, vt viſcoſæ & liquidæ.

Humidiſsima eſt Larix altera: eſt enim reſina Larix dicta duplex, vna Terebinthinæ omnino ſimilis: altera calidior, liquidior, odoratu grauior & ingratior, guſtu amarior, acrior, mordacior. Quare ſatis eſt terebinthinam omnibus medicamentis vlcera rectè curaturis miſcere, in quibus curandis præcipuus eſt ſcopus non mordere: in comp. ph. gen. τερμινθινὴ πεφρυγμένη retorrida, lib. 8. comp. ph. part.

Terebinthinam veram è Cypro allatam Venetiis ad me dono miſit Ioannes Baptiſta Opizo, Medicus longè omnium doctiſſimus, noſtræ Laricinæ & Abietinæ affinem, ſed infinitis partibus præſtantiorem.

DE

DE GVMMI.

GVMMI eſt lacryma congelata concretaque in truncis arborum ipſam producentium, veluti reſina in multis viſitur, quæ reſinam proferre poſſunt. Eſt autem gummi aquea magis ſubſtantia, vt reſina oleagina: proinde illud aqueis promptiùs miſcetur, oleaginis ægerrimè, hoc contrà. Eadem flammam concipit, gummi verò in igni crepitat. *Li.7.ſim.* *Li.7.ſim. in hedera.*

EX Acacia quadam Aegypti ſpina (ex cuius ſemine Acaciam ſuccum exprimi antè diximus) manat gummi in vermiculorum ſpeciem contractum, vitri modo perlucidum, purum, refrigerat, denſat. Huius non meminit Galenus in Acacia lib. 6. ſimpl. vti nec Acaciæ mentionem facit paulò pòſt in Acantha Aegyptia ſeu Arabica (quo nomine ſolo Dioſcoridi vocatur) vnde colligas licet, Acaciam & Acantham Aegyptiam ſeu Arabicam diuerſas eſſe in Aegypto ſpinas arbores. Tamen in lib. comp. ph. part. frequenter leges κόμμι abſolutè, tragacanthæ coniunctum pro gummi Arabico, quod κόμμι θηβαικὸν vocat lib. 7. comp. phar. part. à Thebis opinor Aegypti centiforibus, vti etiam Babylonicum quibuſdam dicitur, à *Dioſcor.* *Gūmi Arabicum.*

Babylone Aegypti Arabiam attingentis. κομμίδιον ἀραβικὸν perſæpe Actuarius vocat.

Dioſcor. AMygdalæ amaræ gummi calfacit, aſtringit, ſanguinem reiicientibus prodeſt, impetigines cũ aceto illitũ tollit, tuſsi antiquæ medetur, calculoſis prodeſt. Mitius multò eſt, quod ex Amygdala dulci ꝓfluit.

Gũmi Lacca Dioſco. CAncamum lacryma eſt Arabicæ arboris, Myrrhæ quodammodò ſimilis, viroſi guſtus, ad ſuffimenta vſurpatur, emaciat: lienoſos, epilepticos, aſthmaticos iuuat, ad dolores dentium efficaciſsimum, menſes ciet. Lachan ſæpe Actuario dicitur paſsim, præcipuè in duplici deſcriptione dia lachan, vbi ſcribit, λάχαν κεκαθαρισμένον purgatum.

CAphura poſt Dioſcoridis, Plinii, Galeni, Pauli, ſeculum inuenta, Aëtio & Actuario, & Simeoni, & Arabibus celebrata eſt, lacryma Indicæ arboris ferulaceæ quidẽ, ſed maximè frequentibus fulgetris, tonitribus, terræmotibus copioſior proueniens. Quæ igni vel ſole ex rubro albeſcit, perlucet, friabilis eſt, melior, tenuior, durantior, quàm craſſa, fuſca, nigra, aſſulis ligni ſui implicata. Pani calido impoſita ſi madeſcit, ſyncera eſt: ſi areſcit, ſpuria: frigida ſicca gradu

tertio

tertio Arabibus dicitur: tamen miſtam habet calidam ſubſtantiam, acrem, odorã, flammæ ciendæ aptiſsimam, morbos acutos, cephalalgias à calore, phlegmonas præſertim iecoris iuuare reſrigerãdo dicit Simeõ ordine non expreſſo. καφουρὰ Act. & Simeoni, & Aëtio, & inde ζολάπιον καφουράτον Act. dicitur.

CEraſo reſudans gummi tuſsi vetuſtæ medetur, arterias exaſperatas lenit, ſuo lentore morſus experte, colorem commendat, viſum acuit, appetentiam inuitat, calculoſis ex vino potum prodeſt. Quæ facultas eſſentiæ tenuitatem ineſſe ſignificat. *Dioſcor. Gal. Li.7.ſim.*

EX Elæa, id eſt, olea Aethiopica & noſtrate inquit Dioſcorides, & Italica Plinius, & oleaſtro lacryma funditur ſcammonio ſimilis, fulua, ſtillis exilibus conſtans, mordax. Similis autem hammoniaco, vel gummi, colore nigricans, morſus expers, inutilis. Explora an verum ſit officinis. *Gummi elemmi ab elæa, vel corruptè pro enhæmũ Her.*

HEderæ lacryma eſt velut aqueus quidam liquor, ſicut aliæ omnes lacrymę. Hæc adeò calidæ eſt facultatis, vt obſcurè adurat, lendes & pediculos interimit, pilis caput nudat: illitu enim eſt pſilothron. odoratiſsima eſt. *Li.7.ſim. Dioſcor.*

Dioſcor. *Li.7.ſim.* GVmmi Pruni agglutinat, potum in vino calculos frangit, ex aceto quoque illitum lichenas infantium ſanat. Quæ ſi præſtat, clarum eſt extenuandi ac incidendi facultatem illi ineſſe.

IVniperi gummi nec Dioſcor. nec Galenus memorant, fortè quòd ad nihil ſit vtile, vt Actuarius, Plinius. Subit verò mirari, cur medicis hodie Arabas ſecutis, Sandaracha vocetur, & ſuffitibus propè omnibus miſceant, fluxiones à capite prohibentibus: cùm ſit calidum, & planta ipſa etiam vmbra, non ſolo vapore ſit grauis. Vernigo dicitur Hermolao, Vernix vulgò, quòd rore verno magis concreſcat. Scriptoribus in vſu eſt multo, & pictoribus.

Li.8.ſim. *Lib. 1. & 6.cō.ph.p. & 1. com. ph.gen.* *Li. 8. eiuſdem.* MYrrha eſt arboris Arabicæ lacryma, calida ſicca ordine ſecundo, tenuis eſſentiæ, multa amaritudine, terget potenter, tamen ſine exaſperatione, imò lenit, digerit non ignauiter, ſed citra roſionem: ſiccat valde, tamen ſine aſtrictione: coquit modicè etiam prauos humores, & præter naturam habentes: qua ratione ſtomachicis in id malum compoſitis miſcetur, ſed pauca, & cuius qualitatis medicamētoſæ abſurditas odoriferis ſuperetur, tamen ea tutiùs auferri poteſt.

ſteſt. Myrrha rubra Actuario, σμύρνα ἀληθι-νὴ, Myrrha verax eidem. Eligenda recens ſqualore & ſitu obducta, leuis, tota concolor, & quæ cõfracta candidas vnguium modo venas, & læues oſtendat, glebis minutis, amara, acris, odorata. Quapropter colicæ *Lib. 9. cõ.* Paccij Antiochi pauca myrrha miſcetur, quę *ph. part.* odorem tantummodò præſtet. Omnibus *Dioſcor.* anteſertur Troglodytica, viridis, perlucida, mordax: ab hac ſecunda eſt, tenuis, bdellij modo facilè ſub digito molleſcens, odore grauiuſcula, apricis naſcens. Mala nigra, aut colore piceo grauis, retorrida, præter modũ maturitate exoleta: omnium peſsima pingui carens, cano ſitu obducta, acris, ad gummis imaginem vergens, & viribus eius proxima. Improbatur ἀμιννία nomine Dioſcoridi: Ga- *Lib. 6. cõ.* leno autẽ eligitur Troglodytis, quæ & Mi- *ph. par. &* nea dicitur à regione, vbi præſtantiſsimam *li. 1. anti.* gigni affirmant. Ea gratiſsimi ſit odoris, & nullo vitiata liquore. (Vbi Minea, vel vt bis lib. 9. comp. ph. part. legitur μινναῖα, videtur eadẽ, quæ Dioſcoridi Aminea improbatur) adulteratur enim gummi macerato aqua, in qua myrrha maduertit. Vera enim eſt rara inuentu, præcipuè ſyncera: nam in optima myrrha opocalpaſon inuenitur, ab optima myrrha diuerſum, vt in galbano ſagapenũ, in caſia cinnamomũ, & horũ aliqd mediũ

quæ à ſeinuicē diſcernere is ſol⁹ pōt qui ſępe ea obſeruarit, adeò vt ex vna ſola notá ſępe internoſcat. Nā Sagapenū ex Galbano odoris hircini ſpeciem retinet: non habet autem proprietatem odoris cuiuſdā, vt propriè dictum Sagapenum. Tamen in hoc ſagapeno & congenere galbano parua eſt differentia ad medicamēti compoſitionē. Ambo enim conueniunt, quia aduerſantur virulentis & deleteriis: ſed galbanū minùs ſagapeno. At opocalpaſon lethale eſt intra corpus ſumptum: ob id ſua ætate multos periiſſe ſcribit Galenus vſu myrrhæ, quæ opocalpaſon habebat, à nonnullis de induſtria miſtū myrrhæ, vt eam redderēt laudatiſsimam. Nā ſic miſta, collyriisq; indita, pus citra roſionem diſcutit, ac interdum ſuffuſionem incipientem ſubſtantia tenuem, ſiue ceratū, ſiue emplaſtrum, ſiue aliud medicamentū myrrhā opocalpaſo miſtam recipiens oculo iniicias. Myrrhæ igitur officinarum omnino adulteratæ parum tutus eſt vſus in ſumendis.

Hactenus Gal. lib. 1. antid.

Styrax liquidus. Dioſcorid.

Myrrha ſtactæ, id eſt, ſtillatitia ex myrrha recente, pingui, & ſolo lætiore nata, largior exudās cū aqua pauca tūditur, pòſt machina exprimitur, colore pallido, amaritudine præcipua, odoratiſsima, & pretioſiſsima res, minima portione efficaciſsima: eadem præſtat quæ myrrha, ſed efficacius. Huius

fæx

fæx Styrax rubra dicitur Arabum familiæ.

BDellium eſt δάκρυον, id eſt, lacryma ar boris Sarracenicæ, calfacit, mollit, coquit, diſcutit mediocriter, hepaticis miſcetur, calculos renum potu frangit, hernias ſanat. Scythicũ eſt atrius, reſinoſius, ad emolliẽdum efficacius. Arabicum autem è Petra delatũ reſinoſum, liueſcẽs, dilucidius, magis ſiccans quàm emolliẽtia, niſi recens & humidũ ſit, & quod tundẽdo facilè molleſcat. Id enim idẽ pollet quod Scythicũ. Tertiũ Indicum addit Dioſcori. ſordidũ, nigrum, grandioribus glebis in offas conuolutum. Optimum eſt cortice, ligno, ſordibus carẽs, vt taurinum gluten tranſlucens, ob id bdellium clarum dicitur, lib. 8. comp. phar. part. odore eſt marini vnguis incenſum, guſtu amaro, intus pingue, & ſi tactu ſubigatur, molleſcit: adulteratur gummi, ſed id minus eſt amarum, & ſuffitu odoratum. *Dioſcor.* *Li. 6. ſimpli. & li. 8. c. ph. p.* *Dioſcor.*

STyrax lacryma eſt arboris Syriacæ, calfacit, mollit, coquit, tuſſes, catarrhos, coryzas, brãcos: mẽſes autẽ mouet ſumptus & admotus. Styracis drac. vnã miſcet Andromacus arteriacę 13. libr. 7. cõp. ph. p. Probatur flauus, pinguis, reſinoſus, ſordeſcẽs, albicantibus grumis, acer admodum & amarus quãplurimũ in ſua odoris fragrãtia perma- *Li. 8. ſimpli.* *Dioſcor.*

nens,& qui ſubactus melleum reddit liquorē. Deterior niger,furfuroſus,friabilis,cano ſitu obductus. Adulteratur multis modis Dioſcoridi:ſed dictis notis dolꝰ deprehēditur. *Lib.1.antid.* Styrax iniiciēdus theriacæ,qui ex Pāphilia in arūdinibus affertur:hic autem pauciſsimus eſt, *Styrax calamites.* & tanto diſcrimine à copioſo hoc Styrace variat,quantùm Falernum vinum ab eo,quod in tabernis venditur. Tamen illius penuria,huius accipe quod calidiſſimū,& odore & guſtu valētiſsimū eſt. *Li.5.ſimpli.ca.18.* Styrax,vt crocus,myrrha, quātitate ſunt deleteria:nā largiùs pota quædā dementāt,quędā mortē inferunt,ſed menſura apta aliis miſta iuuant. σύραξ ασάνιον, id eſt Hiſpanum cognominatur Actuar. in trociſco Neapolitę.

Lib.8.ſimplic. SArcocolla arboris Perſicæ lacryma pollini thuris ſimilis,rufa, emplaſtica,ſubamara,citra morſum,proinde ſiccat , & vlcera glutinat,vnde & nomē cōmeruit, oculorum fluxiones inhibet,coquit,digerit,ſed minùs quàm galbanū,li.4.cōp.ph.p. Adulteratur gūmi miſto,puluerizata eſt ſuſpecta adulterij:vera enim eſt rara:lacte idētidem mutato correcta collyriis miſcetur.

Charabe Perſis, id SVccinum ſeu Succina gutta à ſucco dicta, Græcis ἤλεκτρον eſſe lacrima popu-

li

li albæ, vel etiam nigræ quibuſdam videtur, ab eiuſdem arboris reſina Dioſcoridi & Galeno dicta. differens, & πτερυγοφόρος, id eſt, paleas trahens, quoque vocatur, quã vim ei quoque Galenus tribuit lib. 1. facult. naturalium: quid tamen eſſe cenſuerit: nondum in eo legi. Plinius verò libr. 37. capit. 3. Succinum ſcribit à quibuſdam pinei generis arboribus, vt gummi à ceraſis exudare autumno, & largum mitti ex Germania ſeptẽtrionali, & inſulis maris Germanici. quod hodie nobis eſt compertiſsimum: adhæc liquata igni valentiore, quia à frigido intenſiore concreuit pineam apertè olet. calidum primo gradu, ſiccum ſecundo, ſtomachum roborat, vomitum, nauſeam arcet: cordis palpitationi prodeſt, prauorum humorum generationem prohibet.

eſt, paleas trahẽs, ambra vulgò in corollis precariis frequens.

AMπαρ autem, ſeu ἄμβαρ, Ambarũ ſeu Ambra Arabũ, & Actuarij ac Simeonis recentiorum Græcorum, eſt odoramenti genus, locis diuerſis ſcaturiens, vt bitumẽ, ſulfur, nobis hodie larga & præſtantiſsima ex littore Aquitanico mittitur, cineritio colore: Indica rufa, pinguis, odorata, quod Succinum orientale vocat Hermolaus. Eſt Arabibus & Simeoni prælata Arabicæ ſubalbę, & tertiæ præter has nigræ, quòd à piſcibus

Ambra griſea.

fontes. Ambaris guſtantibus deuorata ſit, omnium peſsime. Calfacit, humores incidit, ob id ſtomachicis à quibuſdam additur, cor item & caput roborat. Tamen ſi ante potum odoretur, ebrietatem accelerat, multò magis ſi vino imponatur.

Li. 7. ſimplic. THus eſt lacryma Arabicæ arboris, calidum ordine ſecundo, ſiccum primo, modicè aſtringit, terget imbecilliter, coquit phlegmonas, anodynō eſt & ſarcoticum, cicatricem remoratur, emplaſtri temperaturā iuuat, acribus miſtum vehementiam illorū obtundit, pus mouet, quia calidum emplaſticum, nullam euidentem aſtringendi vim ſortitum, præcipuè pinguius & albius. Nam flauius ſiccat magis. Adulteratur reſina piceæ, & gummi quod non inflammatur, illa autem in fumum abit, thus ardet.

Lib. 13. method. Cortex Thuris inſigniter aſtringit, ſiccat ordine ſecūdo, craſsiorū eſt partium, quàm Thus, minimā habet acrimoniā, ardet igni cū odoris fragrātia. Cortex verò nucis & pini quo adulteraī, fumat tātū, & ſine odore.

Mannam, ſeu Mannam thuris (vt libr. 9. comp. ph. par. bis leges) propriè vocant micas Thuris ex magnis faſciculis concuſſu eliſas, à Thure læuigato diuerſas. Nā fragmenta quædam exigua corticis thuris ei mannæ inhærēt, à quibus exiguum quiddam aſtri- *Libr. 4. c. ph. part.*

ction

ctionis aſſumpſit, qua differt à Thure, quippe quò magis aſtringit, tamẽ etiam coquit, lib. 1. comp. ph. par. Manna eſt thuris purgamẽtum, leui aſtrictione præditum, quòd ei corticis thuris paululum ſit admiſtum, lib. 13. meth. Thus enim puris tantũ mouendi facultatem habet, nullam aſtringẽdi vim obtinens, præſertim pinguius & albius. Primatum tenet in Thuris genere maſculum, quod λίβανον ἄῤῥεν Actuario dicitur, ſuapte natura rotundum, indiuiduum, candidum, cùm frangitur intus pingue, in ſuffitu ſtatim ardens.

TRagacanthos, Tragacantha, vel Tra- *Li. 8. ſim-*
gaganthon, lacryma radicibus inciſis *pli.*
Dioſcoridi, ſponte Theophraſto profluẽs: *Lib. 7. ſim*
vim habet ſimilẽ gũmi emplaſticã quãdam *pli. in can*
ſictantem, acrimoniã leniorẽ, arteriæ aſperi- *cano. Dio-*
tatem lenit cũ vino macerata & leuigata, vt *ſcorid.*
cãcani radix, vel in aqua die vno, lib. 7. cõp. ph. p. Tragacãthæ fructus, li. 10. cõp. ph. p. Tragacãtha alba Actuario ſæpe. Præſtat perlucens, gracilis, læuis, ſyncera, ſubdulcis.

Ex plantis quoq;, & aliis quibuſdam vi caloris aquam per vaporem educere, neotericũ eſt, vnde Actuario frequẽs ῥοδόσταγμα, id eſt, ſtillatitius roſarum liquor, & ἰντυβόσταγμα intyborum. De quibus pauca quædam generatim libro tertio dicenda putaui.

DE METALLIS.

METALLICA vim medicamentoſam habent magna ſui parte maximã, quædam etiam deleteriam, vt coiectura ſit magna, ex his vapores caloris interni vi elatos plantarũ varietatem nõ parum iuuare. Ne putes maſſam tantã fruſtrà à Deo maximo conditã, & otioſam, in quibus facultates naturales etiã omnes ineſſe ſoli chymiſtæ teſtantur, nec meo iudicio malè ſentiunt, quod oculus in multis apertè videt: licet plũbo metallorum ſoli incremẽtum concedat Galenus.

AVrum metallorum puriſsimũ, pretioſiſsimum, temperatiſsimum, in foliola & velut bracteolas percuſſu multo inter chartas lateſcit, eoq; vtuntur medici ad naturæ robur, & affectus melancholicos, quãuis in eo principiorum miſtio ſit firmior, quàm vt à calore noſtro poſsit diſſolui. Aequius multò arte chymiſtica ſolutũ & potabile exhiberent, medicinam lætificantem, & in iuuentute corpus conſeruantem, ſi Gebero in metallicis exercitatiſsimo credimus.

ARgentum ſimiliter foliatum eſt, quãdo auri loco vſurpant, ſolutum & potabi

tabile,vt aurum:felicius propinatur,niſi auro eſſet multò imperfectius atq; impurius. Argentum à colore, vinum à motu Latinis dicitur,à conſiſtentia verò Græcis ὁ ὑδράργυρος,ſed hanc arte factam Gal.lib.9.ſimp. illud minerale vult Hermolaus:cùm tam factitium ex minio,quàm minerale,ſeu in argenti fodinarum tectis ſtillatim cõcretum, ſiue per ſe in metallis inuentum, Dioſcorides hydrargyron appellet. Cui congener ex aquæ fontibus vomica perpetua ſcaturit Plinio. Argentum viuum eſt metallorum omnium cum ſulfure materia à calore temperatiſsimo ſic per minima vnitum , vt ſiccum humido,& humidum ſicco æqualiter in eo temperentur, Geberus. Vnde opinor, chymiſtis calore & frigore temperatũ quoque dicitur,non quarto gradu cum quibuſdam frigidum , cum aliis calidum. Neque contra chymiſtarum placitum pugnare videtur,quod ſcribit Dioſcorides,potum vim habere pernicialem : ſuo enim pondere interna erodere addit , non qualitate aliqua cauſtica. Neque verba Galeni lib.4.ſimpli. capi.18.quòd ſcilicet calore noſtro calidum actu redditum,per eroſionem interimit, & lib.5.cap.18.quòd tota ſua ſubſtantia nobis contrarium ſit,& venenũ ſi ſumatur:neuter enim id aut calore immodico aut frigore

delet

deleterium dicit: ſed ille pondere, hic tota ſubſtantia, vt ſcilicet omnino nos lædat neceſſariò, quantũuis paucũ ſit ſumptum: cùm deleteria calore aut frigore ſint ſola quantitate deleteria. Adhæc Galenus de ſola hydrargyro factitia loquitur, cuius quòd interimat ſumpta vel admota, ſe periculum feciſſe negat, libr. 9. ſimplicium. Hodie verò vel pueris maximè perſpicuum eſt, maximo mortalium incommodo, quas vires ſumptũ vel admotum, vel ſuffitum in ſcabie Hiſpana, & eius ſymptomatis, & multorum artificum vſu vario, habeat argentum hoc ſemiuiuum, & crudum quouis modo paratũ & miſtum. Quod verò in metallis perfectis coctum eſt maximè, id longè omnium eſt efficaciſsimum, vti & pretioſiſsimum, ſi quis ſecernere, & ſecreto nouerit vti. Illud tamen eſſentiæ eſſe omnium tenuiſsimæ, indicant apertiſsimè celerrima eius in vaporem prætenuem abitio, & in corpus quoduis etiam denſiſsimum penetratio, vt etiam calculum iactilem affrictu non ita multo ſubeat, intusq; dealbet, & fragilem maximè reddat. Ob id non probo ipſum enulato vnguento, & aliis quibuſdam miſceri. Argentum viuum ſublimatũ calore ignis erodente iam preditum, fit eodem quoque deleterium, vt calx & vini fæx vſta. Sublimandi autem (vt

chy

chymiſtæ loquuntur) modum docet Geberus, ex quo & aliis non contemnenda leges, quæ ad cognoſcendam pleniùs argenti viui naturam pertinent.

LIthargyros eſt purgantis ſe igni materiæ vitium, ſeu feruêſcẽtis ſpuma, vt ſcoria iam purgatæ fæx eſt, ex plumbo molybditis ſeu molybdena, ex argento ἀργυρῖτις, ex auro χρυσῖτις omnium optima, præcipuè quæ foliata eſt. *Hermolaus.*

Lithargyros moderatiſsimè omnium terreorum ſiccat ſine manifeſto calore aut frigore, modicè aſtringit & terget. Eius vſus latiſsimè patet libris propè omnibus compoſitionis phar. generalium, maximè 2. & 3. *Lib. 9. ſimpli.*

Lithargyros manifeſtè nec calfacit, nec refrigerat, nec humectat, ſed ſiccat primo abſceſſu à temperatis: nullam enim qualitatem manifeſtam guſtatu exhibet: nec emplaſtica eſt, nec ecphractica, nec repellit quod influit, nec digerit quod parti inflammatæ eſt infixum, nec vlcera terget, nec expurgat euidenter, nec rodit, nec carne implet, nec eam ſupercreſcentẽ abſumit, parum tamen à mediis ad partium craſsitiem receſsit (licet ſit tenuioris eſſentiæ quàm molybdena) quam & coctione diuturna deponit fuſa vi ignis, & alterata. Ex his enim eſt medicamentis, quæ tota liquefiunt, vt reſina, cera, ſed nõ mox vbi ignem *Libr. 1. c. ph. gener.*

atti

attigerit: quæ res multis imponit, eam non fundi putantibus. Cum oxelæo autem coćta citiùs liqueſcit, & cum ærugine quàm cũ hydrelæo, vel œnelæo, & quo plus liquoris ad coquendum habuit, eo glutinantius fit, medicamentum. Melius enim fit ex Lithargyro medicamentum, quod magis coctum erit, quod ex liquidorum, quæ miſcentur, copia contingit. Expers tamen pulchrarum harum virium Lithargyros, medicamẽtis miſcetur, vt phœnicino, dia calciteos viribus eius nec commodans, nec incommodans, ſed materiæ ad emplaſti pharmaci compoſitionem idoneæ rationem obtinet. Cruda etiam per ſe femorum ex itinere attritus iuuat parum ſiccando.

Lithargyros abſolutè, interdum tamen vt in melinis à colore cydonij emplaſtris Lithargyros χρυσῖτις dicitur, li. 2. cõp. ph. gen.

Libr. 4. c. ph. p. ARrhenicon à vetuſtis Græcis, ab huius ætatis hominibus Arſenicum, Latinis Auripigmentum: in iiſdem metallis, vt auro, argento, quibus Sandaracha gignitur: ob id eadem gleba ambo ſæpe miſta vidimus: optimum exiſtimatur cruſtoſum, χρυσίζον (ſic Galeno 1. lib. & 9. compoſi. phar. Dioſcorid. part. & Dioſcoridi dicitur) id eſt, aureo colore micans, nulli materiæ permiſtum, in

ſquam

ſquammas tanquàm bracteolas fiſsile: alterum globoſum, pallidum, & colore Sandarachan imitans. Vrendo multum ſulfur exhalat, in argenti ſpeciem fuſum concreſcit, ſed intus rubet, cauſticum eſt, cruſtasq; cum vehementi vredine & violento morſu excitat, hyperſarcoſin abſumit, aſtringit, & rodit, depilat tam non vſtum quàm vſtum: quod tenuiorum eſt partium, miſcetur digerentibus & tergentibus.

SAndaracha Arſenico nõ ſolis natalibus, ſed etiam tota natura affinis, vt coctione ſola naturæ videatur hæc Arſenicum vincere: id enim vſtione Sandaracha fit, vt ceruſſa trita, mota, probè vſta, in Sandarachã pictoriã abit Vitru. lib. 7. Adhæc Sandaracha licet rubra ſit, aqua tamen ſoluta luteum colorẽ intenſum facit: floridum autem colorem luteum, reddit Arſenicum. Probatur rufa, ſaturatior, cinnabaris colore, ſulfur viuũ redolens, friabilis, aliena materia vacans: Auripigmẽtum rubrum dicitur Serapioni. Eadem chymiſtis Arſenicum rubrũ dicitur, vt Arſenicum croceum eſt Auripigmentum. Arſenicum autem abſolutè his eſt album naturale & foſsitium. Riſagalum autem (quod vocant) in genere eſt Arſenici in iiſdem fodinis inuentum. Exedunt Arſenicum ſanda

Dioſcor.

Lib. 4. cõ. ph. part.

Libr. 2. c. ph. gen.

rachæ, Petræ Aſiæ flos. Arſenicum & Sandaracha & chalcitis vſta emplaſtres reddunt flauas vel rufas.

Sandarachæ drach. ſemiſſem, & alumen ſciſsile & rotundum miſcet Andromachus ſtomachicis, lib. 6. comp. ph. part. & miſy os Cyprij drach. 8. apud quoſdam legi ſcribit, ibidem. Vide ne cum Arabibus Sandaracham voces gummi iuniperi, neve vires illius huic attribuas.

Lib. 9. ſim pli. A Es vſtum aſtringit, reprimit, acre eſt: ob id tenuat, trahit, vlcera purgat, ſiccat, cicatricem inducit carni duræ, in molli *Dioſc.* lauandum probatur rubrum, contritu cinnabarin colore imitans: nigrum verò pluſquàm decet exuſtum eſt.

Dioſc. Squãma æris vi & ictibus ex clauis & pa- *Lib. 9. ſim plic.* nibus æreis excuſſa, aſtringit, reprimit, tenuat, rodit, mordet carnẽ, detrahit, & liquat. Probatur craſſa, rufa, præſertim æruginoſa.

Dioſc. Flos æris fit, cùm æs in fornace fuſum in receptacula delabitur per canales, miniſtris aquam clariſsimam vt refrigeretur effundentibus: quando flos ſubitò exilit, milij effigie, breuis, grauis, ſplendens: cùm teritur, rufus, friabilis, multũ aſtringit & mordet, tenuioris eſſentiæ, & magis tergentis quàm æs v- *Li. 9. ſim.* ſtum, & ſquamma æris. Adulteratur æris ſquam

ſquammna aut limatura.

DIphryges, quaſi bis toſtum, eſt perfe-
cti æris velut fæx ſubſidens & cohæ-
rens imæ fornacum parti, tanquàm vſto-
rum in foco lignorum cinis, ablato ære vi-
ſitur. Duobus aliis modis fit Dioſcoridi &
Plinio: modicè & aſtringit, & acre eſt, vt æs
vſtum, vehementer ſiccat, vlcera rebellia ſa-
nat, ochra vſta adulteratur.

Ga. lib. 9. ſimpli.

SCoria eſt omnium metallorum ſpurci-
tia, recrementumq; & velut ſtercus: ſic-
cat, ſed omnium maximè Scoria ferri læuiſ-
ſimè trita.

AErugo eſt æris velut rubigo in æreis
vaſis, laminis, ſquammis, ſcobibus, la-
pidibus concreta decem diebus aceti acerri-
mi vapore, aut aceſcentium vinaceorũ con-
tactu, pòſt decuſſa vel deraſa. Eſt acris, mor-
det, detrahit, liquat carnem, etiam duram, di-
gerit, vehementer ſiccat. Adulterandi & a-
dulteratam noſcendi rationem à Dioſcori-
de traditam ſciens omitto, quòd larga eius
ſynceræ copia toti Galliæ à mulieribus Mõ-
peſſulanis ſuppeditetur. Aerugo vſta (&
lota) neruo vulnerato prodeſt, non vſta au-
tem iuſto eſt mordacior.

Viride æris. Verderis vulgò, vel Verdet. Lib. 9. ſimpli. & lib. 6. cõ. ph. 2. Lib. 3. cõp. ph. gen.

Lib. 4. cō. ph. part. Lib. 9. ſim plic. Lib. 6. cō. ph. part. Lib. 3. cō. ph. part.

CHalcanthus, hic aut hæc, vel hoc Chalcanthum, eſſentiæ eſt eiuſdem & naturæ cum Chalciti: hæc autem natiua eſt, illud ex hac factitium, & in hanc tãdem per ſeredens: vehementiſsimè aſtringit, & calfacit non inſtrenuè, putridis vlceribus congruit, gargareonem etiam ſcirrho tentatum irritat. Adhæc quum medicamentum id eſt vehementiſsimũ, validis vtriſq; viribus aſtringendi & calfaciendi præditum, vitanda eius per ſe vehementia, ſed mitioribus miſtis obtundenda. Vſtum verò & lotum multò moderatius redditur, lib. 4. comp. ph. part.

Lib. 9. ſim plic.

SOri, Chalcitis, Miſy, acria, vrendo eſcharas excitant, & nonnihil aſtringunt, eſſentiæ conſiſtentia, & ſitu differunt. Nam Sori in fodina infimum ac craſsiſsimum: & quia lapidoſius ac vehementius compactũ, in humore non liqueſcit, friãdo nigrius ceu melanteria apparet, ac ſcintillat vt Miſy, in multa foramina dehiſcit, olfactu & guſtatu virus olet, ſubpingue eſt Dioſco. Miſy grumoſum & fruſtuloſum magis eſt durum, auro ſimile, quod friando auri colorem imitatur, & ſtellæ modo ſplendet, Dioſcor. ſummum & tenuiſsimum, & à calore ingenito magis elaboratum, & ſiccius. Proinde ægriùs liqueſcit, & corporibus duris

Lib. 9. ſim plic.

admo

admotum ob tenuitatem minùs ea mordet, quàm Chalcitis, tametſi æquè calidum. Eadem ratione Chalcitis vſta minùs mordicat, & minùs aſtringit, non minùs tamē ſiccat. Chalcitis ſitu & eſſentia eſt media, æri *Dioſ.Gal.* ſimilis, friabilis, non lapidoſa, promptiſsimè liqueſcit. ea vſta melior eſt quàm non vſta: quia tenuiore eſt ſubſtantia, vt alia omnia vſta, non tamen acriore, quod aliis multis vſtis accidit. Vſta autem omnia lauando mitiora & minùs mordacia euadunt. Soreos pars extima & ſumma in chalcitin, & chalciteos partes extimæ in Miſy tandem tranſeunt: in metallica fodina, & quo loco ſeruantur, quomodo æri, innaſcitur ærugo. Hæc Sori, Chalcitis, Miſy valenter tergent, Miſy etiam modicè particeps eſt facultatis excedentis. *Lib. 4.cō. ph.part.* Chalcitis cruda mordax eſt, vim autem eius vrendo minuimus, idonea eſt columellæ inflammatæ, quando vehementer inueterauit, & curatu contumax eſt. *Lib. 6.cō. ph. part.* Chalcitis vſta eſt eligenda, quæ vrendo cineritia euaſerit, non ὠχροξάνθος, qualis vſtione fit à multis. *Libr. 1.cō. ph. gen. et in Theriace.* Modus vrendi in Dioſc. Chalcitis vſta non minùs efficax, ſed minus mordax.

CAdmia eſt corpus racematim & densè *Dioſ.* concretum in rudibus ferreis, ex fuligine æris in fornacibus candentis egeſta fla-

tu, & lateribus cameriſq; fornacum ferratis inhærente: eſt colore ſpodij, fractaq;, cinerulenta, & æruginoſa, quæ optima eſt. Fit etiam ex argenti terra, & cocto lapide Pyrite. Siccat vt terrena omnia, mediocriter terget, igneæ facultatis & mordentis aliquid habet, quam lauatio adimit, vlcera carne implet in carne molli. Melior & tenuior botryitis, id eſt, racemoſa in ſummo collecta, quàm placitis, id eſt, cruſtacia in imo & lateribus. Cadmia etiam lapis eſt in montibus & riuis Cypri repertus, alia omni cadmia multò efficacior, inuentu rarus. Lapide calaminari dicto hodie æs tingunt ex rubido in albidum, quo lebetes ferè fiunt.

Dioſc. DVm æs perficitur detrita cadmia cumulatiùs inſperſa fauilla in cameram integram effertur tenuiſsima, quæ in Pompholygem ſeu bullas quaſdam coit: fit & ſine ære ex ſolis cadmiæ fragmentis in ignẽ conjectis & perflatis. Ea dum fit, quæ excrementi portio in pauimentum repercuſſa recidit, Spodos eſt, ſeu ſpodium, grauius, & impurius, & minùs efficax Pompholyge. Pompholyx lota omnium propè citra morſum ſiccantium præſtantiſsima, ad vlcera ob id cãcroſa, & alia maligna, & oculorũ fluxiones efficaciſsima.

Lib. 9. ſimplic.

Plum

PLumbum frigidum humidum, ob id liquor quiuis frigidus (vt oleum omphacinum, roſaceum, melinum, myrtinum, ſempervivi, cotyledonis, intybi, lactucæ ſuccus) in mortario plumbeo, piſtillo plumbeo ductus dum craſſeſcat, ſeipſo frigidior euadit, optimumq́; fit remedium phlegmonarum incipientium, & fluxionũ aliarũ in inguina, pedes, articulos alios, & vlcerum rebelliũ, & cancrorũ. Lamina plũbi lũbis inſtrata venereis inſomnia ſedat, ganglia diſſecat illigata. Plumbũ vſtũ & lotũ vlcera rebellia, cheironia cancroſa carne implet, ac cicatrice tegit.

MOlybdena ſubſtantiæ eſt craſsioris & frigidioris, quàm Lithargyros, nõ terget tamen, cætera viſum habet propè eundem in emplaſtris, licet varium colorem afferat. Ambo liquantur tardiùs cum hydrelæo, celerrimè oxelæo. *Lib. I. cõp. ph. g. Lib. 9. ſimplic.*

CEruſa aceti acris vi ex plũbo ſoluta refrigerat, ſiccat, aſtringit, emplaſtica eſt, cãdefacit, hæc lota plũbo vſto loto viribus proxima: vſta trãſit in Sãdyca, fitq́; tenuior, nondũ calfaciens, Phycos ceruſſæ frigiditate ſeruata tenuitatem aſſumpſit, qua vis eius adiuta in profundũ corporis penetrat. Ceruſſa Rhodiaca, vel illi ſimilis ex ciuitate Di *Lib. 9. ſimplic. Lib. I. cõ. ph. p. Ga. lib. I. c. ph. gen.*

Lib. 4.cō. ph. part.

cæarchia olim dicta, nunc Puteolis: præfertur ſi emplaſtrum vis eximiè candidum fieri, quia albidior, leuior, tenuiorum partium his, quæ alibi naſcuntur. Sal ex Ceruſſa ad multa efficaciſsimus, & oleum ex Ceruſſa.

Lib.9.ſim plic.

SVlfur omne calidum, tenuis eſſentiæ, trahit, terget: ſaliua, vel lotio, vel oleo veteri, vel melle, vel terebinthina exceptum, venenatis ictibus impoſitum ſanat Pſωras, lepras, lichenas cum terebinthina tergendo & diſsipãdo perſanat. Nobiliſsimum eſt ἄπυρον, id eſt, viuum, & ignem non expertum: ignem expertum quo virentius, oleoſius, pinguius, eo melius. Ex Sulfure oleũ chymiſtis efficaciſsimum trahitur, fumo eius ardentis in campanam vitream recepto, in oleum cõcreto, & in catinum ſubiectum deſtillante: ſed quia ex multo ſulfure paucum aſcendit, pretioſum eſt: fit & aliter.

Sulfur idem ſublimando (vt illi appellant) purgatiſsimum & clementiſsimum efficiunt, etiam pretioſum eadem de cauſa. Cuius vſum non eſt quòd vereare quorundam imperitorum exemplo: cùm Galenus viuũ Sulfur impuriſsimum diamoro ſtomatico medicamento ad digerendũ miſceat, bis lib. 6.comp.ph.p. Nocet Sulfur achoribus: quia plus quàm par eſt, eos calfacit, & digerit.

Libr.1.cō. ph.part.

Alum

ALumen ab aſtrictione vehementiſsima Græcis στυπτηρία dicitur, craſſarũ eſt partium, maximè liquidum, & Placites & Plinthites dictum à cruſtæ & lateris forma: minus ſtrongylon & aſtragalotes, id eſt, rotundum in aſtragali modum: minimum ſchiſtum, id eſt, ſciſsile non in fila ſed digitis friabile. Omne alumen in aqua ſoluitur, & igni liqueſcit, tardiùs ſciſsile, quod ſine bullis tandem molleſcit, idem aquæ innatat, linguæ & cuti integræ eſt mordaciſsimum, adulteratur ſegmentis lapidis amianthi: ſed hæc acrimonia carent, & ex pingui aliquo ardent rediuiuo corpore, aqua merguntur, & integra manent, in filaq́; diſsiliunt. Alumen ſciſsile colore candidum & præſtãtiſsimum, idem tenuius & vtilius, lib. 6. comp. ph. part. Et quia rarum inuentu, carius: liquidum contrà, craſſum & viliſsimi pretij, quia in omnibus regionibus inuentu eſt facillimum, lib. eodem ſexto. *Libr. 1. cõ. ph. part.*

SPuma nitri, aphronitrum, nitrum, potenter tergẽt cuti affricta: ſit autem nitrum ex tenuibus partibus conſtans: quod autem lapidoſum eſt, vrendum ac diligenter leuigandum. ἀφρὸς λίτρου ſeu νίτρου, id eſt, Spuma nitri ab Aphronitro differt, (ſic χαλκοῦ ἄνθος à χαλκάνθῳ, & ἀκάνθη λευκή à λευκα-

χάνθη, & multa alia ſimiliter) illa enim alba eſt farinæ triticeæ ſimilis, eiuſdem cũ nitro facultatis & naturæ, ſed eſſentiæ tenuioris: hæc autem in glebas coactum & congelatum, amarũ, in balneis ſordes terget, & ichoras pruritum excitantes digerit. Nitrum præſertim bernicium ſeu beroniceũ potiùs. lib. 8. Meth. ſiccat, digerit: ſumptum autẽ in corpus incîdit, tenuat craſſos & lentos humores multò potentius quàm ſal: amarum enim eſt, cap. 3. lib. 4. ſimpl. vſtum verò tenuitatem ſubſtantiæ adeptum ſpumæ nitri proximum eſt. Nitrũ rubrum lib. 9. comp. ph. part. Aphronitrũ magis quàm hæc incîdit, ſtomacho inimicũ eſt, ob id non deuoratur, niſi grauiùs vrgeat neceſsitas: Nitrum verò ſumitur, & aluum ſubducit. Omnia hæc hodie deſiderantur, quorum loco ſupponunt officinæ ſalem petræ purgatum, in panes coactum. Id mentiri ſatius eſſet cineribus betæ, braſsicæ, & aliorum nitroſorum.

Ga. in dioſpolitico.
Lib. 4. ſanit. tuen.

SAl, tam foſsitius, vulgò ſal gemmę, quàm marinus, terget, aſtringit modicè, validè ſiccat, digerit, libr. 6. compoſit. ph. part. Per ſe, & cum galla læui attactu iuuat gargareonem inflammatum iam dureſcentem in ſcirrhum: non autem initiò, neque dum augeſcit,

Lib. 9. ſimplic.
Lib. 6. cõ. ph. part.

augeſcit, aut cùm multo calore viget: quòd ſi corpus ſit plethoricum, aut ſaltem caput plenum, ſi initio adhibetur inflammato gargareoni, extrema laboranti noxa infertur.

Sal aſtringit magis quàm tergeat, ſiccat autem non minùs quàm nitrum, aut nitri ſpuma: ſed hæc non aſtringunt, ob id ceratis mixta vlcerum ſordes tergent: Sal ob aſtrictionem id non præſtat. Sal Armeniacus terget, ſubacer eſt, leuiſsimè aſtringit, humores acres in ſuperciliis inſperſus conſumit; à quibus pili malè nutriti excidunt. *Lib. 2. con ph. gene.* *Li. 9. ſim.*

Hammoniaco ſali ſimilem forma ſchiſtum lapidem docet Diſcorides. Sal Hammoniacus valenter digerit, libr. 6. compoſi. phar. part. noſter tam nigricans quàm albicans factitius eſt.

STimmi, id eſt, Stibium ſiccat, aſtringit, oculorum collyriis liquidis & ſiccis miſcetur, illotum valenter aſtringit, lotum ſoluitur, & naturam aſſequitur propèroſionis expertem, foſsitium melius. Quod enim oſtendunt, igni coctum eſt, idque purius, vel fæculentius & ſcorioſum. Oleum ex Stibio pretioſiſsimum. Mulieres oculis gratiam Stibio conciliant, ipſum palpebris ſpecillo inducentes quotidie, ſic ne oculi membranam intus contingant. *Antimonium.* *Li. 9. ſim.* *Lib. 6. ſanit. tuend.*

Chry

Lib.9.ſim plic.

CHryſocolla tam metallica quàm factitia, valenter digerit, & ſiccat, carnem liquat ſine valenti morſu. Chryſocolla, Spodium, Pompholyx, Pſωricũ, metallica ſunt admodùm tenuis eſſentiæ citra calorẽ. Noſtra omnis eſt factitia, auriq; ferrumini fundendo celeritatem addit, vnde illi nomen.

Lib. 3.cõ. ph.gen.

Lib.9.ſim plic.

GYpſum ſiccat, vt cætera terrea, emplaſticum eſt: cogitur enim ac lapideſcit liquore aliquo vt albumine maceratum, ſanguinis eruptionem cohibet, cum tenui farina pilis leporum vel ſimiliter mollibus exceptum: vſtum minus eſt emplaſticum, tenuiũ partiũ, ſiccius eſt, ex oxycrato repellit. Noſtrum verò Gypſum, vti calx, vrendo emplaſticum magis euadit.

Ibidem.

PVmex ſarcoticis miſcetur, dentes polit, facultate deterſoria, & aſperitate, vt ſmiris, teſtæ, cornua animalium vſta: vſtus tenuiorum fit partium, & acrimoniam ſumit, quam lotione deponit. Nunc ſcriptoribus propè ſolis ad papyrum expoliendam cum gummi iuniperi eſt vſui.

Ibidem.

CYanus hic aut hæc, acer eſt, cathæreticus, id eſt detrahens, digerit potentiùs quàm Cinnabari, & ſubaſtringit. Vim purgantem melancholiã ſuprà & infrà, ac melancho

lancho

lancholicum ſuccum ipſi illoto præbet Meſues communem cum lapide Armeno, ob id ambos valere cenſet aduerſus omnes melancholicos affectus, maniam, melancholiam, epilepſiam alteram, elephantiam, cancros, alphos nigros, quartanas, hæmorroidas. Sed & alias ei vires miras tribuit, vocatque lapidem lazuli & ſtellatum, quòd velut ſtellæ quædam aureæ in eius fracturis cernantur. Is vrendo cæruleus magis euadit, ſi verus eſt: malus verò nigricat vſtione. Tam hic quàm ſequens noſtratibus medicis in vſu hodie ſunt rariſsimo.

ARmenius lapis illotus ſuprà & infrà atram bilem vacuat datus à drach. vna ad ſcru. quatuor: lotus autem etiam quinquagies tutior eſt, ac tantum infrà vacuat à ſcru. quinque ad ſcrup. ſex. Alexander Trallianus in melancholia, & poſt eum Meſues in ſimplicibus.

DEntalem lapidem addunt, qui dens piſcis alicuius videtur forma & interna cauitate. Antalem addunt neſcio quem, & vnde dictum.

CAlx viua vehementer vrit, adeò vt cruſtas efficiat, & mox vbi eſt extincta. iam diu extincta non eſt cauſtica ampliùs, ſed calida ſicca: carnem tamen liquat: lota ter quater ſine morſu ſtrenuè ſiccat.

DE LAPIDIBVS.

Galen. Li.9. ſim. & lib.10. cō.ph.par. LAPIDES in ſpongiis reperti, triti, ex vino poti, lapides renum rumpunt, non autem veſicæ, quia tenuioris ſunt eſſentiæ inſigni calore. Veſicæ autem calculos rumpere ſcribit Dioſcorides, ſi ex vino bibantur.

Li.9. ſim. IAſpis virens ſtomachum & ventriculum attactu ſuo iuuat. Omnes Iaſpidum ſpecies femoribus appenſæ partum accelerare traduntur Dioſcor.

Li. 9. ſim. SApphyrus potus ictoſà ſcorpione iuuare creditur, inteſtinas vlcerationes potu emendat, Dioſcor.

Lib. 9. LApis Iudaicus, qui in Iudæa naſcitur leuiſsimè tritus potus renum lapides frangit, addunt quidam & veſicæ. Pueris datus cũ lacte, vrinalia & inteſtina purgat. Eſt nobis multus Dioſ. elegantem picturã explens.

Li.9. ſim. Geet Gal. lis. GAgates lapis colore atro, odore dum vritur bituminis, ſiccat, glutinat, digerit admotus, in corollis precariis & ſalinis frequens.

Li.9. ſim. MAgnes ſiccat hæmatitæ modo, & aſtringit, ad enterocelen vtiliter ſumitur, & admouetur. Magni eſt miraculi in eo tanquàm mundo aliquo polorum cœli rationem ineſſe.

HAematites à ſanguinis colore dictus fri gidus, aſtringēs, excreſcentia reprimit, oculorū vulnera perſanat, ſanguinis expuitioni valet: ſiccat humores, ſed minùs quàm cadmia. Nam ex humida ſubſtantia nō terreſtri conſtat, & ſuper cotem medicam cum liquore tritus, in ſuccum ſoluitur: per ſe verò in corpus ſimilare minuitur, vt ſchiſtus lapis, non in fragmenta terreſtria, vt cadmia. *Li. 9. ſim.*

SChiſtus lapis hæmatitæ vim habet perſimilem, ſed infirmiorem. *Lib. 4. cō. ph. part.*

SMiris terget, dentes puros in dentifricio efficit, & eo annularij ſcalptores expurgāt lapides: ad erodēdū & vrēdū vtilis. Nūc in vſu eſt vitrariis laminas vitreas diuiſuris.

PYrites lapis de quo æs perficitur, æris aſpectu ſcintillas leui percuſſiu edens: crudus & coctus calfacit, terget, digerit. Validæ autem eſt facultatis, Gal. lib. 9. ſimpl. Marcaſita æris quibuſdam dicta putatur.

ECote Naxia quod exacuendo ferro deteritur, illitum alopecias ad pilum reducit Dioſcorides.

PYropus lapillus, id eſt, Rubinus, plurimus eſt in inſula maris Indici dicta Zaylon, Ludouicus Romanus Patritius.

ERanus lapillus in Euphrate inuentus, Turchica vulgò, Ludouicus Romanus Patritius.

Corallus

COrallus lapis Actu. dicitur, λιθόδενδρον aliqui vocarunt, fruticis forma cinnamomi æmulus, creſcit ad promontoria in mari, aſtringit & refrigerat, contra ſanguinis reiectiones magnopere efficax. Rubrum & nigrum tantum facit Dioſcorides, albus tamen etiam viſitur citra vſtionem.

Lapis Aquilæ.

AEtites lapis veluti prægnans, cùm quatitur alio in vtero ſonante, grauidis cõtinet partus, Dioſc. Id vſu quotidiano probatum Gallis eſt ſurſum alligantibus: cùm verò partum iuuare volunt, fœminibus adhibent, tanquàm fœtum ad ſe trahat, vbi vbi fuerit.

AMianthus lapis è Cypro alumini ſciſſili ſimilis, quique pro eo propè ſolus venditur. Ex hoc telæ contextæ flammis iniectæ ardent ſed flammis inuictæ ſplendidiores exeunt. Ellychnij loco hodie ad oſtentationem lychniis adhibent, & ob id Ellychnium immortale vocant, *Meche ſans fin.*

SIgillum Lemniũ efficacius ſanguinis ex quauis parte eruptiones cohibet, quàm Samius After: hic contrà tenax & viſcoſior, quàm Lemnia terra: ambo moderatè tergent. Lemniæ etiam adſtrictio quædam ineſt. μίλτος λήμνια, lib. 7. comp. phar. part. in arteriace 14. Andromachi. Ea nobis eſt vera Conſtantinopoli delata.

Cimolia

CImolia terra digerit, ſiccat ſine morſu, maximè ſi elota ſit. Eius loco vtimur hodie ferri & molæ retrimentis in ſubditam aquam congeſtis, quod à Cimolo inſula è Cycladibus vna non afferatur.

CRetica terra admodum imbecilla eſt, multum aëriæ habet ſubſtantiæ, terget ſine morſu, ob id vaſa argentea etiam polit. Creta nobis hodie dicitur.

ARmenia terra colore pallido vel luteo, promptiſsimè in ſummum leuorem calcis modo ſoluitur piſtillo, aut quouis liquore miſta, arenoſa ſubſtãtia caret, ſummè ſiccat: ob id eſt optima ſãguinis expuitioni, dyſenteriæ, vẽtris fluori, catarrhis, & fluxionibus à capite in thoracem, & inde naſcenti aſthmati, & phthoæ, quia vlcus in ea ſiccat, & tuſsim ſedat: vlceribus etiam putribus oris, fiſtulis ani remedio eſt. Et in peſtilentia Romæ maxima, quotquot bolum hanc Armeniam biberunt, celeriter curati ſunt. Quibus autem, vtpote incurabilibus, non profuit, omnes interiere, à nullo alio adiuti. Bibenda ex vino albo conſiſtentia tenui, modicè diluto, ſi aut planè febri careant, aut ea leuis ſit: ſin grauis ſit, multum diluto: quanquàm peſtilens parum calet. βῶλος ἀρμένιος & πήλον, id eſt lutum, ἀρμενικὸν Actuarius ſæpe. *Li. 9. ſim.*

Libr.1. cã. ph. gen. Li.11. ſim.

ASphaltos hic aut hæc, lib.1. antidotorum, id eſt, bitumen, verũ eſt nigrum & ſplendeſcens: dum aquis innatat, molle: cùm ſiccatum eſt, pice ſicca durius efficitur: calfacit, ſiccat ordine ſecundo. Optimum eſt ex mari mortuo, ſtagno ſalſo in Cœloſyria.

Ioannem Baptiſtam Montanum Veronenſem medicum egregiam nauare operam in medicamentis metallicis etiam arte chymiſtica parandis, Simon Thomas medicus longè doctiſsimus Georgij de Selue Vaurenſis Epiſcopi vndequaque abſolutiſsimi affirmauit.

DE ANIMALIBVS, ET EORVM PARTIBVS.

SANGVIS hirci quadrimi, bene habiti, aliquandiu nutriti vino albo, fœniculo, ſeſeli, lauro, & cæteris calculum frangentibus, Auguſto menſe iugulari, medius effluens (nam primus tenuior, poſtremus craſsior putatur) vaſe vitreo receptus, tectus linteo raro, ſole ſiccatus, etiam cum myrrha, foliis lauri, & ſimilibus, calculum potenter frangere dicitur Tralliano, Auicennæ, & cæteris practicis. Huic quamdiu ab animali calet, coquendi abſceſſus vim tantùm tribuit, Gal. lib.

libr.10. ſimplic.qualem caprino,taurino, & cæteris calidis humidis modicè. Quòd ſi hic cinus ſanguis adamantem frangit, ſed calidus tantum ab animali: ſic lapidem calidus tantum epotus fregerit. Quod & ſanguinem vulpinum ex vena ſecta potum præſtare audio. Ne autem coaguletur, Xenocratis exemplo, miſcere poſsis acetum feruefactum aut coagulum. Hirci quoque, capri, cerui, leporis, ſanguinem ſartagine frixum, dyſenterias & cœliacorum profluuium ſiſtere tantum docet Dioſcorides, non addit calculum frangere, quæ vis tenuibus conueuit, cùm dictorum animaliū ſanguis ſubſtantia craſſa & terrea, & cum calore ſiccatoria dyſenterias ſanet. Sanguis ex ſecta vena ſiniſtra profluens lieni affecto infricatur Archigeni, lib.9.comp.ph.part. *Gale.lib. 10.in ſan. veſperti-lionis.*

Sanguis Draconis veterum, & Cinnabaris vera, hodie ignorantur: qui verò ſanguis aut draconis oſtenditur, factitius eſt ex ſanguine hirci, bolo Armenia, & ſucco ſorborum, vel aliis. Quo tamen rectiùs vti poſsis, quàm cinnabrio neotericorum, ex ſulfure viuo, & argento viuo ſimul vſtis, loco cinnabaris Græcorum, quæ vires habebat eaſdem cum hæmatite lapide, & tam rara erat etiam ætate Dioſcoridis, vt verſicoloribus pictorum lineis vix ſatisfaceret. *δράκοντος δρακόντιον καὶ λούμβρον αἷμα Aet.*

Lib. 10. ſi. Lib. 7. cō. ph. part. Lib. 5. cō. ph. part. & lib. 11. ſimp. de leporis cerebro.

LAc lauat, terget ſerò, emplaſticum eſt butyro & caſeo: ob hæc acres & mordaces fluxiones obtundit, recens vtendum. Butyrum, & Caſeus etiam veterata vſurpantur. Butyrum etiam minimũ terget, vt decoctum glycyrrhizæ: coquit item & digerit, bubonas, parotidas, oris phlegmonas in pueris & mulieribus, gingiuas puerorum cum dolore dentientium crebro illitu tenuat, quantum mel: idem lacti canino, & leporis cerebello tribuit Archigenes. Expuitionem Butyrum promouet [maximè cum melle aut ſaccharo] in pleuritide & peripneumonia, quos affectus etiam coquit.

Caſeus recens refrigerat, repellit, ſiccat, vulnera etiam magna glutinat. Ex veſtutate verò acer, cum pernæ decocto ſubactus tophos eliquat & aperit.

Coagulum omne ex lactis in ventriculo primo corruptione acre, digerit, ſiccat. Lac aut ſanguinem in ventriculo coagulatum diſſoluit: leporinũ omniũ eſt præſtãtiſsimũ.

Aph. 19. lib. 15.

Quî igitur menſes immodicos cum Practicis & Medicorum vulgò queat ſiſtere, cùm calidum ſit vitandum, vbi ſanguis fluit, aut fluxurus eſt?

Gal. li. 11. ſimpl.

ADeps ſeu Pinguedo omnis calfacit, humectat magis vel minùs, pro varia animaliũ natura. Leoninus calidiſsimus, ſicciſsimus,

mus, id eſt: minimùm humidus: potentiſsimè omnium digerit ob acrem multamq́; caliditatem, & partium tenuitatem, ob id ſcirrhis & inueteratis tumoribus tantum aptus. Pardinus ei proximus, pardino vrſinus, taurinus vrſino vicinus, ſed tanto quàm ſuillus calidior ſiccior, quanto minùs leonino eſt calidus ſiccus: ab vtroque enim ex æquo diſtat in amborum medio conſtitutus. Suillus autem omnium propè humidiſsimus. Caprinus, præcipuè hircinus, craſsior taurino, ob id celerrimè concreſcit. Inter taurinum & ſuillum fuerint vulpinus alopecias ſanans, caninus, melinus, felinus, cuniculinus, camelinus, equinus, vaccinus, vitulinus. Anſerinus maximè tenuium partium, ob id in volucrum genere præſtat ad ſcirrhi curationẽ; gallinaceus illi proximus. Adeps humanus omnium eſt temperatiſsimus. Iidem vetuſtate calidiores & ſicciores euadunt, vt oleũ, mel, vinum. Reponitur aut incuratus, lotus, ſiccatus in vmbra, vel exemptis pelliculis fuſus ſole vel igni in vaſe duplici. Adeps cerui nullo medicamentorum mollientium eſt inferior, lib. 1. comp. phar. gen. *Lib. 2. ad Glauconẽ.*

MEdulla calfacit, rarefacit, emollit, ſcirrhos quarumuis partiũ, præcipuè ceruina, & poſt hanc vitulina. Taurina, hircina acrior & ſiccior eſt. Recens vtilior eſt, ſed *Gal. libr. 11. ſimpl.*

etiam reponitur, vt adeps. Vtraque ſumatur hyeme, vel æſtatis exitu, cùm appetit autumnus, Dioſcor. Loco ſicco & edito, & ſeptentrionem ſpectanti reponitur, cum foliis lauri ſiccis, ne putreſcant, aut ſitum ducant: quæ iniuria in locis humidis meridiem ſpectantibus eis accidit. ſunt qui reponant bifariam adipum modo.

CErebella Paſſerum vere vel autumno captorum, prolificis remediis miſcentur, vel recentia, vel cum vitello oui & melle, ſiccata ſole vel cinere calido.

Li. 11. ſim. OSſa præcipuè humana vſta admodũ digerũt & ſiccant. Eadẽ neſcientibus ne auerſetur, pota epilepticos & arthriticos multos ſanarunt. Sed epileptico os bregmatis, arthritico articulorũ oſſa exhibendũ cenſent practici, ſexu etiam obſeruato. Os cranii humani donec albeſcat vſtum potum epilepticis ſuccurrere hodie eſt certiſsimum.

Ariſt. cap. 4. lib. 3. de par. anim. Ga. lib. 6. vſus partium. Os à corde cerui humanũ cor totius ſubſtantiæ ſimilitudine roborare Actuarius cũ Arabibus conſentit: ſed ab aliorum animalium maiorum corde potiùs fuerint, quæ tam multa proferunt pharmacopolæ, quàm à corde cerui. An verò cartilaginoſa hæc ſubſtantia magis præſtare id queat, quàm cordis aut arteriarum corpus, ipſi viderint.

Os Sepiæ dentifriciis aptiſsimum.

Ebur

EBur tota ſubſtantia cor roborare, & conceptum iuuare, practicis ſcribitur, frigidum ſiccum primo gradu.

COrnibus cerui & capræ vſtis, & (ſi opus eſt) lotis vtimur ad dentium cādorem, gingiuas mollitie fluidas, dyſenteriam, fluxiones in oculos, oculorum vlcera, quia tergent ſine roſione: tamen nec dolorem leniunt, nec coquunt quia frigida ſicca. *Lib. 11. ſimpli. Lib. 4. cō. ph. par.*

COrnu Rhinocerotis hodie frequenter vtimur contra diuitum affectus peſtilentes, aut venenoſos, aut dyſentericos, & puerorum nobiliū lumbricos, magno enim ob raritatem emitur. Quin & aqua, in qua huius cornu portio aliquādiu maduerit, pota idem præſtare probatiſsimum eſt.

MVmia nomē & res barbara, hominū ſcilicet liquamē aloë, myrrha, balſamo in ſepulchris conditorū, calida ſicca tertio gradu, aſtringit. Serapionis autē Mumia eſt Piſſaſphalthus, id eſt, pix cum bitumine Iudaico, quia hæc duo redolet Dioſcoridi.

TVnicam interiorē ventriculi ſecundi gallinarum miro quodā modo lotā & ſiccatā & potam ſtomachicis augere coquendi facultatem: & vētrem mergi, vel recētem elixum vel ſiccatū & ſumptū, falſum

Libr.11. ſimpl. eſſe expertus eſt Galenus. Vnde ſubit admirari in ea hæreſi falſa medicos omnes etiam hodie permanere. Putant, opinor, eam vim illi eſſe, quòd ea ſimilis ſit tunicæ internæ ventriculi noſtri, ſed vi tanta coquendi prędita, vt lapillos conficiat: ſed æquiùs fuerit, *Pli. ca.1. lib.10.* eam tunicã ex ſtruthiocamelo ſumere, quippe cui mira ſit natura coquendi, quę ſine delectu deuorarit, vt ferrum & oſſa veruecum integra. Vnde & pelles eorum cum plumis mollioribus concinnatas ſtomachicis applicant.* An non vident harum pellicularum temperamentum vitiari ſiccatione, & vim illam coquendi viuis ineſſe, non ſupereſſe mortuis; nec fortaſſe pellibus illis inſitum, ſed potius à carne multa craſſa, denſa, pelliculam hanc vndique ambiente.

Li.11. ſimpli. IEcur lupi in medicamentum ex eupatorio hepaticum ſæpe indidi, nec multò efficacius ob id comperi. Hepaticos tamen ipſum tota ſubſtantia iuuare ſufficientem ſe habere experientiam ſcribit libr.8. compo. phar. par. Puluerem quoque ex eo in hydrope cum vino albo in dies aliquot mane potum, inter ſecreta quædam remedia reponunt nonnulli.

Hepar tamen vulpis aridum ex oxymelite potũ ſplenicis imperat Archigenes apud

Gale

Galenum, lib. 9. compo. phar. part.

Splen onagri aut equi ſylueſtris toſtus & tritus idem ibidẽ pollicetur. Hepati calido ſicco ſalubre exiſtimo hepar raiæ, cithari, id eſt, rou ſſetæ, & hepati, id eſt, aquilæ maris, & ſi qua ſunt alia in piſcibus ſimilia.

PVlmonem vulpis ſiccatum potumque aſthmaticis Galenus, phthiſicis verò ob eandem totius ſubſtantiæ familiaritatẽ ſaluberrimum omnes propè practici inculcant. Plura de his in libro ſequẽte de ratione medicamenta componendi leges initio, vbi facultates compoſituro noſcẽdas declaramus. *Gal. li. 11. ſimpli.*

REnes ſcincorum, crocodilorum terreſtrium, tanquàm pudendum ad venerem intendentes quidam bibunt: alij ſumen quoque & caudam aſſumunt: vnde compoſitio eſt Actuario diaſcincu. *Gale. lib. 11. ſimpl.*

CAſtorium, ſeu teſtes caſtoris calfaciũt, ſiccant, ſunt tenuium valde partiũ, coquunt diſpoſitiones contumaces & ſcirrhoſas. Eligendi qui ex vno principio commit tũtur, & quibus eſt intus liquor ceroſus, friabilis, odore grauis & virus olẽte, guſtu acri & mordaci. Ex quibus duobus ſuſpicari poſ ſis, ſubſtantia eſſe nobis aduerſiſsimos: nulli *Libr. 11. ſimpl. Lib. 3. cõ. ph. p. Dioſc. Libr. 11. ſimp.*

Bieure ſi-ber meta-theſi di-ctus Pli. c.30 li.8. & cap.2. lib.32.

autem vel admotũ vel ſumptum eſt perniciosum caſtorium. Lutræ animalis fibro ſimilis teſtes idẽ pollere addit Herm. Pontici caſtores ſunt præſtantiſsimi, quod & Virgilius innuit lib.1. Geor. vbi viroſa Põtus caſtorea mittere dicitur. Nec inepti qui ad Matronã Galliç fluuiũ crebrò capiũtur, mirabili ſpectaculo animalia, cauda piſcoſa, ſoleæ æmula, pilo ſupernè canino: alibi Lutræ pedibus anterioribus anſeris, ſed vngatis, ſimiæ poſterioribus, auribus minimis, rotundis, dente validiſsimo, adunco, prælõgo, ſeta oris cornea, architectura in foſſa ſua mirabili. Caſtorium nigrum fœtidũ, rancidũ, die vno necare affirmat Auic. Caſtoriũ è Perſide fermè adulteratum ad nos defertur: ſyncerũ enim tanta vi odoris eſt præditũ, vt olfacienti veſicã caſtorij, ſanguinẽ è naribus eliciat. Perſæ autem adulterandis rebus ſunt exercitatiſsimi. Seruatur annis decem.

Ludouicus Roma. Patr. Libr. Tobiæ.

FElle animalium ob acrimoniam & calorem ſolo vix vtimur, preterquàm ad aperiendas hæmorrhoidas, ſed collyriis, trochiſcis; aliiſq; remediis miſcemus. Fella piſcium oculis ſunt tutiora, vt eorundem hepata ſicco hepati ſalubriora.

SOrdes gymnaſiorũ & balneorũ colligi deſierunt, his tamen multò efficacior ad digerendum eſt auriũ ſordes planè biliosa.

Oeſy

OEſypus eſt ſuccidarum lanarum pinguitudo, calfacit, explet vlcera, præſertim ſedis & vuluæ, ac emollit. ὕσσωπον & ὕσσωπον ὑγρὸν apud Paulũ aliquoties legitur, vnde opinor practicis cõſuetudo appellãdi hyſſopum humidum, pro œſypum, volentibus ab hyſſopo herba ſeparare: οἴσυπος autem Galeno cum Dioſc. ſemper dicitur. *Dioſcor.*

Lana ſuccida & ſordida contuſis vtilis ob œſypum: lota verò eſt vice linamẽti carpti, vſta autem acris calida ſicca, tenuium partium. *Libr. II. ſimpl.*

STercus canum & luporũ, oſsibus, ac puerorum pane, & lupinis triduo educatorum, Galenus ceu certiſsima multorum affectuum remedia prædicat: ob id ſicca ſunt ſeruanda in vſus medicorum.

MOſchus Aëtio, Paulo, Actuario, Arabibus animalis Gazellæ dicti, dorcadi ſimilis, eſt pus in vmbilico maturũ, Dioſcoridi & Galeno incognitus. Cætera aptè declarat Ruellius, calfacit, ſiccat, ordine tertio Simeoni: tenuiũ eſt partium, odore aromatico, ſpiritus inſtaurat, imbecillas partes, confirmat, lipothymiam & vires reſolutas ſanat, ob id cõpoſitionibus multis analepticis miſcetur: quibuſdã mulieribus vteri præfocationem affert, aliis in peſſo cõtra hanc mirè prodeſt, vtero valde gratus, vt cũ oleo

cici

Serapio. cicino inunctus pudendo, venerem excitet. Melior eſt ſubflauus, quàm nigricans, & qui pelui humectatæ immiſſus leuior euadit, quàm qui grauior. Indicus eſt melior Aphro. Ex Catay tamen niger præſtantiſſimus hodie affertur. Citrinũ Auicenna præfert hodie incognitum, nã ferrugineus eſt. Quibuſdam malè olet, aliis caput frigidum iuuat, calidum ferit, & in eo epilepſiam excitat, pallore corpus inficit, odore in humido craſſo perennante viuaciſsimus. Serapio contrà ſcribit, cerebrum calfacere, ſiccare, roborare.

VVlpes tota in oleo percocta oleum facit vulpinum.

CAncrorum fluuialium vſtorum cineris drachmæ duæ cum drachma vna gentianæ ad morſum canis rabidi datur Actuario, in diacarcino antidoto. Idẽ Gale. lib. 11. ſimplic. vbi partibus decẽ cineris cãcrorum addit partes quinq; gentianæ, & thuris partem vnam. Cancrorum caro ex lacte, vel lacte ebutyrato cocta, hecticis analectica eſt.

Gal. li. 7. c. ph. par. ASelli ſub aquariis vaſis deliteſcentes in vaſe fictili ſuper prunas toſti donec albeſcant, triti melle cocto excepti dãtur miſtri menſura (trium cochlearium Act.) ante cibum in ſpirandi difficultate ab Aſclepiade,

de,tanquam extenuandi & digerendi facultate prædíti. Qua verò notione ad ipſorum vſum venerit,explicatu difficile eſt.

Oleum decoctionis eorundẽ capiti perfuſum dolorem eius diuturnum à frigore aut craſsis humoribus ſanat. *Lib. 2. cõ. ph. par.*

CAntharides probantur in frumẽto inuẽtæ,verſicolores,& quæ luteas in alis tranſuerſas habent lineas, corpore promiſſo,craſſo,blattarum modo præpingues,inertes, ac imbecillæ:quæ vnius ſunt coloris. enecantur vapore aceti per lineum vaſis, in quo ſunt,operimentum. Totis vtitur Galenus ad pſωras,lepras. Hippocrates caput & pedes aufert,libro de fœminarum morbis. Hæ veſicam vlcerant ſolæ, vreticis autem ſalubriter miſcentur. *Libr. II. ſimplic. Gal. in theriace ad Piſ.*

MΕαξα ὤμη Act. id eſt, Sericum crudũ, minutim conciſum,tritum, ſpiritum & ſanguinem purgare,virtutem vitalem roborare creditur Serapioni & aliis:eius infuſi expreſſum idem præſtat,vt oſtendit diacoccon cõpoſitio. Sericum propriè quod arborum foliis Seres Scythiæ populi depexebant ad veſtes, Græci recẽtiores etiã ad ſerũ, id eſt, bombicũ vermiũ fila tranſtulerunt: quæ etiã Setæ à ſetarũ equinarũ forma dici poſſunt. Goſopium autem eſt coto dictus *Confectio alkermes.*

Bomba

Bombaſa Italis. Sericum putat Muſa frigidum, vt folia mori, quibus vermes naſcuntur, nec roborare cor cum Serapione & Auicenna, quia inodorum eſt. Chermes idem ex herbæ ſimilis bipinnellæ radice excauata capi in Polonia ſæpe, rem à cocco baphico diuerſam, quo charmeſinus color floridus tingitur, non autem cocco: tingitur autem cum alumine, galla, & aliis, ob id pannus ille non capiendus, ſed potiùs coccus, quē Arabes Chermes vocant. Coccus aſtringit, abortum prohibet.

Lib. 6. cō. ph. part. Gal. li. 6. aph. p.

CInis recens hirundinum in diabeſaſa recipitur. Pulli hirundinum cum pennis in fictili ſuper prunas vſti diachelidoniū ſtomaticum ad anginas Andromacho faciunt apud Galenum. Hirundinum ſtercus acre & digerens, vt aliorum animalium, magis, minùs.

Βλάττος & βλάττιον βυζάντιος appellatur Actuario in aurea Alexādrina diamargarito calido. Vnguis odoratus vel aromaticus, lib. 1. comp. ph. p. conchylij tegumentum odore in caſtorium quadantenus incli nante ſuffitus gratia adhibetur, Dioſc.

VNiones ſeu Margaritæ velluntur ex quodam concharum genere læui, minimos ex mytulorum conchis extraxi. Cor roborare, & putredini circa ipſum reſiſtere cred

creduntur, frigidi ſicci. Ob hæc remediis imbecillorum febricitantiũ, peſtilentiũ, miſcẽtur integri potiores his, quos ars pertrudit.

VIperarum caro ſiccat, valenter digerit, mediocriter calfacit. Vis eius ad cutim properat, & ad eã expellit corporis excremẽta, à quibus in multum cacochymis ingens numerus pediculorũ prouenit, & à cute velut ſquamma abſcedit, & decidit epidermis, ad quã protruſi ſiſtũtur craſsi & terroſi humores, à quibus pſoræ, lepræ, elephantes naſcuntur. De his plura in theriace dicemus. *Libr. 11. ſimpli.*

Ex prædictis aromata ſunt, amomũ, cinnamomum, caſia, calamus odoratus, nardus Gallica & Indica: partes balſami, crocus, folium, foliũ malabathri, ladanũ, aſpalathũ, id eſt, xylaloë, macer. Addunt recentiores tanquàm pretioſiſsima, ambrã, vnguẽ odoratum, caphurã, cubebas, doronicũ, galãgam, caryophylla, moſchum, macis, nucem moſchatam, ſantalum triplex, cornu monocerotis, zedoariam. In his quæ odorata magis ſunt, in ſuo genere præſtantiora cenſentur, vt Galenus in antidotis. Sapore autem ſi explorabis, ne multa continenter guſta, ſed vel os intereà ablue, vel papyrũ mande, vel tempus interpone, donec prioris aromatis ſapor exoleuerit, vt nõ prioris reliquiæ indiciũ tibi falſum afferãt poſterioris aromatis.

Hæc

Hæc cùm ſint eſſentiæ tenuis, celeriùs exanimantur, præſertim aëre calido, parum fideliter operculata & inuoluta, aut etiã iam comminuta. Ob id vtenda cùm vegetiſsima ſunt, nondum verò carioſa, foraminulenta, exoluta, & emortua.

Ex his item purgatoria ſunt, Agaricus, colocynthis, cucumer agreſtis, elleborus vterque, tithymalli, & aliæ multæ lactariæ, daphnoides, opopanax, polypodium, ſagapenum, ſarcocolla, dracunculus, ſcammonium: & quæ Arabes ac neoterici addiderunt, euphorbium (huic enim nec Dioſcorides, nec Galenus vim purgatricem tribuunt) caſsia fiſtula myrobalanus quintuplex, hermodactyli, lapis Armenus Alexandro Tralliano, & cyaneus, manna, rha barbarum, tamar Indi, turbith, ſenna & alia quædam Meſuæ tradita.

Hæc autem purgatoria quàm prædicta omnia maiore cura & ſtudio deligenda, reponenda, nec ita diu ſeruanda, vt deteriora euaſerint. Adhæc quæ in horum quibuſdam vis eſt malefica & vehementior, eſt mitiganda.

Ablutione, in Aloë & cæteris.

Formatione in Trochiſcos, in Agarico, colocynthide, Sagapeno.

Infuſione, in Myrobalanis omnibus.

Coctione, in Malo cydonio & maxa in Scammonio: in malo citreo & maza in Euphorbio.

Miſtis aromatibus, vt ſpica nardi cũ Rha barbaro, quam ſi omiſeris cum Medicis Pariſiẽſibus, nihil peccaueris, quòd ſatis ſit mite Rha barbarum, nec Spicæ viribus magnoperè egeat. Turbith, zinzibere, vel ſpica, vel maſtiche: hæc enim malefica omnia corrigunt.

Aſſatione, aut ſiccatiõe in ſole, in ſquilla.

Iure Capi vel Galli veteris, vel vino muſteo, in Senna, Polypodio.

Sorbitione aliqua medicamenti, præſertim valentioris, reliquias detergente & extrudente, vt iuſculo carnium, piſorum, aqua hordei mellita vel ſaccharata, vino, oleo, in cucumere agreſti, & ſcammoniatis.

Alia in his mitiora domari non poſtulant, niſi ſiquando morbum aliquem corporis auctura videntur: ob id caſsiæ fiſtulæ in fluore alui miſcetur maſtiche, vel aliud ſtomachicum.

Tamar Indis in ventriculi intemperie frigida miſcemus calida ſtomachica. De his omnibus plura toto propè lib. 3.

Cætera ad purgantium medicamentorũ naturam pertinentia fuſiùs hîc eram declaraturus, niſi Ioannes Tagaultius Pariſijs Do

ctor Medicus longè doctiſsimus, eam ipſam operam ex Meſue, & aliis eius rei peritioribus nobis diligenter contuliſſet.

Simplicia alia Dioſcoridis, Galeni, & aliorum plurima, hodie parum cognita, feciſſem notiora & certiora, niſi hac gloria merita Gulielmum Peliſſerium Epiſcopum Monpeſſulanenſem, doctiſsimum, diligentiſsimum, integerrimum fraudare noluiſſem. Adde quòd ea hoc loco potiſsimùm tractanda cenſui, quæ in deſcribendas poſteà compoſitiones frequentiùs recipiuntur, vt ex cognitis ſimplicium viribus, totius facultatem lector intelligat.

FINIS.

METHODVS

MEDICAMENTA COM-
PONENDI, ET AB ALIIS
compoſita expendendi ac iudicandi, quibus affectibus medeantur, & an quod titulis pollicetur, præſtare poſſint.

LIBER II.

HOMINES cùm ſimus, errare nõ eſt difficile. Hinc Archigenes priorum errata quædã coarguit, & Galenus Archigenis. De Galeno autem dicere auſim, quod is de Hippocrat. paſsim inculcat, ſcriptum ſcilicet eſſe ab eo nihil perperàm. Nos verò Galeni vmbram vixdum aſſequutos, medicorum propè reliquorum conditionem ſubire non fuerit mirum: ſed lectorem rogamus, vt quicquid laude dignum in his laboribus noſtris commendarit, Galeno præcipuè tribuat, vitia autem noſtro aſſuat capiti. Quanquàm ſi quid iudico, aut nulla ſint, aut perpauca, & quæ nos fugerunt: niſi naſutus aliquis calumnietur, multa ſæpe hîc exempla cõgeri, nulla vel vtilitate, vel neceſsitate: interdum

ea deſiderari. Præter hæc illa paſsim non magis cohærere, quàm ſine calce arenas. Sed id vitio non verterit, ſi inſtitutum noſtrũ intellexerit fuiſſe, vt hæc tanquàm idonea rei propoſitæ teſtimonia etiam vt in manũ venirent ſcriberemus: aliquando tamen ordine certo digeſsimus, vbi ordini erat locus. Neq; enim Hippocratis Epidemia, tãquàm ſcopas diſſolutas, ſparſa & interhiantia exẽpla quiſquam damnarit, ex quibus tamen ille tam diuinos excerpſit aphoriſmos, & prognoſtica medico maximè neceſſaria. Quomodò ex his exemplis noſtris vniuerſalia illa theoremata ad componendi rationẽ maximè neceſſaria colligere poſsis, aut hæc per illa inducẽdi methodo comprobare. Quòd ſi non videantur ad plenum abſoluta, quæ ad medicamenta componendi methodum pertinẽt, cùm anni poſteriores docta & elaborata magis afferre conſueuerint, tum virorum doctorum animaduerſionibus admoniti, tum iudicio lectione Galeni plurima firmando, meliora aliquãdo reddemus.

Methodus verò medicamenta cõponendi hunc habet ſcopum, vt ſiquando librum conſuetorum nobis medicamentorũ compoſitiones ſcriptas cõtinentẽ perdiderimus, perditis ſimilia poſsimus cõponere, ex formula quadã mutationis ad propoſiti inuen-

tionem

tionem nobis cognita, quam multis particularibus compoſitionibus exercuerimus. Non modò autem rectè pharmaca componere docet hæc methodus, ſed etiã præſtat, vt quæ à veteribus medicis ſunt ſcripta compoſita medicamenta, promptè expendamus, & his omnibus etiam citra limitationẽ pronunciatis, commodè vtamur. Melius enim eſt, maiorum experimentis probata medicamenta à nobis ſumi rationẽ his vtẽdi ſcientibus. Empirici verò cùm ignorent, qua ratione compoſita ſint pharmaca ſingula, perditis deſcriptionibus, alia componere non poſſunt. Quòd ſi naturam ſcirẽt affectuum curandorum & eorum magnitudinem, & methodũ cognoſcerẽt inueniendi vires ſimplicium medicamentorum, & curationis ſcopum, nõ deſiderarent modum curationis & compoſitionis. Hunc autẽ laborem eo nomine ſumpſimus, vt Galenum à calumnia liberaremus, quem falsò inſimulant ſues quidam ſtolidi, quòd operibus de cõpoſitione medicamentorum κατὰ τόπους καὶ γένη catalogum tantùm compoſitorum à ſe & aliis medicamẽtorũ recenſeat, ſed cõponendi rationẽ nuſquàm libris prædictis tradat. Probamus enim hanc methodum ceu animam quãdam locis probè omnibus interſperſam. Quam rem vt tibi veriſsimã eſſe magis per-

ſuadeas, loca indidem ſignauimus hîc quàm plurima: addidimusq́; libros illos Galeni, ſi quis identidẽ relegerit, eſſe dignißimos, qui à medicis in vſu frequentiore habeantur. Ex his item & aliis non paucis probauimus aliquando, neq; Galenum fuiſſe, neq; Galeni ſtudioſos eſſe operũ Medicorum, ſeu, vt cũ illis loquar, praxis imperitos: quod vitium Arabiſtæ quidã impoſtores Medici nomine indignißimi, & Galeno, & Galeni familiæ impingunt: idq́; imperitis quibuſdam pharmacopœis perſuadent eò faciliùs, quòd illi Galenicas ſchedas ferè auerſentur: quia veterum more ſcribantur, hoc eſt, puriùs, & breuiùs, & quantum fieri poteſt, paucißimis ſimplicibus conſtantes. Illi verò lucri helluones nihil de ægrorum ſalute ſolliciti, ea tantùm laudant Medicorũ reſcripta, quæ ſumptuoſa ſunt ac pretioſa: ob id quòd magna ſimplicium idem pollentium turba ſunt coagmentata: quod Arabiſtarum iſtorum publicum eſt vitium, ægris ſæpe noxium, ſemper ſumptuoſum, nota certè Cenſoria, aut paulò ſeueriore alia caſtigandum: ea etiam ratione, quòd Auicennæ ſui principis dogma deſerunt, imperantis parſimoniam medicamentorum potiùs quàm multitudinem, vbi vnicus eſt nobis ſcopus, nec multi affectus complicati.

Medica

MEDICAMENTVM eſt, qđ corporis noſtri naturam alterare poteſt ac immutare prima, ſecunda, tertia, quarta facultate, ſeu tota ſua ſubſtantia, idq́; ad ſanitatem faciendam (nam ad tutandam medicamentis opus nequaquàm eſt) ſiue ipſum ſumatur, ſiue admoueatur. Medicamenti verò ſignificationẽ hoc loco minùs latè fundimus, quàm Galenus, pharmaci etiam deleteria complectentis, quæ nemo rectè medicamenta vocarit, niſi ſiquando illorum quædam caſtigata & aliis miſta vim ipſorum obtundentibus corpori admoueantur, & quædam horum etiam in corpus recipiantur: quod in compoſitis medicamentis audies. Simplex medicamentum, cui nulla alia ſubſtantia opera noſtra acceſsit: compoſitum verò, cui acceſsit.

Initio ſim plic.
In lib. ſani. tuend.
Lib. 3. temperament.

Compoſitio medicamentorum eſt ipſorum viribus variorum cum ratione à Medico facta miſtio. Qualis naturæ in re eadem perfrequens cernitur, cùm pauca liceat inuenire non medicamenta ſolùm, ſed etiam alimenta, quæ ſubſtantiis pluribus, ſed ſingulis elementa quatuor ſortitis non conſtent, iiſq́; natura diuerſis, & plerunq; etiam contrariis: vt in aloë ſubſtantia eſt vna terrea, craſſa, cruda, frigida, aſtringens: altera

Li. 1. phy.
Lib. 1. aliment.
Lib. 2. ſim. c. 13.

terrea quidē, ſed calore interno multùm tenuata, amara, calida, cholagoga: ſic in Rhabarbaro, Alumine, Chalcātho, Chalciti ſubſtantiæ inſunt duæ cōtrariæ. In Roſa, Agarico, & aliis permultis etiam tres: ſunt & quibus quatuor naturæ inſunt. Cæterùm hæc omnia Medici vocare ſimplicia conſueuerunt, quemadmodùm & quædam verè compoſita, ſed quæ paucioribus conſtant ſimplicibus, quàm alia eiuſdem generis cōpoſita. Hac ratione dia trion pipereon ſimplex Galeno dicitur, quanuis cōſtet trium pipereon ana drachmis quinquaginta, & aniſi, thymi ana drachmis octo. Minus idem fuerit ſimplex, ſi zinziberis etiā drach. octo recipiat. Compoſitius quoq; fuerit, ſi horum trium pondus duplum, hoc eſt, drachm. ſexdecim recipit. Præter quæ omnia quod compoſitū dicitur, etiā recipit ami, ſeſeli, libyſticū, enulam, ſpicam nardi, caſiā, & alia id genus, quæ ipſum vehemēter medicamētoſum reddūt. Sic Actuario & practicis Oxymeli ſimplex & compoſitum, Oxoſacchar ſimplex & cōpoſitū, & alia permulta eadē ratione dicuntur. Quomodo opinor, vena, arteria, muſculus, Gale. lib. de differentiis morborū partes vocātur ſimplices & primæ, cùm reuera ſint compoſitę vena & arteria ex fibris & membranis, Gal. lib. de inæquali intemperie: muſculus

Lib. 4. ſanit. tuen.

ſculus ex carne ſimplici, fibris neruorum & ligamentorum, venis, arteriis, tunica, Gal. de motu muſculorum, & in anatomicis paſſim. Sed ex pauciſsimis compoſitæ partes di ctæ, ſimplices videri queant, maximè compoſitis organis collatę. Simplicia igitur medicamenta propriè vocamus, quibus miſtio nulla à nobis acceſsit, etiam ſi ſint ex ſubſtantiis natura diuerſis compoſita. Quæ verò minus à nobis compoſita ſunt, catachreſticos etiam ſimplicia vocamus. Compoſita enim medicamenta nobis hoc loco vocantur, quæ miniſter naturæ Medicus, ac imitator ex variis ſimplicibus diuerſa pollentibus commiſcuit: non quidem tota per tota (id enim naturæ ſolius, ac Dei munus eſt) ſed per partium minimarum viciniam, & contactum nonnunquàm tam exactum, præſertim coctione longa, ſed blanda, & veluti totius fermentatione, vt à vera miſtione parum abſit: mirum ni etiam à nobis miſta quædam ægriùs ſeparentur, quàm aliqua vi naturæ confuſa, vt in lacte, rha barbaro, aloë, & pleriſque aliis videre licet. Nec abs re addidimus, miſcenda eſſe viribus diuerſa, nō autem quæ idem poſſunt. Quod etiam hodie celebribus medicis in conſuetudine eſt, quum id ad ſumptuum magnitudinem magis ſit, & remediorum multitudinis oſten-

tationem, quàm ægrorum ſalutem, aut compoſitionis vſum. Sed id vitij non recipiendum eſſe, pòſt abundè docebimus: ſimulq; excuſabimus celebres illos ac priſcos Medicos, ſi quando in eum errorem incidiſſe videbuntur.

Dicamus iam quæ maioribus noſtris fuit medicamenta componendi non dico vtilitas, ſed neceſsitas. Deinde quæ medicamenta tam ſumenda quàm admouenda methodo certa, compoſituro ſint neceſſaria. Poſt hæc, in quibus medicamenta componendi ratio conſiſtat. Præ tereà exemplis aliquot celebribus vniuerſalem hanc methodum exercebimus. Poſtremò, qua ratione quis rectè compoſitis vti queat, perſtringemus.

Medicamenta cõponere Medici ſunt coacti multis de cauſis, quas ſingulatim percenſere viſum eſt, vt lector diligẽs nihil hãc in rẽ commodum deſiderare poſsit.

Vt remedia inueniẽdi prima indicatio ab affectu ipſo prȩter naturã ſumitur, ſic ab eodem prima componendi medicamẽta ratio eſt profecta. Si enim ſolis ſimplicibus medi-

Libro 1. c. ph. p. camẽtis omnes affectus prȩter naturã curare liceret, nullus vnquam vſus foret cõpoſitorũ. Simplex verò affectus ſimplicẽ exhibet

indi

indicationem, cõplexus compoſitã. Quòd ſi vno ſimplici remedio præſente affectum ſimplicem curare poſſumus, id adhibemus compoſitione neglecta. Si verò id ſimplex quod nobis ad manum eſt, valentiùs aut inualidius, quàm affectui cõuenit aut colore, odore, ſapore, conſiſtentia, vel aliis pòſt dicendis, à ſcopo nobis propoſito eſt alienum: miſtionis iam inſurgit neceſsitas eorũ, quæ vires minuant, vel augeant, vel coloris, odoris, ſaporis, conſiſtẽtiæ abſurditatẽ corrigãt.

Duæ igitur primæ & principales cauſæ compoſitionis videntur, affectuum natura contrariorum complicatio, & ſimplicium tam ſimplicem quàm complexum affectum expugnatorum penuria, & præter has temperatura, partis figura, ſitus, ſenſus, aëris natura. Vt ſi affectus ſit intemperies totius vel partis vno gradu calidior, vno gradu frigidiora, vt profligaretur, poſtularet: haberet autem fortè ad manum Medicus tantũ duo ſimplicia, vnum temperatum, & ob id imbecillius: alterum ſecundo gradu frigidum, idemq; valentius, quàm propoſito affectui conueniret: vtriuſque æqua portione miſta medicamentum fecit frigidum primo ordine, malo præſenti idoneum. Quomodo vinum per ſe ſitim non extinguit, quia calidum: nec acetum, quia ſiccum: nec

Exemplũ neceſſariæ compoſitionis morbo ſimilari. Lib. 1. ſimplic. c. 3.

aqua per ſe, quia tardiùs permeat & diſtribuitur: miſta autem aqua alterutri horum certa proportione, ſitim probè extinguit. Nam hæc vini caliditatem, & aceti ſiccitatem ſua frigiditate & humiditate corrigit. Tam vinum autem quàm acetum eſſentiæ ſuæ tenuitate ipſi aquæ celeritatem & permeandi promptitudinem impertit. In œdemate pituitam, quæ in partem affluxit oxycratum ex ſpongia admotum vacuat, quorum nullum per ſe id præſtiterit.

In organico li. 2. ad Glauconē in cōmuni

Cùm vlcus cauum curaturus habet ſolùm ceram ſiue ceratum, & æruginem, non etiam thus, irim, ariſtolochiam, farinam erui, radicem panacis, & alia vlceri cauo idonea. Cera autem & per ſe, & magis etiam cum oleo Rhodino in ceratum liquidiùs effuſa, vlcus facit ſordidū, quia nec terget, nec ſiccat, quæ duo carni gignendæ ad vlceris cauitatē implendam ſunt neceſſaria. Aerugo autem ſola erodendo & exedēdo, vlcus magis cauat, & phlegmonem excitat: vtrunq; ergo per ſe vitandum eſt; ac ex ambobus miſturam cera valentiorem, ærugine imbecilliorē facimus. Sed quoniam ceratum paulò eſt inferius idoneo ſarcotico, ærugo autem multo valentior, multo illi cerato, vt libię vni, liquidiori modicam æruginem, vt partem decimam vel duodecimam, hoc eſt, vnciam, pro corporis

Libr. 1. c. phar. gen. & libr. 3. meth.

poris differentiis miſcebimus. Nam cuiuſq; quantitas ante experientiam à nemine inueniri poteſt, coniectura tamen iudicari poteſt, vt primam experientiam nullus valde infauſtus ſequatur euentus. Pars verò æruginis decima acrius medicamentum facit, ob id eſt idoneum carni gignendæ in corporibus validioribus, duris, ſiccis temperamento, vt agricolarum, nautarum, venatorũ. Duodecima imbecillioribus & mollibus vel natura, vel victus conſuetudine, & humidis, & candidis corporibus, qualia ſunt mulierum, eunuchorum, puerorum conuenit.

In quo exemplo ſimplicia vtraq; & inter ſe ſunt maximè contraria, & affectui per ſe ſunt nocentiſsima: miſta tamen quo dixi modo, ſarcoticum, colleticum, & epuloticum efficiunt præſtantiſsimum, quale etiam eſt dia chalciteos Galeni: cùm cera per ſe, multò magis adeps, atq; adeò oleum ipſum ob humiditatem multam & lentorem in vlcere ſordem cumulet, & chalcitis ſiccior, acrior, erodentior cauitatem augeat. Optima verò medicamenta maiores ex contrariis miſcuerunt ratione ipſa monſtrante viam, & compoſitionem inueniente: de cuius virtute experientia poſterior decernit. In hoc autem & aliis propè omnibus medium eſt parandum potiùs, ceu ad mediam temperaturam

apta

aptatum ad temperaturas verò vtrinque à media recedentes, ſi vires medicamenti ſint imbecilliores, augenda eſt ærugo vel chalcitis, & ſi vis, mel addendum: ſi validiores, ærugo chalcitiſque minuenda magis & minùs pro effecti eius portione, vel augendum ceratum, adeps, & cætera. Coniecturam enim tuam vſus & experientia docebunt. Si enim carne impletur, bonum: ſi ſorde, eſt infirmius: ſi cauum magis fit, & eroſionis ſenſum æger ſenſit, ac pars calidior, rubentior, tumentior apparet, eſt valentius: & in aliis eadem ratione compoſitis idem faciendum, vt pòſt fuſiùs audies.

Eſt etiam cùm affectus emplaſton medicamentum exigit, qualem conſiſtentiam cùm nullum ſimplex medicamentum per ſe facere poſsit (non enim bitumen, non cera, non reſina, non pix, non propolis, non ladanum talem vſum præbent, multò minùs ærugo, ceruſſa, lithargyros, molybdena, vel aliud metallicum, nec herbæ etiam ſolæ emplaſton medicamentum faciunt) miſtura opus fuit, vt ſimplicia in vſu hoc eſſe poſſent, alioqui ob conditionem ſuam & naturam in id inepta. Proptereà primi emplaſtrorum autores ratione optima, ex oleo quoq; metallica coxerunt, & liquabilia liquefecerunt,

runt,& herbas contuſas,& cretas adiecerunt.

Quædam prætereà componimus affectui præſenti cõtraria ex naturę imitatione, cuius ritè agentis Medicus perpetuò eſt miniſter, vt clyſterem in aluo aſtricta ex hydromelite & oleo, interdum ex oleo ſolo cum ſale componimus, in quibus durum ſiccitate ſtercus emolliendi, id eſt humectandi, eſt facultas: deinde viæ ipſius per inteſtina oleo lubricandæ ad liberiorem deſcenſum: poſtremò aut mel aut ſal mordendo: expultricem ad opus ſuum excitat, vt bilis flaua in ſanis corporibus ſtercori miſta. Tales ſunt crebri clyſteres Gal. in libro ſanit. tuendæ, & therapeuticis: horumq; ratio ea redditur Aphrodiſeo in problematis. Huc pertinet, quòd multis ſimplicibus etiam curando affectui ſimplici vel compoſitio idoneis, ſæpe facultates aliæ inſunt affectui noxiæ: cùm rarum ſit ſimplex medicamentum, quod ex variis ſubſtantiis, & ſæpe contrariis non ſit temperatum. Quo caſu eas miſtione aliorum inducimus: ſic ſcammonio, cholagogo alia miſcemus frigida, craſſa, aſtringentia, partes principes roborantia, vt calori, tenuitati, diſſolutioni, partium principum noxæ à ſcammonio imminenti occurramus.

Sic opium caſtorio, hyoſcyamum allio, cepa, ſemine rhaphani, mandragoræ corticem

cem abſinthio, ſinapi, frigida ſcilicet calidis obtundimus: & in theriace, mithridatio, aliiſq; multis ſimiliter.

Secundo loco medicamentorum compoſitionis vſus eſt maximus, in affectibus complexis diuerſas ſimul facultates interdum contrarias deſiderantibus, vt repellendi ſimul & digerendi, incraſſandi & tenuandi, incidendi, tenuandi, tergendi, qualia ſunt multa compoſita polychreſta, vt theriace, mithridatios, & alia non pauca.

Si eſt igitur hydrops frigidus humidus affectus cum febri calido ſicco morbo implexus, vtriuſque per ſibi contraria remedia eſt habenda ratio, ſi æquè pollent, ſi alterutrum magis vrgeat, illi attentiùs proſpiciendum, altero tamen affectu intereà non neglecto. Sic vbi vlcus eſt cum phlegmone quæ hanc curant refrigerantia, vlcus mordent, & inſuppurabile reddunt: quæ verò vlcus tergent ſiccantq;, phlegmonem exarcebant. Componendum igitur fuit medicamentum, in quo vtriuſq; talis habeatur ratio, vt neutri magnoperè incommodetur: ſed tamen eo caſu phlegmones maior eſt habenda ratio, quippe citra cuius curationem vlcus nunquàm ſanaueris. Idem ſtatuendum eſt, vbi affectus cauſa adhuc præſens in corpore, & ipſe affectus, naturæ ſunt diuerſæ: vt in

quoti

quotidianis & quartanis febribus cauſa eſt materia frigida, morbus calidus: vtriuſque enim habenda eſt ratio, ſed maior vrgentioris. Compoſito etiam medicamento ſæpe opus, cùm morbi eiuſdem permultæ ſunt cauſæ: vt ſi ſuccus & multus, & craſſus, & lentus faciat obſtructionem: craſſo tenuans, lento incidens & tergens, & fluxile reddens, multo vacuans contrarium debetur. Quæ omnes facultates cùm rarò in vno ſint medicamento, ſimplicibus multis ſimul miſtis perficiendæ fuerunt. Sic cùm venena calida ſimul & frigida ſunt expellenda de corpore, vel aduerſus hæc corpus eſt muniendum. Qua etiam de cauſa theriace multum contrariis eſt commiſta.

Exercere ſeſe poteſt quiſque exemplis plurimis per omnes affectus naturæ diuerſæ complicatos, vt intemperies partium magnarum, aut etiam principum inæquales, ſine materia & cum humoribus, ſimplices & compoſitas: vt incommoderationum differentias ſibi connexas, vt ſolutionis continui ſpecies ſecum compoſitas, vel etiam cum aliis prædictis morborum generibus. Si verò naturæ ſint eiuſdem affectus, vt cauſa & morbus calida (vt in tertianis) vt intemperies calida ventriculi, & hepatis, & partium vicinarum: minùs eſt neceſſe compo-

ſito vti, ſi ad manum eſt quod refrigerare quantum affectus ipſe poſtulat & partis natura, vt ad iuſtam temperiem reducatur.

Lib. 2. cõ. ph. part. Qui igitur primi compoſuerunt medicamenta propria & familiaria aduerſus impactam partis alicuius anguſtis meatibus materiam, vt humorem craſſum & lentum, interdum etiam ſpiritum flatulentum & vaporoſum ad curationem longius tempus requirentem, eguerunt varia medicamentorum miſtione, quorum quædam impactam materiam tenuent, & meatus dilatent, per quos materia illa excernatur: alia partem affectam roborent, ne talem materiam aut gignat, aut aliunde recipiat, & vt quod extenuatum eſt excernat, impactum coquat & tenuet: alia quæ ſubſtantiam affluentem repellant: alia quæ receptam coquant, alia diſcutiant. *Apho. 52. libr. 2.* Quòd ſi ſingulis eis effectis peculiare habes compoſitum medicamentum in affectibus curatu difficilibus, ſecundum Hippocratis conſilium inſpice, in quónam horum medicamentum ſimplex calidum ſit copioſius, & in quo frigidum humidum ſiccum, aut tenuium partium, aut craſſarum; deinde ex ſucceſſu remedii loco affecto priùs admoti, coniecta an in eodem perſeuerandum ſit, vel ad aliud tranſeundum, etiam eorum quæ idem pollicentur, vel ambo miſcen

miſcenda, vt medium quodammodo facias.

Tertia cauſa componendi medicamenta fuit totius corporis natura, & partium ad quas ea ferri volumus, & per quas tranſitura ſunt: vt ſi habeo medicamentum liberandæ obſtructioni idoneum, ea autem eſt in liene, aut hepate, aut renibus, miſcenda ſunt liquida, tenuia, & totius ſubſtantiæ ſimilitudine ipſi parti familiaria, quæ medicamentum, aut medicamenti facultatem ad partes deducant, easque roborent, ſi robore pars ipſa egebit, ob actionis præſtantiam: vt eupatorium hepaticis, aſplenium ſplenicis, nephriticis ceſtron aut cicer miſcendum: de quibus poſtea: ſic ſtœchas agarico miſta pituitæ ex cerebro purgationem iuuat, hyſſopus verò ex thorace. Prætereà naturarum quædam proprietas hac vel illa compoſitione recreata, ab alia abhorrens, compoſito nos vti ſæpe coëgit: & item coloris, odoris, ac potiſsimùm ſaporis gratia, & ſtudium ſeruandæ diu miſtionis. Tres hæ cauſæ neceſsitatis componendorum medicamentorum ſufficere poſſunt, ſumptæ ex natura & affectus, & corporis affecti, & medicamenti affectum illum in hoc corpore ſanaturi. Quæ verò minores ſunt compoſitionis vtilitates, pluri mæ ex aliis indicationum differẽtiis ſumen-

Lib.2. cõ. ph.gen. dæ,in ratione componendi dicentur. Præter quas omnes vna hæc maxima eſt, vt compoſitis tibi conſuetis,amiſsis ſimilia reponas: vtq; compoſitionis rationem in compoſitis veterum agnoſcas,& quorundã ipſorũ facultates ab illis non definitas inuenias,aut etiam falſò adſcriptas refellas. Cognitis enim ſimplicium facultatibus & qualitatibus, poteris virtutem compoſitorum à veteribus medicamẽtorum inuenire,& ſimilia componere. *Lib. 1. cõ. ph.part.* Hinc etiam cognoſces affectus corpori ex medicamento ſucceſſuros, & prænoſces: & his iam factis atque facilè cognitis, remedia idonea inuenies ratione compoſitionis inuentrice,cuius facultas experientia probanda eſt,quanuis ante hanc coniectura quoq; artificioſa colligatur: vt ſi corpora ſicca ſunt & valida,valentius medicamentum poſſe ſuſtinere confidis: ſi imbecilliora & molliora vel natura vel victus ratione ſint, ea non ferent. Sic cùm à pulmonibus & thorace materiam craſſam lentam expectorare oportet, potu largiore opus eſt, atq; liquidioribus eclegmatis vtendis inter medicamenta arteriaca,ſiue illa ſint acria et mordacia vehemẽter ex aro,pipere,caſia,cinnamomo,galbano,reſina terebinthina, & aliis eius generis incidentibus,& tenuantibus, & tergentibus:ſiue tantùm moderatè tergentibus conſtent *Initio lib. 7.cõ. pha. part.*

ſtent

ſtent cremore ptiſſanæ, amygdalis. Nã quæ emplaſtica ſunt exactè, & morſus expertia, ex paſſo Cretico, gummi, tragacantho, glycyrrhiza, arteriæ aſperitates tantùm læuigant, non etiam expectorant.

NVnc mihi dicenda ſunt, quæ compoſituro certa methodo medicamẽta ſint cognoſcẽda, illa nimirũ tria: affectus omnes corporis præter naturam, in quos medicamenta componimus: corporis ipſius natura, ſine qua nec affectus illos ad vnguem noſſe, nec probè & tutò vti medicamẽto queas: tertio ſimplicium omniũ medicamentorũ facultates pernoſcendæ ſunt, primæ, ſecũdę, tertiæ, quartæ, id eſt, cauſæ medicamentorum effectrices, ſeu naturales quædam eorum potentię corpus noſtrum immutantes. Nam cùm primus & præcipuus componẽdi medicamenti ſcopus ſit affectus præter naturam, nullo ſimplici remedio curabilis, illius tota natura tanquã vngues & digiti cogniſsima eſſe debet: ſi calidus ſcilicet, aut frigidus, humidus aut ſiccus, vel horum cõiugatione intemperatus, & quoto ordine eſt vnuſquiſq; talis. Item ſi cũ materia vel ſine materia, ſi cauſam habet deſitam vel adhuc præſentem, & eam vel hecticam vel ſcheticam: adhæc ſi profundus eſt morbus vel *Libr. 1. c. ph. g. & initio. lib. 6. c. ph. p.*

ſublimis, propè partem momentaneã vel lõgè ab ea, & alia propè innumerabilia, partim pòſt dicenda in ratione componendi, partim ex curandi indicationibus ſumenda.

Quòd ſi natura affectus incognita vel neglecta aduerſus ipſum medicamẽta cõponis, cùm ſcopo certo cõpoſitionis careas, illi es ſimilis, qui oculis clauſis telum, quò fortuna feret, emittit. Is enim vt ſcopũ vel nunquam vel rariſsimè, idq; fortuitò, attinget: ſic medicamentum in hunc affectum exactè non cognitum ſi componis, illum vix vnquã ſanaueris: mirum ni etiam plurimum auxeris, cùm medicamẽta ſint rara, quæ nec proſint, nec obſint, ſed ferè ſalubria ſint, aut inſalubria: paucisſima, & raro neutra. Se igitur quiſquis eſt medicinæ ſtudioſus, diligẽter exerceat in morborũ, cauſarum, ſymptomatum cognitione, vt perſpecta horũ cuiuſq; natura, ſtatim concipiat ex theoremate illo Hippocratico contraria contrariorum remedia, quo genere remediorum ſit opus, calidóne an frigido, humido vel ſicco, tenuante aut incraſſante, molliente vel durante, vel alio reliquorum ſimiliũ. Deinde in ipſis ſimplicibus tanquã promptuario longè vberrimo & copiæ cornu pleniſsimo, ſumma cura, præcipuoq; ſtudio veſtiget, quæ quibus affectibus ſunt, quantũ opus eſt, contraria. Id quod

Lib. de flatibus.

ſi in

ſi in vno aliquo nō ineſt, duobus aut pluribus ſimul miſtis efficiat. In quo ſtudio nemo ſe vnquā feliciter geret, cui ſimplicium omniū natura (vt idē de reliquis ſalubribus cauſis tibi perſuadeas) nō ſit tanquā ſua domus cognita. Nam præterquam quòd illis ſimplicibus vti rectè nequeat, neq; etiā poſſit ex his probè aliquid cōponere, aut aliorū compoſitis rectè vti: nemo enim cōpoſito vnquam rectè vtetur, viribus ſimplicium id componētium ignoratis: cùm illius vires ex horum viribus propè ſolis ſint æſtimandæ: quomodo partes in nobis organicę ſeu compoſitæ, vt rectè vel malè habeāt, id ex ſimilarium ſeu ſimplicium magnitudine, numero, figura, ſitu, & cōnexione accipiūt. Quis igitur pœna non ſola ignominiæ nota dignos non putet, multos huius ætatis Medicos, etiā hominū opinione celebres, qui neglecta ſimpliciū exquiſita obſeruatione, cō tenti ſunt facultate cōpoſiti vtcunq; cognita. Illis enim ſatis eſt ſcire, catholicū humores omnes purgare, diaphœnicon bilē flauā, diacnicum pituitam, diaſennam ſuccū melancholicum, coccia catapotia cerebrū, optica oculos: neq; ſunt ſolliciti quibus horum quodque ſimplicibus conſtet, & quāta ſingulorum menſura: neque curant hi, ſi vires habeant compoſita, quas titulo pollicen-

tur. Cùm tamen ſimplicia ſint & natura & tempore priora compoſitis, & ab illis hæc omnem propemodũ habeant facultatẽ: niſi ſi qua ex contrariis compoſita (quorum maxima turba eſt) facultatem componẽdo acquirant non modò diuerſam, ſed etiam ſępe contrariã ſimplicibus per ſe vſurpatis, quod in ſarcotico ex ærugine & oleo, & dia chalciteos emplaſtro oſtẽdimus. Adde quòd vis quędam diuerſa, ſed ferè exigua ex ipſa compoſitionis & noſtræ coctionis ratione nõnunquàm proficiſcitur: magna verò quibuſdam ex coctione à miſtorum calore natiuo tandem perfecta, vt in theriace & mithridatio audies. Quæ medicantium conſuetudo ſi recipitur, quid miramur medicinam paucis admodum menſibus percipi? quid miri eſt, idiotas ad medicinam faciendam conuolare, cùm phyſiologiæ totius, prætereà vtrique ſint ignari, vt reliquam quorundam ignorantiam taceam.

Iam patêre cuiuis arbitror, medicamenta compoſituro cognitiſsimã eſſe affectus curandi, & remedij curãtis naturam oportere. Qui enim morbum, ac morbi cauſam, & vtriuſq; naturã pernouerit, deinde ſimpliciũ medicamentorum omnium, aut ſaltẽ plurimorum & vſurpatiorum vires omnes, in ſingulis morborum ſpeciebus rectè com-

pon

ponat,& ſalubriter vtatur, tum ſimplicibus tum compoſitis medicamentis, ſi ſimul naturas corporũ & aëris inſpexerit. Mollibus enim & humidis,vt pueris,eunuchis, mulieribus,mitiora debentur medicamenta:duris autem & ſiccis,vt venatoribus,meſſoribus, nautis,agricolis,validiora:mediis horũ mediocria:& in carne ſicca vlcus, ſicciora: in molli,minus ſicca, tam ſarcotica quàm colletica & epulotica requirit. Et in cognatis cuique intemperaturis mitiora, in contrariis valentiora requiruntur, quoto ſcilicet ordine quiſque per morbum à ſua natura receſſit:& aëre calido minùs calida,& frigido minùs frigida,quàm affectus requirit, medicamenta ſunt adhibenda, & in reliqua oppoſitione ad portionem.

Quæ verò ad affectuũ præter naturã cognitionem pertinẽt, hîc audire ne expecta, ſed ex lib.de differentiis,& cauſis morborũ & ſymptomatum, & de ſignis partiũ internarum affectarũ,& aliis Hippocratis & Galeni libris huc pertinentibus require. Vti quę ad cognoſcendam cuiuſq; naturã ſunt neceſſaria, ex libris phyſiologicis repetenda tibi ſunt,quorum omnium catalogus in ordine librorum Hipp. & Gal.tibi abundè ſuppeditatur. Quæ autem ad ſimplicium medicamentorum cognitionẽ ſunt neceſſaria,pau-

lò fuſiùs explicabo, ne quid cupido lectori deſit ad compoſitionis peritiam, etiã ſi multa ſatis attigiſſe tibi Galenus videri poſsit libris quinque primis ſimplicium. Ex quibus, & aliis aliquot eius locis ad hãc rem idonea paucis perſtringere tibi conſtituimus.

Noſcẽda eſt medicamẽti ſimplicis facultas quadruplex, prima, ſecũda, tertia, quarta, (à quarum ſingulis ſua prodit actio) & quæ medicamẽta quibus locis abũdãt, & quibus itẽ locis, atq; cõditionibus aliis sũt meliora.

Facultas medicamenti prima reliquarum communis eſt tanquam baſis (prǽterquàm quòd quartã iuuare nõ videatur) ex ipſis elementis nullius interuentu prodiens, ipſiſque omnium maximè tributa: generatim quidẽ eſt calfaciendi, refrigerandi, humectãdi, ſiccandi, & per horum coniugationem calfaciendi, humectandi, calfaciendi ſiccãdi, refrigerandi humectandi, refrigerandi ſiccandi. Particulatim verò efficiẽdi id ipſum in principio, medio, fine ordinis primi, ſecundi, tertij, quarti. Ea verò qua ratione ſit tactu & guſtatu tanquàm tactu quodam exploranda & iudicanda, abundè docet Galenus lib. ſimplicium. Etiam ſæpe ſecundas facultates, nonnunquàm & tertias: eſt quando & quartas in quibuſdam ſimplicibus proſecutus. Omnes enim eas recẽſere in omnibus operoſ

roſum fuerit:cùm etiam permulta ſint,quorum facultas tertia parum cognita eſt,plurimorum quarta adhuc omnino incognita, cognoſcenda quibus, quādo, quantū Deus voluerit, vt Auēzoar pulchrè dicebat. Satis fuerit (quod ad primas facultates attinet) cognoſcere calidum frigidū humidū ſiccū ordine primo, obſcurè: ſecūdo, manifeſtè: tertio, vehementer: quarto, ſummè tactum noſtrum & guſtatum afficere, idq; in horum ſingulorum ordinū principio, medio, fine, ſic vt ordines ſint 12. medicamētorum tum calidorum, tū frigidorū, tū humidorū, tum ſiccorum, id eſt, calidiorū, frigidiorū, humidiorum, ſicciorū temperato. Noſcat etiā Medicus, quæ medicamenta celeriter etiam vbi admota corpori noſtro ſunt, vel in ipſum recepta, virtutē ſtatim amittāt, quæ diu eandē ſeruant. Vt euphorbiū caducā & ſtatim euanidā admotum parti caliditatem habet: arus & alia quæ caliditatem humiditate multa & lēta merſam habēt, tardiùs eā exerunt, ſed diutiùs excitatam ſeruant. Item euphorbium recens linguā vrit: trimū & quadrimum adhuc vegetū eſt, annis ſequētibus exoluitur. ſic Thapſia poſt annū eſt admodùm imbecilla, bima prorſus exoluitur. Quę omnia multis Galeni locis tibi clariora ſimul & credēda magis reddere viſū eſt.

Cap. vlt. Libr. 5. ſimpl.

Libr. 3. c. ph. g.

Niſi

Libr. 7. cō. phar. p. Niſi quis exactè & diſtinctè ſimplicium vires noſcat, non cognoſcit compoſitum, nec in quali ordine ſit efficax, vtrum ſcilicet vehementiſsimum vel clementiſsimum, vel medium, vel inter hæc conſtitutum, vel ſi ex contrariis conſtet.

Initio li. 8. c. ph. p. Nullus cum ratione & methodo medicamenta componere, aut compoſitis vti poteſt, niſi ſimplicium medicamentorum vires memoria teneat, & omnium quæ in methodo medendi docentur, meminerit.

Libr. 1. cō. ph. g. et p. Medicus prudens & peritus noſcat naturã affectuum qui curantur, ægri naturã, & medicamentorum facultates, nõ generatim ſolùm, ſed ſecundum quantitatem, id eſt, quanto receſſu calidum, frigidum, humidum, ſiccum, tergens, & cætera: vt quotidie coniiciat, quali remedio opus eſt, vt præcedens medicamentũ intendas vel diſſoluas, quantum affectus requirit: & ſic curatio rectè abſoluitur. Neque enim ſufficit noſſe hoc calfaciendi aut refrigerandi facultatem habere, *Libr. 1. cō. ph. g.* ſed quo receſſu, ſiue quantam habeat eam facultatem diffinire oportet. Nam reſinæ omnes calfaciunt, idq́; ſibi habent commune: ſed maioris & minoris rationem non exiguam ſortiuntur, vti & liquores non pauci calfaciũt: ſed ὀπὸς panacis collatione ὀποῦ Cyrenaici aut Medici parum calfacit. Anethum

thum etiam, ruta, cepa, omnia ſunt calida medicamenta, magno tamen inter ſe variantia diſcrimine. Ob id curandæ parti admodùm refrigeratæ, multum calida admouemus: parum refrigeratæ, modicè calida: inſigniter refrigeratæ, vehementiſsimè calida. Proinde quatuor calfacientium, vt refrigerantium, & humectãtium, & ſiccantium ordines ſtatuimus, & in his ſingulis principiũ, medium, finem. Itaq; ſunt ex his quæ ob caloris vim vrunt, vel exulcerant, alia ſeptica, id eſt, putrefacientia ſunt, alia ſimulatque corpus attigerunt, ſuam poteſtatem oſtendunt: alia horis duabus, tribus, quatuor: alia die vno, alia etiam nocte, vel maiori etiam ſpatio poſt applicationem agunt. Hęc quoque in refrigerantibus, humectantibus, ſiccantibus ſimiliter noſcenda ei ſunt, qui medicamentum probè confecturus eſt. Quod ob id etiã ſcitu maximè eſt vtile, vt ſiquando valentiore medicamẽto egebis, ad quod digrediare, cognoſcas. Qui autem particulã ſimpliciter calfaciendam iubet, non magis piper, aut ſinapi, quàm thus capiet, eodem modo & in ſecundis facultatibus, ſi tergendam ſolùm iubet, non magis mel, quàm glycyrrhizam vel aloën capiet. *Libr. 2. cõ. ph. g.*

Qui medicamenti vim, qua operando iuuat, ignorat, eo rectè vti non poteſt, *Initio lib. 6. c. ph. p.*

Om

Initio lib. 7. c. ph. p. Omnium ſimplicium medicamentorum facultatis notas habere oportet eũ, qui compoſitum aliquod volet efficere. Idem illis rectè vtetur, quæ alij compoſuerunt, & indiſtinctè ſcripſerunt: diſtinctè autem ſcriptis meliùs quàm alij vtetur.

Rationalis enim Medicus pro varia affectuum natura medicamentum mutat. Quã rem is ſolus præſtabit, qui omnium ſimplicium medicamentorum facultates cognoſcit. Solus enim qui omnium ſimpliciũ vires nouit, ſciet quando hoc vel illo medicamento certo ordine vtendum erit, & quantum id à medio recedere debeat.

Libr. 1. cõ. ph. p. Simplicium facultatibus & qualitatibus cognitis, quiſque poteſt inuenire, qua ſint virtute prædita, quæ à veteribus ſunt compoſita, & talia ipſe componere, & inde affectus qui medicamentis ſuperueniunt, poteſt prænoſſe, & præſentibus ſuccurrere.

Poterit idem ſolus diſtinguere, quibus affectionum differentiis remedia ſine diſtinctione ſcripta conueniunt.

Non ſatis igitur eſt nouiſſe medicamentorum facultatem ſimpliciter & in genere, vt hoc calfacere, illud refrigerare (quòd ſolũm Dioſcorides docuit) ſed quoto quodque ordine id præſtare poſsit, quod Galenus in plurimus definiuit.

Veter

Veterum quoque Medicorum præſtantiſsimi ipſo vſu edocti, optimas medicamentorum compoſitiones effecerunt ex ſingulorum natura, cōpoſitionis artē inuenientes: quæq; intenſa qualitatibus ipſis ſunt, aliorū miſtura remittentes: ſimiliter acria hebetantes, & vt ſummatim dicam, pro reliqua cuiuſque vitij differentia, & hominum temperie medicamentis artificiosè vtentes. *Gal. in theriaca ad Piſonem.*

Comperta enim morbi cuiuſq; natura & differentia temperamenti tum ægri, tū ſimplicium medicamentorū cognita, ſic cōpoſita præparamus ſingulis hominibus pro corporis ipſorū ſtatu congrua, & vnicuiq; morbo contraria. *Ibidem.* Quandoquidē ſemper memineris oportet, omnē qui præter naturam incidit, exceſſum, contrario exceſſu eſſe corrigendum: hucq; omne curationis conſilium dirige. Quòd ſi prætereà corporum curandorum naturam noueris, & ſingulorum remediorum facultates, vniuerſæ iam artis peritus es, & valetudinem ſanis probè tueberis, & ægrotis priſtinū ſtatū reſtitues. *Lib. 5. ſanit. tuēda.*

Facultas ſecūda eſt, quæ primas ſimplices facultates vel cōiugatas nullius alterius interuētu ſequitur. vt facultas molliēdi humectationē primò ſequitur: durādi, ſiccationē: rarefaciēdi, attrahēdi, aperiēdi, tenuādi, calfactionem; denſandi, repellendi, claudendi,

craſſandi, refrigerationem. Vires & qualitates ſecundas in acerbis, auſteris, acidis, dulcibus, ſalſis, amaris, acribus, digerentibus, aſtringentibus, contrahentibus, repellentibus, ex alto trahẽtibus, reſerantibus, tergentibus, ſenſum ſtupefacientibus, ſcribit Gale. lib. 3. compo. phar. par.

1. A calfactione igitur procedit actio propinqua, tenuatio craſſorum, quæ ſi liquida ſunt, in vaporem tenuando verſa, exhalant: interdum intra corpus, & fiunt pituitæ, aquoſa, flatus, inflationes, palpitationes, & cęteri affectus ſimiles: interdum foras, vacuanturq; halitu vel inſenſili vel ſenſili, cum ſudore. Si verò ſicca fuerãt craſſa, illa quæ tenuantur, aut etiam humida, ſed minùs exhalantia, tenuioris ſubſtantiæ euadunt. Sic ex auſteris acida iam tenuia, ex acidis dulcia tenuiora, ex dulcibus ſalſa tenuiora, ex ſalſis amara adhuc tenuiora: omnium poſt hæc ſi ſaporem caloris indicem ſpectes, tenuiſsima ſunt acria. Sic quæ veteraſcunt, à ſuo calore tenuata magis euadunt: ſic ex vino acetum, ex lacte coagulum, ex maza fermentum, calore externo corrumpente, tenuiora vt calidiora euadũt: & pſωricũ in fine lib. 9. ſimpl. putrefactione 40. dierum ſub fimo fit tenuius: & vnguentum ex nucibus viridibus ſub terra putrefactis tribus menſibus, Heras apud

apud Gal.lib.1.comp. ph.part. tenuius effi-cit. Sic cocta omnia & vſta euadunt tenuiora: ſic humores in nobis craſſos colorificis cauſis ſalubribus, vt labore, cibo, potu, medicamento calido, aëre calido tenuamus. Tãetſi quædam frigida tenuibus partibus prædita, vt acetum, cortex nucum viridium Galeno in diacaryo, caphura recentioribus, & alia quædam vim quandam tenuandi à tota ſubſtantia etiam habeant, niſi malis in his frigidis ſubſtantiam quandam calidam eandemq; tenuem ineſſe. Sed craſſam aceti partem calidam, tenuem potiùs frigidam innuit Galen.lib.1.ſimpl.

2 Calidum deinde fundit & liquat à frigido concreta: pauco quidem, vt niuẽ, grandinem, glaciem, pituitam in nobis crudam, adipem, reſinas, gummi, leuis calor fundit: multo autem & diuturno frigore concreta, vt ſuccinum, cryſtallum, metalla multus calor: in metallis tamẽ magna maioris, minoriſq; ratio verſatur. Nã plumbũ & ſtannum citiſsimè, aurum & ferrum tardiſsimè, æs, & argentum medio inter hæc tempore igni liquantur. Sic ſcirrhos à frigido concretos calidum fundendo velut ſub ſole emollit. *Cap. 6. Lib. 5. ſimplic.*

Idẽ fundẽdo mollit prædicta omnia concretione à frigido dura, & noſtrum corpus: ob id mot⁹ leues pulmoni, aut aliis partibus

Lib.2.ſa- corporis, aut etiam toto corpori ante iuſtã
nit. tuẽd. exercitationem ad has partes præmolliendas imperantur, vt mollitæ, tenſioni per motus violentos vehementi citra noxam obediãt: alioqui enim non præmollitæ, citóq; ac vehementer tenſæ rumperentur.

Idem fundendo & liquidiora ad motũq; promptiora reddendo excrementa, obſtructa liberat, niſi præ copia aut lentore in via hæreant. Fluxiones etiam aut excitat, aut geminat: ob id æſtate catarrhi Aph.21. lib.3. & in diaria ab æſtu cap. vltimo lib.1. feb. & hypochondriis, calorifica admoueri, & balneũ in febribus non probè vacuato corpore, & viſcere aliquo imbecillo prohibet in fine li-
Aphor.24 br.11. Methodi. Ob id etiam in magnis flu-
libr.1. xionibus corpore multùm pleno purgatio-
Lib.8. me nes veremur, ne purgantium medicamento-
thodi. rum (quæ omnia ſunt poteſtate calida) calo
Aphor.14. re liquatum tenuatumq; excrementum, lar-
lib.5. lib.2 giùs in partem affluat, & in diaria à frigore
loc. affect. cum catarrho vel coryza, interdicitur balneum ante horum coctionem.

Idem fundendo ſemen, ac tumefaciendo venerem excitat, fundendo ſanguinem & meatus dilatando ſudores, vrinas, mẽſes, hæmorrhoidas ciet. Eadem ratione laxat tenſa & rigida concretione, & quia vacuat, laxat etiam tenſa plenitudine. Mobiles enim

magis

magis non ſpiritus ſolos, ſed reliquas quoque materias faciat calidum, hinc calido ſicco cerebro & ſpiritu animali natura aut tẽperamento acquiſititio, aut febribus homines ſunt vigiles, inſomnes, deliri, præcipites.

Eadem vi fotus ex aqua tepida neruis noxius lib. 6. methodi. quia eorum ſubſtantiã, vt aliarum partium neruoſarum à frigido concretam diſſoluit. Ventriculum item ratione eadem tepida euertit, vomitumq́; ciet, & vſu multo calidum facit neruorum incõtinentiam, ſeu tremorem, & mentis torporem, & carnium effœminationem. *Aph. 16. lib. 5.*

Idem calor fuſa tenuataq́; ſi diutiùs exercet, digerendo aut aliter vacuando, tandem ſiccat: quod oſtendunt liquores, ſucci, gummi, & reſina omnis aut vetuſta, aut vſta. Eadem ratione medicamenta omnia purgãtia, & cauſæ reliquæ calorificæ emaciant, tum quia vacuant, tum quia calorem noſtrum vel augent, vel intẽdunt: qui maiorem ſubſtantiæ noſtræ facit diſſipationem. Ob id bilioſi ſunt graciles, & quos calor emaciat, pallidos facit aut nigros: ſi verò corpus vtcunq; ſucculentum eſt, coloratos ſanguine & ſpiritu cum calore per corpus ſparſo. *Aph. 6. li. 4. & lib. 8. Metho.*

Idem præproperè ſiccando vna eſt cauſa noſtri & ſenij & interitus acerbi, aut etiam naturalis, quando paulatim læta morte

noſtrum conſumit humidum ſubſtantificum: ſed calidi effectum hoc per accidens non primo, pòſt dicetur.

3. Calidum rarefecit denſa, & poros ac meatus omnes, & capacitates, & ora ipſa tam vaſorum quàm aliarum cauitatum aperit, fiſtulat ſpiritu calido, & dilatat in prima formatione, & quoties corpus incaleſcit. Qua ex re fit, vt viris nempe calidioribus omnia hæc ſint maiora & latiora quàm fœminis: et quò viri aut fœminæ ſunt calidiores, eò ſunt meatibus capacioribus: quò minùs calent, aſtrictioribus. Hinc arteriarum latitudo cordis caliditatem, venarum, hepatis ſequitur. Hinc viam facturi calculo vel fœtui colorifica damus ſumenda, & apponimus. Hinc ſudores æſtiui quamplurimi & balnearum, & calida ſunt quæ vrinas, ſudores, & menſes mouent, & quæ digerunt per rarefacta corpora inter humorem vacuandum & medicamentum digerens conſtituta. Hæc quidē præſtat calor temperatus, aut non ita vehemens. Ardens verò ac igneus, vt à balneo feruente, cuti incidens eā claudit & dēſat, quòd ille occurſu blando naturæ eſt iucundus, eāque ad ſe ſuſcipiendum inuitat: contrà verò hic acrior, & naturæ grauis eſt, ob id ab eo fugiens intrò, poros contrahit, ne ſe hoſtilis ille calor ſequatur: quomodò tātùm per accidens

Gal. in arte medica.

Lib. 3. ſani ta. tuend. & lib. 7. meth.

cidens denſat, vti calore multo ſiccatum, vt paulò antè dixi, etiam dēſum redditur. Hinc clibanus calidior panem vndiq; adurit, intus non coquit, initio alimentorum, & ouum aquæ feruenti immiſſum vix duratur.

4. Calidum trahit & foras ſi admotum eſt, intrò ſi ſumptum eſt euocat materiam à ſe tenuatam per meatus à ſe apertos. Quapropter admotum reſoluit ac digerit, ſumptum obſtructa reſerat, vacuat, purgat humorem omnem, ſed primum ſequi paratiorem, dein de alium: niſi etiam ſubſtantię totius ſimilitudine ac proprietate ſibi familiarem non calore ſolo trahat, qua ſola quædā etiā frigida trahunt ex corpore ſpicula. Dolores eadē ratione ſedat à materiæ qualitate vel quantitate factos, hac materia dolorifica per reſolutionem vacuata, ac proinde tumores diſſipat. Apophlegmatiſmis & errhinis eadem vi tractrice calidum eſt aptum, & quia concreta in cerebro, excremēta liquat. Sic ſuffitus aromatum muliebria ducit: ſic radix cyclamini, & alia non pauca, vmbilico admota aluum ſubducunt: ventriculo autē ad vomitum trahunt. Sic trahendo calor immoderatior fluxiōis vna eſt cauſa: ſic partes corporis omnes alimentum ſibi familiare trahunt, calore ſcilicet, ſed etiam ſubſtātiæ totius ſimilitudine. Sic ſuccinum attritu calfa- *Lib. 2. feb. cap. 15. & lib. meth. 11. & 13.*

ctum citiùs & potentiùs trahit paleam, papyrum, & alia leuia & minuta. Sic ſol, & alia corpora cœleſtia in mediam regionem aëris trahunt halitus, vapores, & alia quædam corpora. Sic partes noſtræ nimis tectæ ob calorem inde collectum immodicè replentur, & caput in æſtu cucurbitulæ ritu attrahit: vnde coryzæ, & catarrhi, & fomenta oculorum, & viſcerum partes replent. Quid quòd ſumpta calida non tantùm trahũt, ſed etiam prorſus propellunt, vt quæ flatus diſsipant per ructus aut crepitus: quæ ſudores, vrinas, menſes, hæmorrhoidas promouent: quę fœtus mortuos & ſecundas depellunt, quæ partes adiuuant. Id autem præſtant, quòd meatibus interclusa dum magno impetu ad dicta loca feruntur, vnà ſecum propellunt, aut ſi vis, rapiunt dictas priùs materias: aut quomodò fortaſſe ignis in bellicarum machinarum meatu derepentè excitatus pulnere ignipotente, ac loco carens idoneo & capaci, aut fiſtulam æream frangit ac diſsipat, aut glandem metallicam longiſsimè iaculatur, ne corpora duo locum vnum occupét.

Lib. II. metho. & Aph. 33. li. 6

Calore quoque cucurbitula corpori admota cum flamma multa, ſi magna eſt: pauca, ſi parua, è profundo potenter attrahit fuga vacui multum adiuuante, quando ſi aër vel ore parum probè commiſſo, vel exiguo

fora

foramine (quod attracti vaporis emiſſarium quædam magnæ habent) ingreditur, nihil aut minimum attrahunt. Et vitri fundum cucurbitulæ æmulum palmæ parum humectatæ paulatim & velut tranando, ſed firmiter affixum ſine flamma cucurbitulæ modo firmiter palmæ adhæret, & attrahit. Neque enim tam pauco tempore calor magnus à flammula excitatur: neque calor alius multò maior tam validè attrahit quàm cucurbitula.

5 Calor natiuus coquit alimenta & humores coqui habiles, partiq; nutriendæ perfectè aſsimilat: impactos autem nec diſſlatos vertit in pus, aut puri reſpondentem ſubſtantiam, quæ in febrium coctarum vrinis apparet, niſi tam ſit praua, vt nullum à calore natiuo cultum recipere queat. Quò autem copioſior fuerit hic calor, eò valentiùs alimenta coquit: ob id pueri plurimo egent alimento, quia plurimum habent calidi innati, Apho.14.lib.1. Eadem ratione adoleſcentes & pueri præſertim viuidiores ieiunium non ferunt, Aphoriſ. eodem: & per hyemem pluribus alimentis opus eſt, quia ventres hyeme & vere natura calidiſsimi ſunt, Aphoriſ. 13.libr. 1. Idem calor lac ex ſanguine pituitoſo coquit, & ſemen ex ſanguine perficit, cap.16.libr.4.ſimplic.& cap.20.22.lib.5.

Lib. 5. ſimplic. cap. 5. & 8.

Cap. 85. artis med.

Cap. 5. li. 5. ſimpl. Lib. 2. tēp. & initio lib. 1. ali- ment. Lib. 4. ca. 10 ſimpli. & libr. 2. fa. nat. Libr. 5. ca. 20. ſimpl.

ſimplic. Calor natiuus moderatus coquit quantum appetit: remiſsior autem plura appetit quàm poſsit coquere, niſi manus palma ventriculo admota, vel pueri carnoſi non facilè ſudantis venter, aut catellus pinguis, calorem illum foueat & augeat: at vehementior & acrior idem, & velut igneus ac febriculoſus coctu facilia, vt piſces ſaxatiles, corrumpit: coctu difficilia, vt bubulam, chondrum coquit. Idem calor natiuus ſi moderatus eſt, primum ac principaliſsimum eſt naturæ inſtrumentum ad generandum, augendum, nutriendum. Idem calor dulcorat: nam ſapor dulcis à calore fit moderato, vt in melle, chylo, ſanguine, fructibus apparet, & lacte, quod coquendo quantum ſibi de ſapore dulci deeſt, aſſequitur.

6. Calor præter naturam & parti externus ac alienus corrumpit, vt victa partis natura à fluxione in magnis phlegmonis fit cancrena, aut etiam ſphacelos. Eius caloris externi cauſæ quinque docentur libro de cauſis morborum, & cap. 4. lib. 1. febrium. Hic corrumpit, minuit, emaciat, atrophiam inuehit, graueolentiam, ſubſtantiam alienam, odores, colores, ſapores in nobis pręter naturam excitat, malorũ nobis omnium & mortis eſt autor: vt natiuus ille per ſe etiam vitalis eſt, ac quicquid in rebus ſubſiſtit, id augetur,

tur, roboratur, ſanum eſt, ac viuit dum proprio calore regitur. licet per accidens interitum tandem quoq; afferat, ſumma ſcilicet in partibus ſiccitate excitata. Vterq; tam natiuus ſcilicet quàm externus ſimul miſtus partim coquit, partim corrũpit olida putredine, vt in phlegmone ſuppurata, & febribus putridis ſalubribus, ſi æquè ambo pollẽt. Si verò inæqualiter, pro vincente calore fit alteratio, coctio quidem magis natiuo: putredo autem potiùs externo dominante. Idem vehementior tam internus quàm externus mordet, rodit, rubrificat, carnẽ deterit, vrit, eſcharam inducit, quod declarant herpetes exedentes, carbunculi, & cauſtica cuti & potiùs carni admota. His autem externis tam ſumptis quàm admotis, ſi ſubſtantiæ cõtrarietas cum noſtra acceſſerit, corpus noſtrum eo modo mutant, quo à corpore mutatur alimentum: ſunt enim deleteria nocentiſsima, præcipuè ſi ſumantur.

Li. 11. method.

Lib. 3. temperament.

7. Calidum internum & externũ moderatum partibus natura frigidis, vt cerebro, ſpinali medullæ, oſsibus, dentibus eſt amicũ vſu moderato, Aph. 18. lib. 5. nõ autẽ immoderato, Aph. 16. lib. 5. Nã pars omnis intẽperata à ſimilibus ſuæ intemperaturæ cauſis promptè offenditur: iuuatur autem modico contrariorum vſu. Moderatum autẽ cuique

Cap. 23. artis med.

intemperaturarum magnitudini ſuum eſt, vt ſi parum perfrigerata eſt, modicè calido opus eſt: ſi plurimùm, ipſum elementũ ignẽ requirit. Idem rebus ſplendorem inducit, oſtendit color viuidus adoleſcentium, ſanorum, potorum, iratorum, hilarium, & melancholia humor ob aduſtionem ſplendida, cùm humor melancholicus nigredinem habeat obſcuram, Aph. 21. lib. 4. vt ſanguis extincto calore natiuo nigricans. Externus autem calor nunc qui foris corpus tangit, intelligitur, interdum alienus ob vehemẽtiam à noſtro & inſito, ſiue is ab aëre ſit ambiente, ſiue balneo, ſiue in corpore noſtro nõ tranſpirante, vel alia de cauſa excitatus ſæuiat.

8 Calor homogenea cogit, heterogenea ſeparat, paruus & parum diuturnus imperfectè, vehemens & diuturnus perfectè, vt Ariſtote. cap. 4. lib. 4. Meteor. Quod an ſit propria & perfectiſsima caloris actio, vt frigoris, tam homogenea quàm heterogenea cogere, an potius caloris calfactio, frigoris refrigeratio, abundè docuimus noſtro commẽtario de tota quatuor elemẽtorũ natura.

9 Calor tam internus quàm externus per accidens refrigerat, vacuata ex corpore vel parte, materia calida. Ob id venus Hippocrati calfacit, humectat agitato corpore, & fuſis à calore humoribus, refrigerat, ſiccat

Gale

Galeno lib.3.ſanit.tuend. non modò ſemine calida & humida, & ſpiritu vitali plena, re excreta, ſed per cutim multo calore natiuo & ſpiritu cũ humore & vapore excreto. Sudor item acceſsionibus ſuperueniens, aut febribus continuis & ardentibus, Aph.58.li.4. Aut etiam ſolùm exhalatio putrium ſuccorum aut vaporum per cutem inſenſilis, Gal.lib.8.9.meth. Sic medicamenta quamuis poteſtate calida materiam febriũ putrem vacuando refrigerant, licet per ſe calfaciant: ſic phlegmone fotu miteſcit, quòd calore tepido tenuata ſanguinis eius parte, & per cutim ab eodem rarefactam vacuata tenſio minuatur, & aliquid calidæ materiæ foras trahatur, & ſanguis minùs iam impactus, liberiùs tranſpiret. Sed ſi corpus eſt impurum, noua fluxione excitata dolor repetit vehementior, Aph.31.lib.6. Sic balneum aquæ dulcis fuliginoſa per cutem excrementa vacuans ſine febre, & in acceſsionum declinatione refrigerat, & laconicum calidum refrigerat, & ignis modicus refrigerat calfactos, quibus intus calida ſunt excrementa, & aër æſtiuus ſudantes, aut ſaltem vaporoſo halitu madidos refrigerat, & frictio mollis multa, & exercitatio, & cataplaſmata, linimenta, emplaſtra, & calida alia admota. Quæ omnia vacuãtia ſi immodica ſint, etiã calore natiuo et

noſtra

noſtra triplici ſubſtãtia calẽte multũ vacuata, frigida & ſicca corpora noſtra relinquũt: vt mox audies,& priùs leuiter attigimus.

10 Calor per accidens ſiccat reſoluta,& in vaporem verſa ſubſtantia vel excrementoſa,vt in dictis exemplis,vel etiã partis propria,ſi diu perſeueret fotus,balneum, aër calidus, præſertim ſi paulò valentior ſit calor: nam vehemẽtiſſimus externus aduſta ſuperficie & denſata humidum intrò cogit,nec ſinit expirare,vt antè dictum eſt. Hinc animalibus omnibus, atq; adeò plantis ipſis corruptelæ ac interitus eſt cõnata neceſsitas,immodicè videlicet ſiccatis à ſuo calore natiuo humidum ſubſtantificum depaſcente citiùs, ſi acrior & vehementior, & humiditas illa pauca,parum lenta & craſſa: tardiùs, ſi contraria adſint. Idem oſtendunt digerentia omnia, exercitatio vehemens & diuturna, frictio multa non dura,febres ardentes & acutæ, venus immodica, intempeſtiua: hæc enim & ſudore,aut madore,& ſeminis vacuatione ſiccat:refrigerat, vt prius diximus,longa in ſole æſtiuo mora animalium,& rerum aliarum humidarum. Siccat eadem ratione omnis immodica vacuatio, quacunq; parte fiat,etiam ſi per accidens fiat, vt per inediam. Ob calorem etiam non ſolam ſiccitatem ſemen agni & rutæ,& quæ ſimiliter immodi-

Initio ſanit. tuẽd.

cè ca

cè calent, virorum genituram abſumunt: ſic & ignis ipſe res genitas non ſola ſiccitate per ſe, ſed etiam calore per accidens ſiccat.

11 Calor per accidens humectat fuſis his quæ à frigido concreuerunt: oſtendũt id catarrhi per febres ac ſolis æſtus, vti per frigus comprimens. Sic ſcirrhus concretione durus calorificis molleſcit & humeſcit, nix, grã do, glacies, calore quouis humida & liquida fiunt, & butyrum, oleum, adeps, reſinæ, & quæ alia frigore concreuerunt, calore ſoluũtur Sic venus calfacit & humectat Hippocrati, vt antè diximus, dum feruet ſcilicet ac exercetur, vti labore alio corpus ſudore madeſcit. Galeno autem refrigerat, ſiccat vacuata per virgam & poros calida & humida ſubſtantia. Sic panis durus modicè aſſatus tenereſcit, quòd humiditas aquoſa non modò à farina abſorpta ab igni extrahitur, ſed à frigido etiam concreta calore colliquatur.

1 Refrigerationem ſequũtur contraria. Nam frigus craſſat, & craſsiorem reddit ſubſtantiam, vt indicant ſapor acerbus & auſterus à frigido crudo in ſubſtãtia craſſa & terrea: ſic terrea omnia ob frigiditatẽ ſunt ſubſtantiæ craſsioris: & quò frigiditas maior, & diuturnior adeſt, eò craſsiorẽ reddit materiã: quod oſtendunt lapides & metalla, pituita in nobis vitrea, humor melancholicus, oſſa & par

& partes aliæ in nobis multum terrenæ fæcis habentes. Sic medicamenta & alimenta craſſæ eſſentiæ ægrè penetrantia, ſi liquida ſint, ægrè comminubilia, ſi ſicca ſint.

2 Frigidum gelat & glaciat, ac durum cõcretione facit, vt glaciem, niuem, grandinem, cryſtallum, ſuccinum, & gummi reliqua, ac reſinas, butyrum, adipem, ſanguinem extra vaſa præſertim (hinc à frigido liuores, Aph. 17. & 20. li. 5.) pituitam, metalla, & cætera id genus. Sic ſcirrhum tam per ſe natum ex affluxu aut cõgeſtione pituitæ, craſſæ aut humoris melancholici, quàm ſuccedentem phlegmonis, & eryſipelatibus immodicè refrigeratis coagulauit frigidum. Pigros facit ſpiritus, & tanquam congelat. Hinc ſenibus & moribundis ſenſus omnis & motus imbecillus & tardus, & actiones reliquæ animales, vt vitales, naturales, adiuuante tamen imbecillitatem hanc eorũdem ſpirituum inopia. Ob id etiam frigus ſomnolentos facit, ſtupefacit ſpiritus à frigido congelatos, & ſpiraculis in neruoſa ſubſtantia contractis à frigido & denſatis, per quæ ſpiritui via erat ad partes ſentientes & motas: ſemen ſupprimit, & omnem hæmorrhagiam contractis etiam ab eodem meatibus, per quos & ſpiritus ferri & aliæ materiæ debent. Id oſtendunt frigore torpentes partes ac ſtupefactæ,

Li. 14. me.

aut

aut narcoticorum contactu, animalia hyeme latentia mortuis ſimilia, hypnotica ſumpta, & fronti ac temporibus admota, noctes hybernæ ſomnificæ, Aph. 15. lib. 1. Vſus frequens caſei mollis, & lactucæ, & cæterorum ſomnificorum, quæ etiam ſemen gigni prohibent, & genitum ſupprimunt. Quod lamina plumbi lumbis admota etiam præſtat, & radix nymphææ & alia omnia frigida. Pituita item multa toto in corpore præſertim capite redundãs, quò largior & frigidior, eò ſomnolẽtos magis & propè ſtupidos reddit. *Lib. 2. loc. affect.* *Cap. 22.* *Li. 5. ſim.*

Frigus etiam glaciando impinguat: nam à frigiditate partium neruoſarum ex aërea ſanguinis ſubſtantia per vaſorum tunicas exudante & exhalante fit adeps. Oſtendunt mulieres & caſtrata animalia ob frigus obeſiora. Tenſa & rigida durat & glaciat, maximè ſi erant humida, vt linea madefacta, funes nautici ſub gelu hyberno declarant. Quid quòd vaſa ſamia, aſciæ, dolabræ, & alia id genus ferramenta in gelu mox rumpuntur: illa ſi liquorem habent, hæc ſi ligno adigas non præcalfacta. Hinc à frigido diſtẽtiones & cõuulſiones, Aph. 17. & 20. li. 5. *Li. 2. tem.*

3 Frigidũ denſat poros cutis & meatus omnes corporis internos, tã occultos quàm manifeſtos: ob id calfacti, ſi de repentè refrigerẽtur ſiue potu largo frigidæ internis poris, ſiue

ris,ſiue relictis veſtibus, aut aliis calorificis, externis denſatis, omnino febricitant: ob id febricitantibus noxius eſt aëris frigidi ad cutim occurſus,& frigidæ potus, niſi dictæ ibi
Li.9.met. conditiones adſint. Mulieres item & ſpadodones, quia viris frigidiores, meatibus his omnibus ſunt anguſtioribus. Adhæc hyberni aëris, & aliorum frigidorum contactu pori nobis contrahuntur: & venarum anguſtia, hepar: arteriarum, & ſæpe thoracis, cor frigidius declarant.

4 Frigidum repellit & intrò protrudit admotum:foras,ſumptum: ob id fluentibus materiis opponitur. In ventriculum enim fluente ſanguine refrigerentia & aſtringentia damus, ſed minùs, quàm ſi ſanguinis in eo coagulationem non timeremus. Idem frigidum admotum, aut foris incidens ex alto:tum contrahendo meatum,tum materiam velut glaciando, & ſanguinis feruorem extinguendo fluxiones ſiſtit. Hinc ferrum,ebur,frigida alia contuſionibus recentibus applicamus, affluxurum ſanguinem repulſuri: & eadem interſcapulio è regione magnorum vaſorum, vertici, fronti, naribus applicamus, fluente per eas ſanguine im-
Apho. 23. lib.5. moderatiùs. Sic in artus fluxiones incipientes regerimus: ſi verò in partem penitiorem fluat materia, vt iſchion,tunicam co-
ſtas

ſtas ſuccingentem : aut ſi à parte principe fluat materia, vt in parotidibus à cerebro tranſmittente : aut ſi venenoſa, peſtilens, craſsior, impactior ſit materia, nec frigida nec aſtringentia adhibemus, ſed digerentia magis, minùs pro variis indicationibus hanc in rem neceſſariis : fluxionem verò in hepar, ventriculum, lienem etiam admotis repellimus, in thoracem & pulmonem ſumptis, libro 11. methodi. Frigidum eadem ratione catarthos excitat compreſſo cerebro, & contenta in eo materia ad partes ſubiectas compulſa : flante etiam Aquilone frigido & ſicco vento, alui duræ Hippocrati Aphoriſ. 5. lib. 3. Quòd autem vulgus veſpere nudis pedibus ſuper frigidam aream aliquantiſper ambulando aluum ſibi concitat, ſed etiam colicos dolores vehementiſsimos, vt in duobus vidi hoc menſe Maio: id accidit à frigido reſoluta vi retentrice ventriculi, ac inteſtinorum. Facilè enim penetrabile frigus, vt calidum, per continentes ſibi partes permeat, vt etiam cerebrum tandem attingat. Quod indicat torpor per calamum trementem, & lineam à torpedine piſce ad piſcatoris manus tranſiens, vt in libro loc. aff. docet Galenus. Eadem vi ſuccos bilioſos ventriculo innatantes abſinthium, aloë, rha barbarum, tamar Indi, prima ſubacerba de-

Cap. vlti. Lib. 1. feb. & libr. 8. meth.

orſum pellunt, quos tria prima etiam clementer ex partibus vicinis attrahunt. Qui autem partibus affixi ſunt humores, aſtringenti ſua qualitate prædicta omnia tenaciùs affigunt, niſi amaro ſapore anteuertant tergere, vt li. 11. method. de abſinthio: ſed vuæ paſſæ, præſertim noſtrates, acidæ magis, clibano ſiccatæ, bacculæ oxyacãthes, & ſimilia pituitam multã in os alliciunt ex cerebro, quòd partes oris ab his ſugentibus, ſiccantibus, contrahentibus inanitæ attrahunt, iuuante in id ſitu partis permittentis ſublimi & liquidioris pituitæ prompto ad inferiora decubitu.

5. Frigidum coctioni tum alimentorum tum humorum in tumoribus tam cum febribus, quàm ſine febribus, & in venis, ac totius corporis habitu aduerſatur & reſiſtit. Nam vlcera & tumores omnes reddit inſuppurabiles, Aph. 20. libro 5.

Hinc frigidorum ventriculorum coctio tardiſsima, ſed appetentia plurima. Hinc etiam hydrops omnis fruſtrata & abolita ſanguificatione, hepatis actione, refrigerati per ſe aut conſenſu aliarum partium. Frigidum etiam rem coqui cœptam, vt ſic dicam, recrudat: ob id leguminibus coqui cœptis affuſa, deinde frigida percoqui prohibet. Eadem ratione aqua puteana coqui promptè nequeunt legumina, niſi hæc antè

antè cocta ſit: nam ob craſsitiem glaciatam intrò permeare ad coquendum non poteſt, vti calore aliquo iam tenuata: qualis eſt fluuialis, præſertim ſi longiuſculè abſit à fontibus, hique orientem potius quàm ſeptẽtrionem ſpectent. Sic fructus omnes ac ſemina autumni frigus intempeſtiuum & immoderatius percoqui prohibet. Quod verò frigori tribuimus, idẽ calori imbecillo (quem ferè frigus vocamus) tribuendum eſt plantarum & animalium interno, atque etiam externo.

6 Frigidum eſt inimicum cerebro, ſpinali medullæ, neruis, atque adeò neruoſis omnibus, & natura frigidis partibus, quibus calidum eſt amicum, Aphoriſ. 18. libro. 5. Nam pars omnis intemperata, ſed adhuc intra fines ſanitatis, à ſimilibus ſuæ intemperaturæ cauſis promptè offenditur, tranſitque in morboſam intemperiem. Modico autem contrariorum vſu ad mediocritatem tranſmutatur. Frigidum eadem ratione calidis partibus amicum oſtendit inſpiratio: & ſi febris eſt, aut citra febrem intemperies cordis calida, quò calor eſt maior, eò frigidiorem aërem expetit: ſic & arteriarum diaſtole, expiratio quoque & ſyſtole dictas partes refrigerant, quanquam per accidens vacuantes calida & fuliginoſa ex-

crementa,ſi tamen frigidior aër, nec antè fra-ctus gargareone, & aliis oris partibus in cor-trahitur, lædit, vt docet Galen. in vſu garga-reonis. Item in vulneribus thoracis aut ca-pitis penetrantibus chirurgiam exercere o-portet in aëre calido.

Sic frigidum, qualis eſt nix, glacies, thora-ci nocet, tuſſes mouet, à quarum violentia ruptis vaſis, ſcreatū ſanguinis excitat: cui niſi citò & tutò proſpiciatur, phthiſis, & hectica, & mors tandem ſuperuenit. Cerebro item per refrigerantia compreſſo, deſtillationes, vt paulò antè dixi, fiunt, Aph. 24. libro 5. & ipſum à ſudore, pluuia, vel alio refrigeratum nec recalfactum, largam gignit pituitā, tum ex ſuo alimento, tum ex ſuſceptis à corpore toto vaporibus, quos craſſando promptè, affatim vertit in aquā: vt noſtra capitella ter-rea, plumbea, vel alia materia, ſi linteo aqua frigida merſo circundentur, largiorem aquā per capitellæ naſum mox profundunt. Mu-lieres refrigerato capite ab oleo Heræ ex nu-cibus viridibus facto in raucitatem, grauedi-nem, deſtillationem inciderunt, lib. 1. comp. ph. part. Multæ puellæ abluto ſæpe per lixi-uium capillo, vt flaueſcat, nec ſiccato, in morbos à capite frigidos & graues ſæpe in-cidunt: præſertim quibus id erat frigidius vel natura, vel poſt natiuitatem.

7 Frigid

7 Frigidum præter naturam & vehementius, tam internum quàm externum corrumpit, & enecat non animalia modò, ſed plantas quoq; permultas, & (quod ſemel vidimus miſerabili hominum calamitate) inter ipſas triticum ipſum. Vites enim frequenter penetrabile frigus adurit, ſic vt quædam moriantur. Hinc multi iter agendo per niuoſa loca mortui riguerunt, & quibuſdam partes mortuæ deciderunt, extincto in his calore natiuó à frigore valentiore. Sic cor aut cerebrum frigere, mors eſt, vt paulò antè dicebamus. Cor enim caloris natiui fontem ſemper feruere oportet, cerebrũ frigere nunquam oportet, vt lib. de vſu pulſuum & partium. Ob id Hippocrati lib. 1. prognoſticorum expiratio per morbos acutos frigida maximè eſt lethalis: minùs lethale eſt in eiſdem morbis extremas partes frigere: magis genitalia, & nares, & aures, & partes alias capitis, quòd genitalia etiam inter principes partes referat Galenus cap. 9. artis medicæ: hæ autem frigidum cerebrum declarant. Sic interna frigiditas eodem calore vel extincto (vt Aph. 21. lib. 5.) vel foras expulſo (vt cap. 5. lib. 4. Meteororum Ariſto.) corrumpit.

Idem frigidum denigrat & obſcurat. Indicat ſanguis refrigeratus in parte aliqua per ecchymomata, aut aliter effuſus, vel ex-

tra corpus aperto vaſe emiſſus: oſtendit idẽ ſanguis melancholicus. Mortuis quoq;, timidis, triſtibus, vigilibus, lõgo carcere clauſis, decolorationem quandam & pallorẽ inducit, colorẽq; plumbeũ, vt initio li. 12. meth.

Aph. 21. li. 5. & li. 3. temp. Aph. 15. et 18. libr. 1. Li. 9. methed.

Frigidum per accidẽs calefacit, carnoſum enim æſtate media, in meridie affuſa frigida calefacit calore, primùm intrò cõpulſo, deinde eiuſdem intus aucti ad cutim reuocatione. Quæ reuocatio ſi non fiat, ſed paulatim calorem intus colligat, coctionem iuuat: ob id vẽtres hyeme & vere natura calidiſsimi: ſi verò imbecillus eſt calor, eum extinguit. Ob id cuti febricitantium occurrens frigus eamq; denſans, calore febrili trãſpirare prohibito, & inde intus aucto, febres auget. Hinc diariæ, & interdum putridæ à cute per frigus denſata, & prohibitis ob id excrementis difflari, vt in febribus, & 8. & 9. methodi. abundè docet Gale.

Frigidum etiam ſiccat non ex prima facultate, ſed per accidens, humectante materia quæ fluit, & quadantenus quæ fluxit in vicinas partes per frigus admotum expulſa. ſiccat quoq; per accidens, dum calorem expellit, quòd is multam ſimul humiditatem ſibi pabulum educit, Galenus, lib. 5. ſimplic. cap. 4. & Ariſt. cap. 5. lib. 4. meteororum: & Gal. lib. 1 comp. ph. gener.

Cap. 4. li. 5. ſimpl.

Fri

Frigidum per accidens humectat, compreſſam à ſe humiditatem in vicinas partes regerens: eandem à cerebro in partes ſubiectas deprimēs, ac in corpore dēſato humiditatem intus multā cōcludens. Quo fit, vt nobis hyeme interna nō modò calidiora ſint, ſed etiā humidiora ob aëris nos ambiētis frigus, effluuiū noſtræ ſubſtantię largiùs prohibens. Frigidum etiam per accidens nos humectat, non conſumpta ab eo humiditate ſuperflua aut etiam naturali. Quæ res quoſdam impulit, vt negarēt temperamentum frigidum ſimul & ſiccum poſſe conſiſtere: quod tamen reuera aliquandiu conſiſtit, ſemper non conſiſtit, vt libro primo temp. docet Galenus.

Has calidi & frigidi actiones ferè auget eſſentiæ tenuitas, moratur craſsities: vtrūq; enim cū tenui eſſentia promptius in profundum ſubit, citius mordet ac vlcerat, in minima friatur, niſi lentor aut durities iuncta repugnet, cùm craſſa contra: hinc cauſtica craſſæ eſſentiæ ſunt dolorifica magis.

Horum effectuum calidi & frigidi ſingulorum teſtimonia adſcribere potui, ſed non viſum eſt, quòd illa nimis multa eſſent, & quòd ſint teſtibus fidem facientibus, etiam puero perſpicua. Et problematis omnibus, & libris Hippocratis & Galeni

proferre nõ fuerit difficile: cùm in has qualitates primas & reliquas duas omniũ propè effectorum cauſæ reducãtur vel primo vel ſecundo & aliarum qualitatum interuentu.

Lib.7. meth. Siccitas & humiditas magis materiales ſunt qualitates, minusq; efficaces, ob id earũ actiones minus latè patẽt, quàm calidi frigidi: tamen ocioſæ non ſunt, ſed aliquid etiam agunt (vt in quatuor elementorum actionibus primariis & ſecundis probauimus) & actiones aliæ quædam primas has ſiccationem ſcilicet & humectationem ſequuntur.

Lib.2.temperamẽt. Siccatio enim durat: quãdoquidẽ omne ſiccum ſi modicè calens ſiccum permanet, durum eſt. Id oſtendit lutum ęſtiuo ſole duratum, lateres etiam igne ſiccati. Oſſa item, cartilagines, ligamenta, & reliquæ corporis noſtri partes ſolidæ, id eſt, craſſæ & duræ, & animalium cæterorum, atque adeò plantarum omnium: maioris tamen & minoris ratione in ſingulis horum generibus latiſsimè fuſa: ac etiã in vno alicuius corpore, in quo ſunt oſſa ſicciſsima, ob id duriſsima, & quò ſicciora ſunt, eò etiam ſunt duriora caro & adeps & nerui ſenſifici minimum ſicca & dura: in medio horum reliqua eſt latitudo magis & minùs ſiccarum partium. Omnes verò tandẽ adeò ſiccantur, vt rigidæ ac inflexiles, duræq; fiant à calore noſtro humi-

dum

dum depaſcēte,& à ſiccitate in nobis ignea, ſed multò largiore terrea. Vnde ſanitatis tuēdæ ſcopus eſt non mediocris, ſiccitatem illā præproperam frangere, ac ne tam citò fiat prohibere humectante victu. Idem oſtendit conuulſio ex inanitione omnis ſeu ſiccitate, qualis plurima & periculoſiſsima morbis acutis ſuperuenit. Itē lapides, metalla, terrea denique omnia ob id dura, quòd ſint ſicca,& quanto duriora, tanto ſicciora & contra: dum vt dixi, modice calentia talem retineant duritiem, cùm terra ipſa elemētum ſi vſquam inueniatur, ſit adamante durior ob ſiccitatem ſummam. *Li.1.prognoſt. Hip.Gal. in libr.de nat.hu.*

Siccum autem quia bifariam ſiccat, duobus etiā modis durat. Primo, humorē in poris & ſpatiis contentum ebibendo. Deinde alterando & ſicciorem reddendo partium eſſentiam, conſumendo ſcilicet ipſarum humiditatem. Poſsis alias ſiccationes duas addere dictas libr.7.methodi, ſed remotiores ſunt,& quæ poſsint ſub harū priore cōtineri. Quod autē ſiccans ſecūdo loco diximus, id eſt, quod etiam propriè durum efficit. Nā durum repletione eſt renitens: durū concretione eſt congelatum & coagulatū. Siccantia enim propriè & primariò nominantur, quæ digerunt,& temperamentū ad ſicciorē ſtatū perducunt, qualia ſunt omnia vacuan- *Cap.4.li.5.ſimpli. Ibidem. Libr.1.cōph.g.*

tia præſertim inſigniter, ſiue per ſe vacuent, ac noſtram ſubſtantiam diſsipent, vt medicamenta purgantia, hæmorrhagiæ omnes tam ſpontinæ quàm medicæ, vrinæ largiores, vt in diabete: ſudor profuſior, vt in cardiaca affectione: ſemen largius, in venere: ſiue per accidẽs, vt inedia, aut victus tenuior, & quæ calorem acriorem reddunt, vt labores immodici, vſus acrium, ſalſorum, & reliquorum immodicè calidorũ. Adde omnes animi affectus, aërem calidum, ſiccum, & cætera, quæ corpus per ſe aut per accidens quouis modo vacuant.

Humectationem ſequitur mollitio. Omnia enim humida ſunt mollia, ſi cum calore tantum modico humida perſeuerent. Ob id ſanguis, pituita, & reliqui humores, quia liquidi cõſiſtentia ſunt (licet horum quidam ſiccent) etiam molles ſunt, & adeps mollis, magis quidem humidiorum animaliũ, qui propriè pinguedo dicitur: minùs verò mollis & craſsior terroſiorũ, qui propriè adeps vocatur. Caro item mollis eunuchorum, puerorum, mulierum, vtpote humidiorum: duriuſcula, foſſorum, nautarum, agricolarum. Sic lutum & terra imbre irrigata molleſcit, rubigo ferramentorum, oleo: rubigo dentium, aqua diacalciteos: adamas & calculus in nobis, ſanguine hirci calido: vnio &

Lib. 11. ſimpl.

teſta

teſta oui, aceto: ebur zytho vel oxycrato, id eſt, poſca mollitum fit tractabile: metalla quoq; ſingula ſuũ habent emolliẽdi genus, quod tractabilia magis ea ſine igne reddat: quãquam ea etiã tũ humida verè non ſint.

Humectatio & ab ea mollitio fit vel penitiſsimè in totam partem noſtram, idq́; per ſolam nutritioné, vel ſuperficie tenus & per ſpatia rerum humectatarum inania, non autem per totum, qualis ea quæ fit à balneo vel fotu aquæ dulcis, vel olei maturi. Hæc enim ſpatia quidé inania humore ſuo replét, & madorem quendã ſolidis partibus addũt: earum autem ſubſtantiam totam nõ reddũt humidiorem, ſeu humidum earum ſubſtantificum non verè inſtaurãt. Quanquàm eſt credibile, tenuiore eius madoris parte humidum ipſum quadantenus recreari. Vera autem partium humectatio per ſolam fit nutritionem, hoc eſt, vacuatæ triplicis noſtræ ſubſtantiæ repletionem, lib. 4. ſimp. cap. 9.

Harum autem facultatũ quaſdã ratione prima & ſola inuenimus, alias ſenſu interdũ vnico: eſt quando etiã duobus & tribus & quatuor. Neq; enim calcem & niuem, quòd candida ſint, roſam quòd rubra, vt calidam aut frigidã dicas, ſufficit: ſed tactus viſui additus calcé calore cauſticã, niué frigore glaciantem inuenit, & nobis id firmiter per- *Gal. in theriaca ad Piſonem.*

ſuad

ſuadet: ac inde ſaporem alium eſſe ſalſum, alium acrem, alium amarum, aut dulcem guſtatus indicat, vt calidum frigidum humidū ſiccum tactus. Multorum item probationē ex odore molimur, & facultatis eorum robur ex vehementi exhalatione deprehendimus, vt virtutis imbecillitatem ex odore remiſſo. Propterea quę in odoratorum genere ſunt odoratiſsima, illa in eodem præſtantiſsima putantur, vt pòſt audies. Alia, calidi, frigidi, humidi, ſicci ſignificata, & ſingulorum exempla non protuli fuga ſermonis prolixioris.

Coniugatas inuicem actiones primas calfactionem aut refrigerationem cū humectatione vel ſiccatione, quæ ſequantur ſecundę vel tertiæ actiones, ex prædictis ſimplicibus colligere non erit difficile. Sunt autem facultates & actiones tertiæ, quæ vlteriùs procedendo propè particulatim appellātur: vt ſarcotica, colletica, epulotica, vretica, vomitoria, eccoprotica, errhinos, apophlegmatica, menſes ciendi aut ſiſtendi facultas, ſeminis generatrix, extinctrix, prouocādi, reprimendi. Quales magna ex parte primas ſimul & ſecundas ſequuntur: vt ſarcoticum ſiccū ad primum gradum: detergens, colleticum ſiccans & aſtringens: epuloticum ſiccans, ad ſecundum gradum valenter aſtringens.

Lib. 3. methodi.

Eſt

Eſt quãdo in neutram poſsis apertè reiicere hanc tertiam: vomitorium enim eſt hoc, illud vt bulbus vomitorius, nux vomica, agaricus; elleborus albus, non ob aliquam qualitatem primam vel ſecundam, ſed quia vel ſubſtantiæ ſuæ raritate innatãt, vel ſtomacho ſua ſubſtantia ſunt contraria.

Sed quæ ex ſecundis deſiderari poſſunt, & quæ ad tertias pertinent tum facultates tum actiones, ſic accipe ex libr. 5. ſimpl. Gal. quorum exempla ex libris ſimplicium ſequentibus collocupletare poſsis.

Tenuãtia ſunt calida, tenuium partiũ, vt cinnamomum, piper, zingiber, caſia, ariſtolochia. Craſſantia frigida, craſſarum partium, vt malicorium, balauſtium, galla. *Plato in Timæo, & lib. 1. vſus part.*

Durum eſt, cui caro noſtra temperata cedit.

Molle, quod cedit carni eidẽ, id eſt, cuti. *Cap. 3. li. 5. ſimp.*

Corpus durum molle.
- Abſolutè ſeu in ſummo, terra dura, aër, & aqua mollis.
- In victoria ſeu exceſſu, os durum, caro mollis.
- In collatione ad ſymmetrum, vel quoduis obuium, vel ſeipſum dum habebat ſecundũ naturam, id eſt, durius mollius, quo ſignificato hîc audiendum eſt.

Valid

- Corpus durum, id eſt ſeipſo dum ſanũ erat, durius
  - Siccitate, quod propriè ſiccũ dicitur, à
    - Valido & longo motu, ſolis æſtu, medicamẽtis ſiccantibus, ſumptis vel admotis, inedia per accidens ſiccante febre ardente aut longa, affectibus animi, vigilia, &c. cauſis ſiccantibus.
      - Humectatione
  - Cõcretione, qđ propriè durũ dicitur, à
    - Vehemẽter frigido humore in partem affluente, vel in ea ob frigidam intemperiem nato, vel à frigidis admotis in ea congelato.
      - Calfactione
  - Repletiõe, qđ propriè renitens dicitur, à
    - Largi & ſuperflui humoris aut vaporis in partem aliquam affluxu
      - Vacuatione per frigida, calida, ſicca
  - Fit molle.
- Tenſio articuli vel alterius
  - Siccati pluſculum, humectatione
  - Refrigerati immodicè, calfactione
  - Inflammati, vacuatione humoris
  - Scirrhum patientis, emollientium vt œſypi vſu
  - Laxatur.

Cutis etiã tẽditur à ſubiectis ei muſculis tumẽtibus, vel à carnis copia. Partes etiã aliæ tẽdũtur repletiõe quauis, laxãtur à cauſis cõtrariis. Articuli verò ferè laxãtur humectatis ipſos ambiẽtibus ligamentis & tẽdonibus. *Cap. 10.*

Rarefaciens eſt, quod poros cutis dilatat, calidum modicè, ſiccum minimùm, tenuiũ partium: vt chamæmelum, althæa, oleum vetus, chamæmelinum, ricininum. *Cap. 13.*

Denſans huic contrariũ, poros cõtrahit, frigidum aqueũ non terreum, non aëreum, non aſtringẽs: vt aqua frigida, ſemperuiuũ, portulaca, tribulus viridis, lens paluſtris.

Anaſtomaticum, id eſt, ora venarum & arteriarum aperiens, eſt calidum, acre, mordax, craſſarum partium, & terrenum: vt cyclaminus, allium, porrum, cæpa, fel taurinũ. *Cap. 13.*

Stenωticum, id eſt, eadem ora conſtipans & contrahens, eſt frigidum, aſtringens, craſſarum partium, non acre: vt bolus Armenia, & terrenorum corporum magna portio.

Attrahens, ſuccos ex alto vehementiùs euocat, calidum, tenuium partiũ: vt dictamnus, thapſia, ſagapenum, fermentum, fimus columborum & anſerum, fæx vini vſta, calx viua, ſandaracha, quæ etiam incîdunt, digerunt, rodunt: attrahens ſimilitudine totius ſubſtantiæ medicamentum purgans & alexiterium pòſt dicetur. *Cap. 16.*

Reper

Repercutiens,ſuccos occurrẽtes in altum repellit, frigidum eſt, craſſarum partium: quod ſi etiam aſtringit,multò magis repellit,vt acerba,auſtera.

Initio lib. 4.c.ph.p. & lib.6. Modicè repellunt roſarum folia, flores, ſuccus,ericæ fructus,palmulæ,capreoli vitis, germina & folia rubi,canirubi,aſpalathi, cyperus,malobathri folium,radix ſpicæ nardi, crocus, lycium, hypociſthis, magis acacia, omphacium:maximè malicorium, balauſtium,galla omphacitis,rhus vterq;, fructus myricæ, ſpina Aegyptia. Succus tamen ex nucum vigentium corticibus expreſſus maximè aſtringens,tenuiſsimæ eſſe ſubſtantiæ oſtenditur,quòd lanarum ſubſtantiam totã & manus contractantium penitus tingat & contumaciſsimè, ita vt generoſiſsimis abſterſionibus elui nequeat. Aſtrictionẽ enim ſubſtantiæ tenuitas iuuat maximè, quòd aſtringentia ob ſubſtantiæ craſsitiem in altum corpus penetrare non poſſunt, & denſata aſtrictaq; ab his ſuperficie corporis cui admouentur, viam ſibi ad interiora præcludunt,ob id partes inflammatas minùs iuuãt. *Libr. 6.c. ph.p.*

Cap.10. Emplaſticum,id eſt,illinens, quod poris corporis illitum tenaciter hæret, eſt glutinoſum,terrenum non acre,vt butyrum, adipes,oleũ,reſinæ,gummi:ſic aloë, bolus Armenia, gypſum, farinæ addito liquore emplaſt

plaſtica euadunt. Eadem ſunt emphractica, id eſt, obſtruentia poros ſuo lentore, quos tamen aloë ſumpta amarore terget & aperit.

Eccatharticum, id eſt, poros omnes expurgans, eſt acre, partium per aduſtionẽ tenuium, non glutinoſum, vt nitrum, aphronitrum, abrotanum, orobus, lupini amari, amygdalæ amaræ, & cætera nitroſa & amara, etiam ſi parum aſtringãt, vt abſinthium: ſed hæc & ſimilia poros cutis non purgant, internos latiores purgant. *Cap. 11.*

Hæc eadẽ ſunt ecphractica, id eſt, obſtructionem tollentia pororum, tum internorum, vt hepatis, lienis, venarũ: tum cutis. Preter ea (vt nuper dixi) quæ etiam aſtringunt. Hæc etiam ſunt rhyptica generatim dicta.

Rhyptica ſpeciatim ſordem à cute & vlceribus tantùm tergent, non etiam obſtructa liberant, quia ſunt amaris imbecilliora, ſalſa ſcilicet & dulcia: vt ſal, mel, hordeum, faba, amygdala dulcia.

His cõtraria ſunt emphractica, id eſt, obſtruentia multitudine, craſsitie, lentore. Dulcia quoque hepar & lienem promptè obſtruunt, quia ceu iucunda citò ab his rapiuntur ante coctionem.

Tergentia etiam pilos tenuant, vt nitrum vſtum, nitri ſpuma, fictiles teſtæ, pumex, buccinorum & purpurarũ & cæterorũ oſtreo- *Libr. 1. cõ. phar. p.*

rum teſtæ vſtæ,tritæ,tenui cribro cretæ: ſic oſſa ſepiæ etiam non vſta,alcyonium,ſtruthij,bryoniæ,dracontij,ariſtolochiæ radix, veratra,furfur,beta,lixiuium.

Initio li.7 c.ph.part. Libr.2.c. ph.gen. Tergent modicè,farina fabarum,hordei, ciceris, ſemen lini torrefactum : magis terebinthina,thus, mel deſpumatum, amygdalæ amaræ : valentiùs erui farina,ſemen hormini,radix ireos,& panacis. Valenter tergentia omnino etiam digerunt, ob id valde ſiccant.

Cap.18.libr.5.ſimp. Anodynum,id eſt,ſedans dolorem, vacuata doloris cauſa, calidum primo gradu, tenuium partium: vt chamæmelum,panis calidus,lac,adeps anſeris,gallinæ,ſuillus,1.libr. pharm. gen. Narcoticum autem frigidum, craſſum, vt opium, mandragora, papauer, hyoſcyamus nomine tantùm abuſiuè anodynum dicitur,quia tactum ſtupefacit, ſine quo non eſt dolor.

Odyneron verò,id eſt dolorificũ, quicquid affatim afferat, aut continuum ſoluit.

Cap.2.5.6.7.8.lib.5.ſimpl. Suppurantia in pus vertunt humorem tumefacientem & carnem contuſam: ſunt calida quantum pars ſuppuranda, ita vt eſſentiam caloris augeant, qualitatem non intendant, nec obtundant. Sunt & humida; ſic tamen vt nec augeant, nec minuant humiditatem partis naturalem; quod ſaltē ſit ma-

nife

niſeſtum & ſentiri queat, ſed aliquid excrementi in ſpaciis vacuis contenti per halitum digerant. Sunt denique emplaſtica, poriſque obſtructis eſſentiam caloris augent: vt hydrelæum, panis cum oleo, pix, adipes, medullæ, gummi, radix altheæ. Agunt igitur caloris quantitate: emollientia autem caloris qualitate: ſunt enim calidiora nobis, & humiditatem excrementitiam, & naturalem partium humorem modicè deſiccant, phlegmonas, & alias diſpoſitiones coquit myrrha, crocus, caſtoriũ, thus, fœnigræci cocti ſuccus, quę & digerũt, præſertim myrrha.

Eſcharoticum, id eſt cruſtificum, ignis *Cap.14.* modo & cauterij corpus colliquat, & ſæpe eſcharam facit, eſt calidum ſiccum quarto gradu, craſſæ [illegible] e, dolorificum: vt calx *In fine li-* viua, fæx vini [illegible] quanuis enim vrendo *br.5.* tenuiora ſeipſis euaſerint, craſſa tamen adhuc ſunt eſſentia.

Septicum, id eſt putrefaciens, etiam cau- *Cap.14.li* ſticum & vrens, ſed parum vehementer, eſt *br.5.ſimp.* calidum ſiccũ minùs, eſſentiæ tamẽ tenuioris, exiguo morſu, & dolore aut nullo: vt arſenicum, ſandaracha, chryſocolla, aconitũ.

Cathæreticum, id eſt ſuperficiem ſolam *Ibidem.* detrahens, & hyperſarcoſin abſumens, vnde & ſarcophagon quoq; dicitur, eſt calidum ſiccũ minus quàm ſepticum: vt flos Aſię pe-

træ, æris ſquamma, æs vſtum non lotum.

Cap. 15. libr. 5. ſimp. & libr. 1. Meth.

Sarcoticum, id eſt carnem gignens in vlcere cauo, eſt ſiccum ad primum gradum, detergens modicè & ſine morſu, non aſtringens: vt hordei farina, thus, & quæ plurima lib. 2. Methodi deſcribuntur.

Ibidem.

Collecticum, id eſt glutinans carnem in vlcere, eſt ſiccius ſarcotico, aſtringit, non terget: vt omnia acerba & auſtera.

Ibidem.

Epuloticum vel ſinuloticum, id eſt cicatricem vlceri inducens, ſiccat & aſtringit magis quàm colleticum, non terget, vt æs vſtū in dura carne: in molli autem lotum, malicorium ſiccum largiùs inſperſum, & puluis tenuiſsimus cathæreticorum paucus, vlceri inſperſus, cuſpide ſpecilli.

Cap. 21.

Vreticum ſeu diureti[illegible]ſt vrinas mouens, mediocres quidem c[illegible]harticum, plurimas verò acrius, calidius, ſiccius medicamentum: vt ſemen apij, petroſelini, fœniculi, dauci, & quæ lac augent, ac menſes cient.

Cap. 20. & 22.

Lac gignunt ex ſanguine
- Pauco, victus calidus, humidus, plenior.
- Pituitoſo, calida primo vel ſecundo gradu, non ſiccantia, vt eruca, anethū, fœniculus, virentia.
- Bilioſo, purgantia bilē, victus calidus, humidus.

Menſ

Mēſes mouentia calida ſunt magis, quàm lac gignentia, & ſicca modicè: vt ſabina, calaminthe, pulegium, daucus, & alia permulta: quorum catalogus exprimetur in ſyrupo arthemiſiæ.

Semen gignentia & prouocantia calida flatuoſa, bene nutrientia, vt bulbi, fabæ, ſcincus, ſatyrion, eruca.

Semen extinguentia & corrumpētia, refrigerantia, deſiccantia, totis ſubſtantiis contraria: vt nymphæa. Sic ruta agnus, ſuo calore ſeminis ſubſtantiam conſumunt.

Semen ſupprimunt frigida alimenta, & medicamenta ſumpta & admota, vt lactuca, blitum, atriplex, cucurbita: quæ ipſum cogunt, incraſſant, ſtabile reddunt.

Cathartica, id eſt purgatoria, vel communiter quæ excrementa quouis modo vacuant (vt bechica, errhina, apophlegmatiſmata, vretica, menſes mouentia) vel per excellentiam, quæ vomitu aut vētris deiectione humorem ſibi familiarem trahunt, non ſolo calore ſed qualitatum quæ in ſubſtantiis ſunt, proprietate, ſeu totius ſubſtantię ſimilitudine, & ſimili elementorum quatuor miſtione. Quæ res ſola experiētia cognoſcitur, quamuis in quibuſdam color aliquid eius inſinuet, id tamē non certò, vt aloë rhabarbarum, flaua & amara bilē flauā & ama- *Cap. 19. libr. 5. et 23. 24. & ſequentibus lib. 3. ſim.*

ram trahunt: & myrobalanus, citrina. Cnicus autem & elleborus albus, & turbith album, & agaricus albus, pituitam: elleborus niger, myrobalanus Inda & nigra, humorē melancholicum. Trahit autem medicamentum humorem, nō trahitur ab humore, quia ob calorem ſuum eſt potentius in attrahendo: ſunt enim omnia ſic purgantia poteſtate

Apho. 24. lib. 1. calida. Eadem ſi non purgant, cocta in humorem tranſeunt, qualem attrahunt: niſi quòd horum quædam in nobis corrupta in venenum abeunt.

Cap. 26. 27. libr. 3. ſimplic. Hypercathartica, id eſt ſuperpurgātia, ſunt ex his valentiora viribus aut quantitate, & quę vacuato humore ſibi familiari, eum deinde trahunt, qui ob tenuitatem, calorem, liquiditatem, eſt ad ſequendum paratior: poſtremò ſanguinem naturæ maximè familiarem. Morſu enim ſuo venarum ad ventrem pertinentium ora laxant & aperiunt, vaſaq; ipſa reddunt imbecilla ob fatigationem & intemperiem. Hæc aliis ſunt vacuanda vel obtundenda, vt ceſſet hypercatharſis.

Bechica ſunt tam quæ tuſſim excitant, vt cap. 17. lib. 2. quām quę eam ſedant, vt cap. 1. lib. 5. & bechicæ hypoglottides in compoſitione medi. part.

Ecſtatica, id eſt mētem alienantia, vt croci magna copia, ſolanum manicum.

Euchy

Euchyma ſanguinē bonū gignētia, hoc eſt, rubentem, craſsi & tenuis medium.

Cacochyma, quæ bilioſum, vel pituitoſum, vel melancholicum, vel aquoſum gignunt.

Epiceraſtica, quę paulatim bonum ſuccū ſufficiunt in locum mali paulatim vacuati, vnde epicraſis, Gal. lib. 9. meth. Sunt etiam quę obtundunt aliorū malignitatē vel morſum, vt vua paſſa mordētes mediocriter ſtomachū, humores obtundit, lib. 2. alimento.

Exaſperantia, quòd lenius vel mediocrè in cauitatibus fuit, & excrementis, vt acerba, auſtera, cruditatem patientia.

Lenientia aſperatas cauitates, vt oua mollia & recentia: item dulcia aſperam arteriam læuem faciunt, & cancami herbæ radix, gummi, tragacantha, glycyrrhiza, vina dulcia. *Ga. in ſimpli. & lib. 7. c. ph. p.*

Quæ ex dictis facultatibus qualitates primas, vel ſimplices, vel coniugatas nullius alterius interuenatu ſequuntur, vt molliens caliditatem, humiditatem: durans frigiditatem, humiditatem: laxans, humiditatem: tendens, ſiccitatem: hypnotica frigiditatem; ſecundæ ſunt: etiam ſi adſit ſubſtantiæ tenuitas vel craſsities adiutrix, vt craſſans, repellens, aſtringens, ſtipans, frigidam, craſſam: rarefaciens, digerens, attrahens, anodyna, hydrotica, vretica, calidam, tenuem

ſubſtantiam ſequuntur: aperiens, detergens, expurgans, cauſtica, calidam craſſam. Præter quæ multis etiam adeſt ſubſtantiæ ſimilitudo, vt in purgantibus, lac & ſemen generantibus facultatibus, quæ rectiùs in tertias reiiciuntur, vt quæ primas ſimul & ſecundas ſequuntur: qualis etiam ſarcotica calida attrahens, detergens, ſiccans: epulotica ſiccans, aſtringens: colletica ſiccans, cogens, & cætera, quæ ſuprà retulimus. In quibus exẽpla plura ſi requiris, ex libris ſimplicium ſequentibus quintum ſufficere poſsis.

Facultates quartæ. *Capit. 1. & 12. lib. 5. ſimp. & libr. 10. ſimpli.*

Magis etiam procedendo, ad particulares peruenitur facultates, quæ à partibus vocantur cephalica, cardiaca, ſtomatica, ſtomachica, hepatica, ſplenica, vel à morbis partiũ, iſchiadica, nephritica, podagrica, colica, pleuritica: vel ab effectis, bechica, λιθων θρυπτικὰ, id eſt, calculos comminuens, ſarcotica, colletica, epulotica, cathæretica, cathartica, carnem ſuper oſſa nuda creans, fœtum corrumpens, fœtum extrahens, ad chœradas diſcutiendas, ad epilepſiam, ſpaſmum, & alia propè infinita ſimiliter dicuntur. Tamen ſarcotica, colletica, epulotica, tertiæ dicuntur, lib. 6. comp. ph. gen. & aliæ ex tertiis inter quartas recenſeri eadem ratione poſſunt: vt lac, ſemen, menſes, vrinas, ſudores reſpicientia. Reuerà enim quędã horum ambigũt, &

vtri

vtriq; generi vicina ſunt. Ob id Auerrois. v. col. cap. vltim. tertiam & quartã in vnam miſcet. Alii quatuor hæc facultatum genera aliter diſtinguunt, vt primæ ſint calfactrix, refrigeratrix, humectatrix, ſiccatrix: ſecundæ, quæ primos effectus primarũ ſequuntur, vt vis aperiendi, claudendi, erodens, glutinatoria; tertiæ, quibus medicamenta vnam partẽ magis, quàm aliam reſpiciunt; quartæ ſunt à virtute & forma occulta ſeu ſpecifica, vt purgatrix, venena expellens. Quibus vreticam & hydroticam mirum eſt per hos adiungi. In quorum multis ſufficit dicere hoc hactenus calidum, frigidum, humidum, ſiccũ tenuium partiũ, vel craſſarum, amarũ, vel alio ſapore præditum. Hic enim certius medicamentorũ temperiem & facultatem declarat.

Sapor enim acerbus terreus, ob id frigid⁹, craſſæ ſubſtantiæ, refrigerat, craſſat, denſat, conſtringit, repellit in ſuperficie potius.

Auſterus illi temperamẽto & facultate in ipſo ſita, proximus eſt & inſipidus.

Acidus, aquoſus, frigidus, tenuis citra calorem, incîdit, tenuat, mordet, obſtructiones liberat, repurgat.

Dulcis, calidus modicè, coquit, maturat, laxat, rarefacit.

Oleoſus, aqueus & aëreus, humectat, laxat, mollit.

Salſus, terreus, calidus, hinc digerit, terget, illinc cogit, contrahit, denſat: vtroque ſiccat, & ſalſa à putredine vindicat.

Amarus, terreus, per aduſtionẽ tenuatus, calfacit, ſiccat, tenuat, terget, incîdit, expurgat, menſes mouet, craſſa expectorat, epilepticis prodeſt.

Acer, igneꝰ, calidus, tenuis, calfacit, tenuat, incîdit, trahit, digerit, purgat menſes, vrinas, ſudores mouet, vrit, exedit, liquat, cruſtã facit. Facultates autẽ à partibus nominatæ ſunt, non quòd omnibus partis, quã nomine deſignãt, affectibus conueniãt, nec quòd ita vni parti cõducãt, vt nihil aliis partibus proſint, ſed quia frequẽtiſsimè & magno cũ fructu ac potiſsimũ partẽ iuuant, à qua nomen ſunt mutuatæ: vt cephalicæ caput, oticæ aures, ophthalmicæ oculos, odõticæ dẽtes, ſtomaticæ os, ſtomachicę ſtomachũ, pleuriticę coſtas, hepaticę hepar, ſplenicę ſplenẽ, nephriticæ renes, arthriticæ articulos, iſchiadicæ, coxã, podagricæ pedes: & aliæ ſimili ratione.

Adhæc quæ medicamenta humores vel alterant, vel totius ſubſtantiæ ſimilitudine vacuant, id æqualiter in toto corpore præſtant. Ob hæc illis facultates illæ à partibus nominatæ ſunt miſcẽdæ, cùm in ipſis partibus humorẽ coquere, vel ab his vacuare volumus: vt oxymeli pituitam coquit, incîdit,

dit, tenuat, vacuat ex æquo in omnibus corporis partibus: cum pæonia verò aut bethonica coctum id valentiùs in capite præſtat: cum caparibus aut tamarice in liene: cum eupatorio in hepate. Quæ igitur capiti tota ſua ſubſtantia ſunt familiaria, vſu maiorum probata, & practicorum, quos vocant, ſunt ferè hæc.

CEPHALICA.

CALIDA SIMPLICIA.

Bethonica
Maiorana
Saluia vtraque
Ruta vtraque
Calaminthe vtraque
Satureia
Hyſſopus
Pulegium
Melilotus
Chamæmelum
Stœchas vtraque
Lauri folia & baccæ
Acorus verus
Pæonia vtraque: ſed mas potior fœmina
Ariſtolochia omnis
Cubebæ
Nux moſchata
Moſchus
Ambra
Colocynthis
Caſtorium.

FRIGIDA SIMPLICIA.

Roſa
Viola
Myrthi folia, flores baccæ
Salicis folia, flores
Nymphææ vtriuſq; flores
Caphura
Quę verò his ſunt frigidiora & narcotica, ſunt vſu perículoſa.
Hyoſcyami folia & flores & ſemen

Mand

Mandragoræ radicis cortex
Cicuta præſertim maior & cruda
Papauer, præſertim nigrum, & ex eo opiũ
Nymphææ folia recentia.

FRIGIDA COMPOSITA.

Electarium de gemmis
Aurea Alexandrina
Elect. δι ἀρωμάτων
Dia caſtoriu

Diambra
Pliris duplex
Aromaticum, roſatũ
Tinnitui auriũ oleũ balaninum, philoſophorum, euphorbij, laurinum proſunt.
Saccharum & mel
Roſatum,
Violatum,
Nymphæatum.
Dia morω̃n verò, & dia caryω̃n Phlegmõis oris cõueniũt.

PNEVMONICA, THORACICA, PLEVRITICA.

CALIDA SIMPLICIA.

Glycyrrhiza
Vuæ paſſæ
Amygdalæ dulces, & ex his oleum
Strobyli, id eſt, nuclei pinei
Piſtacia recentia
Dactyli
Auellanæ

Saccharum & mel
Hyſſopus, Praſium
Iris, Calaminthe
Origanum
Braſsica
Enula, Squilla
Radix maluæ & althææ
Crocus, Myrrha
Spica, Pulmo vulpis.
Agaricus.

FRIGIDA SIMPLICIA.

Hordeum
Lac vaccinum
Amylum
Semen bombacis & papaueris
Viola
Iuiubæ
Sebeſten
Pſyllium
Adiantum omne
Mora
Santala
Gummi acaciæ
Tragacantha.

CALIDA COMPOSITA.

Dia penidion
Dia hyſſopi
Dia piaſij
Dia θειων
Dia calaminthe
Dia iris
Linctus de pino, de ſquilla, de braſſica.

FRIGIDA COMPOSITA.

Dia penidion ſine ſpeciebus
Saccharum violatum
Dia tragacanthũ frigidum
Electarium reſumptiuum.

CARDIACA.

CALIDA SIMPLICIA.

Amomum
Cardamomum
Cinnamomum
Xylaloë
Cubebæ
Caryophyllum
Doronicum
Enula Campana
Bugloſſum vtrunq;
Ozimum
Polium
Roſmaris
Mentha
Meliſſophyllon
Cortex citri
Crocus
Moſchus
Ambra

FRIG

FRIGIDA SIMPLICIA.

Roſa
Viola
Nymphæa
Aurum
Argentum
Sapphyrus
Hyacinthus
Smaragdus
Vniones
Corallium
Ebur
Santala
Succinum, Caphura
Terra ſigillata
Belletzicæ myrob.
Os à corde cerui
Semen oxalidis
Sericum crudum

CALIDA COMPOSITA.

Diambra
Dia margariton calidum
Exhilarans Galeno adſcriptum
Electariũ de gẽmis
Confectio alkermes
Aromaticũ roſatum

FRIGIDA COMPOSITA.

Diarhodon ſine ſpeciebus
Saccharum roſatum & violatum
Syrupus roſatus & violatus
Dia margariton frigidum
Electariũ triũ ſantal.
Frigidi fruct⁹ cõditi
Trochiſci de bolo
trochiſci de caphura.

STOMACHICA, GASTRICA.

CALIDA SIMPLICIA.

Amomum
Cardamomum
Cinnamomum
Zingiber
Piper omne
Nux moſchata
Macis
Caryophyllum
Xylaloë

Xylaloë
Spica, Caſia
Cortex citri
Saluia
Mentha
Abſinthium
Maiorana
Aniſum
Cuminum
Maſtiche.

FRIGIDA SIMPLICIA.

Roſa, Viola
Malum granatum triplex
Cucumer
Cucurbita
Melones
Pyra
Cydonia & cæteri auſteri fructus
Portulaca
Lactuca.

CALIDA COMPOSITA.

Diacydonium Gal.
Diagalanga
Diacuminum
Dianiſum
Dia trion pipereon
Oleum cnici & piperum
Zingiber conditum
Cepulæ myrob. conditæ
Cortex citri cõditus
Aromaticũ roſatum
Elect. ſtomachicum.

FRIGIDA COMPOSITA.

Saccharum & ſyrup. roſatus, violatus
Cydonia, aut perſica, aut fructus alij auſteri conditi
Diaſantalon.

HEPATICA.

CALIDA SIMPLICIA.

Abſinthium præcipuè Ponticum

Schœnu anthos
Spica nardi
Cinnamomum
Calamus Aromaticus
Mala

Malabathrum
Aſarum, Apium
Fœniculus, Aniſum
Ammi, Daucus
Squilla
Cicerum decoctum
Eupatorium, id eſt, agrimonia
Chamædrys
Fumaria
Caſſutha
Amygdalæ amarę & dulces, & cætera ꝓpè amara & dulcia, quæ ipſum tamen prompte obſtruunt præter ſaccharum et vuas paſſas.

FRIGIDA SIMPLICIA.

Lichen, id eſt, hepatica
Intybus vterque
Cichorium omne, vt ſcariola, cicerbita, hieracium, chondrilla
Oxyacantha
Portulaca
Lactuca
Viola
Solanum
Semina quatuor frigida, maiora & minora quæ vocant.
Santala
Caphura
Ebur
Adiantum omne
Ruſcus & aſparagus media eſſe poſſunt: tenuitate tamen eſſentiæ obſtructiones liberant.

CALIDA COMPOSITA.

Roſata nouella
Antid. de aromatibus
Diarhodon abb. cũ ſpeciebus
Dianiſum
Diacyminum
Diacalaminthe
Dioſpoliticum
Trochiſci de rhabarbaro.

FRI

FRIGIDA COMPOSITA.
Diaſantalon
Ceratum ſantalinum
Diarhodum abb. ſine ſpeciebus
Saccharum roſatũ & violatum
Trochiſci de caphura.

SPLENICA.

CALIDA SIMPLICIA.
Thymus, Epithymus Græcorum & Arabum.
Geniſtæ flos
Cortex radicis eiuſdem & capparis
Cortex medius fraxini, & Sambuci
Scordium,
Chamædrys
Chamæpitys
Bugloſſum vtrunque
Rubia, Naſturtium
Aſarum, Calaminthe
Acorus
Agnus
Hammoniacum
Bdellium
Caſtorium, & ferè quę hepar reſpiciũt.

FRIGIDA SIMPLICIA.
Cortex radicis Tamaricis, & folia & fructus
Aſplenum, id eſt, ceterach
Adiantum omne
Intyba & Serides
Semina quatuor frigida, materia & parua.
Lacryma vitis & folia.

CALIDA COMPOSITA.
Diacalaminthe
Diacyminum
Acetum ſcillites
Dia hammoniacũ emplaſtrum.

FRIGIDA COMPOSITA.
Diaſantalon

S

Ceratum ſantalinum
Acetum, præſertim album, atque adeò deſtillatum, ſed id calidius eſt.
Oleum balaninum, id eſt, de ben, & de hamnoniaco, & ſimilibus; ad ſcirrhos lienis, vt ipſa balanus myrepſica, apta calidis addi poteſt.

NEPHRITICA, CYSTICA.

CALIDA SIMPLICIA.

Abrotanum
Eryngium
Eruca
Vrtica
Sarxiphagum
Lithoſpermum
Iuniperi baccæ
Radix Appij,
Ruſci
Aſparagi, Fœniculi
Dauci, & horum ſemina
Cubebæ, & propè quæ hepati & lieni calida conducunt, & vretica.

FRIGIDA SIMPLICIA.

Plantago vtraque
Nymphæa vtraque
Hordeum
Semen pſillij
Lactucæ, Portulacæ
Intyborum & Seridum
Papaueris albi,
Frigida ſemina magna, id eſt, Peponũ, & melopeponũ, Cucumeris, Cucurbitę, Citreoli quẽ vocãt.

CALIDA COMPOSITA.

Zingiber conditum
Oleum ſcorpionum
Emplaſtrum de baccis lauri.
Syrup. de duabus & quinque radicibus.
Oxymeli ſcilites.

FRIG

FRIGIDA COMPOSITA.

Ceratum ſantalinum
Syrup. nymphææ,
Violarum, & cætera propè quæ hepar & lienem refrigerant.

HYSTERICA.

CALIDA SIMPLICIA.

Arthemeſia
Sabina
Calaminthe
Origanum
Pulegium
Parthenium
Meliſſophyllum
Ariſtolochia vtraq;
Gentiana
Valeriana
Rubia
Ruta
Cinnamomum
Calamus Aromaticus
Schœnu-anthos
Spica
Myrrha
Opopanax
Moſchus
Ambra, & cętera propè renes calfacientia, & menſes mouentia.

FRIGIDA SIMPLICIA.

Corallium vtrunque
Nymphæa vtraque
Balauſtium
Galla
Polygonium vtrũq;
Semperuiuũ vtrunq;
Portulaca, & propè alia, quæ renes refrigerant, & menſes ſupprimunt.

CALIDA COMPOSITA.

Diacalaminthe
Dianiſum
Diambræ
Diaſatyrion
Tryphera magna ſine opio.
Oleum amygdalinũ vtrunq;, nardinum

Aromaticũ moſchatum
Oleum rutæ, croci, philoſophorum.

FRIGIDA COMPOSITA.

Diaſantalon
Ceratum ſantalinũ.

ARTHRITICA.

CALIDA SIMPLICIA.

Naſturtium, Sinapi
Chamædrys
Chamæpitys
Hermodactylus
Herba paralyſis phlomidum ſpecies
Scilla
Rhaphanus
Enula Campana
Origanum
Pulegium
Calaminthe
Porrum, Aſarum
Ruta, Acorus
Terebinthina
Myrrha
Opopanax
Bdellium, Hammoniacum
Sagapenum
Styrax, Galbanum
Euphorbium

Caſtorium

Caſsia nigra, Stercus vaccinũ, Panis calidus, Sapa, Oeſypus — admota em̃ ſunt anodyna.

FRIGIDA SIMPLICIA.

Acetum
Aqua roſarum
Myrti partes
Pſyllium
Bolus Armenia
Intyba & Serides
Lactuca
Semperuiuum vtrũque
Solanum
Opium

Hordei

Hordei cremor
Folia hyoſcyami parum calfacta.
Folia cicutæ paruæ torrefacta.

CALIDA COMPOSITA.

Oleum auellanarum & ſeminis aranciorũ
Oleum vulpinum
Oleum balaminum, id eſt de ben.
Oleum ex lapide gagate, & ſtyrace, & euphorbio.
Oleum laurinum, & ex nucleis ceraſorũ
Oleũ Philoſophorũ
Oxycroceum
Ceroneum
Diachylon
Diameliloton
Oxymeli ſcillites, & cætera quæ cerebrũ & neruoſas partes calfaciunt.

FRIGIDA COMPOSITA.

Oleum roſarum & de ranis.
Vnguentum populeum
Syrup. limonum, & cætera renes refrigerantia.
Oxycratum. i. poſca,

Quoniam purgatrix facultas inter quartas quoq; continetur, vt dictũ eſt, pauca de purgationis ratione, & ſingulos humores purgantibus medicamentis etiam hîc adſcribenda ſunt.

Purgatio eſt humorũ ſua qualitate moleſtorum vacuatio: ſiue enim hi calidiores, frigidiores, humidiores, ſicciores, aut per coniugationem harũ qualitatum à ſibi mediocri temperaméto receſſerint idoneo ad ſangui- *Gal. Apho. 2. lib. 1.*

nis probi conſtitutionem, ſiue aucti immodicè iuſtam ſibi proportionem ſanguini inculpato componendo neceſſariam ſupergreſſi ſint, ſemper qualitate ipſa moleſti videntur, ergo vacuandi: ſed priùs ad expulſionem apparati. *Aphori. 9. lib. 2.* Corpora enim cùm quiſpiam purgare volet, oportet fluida facere, hoc eſt, humores craſſos tenuare, lentos incidere, & tergere, et fluxiles reddere, ac meatus aperire, *Gal. ibid.* per quos facienda eſt vacuatio. Tunc autem *Aphor. 22. lib. 1.* concocta medicari, atq; mouere oportet nō cruda: quanquàm verò hæc propriè coctionem à natura in morbis ſalubribus factam loquātur: abuſiuè tamen humorū expellendorum apparationem prædictam Medici etiam coctionem appellant, fortè quòd craſſum dum eſt tenuatum, habile magis eſt, vt à natura coquente vertatur in alimentum, ſi quid in eo relictum erat benignū, reliquum ad expulſionem promptiorem ſecernatur. ſimiliter dum lentū eſt inciſum, & deterſum, & fluxile. Eadem ratione practici addūt bilem flauam eſſe coquendam, vt quanuis ad vacuandū ſit maximè habilis ob calidita tē, tenuitatem, leuitatem: tamen ne eius vis tam furioſa partibus noceat cōtinentibus, aut in quas trahitur, aut per quas excernitur refrigerantibus obtundēda eis videtur: quòd etiam hoc modo ſi quid in ea benignum ſuperſit,

à natu

à natura ſeparetur felicius, ac coquatur, ac minùs putrendo, quod prauum eſt miteſcat: ſuam fortè ſententiam ex his Galeni atque Hippoc. locis tuentes. Tertiana exquiſita quæ longiſsima eſt, ſeptenis circuitibus finitur, & ardentes die ſeptimo per criſes finiri ſolent, cocta à natura materia bilioſa, & expulſa. Chamæmelum ſanat febres bilioſas, & ex cutis denſitate natas, eaſq; percoctas.

Aph. 59. lib. 5.

Li. 3. ſimpli. c. 9.

Signa coctionis prauorum humorum in pleuritide per ſputum, in affectibus ventris inferioris per deiectiones, in febribus putridis & affectibus venoſi generis per vrinas colligit Hippoc. Galenus, in Aph. progno. criſibus, libris therapeuticis.

Humorem craſſum & lentum & flatulentum, & saniem acrem & mordacẽ in oculũ affluẽtem, & fluxionem à capite in pulmones, & laſsitudinem tenſiuam, & phlegmonôde, in libris de compoſitione pharmac. particular. coquit Galenus. Crocus & Myrrha ibidem coquere dicuntur humores prauos & præter naturam in pulmone & ſtomacho. Ergo morbi omnes, & materiæ omnes prauæ coqui à Medicis interdũ dicuntur abuſiuè: nã propriè à calore moderato in benignũ rei coquẽtis alimẽtũ verſio eſt coctio: quæ etiã in morbis ſanguineis fieri videtur, dum pus ex ſanguine in phlegmo-

ne fit à calore etiam natiuo, & hypoſtaſis in vrinis per febres: ſed ea eſt imperfecta, cùm à ſolo calore natiuo non fiat, verum etiam ab eo qui præter naturam eſt, putrefactio addatur.

Lib. 6. ſimpli. in anchuſa. Quid quòd bilis flaua ſeipſa interdũ multò craſſior efficitur, dũ vitellina, æruginoſa, iſatôdes euadit? An non tunc apparanda expulſioni eſt? Aut cur Galenus extenuãdis & tergendis humoribus biliofis anchuſam onocleam ſubamaram ſufficere affirmat? Afferrem Actuarium bilem coquere zulapiis quibuſdam in purgantibus bilem, niſi fæcẽ Arabicam reſipere ipſum vellẽ mox audire.

Medicamenta igitur purgantia humorẽ ſibi familiarem tota ſua ſubſtantia trahunt ſumpta, & quod magis mireris, admota horum quædam. Bilem enim flauam vacuant.

CHOLAGOGA.

Aloẽ
Abſinthium
Scammonium
Fumaria Dioſcorid.
Thlaſpis ſemen
Seſamoides vtrunque
Cucumer agreſtis
Pepli & Peplidos ſemen
Sambuci & Ebuli folia, & ſemina
Colocynthidis fructus ſiccus
Empetrum & Polypodium eidem.
Addunt cum Arabi-

bu

bus recentiores,
Mannam, ſeu Mel aërium
Tamar Indos
Myrobalanos, præſertim flauas

Caſsiam fiſtulam
Rha barbarum
Rosas, p̃cipuè dictas vulgò incarnatas
Violas nigras ſeu purpureas.

BILEM ATRAM.

Epithymum
Pulegium
Tragoriganum
Parthenium
Armenius lapis
Centaurium minus
Elleborus niger, ſed hic deiectione, vt albus vomitu.

Addunt iidem,
Lapidem Armenium lotum Alex. Trall.
Lapidem ſtellatum ſeu Cyaneum, vulgò lapidem laxuli
Sennam
Eſulam.

Cap. 5. Li. 2. ſimpli.

PHLEGMAGOGA.

PITVITAM.

Cnici ſemen
Coccum gnidium
Hypophaes, Galenus libro 1. fat. nat.
Lathyris & Tithymallus omnis
Cucumeris ſylueſtris radicis cortex
Styrax pinguis & flauus
Daphnoides,

Ricinus
Scammonium,
Chamælæa
Thymelæa,
Sambucus
Ebulus,
Colocynthis
Elleborus vterque
Polipodium Dioſcorid.
Addunt cum Arabi-

bus recentiores,	Sagapenum
Turbith	Opopanax
Hermodactylos	Euphorbium.
Sarcocollam	

HYDRAGOGA. AQVAS DVCENTIA.

Granum gnidiũ, etiã phlegmagωgũ Galeno	1. facul. natur.
	Ricinus,
	Lactuca ſylueſtris
Lib. th. ad Piſon. Aes vſtum, & lotum, æris flos, æris ſquama.	Tripolij, & Hemerocallis radix
	Sambucus,
Chamædrys,	Ebulus
Chamæleon, Gal. li.	Tithymallorũ gña.

PITVITAM ET AQVAS.

Squama æris	Chamælæa, etiam bilem.
Euphorbium	

Ex his patet, quædam etiam plures humores trahere, vel ob actionis vehementiam, vel ob diuerſas in toto ipſo ſubſtantias diuerſas. Nam trahunt.

FLAVAM ET ATRAM BILEM.

Veratrum nigrum, quod etiã phlegmagωgum quibuſdam eſt.

Fumaria.

BILEM VTRANQVE ET PITVITAM.

Peplium	Polypodium.

BILEM ET PITVITAM.

Colocynthis
Elleborus albus
Tithymallus
Elaterium
Agaricus
Ariſtolochiæ, Clematidis fructus ſiccus.
Thymus
Ciclamini radix
Chamæpitys
Empetron eadem, & præter hæc aquas Dioſc. & Galen.

Sanguinem purgari tradunt porrorū capitatorū ſucco mercuriali, viola alba, ſyluestri malua, ſaluia, veratro albo, quod & bilē vacuat: nō quòd illa ſanguinē foras trahant, ſed ꝙ vel ipſum ab humoribus corruptis expurgēt (qua ratiōe omnia propè purgātia medicamēta dici queūt ſanguinē purgare) vel quòd actionis vehementia ipſum trahūt in hypercatharſi: vel quòd ipſum tenuatum calfactū ad venarū exitus promoueāt: qualia quæ ſumpta hæmorrhoidas promouēt, menſes cient, vrinas cruētas excitant: hæmagogum inde dictū medicamentū, vt cicer, præſertim agreſte, & alia multa Galeno in ſimplicibus. Quæ enim herba corpori admota per poros ſanguine educto homines necabat, cognoſci deſiit magno mortaliū cōmodo. Recipimus ergo medicamenta facultate quadā natiua conuenientē ſibi ſuccum trahere, quomodo partes tam animalium quàm plantarū ſingulæ alimentū tota *Lib. 1. fac. nat. & li. theriaces ad Piſon. & lib. de nat. hu.*

lib. ... ſubiſt

ſubſtantia ſibi familiare, & amicum, & conueniens trahunt: & magnes ferrum, & electrum, id eſt, ſuccinum, paleam, & alia huiuſmodi à natiua quadam facultate conuenientis attractrice.

Admiratione eadem dignum eſt, feras venenoſas cùm corporibus ſuis noſtro ſint inimicæ, & tam ſubitò nos perimant, morſibus à ſe factis ſuccurrere & ſolas hominem à tali periculo vindicare: quòd ſcilicet ſimile retrahat ad ſe ſibi ſimile, ſuamq; ſubſtantiam in ſe reuocet. Quapropter à crocodilo læſis, ipſius adeps vulneri impoſitus, ſummo eſt præſidio.

Gal. in theriaca ad Piſonem.

Morſus muris aranei etiam lethalis ſanatio, citra dolorem fit mure ipſo trito & impoſito. Morſus viperæ ipſa vipera trita & impoſita ſanat: & theriaca ipſa impoſita, atque etiam ſumpta, aliarum etiam ferarum omnium venenatorum morſibus efficax.

Huc pertinet nonnullorum natiua quædam totius ſubſtantiæ ſocietas, ex qua ſi iungantur, & iuncta ſeruentur, vis quædam mira conſurget. id quod maiorum experientia longa probatum pro experto & certo recipimus. Ob id compoſita medicamenta vſurpamus, quæ à prioribus Medicis iisq; inſignibus vehementer commendata fuerunt: neque negligimus, quæ recentiores experientia longa comprobarunt. Quid

Quid quòd alexipharmaca quædam ſic venena trahunt ſumpta, ſi ſumantur, aut admoueantur ictui vel morſui venenoſo, vt venenum ipſis inſidens videas. *Libr. 5. cõ. ph. p.*

Nec ſolùm venena trahũt, ſed plurima etiã aculeos & ſpicula indolenter è corporibus noſtris extrahunt, quæ nulla vi noſtra educere antè licebat.

Vt autem rebus quibuſdam magna inter ſe eſt cognatio, naturarumque ſimilitudo (quod præter dicta generationes quoque animalium, & inſitiones plantarum oſtendũt, vt Hippocrates docet lib. de natura hominis) ob quam hoc illud trahit, hoc illud non lædit: vt euphorbium ventrem ouium ſolùm non erodit, vt in eo ſeruari poſsit, qualiter in folliculo ſuo bilis: ita aliis odium eſt manifeſtum non modò animalibus inter ſe, ſed etiam plantis inter ſe, & plantis & animalibus in homines, & in certas quaſdã hominum partes, aut partium affectus. *Lib. 9. cõ. ph. p.*

Braſsica & hedera, viti & ebrietati aduerſantur.

Allium magneti affrictum, & oleum ſuccino, attractionem horum peruertunt, & ille ferrum abigit, hoc paleas etiam oleo imbutas. *Lib. the. ad Piſon. & initio c. ph. 8.*

Cantharides veſicam peculiariter & ſolam afficiunt.

Lepus

Lepus marinus pulmones ſolos ex omnibus animalis partibus vlcerat.

Cicuta homines occidit, ſturnos nutrit, nec vim lethalem in his exercet.

Veratrum homines corrumpit, coturnicum cibus eſt.

Amphisbænam animal biceps ſi grauida fuerit ſupergreſſa malè abortit.

Stellio ſcorpiones viſos ſubſtringit, & ita perimit.

Baſilicus belua ſubflaua triplici frontis apice munita, viſus etiam ſolùm, aut ſibilo auditus, homines necat: ipſam autem beluã mortuam ſi quod animal attigerit, ſubitò moritur. Ob id omne aliorum animalium genus propinquitatem ipſius deuitat.

Vſta murium capita, & ex melle illita alo-
Libr. the. peciam curare poſſunt. Capita apum &
ad Piſon. muſcarum vſta alij ſimiliter adhibent eo-
Ibidem. dem ſucceſſu. Stercus murium cum aceto
Ibidem. illitum idem poteſt.
Libr. 11. Viperæ pellis in puluerem redacta, impo-
ſimp. ſita alopeciis, pilos mirificè regenerat.
Libr. 1. cõ. Caput leporis vſtũ cũ adipe vrſino illitũ.
ph. p. & Hedera, braſsica, rhaphanus naturali facul-
Plin. tate ebrietati reſiſtũt, & viribus, vt dixi, ſunt
Ibidem. inimica, vt ſi circum ſe ferantur, diffugiant.
Li. 6, ſim- Palmulæ proprietate quadam capitis do-
pli. lorem faciunt.

Pæon

Pæoniæ præſertim maris radix recens collo appenſa, contactu carnis calfacta, olfacta, continuò epilepſiam ſanat: huius tamen rationem reddit Gal. ibidem.

Cameli aut muſtellæ cerebrum ſiccum ex aceto potum epilepticis medetur. *Lib. th. ad Piſon.*

Caſtoris teſticuli poti, conuulſioni remedio ſunt. *Ibidem.*

Hirundinis cerebrum ex melle illitum ad ſuffuſiones facit. *Lib. th. ad Piſo.*

Fel hyænæ illitum ſuffuſionem diſcutit, viſum acuit. *Ibidem.*

Aſpidis exuuium tritum & illitũ ex melle, viſum facit acutiſsimum. *Ibidem.*

Accipiter in vnguento ſuſino coctus hebeti viſui medetur. *Ibidem.*

Cantharus, id eſt, ſcarabeus oleo incoctus, auri inſtillatus eius dolores ſanat. *Ibidem.*

Stercus canũ ſolis oſsibus biduo paſtorũ, ob id durum, albũ, neq; grauiter olens, optimum eſt in cruſtis oris, & anginis: ſtrennè enim iuuat, nec vllam habet inſuauitatem. Eoq; ſiccato, leuigato p. cribrũ medicinale creto, Muſa Medicus plurimũ vſus eſt, cuius teſtimonium maximi facit Galenus: additq; hoc medicamento ſe nullum nouiſſe valentius, neque in anginis, neque in pariſthmiorum phlegmone, aut tonſillarum magna adeò, vt ſuffocationis ſit periculum. *Libr. 10. ſimpl.*

Item

Item in dyſenteriis, & ſummè inueteratis vlceribus & ſummè malignis. Idem digerit & deſiccat alios affectus. Quod experientia longa & ipſe, & eo priores Medici probauerunt ad anginam quidem miſtum aliis huic affectui cõuenientibus: ad dyſenterias verò cum lacte probè cocto poſtea per calculos ignitos vel ferrum candens vſtulato.

Lib. 10. ſimpli. Stercus pueri triduo nutriti lupinis dulcibus, aut gallinis, perdicibus ex aqua, aut tenui iure probè coctis, pane bene cocto cum ſale pauco, & fermento, & vino vetere tanto, quantum perfectè poſsit coquere, ipſo die tertio primum acceptum, ſiccatum, lęuigatum, cum melle attico illitum (inſufflatũ Gatinaria) ſtatim ſanat gutturis phlegmonas ſine venæ ſectione: cuius experientiam certiſsimam ſæpe vidit Gal.

Alexãder Aph. initio prob. Hæmodiam, id eſt, dentium ſtuporem ab acidis & acerbis & auſteris natum, vt lib. de optima ſecta, portulaca eſu ſanat, cauſa eius effecti nobis incognita: huius tamen cauſam reddit Galen. libr. 6. ſimpl. & Ariſt. prob. 38. ſect. primæ.

Libr. the. ad Piſ. Ceruinum cornu, aut bouis aſtragalus vſtã, cum vino trita, denti vacillanti circunlita eum confirmant.

Ibidem. Veruecis cerebrum ex melle illitum infantium dentitioni vtiliſsimum. Idem prę-

ſtat

ſtat mel & butyrum, gingiuas tamen tenuãdo, Gal. lib. 10. ſimp. Item & cerebrum leporis cum capite toto elixum, lib. 11. ſimpli.

Coctionem ventriculi iuuare, & ſtomachicum eſſe ventrem mergi, vel elixum, vel ſiccatum & ſumptum, & tunicam interiorẽ ventriculi gallinarum ſiccatam & potã, falſum eſt expertus Galenus: tamen in ea promiſsione vana etiam hodie perſeuerant, qui principes Medici habentur. *Li. 11. ſimplic.*

Iaſpis virens os ventriculi adhæſu re vera iuuat proprietate quadam. *Lib. 9. ſimplic.*

Aſtragalus bouis vſtus cum lacte potus lumbricos rotundos educit. *Lib. th. ad Piſ.*

Vaccini lactis potus dyſentericos iuuat. *Ibidem.*

Hepar lupi hepaticos tota ſubſtantia iuuare ſufficienter ſe expertum dicit Gal. libr. 8. comp. ph. part. & hodie hepatis eius ſiccati puluerem cum vino albo dant hydropicis, tanquàm ſecretum aliquod remedium. Id tamen hepar lupi miſtum medicamento hepatico (quod ex eupatorio fit) minimo id efficacius reddidit. Dabat autem Galenus læuigati hepatis lupini drachmam vnam cum vino dulci, vt thereo Cretico, vel mulſo protropo, id eſt, quod defluit antequàm vuę calcẽtur. Nam id gratum hepati, quia ipſum nutrire poteſt, ac medium eſt inter calidum & frigidum. Si verò febris adſit, datur cum *Li. 11. ſimplic.* *Lib. 8. cõ. ph. part.*

aqua calida,aut ſucco ſereos, vel ſimili.

Aſclepi. a-pud Gale. lib. 8. cõp. ph. part. Caro trium κοχλίων, id eſt, cochlearum, multum tuſa cum vini nigri cyathis tribus calfacta, pota, hydropicos tota ſubſtantia non vna aut altera qualitate iuuat.

Lib. th. ad Piſon. Affecto iecori eupatorios herba ſtrenuè auxiliatur: id autem quia aſtringendo hepar roborat, & tenuitate eſſentiæ, ac incidendo & tergendo citra calorem manifeſtum obſtructiones eius liberat. Piſtacia hepati obſtructo conferunt.

Lib. 2. ali-ment. *Libr. 8. cõ. ph. part.* Vua paſſa tota ſubſtantia eſt familiaris hepati, vt alimenta omnia cum nutriendo corpore habent proprietatem quandam ſecundum totam ipſorum ſubſtantiam.

Lib. th. ad Piſon. Stercus bubulum aridum vſtũ tribus cochlearibus potum hydropicos iuuat.

Ibidem. Lumbrici terræ, quæ γῆς ἔντερα, id eſt, terræ inteſtina vocat, Gale. ex melicrato poti icterum purgatione mox liberant.

COLICA.

Libr. 10. ſimplic. Stercus lupi oſsibus paſti, ob id albidius, ſupra frutices, vepres, herbas altiores prima æſtate repertum non in terra: potum cum pauco ſale aut pipere, aut alio ſimili, ex vino albo tenui, vel aqua, & (quod mireris) ad λαγῶνας, id eſt, ilia appenſum dolores co

licos

licos citra phlegmonem perſanat, aut ſaltem plurimum mulcet, & his ita præcauet, vt nõ redeant: vel ſi redeant, tardiùs & mitiores multò redeunt, etiam ſi ipſum ſtercus teratur cum oſsibus deuorati animalis non præmanſis nec concoctis. Appendendum verò vinculo & cingulo ex lana ouis à lupo mactatæ, vel ex pelle ceruina, vel quauis alia materia. Vmbilico infantis inter telas conſuto & appenſo ventri idem hodie tribuitur, & certiſsimum affirmari audio.

κορύδαλος vel κόρυδος ὀπτὸς, id eſt, galerita aſſata vel elixa, ſi aſsiduè edatur cũ iure, colicos ſepe plurimum iuuare expertus eſt Gal. Hæc auis puſilla, in capite gerit ceu galerum ex pilis erectis natum, nobis ob iter plerunq; obuia. Marcellus Empiricus hupupam accipit, quòd apicem in capite gerat, pauonum modo, vt Dioſcorides ait in corydalo, cui κοιλιακῶς opinor mendosè pro κωλικῶς iuuare ſcribitur: ſed hupupa οὐκ ἐστὶν ὀρνίθιον μικρὸν, id eſt, auicula parua, quantã Dioſc. & Gal. corydalon affirmãt. Vires eaſdẽ ad colicos dolores & nephriticos tribuũt periti, & probatiſsimas pulueri auiculę nobis frequentis (quam vulgus meſenguã vocat) *Galen. in iber. ad Piſ. et lib. II. ſimpli.*

Stercus gallinæ cum œnomelite vel aceto, vel vino aqua diluto, colicum dolorem diuturnum ſanat. *Libr. 10. ſimplic.*

SPLENICA.

Lib. th. ad Piſo. Aſtragalus bouis vſtus ex oxymelite potus lienem abſumit.

Ibidem. Myrobalanus ipſa ſplenem iuuat.

Aſplenium, capparis, tamarix tota ſubſtãtia familiares lieni plantę ipſum iuuant, & liquant, & abſumunt tumentẽ: quin vſu multo aſplenium ipſum conſumit omnino.

NEPHRITICA.

Ibidem. Sarxiphagon & betonica renes iuuant, vt alia aliarum partium propria medicamenta.

CYSTICA.

Ibidem. Scorpius aſſus cum pane comeſtus, veſicæ calculos conterit: & lumbrici terræ ex vino ſumpti, & murium ſtercus potum.

Ibidem. Veſica caprina aut ouilla cremata, ex poſca pota: aut leporis teſticulus ex vino odoro coctus, potus his qui vrinam inuiti reddunt, benefacit.

Lib. 9. cõ. ph. parti. in fine.

VENEREA.

Lib. th. ad Piſo. Renes ſcincorum poti, pudenda intendere creduntur.

Libr. 11. ſimplic. Bouis aſtragalus vſtus, tritus, potus mediocriter venereus eſt.

ART

ARTHRITICA.

Caput milui ſine plumis vſtum cũ aqua, quantum tribus digitis capi poteſt, podagri cis auxiliatur. *Lib. th. ad Piſ.*

Lumbrici terrę cum roſaceo cerato illiti, podagricorum inflammationibus conueniunt.

Erinacei terreſtris caro ſiccata, pota elephanticis, cacheċtis, conuulſioni obnoxiis, nephriticis, anaſarcicis auxiliatur: quia valeter digerit, & ſiccat. *Libr. XI. ſimplic.*

Muſtelæ caro ſiccata, pota, epilepticos iuuat eadem ratione. *Ibidem.*

Elurorum ſalitorum caro trita palos & ſpicula extrahit, tanquã trahẽdi vim habeat.

Myacum, id eſt mutulorum caro morſibus canum medetur.

Cochlearum caro pertrita valenter ſiccat etiam hydropicos: & muccus ex ipſis haud ita pridem captis ſtylo confixis emanans cũ thure vel myrrha, vel aloë, vel quibuſdam horum, vel omnibus ad cerati craſsitiẽ coaċtus aures purulentas deſiccat: & fronti affixus, oculorum fluxiones.

Cochleæ cum teſtis tuſæ palos extrahũt, & menſes ſiſtunt. Caro ipſius ſola vulneri etiam neruorum impoſita ſola pulchrè glutinat, & ſine phlegmone in homine etiã duro & agreſti addita farina volatili, & ſi

vis,thure,myrrha,reſina fricta: hæc initio libri vndecimi ſimplicium. Horum tamen cauſa quædam reddi poteſt, quòd ſcilicet digerant,ſiccent,trahant calore.

Lignum Gaiaci (quod vocant) ſcabiem Hiſpanam tota ſua ſubſtantia ſanare quibuſdam videtur,cùm tamen in eo ſapor ſit amarus & acer, non inualidus: vnde vim habet incidendi, tenuandi, tergendi, & purgandi, per quas facultates vacuat vrinis,ſudore,vomitu,deiectione,inſenſili tranſpiratu, putrē ex contagione materiam: ſæpe tantum ſpirituoſam, cùm recens eſt contagio, nec vehemens, & ſpiritus affici contumaces: ſæpe ſimul etiam humidam, cùm in vaſa ipſa & corpus mali labes iam graſſatur. Cui corruptelæ niſi occurratur per alterantia & vacuantia, etiam in partes ſolidas impetus fit, easq; putredo occupat,ferro ſepe & cauterio tantùm curabilis: quomodo ex diariis in affici promptis tranſitus fit in putridas, ac interdum in hecticas febres, nunquam ſi abſolutæ ſint, curabiles. Neque victus tenuis & tenuans,catapotia Aegidiana, aut illitus ex argento viuo, ſuffitus ex cinnabari factitia, vel herbarum digerentium & tenuantium decocto (quæ ſunt alia hodie conſuetiſsima mali huius remedia) ratione alia quàm corruptæ huius, materiæ totius vacuatione.

luem

luem iſtam perſanant.

Taurini cornu raſura cum aqua pota ſanguinis eruptionem cohibet. *Lib. th. ad Piſon.*

Μηροὶ, id eſt, femora vſta idem præſtant, & aluum ſolutam ſæpe ſiſtunt. *Ibidem.* *Ibidem.*

Hippopotami cutis vſta, læuigata, ex aqua corpori admota panos digerit. *Ibidem.* *Libr. II. ſimpli.*

Adeps anſeris & cerui medulla ex roſaceo phlegmonæ medetur, & dolorem mitigat.

Cinis cancri fluuiatilis ſubſtantiæ proprietate mirabilis in morſu canis rabidi: & alyſſon herba antè dicta, libro ſexto ſimplicium.

Ex his patet à partibus animalium quibuſdam morbos quoſdam curari: quin ipſa etiam tota eorum corpora affectibus quibuſdam auxiliantur. Cancer enim fluuiatilis tritus illituſque ſpicula & ſurculos extrahit, quod etiam carni ſiluri piſcis ſaliti tribuit Dioſcorides & capiti ſaurarum trito Galenus libro vndecimo ſimplicium, & aliis præterea multis hanc trahendi facultatem vterque certam adſcribit. Sunt enim medicamenta partibus quibuſdam amica, alia iiſdem inimica, alia his atque illis affectibus idonea, vt abundè docuimus. Ne mireris igi- *Lib. I. cō. ph. gen.* *Lib. th. ad Piſon.*

tur, partes viperæ medias theriacæ impoſitas, vim illi efficacem tribuere ad reſiſtendũ morſibus viperæ, & elephantiæ, & aliis permultis affectibus. Adde quòd quædã ſimplicia medicamenta ex tota ipſorum ſubſtantia vnam quandam & ſimplicẽ habent virtutem, cuiuſmodi ferè ſunt prædicta. Alia mixtam in tota ſua ſubſtantia facultatem habent, & duplici actione funguntur, tam manifeſtè ſæpe, vt etiam quàm maximè contraria ab eis in corpore fieri videamus: atque id miraculum eſſe videntibus apparet, & inopinabile quibuſdam audientibus ac impoſſibile putatur, niſi viderint.

Lapathi enim folia ventrem cient, ſemen aſſumptum ſtringit.

Ibidem. Braſsicę, lentium, oſtreorum, oſtracodermorum omnium, & gallorum vetulorum ius & decoctum ſumptum, aluum ſoluit: ipſum autem ſingulorum corpus ſumptum ventrem comprimit.

Ibidẽ. & li. 1. alim.

Libr. 11. ſimpl. Gallinarum ius ſimplex aluum ſiſtit: gallorum ius cum ſale prolixiſsimè coctorum ſubducit.

Lib. th. ad Piſon. Aloë & ſquamma æris ſupercreſcentes vlcerũ carnes aſtringũt, & humores ſub his natos ſubinde ſiccant: aſſumpta autem per os, corpus totum purgant: quia nihil eſt, quod ſumptum & admotum vires habeat eaſdem.

Lib. 3. tẽperament.

Serum

Serum lactis potum aluum ſoluit, caſeus ſumptus ipſam cohibet.

Proximum autem miraculo eſt trifolium herba hyacintho ſimilis, quando vere flores emittit, & ſemen habet κνίκῳ ἀγρίᾳ ſimile, hæc enim decocta multũ, & morſibus phalangij aut viperæ ex aquæ fotu admota ipſis medetur, & dolores ſtatim ſedat. Eodem verò fotu in alio nõ morſo parti ſanæ ſenſum ſimilem, & dolores ſimiles his quos morſus inuehit, omnes excitat: morſus itaque ſanat, & ferarum modo partem affligit.

Quis omnia hæc non modò cognoſcenda Medico, ſed etiam admiranda non iudicat? Neque ſolùm animalibus ipſis inter ſe, & ipſorum partibus quibuſdam & plantis & metallicis quibuſdam ſecum, aut cum aliis magna eſt naturæ ſocietas aut contrarietas: ſed quod etiam ſaxeus admiretur, ſonis ipſis aut corporibus ſonoris inter ſe tanta eſt cognatio, vt ſibi ſimilibus delectari videãtur: fide enim teſtudinis quauis, quo voles modo attemperata, ſi correſpondẽtem ei in teſtitudine altera ipſe attemperas, intendendo & remittendo, cùm ſonum edet ſimilem ſono alterius tibi antea non audito, altera illa velut exultans concutitur, tanquam ſimili ſuæ attemperaturæ ſono gaudens harmoniaq́;. Eam verò ipſius concuſſionem feſtu-

ca tenuis illi antè impoſita apertè declarabit. Multò maiora his miracula Deus optimus maximus etiam in hac rerum mundanarum fæce excitauit, quorum fidem certiſsimam experientia quotidiana perficit, qua ſola percipiuntur, quæ totius ſubſtantiæ ſimi-

Lib. 6 ſim pli. in alyſſo et alibi.

litudine aliquid perficiunt, nullaq; methodo planè conſtant, nec ratione actio illa inueſtigari poteſt, quanuis in quibuſdam reddere conetur Galenus: vt in pæonia & alyſſo vim ſiccandi & digerendi inſignem tribuit, quibus ad curandam ſpumam opus eſt, ſed ſumptum alyſſum etiam agit & ſanat rabidum ipſum canem & hominem.

Hæc fuſiùs tractare poteram, & collocupletare remediis propè infinitis tota ſubſtantia operantibus, quæ partim ab aliis ſcribuntur veteribus, partim à neotericis & practicis, partim hodie in vſu ſunt frequentiſsimo ruſticorum, niſi libri magnitudinē immodicam fuiſſem veritus. Adde quòd non ſtatueram librum ſubſtituere de his quæ proprietate ſubſtantiæ totius quid agunt, quem

Libr. II. ſimplic. in cancro fluuiali.

Galenus aliquoties eſt pollicitus: an verò eum præſtiterit, ignoratur: nondum tamen inter eius opera comparet. Id aliquando aut mihi aut alteri latius fundere licebit & elegantius maximo mortalium emolumento. Nam illa & celerius & multò certius quod

poſſunt

poſſunt præſtant, quàm quæ qualitatibus manifeſtis agunt, neque tanta egent aliorum ſimplicium miſtione, per quæ meliùs agant, aut ſine quibus non agant, aut per quæ conſeruentur. Licet eorum quædam aliqua ex his poſtulent, vt cancrorum fluuialium cinis morſum canis rabidi cum thure & gentiana præſtãtius multò curat, quàm per ſe & ſolus: ne putes cum quibuſdam eâ ſi miſcentur, vim ſuam perdere. *Libr. 11. ſimpl.*

Medicamenta hæc, quæ ſecundum aliquam totius ſubſtantiæ proprietatem agunt aliquid, ſiue ſumpta, ſiue admota, ſiue etiam appenſa, experientia ſola ſunt inuenta, & eadem probanda, an id præſtent, quod ipſis tribuitur.

Horum tamen nõ paucorum ratio quædam reddi poſsit, vt quòd omnia facultate incidenti prædita olfactu vel potu iuuant epilepticos: qua ratione pæonia his ſalubris, quæ tota ſubſtantia id facere aliis dicitur: item portulacæ hæmodiam ab acidis, acerbis, auſteris natam curantis, cauſa incognita Aphrodiſeo initio problematũ, declaratur, Ariſtot. ſect. 1. probl. 38. & Galen. lib. 6. ſimplic. & lib. de opt. ſecta. His probatis fides eſt habenda: non autem incantationibus verboſis, nec vocibus barbaris, quas præſtigiatores vſurpare conſueuerunt. *Libr. 10. ſimplic. in ſang. ve- ſpertilionis.* *Li. 1. ſimp.*

MET

METHODVS COMPONENDI IN QVATVOR CONSISTIT.

PArtem operis hoc libro ſecūdo inſtituti tertiam aggrediamur,& doceamus,in quibus componendi medicamenta ratio conſiſtit. Ea verò vt reliquorum componendorum in tribus potiſsimùm verſatur, rerum ſcilicet miſcendarum delectu,earundem quantitate, & forma compoſiti futura. Quæ tria etiam in quouis medicamento tam compoſito quàm ſimplici ſumendo, aut admouendo obſeruanda ſunt. Deligitur enim hoc vel illud medicamentum, verbi gratia, purgatorium,& datur hac vel illa quantitate,& forma vel catapotiorum, vel potionis, vel alia, quæ ægro gratior, & fini propoſito aptior fuerit.

Qualitas, quātitas, tēpus cauſarum ſalubriū, ca. 85. artis medicæ, et alibi paſſim.

Porrò miſcendæ res compoſito medicamento deligendæ ſunt, quæ plurimæ quatuor. Hæ quę affectum præter naturam, hoc eſt morbū, morbi cauſam, ſymptomata abigant, aliæ, ſine quibus priores affectum abigere nequeant: aliæ tertiò, per quas meliùs primæ affectum tollāt: poſtremo etiam miſcendæ, quæ dictas tres miſcendorum differentias foueant, & diu integras ſeruent. Ad hæc quatuor referendi ſunt ſcopi omnes cōponendorum medicamentorum, ſiue ipſa

vnic

vnicum habent effectum, ſiue multiplex, vt theriaca, in qua multæ ſunt particulares compoſitiones, ſingulæ affectibus quibuſdam peculiariter efficaces. Quæ quatuor, omnibus inſunt aliquid efficientibus: ob id in ſingulis corporis inſtrumentis, id eſt, partibus actionem aliquam edentibus, à Galeno inquiruntur in lib. de vſu partium, vt in oculo viſionis inſtrumento, humor cryſtallinus eſt primaria viſionis cauſa, cæteræ oculi particulæ ſunt, aut ſine quibus viſio non fiat, aut per quas meliùs fiat, aut à quibus cæteræ conſeruentur. Pretioſiora verò diuitibus, viliora pauperibus deligenda, vt pòſt multis ex Galeno exemplis cognoſces.

Veruntamen vt in noſtri corporis inſtrumentis particulæ multæ vſum eundem ſæpe præbent generalem, vt oculum vena, arteria, neruus, & quæ ipſum ambiunt oſſa, conſeruant, alia tamen atq; alia ratione (Nam vena ipſum nutrit ſanguine, quem defert, arteria etiam caloris in eo natiui temperiem ſeruat: neruus motum dat voluntarium muſculis: & tactus ſenſum, etiam oculi tunicis ad dignotionem triſtantium: oſſa ipſa ſuperciliorum, pomorum, zygomatis, naſi à foris occurſantibus tuentur) vt lib. de vſu partium docetur. Sic in medicamentis compoſitis multa ſæpe ſimplicia idem, vt videri poteſt

cuip

cuipiam, pollentia miſcentur: ſed tamen quæ particulatim nonnihil differant viribus, vel ſaltem maioris & minoris ratione diuerſa ſunt. Adhæc vt idem polleant, hoc vni parti eſt familiare, illud alteri. Sed de his poſteà fuſius. Contrà in noſtris organis pars vna interdum ſubit vſum duorum, vel trium, vel etiam quatuor ſimul rationem, vt linguæ tunica per ſe ſapores diſcernit, ſenſus in ea guſtatorius, aut potius animalis in ea ſpiritus eſt, ſine quo non diſcerneret, niſi etiam ab ipſo potiſsimum diſcerni contendas.

Eius tunicæ raritas eſt, per quam meliùs humores ſapore præditi in ipſam tunicam recipiuntur. Eodem pertinet tunicæ huius puritas, vt nec bile, nec pituita multa craſſa, nec alio humore præſertim ſaporem aliquem inſignem (qualis eſt ſalſus, amarus) ſortito imbuta & tecta occurſum & penetrationem rei guſtandæ prohibeat. Senſus autem guſtatus & tactus eadem tunica ſeruatur, quo vitat calidiora, frigidiora & cætera noxia, excipit dulcia & ſibi familiaria.

Eodem plerunque modo in medicamento vno ſimplici hi quatuor ſcopi inueniuntur, vt in caſia per ſe data: interdum in duobus, vt in rha barbaro cum terebinthina: nonnunquàm in tribus, vt cùm prædicto panis azymus additur: eſt quando in quatuor ſimul

ſimul miſtis, verbi gratia, in tetrapharmaco, vt ſingula vnicum habeant ſcopum.

Cùm igitur medicamenta compoſita fiant omnino præſtantiſsima, tum ob ſimplicium quę iniiciuntur probitatem, tum ob miſtorum virtutis proportionem, magna vtriuſq; habenda eſt ratio: non negle*c*ta interim forma compoſiti, quæ quantam vim habeat, poſtea dicemus. Vnũquodq; autem eſt præſtantiſsimũ, quod proprium generis ſui odorem & ſaporem habet valẽtiſsimum, vt de croco, caſia, cinnamomo, ſtyrace, & cæteris in theriace, & paſsim in aliis compoſitis obiter admonebimus. Proinde optima quæque à medicinalis materiæ peritis vno conſenſu commendata, ſæpe & diu tibi ſpectãda ſunt, vt noſcas, & ab aliis deterioribus ſecernas, odore præſertim ac ſapore: quãuis & color in nonnullis rectè deligendis non parum conferat Dioſcoridi & Galeno, ſed etiam & locus. Ob id poſtquàm traditas ab vtroq; in ſingulis ſimplicibus notas obſeruaris, maximum eſt inſpicere, in qua regione vnumquodq; ipſorum gignatur prǽſtantiſsimum, in eamq́; tibi eſt proficiſcendum, vbi optima ſunt ſingula: vt Galenus in Cyprum vectus, cadmiam largã, diphryges, ſpodiũ, pompholygẽ, chalcitin, miſy, ſory, chalcanthum retulit: ex Syria verò Palæſtina, opobal

Gal. initio lib. de ant.

Li. 9. ſim. & de ant.

opobalſamum:ex Lemno,terram ſeu ſphragidem Lemniam (cuius ſolius gratia in Lemnum nauigarat) tanta copia attulit, vt tota vita illi ſufficerent. Quòd ſi ad regiones eas proficiſci vel nauigare non detur, ſaltem per amicos fideles indidem accipe, vti *Libr.2.cõ. ph.gen.* Galeno ex omni natiõe,prȩſtãtiſsima quotannis afferebantur amicorum fidelium cura & induſtria. Nam perditi horũ coëmptores omnia vitiãt,& variis modis cõtaminãt.

Quæ autem in ſingulis regionibus præſtantiſsima gignãtur, Dioſcorides libris 5.& alij celebres viri deſcripſerunt: vt,

Irim, Ami } Illyricam.
Phu, Caſtorium, Agaricum } Ponticum.
Bitumen, Opobalſamũ } Iudaicum.
Petroſelinum, Meũ Hiſpanũ & } Macedonicum.
Cuminum, Aethiopicum.
Elenium, Elleborũ & propè cætera calida, tenuiũ partium. } Ex editis & ſiccis locis.

Chamædryn, Chamæpityn, Hypericum, Daucum, Gentianam, Aniſum, Thymum, Thlapſi, Ariſtolochiã, Veratrũ nigrũ, Glycyrrhizã, & ſuccũ eius, Sordiũ, } Creticum.
& alia permulta, de quibus paulò pòſt,& lib.3. & 4. in theriace dicam.

Hy

Hyſſopum,	{	Montana hortenſi &
Calaminthe,		campeſ. melior.
Amomum,		Scythicum, ibidem.

Hyſſopum, Cilicium, Dioſc. Creticum Archigenes, lib. 8. comp. phar. part.

Sic medicamentum purgans bonum decernit Meſues tota ſua ſubſtantia per longã experientiam cognita: quæ etiam mala quędam iudicauit, aut toto genere, qualia ſunt daphnoides, lathyris, euphorbium, ſagapenũ, & alia violentiora: aut ſpecie accidentali, vt turbith nigrum, agaricum nigrum, colocynthidem vnicam in planta, ſcammonium de regione Scenitarum. Bonum quoq; deligit ſapore nobis iucundo & odore familiari, & colore nõ ingrato. Contrariũ reiicit, ceu naturæ noſtræ aduerſum, aut parum propitium, vel miſtis aliis corrigit. Item in propriè purgatoriis attrahẽdo ſcilicet ea præfert, quæ rariora, leuiora, & igni propiora: vt agaricum, ſcammoniũ, colocynthidem, aloën, turbith, polypodium, præter pauca quędam, vt caſsiam fiſtuloſam, cnicum, ricinum, irim, hermodactilos, lapidem cyaneum & Armenium, quorum bonitas præcipua in grauitate ſpectatur, eorum plenitudinem aut naturalem ſubſtantiæ compactionem declarante. Quæ dosrha barbaro, abſinthio, myrobalanis comprimendo etiam purgantibus

adeſt. Nec parum illi ad delectum conducunt tempus collectionis & cuſtodiæ, ac locus natalis, & conſeruationis.

Dulcia, inſipida, ſtyptica, vomitoria, rara, virtutem nacta aut ſuperficiariam, aut imbecillam: vt violas, roſas, fumariam, adiantum, lupinos, recentia præfert veteratis. Contrà autem acria, denſa, virtutem validam aut penitiorem ſortita, quò vetuſtiora eò valentiora putat, modò ætate longa non ſint exanimata. Dulcia verò & ſalſa ætatis mediæ commendat.

Sic cœlum pluuium plantis calidis ſiccis vires minuit, frigidis humidis auget: calidū verò ſiccum contrà. Quapropter & Galenus in antidotis plantas Creticas plurimas cæteris præfert, vt paulò antè dixi: quibus tamen, inquit, non cedant Italicæ, præſertim ex locis editis, & dum cœli conſtitutio humida non fuit. Ob hæc plantæ humidiores in locis humidioribus humidiſsimæ euadūt: in ſiccioribus temperatiores, vti & animalia.
Ap.2.li.3. Quod Hippocrates dicebat, naturarum hæ
Li.9.met. quidem ad æſtatem, hæ verò ad hyemem bene malève ſe habent. Sub cœlo regionem & flatum ventorum comprehendimus. Neque omittenda eſt alimenti cuiuſq; proprietas, quam plerunque vitiat ſoli natura, aut cœli, aut aliarum rerum, vt fimi, ſtercoris,

tis, plantarum odio diſsidentium: vt contrà quædam perficiunt: ſic rhaphanus aut ſcilla hermodactylum meliorem facit, & hyſſopus epithymum, & quercus polypodium: contrà, lathyris ſcammonium vitiat, & braſsica vitem.

Purgantia cum his reponantur & vſurpentur, quæ vim eorum meliorem & tutiorem efficiunt, non augent verò acrimoniam. Ne iunge igitur ſcammonio lathyrin, vel tithymalli genus aliquod, ſed maſtichin & ſpicam, quæ omnia acria medicamenta corrigunt. Purgantia ex herbis ante triennium ferè languent, pręter vtrunq; elleborum. Virtus igitur ſimplicium à regione proficiſcens non eſt negligenda: quanuis calidæ tenues ex Creta plantæ, ſi ſint Italicæ aut ſimiles ſunt, aut non multò Creticis inferiores, ſi ver totum æſtatis modo ſiccum fuerit, nec plantæ ipſæ multo imbre irroratæ.

Medicamenta itē deligātur omnia in ſuo vigore, & eadem bene habita: fugienda autē ceu ignobiliora quæ in ſuo genere ſunt tenuiora & graciliora, aut enormiter procera: quòd illa viribus, alimēti penuria careāt: hæc verò vires alimenti copia obrutas habeant. In quolibet enim genere præſtant, quæ nec rugoſa, nec exilia, neq; modum excedentia. *Lib.1.ant.*

ſed quæ bene nutritam & conſtrictã habẽt ſubſtãtiã. Ob id nec crocũ nec ſcillas, nec viperas vel emaciatas vel immodicè magnas ad theriacen Galenus expetit, ſed mediocres.

Eadem verò proprium generis ſui odorem habebunt valentiſsimum, & in guſtus qualitate proprietas cuiq; generi ſua, ſi præpolleat, optimum declarat medicamentum, præſertim ex plãtis ſumptum, nec his omnibus, cùm quædam ſint, quas citra periculum guſtare non liceat. Viperæ verò & alia quædam medicamentorum genera notis aliis ſuo loco partim dictis: partim dicendis præſtantiſsima deligentur.

Sic primæ notæ virtutis propriæ mellis ex ſapore dulci & acri ſumuntur, quẽ vtrunque ſi habet valentiſsimum, quatenus melli datum eſt, optimũ eſt mel, modò adſint alię quoq; notæ ab odore, colore, conſiſtẽtia, & partium coalitu: vt videlicet ſit etiam pallidum, aut ſubflauum, odore iucundo in thymum inclinante, non improbè thymum referente, quia id thymo minutim inciſo adulteratum eſt: ſubſtantia item neque craſſum ſit & grumoſum, neque nimis liquidum, ſitq; vnitum per totum & glutinoſum, vt ſi digito attollatur, viſci modo longiſsimè continuitatem ſeruet, nec abruptum à ſe diuellatur. Hęc enim mellis optimi ex peculiari

Li. the. ad Piſonem.

liari eius natura ſunt perpetua accidẽtia. Sic cætera compoſitionẽ faciẽtia medicamenta ſingulatim & accuratè explora, quia vnius cuiuſdam vitium ſæpe omnia corrumpit.

Ob id in cæteris ſimplicibus medicamẽtis ſaporem & qualitates cæteras ſenſibiles re ipſa non lectione ſola explora: nam experientia longa cuiuſque medicamenti facultatem indicat. Sic mellis quoddam genus eſt inuentum, quod largiùs coctum & deſpumatum, aut etiam citra hanc coctionem ſola vetuſtate in vinoſam qualitatem tranſit, à quo theriaca vinum odore & ſapore mentitur, quæ minùs proba eſt: quemadmodùm etiam improbatur, quæ acido eſt ſapore, aut ex vino nec optimo nec vetere, aut ex pane malè cõfecto & largiore copia miſto cũ carnibus viperinis. Sed de his ſuo loco. Fructus itẽ plãtarum deligantur non modò, vt diximus, bene habiti, fœcũdiores, ſubſtãtia compactiore, ex regiõe legitima, & lecti in ſuo vigore, ſed qui ſurculis adhuc hæreant, ex quibus alimenti adhuc nonnihil trahentes aliquandiu minùs minuuntur, & ob continuitatem cum ſurculis, calor illorum natiuus in aërem ambientem minùs expirat. Ob id nec rugoſi immodicè ſunt, quales ſunt fugiendi, vt leues, rari, exucti, tempore longo tabidi. Quando nãq; Li. 1. antid.

in compoſitis medicamentis ſcribitur euphorbium, thapſia, ſuccus aliquis aut liquor, flores, folia, fructus, radices, ſemina, vigentia ſemper accipe, fuge vetuſtate langueſcentia. Vetuſtas autem cuique ſua eſt. Thapſia enim recens vehementior, annua mediocris, bima minùs efficax, trima inutilis.

Metallicorum facultates diu vigent, tamen longo temporis ſpatio etiam langueſcunt: quædam nanq; ex his anno viceſimo aut triceſimo adhuc ſunt vtilia, quia non elanguerunt, nec omnino declinauerunt. Cuique enim ſuus vigor eſt & ſua declinatio, atque ſenium. Vigor odore & ſapore, interim colore & conſiſtentiæ craſſamento his qui ſæpe viderunt noſcitur.

Cortices item radicum in totum multò ſunt vtiliores ipſis earũ medullis, lib. 2. antid.

Chamæpitys & chamędrys campeſtris eſt generoſior: aliæ tamen herbæ plurimæ in campis genitæ ſunt imbecilliores: in montibus & locis editis valentiores.

Lib. 4. ſanit. tuend. Rutæ folia modicè ſiccata dioſpolitico miſcenda: nam pluſculum ſiccata, acria, amara, iuſto calidiora redduntur: non ſiccata excrementoſum quendam humorem retinẽt, nondum ex toto concoctum, cuius vitio flatum diſcutere minus poſſunt.

Thy

Thymum ſit Atticum, aut planè ex editis locis & ſiccis: coma autem eius cum floribus eſt miſcenda medicamentis: lignoſum verò quicquid eſt, abiiciatur. *Ibidem.*

Piper longum & zingiber, ambo integra & minimè perforata: nam ambo perforari ob humiditatem excrementoſam celerrimè ſolent. *Ibidem.*

Piper longum qualitatem piperis planè habeat, nec maceratum ſoluatur, nec ſit foraminulentum. *Lib. 4. ſanit. tuēdæ in diatrion. pip.*

Piper nigrum nec ſit exile, nec rugoſum, nec craſsi corticis, ſed graue, maximum, pleniſsimum. Album maximum ſit, ſimiliter & pleniſsimum.

Seſeli ſit Maſsilienſe. Petroſelinū Macedonicum, & præcipuè Eſtreaticum.

Calaminthe, Thymum, Pulegium potiſſimùm ex Creta: ſin minùs, certè ex regionibus editis & ſiccis. *Ibidem in diacalaminthe.*

Ex herbis abiecto lignoſo & duro ad medicamenta accipiantur folia, & ea maximè, quæ ſubtiliſsima & virentiſsima, & in ſummis herbis nata, adhæc flores, & cum his feſtucæ minutiſsimæ tenuiſsimæ. Hæc mediocriter ſiccata tunduntur, cribrantur tenui vel craſſo cribro pro vario ſcopo, vt dicitur in his quæ melius reddunt compoſitum. *Ibidem.*

Li.11. ſim pli. in can cris. Sidera etiam quorundam vigorem augere nonnullis eſt perſuaſum, ob id Aeſchrion cancros fluuiatiles ad morſum canis rabidi per cynocaumata frequentiſsimi, vrebat poſt ortum canis, quando ſol in Leonem tranſiiſſet, nõ niſi luna decima octaua.

Lib. 3. antid. Alyſſos ad morſum canis rabidi efficaciſſima herba, ex totius ſubſtantiæ ſimilitudine, legenda ſub æſtu Caniculæ: & ſiccata contundi, cribrari, ſeruarique debet, ne diſfletur.

Scalpturas, vt draconis radios habentis in iaſpide viridi damnat Gal. lib. 9. ſimp.

Efficaciſsima item ſunt remedia, quæ affectui partis, vt intemperiei medentur, & ſimul partem ipſam nutriunt ſubſtantiæ totius ſimilitudine, vt vua paſſa in affectibus hepatis & vinum ſaluberrimum, ſi ægrotent ſine phlegmone, eryſipelate, abſceſſu, calida intemperie ipſius vel aliarum partiũ principum, vel totius. Nam alit, coquit, roborat, putredinibus reſiſtit, intemperiem frigidam humidam, ſi qua adſit, tutò perſanat.

Eadem melli adſunt, niſi quòd ſubſtantiam non cogit corporum, quibus adhibetur: ob id nec ea roborat, ſed eius loco terget, orificia aperit, tranſitus purgat, vrinas mouet, ac nutrit: illa non deſpumatum, hoc deſpumatum potentius præſtat. His verò nutri

nutritoriis medicamentis ſi affectus non cedit, ad ea quę ſolùm ſunt medicamēta, tranſeundum eſt.

Medicamenta probatiſsima & vigentia deliguntur ad compoſitionem, à natura morbi, & ægri, & medicamenti: vt enim curatoria indicatio prima eſt à natura morbi, ſecunda à natura totius vel partis: ſic medicamenti componendi ratio additur & natura medicamenti: vt ſanguini ex pulmone educto per vas apertum conueniunt aſtringentia, vt acacia, roſa, balauſtium, malicorium: per vas ruptum, etiam aſtringentia, ſed ſimul glutinantia, & ſine morſu ſiccantia, vt gummi hederę. Sed cùm tam aſtringentia quàm glutinoſa & emplaſtica vias ſibi præcludant, calida & tenuium partium: vt cinnamomum, caſia, amomum, coſtus, piper, myrrha, eis ſunt miſcenda, quæ illis vias præparent, & ea in corpus deducant: licet alioqui vaſorum apertioni & rupturæ, & præterea eroſioni curandæ maximè aduerſentur. Ob id ea non miſcentur ſanguinis reiectioni ex gula, vētriculo, inteſtinis, vti nec frigida, & narcotica, ſputo ſanguinis maximè ſalubria, dum frigiditate ſiſtunt ſanguinem ad vas affectum ruentem, propter dictam priùs cauſam, quòd ſcilicet viam ſibi præcludant.

Lib. th. ad Piſo.

Initio lib. c. ph. part.

Libro 7. c. ph. par.

Scopi cōpoſitiōis medicamenti in ſputo ſanguinis

Præterea omnium internarum partium communis deligendorum medicamentorum indicatio eſt, vt ea eligantur, quæ animalis naturæ ſunt maximè familiaria: fugiantur & reſpuantur contraria, vt ærugo, æris ſquama, æs vſtum, cadmia, pompholyx, lithargyros, ceruſſa, vlceribus quidem externis ſunt innoxia, interioribus verò non adhibenda.

Lib. 4. methods.

QVOMODO BASIS DELIGATVR.

Medicamentum itaq; primũ eſt deligendum, quod facultatem habeat curando affectui contrariam: vt in frigido affectu calfaciens, in calido refrigerans: intenſo laxãs, & contrà: in raro denſans, & contrà: & in cæteris ſimiliter deliges. Neq; tamen ſufficit inueniſſe & delegiſſe facultatem affectui contrariam, ſed æquipollentem etiam, & quæ à medio in diuerſum æquè recedat, vt in morbo calido, id eſt, per quẽ pars eſt calidior ſuo temperamẽto ordinibus, verbi gratia, duobus, refrigerans duobus gradibus inueniendum. Eadem ratione in multum tenſo, valenter laxans: in parum denſo, modicè rarefaciens: & in cæteris ad portionem. Affectus curandi ob id tota natura tibi notiſſima, tibi ob oculos ſæpe ponenda, vt remedium inuenias illi profligando idoneum, & quod

Lib. 5. ſanit. tuendæ. in fine. quod præceptum omnibus cauſis ſalubribus eſt cõe.

Li. 9. metho. ad finem.

quod ne eius reliquias in corpore dimittat: nec etiã vltrà quàm opus eſt agẽdo, affectũ in corpus inuehat priori contrarium: quod accidet, ſi affectui, verbi gratia, calido numeris duobus adhibeas refrigerans medicamẽtum numeris tribus. Nam victa caliditate, frigiditatis vnum gradũ in corpus imprimet. Id verò medicamentũ à quibuſdam & radix & baſis totius compoſiti vocatur, ſicq; clarioris doctrinæ gratia paſsim appellabimus. Eſt autẽ id, à quo primaria & præcipua medicamẽti totius actio proficiſcitur, & cuius cauſa cætera adhibentur, per quę ſcilicet hoc meliùs agat, vel ſine quibus hoc non agat, vel quæ etiam totũ conſeruant. Vt enim fundamenti firmitas reliquũ probè ſuſtinet ædificiũ, & linea cui appictæ aliæ figuram conſtituunt, eandem velut erigit, ſic baſis hæc: ob id fundamentorũ & baſiũ in architectura eſt ſemper habita magna ratio: vti radicum in agricultura, quòd ab his tota plantæ vita procedat, & in cõponendis medicamentis baſium, & in corporis noſtri inſtrumentis anxiè quęrenda pars eſt actionis cauſa, princeps & primaria. Cùm igitur tantarum ſit virium ea baſis & radix cõponendi medicamenti, multa cura, præcipuumque ſtudium in ea probè deligenda ponendum eſt. Quam in rem noſſe omnino debes, vt prædi

prædiximus, omnium ſimplicium faculta-tes,& totam morborum omnium eſſentiã: deinde inire tecum rationem, an cum hoc vel illo medicamento his viribus prædito, talis & tantus affectus poterit exactè profligari,& pars ad naturalem habitum reſtitui.

Cùm autem plerunque ad manum nobis non ſint ſimplicia ſic affectui contraria, vt eius naturam attingant & æquent, ſed magna ex parte vel ſupergrediantur, vel ſint multò inferiora: tunc ex multis ſimplicibus in vnum miſtis baſim molimur, vt ex calido ad tertium gradum & altero calido ad primum gradum æquali portione miſtis, medicamenti baſim calidam ſecundo gradо efficimus, ſi talem medicamenti ſcopus, & curandus ab eo affectus requirit: quomodo ſi columna hæc abacum ex lapide ſimplici & tam craſſo & tam lato requirit, hic autem deſideratur: ex multis in vnum glutinatis abacum idoneum molior. Quomodo item ſi columna baſim quadratam poſtulet, habeo autem tantũ lapides duos exactè triangulos & æquilateros, quorum neuter per ſe columnam tutò ſuſtinere poſsit: iis duobus lithocolla idonea tanquàm ferruminatis baſim efficio quadratam, compoſitam quidem, ſed nihil aut minimum ſimplici inferiorem. Sic plerunque vſu venit, vt

ſimpl

ſimplicia habeamus duo aut inter ſe contraria ſolùm, aut etiam quorum vtrumque per ſe, & ſeorſum eſt affectui curando aduerſiſsimum & nocentiſsimum: ambobus tamẽ certa quantitate miſtis efficitur medicamentum longè præſtantiſsimum, eaq́; componendi ex contrariis ratio in tota medicina frequentiſsima eſt, & methodo conſtat exactiſsima.

In omnibus enim affectibus generoſa medicamenta ex contrariis componuntur: vt ſtomaticum, diamoron & diacaryon, & alia permulta ſucco mororum aut viridium corticum nucum, & interdum galla, aceto, rhoë & ſimiliter aſtringentibus, & vehementer repellentibus conſtant: adhæc myrrha, melle, & aliis permultis digerentibus, & prætereà lenientibus, coquentibus. Quædã autem non modò ex contrariis inter ſe conſtant, vt digerentibus repellentibus, vt diabeſaſa Andromachi, ſed validis vtriſq;: alia valentioribus digerentibus quàm aſtringentibus: alia contrà, aucto ſcilicet alterutro aut diminuto, pro affectus præſentis natura, & ægri, & aëris. *In fine li. 6. cõ. ph. p. & li. 1. c. ph. par. & initio lib. 3. meth.*

Ex contrariis autem non modò inter ſe, verùm etiam ipſi affectui per ſe nocentibus efficaciſsima fiunt medicamenta, vt oleum per ſe omni vlceri eſt nocentiſsimum, quia *Ibidem.*

hum

humectat, & ſordes parit: omne autem vlcus ſiccantia & tergentia requirit. Chalcitis autem quia vehementer rodit, & ærugo, vlceribus maximè nocent: ex ambobus autem miſtum optimum fit remedium: ſic ceratum & ærugo per ſe carni generãdæ in vlcere cauo ſunt contraria: miſta verò idonea menſura (quæ cuiq; vlceri & naturę ſua eſſe debet) ſarcoticum efficiunt laudatiſsimum.

Contraria autem hîc intellige nõ modò propriè dicta, vt calidum frigidum, tenſum laxum, repellens attrahens: ſed etiã quę eiuſdem ſunt ſpeciei, ſed maioris & minoris ratione ſunt diuerſiſsima, vt ſummè & minimùm aſtringens: item ſummè & minimũ laxans, vel digerẽs, vel calfaciẽs. Compoſita igitur ex contrariis tã cõgeneribus quàm diuerſi generis ſunt multiplicia. (Contraria autẽ cõgeneria voco, vt ſummè aſtringens, minimũ aſtringens, & ſimilia. Contraria autem diuerſi generis, vt aſtringens ſeu dẽſans & laxãs, frigidum calidum.) Primò, cùm in congeneribus vehementi miſceo mite alterum, quòd medio indigeam, vt roſarũ florẽ, vel roſas ipſas, vel aliud ex clemẽter aſtrin-
Lib. 8. cõ. gẽtibus cum galla, vel alumine, vel alio va
ph. par. lenti: ſic cum calido frigidum miſceo, ſi amborũ medio egeo, quod nec refrigerat, nec calfacit: ſi autem portione inæquali ambo

miſc

miſcueris, ex hac variatione compoſitorum medicamentorum numerus erit maximus: quinetiam duobus quibuſdam diuerſo pondere miſtis, magna compoſitorum multitudo efficitur: vt ſi roſarũ flos & alumẽ æquali portione miſcentur, tunc medium erit extremorum medicamentũ vel flos duplus, triplus, quadruplus ad alumen, tunc mitiſsimũ fuerit medicamentũ: aut contrà, alumen duplum, triplum, quadruplum ad florem roſarum, tunc vehementiſsimum fuerit medicamentũ, ratione maioris & minoris in vtroq; diuerſiſsima pro portione alterutrius maiori aut minori. In quibus ne quære quod præſtantiſsimum, omnia enim reſpectu ad aliquid iuuant vel nocent. Iuuant enim, cùm tempeſtiuè talia & tanta corpori adhibentur, quando talia & tanta corporis affectus præter naturam poſtulat: nocét, ſi quid horum deſit. Quod ſæpe accidit vires remediorum & naturas affectuum ignorantibus, ob id ſæpe coactis ſine methodo ad alia atque alia remedia tranſire.

Sic ſi in pulmonibus apertũ eſt vas, remedia tibi inuenienda aſtringẽtia, quæ cõtrahant: ſi ruptũ, quæ ſiccẽt ſine morſu, aſtringant & glutinẽt: ſi exeſum, ſarcotica, additis boni ſucci alimentis & renutrientibus. Neque ſolùm baſim facimus miſtis pluribus

cont

contrariis,ſed etiam ſæpe idem pollentibus: quia vnius larga ſatis quantitas nobis non ſuppetit: vt ſi anodynon volo, id decocto chamæmeli paro: quod quia parciùs mihi adeſt, quàm opus eſt, quod deeſt, reſarcio per melilotum.

Miſcentur ergo medicamenta vel congeneria, id eſt, eiuſdem generis & facultatis, vt aſtringentia omnia, ſed alterum ſummè, alterum minimum, vel diuerſi generis. Congeneria quidem, vt multa horum extremorum media habeamus, maioris & minoris ratione diuerſa ex mēſura miſtionis huius vel illius extremi, quod in omni affectu eſt optimum, & ad remediorum copiam præſtantiſsimum. Quæ larga remediorum ſupellex etiam nobis adeſt, ſi duo affectui per ſe noxia miſcemus: vt oleum & ęruginem, vel chalcitim in medicamento ſarcotico, vt aliquoties diximus.

Diuerſi verò generis medicamenta miſcemus non ad ipſorum copiam ſolùm, ſed quia rari ſunt affectus, qui ſola vel aſtringentia vel digerentia requirant. Si enim paruus eſt affectus, per ſe deſinit: ſi maior eſt futurus, per ſola repellentia non perſanatur, præſertim corpore multis humoribus pleno: aut ſi pars affecta natura eſt imbecilla. Ob id cogimur ſæpe vel ſtatim ab initio vel

paul

paulò pòſt aliquid digerens miſcere, & ſi dolor vehemens vnà affligit, etiam mitigatorium. Si complicati ſunt multi affectus, ſcopi plures erunt inuentionis & compoſitionis remediorum: vt ſi ſimplex vulnus eſt cum contuſione, vnus à vulnere eſt medicamentorum glutinantium, alter à contuſione digerentium aut coquentiũ, tertius à dolore vel in parte icta, vel etiam illi continua, & is ſcopus anodynorum: vel ſi hæc non ſufficiunt, narcoticorum: vbi videlicet victis omnibus, horum maxima eſt neceſsitas. His enim temerè non vtendum eſt, ob noxam corpori & ſæpe affectui ab his impendentẽ.

Baſibus prætereà diuerſis ſæpe opus eſt, quòd medicamentum ſit polychreſtum, id eſt, multis ſimul affectibus ſalubre, vt theriace, mithridatios, & alia permulta: tuncq; tot baſes deligere oportet, quot actiones à medicamento exigimus, niſi fortè in vno ſimplici pluriũ vſuum vis claudatur: vt in rhabarbaro, aloë, abſinthio, facultas cholagωga ineſt, & ſtyptica, quibus duabus virtutibus ſi affectus eget, vt cùm bilis flaua os ventriculi obſidet, ſimplicia hæc duarum baſiũ loco fuerint. Eadem ratione ſi ex pulmone craſſum & lentum humorem ſim educturus, miſcenda ſunt incidentia, tenuantia, tergentia, expulſioni parantia, purgantia, & le-

nientia, ne exaſperatio dolorifica his ſuccedat: ſic omni vlceri conueniunt ſiccantia, tergentia, quia ei perpetuò adſunt ſanies & ſordes, maior vtraq; valentioribus, minor mitioribus remediis ſiccantibus & tergentibus indigens. Eodem habet modo in affectibus omnibus complicatis, niſi qui naturam habent eandem: vt ſi tertiana febris eſt, ipſa enim affectus calidus ſiccus à bile flaua calida ſicca, quo caſu refrigerantia & humectantia intendere ſolum opus, quia febris ipſa & eius cauſa bilis flaua putrens eadem genere remedia poſtulant: ſic ladanum per ſe capilli defluuium ſiſtit, quia raritatem cutis aſtrictione ſua denſat, & ſanguinem benignum per caliditatem ſuam attrahendo, ſubſtantiæ pilos generantis inopiam corrigit. Quæ raritas cutis & alimenti penuria duæ ſunt pilorum fluentium cauſæ, quarum priorem aſtringentia tantum corrigunt quidem: poſteriorem verò augent, nam ſanguinem à parte repellunt, & ob id etiam pilorum defluuium augent, ſi ambæ hæ cauſæ illos deturbent: ſed calore ladani vehementia repulſionis lenitur.

Lib. 1. cō. ph. part.

Quòd ſi medicamentum ipſum ſimplex eſt imbecillum, eius duplum eſt miſcēdum, vt in hemicrania veteri ponendum eſt duplum euphorbij bimi aut trimi loco recentis.

Lib. 2. cō. ph. parti.

tis. Sic epithymo ad purgandam melancholiam imbecillo adduntur elleborus niger, ſenna: cneco phlegmagωgo, ſcammonium, agaricus, turbith: rha barbaro cholagωgo ſcammoniatũ aliquid, niſi ſimpliciũ horum quantitatem multum augere mauis. Ratione eadem pro cinnamomo duplum optimæ caſię vel carpeſij, & in aliis ſimiliter.

Si verò eſt valentius, vires eius aliis ſunt remittẽdæ, vt in alopecia euphorbij & thapſiæ vim valẽtem frangit Gal. oleo, cera, thure, melle, adipe, vel humiditate quauis oleoſa. Sic pſilothrorum, id eſt, pilos auferentium medicamentorum ex ſandaracha, arſenico, calce viua, virtus vehemens miſtura imbecillorum medicamentorũ, vel liquidorum, vt vini, mellis: vel aridorum, vt amyli, terræ ſelenuſiæ, frangenda. Sic ſcammonium quarto ordine calidũ, eſſentiæ tenuis, virium omnium ſubſtantiam maximè diſſipans frangitur per contraria tota ſubſtantia, & qualitate: & vires roborantia, vt per dactylos in diaphœnico, per pruna in diapruno, per ſuccum roſarum in cathartico diarhodo, per carnem cydoniorum in diacydonio purgatorio, cuius meminit Gal. li. 1. alimento. Quæ frigida ſunt, craſſæ eſſentiæ, aſtringentia partium ſubſtantiam & cogẽtia. Quibus alia addũtur, vel his admini-

Libr. 1. cõ. ph. part.
Ibidem.

culantia, vel partes principes iuuantia totius ſubſtantiæ proprietate, vt pòſt in compoſitorum enarratione patebit.

Item ſiqua in eo eſt ſubſtantia aut qualitas corpori vel affectui nocitura, aut etiam medicamenti actioni, ea antè vſtione, lotione, vel alia quauis ratione tollatur, aut miſtis aliis corrigatur & frangatur. Ob id metallica ſæpe vrimus, vt tenuiora fiant: & lauamus, vt mordacem acrimoniam vlceribus noxiã tollamus (Nam mordacia in vlceribus vitamus, vt exaſperantia in phlegmonis præſertim dolorificis) ſcammonij & aliorum valentium vires corrigimus & obtundimus aliorum miſtione, vt in antidotis catharticis patebit. Sic errhina valentia mitigat Galenus lacte muliebri, vel aqua, vel alio.

Sic ſuccus ireos per ſe calidus eſt, cũ aceto autem non calfacit, lib. 2. comp. ph. part.

Lib. 4. methód. *Lib. 13. methód.* Eadem ratione in vlcere gulæ medicamenta deligit Galenus non modò vlceri curando idonea, ſed quæ nullam vlceribus propinquis, vel deglutiendo contactis, noxam inferant. Ob id etiam ſtomaticis non vult miſceri chalcanthum, ſory, miſy, chalcitim, diphryges, æs vſtum, ſquamam æris, æris florem, quia noxia hæc ſunt deuorata gulæ, ventriculo, & cæteris partibus ventris inferioris.

Ab effectus prætereà magnitudine variatur medicamenti non genus ſed vehementia, vt achoribus paruis & adhuc incipientibus ſufficiunt mediocria digerentia vino merſa: diuturnioribus autem & maioribus valida debentur: curatu verò difficillimis & longiſsimis valentiſsima. Sic alopeciæ incipienti ſufficiunt purgationes, vna quidẽ per catapotia ex aloë, duæ verò ex hiera diacolocynthidos, prior ex drach. eius. 4. poſterior ex drach. 5. ſine errhinis & apophlegmatiſmis & topicis remediis, quæ veteratis ſunt neceſſaria preſidia. Validis enim medicamẽtis initio affectuum non eſt vtendum, niſi ſint extremi: ſed mitiganda ſunt eorum miſtura, quæ vim illorum validam diſſoluant, quod paulò antè docuimus. Sic imbecilla medicamenta ſuperficiariis affectibus & genitis ab humore pauco, nec craſſo, nec lento, nec impacto adhibenda ſunt. Valenter autem digerentibus eſt opus, ſi affectus eſt profundior & ab humore multo, craſſo, lento, valenter impacto. Sic in alopecia contumaci & inueterata validis medicamentis miſcet Galenus ceratum liquidum; in parua & incipiente imbecillis medicamentis, oleum laurinum. Sic medicamentis phlegmones ſcirrhodis quædam ex liquoribus acribus miſcentur, & medicamentis ad pterygium

Libr. 1. cõ. ph. part.

Libr. 1. cõ. ph. part.

Lib. 4. cõ. phar. p.

Lib. 2. ad Glaucon.

& ſycoſin quiddam ex medicamentis excedentibus. Sic maligna & putrida vlcera poſtulant medicamenta acriora, & quæ ignis vires habent, quale eſt miſy, ſori, calx, ſandaracha, arſenicum, cùm cætera vlcera requirant medicamentum ſiccans & tergens ſine morſu & vehementi irritatione.

Ab affectus verò temporibus, etiam ſæpe medicamenti genus mutatur, vt incipientibus achoribus, ſine totius cacochymia ſaltem multa, aſtringẽs & repellens remedium eſt parandum: increſcentibus verò repellens quod influit, & coquens ac diſcutiens, quod iam influxit. Sic phlegmonæ incipienti, ſi moderata eſt, ſufficiunt repellentia mediocria, qualia ſunt omnia frigida: ſi verò violentior ſit affluxus, valentioribus repellendum, auſteris ſcilicet, ac interdum etiam acerbis. In augmẽto aſtringẽtibus digerens aliquid miſcendum, in ſtatu digerentium vis intendenda, in declinatione his propè ſolis vtendum, niſi prope partem principem ſit, & in collo, alis, inguinibus: aut materia ſit peſtilens, aut craſſa, & valentiùs impacta. *Lib. 10. c. ph. part.* Nam in omni humorum in aliam partem affluxu communis auxiliorum ſcopus eſt repellendi & repercutiendi: vbi verò nihil amplius influit, quod impactum eſt, digerendi. Sic gargareonis phlegmonę initio adhibenda,

benda, quæ materiæ affluxum repellant, mediocrem quidem, mediocriter aſtringentia ſcilicet auſtera, vt roſa, flos roſarum, & cætera prius dicta: vehementem verò valentius aſtringentia, ſcilicet acerba, vt balauſtia, malicorium: ſi verò iam conſtitit fluxio, digerentia miſcemus. Nam quouſque aliquid influit, repellendum: vbi conſtitit, coquendum: deinde digerendum. Sic diamoro nũc cum repellentibus, nunc cum coquentibus, nunc cum digerentibus rectè quis vtetur in phlegmonis oris, ſi eius vſum pro generalibus illis ſcopis mutauerit. *Lib. 6. cō. ph. part.*

Initio fluxionũ, vt in phlegmone, quod influit, eſt repellendum, cæteris tẽporibus digerentia repellentibus miſcenda ſunt, vt in incremento repellentia præpolleant in declinatione digerẽtia: in ſtatu amborum æqualis portio. Si verò reliquiæ quædam inflammationis, velut in ſcirrhum induratæ superſint, ſolis digerentibus agendum eſt corpore puro. Qua methodo qui vtetur, & ſimplicium medicamentorũ vires nouerit, nunquàm auxiliis idoneis deſtituetur, vbi vbi fuerit. Nam priuſquã toti corpori ſit proſpectum, ſi afflictæ parti medicamẽtum acre & calidũ admoueas, trahit more cucurbitulę ex toto corpore in afflictã partẽ ſuperuacua, & ei grauatæ ſic affigit, vt ægrè auelli queat. *Ibidem.* *Lib. 4. meth.*

Cùm ab affectu præter naturam indicationem primam deligendi medicamenti ad compoſitionem idonei diximus, non à morbo tantum ipſo, ſed etiam à cauſa adhuc præſente & interna, cuius propriè eſt præcautio, intelligimus & à ſymptomatis, licet hæc primò & per ſe nihil curatorium indicent.

Lib. 12. methød.

A cauſa enim ſumitur indicatio componendi remedia, vt pityriaſeos, id eſt, furfurationis in capite à prauis ichoribus & saniebus naſcentis remedia ſunt, quæ hos ichoras digerunt & tergent, vacuato prius corpore toto, ſi vacuationis egere videbitur. Addũt quidam roborantia partem aſtringentia, vt ne affluentem ſibi ſaniem recipiat. Sic phthiriaſeos, id eſt, morbi pedicularis in alta cute excitati à colluuie humorum calidorũ putreſcentium ſiccantia & valenter ex alto trahentia ſunt idonea auxilia, quorum materia vſu probata eſt ſumenda (nam omnibus quæ experientia commendauit, fidendum) vt ſtaphisagria, ſinapi, cardamum.

Libr. 1. cõ. ph. part.

Sic achoras ex ſanie tenui & mordaci ac ſimul ex humore craſſo & lento natos curant, quæ hunc humorem incîdunt & digerunt, & neceſſariò reprimunt humoris influxum, vt in alopecia, quæ omnia acetum acerrimum præſtat cum metallicis, vt cirr o lia, pompholyge, cadmia, vel charta vſta,

ſub

ſubactum, vacuato prius corpore toto & capite, niſi affectus ſit exiguus: tunc enim ſufficiunt topica ſeu merica auxilia. Sic in putridis febribus humoris, qui putrendo febrem gignit, fouet, auget, rationem habendam docet Galenus per alterantia, quæ putredinem finiant: & per vacuantia, quæ materiam putrem aut putredini paratam de corpore pellant. *Lib. 9. & 11. meth.*

Eadem ratione in diariis febribus, quanuis externa cauſa deſierit (à qua vt quæ non amplius ſit, nihil curatorium indicatur) tamen quia in corpore diſpoſitionem remanentem excitauit, quæ cauſa continens fuit febris, & eius acceſsionem prorogauit, diſpoſitioni illi proſpicit. Si enim diaria eſt ab æſtu, per totum acceſsionis tempus irrigat caput partem primam, & immodicè à ſole calfactam. Irrigat autem oleo roſaceo, refrigerato, ex alto effuſo. In diaria à denſata cute balneo refrigerante vel denſante, magna illi cura eſt rarefaciendi corporis, frictione molli multa, cum oleo tenui & laxante. In diaria à mœrore præter dicta remedia lætitiam: ab ira, animi tranquillitatem, & cætera contraria diſpoſitioni in corpore relictæ à cauſis illis externis iam deſitis. Sic in fluxionibus à calore vel dolore, ſymptomata hæc fluxionis cauſas pri- *Lib. 8. method.*

mum opprimenda docet. In fluxionibus verò à tranſmiſsione, partis tranſmittentis primam & maximam rationem habendam cenſet. Nullus enim affectus percurari poteſt, manente in corpore cauſa quæ ipſum excitauit.

Eam indicationem à cauſa morbi ad rectè baſim inueniendam, pluribus docerem magnarum eſſe virium, niſi prolixior eſſe metuerem. Ob id mihi ſatis eſt viſum, ipſos velut fontes quoſdam rei indicaſſe in Methodo medendi. Ex quibus diligens lector haurire plura poſsit, ſi hæc illi non ſatisfaciant: ſatis enim nobis eſt componendi Methodum indicaſſe, nec omnia afferre particularia conamur: quando id infiniti fuerit operis, & parum neceſſarii. Pauca tamen in ſingulis particularia afferimus, ceu ſenſui notiora, per quæ Methodos ipſas vniuerſalia maximè prodentes, & rationi notiores lector poſsit intelligere.

A ſymptomatibus quoq; indicatio eſt deligendorum remediorum, quæ ipſa vel tollant, vel mitigent, vel ſaltem nō exacerbēt. Vitabis enim in capitis dolore ab ebrietate palmulas & myrrham: nam illæ proprietate quadam dolorem capitis faciunt. Hæc etiam ſanis vapore multo & calido caput replens: multò

multò magis iam dolentibus auget. Eadem ratione vitabis mentham, crocum, & alia omnia, quæ vapore calido caput replentia dolorem geminant. Vſurpabis autem in eodem hederam & braſsicam, quæ naturali virtute ebrietati reſiſtunt.

Stupefacientia adduntur quibuſdam, quę dolorem leniunt, non quòd diſpoſitionibus opitulentur, ſed quia vim ſenſoriam ſtupefaciunt, ſine qua non fit dolor. Vbi enim dolor inuictus vrget, ſenſum ſtupefacientibus vtendum eſt in auribus cœlo, renibus, & in qualibet alia parte vehementer dolente. Auribus autem inflammatione dolentibus opium lacti muliebri vel albumini oui, vel caſtorio æquali miſtum iniicitur: ſed ſi vehementiſsimus eſt dolor, duplicatum. Nec ſolum vt oppoſitum opio miſcetur caſtoriũ in auribus purulẽtis, ſed etiã q̃a coquit & ſiccat. *Libr. 3. c. phar. par.* *Lib. 3. cõ. phar. par.*

Narcotica autem per ſe diſpoſitiones ipſas dolorificas non iuuant, imò lædunt, & crudiores ac contumaciores reddunt: per accidens verò ſæpe iuuant. Vbi enim dolor per ea ceſſarit, & ſomnus ſit obortus, natura diſpoſitiones dolorificas concoquit. *Ibidem.*

Narcoticis verò huiuſmodi vtimur, quando à nullo anodyno poteſt dolor mitigari. Ob id ipſius vſum ſemper vitauit Galenus, niſi magna eum neceſsitas ad vtendum *Ibidem.*

Ibidem. dum cogeret. Eadem omnino ratione, *& aph.31. lib.6.* quia meconiũ inſigniter ſtupefacit, vt tutior eſſet eius vſus, Apollonius, & alij quidã inſi- *Ibidem.* gnes viri ipſum toſtum caſtorio miſcuerũt, quòd non toſto nonnullos offendi viderint, vt dies multos poſt vſum caliginosè viderint, & capitis grauitatem ſenſerint, & cibos malè coxerint. Sed inter torrefaciendum omnem eius efficaciam tolli ſæpe expertus eſt Galenus: propterea melius duxit, non toſtum caſtorio miſcere, quòd refrigeratoriæ facultatis eius vehementiam obtunderet. Poſtea verò eius malignitate temporis ſpatio obtuſa vtendum eſt, quando ſcilicet adhuc abundè efficax manet: quod in Philonis antidoto libro quarto audies.

Medicamento verò ex opio & lacryma papaueris tantum vtimur, cùm ex doloris vehementia, à morbis periculum imminet: quanuis horum vſu noxa quædam ſolidis partibus accidat, pòſt corrigẽda: collyria tamen ex opio multorum oculos ſic imbecilles reddiderunt, vt hebes viſio euaderet: & aures aliis ſic infirmarunt, vt auditum grauaret. Ob id in his rariſsimè eo vtendum, in capitis dolore nunquam, quia nemini tam vehemens accidit, vt animi deliquio mortuus ſit aliquis, aut ſeipſum occiderit, vt colicorum nonnulli. Quantumcunque enim quis

capite

capite doleat, minus dolet, quàm cui oculus, auris, dens, cœlum. Nec tamen ſoli tactui ſtupefaciendo narcotica iſta adhibentur, ſed etiam auditui, vbi ob eius acrimoniam fit aurium tinnitus: & oculis, quando ob videndi acrimoniam ſuffuſorum imagines à vapore ex ore ventriculi exhalante adſunt. *Lib. 3. cō. ph. part.*

Optimus autem compoſitionis narcoticorum ſcopus eſt, vt ad tria, qui ea componit, reſpiciat: primùm, vt ſenſum tactus obtũdat: ſecundò, vt nihil noxæ ex hac ſtupefactione in particula relinquatur: poſtremò (quod eſt maximũ) vt diſpoſitioni auxilientur. Quæ tria Philo in ſua antidoto ſeruauit. Nam hyoſcyamus & omnium valẽtiſsimè opiũ facultatis ſenſoriæ, ſtuporẽ & ſomnum torpidũ frigiditate ſumma molitur. Vt autẽ horũ vehementia obtundatur, nec adeò noceant, ſed imminens ab eis noxa potius inhibeatur: vtque citiùs diſtribuantur ſtupefacientia (nam per ſe admodum tardè permeant) & penetrent interiorum affectarum partium ſubſtantiam: calfacientia adiecit coſtum, pyrethrum, euphorbium, piper, quæ etiam noxios & dolorificos humores coquere craſſos tenuare, lentos incidere, & tergere, & flatulentos item ſpiritus tenuare, & vtroſque per halitum digerere & vacuare poſſunt. Ob hæc Philonium, & *Lib. 9. cō. ph. part.*

quæ

quæ ſimilia ſunt, doloribus colicis implacabilibus ſalubre eſt: ac in vomitu, ſingultu, eroſione ſtomachi aut ventriculi ab humoribus acribus, & in æſtu ventriculi.

Libr.8.cō. ph.par. Eadem ratione medicamentis vt ſtomachicis ſic hepaticis opium, altercum, & ſimiliter refrigerantia interdum miſcentur, quæ calidas illarum partium intemperies mitigent: ea tamen menſura, vt totum compoſitum dictis partibus non ſit vehementer refrigeratorium. Si enim refrigerantia in miſtione præpolleant, ſenſus partium affectarum magis obtundetur, & calor partis totius magis extinguetur: ſi calida vincunt, frigiditatis effecta minùs apparebunt, ſed innoxium magis fuerit medicamentum. Nam viuis corporibus ſimile quid mortificationi accidit ex opio, & ſimiliter frigidis: dum partes horum vſu cauſas dolorificas ſentire deſinunt, & crebro vſu frigiditatem partibus immedicabilem excitant.

Vt igitur in refrigerantium & calfacientium oppoſitione quantitas alterutrorum, præpollentem medicamenti actionem oſtendit, ſic in aliis contraria recipientibus, denſantia rarefacientia, cogentia fundentia, digerentia repellentia, humectantia

ſiccan

ſiccantia, vel ſolùm diuerſa aſtringentia, erodentia, tenuantia, tergentia mitigantia, digerentia, hypnotica, id eſt, torporem & ſomnum inducentia. Sic Andromachus ſuis confectionibus bechicis & hypnoticis ad tenues humorum influxus incraſſandos, ſiccandos, refrigerandos, opium miſcet, & mandragoræ ſuccum, & radicis eius corticem, & alterci ſemen. Quædam enim eius compoſitiones duo ex his, quædam tria, quædam omnia continent. *Lib. 7. cō. ph. par.*

Opium ſoli ſapæ miſtum lana exceptum, ſedi, fronti, naribus, aut alteri parti vehementer dolenti impoſitum abundè ſtupefacit: vt tamen id medicamentum frigidas diſpoſitiones valenter coquat, additur crocus, nardus Indica, myrrha, caſtorium. Addi etiam poſſunt ſemina aniſi, ameos, apii, petroſelini, ſeſeleos, cumini, dauci, ad amari medicamenti inſuauitatem corrigendam, & vt citiùs penetret, vrinasque moueat, & ſuccos craſſos, ſi qui ſunt, magis tenuet. Eadem ratione vigilias in morbis per refrigerantia & humectantia expugnamus: ſyncopen quoque magna cura præcipuoque ſtudio tum præcauet, tum præſentem abigit, libro 1. ad Glauconem, & lib. methodi 12. Et ſi qua ſunt alia ſymptomata præſertim inſignia.

gnia, & quæ cauſæ morbum fouentis vel augentis, tunc rationem obtineant, ab illis aliqua componendi medicamenti ſumitur indicatio.

Quædam autem medicamẽta interdum componimus contra nullum morbũ, ſed vt quod ſecundum naturam eſt, ſeruemus, qualia multa ſunt coſmetica, id eſt, corpus ornantia & expolientia: & commotica, id eſt fucatoria: de quibus multa lib. 1. compoſit. phar. part.

Inflammatam igitur, aut aliter ægrotantem particulam aliquam curaturis, communis omnium inflammationum alteriúſve cuiuſuis morborum generis, ſub quo ſit morbus partis, ſcopus primus occurrit, & indicatio ab affectu ipſo, qua primum medicamentorum genus, quibus vtendum ſit, inuenias. Deinde indicatio ex partis natura ſumitur, ex qua particulares medicamentorum differentias eligimus: de qua dicere tempeſtiuum iam fuerit.

A partis natura & vſu indicatio ſumitur deligendi medicamenti, quod parti ſit blandum & innoxium, indolens, temperamentum eius non vitians, ſed ſeruans aut reſtituens, ſi per morbum ſit mutatum. Nam curationis genus etiam affectuum eorundem in qualibet parte materiis variat.

Vt

Vt ophthalmia id eſt, phlegmone oculi tunicæ adnatæ, quanuis omnium phlegmonarum curationi per vacuantia ſubiicitur, tamen quia ea tunica pluſquàm cutis reliqua ſentit ob ſenſus promptitudinem & ſubſtantiæ raritatem, repellentia poſtulat, quæ non exaſperent, ſed clementer adſtringant miſta liquoribus mitigatoriis oui albumini, fœnigræci decocto, lacti mulieris iuuenculæ, & euchymæ è mamilla ſupra cotem medicam expreſſo, in qua collyrium teritur, vt tepidum adhuc oculo infundatur, præſertim cùm magna eſt ophthalmia, aut humorum affluentium acrimonia: quando amylum, aſter Samius, ſpodium lotum, pompholyx lota, ceruſſa lota, plumbum vſtum & lotum, & id genus alia ἄποια id eſt exiguam aut nullam qualitatem guſtui aut olfactui repræſentantia, qualis aqua, ſunt ſalubria. Hæc enim quia roſionis omnino ſunt expertia, & ſola terreſtri parte ſubſtantiæ, mediocriter ſiccant, his miſcentur medicamentis, & aliis contra vlcera vel ſola, vel cum eroſione, & ſanie mordaciſsima effluente. Qualia multa in cornea & rhagoide tunica naſcuntur. Quòd ſi hæc primis diebus nihil iuuare videantur, longiore tamen ſpatio auxilium ſenſibile præbent, ſolaq; his vlceribus conueniunt. Nam adſtrin-

gentia ſaniem effluentem retinent, & hac ratione dolorem ex ſaniei morſu natum intendunt: acria verò diſpoſitionem mordacem augent, & quod affluit, corrumpunt, ſiue benignum erat, ſiue iam cœptum corrumpi à malo oculi habitu, vel capitis, vel totius corporis vitio.

Vlcera item oculorum eadem ſecundum genus curatione ſanantur, qua cætera ſcilicet ſiccantibus & tergentibus ſine morſu, & poſtremò adſtringentibus: tamen propter partis naturam ſint omnino morſus expertia & læuiſsimè trita, vt ex pompholyge lota, tenuiſsimè trita collyrium factum miſto interdum mandragoræ ſucco, ad vehementiſsimos dolores leniendos ſufficit: alij ſuccum roſarum vel polygonij, vel album en oui addunt paulò ante vſum, quia citò illa aceſcunt. Omnium enim vlcerum non modò oculorum materia huc ſpectat, vt vlcus ipſum ſit purum, natura verò partium ipſum replet, ac cicatrice tegit. Quæ verò vlcera recipiant, & requirant mordicantia, prius dictum eſt.

Sic oris totius tunica cùm ſit cute totius corporis multò rarior & mollior, ad hæc ea ſola medicamenti inſuauitate infeſtetur, cumque faucibus ſubiecti ſint duo meatus, guttur in pulmonem, gula in ventriculum,

per

per quos aliqua portio medicamenti ſtomatici in dictas partes poteſt defluere, ſtomatico miſcere non audemus valentia, & inſuauia, & quæ his partibus obeſſe poſſunt. Ob id emplaſtro dia chalciteos & aliis quibuſdam validis, & vim quandam lethalem habentibus in vlceribus cutis vti poſsimus: in oris verò affectibus nemo vtatur tutò, etiam ſi vlcus ea poſtulet, niſi magna eorum vſus ſit neceſsitas, qui eorum aliquid in fauces, & inde in guttur, aut gulam delapſum vehementer partes recepturas lædit. Contrà in reliquarum partium affectibus, ſaporum ſuauitatem, vel inſuauitatem non ſpectamus.

Sic phlegmone ſtomachi & ventriculi & hepatis non ſolis laxantibus eſt curanda ob harum partium actionem corpori toti neceſſariam ad viuendum, ſed miſcentur etiam aſtringentia harum partium robur ſeruantia, vt abſinthium, aloë, maſtiche, nardus, cydonium. Sic in ſcirrho hepatis calfacientia & tenuantia præpolleant magis, quàm in ſcirrho aliarum partium, ſed mollientibus admodùm moderatis vtendum, quia iecoris corpus velut ex humoribus concretum eſt: ob id Herophilo parenchyma dicitur.

Item in ſcirrho hepatis ſemen cucumeris & baccæ iuniperi miſcentur, quæ mi- *Libr. 8. cō. ph. part.*

tigent,& aliorum vehementiam obtundãt: & mel, & eryngium, vel ſimilia ſumendis adduntur, vt excretionis viam præſternant per vrinas his quæ ex ſcirrho iam terſa & fuſa per ſumpta & admota fuerint. Scirrhus enim omnis cùm fiat à frigido craſſo & lento humore in partes ſolidas tranſmiſſo, calidis, incidentibus, tenuãtibus, & tergentibus, & digerentibus eſt curandus.

Lib. 2. c. ph. p. In dolore capitis ab æſtu initio refrigerandum, maximè per ſinciput: quòd ibi os ſit tenue, rarum, & ſutura coronalis: nõ per occiput, quia id ægrè vritur, nec citra noxam refrigerantia ſuſtinet ob ſpinalis medullæ exortum tot neruorum principium. Per ſinciput etiam eſt calfaciendum in capitis dolore à perfrictione: ſic vitia ſedis requirunt refrigerantia & ſiccantia, ſine morſu tamen & roſione, vt metallica nõ acria, nec omnino acerba, ſed lota. Quia pars hæc calida humida quodammodò præter naturam ob excrementorum calidorum contactum perpetuum, & quia ægrè tranſpirat. Adhæc quia ſenſu exacto eſt prædita ab acribus & acerbis, quia rodunt vel diuellunt irritatur.

Sic laſsitudinem motoriam etiam phlegmonωde crurum, brachiorum, ſpinæ, oleo infricantes partem curamus, vt eius faculta-

te

te per cutim ad muſculos ipſi connexos perueniente ipſam diſcutiamus. Si autem ſimilis laſsitudo in tunica interna aſperæ arteriæ,& muſculis laryngis, poſt vociferationem multam,& præcipuè acutam fiat, oleũ & alia emollientia & digerentia per cartilagines ad partem laſſatam non peruenient, ſed paulatim deglutitis eſt opus lenientibus: tamen balneum dulce omnibus his commune eſt auxilium.

Sic aquam mulſam, oxymeli,& alia, omnibus non eadem miſtione coquimus: quidam enim ea libentiùs bibunt aquoſiora, alii dulciora, vt quidam vinum dilutius amant,& ſi meracius biberint, iis caput feritur: alii meraciore gaudent, qui ſi dilutius biberint, his ventriculus euertitur. Sic diamoron hi dulcius volunt, quibus plus mellis miſcendum: alii auſterius, quibus minus. Cùm igitur alicui medicamentũ ſumẽdum imperas, coniice aut interroga, quibus præcipuè ſaporibus ſecũdum naturam delectatur, & ſingulis quod iucundum eſt, para: modò ne medicamenti facultas inſigniter exoluatur. Ob hæc Medici ſumenda medicamenta faciunt media, quæ pluribus naturis conueniunt,& ab aliis minimùm recedunt. ob id facilè ad propriã cuiuſq; naturã paucis quibuſdam additis accommodantur. *Li. 4. ſanuend.*

Lib.3. cō. ph.p.

Sic phlegmone initio repellentia materiam affluentem poſtulat: quæ verò eſt in parotidibus, trahentia, niſi interdum & raro paucum aſtringentium multò digerēti miſcendum ſit, quādo ſcilicet parotis cum paruo dolore erumpit.

Remediis item hemicranicis tam calidis quàm frigidis iubet Galenus miſceri corroborans aliquid, aſtrictoria ſcilicet facultate præditum. Quod præceptum in partibus actionem aut vſum toti corpori communē & neceſſarium habentibus eſt perpetuum, ventriculo inquam, & hepate, liene ſæpe.

Præterea indicatio curatrix & medicamentorum vt aliorum quoque remediorū inuentrix ſumitur à viribus, ætate, cōſuetudine, non primò ſed ratione temperamenti, quòd hæc ambo immutant, & nouum ſæpe faciunt: illæ temperamentum in quo conſiſtunt, ſequuntur. Item non à partis temperie ſolùm, ſed ab ipſius ſitu, connexione, figura, magnitudine, ſenſu exacto & obtuſo, aëre, id eſt anni parte, regione, cœli ſtatu. Quorum ſingulorum exempla tātùm ſingula prolixitatis fuga adſcribemus.

Imbecilla debentur remedia omnia imbecillibus, niſi vires copia grauatæ falſam imbecillitatis ſuſpicionem præbeant: tunc enim valentiora ferre poſſunt, vti & robuſtæ

ſtæ nec grauatæ inſigniter.

Pueri & ſenes valentia remedia non ferunt, præſertim vacuantia. Illi enim calidi humidi plurimùm per inſenſilem tranſpirationem vacuantur: his infirmum & frigidum corpus viribus ſcilicet omnibus imbecillis.

Conſueta remedia minùs moleſtare ſolent, ſed etiam minùs ſunt efficacia.

Pars ab ore & ſtomacho remotior ſumenda medicamenta valentiora indicat, quòd priuſquã affectui occurrant, vires eorũ obtũdãtur alteratione, aliorũ miſtione.

Eadem ratione quæ ſunt profundæ partes, admouenda medicamenta poſtulant valentiora, & quibus tenue aliquid additũ ad penetrandum paret, vt acetum, euphorbiũ: vel etiam aſtringens à tergo impellat. Contra verò cùm parti affectæ remedium viribus integris aut parum fractis occurrit.

Quia connexio lieni eſt per vas venoſum cum venis meſaraicis, lienis vacuatoria remedia ſumpta aut iniecta facio valentiora, quàm ſi ex initio meſarei, vel etiam toto meſareo eſſet vacuandum.

Cauæ intus partes, medicamenta intrò recipere poſſunt: foris, foras: intus & foris, vtroque verſus: nec intus nec foris, nuſquã. Magna verò cauitas largius medicamen-

tum capit, vt vomitoria ſint larga quantitate, quæ veſicam vel vterũ vacuant iniectiones, parcæ: quæ inteſtina lata & parum plena aut preſſa, largæ: quæ anguſta, quæ ſtercore aut flatibus plena, aut fœtu, vel aſcitæ, aut tympania preſſa, parcæ.

Lib.3.metho. Quæ corpora ſenſu tactus exquiſito ſunt prædita & mollia, valentia & acria & mordacia medicamenta non ferunt: quæ obtuſo, ea ferunt.

Aër ſi temperiem habet morbo ſimilem, quia cauſa eſt inſalubris, medicamenta debent habere qualitatem aëri & morbo repugnantem, inſigniorem, quàm ſi aër ipſe morbo contrariam haberet intemperiem. Horum omnium exempla propè infinita ſunt tota methodo, lib. ſanit. tuendæ, & lib. 2. ad Glauconem. Quapropter non eſt, cur in his pluribus immoremur.

Lib. 9. cõ. ph. p. Ab affectu ſimul & partis natura plurima, vt in dyſenteria opium, galla, malicorium, cortex pini, ſemen alterci, myrta ſicca, acacia, roſæ ſiccæ, pyra, ſicca omnia torrefacta dantur, vt dolorem obtundant, & partem aduerſus cauſas dolorificas roborent.

Libr. 1. cõ. ph. par. Sic alopeciæ difficili nec cedenti tribus aut pluribus totius purgationibus dictis à Galeno, topicum debetur medicamentũ calidum,

lidum, quod digerendo vacuet, non tamen adeò calidum, vt vrat, aut etiam cutim citra vſtionem immodicè ſiccet: nec tamen mediocriter calidum, vt non vacuet quod volumus, ſed tenuium ſit partium, vt in altum penetret ad originem radicis pilorum: quia cutis capitis craſsior & durior, ob id efficaciore opus eſt medicamẽto, quòd & prauos ſuccos digerat, & ſanguinem probum trahat, qualis eſt thapſia. Quæ cùm multò ſit calidior quàm affectui & parti conueniat, ſolam ne applica: nam cutim vlcerat, & tumores in ea excitat inflammatorios: ob id quędam eius vehementiã mitigantia miſce, vt ceratum ex oleo tenuium partium (quale eſt ſabinum vetus, vel ricininum recens: non Hiſpanum, vel omotribes, vel aliud aſtringens) vel aqua miſta thapſiæ recenti: nam annuæ vis diſſoluitur: bimæ magis, trima eſt inutilis.

Sub natura partis cõprehende naturã totius, & expende, an quod medicamenti genus pars affecta idem corpus totũ inſinuet, an diuerſum. Id quod ſimile vel diſsimile partis & totius temperamentum tibi planè oſtendẽt, vt lib. 3. methodi fuſiùs leges. Præſidia etiam alia ciuilibus corporibus ſcribenda ſunt, alia foſſoribus & meſſoribus, vt acetum feruens, aut muria acetoſa in parotide. *Libr. 3. cõ. ph. p.*

Lib. 6.cõ. ph.par.

Ad totius naturam, ægri quoque & Medici facultates referas. Pauperes enim Medici ſumptuoſa & diuitum remedia parare nequeant, quòd illis ſit res domi anguſtior. Pauperibus etiam pauperem ex viliore materia apparatum, diuitibus dignum ipſorum diuitiis ex opulentiore præparare oportet. Ob id dentrificium ſuum diuitibus cinnamomo, pauperibus caſia vel amomo aromatizat & iucundius odore & ſapore reddit Galenus, & in opulentorum ozæna medicamentis miſcebat odoris gratia aliquid hedychroi in falerno veteri merſi, lib. 3. cõpoſitio. pharma. part.

Neque tamen ob id putes, ſumptu ſuperfluo aut parum neceſſario diuites onerandos, vt magna pecunia & longis itineribus conquiras remedia, quibus ſimilia tibi ſint in promptu. Nam cùm ad manum ſunt remedia paratu facilia affectui curando idonea, ſuperfluum eſt vel exotica vel rara vſu diſquirere: vt cùm parotidas curare poſsis trahentibus & digerentibus remediis propè infinitis, quorſum attinet in id muſtelæ ſanguinem quærere? citra quem ſi nequit curari parotis, remediorum planè inops fuerit medicina, cùm præter hunc aliis permultis parotidum auxiliis ſit fœcundiſsima. In paratu tamen facilibus delectus quoque eſt habend

habendus. Nam aſini vrinam & ſimilia potui dare in affectibus oris & gargareonis cum Apollonio, extremę eſt dementię, cùm alia ſint permulta paratu facilia æquè efficacia: adde quòd permulti ſint, qui mori malint, quàm illam bibere. Abſurdiſsimum etiam eſt, in oris phlegmonis potiones alias medicas quàm purgatorias dare.

Lib. 6. cõ. ph. par.

Sic diamoron & diacaryon & ſimilia pauperibus parare potes ſine vllo ſumptu aut cum minimo: diuitibus verò ſumptuoſiora fiũt cũ caſiæ cortice vel nardo Indica, vel folio malabathri, vel omnibus ſimul. Inde etiã ſumptuoſa diuitum mulierũ Romanarum vnguenta ſpicatum & foliatum.

Lib. 6. cõ. ph. p.

Item ad potenter digerendum phlegmonas indureſcentes, diuitum compoſitis ſtomaticis additur coſtus, amomum, macer, opus Cyrenaicus vel Medus, aut alius: pauperum verò ſtomaticis digerentibus additur acorus, meon, cardamomum, dictamus, ſinapi, loco illorum ſumptuoſiorum digerentium.

Ibidem.

Eorum etiam qui aſſumunt medicamenta naturæ proprietas eſt inſpicienda: ſunt enim nonnulli tam facilè medicamenta capientes, vt etiam ſæpe ea concoquant, & nutrimentum ab his aliquãdo ſentiant, nullum autem incommodũ. Alij contrà

Gal. in th. ad Piſ. ex li. 2. epidemiãn Hippo. Philopharmaci.

trà

trà tam ſunt inepti ad medicamenta aſſumenda, vt iis vti nequeant, quia ſtomachus ea aduerſatur, & ante vſum facilè diſſoluitur. Vnde veterum præſtantiſsimi optimas medicamentorum cōpoſitiones effecerunt, ex ſingulorum natura cōpoſitionis rationē inueniētes, & quæ intenſa erāt viribus, aliorum miſtura remittentes, & ſimili ratione acria hebetantes, reliquaq; pro affectuum & naturarum differentia obſeruantes, quæ ſcilicet medicamēta, quibus morbis, & quo morborum tempore conuenirent, & quomodò affectis corporibus, & quali victu vtentibus, & quo anni tempore. Sic theriacen ex optimis & plurimis multūq; variis medicamentis compoſuerunt aduerſus ferarum noxiarum morſus & venenoſa pharmaca, & alios affectus plurimos, quodq; hominum naturas plurimùm inuicem differre perpenderēt, ita vt aliud alij medicamentum ſit idoneū.

Miſcophar maci. Lib. 3. metho. & 1. alim.

Si diuitibus paras ſtomatica coquētia & digerentia, miſce amomum quantum crocum, myrrham, alumen: & ſi vis, horum trium loco ſolum pone amomum.

Lib. 6. cōph. par.

In corporibus mulierū & eunuchorū & aliorum molli carne & alba præditorum nec ſoli aſſuetorum, caput æſtu calfactum refrigerare vehementer non audemus.

In mollibus & delicatis corporibus vlceratis

ratis vtendum eſt medicamentis morſu omnino carentibus: hæc enim vel ſine moleſtia agent, vel ſaltem nihil nocebunt.

Prædictas indicationes propè omnes deligendis quoque aliis ſimplicibus miſcendis tam ſine quibus baſis non agat, quàm per quæ meliùs agit, & poſtremò à quibus omnia illa conſeruantur, applicare oportet, vt omnino tibi perſuadeas, nihil rectè ad miſcendum vti, nec ad curandum inueniri poſſe, niſi per indicationes ſeu ſcopos, & veluti reſpectus, vt appellant. In quibus præcipuè ſunt ab effectu præter naturam, ab ægri natura, & ab aëre. Has autem in ſequentibus vbi minùs accuratè expreſſas leges, ignorantiæ aut negligentiæ ne adſcripſeris, ſed eas de induſtria vel obiter perſtringemus, vel etiam ſilentio præteribimus: quando ad viuũ ſingulas excutere prolixius eſſet, quàm rei mihi propoſitæ conueniret.

SINE QVIBVS.

BAſi medicamenti inuenta & probè cõſtituta, ei ſunt addenda alia, ſine quibus affectum baſis ipſa profligare non poteſt, & priſtino habitui corpus reſtituere. Sunt autem ea multiplicia, vt mox audies: ferè tamẽ omnia baſim aut ad partem affectam deducunt,

cunt, aut ipſi commodè ad actionem applicant: niſi baſis ipſa per ſe ſit idonea, & multorum ſimplicium rationem ſuſtineat.

Miſcentur ergo quæ tota ſua ſubſtantia parti ſunt familiaria, & ob id dum à parte trahuntur, ſimul vim medicamenti eò deducunt, vt ſimplicia cephalica medicamenti vim ad caput ſecum trahũt, cardiaca ad cor, nephritica ad renes. arthritica ad articulos medicamentum deducunt, quo partis affectus indiget.

Miſcentur etiam quæ baſim per meatus natura, aut obſtructione, aut denſitate, aut cõpreſsione anguſtiſsimos, in partes, ſi opus eſt, remotiſsimas cõuehunt ſua vel acrimonia, vel eſſentię tenuitate, vel vtraq;, vel accurata tritura. ob id acetum obſtructionibus viſcerum liberandis miſcetur: euphorbium externis intrò penetraturis remediis myrrha aëriæ ſubſtantiæ multæ particeps crocũ terreum intrò deducit rhabarbarum, aſarum, leuiſsimè teruntur in pollinis modũ, cùm mouendum eſt lotiũ: caſia, cinnamomũ & ſimilia tenuiſsimè trita miſcentur, vbi menſes ſunt mouendi: euphorbium, pyretrum & ſimilia, vbi per ſumpta medicamenta eſt ab articulis trahendum. Contrà ſine his baſim exhibemus, cùm parti affectæ facilè & mox occurrit ex partis ſitu & figura, vt rhabarbarum

barum, craſſum & negligenter tritum damus, cùm aluus tantùm mouenda eſt, non etiam mouendæ vrinæ.

Hæc prædictæ quatuor, familiaritas totius ſubſtãtiæ, tenuitas, ſtudioſa tritura, acrimonia, vbi ipſius baſis vires aut etiã ſubſtãtiam ad partem affectam deduxerunt, ea vt in affectum agat, tempore eget interdum etiam diuturniore: ob id nonnunquàm baſibus miſcentur, quæ ipſas affectæ parti diutius affigant, vt mora ſaltem ipſæ id perficiant, quod non poſſunt obiter præſtare: vt medicamentis gulæ & tracheæ arteriæ miſcemus craſſa & lẽta, quæ vim medicamenti ſarcoticam, colleticam, ſinuloticam, ſi vlcus adeſt, in parte remorentur & affigant.

Non tamen aut in via, aut illa mora in parte volumus medicamẽta coqui, & horũ vim à calore noſtro euinci, priuſquàm & partem affectam attigerint, & vſum optatum præſtiterint: ob id opium theriacæ miſcetur, & ob alia quædam alibi dicenda.

Medicamentis verò quæ herere parti alicui volumus ſiue ſumantur, ſiue admoueantur, ceram, oleum, adipem, vel lentum aliud miſcemus, memores tamen eorum quæ rectè ſumendis aut admouendis miſcentur.

Nam ceram ſumẽdis nemo rectè miſcuerit, vt neque axungiam, quæ admouendis Lib. 6. cõ. ph. p.

ſunt

ſunt aptiſsima, vti ad vlcera gulæ & aſperæ arteriæ ſyrupi, butyrum, oleum, & lentores ſuccorum, oportuniſsimi.

Si tamen vlcera ſint putrida in ore, parte calida, humida, ob id ad putredinem paratiore, quia medicamenta his idonea continenter per ſaliuam elota adhærere nequeũt, validiſsimis in ipſo ſic vlcerato medicamentis vti cogimur, qualia ſunt cauſtica, & quæ cruſtas ferri candentis modo efficiant. Sed in externis partibus cauſticis per ſe vtimur: deinde cruſtas tergentibus auferimus: at in oris vitiis propter partis naturam tutius eſt cauſticis miſcere tergentia, mel, thus, eruum, irim, ariſtolochiam: ne ob partis naturã recidiua putredo naſcatur. Miſyos ergo crudi vel toſti drach. tres cum mellis cyathis ſex diſſoluantur, vel chalcitis toſta cum melle tanto, vt ſordium habeat ſpiſsitudinem: vel chalcãthum vſtum cum melle ſimiliter miſtum. Sic caninum ſtercus, cinis hirundinũ, & humanum ſtercus, ana cum melle.

Sic æruginem cum aliis miſtam aphthis malignis adhibet Andromachus & Crito ibidem: & arſenicum, & ſandaracha, & alumen ſciſsile, oris putredinibus applicantur ibidem.

Eadem ratione malignis vlceribus ſedis, inteſtinorum, vteri, veſicæ, meatus vrinarij ſimil

ſimilia adhibentur remedia, aliter atq; aliter miſta & ſoluta pro variis à parte & affectus magnitudine, & ſitu indicationibus.

Sed quoniam vſus à medicamentis expectatus præcipuè is qui calori aut frigori ſuccedit, non præſtatur, niſi medicamenta ipſa actu id ſint, quod dicuntur, hoc eſt, calida vel frigida, calore noſtro egent, deducente ipſa in actum: vt medicamenta purgantia cũ poteſtate calida ſint omnia, vt agant, actu calida eſſe oportet caloris noſtri actione. Eodem modo opium & alia frigida vt agant, quod agere nata ſunt, in frigiditatẽ illam ſuã à calore noſtro deducẽda ſunt: actu enim non magis frigida ſentiuntur, quàm alia loco eodem concluſa. Sed tamen vtraq; prius accuratè ſunt terenda, vt ea calor noſter propè tota citius attingat: nam piper, & cætera poteſtate calida, non fiat actu calidũ à nobis ſine contritione tenui: nec rha barbarum aut aſarum, & vretica alia vrinas moueant, niſi diligenter ſint comminuta: agaricus item & colocynthis citra contritionem hanc multum ſunt noxia, ſi ſumantur. Quam vt promptiùs recipiant, ille in trochiſcos primum formatur: hęc cum aliis ſiccis teritur & friabilibus.

Niſi item facultates medicamentorum, ſine quibus baſis ocioſa fuerit, in ſuo vigo- Lib. I. cõp. ph. part.

re conſiſtant (quas color, odor, ſapor, conſiſtentia, non ſolùm calor aut frigus ſignificant) vires à compoſito promiſſas ne expecta, vt indicabit libr. 4. compoſitio theriaces. Eſt tamen quando medicamentum vires ſimplicium languidiores poſcit, vt euphorbium vetuſtate ignauius idemque flauius: quando pars exactiùs ſentit, cui eſt applicandum, & affectus vt punctura eſt clementior. Sic in rha tenuis & aëria ſubſtantia, & frigida terrea mutuò ſeſe non impediunt, imò valentioris effecti ſunt cauſæ: quia aërium deducit intrò craſſam & terream & frigidam ſubſtantiam, alioqui per ſe in ſuperficie hæſurã, nec partes internas contracturam, refrigeraturam, ſiccaturam.

Li.8.ſimp.

Miſcentur etiam medicamento non modò ſine quibus ipſum efficere id non poſsit quod promittit, ſed ſine quibus medicamentum hoc vel illud compoſiti nomen non habeat: de quibus abũdè pòſt in forma medicamenti idonei conſtituenda.

Ea igitur omnia quæ compoſito miſcentur, aut etiam citra miſtionem, in baſi perficiuntur neceſſario, antequàm ea, quod optamus, in affectum efficiant: illa rationem eius ſine quo medicamentum non agat, obtinent, vt baſis ipſius coctio, vſtio, tritura,

lotio

lotio,& alia permulta,quæ in ſingulis appa-rent compoſitionibus. Item quæ glutino-ſius,liquidius,craſsius, tenuius, acrius, mitius medicamentum reddunt , quando harum qualitatum aliqua eſt opus ad actionem op-tatam. Item quæ partibus familiaria ad eas vim vel etiam ſæpe ſubſtantiã medicamen-ti alterantis,roborantis, vacuantis deducũt. Quando medicamentum agit in propin-quam ſibi materiam , in longinquam non acturum, aut tam imbecilliter, vt nullus in-de ſucceſſus eſſet ſperandus. Prætereà quæ ſumptum vel admotum medicamentũ tam iucundum faciunt omnibus ſuis qualitati-bus ægro, vt id ipſe non inuitus accipiat,ne-que eo aſſumpto nauſeet, & inde vomat. Si enim vomat , nullus eſt huius medicamenti vſus, vt neque ſi admota præ morſu & dolo re , aut alia de cauſa mox æger illa abiicere cogatur:niſi fortè vomitu illo fiat fluxionis auerſio , & excrementoſum aliquid etiã ex ventriculo ſimul elidatur. Adhæc quæ hu-morum coctionem iuuant,quæ excremen-ta vacuationi apparant, quę meatus aperiũt, per quos medicamento via eſt futura , atque etiam excremento , illa etiam rationem eius obtinẽt , ſine quo medicamentũ nihil agat.

Adhæc virium robur quantũ eſt neceſſa rium medicamento ad actionem mutando

& ſenſus tactus, eôdem pertinent. Quapropter apoplecticis, diſſolutis, hyſtericis remedia quantumuis morbo & eius cauſæ idonea dentur vel applicentur, caſſa ſunt, aut parum ſecura: ſæpe motus, ſæpe venter plenior cauſa eſt vacuationis tum celerioris, tum largioris: ſæpe quies retineri in ventriculo, ſæpe ventris inanitio coqui medicamentum cogit, preſertim ſi erat clementius: ſæpe item corporis ſitus ac figura ex deiectorio vomitorium effecit, & contrà.

Ceſſatio quoq; à vacuationibus aliis cauſa ſæpe eſt per accidēs huius vel huius vacuationis. Nam ſi in diabete des mediocriter aluum mouentia, illa etiam ad vias vreticas trahentur: vt ſi in lienteria, diarrhœa, dyſenteria des vretica, vel hydrotica, vel quæ viſcera reſpiciunt, ſæpe aliorum impetu illa per ſedem detrahuntur. Per accidens quoque volūtas noſtra ſæpe rationem eius ſine quo non fit medicamenti actio, habet: vt ſi quis aluo à medicamento irritata, naturę impetu non ſeruiat, ſed aluum cohibeat: fit ſæpe, vt aluus poſtea non deſcendat.

Non modò autem quæ ante medicamentum ſumuntur, vt ei materiam apparent, ſed etiam quæ pòſt recipiuntur, ſæpe actionem medicamenti obrutam excitāt, ſæpe ad medicamēti expulſionem naturam irritant. V-

ſun

ſumpto purgante medicamento ſi quis diutiùs à cibo abſtinet, ſæpe nihil mouet: ſi tempore pòſt legitimo cibũ ſumat, hoc recreata natura medicamentum expellit.

Infinita propè alia inuenias in compoſitis medicamentis, ſine quibus illa nihil omnino agant, aut tam parum agant, vt nihil egiſſe videri poſsint. Eadem verò, cùm ſint imbecilliora impedimenta, vt melius operetur medicamẽtum, aut etiam ſi omninò abſint, per accidens his accenſeri poſſunt, per quæ melior fit medicamenti actio. De quibus dicere iam tempeſtiuum fuerit.

PER QVAE MELIVS.

TErtio loco medicamentis certa methodo componendis deligenda ſunt & miſcenda, quæ ipſius baſis & aliorum, ſine quibus baſis non agat, actionem reddant meliorem, perfectiorem, efficaciorem, ſalubriorem, tutiorem: celeriorem, ſi celeritate opus eſt: aut tardiorem, ſi tarditas optanda eſt, qualia ſunt vſtiones, ablutiones, trituræ, & quæ baſis ipſius aut aliorum vim corrigũt, valentiorẽ minuẽdo, imbecilliorem augẽdo, noxiam corpori emendando. Item quæ coloris, odoris, ſaporis, conſiſtentiæ gratiam ægro iucundam me-

dicamentis conciliant.

De horum autem quibuſdam prius eſt dictum, de aliis exempla aliquot proponamus non inutilia lectori. Valentiorem vim minuunt per ſe quidem quæ baſi aut prædictis ſunt contraria, vel tota ſubſtantia aut ſola qualitate manifeſta, aut vtraque, vt ſcammonio calido, tenui viſceribus noxio vires diſſoluenti, pruna dactyli, ſuccus roſarum frigida, craſſæ eſſentiæ, partium ſubſtantiam cogendo, roborantia, miſcentur in antidotis catharticis. Sic valẽter calidis opium, ſemen hyoſcyami, cortex radicis mandragoræ, & ſimilia miſcemus, vt illorum vehementiam obtundamus: præterea vt ſenſu per hæc frigida ſtupefacto dolorem ſedemus: ſic vehementer aſtringenti minimum aſtringens miſcemus, cùm mediocri ſtrictione opus eſt: vel vehementer digerenti minimum digerens, cum moderatè reſoluendum eſt: in aliis ad portionem. Per accidens verò vim aliorum remittunt, quæ partis naturæ ſunt familiaria, eamque aut tota ſubſtantia, aut qualitate, aut vtraque contra noxam à medicamento imminentem roborant & muniunt. Vim etiam minuunt quæ tenuibus craſsitiem, celerioribus tarditatem, rarioribus denſitatem, leuioribus grauitatem addunt: niſi à craſsitie, tarditate, denſi

denſitate, grauitate vehemens actio proficiſcatur. Eſt enim quando horum actio eſt optatior.

Sic ſulphuris valenter calidi & digerentis vim pari cimolia terra frangit in achoribus Apollonius, & ex ambobus compoſitum ad ſymmetriam medicamentum reducit. Addit & acetum incîdens, tenuans, digerens, repellens. *Libr. 1. cō. ph. part.*

Sic medicamentis ad affectus internarum partium penetraturis ea miſcemus, quæ penetrare in altum faciant, etiam affectum non iuuantia, vt acetum in phrenitide, quod neque mitigat dolorem, neque laxat tenſionem. Et quia medicamentorum affectui aptorum virtus in altum penetrando diſſoluitur, ſæpe affectus ab his præſidium non ſentit, niſi miſta ſint medicamenta valentiſsima. Contrà in affectibus ſuperficiariis, vtpote quibus occurrunt medicamenta viribus integris, ſatius tamen fuerit miſcere, quæ tum medicamenti vim intrò ad penitiora deducant, tum affectui ex ſua natura auxilientur, & ſint tenuium partium, vt acetum in calidis diſpoſitionibus, euphorbium in frigidis. Cuius vtriuſque virtus vehemens diſſoluitur, & corpora permeando & alterius miſtura, vt roſacei cum aceto in capi-

tis interno dolore, niſi vlcus adſit in ſincipite, cui vis applicare. Sic vſtio metallicis tenuitatem eſſentiæ, acrimoniam & vires auget, lotio acrimoniam & vires eas minuit, tenuitatem retinet. Sic aloë non lota magis purgat, minus roborat, lota minus ſoluit, magis roborat.

Lib. 7. methad.

Quæ verò actionis vehementiam remittunt, eam non aboleant, neque qualitatibus contrariis, neque tota ſubſtantia contraria: quomodo theriace ſumpta medicamẽti purgantis vim & actionem abolet: quomodo magnes allio confricatus ferrum à ſe abigit, non attrahit: ſuccinum oleo maceratum paleas non attrahit, ſed eas etiam oleo imbutas à ſe repellit, antipathεια rerum & occulta naturarum contrarietate, vt antè diximus.

Virtutem imbecillam augent ac excitant medicamento, quæ illi imbecillo robur, tardiori celeritatem, craſsiori tenuitatem, denſo raritatem, graui leuitatem, inſipido acrimoniam, aut ſalſuginem, aut amaritudinem, adiiciunt, ſi qualitatibus illis eſt opus: ſi contrariis, quæ contrarias afferunt: vt vſtio terreis & metallicis vires addit, & celeritatem, tenuitatem, leuitatem, raritatem, acrimoniam. Vſta enim omnia eſſentiæ tenuitatem acquirunt & acrimoniam, excepta chalciti.

Libr. 10. ſimplic.

Ruta

Ruta & ramus ſalicis & cortices eius arteriacis quibuſdam inter parandum mouendis, ſiccata abiiciuntur, noua ſubſtituuntur, vt in diachalciteos ramus palmæ præſcinditur ſæpe, lib. 1. comp. ph. gen. *Libr. 9. cõ. ph. part.*

Quæ partem roborant, medicamẽtis miſcentur: vt hieræ picræ, maſtiche, crocus, & alia aliis plurimis. Crocus idem linteo puro ligatus incoquitur, expreſſus abiicitur in arteriacis, lib. 9. comp. ph. part.

Hodie Arabum ſectatores turbith iungunt zingiber, tanquam eius calcar: agarico ſalem foſsitium (gemmeum vocant) & ſicœchadem, ſi ad caput ferri volunt. Scammonio cor lædenti ambram cor ipſum roborantem: cryſtallum, refrigerãtem inflammãti: gallam aſtringentem aperienti eidem ora venarum: ſpicam item maſtichen, tragacanthum, caphuram vna ratione vel duabus.

Vim medicamenti noxiam corpori, & etiam deleteriam emendamus, vt cantharidibus per ſe & ſuæ naturæ contrarietate veſicam vlcerantibus miſcemus alia, quæ vim earum exedentem corrigunt: vretica tamen ſi vrinam cieri affectus requirit, & ceratum eiſdem miſcemus, aut emplaſtrum idoneum ad vngues ψωρώδεις. *Libr. 11. ſimpli.*

Sic elleboro nigro humanæ naturæ contrariam vim emendat Hippocrates miſto *Lib. 1. rat. vict. acu*

aniſi, dauci, ſeſeleos, cumini ſemine odoro ſimul & eſculento.

Sic mel veteres, hodie magis ſaccharum medicamentis ſumendis miſcemus, linguam & os prius vino interdum abluimus, & cyathi tam fundo quàm labris iucunda ſapore & odore miſcemus, & os ſumpto pharmaco abluimus, aut delicato condimento recreamus, ne triſtato illi conſentiens ſtomachus ſubuertatur, & ad vomendum ventriculum incitet. Sic catapotia foliis auri interdum tegimus, interdum ſaccharo, & aliis.

Lib. 7. method. Nec omittenda eſt cuiuſque temperamenti proprietas, quæ vt in alimentis, ſic etiam in medicamentis vim habet magnam, vt non modò expendamus an hoc illud medicamentum partis & totius temperaturam vel eandem vel diuerſam ſeruet, (quomodo Galenus docet in medicamentis vlcerum lib. 3. 4. Methodi) ſed quomodo ſe habet ad medicamenta hæc vel illa. Quædam enim naturæ clyſteribus etiam malo ſuo neceſſariis omnino ſunt abſtinendæ, cùm ab his ſentiant ſæpe mulieres mox vterinos affectus, aliæ à potionibus medicis, quædam à catapotiis, aliæ à bolis purgantibus, aliæ ab aliis omnino abhorrent, vel ob naturæ ſuæ cum his contrarietatem, vel opinione ali-

qua

qua id perſuaſæ, vel quia iis viſæ malè habuerunt. Ob id rogandus quiſque eſt, ſi quando purgatus eſt, & quâ purgatorij medicamenti forma præcipuè delectetur.

Vt melior fiat medicamenti actio, miſcentur quæ ipſum gratius reddant colore, odore, ſapore, conſiſtentia, ſiue ſumendum eſt, ſiue admouendum, niſi quòd in admouendo ſaporis minima ratio eſt habenda, niſi quatenus illi cum odore conuenit. Sumenda autem ſi quatuor dictis dotibus ſint iucunda, & præterea pauca, ventriculus trahit promptiùs, comprehenditque: actu etiam calida citius reddit, aut frigida, ſi talia erant poteſtate, & ſi refrigerandum eſt: ob id & celerius & valentius agunt. Si quo horum autem fuerint ingrata, non comprehenduntur, non retinentur, ſed ventriculum euertunt, & vomuntur mox, aut deiiciuntur ſine actione, vti & alimenta quanuis meliora: quia tamen ingrata ſunt, non comprehenduntur à ventriculo, nec ob id coquuntur. Cùm autem ſuum cuique ſit iucundum vel conſuetudine, vel imaginatione, vel tota ſubſtantia, & horum quodque ſola experientia noſcatur, rogandus quiſque eſt, quo medicamenti ſumendi aut etiam admouendi craſſamento, colore, odore, & in illo etiam ſapore delectatur.

Gal. in natura hum.

Aphor. 38. lib. 2.

COLOR-

COLOR.

Lib. 2. cõp. ph. part.

Propterea daturi medicamenta vel foliis auri tegimus, vel vaſe argenteo, ſtanneóve, aut alia conſtante materia non tranſparente includimus, oris anguſti, idq; in tenebroſo aëre propinamus: ob id etiam inuenta emplaſtra melina, id eſt, rufa, & coloris cydoniorum, ex vſta ærugine docet Galenus: quia ex ærugine cruda viridia quoſdam terrent: ſic cauteria maximè occultamus, præſertim meticuloſis: & ſcalpello venas aut arterias ſecturi, aut hæmatophobis his faciem velamus, aut alio torquemus.

Lib. 1. cõ. ph. gen.

Nota ad coctiones medicamentorũ.

Li. 2. rat. vict. acut. Hippoc.

Vt emplaſtrum ex lithargyro ſit albius, deligit Galenus oleum purius & lucidius, & aquam puram & candidam, quę cum lithargyro in mortario temperat, deinde igni ex lignis peruri cœptis vel peruſtis antè carbonibus exactè incenſis coquit in aëre ſyncero, ſub dio, in ſole. Oleum autem craſſum, aqua turbida, aër nubilus, vmbra, fumus, medicamento facilè nigredinem conciliat. Quòd ſi primus iſte focus coctionem non abſoluit, in alium ſimiliter ardentem cacabus transferatur.

In his quæ ſorbitionibus miſta ventrem ſoluunt, nonnihil præſidij eſt, niſi ob amarorem, vel aſperitatem, aut multi-

tudinem, aut colorem, aut ſuſpicionem aliquam omnino fuerint ingrata. Multitudinem non ſine cauſa adiecit, quæ etiam alimenta facit ingratiora, non ægris ſolis, ſed etiam ſanis: cùm alimenta minùs larga auidius deuorentur, quàm largiora.

Ob id ægris cibos auerſantibus alimentum parcius eſt offerendum, multò magis medicamentum. Quapropter cùm largius purgandum efficaciora ſumimus, ſi nihil repugnet, ne magna remedij imbecillioris copia opus ſit. Sic puluerem hieræ diacolocynthidos, & alterius cuiuſuis potius damus catapotiis aut aliter, quàm ipſam hieram melle exceptam, niſi res alia aliud ſuadeat. Sic cùm purgatoria infundimus liquori idoneo, paruam potionem imperamus, ne copia largiore ægrum à deglutiendo deterreat, néve ea ſi ſemel ſit deuorata, citius & valentius ſtomachum euertat.

Melina (vt paulò antè dixi) fiunt vnguenta, id eſt, mali cotonei colore, cocta mediocriter, ſeu vſta ærugine: quia color hic eſt gratior, neq; terret ægros, vt ſæpe viridis ab ærugine cruda. Ceruſſa quoq; quibuſdam vnguentis additur ad coloris albi gatiam. *Lib. 2. cõ. ph. gene.*

Huc pertinet quòd quæ ſimplicia coloris propè expertia ſunt, vt aqua, tunica cornea, colores omnes optimè recipiunt: vt inodora *Li. 6. ſim.*
(qualis

Lib.2.ali. (qualis eſt balanus myrepſica) omnibus ſuſcipiendis odoribus aptiſsima: & inſipida, vt cucurbita, ſaporibus omnibus recipiendis ſunt appoſitiſsima.

O D O R.

Quantum odoris gratia in medicamentis tam ſumendis quàm admouendis valeat, docent abundè Medicorum omnium libri.

Lib.1.c. ph.p. Ob id enim Cleopatras Medicus ad capillos in capite gignendos ſucco radicis arundinis, muſcis vſtis, adipi vrſino, oleo cedrino, vinum aut paſſum affundebat, vt odor obtunderetur.

Ibidem. Sic pilos tenuantibus ſcilicet, tergentibus, vt nitro, oſsi ſepiæ, pumici odorata miſcet Galenus libro 1. compoſit. phar. part. cyperum, ſchænu anthos, melilotum, roſas ſiccas, iridem Illyricam, herbam cydoniam, meliſſophyllon: & ſi opulentis paras ſpicam nardi, Indicam & Gallicam & montanam, terram Erethriadem, malabathrum, folium malabathri, amomum, myrrham, crocum, coſtum, mentham. Crito ibidem etiam pſilothra ſuauem habere odorem volebat.

Nec te moueat, quòd amomum, & alia quædam ſimilia diuitum compoſitionibus addi legis, nonnunquàm pauperum. Illis enim largiùs, his parciùs immiſceri intellige,

Vrina

Vrina licet achoribus ſanandis conueniat, quia tamen eſt odore ingrato abominabilis, non vtenda eſt. Ad odoris gratiam cyperus additur capillos tenuantibus. *Ibidem. Ibidem. Lib. 5. cō. ph. par.*

Sic odorum dentifricium facit Galenus miſcendo caſiæ aut amomi drachmas duas mediocribus: cinnamomi autem drachmam vnam regibus. *Lib. 7. cō. ph. par.*

Bechicis adduntur ſemina petroſelini, apij, dauci, ſeſeleos, vt aliorum medicamentorum inſuauitatem ſuo odore grato & ſapore emendent, & frigidorum vires obtundunt, vt etiam vrinas prouocent.

Odorem cuique iucundum medicamentis addendum declarant emplaſtra ἰυώδια id eſt, ſuaueolentia, vt intelligas non ſumēdis ſolis, ſed etiam admouendis medicamentis odorem gratum eſſe conciliandum. Cùm medicamenta omnia, præſertim purgantia, ventriculum, & præcipuè ſtomachum neruoſam ejus partem & maximè ſenſilem lædant, his odorifera ſunt miſcenda, quæ noxam eorum obtundant, actionem verò non impediant: quæ præterea tenuent craſſos ſuccos, incîdant, tergeant, vias aperiant, per quas eſt vacuandum. *Galen. lib. quos purg. opor.*

Quæ qualitates habent odoras, miſceri debent ſtomachicis, vt aromata & ſemina quædam etiam eſculenta, aniſum, daucum,

cum,ſeſeli,cuminum, quæ etiam Hippocrates miſcet peplio & veratro nigro, per id pleuritidem ſub diaphragmate purgaturus, vt medicamentoſum quod in eo eſt humanæ naturæ contrarium,mitigetur & obtundatur. Nam vt fœtida omnia ſtomachum ſubuertere ſolēt,ſic odora roborare. Quòd ſi non modò odora ſint,ſed etiam eſculenta, multipliciter iuuant ſtomachum malis humoribus ſubuerſum, vt idem de vtero & vterinis remediis tibi perſuadeas.

Li.8.met. Abſinthium aqua feruente tingendum, quò minùs odore offendat, poſteà oleo incoquendum ad ventris fluentis fomentum, ſi modò vacuatio ampliùs non duret.

Sic noſtra caſia tanquàm cinnamomo quæ ſumuntur omnia aromatizamus, aut alio odoramento naturæ ventriculi & partium aliarum principum familiari.

Odore enim iucundo fit, vt non modò iucundius ſit medicamentum, ſed etiam eo odore ſpiritus animalis & vitalis reficiuntur, vt alimentorum ſic medicamētorum. Quò fit, vt lipothymia languentibus caryophyllum, nux moſchata, zingiber, & alia id genus animum mox reuocent, vti odor panis, aceti, vini, & ſimilium. Nam odore vires celerrimè reficiuntur, ſecundo loco, potu, poſtremo cibo.

Aphor.18. lib.2.
Li.11.ſim.

Quam

Quam rem perſuaſi omnes graueolentia fugimus tam ſani quàm ægri, ceu naturæ noſtræ contraria, tametſi omnia id genus naturam noſtram non lædere oſtendat caſtorium odore abominabili, ſed quod nec ſumptum nec admotum cuiquam vnquam nocuit.

SAPOR.

Saporum iucunditas cuique hominum naturæ ſua magni eſt momenti, vt non modò alimentum ſit ſalubre, ſed etiam vt medicamentum ſumptũ ſi efficax. Ob id rogandus quiſq; eſt medicamẽtum ſumpturus, qua maximè ſaporis differentia delectetur. ſunt enim qui auſteris, alij acidis, alij dulcibus, ſunt qui ſalſis & amaris ducuntur, nonnullos acria delectant. Hunc igitur ſaporem medicamento inſigniorem dabimus, quo æger præter cæteros delectatur, niſi eius vis affectum nobis curandum inſigniter ſit auctura. Nam ſapores calidos ſalſum, amarum; acrem in affectibus multùm calidis non probauero: vt neque frigidos acerbum, auſterum, acidum in frigidis. Cur autem non odore modò, ſed etiam ſapore ſuauia eſſe debeant alimenta, docet Galenus Aph. 38. libro 2. Paulò deterior cibus aut potus, ſuauior tamen, melioribus & minùs ſuaui-

bus eſt præferendus. Medicamenta verò iucunda eſſe quatenus licet, debent, vt à ventriculo comprehenſa in actum reducantur, ac ne nauſeam, flatus, fluctuationes ex inſuauitate ipſa pariant, adeò vt citò ſuprà aut infrà ventriculus excernat. Sic qui primus ſtomaticum diamoron compoſuit, cum melle coxit, vt & gratius eſſet, & diutiùs ſeruari poſſet. Præſtantior enim eſt ſuccus mororum per ſe incipienti oris phlegmonæ, ſed gratior & perſeuerantior cum melle coctus. Nam citra coctionem etiam cum melle repoſitus citò corrumpitur: coctus autem cum melle non modò diu ſeruatur, ſed etiam vtilius fit ſequentibus phlegmones temporibus, incremento, ſtatui, & declinationi, ad perfectam vſque curationem.

Lib.6. cõ. ph. par.

In omnibus autem oris affectibus medicamenti ſuauitatem cuiuſque palato gratam ſumere non ſatis eſt, niſi ea viſceribus ori per gulam & guttur communicantibus etiam innoxia ſint.

Quæ conſiderans qui primus diamoron compoſuit ſtomaticum medicamentum, ſuccum mororum cum melle coxit, vt ſcilicet gratius eſſet, & toto anno ſeruatum in promptu eſſet, quoties vtendi occaſio incideret, non ſolum tempore mororum.

Opulen

Opulentis item & delicatis viris & mulieribus, & malo natura ſtomacho præditis, ſtomatica ſimplicia ſunt gratiora medicamentoſis, vt quod ex ſucco ſolorum mororum fit, quod omnium eſt maximè imbecillum: ex ſucco enim batinorum eſt valentius: hoc item potentius: ex ſucco corticis nucum viridium cocto cum melle, licet non ſit acerbus guſtu, vehementiſsimè tamen aſtringit, vt ſuccus ex granatis acerbis cum corio tuſis expreſſus. ex dulcibus autem ſine cortice expreſſus eſt ſuauior ſed imbecillior, cum cortice valentior ſed inſuauior. Ex tribus autem generibus ſimul tuſis addito glycyrrhizæ ſucco, bonus eſt, nec immodicè exaſperat. In his igitur vide, ne ſuauitas vires quæſitas obſcuret.

Eadem ſaporis gratia vinum phalernum acre laudatiſsimum mithridatio & theriacæ miſcendum, vt amarorum in his antidotis multorum iniucunditatem tegat, docet Galenus lib. antidotorum. Sic Hippocrates veratro nigro daucũ, vel ſeſeli, vel cuminum: vel aniſum: peplio ſilphij ſuccũ miſcet, vel aliud quidpiã non ſolùm odoris iucundi: ſed etiã ſaporis, quẽ ſub odore intelligere nõ eſt difficile, cùm horum duorum ſenſoria ſint ſubſtantia, ſitu actione proxima, & in pleriſque actionibus communia. His enim cõdi- *Lib. 2. rat. vict. acu. Gal. in naturã hum.*

mentis medicamenti purgantis inſuauitas corrigitur ſic, vt in ventriculo diutius morari poſsit. Multa enim pharmaca potanti tam ſunt inſuauia, vt ſtomachum peruertant, & vomitum protinus cieant. Alia licet paululum in ventriculo manere poſsint, prauos tamen ructus mouent, & pòſt euomuntur.

Sapor igitur cuique iucundus quoad eius fieri poteſt ſeruatis medicaměti viribus appa retur, in ſumendis omnibus, vt alimentis, in quibus vt domini gulæ & palato coquus ſeruit: ſic in ſumendis omnibus per os medicamentis ſiue alterent tantum, ſiue humores apparent incidendo, tenuando, tergendo, ſiue humorem aliquem qualitate moleſtantem purgent, ſiue partes ipſas roborent totius ſubſtantiæ ſimilitudine, vel aſtrictione, vel alia qualitate manifeſta intemperaturæ partis contraria, ſiue ore retineantur, ſiue etiam deuorentur.

Lib. 4. ſanit. tuend. in oxymelite. Cuiq; iucundus ſapor nobis dicitur, quòd ne vinum quidem homini familiariſsimum alimentum omnes idem iucat, ſed hunc dilutius, alterum meracius, ſic nec oxymeli omnibus eadem aceti mellis & aquæ menſura *Lib. 4. ſanit. tuend. in diacalamnthe.* coquendum, ſed pro cuiuſq; voluptate, quãquàm plurimis naturis commune vnum ſcribi poteſt, quale quod à Galeno ibi deſcribitur,

tur, non tamen omnibus: ſic in diacalaminthe ſi mellis plus inieceris, pluribus iucundius facit: his tamen qui dulcia auerſantur (ſunt enim quædam talis naturæ) iniucūdum. Fiat igitur medicamentum cuiuſque naturæ iucundiſsimum, quoad eius fieri poteſt, ſed tamen virium eius vtilitate ſeruata: hanc enim ſolui nolo, dum dulcedini & iucunditati ſtudetur. Ob id rogandus quiſque eſt æger ante medicamenti compoſitionem, quo ſapore [& ſi vis qua forma medicamenti] maximè delectetur. *Lib. 6. cō. phar. par.*

CONSISTENTIA.

Craſſa conſiſtentia medicamenta ægriùs & in corpus penetrant & deuorantur, quàm tenuia & liq̄da, vt cibo quàm potu impleri eſt difficilius. ob id craſſa eſſe ſolent ingratiora & nauſeabunda magis. Quæ cauſa eſt, cur bolos catharticos, vt vocamus, liquore aliquo ſuaui diſſoluere non rarò cogamur, qualia adhuc ſunt ingratiora, quàm quæ liquidiora ſunt & perſpicua. Quapropter colo panneo & albuminibus purgare ſolemus. talia ſunt noſtra apozemata, zulapia, ſerapia, & quæ in rem præſentem coquimus aut infundimus medicamenta vel purgantia, vel aliter corpori profutura. Ob id mel aqua exigua liquatur, vt poros cutis obſtructos ingredi ad detergendum poſsit. *Aphor. 11. lib. 2.* *Lib. 8. methód.*

Lib. 7. cõ. ph. part. ad finem.

Sic dum aſthma & orthopnœa ſunt ab humore craſſo & lento, vel purè in aſperæ arteriæ meatibus vel pulmonum cauernulis infarto, tenuatibus, tergentibus, & humiditate copioſiore, vt potu vini largiore opus eſt, quò craſſius humor & lentus ceu liquidior redditus, ſurſum per tuſſes à tergentibus excitatas, egeratur. Si verò abſceſſus adeſt, vino pauco opus, ob id ſiccantia eſſe incommoda reddendis ex thorace ac pulmone excreationibus docet Gal.

Li. 5. ſim. cap. 21. Lib. 1. cõ. ph. part.

Eſt quando conſiſtentia non ad gratiam tantùm, ſed ad melius agendum eſt. Ladanum enim quia ceræ conſiſtentia eſt ſimile, humiditatem requirit, quæ liquidius ipſum faciat: vires tamen eius non minuat, imò potius augeat, cùm fluentem capillum per id ſiſtere conſilium eſt. Liquidum igitur fiat in vaſe duplici, ex vino auſtero & oleo myrteo maceratum: vel ſoluatur oleo lentiſcino, vel maſtichino, vel myrteo, & ſi ætas & aër frigida ſunt, nardino, vel vino veteri & auſtero. Quæ omnia adſtringendi viribus cum ladano conueniunt, & calore alimentum pilis attrahente: Hiſpanum verò & omphacinum oleum ſolùm aſtringunt: vetus ſabinum, rincinium ſolùm digerunt, ergo horum neutrum per ſe conuenit, ſed priorum loco miſceri ambo ſimul poſſunt.

poſſunt. Item ladanum liquidiùs tonſis tantùm capillis adhibemus: craſsiùs raſis, vt illos penetret, his hæreat, addito quoque polytricho fiet efficacius ad pilorum productionem. In his autem oleum & vinum etiam rationem habet eius, ſine quo ladanum nec applicari, nec agere poſsit. Medicamentis quoque capillos fluentes ſiſtentibus, niſi ſint eſſentia tenui, adduntur alia, quæ tenuitate eſſentiæ intrò penetrantia cutem quoque in alto aduſque pilorum radices alterent, neque per ſumma tantùm agant.

Conſiſtentia mediocris qualis eſt mellis Attici, aut ſordium auris in ſtomaticis, vt in diamoro, & ſimilis craſsitudo in ſtomachicis, vt in diacydonio. *Lib. 6. co. ph. par.*

Conſiſtentia etiam parua linimentis, maior vnguentis & ceratis, duriſsima emplaſtris. Quapropter his cera nunc parcior nunc largior, & lithargyros additur ad corpus & materiam præbendam. Sic oleo ex ſemine abietis, vel floribus populi nigræ, & anethino, & chamemelino, ſampſychino, & ſimilibus cerã & reſinã addit Gal. vbi diutiùs vult ſuper vncto corpore manere. *In fine li. 6. ſanit. tuend.* *Libr. 2. co. ph. p.* *Lib. 4. ſanit. tuen.*

Magna humoris & eius tepidi quantitas in vomitoriis eſt efficacior, præſertim

ſi oleagina addantur, & diebus aliquot ſint præſumpta incidentia tergentia.

Lib. 6.cō. ph.p. Craſſa vt metallica, terrea vrendo fiunt tenuiora, & ſic aptiora ad penetrandum.

Li. 8.met. Dia καρύων ob eſſentiæ tenuitatem efficacius ſtomaticum quàm dia μόρων. Penicillus, purpura marina, prçſertim optima Tyria tinctus, tenuiorem aſtringendi vim habet, qua altè penetrando corpora quæ ſunt circa ventriculum ſiccet ac roboret, & calfaciat, ſi calida illi miſceantur.

Li.3.c.ph. par. Acetum eſſentiæ tenuitate in altum deducit medicamentorum aliorũ vim, cùm præſertim refrigerandum eſt: vt euphorbium, quando eſt calfaciendum.

Li.8.met. Maſtiche tuſa oleo nardino miſta ad ſordium craſsitudinẽ ſit, quo penicillus purpureus madefactus ſtomacho imbecillo imponatur. Et hæc de tenui, duplici ſicco & liquido. Contrà eſt, quando craſsities optatior eſt, vt in vlceribus aſperæ arteriæ, aut œſophagi craſſa ſint & lenta quæ adhibentur medicamenta oportet vlceri idonea, cum gummi tamen & tragacantha vel ſimilibus, quæ ſuo lentore medicamentũ affectæ parti diutiùs affigant. Craſsitudine etiã mediocri ſtomatica & ſtomachica eſſe componenda paulò antè probauimus. Sic in vl-

Libr.1. cō. ph.p. ceribus inteſtinorum, veſicæ, vteri.

Sic

Sic in alopecia, vbi olei laurini libræ vni Romanæ miſcuiſti thapſiæ, aut ſi valentiùs vis, euphorbij: ſi infirmiùs, ſinapi & naſturcij partem duodecimam, hoc eſt, vnciā vnā: ſi facilè à capite raſo defluxurum tibi videbitur medicamentum, adde ceræ momentum, vt vnciam vnam.

In nocturnis venereorum imaginibus craſsioris ſubſtantiæ vnctiones ſeu cerata quibuſdam compono, ne facilè à corpore defluant. *Lib.6.ſanit.tuendæ.*

Piper, zingiber, baccas iuniperi, maſtichen, & alia quędā integra deuoramus, cùm ventriculum calfacere citra hepatis calidi noxam volumus. Si autē hepar & longinquas partes calfacere ſtudiū eſt, vel aliter medicamento tentare, nō modò ea læuiſsimè trita ſumimus, ſed etiā liquori miſta tenuiſsimo.

Huc pertinet, quòd quædā medicamentis inſpiſſandis adduntur, quæ viribus eorū nec obſunt nec proſunt, ſed materiæ tantùm & corporis rationem obtinent, vt lithargyros emplaſticis, & cera iiſdem ac vnguentis, ceratis, linimentis.

Quanquàm & lithargyros ceu materia miſceatur his quæ valentē habent facultatē mordicantem vel aſtringentem, & cera liquabilibus medicamentis etiam ceu materia, quia etiam ipſa quodammodo media eſt *Lib.9. ſimpl.*

eorum, quæ valentem habent facultatem.

Lib. 6. cō. ſb. par. Nonnūquàm tenuitas & craſsities actionem & ſuam & aliorum iuuant: vt diamoro addita crocus & myrrha, præterquàm quòd phlegmonas oris coquūt, & ille repellit, hæc ſuo calore abundè digerit eadē in altum corpus inflammatum eſſentiæ ſuæ tenuitate ſubiens ſimul croci minùs ſubſtātia tenuis, & reliquorum vires ſecum trahit, ac phlegmonem in altum vſq; ſanat, ac citò ad cutim recurrendo, ſecum quæ in alto ſunt à ſe tenuata educit. Crocus verò & ſuccus mororum viciſsim contrahendo myrrham intrò impellit, & eius ad cutim reditus celeritatem præproperam inhibet. Ob hæc virtus diamori longiùs peruenit deductis altiùs à myrrha aſtringentibus: hac autem myrrha ab aſtringentibus impulſa mororum ſucco, croco, ſucco rhoïs, omphacio, roſis ſiccis, balauſtio, malicorio, galla immatura, hypociſthide, & cæteris aſtringentibus vim deleteriam non habentibus. prędicta enim miſcentur, cùm vis diamori validior eſt facienda. Quo loco tenuia & craſſa tanquàm dare operas mutuas videntur, & alterum alterius actionem reddere meliorem.

Lib. 6. cō. ſb. par. Præparatio item quædam per trituram, cribraturam, vſtionem, lotionem, in pleriſque vt meliora ſint, magni eſt momenti, & etiam

etiam ordo miſcendi: vt ſi phlegmone induruit, medicaméta potentiùs digerentia probè trita & tenuiſsimè cribrata ſint miſcenda, vt coſtus, macer, amomum, cardamomum, pyrethrum, acorum, meon, dictamnus, ſuccus Cyrenaicus vel Medicus. Sunt autem iniicienda, cùm medicamẽtum propè omnino coctum erit, aut etiam abſolutè coctum.

Medicamenta componendo apta exactè ſunt elaboranda, vt faciliùs corporis meatus ſubeant, ob quẽ tranſitũ celeré ſi calida ſunt ſine morſu munere ſuo funguntur: ſi frigida, celeriùs expectatum opus præſtant.

Alcyonia vtraque amygdalas amaras tostas cum corticibus vſtas & nitrum crematũ alopeciæ adhibet Galen. vt tenuiorum ſint partium, & ob id ad imam cutim vſque pilorum radices penetrent. *Lib. 1. cõ. ph. p.*

Medicamenta quæ per venarum oſcula promptè ſubire volumus, & in omnem corporis partem digeri & ferri (qualia quæ ſudores, vrinas, menſes mouent, obſtructiones liberant hepatis, lienis, renum, corporis habitus) illa ſunt curioſè terenda, & tenui cribro cribranda, vt prorſus ſint tenuiſsima. Sic Galenus calaminthen, pulegium, thymum, petroſelinum, ſeſeli, libyſticum, ſemen apij, piper graue ſimul tuſa ſubtili *Lib. 4. ſanit. tuen. in diacalaminthe.*

crib

cribro creta miſcet compoſitioni diacala-minthe, ad vacuandum humores acres in tota carne ceſſantes.

Sic ibidem nitrum, cuminum, rutam, piper tenuiſsimum & minutiſsimũ facere docet, cùm vrinas multas mouere conſilium eſt: craſsius verò id faciendum, quoties per id aluus eſt deiicienda, ac huius præcepti in omnium medicamẽtorum cõpoſitione meminiſſe expedit. *Sic* hodie nos rha barbarum negligenter terimus, cùm aluus per id ducenda eſt: curiosè verò tritũ damus vrinas moturi.

Lib. 6. cõ. ph. par. Aromata ſunt miſcẽda ad finem coctionis, aut ea iam abſoluta, cùm vas ab igne depoſueris, quòd largior ipſorum coctio aromaticis medicamentis vires adimit: contra verò lithargyros, molybdæna, & alia multa metallica coquendo meliora redduntur.

Lib. 6. cõ. ph. par. Succis ſtomaticis craſsis mel ſtatim ab initio eſt miſcendum, ſi liquidiores ſint, vt ſuccus nucum: percoqui debent antequàm mel additur. nam coctione tam longa vſtum amaricaret.

Multò plura de his quæ ad medicamentorum pręparationem pertinent, leges libro tertio. Quæ hîc adſcribere nõ eſt viſum, ne idem bis dictum quiſquam calũnietur, nulla neque vtilitate neque neceſsitate.

Eſ

Eſt quãdo acris & mordens qualitas expetitur, vt in balanis & clyſteribus per mel, ſaccharum rubrum, hieram picram, mercurialem, ſales, id genus alia.

Neque baſibus ipſis ſolùm addenda, quæ ipſam ad partem ſibi familiarem deducant, ſed etiam quę ipſam in ea parte remorentur, vt ſi in hepate medicamentum morari diutiùs volo, ſemen raphani ſtomacho gratum ei miſceo, quod medicamentũ diſtribui feſtinans retrahat & remoretur. Additur & multis opium, quod vires medicamenti per corpus diſtributi tot coctionibus reſolui prohibeat, aliis ad ſenſus ſtuporem in vehementiſsimis doloribus.

An verò multa medicamẽta eadẽ facultate prædita miſceri debeant, tanquàm cõpoſitum melius reddituta, ambigi poteſt, cùm fruſtra fiat pluribus, quod paucioribus perfici poteſt: tamen cauſæ quædã nõnunquàm incidunt, vt docuimus, quæ nos ad id faciendum compellunt, nec factum hoc noſtrum caret veterum imitatione: nam Galenus in compoſitione medicamẽtorum ſecundum partes idem pollentia ſæpe miſcet, vt ad diuturnam & curatu difficilem alopeciam ſimplicia eiuſdem facultatis euphorbiũ, thapſia, ſulfur viuum, elleborus alteruter cum oleo laurino, aut cicino, aut veteri miſcentur. Lib. I.

Opobal

Lib.2. Opobalſamum, peucedanum, caſtorium & ſimul & priuatim ſeorſumq́; ſingula in veteri capitis dolore cum oleo & aceto miſcet Archigenes apud eundem, nec reprehenditur. *Ibidem.* Viticem, mentham, amygdala amara, iridem, ana cum aceto & roſaceo.

Lib.6. In ſtomatico diuitum coſti, amomi, maceris, opi Cyrenaici vel Medici, vel alterius: pauperum verò, dictamni, cardamomi, mei, acori, ſinapi, duorum, trium, vel omnium quantam voles menſuram, modò ſint tantùm horum drach. tres, aut drac. quatuor & dimidia, pro libra mellis. Si autem quatuor aut quinque drach. miſcueris, digerens magis reddis medicamentum.

Ibidem. Diamoro & aliis ſtomaticis diuitum miſcere potes vel corticis caſiæ, vel nardi Indicæ, vel folij malabathri, vel omniũ triũ ana *Ibidem.* drac. vnam, vel drac. vnã & dimidiã. Pro omphacio ſuccus rhois, vel æqualis vtriuſq; *Libr.3. ad finem.* portio diamoro miſcetur. Chalcitin, miſy, chalcãchum ſimul miſcet Andromachus *Ibidem.* apud Galenũ. Adipes leonis, pardalis, hyenæ, anſeris, vrſi propè eadem facultate præditos, ſi habes, omnes ſimul miſcere oportet, & ad horum partem vnam euphorbij vel thapſiæ partem duodecimã, vel vtriuſq; ana partem duodecimam, tuncq́; ſit valentius.

Seminis erucę, & naſturtij, & nitri ana miſcet

ſcet Heras ibidem. Medicamēto ſtomatico dia gleucus miſcet heminas tres rhus coriarij, vel culinarij, aut amborum ſimul ana heminam vnā & dimidiā, & etiā paulò amplius: & addit aſtringentia, ſi principium eſt fluxionis: digerentia, ſi declinatio morbi ex fluxione nati. Quòd ſi vnicū habes vel aſtringens vel digerēs ſimplex medicamentum, illius quantitatē auge, vt expleat, quod ab omnibus colligebatur. Quin ipſi dia gleucus & diacaryo omnia immittere licet initio quidem aſtringentia, vt gallā immaturā, ſurculos molles rubi, vel canis rubi, vel corni, meſpili, ſorbi, & fructū eius, & myrtum: roſam, glauciū, cytinos, balauſtia, omphacium, rhun vtrūq; prius aqua coctū, tamaricen, ſpinæ Aegyptiæ fructū, & cætera aſtringentia, præter ea quæ pharmacωde, id eſt venenoſam & noxiā facultatē habent, ſi deglutiantur. Digerentia verò mediocria decoctū caricarū, furfuris, mulſam cui incoctum ſit origanū, hyſſopū, thymū calaminthe, pulegiū, mētha odorata. Fortiora ſunt, eaq; amplius coquenda, nitrū vſtū, nitri ſpuma. valentius his ſulfur viuum, pyrethrum. *Lib. 6. cō. ph. p.*

Andromachus in diarrhœo miſcet cinnamomi & caſiæ ana drac. vnam. Croci & crocomagmatis ana drac. duas. Alumen rotundum, ſori, miſy, chalcitis ad oris vlcera *Lib. 6. Ibidem. Ibidem.*

ta ſimul miſcentur apud Galenum.

Generoſiſsimæ oris collutiones in phlegmone gargareonis, vel aliarum oris partium incipiente parantur ex prædictis aſtringentibus, vel ſingulis per ſe, vel decoctis in aqua cum aliis. Mirum enim quanto ipſorum miſtiones ſubinde vtiliores fiant vſu ſimplicium.

In fine li. 1.c.ph.g. Emplaſtro cuidã albæ miſcet cadmiæ, põpholygis, cineris buccinorum, ſquamę æris, calcis lotæ, chalcitidis vſtæ & lotæ, ſingulorum drach. quatuor, vel drachm. ſex, ſi ex his tantùm quatuor ſimplicia miſceantur: vel drach. duodecim ſi tãtùm duo tibi ſunt ad manum, vt ex his quomodolibet iunctis drac. vigintiquatuor. i. vncię tres iniiciãtur.

Tamen ſi altiùs ſpectes, hæc non idem pollent niſi genere, ſed ratione maioris & minoris differunt: vt euphorbium violentius eſt thapſia, & hæc potentior naſturtio, vt libr. 1. comp. ph. par. ſic in aliis diſcrimen aliquod inuenias.

In arteriacis iiſdem caſia, cinnamomum, amomum, nardus Gallica & Indica, coſtus, ſchœnu anthos, malabathrum, & magma malabathri ponuntur. Itẽ thus, crocus, myrrha diſpoſitiones coquentia iiſdem miſcentur: ſic & glycyrrhiza, gummi, & tragacantha, quæ exaſperata læuigant.

In

In dioſpolitico ruta, piper, cuminum, mel curioſè deſpumatum, nitrum, ad flatus diſcutiendos omnia efficacia. In medicamento dia trion pipereon tria piperis genera, zingiber, aniſum, thymum. In dia calaminthe, calaminthe, thymum, pulegium, apium, petroſelinum, ſeſeli, libyſticum, piper graue. *Lib. 4. ſanit. tuen.*

Ex libris aliis Galeni exempla afferre poſſumus propè innumerabilia, in quibus idem propè pollentia medicamenta ſimul miſcentur etiam plurima. Vide tamen ne copia immodica luxuries, magno ſæpe ægri diſpendio, ſed contentus eſto ſimplicibus quàm fieri poteſt pauciſsimis. Quò enim ſimpliciora ſunt compoſita, ſi ſcopis noſtris ſatiſfaciunt, eò ſunt præſtantiora, præſertim quæ mox à componendo ſunt vſurpanda. Quæ verò ex pluribus conſtant, longa omnium ſimul ceu fermentatione percoqui ferè indigent, per quam vis perſæpe contraria priori acquiritur, & forma quædam noua à ſimplicium formis diuerſa, per ſolam experientiam cognita: vt theriace recens ſtupefacit (niſi cinnamomi præſtantia coctionem eius accelerarit, vt in theriace audies) vetus calfacit, & opera præſtat maxima, quorum vix vllum in recenti inuenias. Ob id experta à veteribus & doctioribus cōpoſita medicamēta ſunt neotericorū compoſitis me-

liora: niſi ſiqua hi inuenerunt, quæ vſus iam multus optima probarit.

CONSERVANTIA.

POſtremò cùm ſatis non ſit medicamentum nos habere compoſitum in eum affectum efficax, cuius gratia compoſuimus, & addita eſſe à nobis ea, quæ ſunt actioni optatæ non modò neceſſaria, ſed etiam vtilia: niſi idem compoſitum à ſitu & putredine ſeruetur non dies tantùm aliquot, ſed menſes & annos, interdum etiam multos. Idq; ne frequenter idem componendi labor non neceſſarius ſit ſumendus, vel ne ſimplicium in id neceſſariorum nunc recentium facultas tunc non ſit, cùm medicamento erit opus: vel vt tempore vires acquirat medicamentum non ſolùm valentiores, ſed ſæpe etiam prioribus contrarias: quod in theriace & mithridatio accidit, quæ primis menſibus ſtupefaciunt, poſtea calfaciunt.

Porrò ſeruare poſſunt omnia, quæ ſiccant & humiditatem excremẽtoſam putredinis authorem abſumunt, vel per ſe, vt ſicca: vel per accidens, vt calida. Ob id omnia ſeruanda medicamenta tam ſimplicia quàm compoſita corruptioni obnoxia (quædam enim per ſe diutiſsimè integra durãt, vt metalli

tallica, terrea, ſemina, fructus multi) ſiccamus vel ſole vel igni: etiam ſiccantibus adiectis, melle, ſaccharo, aceto tum per ſe, tum cum ſale, qui ſolus tamen capparibus & carnibus ſeruandis, & oleo, & omphacio, & aliis multis ſufficit, ſiccando & aſtringendo, ne calor externus vna putredinis cauſa eas ſubeat, aut internus foras exhalet. quē quia ſuperfuſum oleum intus cohibet, etiam ſolum ſuccis multis diu ſeruandis ſufficit, vt limonum, granatorum, cydoniorum. Eadem de cauſa aqua pluuia diacodio miſcetur, vt medicamentum putredini minus ſit obnoxium: habet enim hæc aqua in ſe aliquid aſtringens. Quatenus autem quodque genus medicamentorum compoſitorum ſit ſiccãdum, hîc audire ne expectes, ſed partim imitatione & experientia diſcas licet: partim ex his intelliges, quæ in modo præparandi ſingula medicamentorum compoſitorum genera libro quarto ſcribemus. *Initio lib. 7. cō. ph. p.*

Sic hiera picra melle deſpumato excepta fit durantius medicamentum, & theriaca, & diacalaminthe, &c. Sic ſuccus mororum coctione per ſe, deinde cum melle fit durantius diamoron. *Lib. 7. meth.*

Medicamentis compoſitis id iam adeptis cura noſtra vt ſeruari diu poſsint, ad virium cuſtodiam ne exhalent, & ipſorum *Lib. 6. cō. ph. part.*

tutelam ab iniuriis externis, aëre, puluere, araneis, muribus, & id genus reliquis, loco eſt opus non ſolùm communi, ſed etiã proprio cuique quo ſeruetur: cùm ſimplicia plurima ſi loco communi ſolo ſerues, nihil pecces. Reponantur autem compoſita vt ſimplicia in aëre ſublimi, perflatili, ſicco, non ſubterraneo, præſertim humido, vt in quo ſitus celeriter proueniat, qui medicamentum corrumpat. Succi tamen oleo ſuperfuſo tecti cellis vinariis, vti omphacium, meliùs ſeruantur, quo aëris externi magnis mutationibus aër ille minùs ſit obnoxius.

Lib. 1. antidot.

Tamen in magnis vrbibus & frequentibus cùm denſa & anguſta ſint ædificia, & contignationes plerunque humiles, redimitur iniuria apertis dies totos feneſtris: præterea ſiccitate ignis ad quotidianas compoſitiones neceſſarii. In his tamẽ officinis multò ſunt præſtantiores, ad quas ſcanditur, & à quarum area tabulatum abeſt longiùs. Prætereà quæ aëri libero ſunt apertæ ac ſoli, modò is radio medicamenta compoſita non attingat. Nec improbandæ, quæ ſolem orientem aut etiam occidentem ſpectant, neque etiam in ſeptentrionem apertæ, modò ſublimes, perflatiles, à cloacarum & aliorum inquinamentorum iniuria remotiſsimæ.

Priua

Priuatus autem locus cuique medicamentorum compoſitorum generi ſuus eſt, antidotis ſuus, trochiſcis ſuus, ſuus & catapotiis, & aliis ſimiliter. Is autem ferè vas eſt, idq́; vel terreum, & id multiplex, vel vitreum, vel ligneum, vel ſtanneum, quæ maxima turba eſt, contra Galeni decretum, vel etiam aliis metallis conſtans. Præter hæc quædam alio teguntur, vt catapotiorum maſſæ aluta alba colligãtur. Sed de his fuſiùs libro ſequente, in pharmacopolarum inſtrumentis.

Omnia tamen operculantur, quædam ſimplici ex eadem materia tegmine, & eo interdum per ambitum picato aut cerato: alia ſubere, linteo, ſtuppa, membranis, corio, papyro, aut alia re quauis, nõnulla etiam cera, reſina: quædam ſolo, vt diximus, oleo, quæ tamen & communi tegmine ex papyro aut alio obſtruuntur.

Exemplo baſim & cætera exerce in hiera picra. Aloë ſola in hiera prauos humores ex ventriculo vacuat, maſtiche additur ceu apta ſtomacho & grati odoris, & ad frangendam vim aloës medicamentoſam efficax.

Cinnamomum tenuiſsimarum partium, ventriculi tunicarum meatus aperit, humorum craſsitiem tenuat, & lentorem terget, quos alioqui aloë nũquam traxerit ob im-

becillam vim purgatoriam. Ad bilioſas autem in ventre diſpoſitiones præſtãtiſsimum eſt remediũ, vt multos ſtomachi vitio moleſtatos vno die frequenter ſanauerit. Cinnamomũ item alios omnes affectus ex prauis ſuccis contractos iuuat miſtum: quia facultatem habet, qua prauas qualitates in naturalem ſtatum reducit. Poterantque hæc duo ſufficere, cùm cætera ſint partim apta ſtomacho, partim tenuia & abſterſoria, virtute tamen longè inferiora maſtiche & cinnamomo: genus autem facultatis idem habentia, lib. 8. comp. ph. part.

QVANTITAS.

HActenus qua methodo ſimpliciũ medicamentorum compoſitioni aptorũ delectum facere oporteat, & quot vt pauciſſimis ad compoſitionem ſit opus, abundè docuimus: nunc addamus quæ horum ſimplicium quantitas, id eſt, pondus aut menſura (doſin vocãt) eſſe in compoſito debeat, ſi illa videlicet certis limitibus omnino circunſcribi queat, quos vltra citraq; compoſiti facultas optata eſſe nequeat. Nam in vnoquoque non modò medicamentorum, ſed aliorum quoq; omnium remediorum genere quantitas ſola eſt, quæ ad vnguem nec dici,

ei, nec ſcribi poſsit,ſed coniectura tamen artificioſa. Medicus natura prudens, & multa Medicorum lectione exercitus,ipſisq; medicis operibus quantitatem excogitabit cuiuſque legitimam,aut ei proximam ex affectus eſſentia,magnitudine, temporibus, ſitu: ex partis affectæ natura,ex ſimplicium denique ipſorum facultate vel valida, vel languida, non neglecta indicatione à forma medicamenti conſtituenda, ab aëris temperie, ab ægri habitu molli, duro, raro, denſo, ſenſu tactus exacto, obtuſo, conſuetudine huius vel illius medicamenti,aut inſolentia. Affectus enim paruus, recens,ſuperficiarius,ob hæc curatu facilis mitiora poſtulat medicamenta contraria,quàm qui in eodem genere eſt, ſed magnus, inueteratus, profundus, proinde curatu difficilior: is enim valida requirit. Vt enim plantæ nouellæ etiam ſummis duobus digitis nulla vi euelluntur, vbi verò altiùs radicarunt, ligonibus, aſciis, multorum hominum robore magno indigent,vt euellantur: ſic morbi recẽtes leuiora, qui longa mora inualuerunt, valentiora etiam remedia poſtulant. *Gal. in apoplexia.*

Adhæc ſuperficiariis & ſublimibus corporis affectibus medicamenta viribus integris quia occurrunt,tanta eſſe debent,& ſic efficacia, quanta eorũ vi contraria affectus ipſi

vt profligentur indigent, & pars ipſa ferre debet. Ad profundos autem affectus penetrando vis medicamentorum obtunditur, quia alteratur, quia aliis etiam miſcetur: ob id tantum ei virium cumulamus, & ſuperdamus, quantum in via diminutum iri coniectamus, vt earum reliquum vincendo affectui ſit æquale. Cætera hoc exemplo fient manifeſtiora, ſi ab affectu, vel affectibus variis ſumpta indicatio, & quæ à temperamento partis affectæ, aut etiam totius, & ab aëre ſumitur. Idem medicamenti genus ſuadet, vt refrigerans, medicamentum affectui contrarium eſt augendum viribus & quantitate, magis, quàm ſi ſinguli affectus hi ſeorſum conſiſterent. Vt affectui calido in temperamento frigido in aëre calido, refrigerantium vis maxima eſt adhibenda: quia affectus refrigerantia ſibi contraria poſtulat, & aër quatenus inſaluber eſt, quia intemperiem morbo habet ſimilem, quæ ipſum fouet, & auget, temperamentum verò partis frigidum, ſimilibus ſeruandum. Quòd ſi cutis eſt dura & denſa, & ſenſus obtuſior, non modò frigidiora, ſed quæ tenuitate eſſentiæ promptè penetrent, vt acetum, ſuccum corticis viridis nucum, præter hæc affectus requirit. *Si verò hæ indicationes pugnent,* & diuerſum poſtulent medicamenti genus, quæ

Lib. 3. ſanit. tuẽd.

Lib. 7. metho. & 9. & aliјs.

quæ numero & viribus vincunt, vim medicamenti augendam ſuadent, quæ vincuntur minuendam, magis & minus pro numero & dignitate indicantium. Si verò affectus multi ſint implexi naturæ contrariæ, vt hydrops cum febre, vrgentiori maior vis remediorum opponatur, non neglecto tamen altero: ſic vbi cauſa morbi & morbus diuerſæ ſunt naturæ, vt pituita frigida humida cauſa febris quotidianæ calidæ & ſiccæ diſpoſitionis, vrgentioris maior eſt habenda ratio: pituitæ videlicet per tenuantia, incidentia, tergentia, coquentia, phlegmagoga eius generationem prohibentia: febris per refrigerantia, humectantia, putredinem finientia: ſi æquè polleant, prior & maior cauſæ eſt habenda ratio, vt quæ tollenda primo loco ſit. In complexis enim affectibus conſiderandum eſt, quis affectus cum quo, quis ſine quo, quis poſt quem curandus vel non curandus eſt.

Si autem cauſa morbi & morbus eadem poſtulent remedia, ea ſunt augenda vt tertiana febris calida ſicca à bile flaua, putrente, calida, ſiccaque etiam ante putredinem, affatim refrigerandum eſt. Sed hæc ſimplicium facultatem intendendam potius probare videntur, quàm ipſorum quantitatem augendam: quanquam aucta quantita-

te facultas etiam intenditur: vt ſi pro cinnamomo duplum caſiæ cinnamomo longè inferioris ponitur, quantitas ipſa caſiæ aucta cinnamomi vires repræſentat. Item quò plus & maior quantitas ſimplicium calfacientium vel refrigerantium, vel aliud quiduis efficientium miſcetur, eò valentius eſt id medicamentum, vt in dioſpolitico tantum nitri quantum ſingulorum aliorum, purgatorium ipſum reddit: & dia trion pipereon eſt medicamentoſius & valentius aniſi, thymi, zingiberis ana drachmas ſexdecim, quàm drachmas octo: & hiera picra valentior cum drachm. aloës 120. quàm cum drachm. 100. vel paucioribus: & ſic in reliquis vires magnas habentibus comperies.

Item ſi natura id eſt, temperatura partis affectæ & corporis totius eſt eadem, maior ſit quantitas, & vis medicamenti cum natura partis & totius conſentientis, ob id ſicca magis adhibe vlceri partis natura ſiccæ, ſi totum quoq; corpus eſt ſiccum: contrà autem ſiccandum minùs ſimile vlcus, in parte præhumida toto etiam corpori præhumido: nam vis medicamenti tunc naturæ partis incommoda eſt ac contraria.

Si verò partis & totius natura eſt diuerſa, adhibe medicamentorum parti & toti conſentien

ſentientium portionem æqualem, vel medicamenta inter vtriuſque naturam media: vt ſi corpus humidum, pars ſicca, miſce humida cum ſiccis æqualiter, vel humido ſicco temperata ſimplicia: non oblitus tamen indicationis, quam vlcus omne inſinuat, ſcilicet ſiccandum ſe eſſe, eoque magis, quò eſt ipſum humidius, & eò minùs, quo eſt in parte natura humidiore. *Libr. 3. & 7. metho.*

Ex dictis igitur apparet, quòd affectus ipſi præſidiorum genera nobis indicant, menſuram verò cuiuſque remedij, & particularem in materiis differentiam, ſuggerit præter affectum pars ipſa affecta, ægri temperatura, ætas, vis vitalis, aëris temperies, vt lib. 2. com poſi. ph. part. docet Galenus: vbi Appollonium reprehendit, multa capiti ab ictu vel caſu dolenti remedia componentem, nullius tamen ſimplicis expreſſa menſura. *Lib. 2. cōp. ph. part.*

Quantitas verò huius, vel huius ſimplicis in compoſito, nec maior, nec minor cur ſit impoſita, ratione non caret eorum qui primi ea miſcuerunt: quòd ſi paulò vel plus vel minus eorum quorundam miſcuiſſent, fortaſſe nec illegitima fuiſſet compoſitio, ſed quia vſu longo bona eſt comprobata, eam ne mutauerimus. Cùm enim exquiſitè affectuum (quibus præcipuè medicamenta componuntur) natura cognoſci non poſsit,

neque

neque fortaſſe ſimplicium, coniectura quadam artificioſa collegerunt maiores noſtri, ſimplicia his viribus vtcunque cognitis. hunc affectum coniectura tantùm ſanatura.

Quantitas autem ſimplicis eius maior ferè miſcetur, cuius facultate ad morbum profligandum magis egetur, ſiue illud ſimplex ſit, ſiue compoſitum, quo præter cætera morbum oppugnare Medicus propoſuit: ferè addidi ob id, quòd quæ baſes magnarum ſunt virium & periculoſarum, parciores miſcentur. Sic in theriace, minor eſt portio paſtillorum theriacorum, quàm ſcilliticorum: in ſcammoniatis medicamentis parcum ineſt ſcammonium, ob valentem facultatum eius actionem. Item quæ denſa ſunt, parciora miſcentur quàm rara.

Præterea cùm multa facultate eadem, vt colorifica & roborante prædita, ſi in remedium aliquod miſcentur, vt xylaloë, mentha, abſinthium, cariophyllum, maſtiche, in ſtomachi epithema parciora miſcebuntur, quàm ſi ſingula tantùm imponerentur: quòd quantitas menſuræ vel vnius vel plurium, totius effectum intendit, quod caſſia duplex, aut carpeſium multum pro cinnamomo planè declarat: quòd illa imbecilliora tamen quantitate ſua huius qualitatem propè adæquant.

Quantitatem igitur & menſuram miſcendorum medicamentorum ſimplicium, eſt quando primum coniectura tantùm metitur, etiam facultatis ſimplicium peritus. Vbi verò expertus eſt affectum ab eo medicamento in corpore relictum, ſeu medicamenti opus, conſiderat ex eodem ſi quid à ſcopo deficit, idque ſufficit: vt pſilothrum corpori ſemel iuſto tempore admotum, ſi ſatis egerit in aliis partibus continua: ſin minùs, auge vim ſimplicium pilos auferentium, vt calcis, arſenici, ſandarachæ: ſi nimium egerit, vt vrat & vlceret, vim illorum remitte, minuta ipſorum menſura, & aucta portione aliorum vim iſtam frangentium. Si quidem exactè ſimplicis alicuius miſcendi, aut compoſiti medicamenti atque adeò reliquarum cauſarum ſalubrium quantitatem, nemo ante experientiam inuenerit: coniectura tamen ſic antè iudicat & expendit, vt nullus multum improſper ſuccedat euentus. Vbi igitur à tutiſsima in ſingulis menſura incœperis, & quod ex ea ſequutum eſt æſtimaris, potes quotidie vel addere vel detrahere, & quod omiſſum eſt corrigere. Sic in dia cnico, cnici ponitur & caricarum par modus: ſed prout ſe habere id ad ſumentis naturam experieris, aliàs plus, aliàs minùs cnici immitte, lib. 5. ſanit. tuendæ.

Lib. 1. cõ. phar. par.

Libr. 2. cõ. phar. gen.

Li. 5. ſani. tuend.

Præter

Prætereà ſimplicium miſcendorum facultas imbecilla vel valida, magni eſt momenti ad cuiuſque iuſtam quantitatem limitandam: infirmioris enim doſis poteſt tutò augeri, vt duplum caſiæ pro cinnamomo, duplum radicis panacis vel radicis peucedani pro ſucco radicis alterutrius. ſic omnia reliqua imbecillia miſceri poſſunt largiora, niſi quid vetet, vt quantitas totius immoderatior, vel forma conſtituenda vitietur, vel niſi futurum ſit imbecilius tanta imbecillorum portione quàm poſtulet affectus. Pro cuius portione augenda vel minuenda medicamentorum purgantium, digerentium, aſtringentium, vel alia facultate præditorum vehementia.

Lib.6.cō. phar.par. Quæ verò ſunt vehementiora, vt elleborus alteruter, ſcammonium, colocynthis, opium, quantitate parua ſunt miſcenda, & cum præmeditatione. *Lib.3.cō. phar.par.* Sic quibus eſt aurium dolor ex inflammatione vehementiſsimus, opium caſtorio pondere æquali multò antè miſcendum eſt: ſi autem mitior eſt dolor, duplicato caſtorio, ambo in ſapa ex muſto diſſoluta, quia dolores magis lenit, quàm vinum dulce.

Facultas quoque remediorum in duris corporibus augetur, vt prædiximus. Ob id Galenus cuiuſdam achoribus chartā vſtam

ex

ex aceto illeuit, quòd eum vim medicamenti ob carnis duritiem facilè toleraturum conſideret: & ita euenit, eoq; remedio paucis diebus perſanatus eſt.

Adhæc quibus ſenſus eſt acrior, mitiora: quibus obtuſior, valentiora ferunt remedia: ſic Galenus in hemicrania veteri à cauſa frigida auribus ſenſu tactus acri, ac exquiſito præditis inſtillabat oleum euphorbiatum, id eſt, quod libra vna olei habeat euphorbij drachmas tres incoctas: ſi autem obtuſior earum eſt ſenſus, habeat olei libra vna euphorbij validi, & recentis vnciam dimidiam: ſi autem ſit inualidum vetuſtate drachmas quinque, aut plus accipiat. *Lib. 2. cō. phar. par.*

Item quæ medicamentum gratius faciunt augenda vel minuenda pro aliorum qualitatis natura: vt ſi ſtomatica fiant ex inſigniter aſtringentibus, vt ſucco cornorum, duplum aut triplum mel poſtulant. Mitiores verò ſucci, vt meſpillorum, pyrorum, & multorum fructuum æqualem mellis portionem, aut ſaltem quàm prædicta minorem. In ſtomatico digerente aromatum drachmas tres, aut quatuor & dimidiam. ad ſummum quinque drach. miſcet libr. mellis Gal. lib. 7. comp. phar. part. Libræ mellis aut ſacchari maiores pulueris vnc. tres miſcebant

in anti

in antidotis efficacioribus, quàm quæ nunc parantur cum vnc. tantùm duabus, vt ſint iucundiora, præterquàm in quibuſdam. Aromata item hyeme augenda, æſtate ſaccharum largius miſcendum.

Quantitas etiam quorundam ſimplicium variat temporis ratione, quo ex iis compoſitio fit: vt ſi ceratum Galeni facis hyeme, minus ceræ poſtulat, quòd etiam oleum frigore hyberno valenter concreſcat non ſola cera, habeatque duritiem lapideam ceratum, æſtate verò largiorem ceram accipiat, quòd ſub illius æſtu etiam cera ſemiſoluta molleſcat. Ratione eſt eadem vtendum in cæteris ceratis & emplaſtris, & aliis, quæ ceram, reſinam, aliaque à frigore concreſcentia, à calore liqueſcentia recipiunt. Aeſtate etiam minus olei miſcemus emplaſtris & vnguentis, quàm hyeme, quia illius calore ſolutum id, vnguentum reddit perliquidum, vt hyemis frigore concretum etiam multùm, craſius vnguentum efficit. Ob id Alexander Tral. emplaſtro phæniceo palmularum vnc. decem, addit olei vncias æſtate tantùm octo, hyeme vndecim. Auicennas quinto canone vnguento apoſtolorum miſcet olei libras æſtate duas, hyeme tres.

Adde quòd prædicta fingimus liquidiora, quando eis ſicca alia, vt æruginem, calcem

cem, cadmiam, farinas, pulueres ſumus miſturi: duriora verò primùm componimus, ſi ſuccos aliquos ſunt pòſt recepturi, vt cùm ceratum Galeni aceto & aqua roſarum, vel alio dum frigeſcit, miſces quantum bibere poſsit.

Rerum etiam miſcendarum natura quantitatem immutat: quæ enim ſicca & rara ſunt coquenda, largiorem humorem poſtulant, quàm humida denſa.

Sic Galenus modium ſeminũ abietis iniecit olei libris quinque & viginti, quia maceratum menſes aliquot multò planè minùs redditur. Modium verò florum populi nigræ iniicit libris olei viginti tantùm, aut etiam quindecim, quòd hi flores cùm ſint humidiores minùs olei macerando etiam per æquale tempus ebibant.

Sic ſyrupus ex ſeminibus, radicibus & aliis ſimplicibus ſiccis raris coquendus, plus aquæ aut liquoris alterius idonei requirit, quàm in contrariis: quod in compoſitis medicamentis abundè leges. Plus item liquoris poſtulat, qui ob ſimplicium naturam vel formam conſtituendam, longiore coctione humorem halitu diſsipante, indigent, niſi liquor ea ſit natura, vt ægrè vaporet, cuiuſmodi eſt oleum. *Libr. 7. cõ. ph. par.*

Eſt quando quantitas remediorum ſcru-

pulofius à maioribus eſt aſcripta, quando ſcilicet à maioribus compoſitionibus parciores diuidebant, vt Andromachus arteriace 15. thuris drachma vna, obolus vnus, myrrhæ, croci ana drachma vna, oboli duo, ſucci glycyrrhizæ drachma vna, oboli tres, aut radicis glycyrrhizæ drachma vna & dimidia. Quæ ponderum diſſolutio frequens eſt in compoſitionibus quarto libro ſcribendis, quas Meſues ac Nicolaus ex aliis plenioribus deſcripſerunt, quales habet multas antidotarium Hadriani, & antidotarium magnum Nicolai, quod Græcum Romæ audio eſſe, & Græcum affirmat Nicolaus pharmacographus, vt ſuo loco leges. Vbi interdum menſuras aut pondera minimùm auximus, vel minuimus cùm ſcrupuloſiùs diuiderentur: ſed id tantùm fecimus in ſimplicibus virium parum efficacium, & à quorum quantitate vel aucta vel minuta nulla, aut minima totius mutatio fieret. Quod à nobis rarò licet factum nemo accuſet, cùm etiam in veteribus quibuſdam compoſitionibus nonnullorum quantitas circunſcripta nullo propè iudicio inueniatur. Nam thuris drachmam vnam, obolos quatuor ſcribit Andromachus in arteriace 13. cùm licuerit ſcribere thuris drachmam vnam & dimidiam, vel drachmas

Lib. 7. cō. ph. part.

duas

duas (neque enim tanta eſt vis in thure) præſertim cùm aliorum multò valentiorum ſit magnum pondus, vt nardi, myrrhæ, croci, coſti ana drachma quatuor: cùm item in arteriace 12. ſcripſerit croci drachmam vnam, myrrhę drachmas quatuor, thuris vnc. vnã: quidam tamen negant licere magnarum antidotorum compoſitionem: vel augere, vt Veneti, vim maximam theriacæ & Mithridatij ſimul coquunt: vel minui, quod prædictis exemplis audiſti, quod in maiorum pondere & menſura vis quædam inſit, & meliùs illorum menſura paratur. Si tamen non magnus fiat receſſus, parui refert: nam duas libras aut circiter theriaces, ſi quis fecerit, non percoquetur à ſuo calore natiuo, & citò vaneſcet, vt vinum paucum in paruo dolio: in magno autem feliciùs ſeruatur: ſic theriace quanta à veteribus dicta, largior autem ægrè paratur, commiſcetur, coquitur.

Quin & quantitas ipſa interdum incerta ipſis etiam authoribus fuit, vt in ſtomatico Critonis, διὰ γλιοχσο rhus coriarij drac. vna, alij drach. duas: gallarũ drach. quatuor, alij gallas triginta: croci drachmas duas, alij drachmam vnam: aluminis ſciſsi drach. duas, alij myrrhæ drach. vnam. Sic in ſtomatico Andromachi ex gallis triginta, & aceti albi

Lib.6. cõ. ph. par.

Ibidem.

ſeſquicyatho: alij ſcribunt cyathis nouem rhus obſoniorum cyathus vnus: aliis cyathi nouem, mellis cyathi duo: aliis ſeſqui cyathus ſcribitur.

Hanc verò ambiguitatem ſoluit Galenus, vt aceti & rhus ana cyathi nouem ponantur, tuncque amplior fiat coctio, qua gallæ tenereſcant: id quod multò eſt præſtantius, quàm ponere vtriuſque ana ſeſquicyathum, tunc verò parciùs eſt coquendum. Coctio ergo longior, breuior, humoris in quo eſt facienda quantitatem nobis inſinuat.

Lib.4.ſanit.tuend. Sic in acopo δι αἰγείρου modum florum populi nigræ immittit quindecim aut viginti libris olei.

Lib.7. cō. phar.par. Numerus etiam ſimplicium ad quantitatem refertur, quem alij alium in iiſdem etiam compoſitionibus ſequuntur, vt in arteriacis & hippoglottidibus: alij tria, alij quatuor ſufficere putarūt, alij in maiorem numerum extenderunt. Eſt tamen quando numerum non mutamus, vt in tetrapharmaco, in theriaca diateſſaron.

Lib. 1.cō. ph.gen. Non multùm differt, ſiue centum drachmis metallicorum, ſiue ſex & nonaginta duę olei cotylæ miſceantur ad emplaſtrum: in re verò magni momenti drach. quatuor adiicere aut demere magni refert.

FORMA

FORMA COMPOSITI.

POſtremò forma compoſiti vel vtilior *Lib. 6.cõ.* fini propoſito, vel gratior ægro, vel ſer *ph.p.* uando medicamento aut vtendo accommo datior, ſuadet huius vel huius medicamenti copiam vel largiorem vel parciorem: vt ſi os volo colluere lacte cum tritis foliis pruni, liquet multo lacti pauca folia miſcenda: ſi volo illinere, cõtrà pauco lacti multa prũni folia trita miſcebo.

Collyria oculi aſtringentibus præſertim metallicis præpollentia, multo liquore ſunt diſſoluẽda: crocus, myrrha, caſtorium, thus, lycium, in quibus vincunt, multò parciorẽ liquorem requirunt, craſsiusq; medicamentum faciunt: ſi linimentũ cuiuis parti paras, ceræ pars ſexta oleo miſcenda, niſi ſicca etiã quædam miſceas, tunc enim minuenda eſſet cera: ſi ceratum liquidius fingis, quarta pars ceræ: ſi ſolidius, tertia: ſi in formã emplaſtri, ſecunda miſcenda eſt. Cætera ad formam compoſiti pertinentia quæ ſimul ad definiẽdam ſimplicium quantitatẽ pertinent, mox audies. Interdum nulla ratione forma cõ *Lib. 4. ſa-* poſiti variatur, ſic dioſpoliticon dia trion *nit. tuẽd.* pipereon, diacalaminthe, vel ſicca, id eſt, in puluere vſurpat Galenus, vel melli admiſta.

Sic Andromachus cùm medicamentum ad coxendicum dolorem ſcripſiſſet ex ruta

vtraque, abrotano, ſilphio, baccis lauri, aphronitro, colocynthide, cardamomo, ami, galbano, opopanace, ſulfure viuo, vt emplaſtrum ex ipſis faceret, addidit picem, reſinam terebinthinam, ceram, adipem.

Li. 10. cō. phar. par.

Eſt quando mutatur, quo ſit efficacius medicamentum: ſic hiera picra ſine melle cum aqua ſumpta magis roborat ventriculum: & ſuccos vitioſos in ventriculi tunicis contentos vtilius extrahit: melle autem deſpumato excepta, minùs ventrem roborat, & magis deiicit, minùs ob hæc vtilis prædicto affectui.

Lib. 7. methodi.

Sic pro fotu, ex oleo vnguenta, cerata, emplaſtra formamus, vt parti materiæ diutiùs hæreant, vel alia materia in aliis partibus ſed craſsiore ſubſtantia, ſi diu hærere volumus. Contra verò ſinibus liquida omnia iniicimus, vt quaquauerſum ſpargantur, & nullam ſinus partem quantumuis anguſtam relinquant intentatam.

Lib. 2. ad Glauconē.

Sic liquidiora expectorandæ à pulmonibus & thorace craſſæ & lentæ materiæ formamus medicamenta. Sic læuiſsimè terimus, quæ vrinas, ſudores, menſes mouere volumus, prætereà ex liquore puriſsimo & tenuiſsimo non craſſo, lento, turbido damus. Si clyſteres nunc maximè aquoſi, quando ſolum eſt eluendum: craſsi magis & lenti, ex adipi

adipibus,butyro,vnguentis,muccaginibus, cremoribus hordei,tritici,orizæ,& ſimiliũ, quando inteſtinis immorari diutius, & hærere tenacius volumus.

Adhæc forma hæc compoſiti medicamenti à nobis conſtituitur alia atque alia, pro morbi, partis affectæ natura, figura, & ſitu,proprietate ægri,& modo præparationis ſimplicium ad formam aptam neceſſario, & medicamenti componendi differentia.

Phlegmone enim externa contactum emplaſtrorum, & aliorum ſimiliter durorũ ſine noxa non feret, vti nec vlcus ſiue ſimplex ſit,ſiue cauum,ſed omnino liquida poſtulat:illa fotus,linimenta,cataplaſmata,cerata mollia:hoc,emmota & ſoluta oleo vel liquore alio emplaſtra linamentis imponenda,vel etiam inſtillanda, & iniicienda in ſinus ipſos. In quorum fundum ſola liquida permeare poſſunt, ſi decliues ſint & recti. Si verò anfractuoſi & aſcendentes etiam iniectione vix fundum vlceris illa liquidiora attingent.

Linamenta,item turundæ, ſplenia pro vlceris figura & ſitu fiunt:adhæc etiam turundæ frequenter cannullatæ (vt vocant) fiant, id eſt tubum aliquem argenteum, ferreum, plumbeum complexæ, per cuius meatũ pus

largum continenter effluat, ne mora in parte rodat, & vlcus augeat.

Amara & id genus alia nobis ingrata ventriculus cùm non ferat, ea catapotiis vel alia forma concludimus, vt integra deuorētur, nec ſenſum ſui deglutiendo præbeant: aliquo propterea iucundo etiā teguntur, melle, ſaccharo, pomorum, prunorum, vuarum carne molli, inuoluta interdum foliis auri vel argenti, vel alio ſimili.

Tali item vel tali forma debet conſtare medicamentum, vt partem affectam attingat: hinc ſunt inuenti à medico peſsi colo vteri affecto, balani inteſtino recto (quanuis ei ad excretionem irritando hodie frequentiùs ſeruiant) clyſter craſsis inteſtinis magis quàm tenuibus.

Sic ſtomatica, & arteriaca, & ſtomachica fiunt forma & conſiſtentia mellis ſeu craſsi & liquidi media nonnihil tenaci: errhina liquida, aut puluiſculi: apophlegmatiſmata in nodulo, vel aliter ſolidiora.

Catapotia itē aut bolos formamus, cùm à longinquis partibus trahendum: potiones potius, cùm vias alimenti primas inanire ſtudium eſt: Medicamenta tenuiſsima & cum tenuiſsimis miſta & ferè liquidiſsima, quæ ad vterum, renes, veſicam, articulos, cutim volumus penetrare.

Qua

Qua in re eſt ægri conſuetudo naturaq; conſulenda: vt in opſoniis & cibis aliis inueniendũ experientia eſt, quod cuiq; eſt optimum (aliud enim alij ſecũdùm naturæ proprietatẽ eſt melius) ſic in medicamẽtis quod cuique ſit non modò gratum, ſed etiã optimum inuenire tentandum eſt, rogando ſi quando vſi ſint medicamentis vt purgantibus, & quibus, quantis, quando, in quo affectu, qua parte anni, & quomodo eos habuerit. Quidam enim à medicamentis in totum abhorrent, quibus iuſculo, aut potione dulci, aut ſapore alio ipſis iucundo medicamenta tegimus, vt inſcij ſumant: alij poſſunt quidem medicamentum deuorare, ſed vel potione tantùm, vel bolo, vel catapotiis, vel forma alia. Sic in admotis quidã emplaſtra ferũt, linimẽta cataplaſmata nõ ferũt, alij cõtrà. Sunt qui emori malint, quàm clyſterem recipere, quibus per epõphalica eſt ſuccurrẽdum, ſi ne per ſumpta quidem licet. Capitis dolori veteri calido aut frigido, raſo ipſi in formam emplaſtri aut cerati admouenda ſunt tonſo ad cutim, aut capillis aliter breuibus liquida adhibe. Succus ex corticibus nucum expreſſus, quia ſubſtantia eſt tenuiori quàm ſtomatico conuenit, & coctus eſt à Galeno & mel additum, vt mellis conſiſtentiam ſtomaticis idoneam haberet. *Lib. 6. cõ. ph. p.*

Eſt tamen quando ſimplicium præparationis modus ad aliquam te formam impellit, vt ex infuſo ſiue macerato rhabarbaro, bolum, aut catapotia, aut formam aliam ſolidam non feceris, vti neque ex herba virente, fructibus mollibus, reſinis recentibus puluerem. Ob id conſiderandum tibi eſt, quam formam hæc medicamenta, vſta, lota, aſſata, cocta, infuſa, trita, deſtillata magis requirãt, & in qua meliùs ſeruentur, & feliciùs agant in affectus & commodiùs poſsint applicari. Tametſi multa formamus in figuras quaſdam ſub quibus raro in vſum veniunt, vt trochiſci forma ſunt ſolida: ad oculos autem liquore aliquo in cote medica ſoluuntur. Pulueres in alias atq; alias formas nunc ſiccas, nunc liquidas, nunc medias abeunt.

Formæ huius vel huius conſtituendæ gratia non pauca medicamentis componendis miſcemus, quæ poteſtatem aut nullam aut exiguam admodum medicamento parando afferunt, ſed materiæ commoditatem præbent, vt vel emplaſtri vel cerati ſpeciem per ipſorum miſtionem conſequantur. Qua ſola cauſa lithargyros emplaſtro dia chalciteos miſcetur, quia nec calida, nec frigida, nec humida eſt, & parum ſicca, vt ad primum gradum, nihilq; aliud vehemens habet.

Lib. 1. cõ. ph. p.

Eid

Eidem emplaſtro dia chalciteos miſce- *Ibidem.*
tur cera, quòd ſine hac, alia eius emplaſtri ſimplicia ad talem conſiſtentiam non peruenirent.

Eadem cera aliis emplaſtris & vnguentis quibuſdam & ceratis miſcetur, vt materiæ commoditatem afferat, poteſtatem nullam aut exiguam afferat.

Sic adipes, olea, gummi, reſinæ adduntur, nunc vt ſpiſsius, nunc vt liquidius medicamentum reddant: quæ tamen ſæpe miſcentur, vt materiæ rationem habeant, & poteſtatem medicamento tradant: vt ſi ex ruta vtraq;, ſilphio, baccis lauri, abrotano, aphronitro, cucurbita ſylueſtri, cardamomo, ſulfure viuo, & ſimilibus ſiccis nec glutinoſis volo facere medicamentum iſchiadi admouendum, quia per ſe non hæreret, addo prædictis glutinoſa, picem, reſinam terebinthinam, adipem, ceram. Addere poſſum hammoniacum, bdellium, galbanum, opopanax, & ſimilia quæ emplaſtica ſunt, & emplaſtri compoſitioni conferunt, & emolliunt, & quantitatem picis, & ſimilium minuendam oſtendunt. *Lib. 10. c. ph. p.*

Eadem ratione terebinthinæ, aut eius loco larici & abietinæ puluerem glycyrrhizæ miſcemus, vt in bolos veniat, licet glycyrrhiza etiam renibus tergendis modicè conueni

ueniat, potentiùs hac rhabarbari puluis læuiſsimus cũ illis reſinis miſtus renes vacuat, & faciliùs ſumitur. Alij vel alterutrum vel vtrunque ex cicerum decocto multùm calente malunt ſumere.

De his non pauca in vſu recto medicamentorum, quædam libro tertio, plurima libro quarto in ſingulis propè compoſitis medicamentis animaduertere poteris.

DE RECTO VSV MEDICAMENTORVM.

HErophilus dogmaticorum medicorũ doctiſsimus, præclarè dicebat, medicamenta vt cætera medicorum præſidia per ſe & ſola nihil eſſe, niſi rectè vtentem habeãt, quando demum ea veluti deorum manus rectè dixeris: iuuant enim plurimùm, vbi his vſurus eſt natura prudens ac induſtrius, & in rationali methodo exercitus. Proptereà etiam rectè Aſclepiades medici officium eſſe dixit, vt tutò, vt celeriter, vt & iucundè curet. Ante hos prudenter nos Hippocrates hortatur, omnia medicæ artis opera ſic perficere, vt iuuent, vel ſaltem non offendant. Quam rem Galenus his omnibus poſterior libr. 12. methodi, & locis perquàm multis inculcat, quòd res ea magnarum ſit virium, non

Celſus. c. 4. lib. 3.
Lib. 1. cõ. ph. g.

non modò vt medicus calumnia vacet, ſed etiam culpa: cùm proximè ſecũdùm Deum hominem adiuuat, & cui morborũ magnitudo, complexus, malignitas perniciem extremam minatur. Hinc medicus ceu terrenus quidam Deus affulgeat, cõſilium & auxilium afferens ſaluberrimum, cuius beneficio aut vitam ærumnoſam calamitoſamq́; aut impendentem exitũ facilè æger vitauerit. Non abs re igitur nobis viſum eſt, huc rectum medicamentorum vſum adſcribere, tantò certè præſtantiorem prius ſcriptis omnibus, quantò finis ipſe omnibus his quæ præ ſe antecellit. In quo noſtro ſtudio ſi quid deſiderabitur, ex libr. compo. phar. & methodo medendi ſufficere cuiuis paruo negotio licebit.

Medicatio conſiſtit in medicamentorũ affectui contrariorum, & ob id idoneorum copia & horum vſu congruo, contrarietatem ex affectus natura & magnitudine ac medicamẽti facultate affectui receſſu æquali contraria, ſumendam nemo ambigit, & id abundè in ſcopis componendorum medicamentorum explicauimus: vſus iam congruus inuentorum methodo remediorum affectui contrariorum dicẽdus eſt, qua methodo perficiatur. Vſus medicamentorũ congruus ſumitur ab affectus præter naturã *Li. 7. met.*

cauſa

cauſa præſente,eſſentia,magnitudine, tēporibus:ab ægri,partis,aëris, medicamenti natura planè cognita. Affectui enim calido multùm,vt ordine ſecundo, frigida ſecūdo receſſu: calido modicè frigida mediocriter conueniunt, ſiue talia ſint per ſe,ſiue id per accidens præſtent(modò nullū hoc incommodum ſequatur) ſic vt exceſſus omnis æquali contrario exceſſu expugnetur. Eodē modo in reliquis intemperaturis tam ſimplicibus quàm compoſitis,& tam nuda qualitate conſtantibus,quàm cum materia coniunctis. Item in pituitoſo affectu,quæ pituitam incîdant,tenuent, tergeant, vacuent, gigni prohibeant,rectè exhibentur, & in aliorum humorū vitio ad portionē:ſic in incōmoderatione & ſolutione continui. Morborū quoque alia ſunt atq; alia remedia,pro temporum tam vniuerſalium quàm particularium ratione,vt pòſt fuſiùs dicemus.

Aegri temperatura, commoderatio,vnitas partium,quæ fuit ante morbū,ſcopus eſt quò tēdimus,ſiue intemperaturam corrigimus, ſiue morbum organicarum partium proprium, ſiue ſolutionem continui. Natura enim calidior ſimilibus medicamentis ſeruatur:ſæpe etiam læditur à ſimilibus ſuæ intēperaturæ cauſis,præſertim ſi calidis multùm & frequentibus vtatur:modico autem

contra

contrariorũ vſu iuuatur ac emendatur. Cõſuetudinem tamen per morbum mutare ne tentaueris, ſi Galeno auſcultas, quia tunc naturam morbos victurã expugnaueris. Qui corpore item ſunt raro, minus opportuni ſunt purgationibus, & aliis vacuantibus præſidiis: quemadmodùm etiam puerilis ætas per inſenſilem tranſpiratũ continenter multùm vacuata, quòd humor in ea promptè à multo calore tenuatus, confertim diſsipetur. Qui nunquàm medicamento ſunt vſi, cum maiore præmeditatione medicamentis ſunt tentandi. Roganda item cuiuſque naturæ proprietas. Sani quoq; corpore medicationes grauiter ferunt.

Qui vẽtriculo aut hepate ſunt calidiore, à medicamentis calidis, qualia ſunt purgãtia omnia, vt cæteris ſumendis calidioribus læduntur. Medicamẽta valentiora & tenuiora longè diſsitis partibus, aut profundis, & ſenſu obtuſo præditis debentur: ſublimibus verò & facilè ſentientibus, & quibus propinquis medicamentum viribus integris occurrit, mitiora & craſsiora ſufficiunt, niſi alia ratione valens & tenue exigatur.

Sub cane & ante canem difficiles medicationes: æſtate item per ſuperiora magis, ſi facilè vomant, purgandi: hyeme per inferiora purgationes potiùs diligendæ: quia *Aph. 5. li. 4. & ſequẽtibus.*

eò

eò natura vergit,& locus eſt cõferens, vt in melancholicis quoque & tabidis.

Medicamentis præſertim valentibus rarò,& cum multa cautione vtendum eſt.

In ſingulorum medicamentorũ vſu explorandum, quomodò ægros habeant: ſi enim plus commodent quàm obſint, toleranda: ſi contrà, tollenda: vt in ozæna ſi à medicamento morſum ſentit æger, coniectandum eſt, quod ſimplex in eo mordet, idq́; tollendum, vel abluẽdum, vel minuendum, vel alio obtundendum, vel in eius genere mitius capiendum: vt ſi acetũ erat peruetus & valde acre, capiendum eſt acidum magis & ætate mediocre, aut ſaltem vinoſum, vel eius loco vinum dulce vel auſterũ, ſi affectus requirit. Sic & in aliis vlceribus & morbis reliquis, effectum medicamenti eſt diligenter obſeruandum, vt intelligas an in eius vſu tibi ſit perſeuerandum, an totum mutandum, an ſimplex in eo aliquod ſit augendum, vel minuendum, vel obtundendum, vel mutandum.

Quapropter ei qui rectè volet medicamentis vti præter ægri & morbi naturam, medicamentorũ tam ſimplicium quàm cõpoſitorum vires ad vnguem callere debet, & ex his ſemper optima ac probatiſsima deligere. Cùm enim affectũ aliquem certò ſa-

nans

nans habes medicamentum, & quod nunquam ſucceſſu proſpero te fruſtratur, graue eſt ac iniquum, certioribus remediis in præſens omiſsis, noua tentare, curioſæ alicuius experientiæ gratia. ob id cùm Gale. ad rabidorum cauũ morſus habere medicamentũ omnino probatiſsimum Διὰ τῶν καρκίνων, & præter id alia multa, ſed parum certa, nunquam voluit in hos morſus alia tentare, aut albam Heræ emplaſtron id promittentem experiri: quia an id præſtare poſſet, dubitabat, cùm ſimilis ſit Attalicæ albæ myrrha ſolùm & adipe ceruina & cera alba Pontica larga adiectis. Quòd ſi hæc morſum in quibuſdam naturis ſanat, & eum non ita magnum, neque cum ſpuma adeò maligna, omnem tamen morſum in omnibus naturis totius ſubſtantiæ proprietate non ſanat, vt Διὰ τῶν καρκίνων. Quæ res ſæpe fecit, vt Medici quidam Empirici pharmacis quibuſdam ſe primùm adeò feliciter geſſerunt aliquando, vt in admirationem ſui alios perducerent, ipſi tamen in aliis euentu proſpero fruſtrati, ſunt irriſi. Non vtenda igitur tibi medicamenta, neque alia præſidia, niſi quæ omnino profutura certò ſcias, vel ſaltem nihil prorſus nocitura: aut ſi nocitura minimum ſint, noxam illam facilè tollendam maiore commodo compenſent. Poſ-

Libr. I. cõ. ph. gen.

ſem aliarum quoque obſeruationum (quas indicationes appellamus) exempla ex Galeno proferre plurima, niſi prolixitate diſplicere metuerem: tamen quædam poſteà afferemus, & poteſt quiſque nullo negotio ex ipſo locuplete Galeni promptuario proferre.

In fine li. II. metho.

Ad rectè vtendum medicamento non ſatis eſt nouiſſe ſimplicium id cōſtituentium vires, ſed etiam totius compoſiti facultas tibi eſt noſcenda, & ab his qui ſæpe eam ſunt experti diſcenda. In medicamentis enim compoſitis ſingulorum quæ miſcentur virtus & qualitas non amplius conſeruatur, ita vt eadem maneat, nec mutetur, nec in vllam qualitatem tranſeat: ſed aliqua omnium ſit vnio, tota ipſorum temperie per tota miſta: & vna quandam alia virtute ex illis ſic miſtis profecta vt in œnomelite exactè per coctionem temperato, neque mellis, neque vini ſaporem omnino deprehendis, ſed diuerſum quiddam. Sic in theriaca & cæteris compoſitis cuiuſque miſtorum vis & qualitas non manet, ſed vbi omnia omnibus ſunt confuſa, & in vnitatem quandam naturalem concreta, vna diuerſaque ex omnibus ſimplicibus medicamenti natura creatur.

Gal. in theriaca ad Piſonem.

Libr. I. cō. ph. gene.

In compoſitione ſimplicium medicamento

mentorum inter ſe contrariorum facultates omnino corrumpi quibuſdam viſum eſt, vt aqua feruentiſsima cum frigidiſsima miſta, neutra illarum qualis erat prius permanet, ſed tertia quædam, ab vtraque diuerſa gignitur. Non ſolùm tamen cuiuſque compoſiti facultatem expendas, ſed prius ſimplicium medicamentorum naturam, vt communem compoſitionis viam ac vſum intelligas, & tuo marte poſsis conficere ſimilia, & quæ à veteribus citra diſtinctionem ſunt tradita, cognoſcas qualem habent poteſtatem, vti nos in vtilitate & neceſsitate componendi medicamenti docuimus. *Lib. 2. cō. ph. gen.*

Aduerte prætereà vires compoſitorum tempore mutari etiam in contrarium, vt in theriace docet Galen. libr. 1. Antid. & in Philonis antidoto, libr. 12. Methodi: hæc enim recentia ſtupefaciunt, antiquata theriace calfacit.

Vſus prætereà medicamentorum vt cæterarum cauſarum ſalubrium idoneus, eſt in ipſorum quantitate & qualitate idonea, & tempore apto, quod interdum Galenus omittendum cenſet, continetq; quantitatis & qualitatis ratione. Si enim (inquit) tali & tanta re adhibita corpus egeat, nemini dubium eſt, quin opportuno tẽpore afferatur. *Cap. 85. artis med.*

Occaſio ſiquidem temporis inde ortum habet, quòd fluxile ac facilè mutabile eſt mortale corpus, & pro tranſmutationis modo aliis alio tempore auxilis indiget, ob quam cauſam ad docendum tempore tanquam tertio quodam vti conſueuimus, licet reuera tertium præter duo dicta non ſit. In libris igitur ad ſanitatem tuendam pertinentibus, & methodo medendi paſsim aliis duobus ceu tertia additur temporis occaſio, quę præ omnibus eſt cognitu difficilis, ac Medicos etiam celebres plerunque fallit, quia præceps ipſa eſt, vt Apho. 1. docet Hippoc.

Initio lib. 1. ad Glauconem, & Aph. 17. et 19. libr. 1.

Eſt quando vtendi modum velut quartum addit: de quibus quatuor quatenus in medicamentis vtendis Medico ſint obſeruanda hîc agemus, cùm reliquarum cauſarum ſalubrium vſus abundè à Galeno dictis libris & aliis ſit abſolutus.

Cùm autem medicamenti dandi ac etiam admouendi quantitas, qualitas, temporis occaſio, vtendi modus ad rectè medendum magnoperè conducant, ſint verò hæc cuique morbo ac ægro ſua ac propria: nihil autem proprium poſsit ſermone explicari, communia de his docebimus, ex quibus poſsis proximè ad proprium cuique ægro medicamentorum vſum accedere. Illa autem communia facilè intelliges, ſi nō ignoraris,

raris, quæ ſanis ſecundum naturam communia ſunt, ſcilicet pulſum naturalem cuiuſque naturæ, ætatis, habitudinis, partis anni, ac reliquorum: adhæc temperamentum cuiuſque natiuum vel acquiſititiũ, præterea proprietates naturarum ex ægris rogandas, deniq; morborum omnium naturam & magnitudinem, & reliqua curanti neceſſarium aliquid aut vtile indicantia.

Quoniam autem quantitas & qualitas exhibendi medicamenti, & componendi ex iiſdem ſumuntur ſcopis & indicationibus, ex ipſo ſermone prius habito nobis de componendi ratione tibi ſunt repetenda, quæ quantitatem atque qualitatem medicamenti tibi definiant. Nam cauſæ morborum adhuc præſenti, magnæ, inueteratæ, expulſu difficili, valentiora, aut largiora, aut frequentiora medicamenta ſunt neceſſaria, ſimiliter & morbus magnus, veteratis, curatu difficilibus, ſi ægri vires, ætas, corporis habitudo, conſuetudo, aëris natura conſentiant. Quòd ſi morbi ſunt complicati, vrgentioris ſeu eius à quo maius impendet vitæ periculum, maior habenda eſt ratio, & ad id præcipua curantis ſolicitudo dirigi debet, non neglectis tamen aliis. Vbi item cauſa morbum efficiẽs adhuc in corpore adeſt, prima eſt tollenda, deinde morbus ſi quis adhuc ſuperſit;

Lib. 7. method.

Triplex morborum magnitudo.

adhæc affectus hic primus eſt curandus, qui alterius curationem impedit, vt phlegmone ante vlcus eſt percuranda, ſi ambo in parte aliqua coierint. Quòd ſi omnes complexi affectus remedia eadem poſtulant, ea ſunt intendenda, modò nulla alia repugnet indicatio: in qua pugna quid faciendum, leges in fine libr. 8. Methodi.

Prætereà vt in componendo medicamento magni eſt momenti quantitas medicamentorum valentium: parui fit autem portio imbecillorum, etiam ſi largior iniiciatur. Sic in medicando valentibus cum magna præmeditatione vtendum eſt, vt cùm morbus extremus eſt aut acutiſsimus, nullasque dat inducias, ſi vires, ætas, aër, & cætera non repugnent mitioribus autem etiam larga quantitate ſi vtaris, aut nullum, aut minimum inde periculum ægro accedet.

Vt autem paucis rem in memoriam reducam, medicamenti tam ſumendi quàm admouendi qualitas à morbi natura ſumitur, vt calidum ſit morbo frigido, frigidum calido, &c. Laxans tenſo, denſans raro, & in cæteris contrarietas: indicationibus etiam ab aëre, natura totius, partis, conſuetudine, habitu non neglectis. Quantitas verò à cauſæ & morbi magnitudine præſenti vel

imp

impendente, partis affectæ ſitu, figura, habitu, ſenſu, ægri natura, viribus, conſuetudine, medicamenti facultate: & ſubſtantia tenui, craſſa, familiari, noxia obſeruatis, vt morbo magno, profundo, longinquo, inacceſſo, in parte denſa, obtusè ſentienti, in natura forti, fortibus aſſueta, aëre temperato, valentibus, tenuibus vti licet medicamentis: mitioribus in contrariis. Paucis tamen exemplis te exercere in purgantium tanquam vſu perículoſiorum quantitate non pigebit: ſi priùs vnum addidero, quod ad medicamenti qualitatem ac ſpeciem pertinet: ne ſcilicet vno aliquo præſertim purgãte delecto, id ipſum perpetuò vſurpemus, ſed varia ſunt viciſsim vtenda, ſiue ſcopus idem permanet, ſiue alius etiam ſubortus eſt. Cui nanque aſſuefacta erit tempore ſumentis natura, eius vim contemnet, quòd vſu longo familiare ſit factum, & ei quadamtenus affinis reddita ſit natura: quod de mercuriali, braſsica marina, cnico, terebinthina, in ſenibus varianda quanuis à Galeno dictum eſt, verum tamen eſt etiam in cæteris maximè purgantibus. In quibus experientia inueniet quiſque menſuram legitimam ex naturarum proprietate, cùm venter aliis magis, aliis minùs his medicamentis ſit obediens.

Lib. 5. ſanit. tuēd.

Ibidem.

Aloë κατωτερικὰ ſeu ἐκκοπρωτικὰ, id eſt, aluum ac ſtercus deiiciens, eſt à tribus obolis ſeu drach. dimidia, ad drach. vnam. Perfectæ autem purgationis gratia tribus drachmis, ſumitur aliis purgantibus medicamẽtis admiſta. Eius per ſe vſus hodie eſt rarior: hieræ verò δι' ἀλόης ſeu picræ, creber, de qua in compoſitis. Hîc enim magis ſtatui ſimplicium ſumendorum modum definire. Eadẽ ab aureo vno ad drach. duas bilem & pituitam purgat Meſ.

Dioſc.

Lib. 6. ſimplic.

Agaricus datur drachmæ vnius pondere vel à ſcrupulis duobus ad drach. vnam: Meſuæ verò bilem & pituitam vacuat, ſi puluis eius datur à drach. vna ad drach. duas. In coctione autem à drach. duabus ad drachm. quinque. Actuario dantur drachmæ duæ cum aqua mulſa, vel aceto mulſo ad bilem & pituitam: ſtomacho aduerſatur, quia ob leuitatem innatat.

Colocynthis Meſuæ bilem & pituitam vacuat data à ſiliquis quinque ad ſiliquas, id eſt, κεράτια decem: frequentior eius eſt vſus hodie in hiera dia colocynthidos.

Lib. 5. ſanit. tuen.

Cnici ſemen phlegmagogum Meſuæ datur à drachm. quatuor ad aureos quinque, ſeu ab vncia dimidia ad drachm. ſex. Galenus id cùm pari modo caricarum miſtum dat duarum triúmve caricarum magnitudine.

ne. Actuarius pulpæ ſeminis eius drachmam vnam dat ictericis in catapotiis: in iure autem galli drach. tres pituitam purgare addit, non tamen ſine moleſtia. Cnici ſemen cibis admixtum, & vrtica, & mercurialis, & epithymum, & polypodium, & cætera quæ modicè aluum deiiciunt, iecoris cauum per ventrem vacuant. Flos eius à drachma vna ad aureos duos Meſuæ idem pollet. *Lib. 13. method.*

Epithymum datur drachmis quatuor cū ſero lactis aut mulſa ad purgandum humorem melancholicum. Meſuæ verò ad humores aduſtos melancholicos, pituitam datur puluis à drachm. tribus vſque ad ſeptem: decoctum autem à drachm. quinque vſque ad viginti datur melancholicis: & pituitoſis ad oxybaphi menſura ad drachm. quatuor. Actuario autem ſcrupulorum quinque pondere. Quantum verò variet Græcorum & Arabum epithymum libr. primo dictum abundè eſt. *Libr. 14. method.* *Dioſcor.*

Scammonium Meſuæ cholagogum datur à granis quinque ad grana duodecim, aluum reſoluit duobus obolis ſumptum: drachma autem vna aut obolis quatuor cum aqua vel mulſa ſumptum per inferna bilem & pituitam extrahit. Modus ſcammonij ſcrupuli duo, plus paulò, aut minùs pro virium ratione. *Dioſcor.* *Actuar.*

Polypodium cum gallina aut piſcibus coctum datur ad aluum ſoluendam, & bilem atram pituitamq; detrahendam Dioſcoridi: non expreſſo tamen pondere, vti nec Galeno libr. 13. Methodi, qui in ſimplicibus purgatorium non facit. Meſuæ datur ad bilem nigram & pituitam craſſam à drach. duabus ad drach. ſex: ſenis ſcrupulis cum mulſa datur Actuario.

Actuar. Veratrum nigrum vtranque bilem vacuat ſcrupulis tribus, aut paulò pluribus, vel paucioribus. Meſuæ etiam vacuat pituitam præter vtranque bilem, à ſiliquis ſex ad partem tertiam drachmę vnius, vel ad drachmã vnam, qui modus Actuario conſentit, licet magnum ſit interuallum in hoc ſimplici à ſcrupulo vno ad ſcrup. 3.

Meſuæ doſes recentium medicamẽtorũ. Rhabarbarum cholagogum & phlegmagogum datur puluere à drachm. dimidia ad drach. vnã & ſemiſſem. Infuſum verò à drach. vna & dimidia ad drach. duas: vt mendoſus ſit locus hic Meſuæ à drach. vna & ſemiſſe ad drachmas decem: ſic enim nũquàm ſcripſiſſe videtur.

Caſia ſiſtula ab vncia & dimidia ad ſeſcunciam.

Meſues. Tamar Indi cholagogi ab vnciis duabus ad vncias quinq; ob imbecillã eorũ actionẽ.

Manna cholagoga ab vncia vna ad vn-

ciastres nobis: Meſuæ à drachmis ſex ad ſeſcunciam tantùm datur, fortè quòd noſtra ſit imbecillior, aut etiam adulterata.

Turbith phlegmagogum Meſuæ datur puluere à drachma vna ad duas: infuſione autem à drachmis duabus ad drachmas quatuor.

Caſsia cholagoga & phlegmagoga datur à ſemuncia ad ſeſcunciam, modum eius Meſues præteriit, opinor quòd innocentiſsima eſt etiam largiore menſura.

Senna bilem aduſtam & melancholiam vacuat ab aureis tribus ad vnciam vnam Meſuæ. Lapis ſtellatus ſeu cyaneus idem pollet, & Armenus non lotus à ſemidrachma ad ſeſquidrachmam: lotus à drachma vna ad drachmas duas Meſuæ & Alexand. Trall.

Hermodactylus phlegmagogus ab aureo vno ad duos.

Quæ alia ſcribunt Dioſcorides, Meſues, purgatoria partim ſunt clementiſsima, partim ob vehementiam hodie à Medicis damnata: quæ omnia fuſiùs & doctiùs explicauit Ioannes Tagautius commentario ſecundo in Meſuæ ſimplicia, quæ cauſa facit, quò minùs diu hîc immorandum exiſtimē: præſertim quòd ex his quæ vires habent minùs vehementes, neque corpori noxias, mēſuram ſi paulò vel augeas vel minuas, nihil

pec

peccabis, ſiue medicamentum componis, ſiue exhibes iam compoſitum aut ſimplex. Valentioribus verò aliis rariſsimè vtamur: cucumere agreſti, tithymallis, & lactariis aliis, quibus multis vim purgatricem tribuunt Dioſcorides & Meſues, quæ percenſere ſcientes omittimus. De his aliàs pleniùs dicturi, càm ſimplicia ſolis pharmacopolis explicabimus, non etiam medicis. Qui labor poſt hunc ſecundus mihi eſt propoſitus, vt ea ſcilicet fuſiſsimè declarem: quæ ad pharmacopœorum artem magis pertinent, ea ſupprimam, quæ illos nouiſſe eſt ſæpenumerò pernicioſum, dum in meſſem Medicorum falcem ſuam mittunt, & pharmaceuticen iniquiſsimè exercent maxima mortalium pernicie.

Li.7.met. Hydromeli cui incoctum ſit abſinthium tenues ſuccos in ore ventriculi contentos, commodè deorſum impellit.

Li.6.ſim. Empetron ad ſolas pituitæ & bilis purgationes videtur eſſe accommodum.

Lib.6.ſanit.tuend. Abſinthij coma pota bilem ex ventriculo deturbat vt aloë: pituitoſum verò ſuccum ventri magis affigit, cùm detergendi vim non habeat abſinthium inſignem. Nec aloë valde his conducit, quòd ei bilis trahendæ ſit facultas: ob id ſalubriter excogitata eſt compoſitio hiera picra, quæ acrimonia calore

lore cinnamomi, & aliorum quæ continet craſſos & lentos ſuccos diſſecat ac deterget.

Ius galli veteris pituitam & melancholiam magna menſura ſumptum ad lib. tres Meſuæ, cui nullus vẽtriculus ſuffecerit. Eius parandi ratio eſt apud Alexand.

Terebinthina reſina ſumitur aliquando nucis ponticæ, ideſt, auellanæ magnitudine, aliquando duarum triúmve: hodie à drachma vna ad drachmas quatuor vel quinque exhibemus, vel bolo cum puluere glycyrrhizæ, vel cum pulueris rha barbari drachma vna, quando drachmas reſinæ tres rarò excedimus, vel potu ex decocto cicerum vel eius loco aquæ illius aut olei deſtillando ſeparati vnciam dimidiam cum vino albo propinamus nephriticis, purgatis priùs venis primis & ventre reliquo. *Li. 5. ſani. tuendæ.*

Diacnicum ſumitur, vt dixi, duarum triúmve caricarum magnitudinis modus, quem legitimum in omnibus talibus ex ipſa experientia inuenies, cùm venter aliis magis, aliis minùs ſit medicamentis obediens. *Li. 5. ſani. tuendæ.*

Menſura diacodij ſiue cum ſapa ad ſomnum conciliandum in catarrho acri & tenui, ſiue cum melle ad ſputum promouendum, quæ mediocris eſt duorum cochlearium iuſtæ magnitudinis, augenda & minuenda pro ætate, regione, parte anni: vt ſi hæc frigida *Lib. 7. cõ. ph. par.*

gida ſint, minùs eius detur: ſin calida, plus & ad defluxionis quantitatem & qualitatem reſpiciens, plus minùs exhibe. Quod præceptum præſidiis omnibus eſt commune.

Lib. I. ant. Non eaſdem vires habent antidota, ſi ante deleteria & poſt ea ſumantur. Ob id ſi quis quotidie ad præcautionem ſumat antidoti theriacæ, vel alterius ſimilis fabæ Aegyptiæ quantitatem, ſufficit: poſt ſumpta autem deleteria quadruplo aut quintulo aucta detur, & bis quotidie, non tantũ ſemel.

Li. II. ſim. Aeſchrion morſis recenter à cane rabido dabat per dies quadraginta, quotidie cineris cancrorum fluuialium vſtorum cochlearium magnum: iamdiu antè morſis duo cochleria.

Li. the. ad Piſonem. Quantum tribus digitis capi poteſt milui puluis cum aqua potatur. Aliorum tam ſimplicium quàm compoſitorum menſura, pondus, numerus adſcribi hîc poſſet, niſi infiniti propè eſſet operis, & parum neceſſarij, præſertim cùm in compoſitis libro quarto horum partis maximæ doſis declaranda ſit: & cuiuis liceat ex probatis authoribus exempla plurima proferre. Numerum autem in remediis quibuſdam, vt catapotiis, ramis exquiſitè obſeruari ridet Galenus: quod addunt nonnulli volentes auxilium agere non temperamento, ſed mirabili quodam natu-

ræ conſenſu hominibus incognito. Quem conſenſum in his quę tota ſubſtantia agunt, cum Galeno recipimus, ſed conſtitutum in elementorum miſtione nobis ſola experientia cognita, non in numero.

TEMPVS SVMENDI, VEL ADMOVENDI MEDICAMENTI.

DVo igitur nobis præcipuè ſuperſunt declaranda, ad vſum rectum medicamentorum neceſſaria, vtendi modus, & temporis occaſio. Quæ cùm magnarum ſit virium, non in remediis tantùm medicis omnibus, ſed aliis etiam cunctis in rebus, vt poëtæ ac philoſophi fide bona teſtati ſunt. Pro dignitate nobis eſt tradenda, vt intelligat Medicus, quibus ſibi ſit opus ad rectè vtẽdum temporis occaſione in medicando, & ſi vis, in cæteris quoque remediis.

Finis vſus medicamentorum eſt, vt affectum è corpore præter naturam profligent, ſiue morbus ſit, ſiue cauſa morbi, ſiue ſymptoma, ſiue duo ex his, ſiue oĩa ſimul, ſiue morb⁹ oĩno factus eſt, ſiue nõdũ gigni cœptus, ſed in ꝓcinctu vt fieri incipiat, ſiue partim genitus, partim adhuc in gignendo, & partim generãdus, ſiue is affect⁹ ſit intẽperies aliq

aliqua,aut incommoderatio,aut ſolutio cõtinui. Cùm igitur medicamentorum vi ſiue purgante, ſiue alterante, ſiue glutinante, vel aliud quiduis affectibus præter naturam curandis neceſſarium præſtante, affectus ipſos ex corpore ægro vel neutro expulimus, finem vſus medicamentorum iam conſequuti ſumus: modò id fecerimus nullo aut ſaltē quoad fieri poteſt minimo virium incommodo, quas oſtendunt integras aut minimùm læſas ſubſtantiæ triplicis noſtræ ſpirituoſæ, carnoſæ, ſolidæ iuſta quantitas, & proba qualitas, actione inculpata æſtimandæ. Ne ſcilicet nobis probro obiiciatur, morbū quidem ſanatum eſſe, ſed ęgrum aut mortuum, aut mortuo ſimillimum eſſe redditum, aut in alium incidiſſe affectum ex noſtra curatione lethalem, aut priore peiorem, vel non minorem: cùm Medici munus ſit, vt dixi, citò, tutò, iucundè curare: aut ſi omnino curare non poſsit, ſaltem leuiorem reddere morbum, aut non augere, neque contrarium affectum inducere. Quod his ſæpe accidit, qui nulla methodo curant affectus planè nondum cognitos, ignorata etiam parte in eo affecta, ne addam per remedia, quorum vires omnino ignorant: In vitium enim ducit vitij fuga, dum caret arte.

Porrò

Porrò affectus præter naturam è corpore citiùs, tutiùs, minore ægri moleſtia pelluntur, vel cùm nondum radicauerunt, vel cùm iam victi à natura fuerunt: quomodò plantæ omnes ortu primo etiam parua digitorum duorum vi promptè euelluntur: vbi autem radices altiùs egerunt, ne multarum quidem manuum violentiæ diuturnæ cedunt: ſic principio morbi remediis clementibus tolli poſſunt, niſi ea ſint natura, vt etiam principio ardeant, & ſæuiant. Vbi autem in naturam noſtram diutiùs egerunt, remediis quantumuis generoſis non vincuntur, vt ſæpe ferro ſit opus & cauterio. Quomodò item cùm agricola omnes magnas arboris radices concîdit, terra ligonibus effoſſa, feſſus is vires interdum alterius requirit exiguas, quæ arborem proſternant: ſic victo à natura morbo, nondum tamen ob laſsitudinem ipſius profligato adiutrices Medici manus poſtulat. Quæ alioqui ſolet quem vicit morbum per ſe profligare, vt arborator arborem: quando autem certamine aut longo aut vehementi contra morbum longum, magnum, malignum, ipſa etiam priùs haud ita valens, fuerit fracta, tunc auxilio eget noſtro, niſi antè ſuccumbat, etiam nobis eam adiutantibus, ſed planè victam, cadibundam, & moribundam.

E

Aph.2. & 23. & 25. libr. 1. & Aph.2. & 3. lib.4. Cùm autem purgatio ſit humorum ſuæ qualitate moleſtantium facta vacuatio vomitu, aut potius deiectione, ſi talis humor vel à natura, vel à Medico eius mitatore vacuetur, qualem abundare indicat morbi non modò præſentis, ſed aliorum quoque conſuetorum natura, ægri ætas: temperatura, vitæ conditio, habitus, conſuetudo, victus ratio, pars anni, regio, præſens cæli ſtatus, cõfert talis vacuatio, eſtq; ægro toleratu facilis: vt ſi bilis flaua calidis ſiccis prædictis omnibus, pituita iiſdem frigidis humidis vacuetur. ab his igitur ipſis & aliis humorẽ in corpore redundantẽ demonſtrantibus (quæ in ſemeotice latiùs docuimus) qualis humor ſit purgandus, coniectabis. Qualitatis ſigna hæc ſufficiant nobis ad eligẽdum qualem noxium humorem nos vacuare oporteat. Quantum autem ſit vacuandum humoris eius noxij, tolerandi facilitas nobis indicabit: & ſi talia deiiciantur, qualia deiici opus eſt, quòd ſcilicet ſuperabundante vacuato humore, æger ſeipſo fiat leuior, & morbum meliùs ferat. Si enim humor aliquis naturæ adhuc familiaris vacuetur, vires *Aphor.51. lib.2.* ſoluuntur & læduntur. Item ſi plurima & repentina fiat vacuatio, etiam corruptæ ma- *Apho. 27. lib.6.* teriæ, nam omne nimium & repentinum naturæ eſt inimicum. Antè tamen coniectura

qua

quadam artificioſa ex morbi ac cauſæ eius magnitudine, ægri natura, proprietate, viribus, ætate, habitu, conſuetudine, aëris temperie, & medicamenti viribus præſumendum eſt, quanto purgante remedio (vt idem in cæteris auxiliis intelligas) tali vt catholico, caſsia in tali tempore, morbi talis, à tali & tãta cauſa, in hoc aëre, hoc corpore ſit opus. Quam coniecturam feliciorem tibi reddent probatæ iamdiu doſes, & menſuræ dandorum medicamentorum, tam ſimplicium (de quibus paulò antè) quàm compoſitorum (quas lib. 4. dicemus.) In his enim minimã & maximam medicamentorum menſuram inuenies: illam omnibus dictis cauſis paruam requirentibus vacuationem: hanc contrariis, in vtriuſque medio collocatas cauſas pro vicinia aut receſſu extremarum coniectabis: in omnibus tamen tutius eſt à minoribus incipere, & pro effecto augere vel minuere.

Aliarum autem vacuationum, vt eius quę phlebotome fit, quãtitatis idoneæ ſigna prę-ter hæc ſunt alia, vt coloris ſanguinis mutatio, in phlegmonis ſectæ venæ propinquis, pleuritide, ſynanche: vt animi deliquium ex multa vacuatione in maximis phlegmonis, in adurentibus febribus, in vehementiſsimis doloribus, ſi vires pri⁹ erãt integrę et valẽtes. *Li. 9. met.*

TEMPVS PVRGATIONIS.

Aphor. 11. et 19. li. 2. ALimentum quoque, alioqui naturæ amicum ad ſuas vires tutandas, prohibetur in acceſsionibus, & aliquandiu ante acceſsiones, niſi virium imbecillitas adſit (tunc enim omni tempore cibandum) multò magis per ea tempora à medicamentis naturam omnino alterantibus & inanientibus, ob id plurimùm infirmantibus, eſt abſtinendum, ſi tamen febris ſit aut continua aut intermittens, ſed cum longiſsimis acceſsionibus, tempus eſt deligendum in acceſsione mitius, aut aliquandiu ante acceſsionem, vt alimento dando, ſic medicamento exhibendo. In febribus verò intermittentibus ſi vnum ſaltem diem ceſſent, eo purgandum eſt, non die acceſsionis: ſi duos dies, obſeruandę ſunt vires, quas reliquit acceſsio præcedens, & acceſsioni ſuccedens per ſudorem vel aliud vacuatio. Si enim fractæ multum videantur, priore illo die ſunt reficiendæ, poſtero vacuandum: ſin erunt robuſtæ, & nulla poſt acceſsionem inſignis facta eſt vacuatio per ſudores, vrinas, vel aliter, neque acceſsionis vehementia immodicè naturam alterauit, priore intermiſsionis die purgandum, vt ſimul acceſsionis præcedentis re

tis reliquias vacues, quæ febrile in corpore aliquid fouent, & acceſsiones anteuertere compellunt, & ſequuturis acceſsionibus materiam adimas.

Tempus autem idoneum dandi medicamenti præcipuè oſtendunt, motus naturæ (leuiora enim plurima à quibuſdam traduntur) vel morbi, vel vtriuſq;, adhæc ægri vires, & aëris conditio, & quæ præceſſerunt, vel adſunt, vel impendent ſpontinæ vel noſtræ vacuationes. Cùm nanq; natura integrè ac perfectè criſi ipſa non vacuauit, vel non vacuat noxiam materiam, quod deficit addet medicus vel medicamentis, vel aliis remediis, ne à reliquiis ipſis recidiua excitetur: vacuabit autem naturæ motum imbecilliorem adiuuans, ſi is per partes idoneas vacuabat, vt per nares hæmorrhagia, ſi ex nare fluat lateris dolentis, ſi quod fortè dolebat: per inteſtina, fluore alui: per vterum, per hæmorrhoidas venas, per vrinarium meatum, per poros cutis, promouendo ad has partes vacuanda. Si verò natura deprauatè mouet excrementa, vt ad pulmonem, thoracem, cor, vel aliam partem principem, vel effluxu libero carentem, tunc quia maius damnum eſt ſequuturũ, hunc naturæ motũ prohibebimus, & ad contraria trãsferemus & auertemus. Deprauatus etiam eſt naturæ motus, ſi

Li. 9. met.

Apho. 20. lib. 1.

Aphor. 12. lib. 2.

Aphor. 21. lib. 1.

Aphor. 22. lib. 1.

ante coctionem ſymptomaticè vacuat:nam concocta medicari oportet:ſi verò etiam iuſta criſi immodicè moueat, motus eius eſt inhibendus, in contrarium repellendo.

Aph. 24. Morbi quoque motus vel celer in acutis,
libr. 1. & vel errabundus etiam in aliis, in principio
Aph. 10. crudam adhuc materiam vacuari interdum
lib. 4. permittit:in acutis enim morbis rarò & cum
Aph. 22. præmeditatione, ſed in principio medica-
libr. 1. & mentis purgantibus vtendum, in aliis verò
lib. 8. com. concocta medicari oportet non cruda, nec
ph. p. in principiis, modò non turgeant: ſi enim
Aph. 29. turgeat materia, & ad excretionem tendat,
lib. 2. vel in nulla parte firmam habeat ſtatio-
Aph. 30. nem, etiam initio purganda, non expectato
lib. 2. eius in partem aliquam decubitu, quẽ poſt-
Aph. 29. eà vincere non fuerit facile. Dum enim ta-
lib. 2. les morbi inchoant, vacuanda eſt hæc materia, ſed clementiore medicamento: nec minùs in principiis morborum ſalubrium, ſi magna eſt cacochymia, vacuandum eſt, vt reliquam materiam parciorem faciliùs natura percoquat. Huc pertinet quòd ſymptomata etiam vires proſternẽtia circa morborum initia, vt etiam in declinatione, ſunt mitiora.

Eadem verò quia in morbi vigore ſunt valentiſsima, & vires multùm proſternentia, ob id dum morbi conſiſtunt, à purgan-

tibus

ribus medicamentis abſtinendum eſt. Non modò autem in vigore vniuerſali à medicamentis abſtinendum, ſed etiam in particulari, atque adeò particulari principio: ſi enim eſt in acceſsionibus ab alimento, vtpote nocituro (quia naturam à coquenda morbi cauſa ad alimenti coctionem auocaret) abſtinendum multò magis à medicamento. Potius enim die eſt intermiſsionis vacuandum, quòd ſi acceſsio vel longiſsima ſit, vel continua, medicandum, vt paulò antè dixi, quando morbus eſt mitior: ſi autem ſit febris homotonos aut anabatica, initio potius medicandum, viribus adhuc integris, & materiæ coquendæ copia naturæ ſubtrahenda. Tunc enim dandum eſt medicamentum, cùm vires validæ id in actum ducere poſſunt, & materiam nondum fixam expellere ad medicamentum attrahens, & talem ac tantam vacuationem ferre, qualem hoc eſt, cuius humoris ſcilicet noxij, & quantam medicamentum hoc facturum coniectura per experientiam longam firmata, colligimus. Deiectiones enim non multitudine ſunt æſtimandæ, ſed ſi talia deiiciantur, qualia pro morbi natura, ætate, parte anni præcedente victus ratione deiici oportet, & ægri facilè tolerant. Neq; enim ſemper optatiora ſunt medicamenta,

Aph. 2. 3. et 25. li. 1.

Aph. 3. lib. 4.

quæ multam faciunt etiam noxiæ materiæ vacuationem, niſi æger tantam vacuatio-
Aph. 51. nem facilè toleret. Plurimùm enim atq; re-
lib. 2. pentè vacuare, vt replere, malũ: quòd omne
Aph. 27. nimium & repentinum naturæ ſit inimi-
lib. 6. cum. Ob id etiam Hippocrates empyis ipſis pus, & hydropicis aquam vniuerſim euacuare per ſectionem vel vſtionem thoracis & ventris cauit, quia alioqui omnes moriũtur. Ab aëre autem ſumpta indicatio medicamenti hoc tempore dandi vel non dandi poſteà fuſiùs tractabitur, & anteà obiter eſt perſtricta.

Aph. 30. Cùm igitur circa initia & fines morbo-
lib. 2. rum ſymptomata, acceſsio, vigilia, dolor, ſitis, cibi faſtidium ſint imbecilliora, vt morbus horum cauſa eſt mitior: cùm verò morbi in ſuo vigore conſiſtunt, dicta ſymptomata ſunt fortiora, & tunc natura coctioni
Aph. 29. materiæ vacet. Purgandũ aut initio mor
lib. 2. borum eſt, aut ſub finem vniuerſalem mor-
Aph. 10. borum, aut vtroque etiam tempore: Initio
lib. 4. quidem, vt minorem iam redditam materiã poſsit natura faciliùs coquere.

Aph. 24. Medicari etiam in valde acutis, ſi materia
lib. 7. turgeat, eadem die: tardare enim in talibus malum eſt.

Item in acutis morbis ſi materia turgeat, ea eſt in principio purgãda, cùm maius cõ-

modum huius materiæ febrem committentis vacuationẽ ſequatur, quàm incommodũ ex aucto calore per medicamẽta purgantia, quæ omnia ſunt poteſtate calida: ſi verò multus illis crudus ſuccus ineſt, vel craſſus, vel lentus, à quo hypochondria inflentur ac tendantur, vel immodicè caleant, aut ſit viſcerum inflãmatio, in his periculoſa eſt purgatio in morborũ acutorũ initio, ſed priùs humores noxij, craſsi, lenti ſunt tenuãdi, incidendi, tergendi, ad fluxũ parãdi, & liberandæ ſunt obſtructiones, aperiendiq; meatus, per quos eſt humor à medicamento purgãte trahendus, & tranſmittendus, faciendaq; vacuatio, vt in morbis lõgis tales cauſas ſequentibus fieri conſueuit, & quibuſdã acutis: nã acutiſsimi nõ dant horũ auxiliorũ inducias. Corpora enim cùm quis purgare volet, oportet fluida facere, citra quã operã ſi purgare vomitu aut deiectione coneris, difficilis fit purgatio cum torminibus, vertigine, multo faſtidio, pulſu malo, diſſolutione viriũ & difficultate, ac roſione ibidem. quia omnes ſucci crudi ſunt pigri, & ad motum inepti, ob craſsitudinẽ & frigiditatem. Quo fit, vt vias omnes anguſtas etiam obſtruat, per quas id quod medicamentũ deiicit, ferri ad aluũ debeat, ac ita nec ipſi educantur, & aliis ſint impedimẽto, li. 4. ſanit. tuẽd. *Aph. 9. lib. 2.*

Aph.22. Concocta nanque medicari & purgare
lib.1. oportet,non cruda,nec in principiis,niſi tur
Aph.20. geant:plurimæ verò materiæ non turgent,
lib.1. ſed firmatę ſunt in parte aliqua,quas ante co
ctionem neque medicamento , neque aliter
mouere expedit : vbi autem cocta erit , va-
cuanda , quia tunc naturam habemus eua-
cuationi adminiculantem : hæc enim co-
quendo ſecernit , poſtea excernit ſuperflua,
& criſes facit, quas ſi perfectè agit , ſinenda
eſt : ſi imbecillius,iuuanda,& quod de legi-
tima noxij humoris vacuatione deficit , à
nobis ſupplendum medicamento purgante,
humorem ſibi proprium trahente, & natu-
ra eundem expellente, aut alia vacuatione
Aph.21. feliciter à natura incœpta, & per loca con-
lib.1. ferentia,ſed non abſoluta. Eam autem va-
cuationem abſoluimus , quia quæ ex mor-
bis poſt criſin relinquuntur,materiæ humo
rum noxiorum in corpore,recidiuas febres
facere conſueuerunt. Cùm enim alieni ſint
à natura,nec nutrire poſsint, corrumpuntur
& putrent,idq; celerrimè, quòd ſint in loco
calido : ante verò putredinem appetentiam
Aph.8. proſternunt : ſi in ventriculo collecti ſint,
lib.2. aut corroborari corpus,etiam ſi alimentum
Aph.10. idoneum aſſumat, qui ex morbo illo reua-
lib.2. luit,prohibent, & quò plus alimenti ſumit,
tantò peius habet, quòd corpora non pura
quan

quantò plus nutries, tantò magis lædes.

Ex quibus apparet, initio morborũ purgandos eſſe noxios humores, vel qui ventriculi ſpatium occupant & inteſtinorum, & ſi vis primarum venarum, modò impacti eis valentius non ſint (qualis multus eſt harum regionum frigidarum hominibus voraciſsimus) vel qui motu errabundo huc illuc per corpus incitati feruntur. Tales enim ambo facilè à medicamento etiam clemente, vel ducuntur, vel trahuntur: vt neq; contingant dicta prius ſymptomata difficilium purgationum, vertigines, tormina, lipothymiæ: neque morbus augeatur. In id enim blandioribus, vt caſsia nigra, hiera picra, & ſimilibus vtimur, quorum vis vltra hepar non fertur, aut non multò vltrà.

Purgandum ſecundo in fine ſtatus vel declinatione morborum, cocta iam materia & cœpta à natura expelli, ſed ob virium eius laxatæ imbecillitatem nondum omnino expulſa. Quam vacuationem etiam tentare licet, ſimul dum natura criſim mouet imbecilliter, vt geminatis motibus, naturæ & medicamenti, perfecta tunc fiat noxiæ materiæ vacuatio, eaque per loca conferentia.

Sic hierã dat Galenus in phlegmone vẽtriculi poſt ipſius declinationẽ, nullo phlegmo *Libr. 8. c. ph. p.*

gmones ipſius tempore, modò non turgeat materia, neque ad excretionem impellatur, & nullam adhuc firmam inclinationem ad vllam partem habeat, aut ſtationem.

Purgantia autem ſuccos craſſos & tenaces vt pituitam & melāchₒliam, faciliùs paulatim & ſæpe purgant, intereà tenuatos, inciſos, deterſos, quàm affatim: ſic enim corpus exagitatur, & ſolùm tenue & aquoſum vacuatur: Alexander Trallianus in cephalalgia à craſsis & lentis & frigidis humoribus, & iterum in podagra phlegmatica.

Li.7.met. Sumpto autem medicamento purgante modicè corpus ambulatione mouendum, vt celerius deſcendat, quod ſumpta hiera præcepit Galen. & ſumpto elleboro, Hippocrates Aph. 14. & 15. lib. 5.

Libr. quos med. pur. oportet. Poſtquàm autem aſſumptum eſt medicamentum purgatorium præſertim validū, ptiſſanæ cremorem ſorbendum dat Hipp. lib. 2. rat. vict. acutorum, vt quæ portio medicamenti gulæ & ſtomacho adhæſit, tergeatur, & deorſum trahatur, & alteratio à medicamento in dictis partibus facta corrigatur. Vbi autem fieri inceperit purgatio, negat dandam ptiſſanam, ne vis medicamēti exoluatur. Hodie quoq; quod lauatoriū vocant, ferè horis tribus à ſumpto medicamēto exhibēt, hora circiter vna ante paſtū.

Si

Si verò medicamentum vel nihil egerit ob naturæ ægri proprietatem, aut medicamenti imbecillitatem, aut portionem exiguam, aut inteſtina ſtercore duro per clyſterem priùs vacuando obſtructa, aut magnũ naturæ impetum celeriter medicamentum deturbantis, vel non reducentis in actum, vel ob cauſas contrarias immodicè nouerit: ſingulorum remedia habes in canonibus Meſuæ. Quòd ſi retineatur, & clemens fuerit retentum, præterquàm corpus non lædit, animalis fit alimentum. Valentia verò lædunt ſi retinentur, & in qualitatem deleteriam & venenoſam vertuntur.

Purgantia vomitu interdum ieiunis dantur: ſic Philotimus & Praxagoras crudorũ ſuccorum copiam ex ventriculo & primis venis vomitu vacuabant, data largiore mulſa cui incoctum erat hyſſopum, qua etiam hi ſucci crudi ante vomitum ſunt tenuandi & coquendi, & ſi qui etiam poſt vomitum ſuperſunt: modò cum crudorum ſuccorum copia, neque humor mordax ſit extra venas laſsitudinem vlceroſam faciens, neque alius affectus vomitum illum impediens: nam eo acres humores per halitum digerendi intra venas in corpus intimum traherẽtur. Vomitum etiam impediunt hyems, Aph. 6. lib. 4. phlegmone vẽtriculi & partium vicinarum

Lib. 4. ſanit. tuend.

Lib. 1. loc. affec. & Aph. 6. & 7. lib. 4.

Li.5. vſus rum,phthiſis Aph.8.li.4.dolor capitis, quia
partium. id vomitus replet,ob id damnatus Aſclepiadi:ſi quis item ægrè vomit,non eſt cogendus,aut paulatim ad vomendum victu humectante eſt parandus,vt Aph.13.lib.14.

Sic ſotum Vomitu etiam purgantur corpora poſt
aquæ cali cibum,nõ quemuis,ſed ſalſum, amarũ, acrẽ,
de in pun ſeu incidentem,tenuantem, tergẽtem oxy-
ctura ner melite autem cum ſucco rhaphanidis miſto,
ui dãnat & multò largiore quàm potus, aut deiectio
Gal. li. 6. nis gratia ſumpto ,facilior & promptior fit
method. vomitus,adhæc efficacior:nam qui ex aqua tepida vim retentricem ventriculi diſſoluente,& corpus eius à frigido concretum velut reſoluente fit vomitus,etiam ſi vinum dulce ſuperbiberint,tantum vacuat,quæ in eius capacitate innatant, non etiam quæ tunicæ eius internæ hærent, multò minùs quæ altius in tunicas ipſas recepta ſunt & impacta, Ad quæ vacuanda, hieram picram Galenus docet eſſe efficaciſsimam.

Vomendum etiam bis in menſe Hippo. lib. de ſomniis ægrorum.

Lib.6.ſa- Poſt vacuatum ventriculum vel bile fla-
nit. tuẽd. ua in ipſum confluente, vel etiam in ipſius tunicas altius imbibito excremento,illa per comam abſinthij, hoc per hieram picram, ventri admoue foris vnctiones modicè aſtringentes, vt melinum æſtate, nardinum

hyem

hyeme,maſtichinum vere,id enim medium eſt inter melinum,quod frigidum eſt, & vnguentum nardinum,quod calidum,potiſsimum cùm amomum liberaliùs immiſtum habet. Qui locus etiam indicationem ab aëre ad vſum rectum medicamentorũ conferre declarat.

Aſtringentia primis epulis ſumpta aluum cohibent,poſt cibũ ingeſta aluum ſoluunt. Cauſa huius eſt libro 6.ſanit. tuendæ, & 1. libr.& 2.alimentorum. Qui verò thorace ſunt anguſto, & ob id pulmone contracto inepti ſunt vomitoriæ purgationi, præſertim per elleborũ album. Vas enim vomendo ſibi ruperint in aliquo reſpirationis inſtrumento. Quòd ſi alius elleboro purgandus eſt,cibo & quiete corpus antè humectetur,& vomitui aſſueſiat.

Fiunt quoque purgationes vti & phlebotomæ interdum ad præcautionem morborum impendentium,non præſentium curationem: vt cùm quis vere ineũte corpus vacuat,vt à vernis morbis aut æſtiuis ſit liber: vt autumno,vt vitet autumnales morbos ac hybernos. Eadem ratione ſi quis in ſpontanea laſsitudine morbum aliquem prænunciante vacuet, morbum perfici prohibet. Item ſi quis noxiorũ humorũ ex morbo præcedente reliquias vacuet, vt recidiuũ

Aph. 5. lib. 2.

morb

morbum prohibeat, vt prius dictum eſt: ſic dum plethoricum & optimum corporis habitum vacuamus vt corpus ipſum nutriri rurſus incipiat, & ne calor natiuus ſuffocetur, aut vaſa præ copia rumpantur.

Aph.3. lib.1. Aph.36.et 37.libr.2. Aliàs ſanos ipſos nunquam medicamur, quia medicamenta difficulter ferunt, & vertigines ac tormina patiūtur, & ægrè his purgatio procedit, & celeriter exoluuntur.

Phlegmones initio ſola repellentia, augmento miſcenda coquentia, ſtatu digerentia, quibus ſolis in declinatione vtendum. Eadem ratione in morbis aliis à fluxione prodeuntibus, niſi fluxio eruperit in partes principi alicui parti, vt cerebro, cordi, hepati, vētriculo propinquas: aut niſi materia ſit venenoſa & peſtilens: aut niſi materia craſſior, glutinoſior, impactior, profundior, vt in pleuritide, iſchiade. In horum enim affectuum initiis anodynis vtimur, pòſt coquētibus & digerentibus, habita prius ratione totius corporis, ſi vacuatione egere videbitur.

Hæc de temporibus vniuerſalibus & particularibus morborum, quibus medicamēta ſumi vel admoueri poſsint, ſufficiant, reliqua ex methodo repetantur.

Tempus aliud quoque ſpectandum eſt in recto vſu medicamentorum, non morbi

quid

quidem, ſed motus primi mobilis reſpectu, quod propriè & abſolutè tempus dicimus, & ab eo partes anni & diei.

Cùm morbus dat inducias & delectu habito purgamus, ſiue morbi initio, ſiue cocta iam materia (vt diximus) ferè purgatoria damus medicamenta, cùm ventriculus heſterno cibo eſt vacuus, hoc eſt, manè. Quod tempus intellexit Galenus, cùm dixit, hiera picra dabitur ſolito purgantium medicamentorum tempore. quanquàm in libro quos medicamentis purgare oporteat, & qualibus, & quando, temporis huius non meminit, niſi in ea operis parte, quæ deſiderari videtur, id addiderit. Quem verò librũ de compoſitione purgantium medicamentorum promiſit libro 1. comp. phar. part. adhuc deſideramus. Cumq; catapotia dedit ex aloë & hieram diacolocynthidos bis initio libr. 1. compoſi. ph. part. temporis huius nullam facit mentionem, tanquam id omnibus notiſsimum eſſet, prætermittens. Id tempus etiam hodie ſeruamus, quoties ſiue ad curationem, ſiue ad præcautionem corpus eſt purgandum potione, vel bolo (vt vocamus) vel teſſeris ſaccharatis & ſcammoniatis. *Lib. 7. methodi.*

Si verò catapotiis purgandum, magna ex parte media nocte læuiſsimè cœnatis, aut

poſt primum ſomnum ea dantur, vacuo iam (vt videri poteſt) ventriculo, vt in eis ad actum reducendis ſolis occupetur. Quæ res ei eſt difficilis ob craſsitiem & duritiem, ob id orobi magnitudine & molliora facimus, cùm citò vacuare libet, & minore ventriculi moleſtia. Nam craſſa & dura, vt diutius agant, vtq; potentius à corpore toto attrahant, ſi ea vi ſunt prædita, tamen craſsitie & duritie, & mora longiore ventriculo moleſtiſsima eſſe conſueuerunt.

Cùm verò tantùm ventrem inferiorem, ventriculum, inteſtina, ac venas primas purgare libet, etiam hora vna ante vel poſt epulas, damus leuiora quædam cathartica, vt catapotia Rufi, & maſtichina, & ex aloë, & quæ ante cibum vocant à conſueto vtendi tempore: item caſsiam nigram. Quæ etiam minore menſura largiùs purgare videtur, quòd ſecum cibum propè omnem ac potum deturbent. Quibus item aluus natura aut euentu aliquo eſt aſtrictior, his ſuccurrimus datis duabus drachmis caſiæ huius, aut circiter paulò ante tres paſtus, idq; ſingulis hebdomadis, ſi opus eſt, repetere ſuademus magno ægrorum commodo.

Quibus hepar eſt calidius, his hora vna ante matutinum purgantis medicamenti vſum propinamus, ptiſſanæ vel alterius ſimili

militer refrigerantis & humectantis cyathos duos, vt pars in melius alterata minus à medicamento mutetur: & horis quatuor à prandio vncias duas ſyrupi roſati, vel ſimilis exhibemus, præſertim aëre calido: aut ante cœnam, aut horis duabus vel tribus à cœna medicamentum idem damus, hepate iam per alimentum temperato. Qua ratione iiſdem exercitationem (ſi qua aut celeris, aut robuſta, aut vehemens eſt obeunda) ante cœnam ſuademus & venerem, ſi ſint vxorati, innocentiorem eis paulò ante cœnam aut ante mediam noctem cùm prædixiſſemus, experientia veriſsimum comprobarunt: & ſalſa aromataq; ſumma menſa vinumque generoſius & meracius innocenter magis ferunt, quàm primis epulis. Hac de cauſa enim quietem, hoc eſt, leuiculam mutationem, qualis eſt ambulatio, calidæ naturæ præcipit Hippoc. Hac opinor ratione Venetiis & Italiæ magna parte, & calidis aliis regionibus medicamenta ſcammoniata præbent vel paulò ante cœnam, vel horis duabus à cœna, vt cibo potuque vis eorum vehemens inducta miteſcat, & ſecum quæ in ventriculo & primis venis pigrè ceſſant, trahat. Quam rem largiſsimæ deiectiones ſequantur, & parua ægri moleſtia, quam profectò calidæ ſiccæq; naturę maio-

rem experirentur, ſi in vacuum ventriculum, hepar, venas calentiſsimum id medicamentum feratur.

In his verò frigidis regionibus & pituitoſis maxima parte naturis non ab aëris natura modò, ſed inexpleta ingluuie, à purgantibus ſcammoniatis ventriculo heſterna cœna vacuo non timemus, quòd in eo larga adhuc pituita & fluitet, & hæreat, & altiùs imbibita ſit. Ob id ferè matutinum tempus purgationi deſtinamus, horasq́; duas, tres, quatuor inter medicamentum & epulas interponimus pro medicamenti facultate & ægri natura. Nam ſcammoniata non multò pòſt quàm ſumpta ſunt, vacuant, egentq́ue primùm iuſculo, quod ipſa celeriùs per inteſtina deiiciat, & noxam partibus impertitam eluat. Rha barbarum verò cùm tardiùs agat, longiùs ſibi tempus poſtulat ad trahendum, neque citò de corpore pellendum: quia tantum abeſt, vt viſceribus obſit, vt etiam ſua vi aſtrictoria (quam cum purgante coniunctam habet in diuerſis ſcilicet ſubſtantiis) firmiora reddat.

Vbi autem morbi non expectati violentia vrget, quocunq; tempore is vacuationẽ poſtularit, ſi ea perfici poſsit, & vires ferre queant, à nobis imperatur etiam vehemens, quòd extremis morbis extrema exquiſita

remed

remedia ſint optima: & in talibus morbis à vehementiſsimis ſit incipiendum, non quomodo in clementioribus à leuibus remediis curatio initur. Quomodo vlcus omne remedia ſiccantia morſus expertia requirit: quæ verò maligna ſunt vlcera & putrida, acribus egent, & ignis modo exedentibus, miſy, chalciti, arſenico, calce, ſandaracha.

Partes quoque anni temporis appellatione venientis aliquid etiam ad purgationes vtile indicant: ob id veris initio pituitam ſiue bilem flauam, & autumno atram, ad vitandos vernos, æſtiuos, autumnales, & hybernos morbos purgare, & venam ſecare conſueuit Galenus, non æſtate nec hyeme: nam æſtate corpora calidiora & ſicciora, & ab aëre ambiente diſſoluta, medicamentis purgantibus & ſanguinis vacuatione maximè læduntur, quòd illa calfacit, ſiccat, infirmat, ac diſſoluit, hæc inanitione virium ſubſtantiam diſsipat: hyeme verò excrementa concreta ad motum pigra medicamento trahenti dum non parent, lucta in corpore torminoſa fit & moleſtiſsima, cui etiam lipothymia ſæpe ſuccedit. Phlebotome verò aëre frigido dum calorem natiuum multùm vacuat, & eius pabulum ſubtrahit, extinguendi reliqui caloris periculum affert ab ambiente frigido. Ob id etiam æſta-

Libr. 2. ad Glaucon. *Libr. quos medi. pur. oportet.* *Lib. de curat. morbi per phleb.*

Aph. 5. libro 4. *Aphor. 4. libr. 4.* *Hippo. de natur. hominis.* *Aph. 4. & 6. & 9. libr. 4.*

te raris vtimur medicamentis purgantibus, præſertim ſub cane & ante canem, vel ſimilem aëris ſtatum, iiſque cholagogis potiùs & vomitu magis purgantibus, quòd eo bilis tunc largior magis repat. Hyeme phlegmagogis vel melancholiã vacuantibus vtimur magis, & his deiectoriis non vomitoriis.

Aliud etiam tempus, aſtrorum ortu & occaſu varium ſpectare iubent aſtrologi in vſu medicamentorum apto, quod tamen hodie Medici propè omnes neglig\u0169t, quòd id Galeno obſeruatum non legimus, nec obſeruandum putamus, longa experientia & ratione optima perſuaſi. Tamen recipimus ſpectandas Medico magnas in aëre fieri ſolitas mutationes circa ortum & occaſum magnorum quorundam ſiderum, de quibus multa Aëtius lib. 3. cap. 174. Alexander item libro 4. in podagra medicamentum Trachij Philoſophi dat veris initio, ſole Piſces ingrediente.

Eſt præter hæc tempus obſeruandũ, diei pars matutina, meridiana, veſpertina, nocturna, ante cibum, poſt cibum, vel alia quædam remedia, vel mox à cibo, vel alio remedio, vel multò pòſt. Cuius magna vis eſt in quibuſdam, quorum poſteà aliquot ex\u0113pla leges.

Ad tempus quoque referri poteſt affectus prior curandus, qui eſt alterius cauſa: vt ſi fluxio à capite in oculos eſt, caput primùm eſt curandum, deinde oculorum firmitati eſt proſpiciendum, vt eorum quæ confluunt minus promptè quicquam recipiant. Aliud preterea tempus ante morbi generationem, dum præcauemus & morbo iam gigni cœpto, aut etiam genito, quando curamus: ad præcautionem enim minor quantitas remediorum requiritur, quàm ad curationẽ. Ob id theriaces fabæ Aegyptiæ quãtitas ad præcautionem ſemel die ſufficit: venenato autem, vel alio affectu cui hæc medetur, affecto & largior & crebrior danda. Et Aeſchrion plus pulueris Διὰ καρκίνων, dabat iam diu morſis, minùs recenter morſis. Et Galenus picrocolis, quibus quod per cutim quotidie tranſpirat, eſt acre, lauare ſemel in die & modicè cum pauco oleo dulci fricare ſufficit, cùm valent: vbi verò ſtipata cutis eſt ab aſtringentibus, aut emplaſticis, aut ſiccantibus, ſic vt iam inæqualitatem caloris horridam ſentiant, vel etiam inde iam febricitent: ſoluta acceſsione bis & ter lauat, oleo ſabino pinguiter & molliter vberiùs fricat, pro cauſarum magnitudine & multitudine.

Lib. 7. method.

Libr. 11. ſimplic.

Lib. 8. method.

Quædam nullo diſcrimine ante cibũ vel

poſt cibum ſumuntur, vt catapotia ante cibum vulgò dicta, quæ etiam pòſt cibum accipi & dici poſſunt.

Li. 4. ſan. tuendæ. Dioſpolitici puluis cremori ptiſſanæ, vel aliis aptis inſperſus, vel ipſum cum melle optimo & curioſè deſpumato miſtū, ſumitur ante & poſt cibum ad flatus diſcutiendos, & aluum ſoluendam, præſertim ſi nitri tantum habeat, quātum cumini, piperis, & rutæ, quibus 4. ſimplicibus conſtat.

Ibidem. Medicamentum dia trion pipereon datur ad flatus diſcutiendos, & iuuandam coctionem non ſemel, bíſve quotidie, ſed etiam ſæpe: ſiquidem manè & ante cibum, & poſt, etiam cubitum euntibus cochlearij pleni menſura, & eius quidem parui in paruis corporibus, maximi in maximis, in mediis ad portionem. Vbi indicationem quantitatis medicamenti ſumit etiam à quantitate corporis.

In fine li. 6. ſanita. tuendæ. Diacydonio datur ieiunis mediocris myſtri menſura, nec à cibo ſumptum lædit: commodè etiam datur ante cœnam poſt prandium. Detur autem duabus aut tribus horis ante cibum.

Li. 4. ſan. tuendæ. Sic condîta electaria, pulueres, & id genus alia roborando ventriculo idonea, modò ante cibum, modò poſt ſumi iubemus.

Quæ verò ad alimenti in corpus diſtri-

butio

butionem vehementiorem faciunt, ea ſunt ſumenda manè: quòd ſi per ea vacuationem eorum quæ in carne ceſſant, molimur, poſt frictionem matutinam, ante exercitationem & balneum ſumantur: quando Galenus dabat diacalaminthen in laſsitudine vlceroſa cum cocta cruditate primarum venarum.

Quæ hepar obſtructum liberant incidentia, tenuantia, tergentia, vacuantia danda ſunt eo tempore, quod inter ſurgendum à ſomno & lauandum interuenit, poſtquàm ſcilicet iam confecta ſunt, quæ ex ventre ad hepar redduntur, & temporis aliquid eorum operi ante cibum ſumendum dari non inutile fuerit. *Lib. 6. ſanit. tuend.*

DE MODO VTENDI MEDICAMENTIS.

VTendi modus ſupereſt dicendus, cuiq; propè medicamento ſuus, cuiq; item parti ſuus propemodùm. Sumitur autem à partis natura, figura, ſitu, cōnexione, magnitudine, ſenſu obtuſo vel acri: affectus natura, ſitu, figura, magnitudine, duratione: ægri natura, ætate, conſuetudine, viribus: aëris tēperie, medicamenti denique viribus, conſiſtētia, & cæteris priùs in compoſitionis methodo dictis. Quæ enim methodus eſt *Initio lib. 4. cō. ph. p.*

componendi propria partium medicaméta, eadem his vtendi. Ipſa nanq; compoſitio veluti vſus reſpectu efficitur, dum id ſpectant, qui medicamenta conficiunt, vt ipſorũ vſu ægris auxilientur. Tamen in multis partibus non opus eſt ſolùm, qua methodo remedia ſint inueniéda ſcire: ſed etiam quomodò inuentis decenter vtendum ſit: vt in affectibus capitis, aurium, oculorum, nariũ, oris, & cæteris pòſt leges, ſi priùs familiaribus exem-

Lib. 6. cõ. ph. part. plis prædicta breuiſsimè declarauero. Partibus natura frigidis, vt capiti, oculo, etiam ſi morbo calido laborant, actu vehementer frigida, qualia ſunt narcotica, adhibere vere mur: licet ab æſtu calfactis olea etiam niue refrigerata capiti affundimus: & oculis calentibus aquam frigidiſsimam applicamus.

Quia capiti rotundo & probè ſphærico affuſum oleum nó cohæret, ex alto per mediocrem lanæ modum ſincipiti affunditur. In partes cauas, vt aures, nares, os, & reliqua ei connexa, vterum, meatum vrinarium, ſedem, ſinum, medicamenta impelluntur, vel attrahuntur, vel recipiuntur corpore in id figurato: in aures enim otenchyta, id eſt, oriculario clyſtere vel ſtrigili infunduntur: in nares flatu per tubum impelluntur, vel inſpirando attrahuntur, vel turunda immittuntur. In os impoſita nunc gargarizantur, nũc

per foramina palati expiratu propellantur, nunc deuorantur, nunc paulatim degluttiuntur, nūc faucibus recepta ſenſim inſpiratu trahuntur in pulmones, nunc ore retinentur, vt ventriculum vel cerebrum roborent, vt fluxiones acres temperent, cogant, reprimant.

Cauitas narium, & ſedis, & vteri, & quorundam ſinuum deorſum ſpectat, ob id vel corpus in contrariam figuram conſtituendum, vel liquidis materiis in hos meatus iniectis, bombace, turunda, peſſo eſt opus, vel alio operculo, ne materiæ refluant.

In os & fauces recepta, foraminibus palati, gutturi & gulæ communia ſunt: in illa autem efflatu, in aſperam arteriam inſpiratu, in gulam deglutione feruntur, quæ ipſi, vel ventriculo, vel hepati, vel lieni, vel tenuibus inteſtinis, vel venis meſaraicis, atque adeò toti corpori per venas & hepar coniunctо cum ventriculo ſalubria eſſe voluimus, vt in craſſa inteſtina per ſedem, in capacitatem vteri per collum vteri, in veſicam, per meatum vrinarium, in ſinibus cauernoſis & fiſtuloſis, pro cuiuſque figura, ſitu, & connexione iniectiones fiunt nunc hàc, nunc illàc.

Quæ hepati foris imponuntur linimenta, vnguenta, cataplaſmata, emplaſtra, ſint latiora, quàm lieni, quàm alteri reni:

minora

minora quàm ventriculo,& ventri reliquo.

Quæ capiti magno epithemata, cucuphę nobis dictæ, vel emplaſtra, vel alia remedia applicantur, ſint maiora quàm paruo: & quę cruri circumponuntur maiora, quàm tibiæ: & quæ ſedi imponuntur pertuſa cornua (canones buxeos vocamus) in puero minora ſint: & peſſus in recèns fœta, quàm in grauida ſit maior.

Clyſter largior magno, vacuo, quàm paruo & pleno, ſiue ab hydrope, fœtu, ſtercore, ſiue à flatibus, cibo, & aliis. Item parcior vtero & veſicæ iniectio fiat, quàm inteſtinis, quàm ventriculo: etiam potio immittitur, niſi recèns fœta ſit mulier.

Quæ partes ſenſu tactus carent, vt glandulæ, oſſa, cartilagines omnium remediorũ vim ferunt etiam cauſticam ſine dolore. Quæ ſentiunt, qua parte magis ſentiunt, vt dens interior, muſculi caput & tendo, oculi cohærens tunica, os ventriculi, palma manus, & internum digitorum: hæc mitiora poſtulant remedia, & minùs mordacia, quàm ſi affectus eſt in alia ipſarum particula minùs ſentiente. Et qui ſunt delicati, mulieres, pueri mitiora poſtulant: ruſtici, foſſores, baiuli, naturæ valentiora in ſimili affectu remedia ferunt, ſiue ſumenda, ſiue admouenda, facienda, educenda ſint.

Morbus calidus alia, quàm frigidus: humidus contraria quàm ſiccus remedia poſtulat: & calidus primo receſſu alia, quàm calidus ſecundo aut tertio aut quarto: & intemperies ſola ſolis alterantibus pariter contrariis corrigitur: quæ verò cum materia eſt, illius quoque vacuationem ad ſui curationem indicat. Intemperies ſimplex alia quàm compoſita, & pro vario compoſitionis modo aliis atque aliis remediis vtendum, & recentibus alia ſunt vſui, alia veteratis. Præterea modus eſt alius ſanandi intempiem, alius incommoderationem, alius vnitatis ſolutionem, & in quoque horum genere modus alius, atque alius vtendorum remediorum pro varia horum ſpecie. Aliter enim fracturam curamus, aliter vulnus, & vulnus recens aliter quàm vetus, & ſimplex aliter quàm cauum, & ſordidum aliter quàm purum, & æquale aliter quàm cauum, & putridum ac malignum aliter quàm ſalubre. Intemperies ſublimis mitiora requirit remedia quàm profunda, vlcus, aut tumor ſuperficiarius admotis remediis idoneis cedunt. Interna etiam ſumptis ægrè vincuntur, vlcus inteſtinorum, vteri, viarum vrinalium, oris: & aliarum partium præhumidarum, & calidarum immodicè ægriùs vincuntur. Vlcus etiam rotundum haud temerè ad cicatricem

tricem peruenit, fractura in modum raphani ægriùs alligatur, ſinus ægriùs curantur, quàm alia vlcera. Magno vulneri non ſufficiunt vt paruo partes commiſſæ & deligatura, ſed ferè ſutura aliqua opus eſt. Magnæ phlegmonæ ſi non ſit ſanguis miſſus, & remedia alia idonea ſint adhibita, ſuperuenit cancrena & ſphacelos. Magnus dolor dentium, coli, & aliarum multarum partium vires deiicit, & ſæpe eſt lethalis. Magna febris ſeu quia eſt acutiſsima, ſeu quia actiones principes multùm proſternat, ferè eſt lethalis, & extremis exquiſitè remediis eget. Achoribus, alopeciis, cephalalgiis, & aliis affectibus veteratis, ob id ſanatu difficilioribus valĕtiore opus eſt remedio. Febribus diuturnis vel aliis affectibus natura longis, poſt coctionem etiam clementiora remedia ſufficiunt, ob id quotidianas & hecticas initiò blandè tractandas imperat Galenus, veteratas etiam ſolus aër vernus aut æſtiuus perſanat. In delicatis tertianam exquiſitam pleniore victu curat Galenus, in aliis ſi vires valent, tenuiore. Iiſdem purgantium vim liquori delicato tranſmittimus, eum colamus, ſaccharoq́; & vulgari cinnamomo condimus, aliis ipſorum ſubſtantiam totam exhibemus: aſſuetos vni purgantium generi aut formæ ad vtĕdi modum

Lib. 1. ad Glauconĕ.

dum alium trahimus. A medicamentis abhorrentibus ea iuſculis incoquimus, aut aliter alimento, vel re iucunda tegimus, ne purgari ſe cognoſcant, priuſquam facta iam ſit vacuatio. Sic phlebotomen formidanti velatis oculis ſecamus, aut aluum largiùs deiicimus. Quibus partes infernæ laborant, purgationes ſupernas ſi faciles iis ſunt, & conſuetæ imperamus: cõtrà quibus aliqua ſuperiorum pars laborat, vt tabidis, cephalalgicis, deiectiones molimur nõ vomitus. Quibus ventriculus eſt imbecillus, adeò vt medicamentum ferre nequeat, vel antè roboramus, vel acri clyſtere vacuamus. Fluente aluo immodicè ad vrinas, ſudores, vomitus retrahimus: obſtructo hepate, liene, renibus, aut inflammato, aliis atque aliis vtimur medicamentis pro cauſarum ratione. Nam ſi multum excrementum eſt, ſecta priùs vena ſi omnia conſentiunt, poſteà clementer purgamus: ſi craſſum, tenuamus, ſi lentum, incidimus, & tergemus, potionibus, apozematis, electariis, id genus aliis.

Senes, ſpadones, & multæ mulieres, & qui alii gula ſunt anguſtiore, catapotia etiam orobi magnitudine ægrè deuorant, potionem faciliùs. Florentes ætate, genus omne medicamenti quauis propè forma ſumunt, niſi proprietas naturæ, obſtet aut à me

à medicamentis offenſi ipſa refugiunt.

Quomodò conſuetos labores faciliùs ferimus, etiam ſi imbecilli ſimus ac ſenes, quàm non conſuetos: ſic & medicamenti formam nobis cõſuetam faciliùs toleramus, quamuis ratione ac minùs ſit efficax, vtpote nobis iam tempore familiaris reddita, vt imbecillibus venam cubantibus Medici ſecant; ſic imbecillis mitiora & forma maximè iucunda exhibent medicamenta. In robuſtis minùs ſumus ſolliciti de viribus medicamenti & de forma.

Potiones hyeme calidas imperamus, æſtate frigidas, niſi affectus aliquis repugnet, vt ventriculi intemperies illic calida, hîc frigida. Aeſtate capillum audenter tondemus & radimus, cùm affectus poſtulat: hyeme vix audemus, niſi vrgeat morbi magnitudo.

Catheretica in hyperſarcoſi larga adhibemus, eadem ſumma ſpecilli lata parte puluiſculo parciſsimè vlceri cicatrice tergendo inſpergimus. Valentia purgantia vſtionibus, lotionibus, trituris, aliorum miſtionibus meliora efficimus & ſalubriora, exhibemusque cum his quæ viribus eorum obſiſtunt.

Cauſtica cùm adhibemus, vndique munimus cera, vel alio, ne vis eorum latiùs ſerpat. Galbanum medio emplaſtro imponimus,

nimus, quando ad eam partem quam ipſum tanget, largiùs trahendum eſt.

Craſsiora medicamenta vt emplaſtra, quia phlegmonas ſua duritie lædunt, aliquo aptiore liquido mollimus, & liquidiora miſſis craſsioribus corpulentiora reddimus, vt diutiùs hæreant.

Quorundam ex prædictis ſcopis ad modum vtendi medicamento obſeruandis exempla aliquot ex Galeno maximè proferamus: nam omnium fuerit prolixius, & fortaſſe parum vtile.

Pilos auferimus vel nouacula, vel pſilothro à parte, cui emplaſticum medicamentum imponimus, & à toto corpore in picatione ad renutritionem, aut picationem inter duo lintea facimus, vel picem oleo aut butyro, aut ſimili minùs tenacem reddimus. *Lib. I. cõ. phar. par.*

Pueris, eunuchis, mulieribus & ceteris cute & carne molli præditis, digerentia adhibe mediocria, ſi ex corpore illorum, vt ex cute capitis in alopecia diſsipandum eſt: ex talibus enim praui humores facilè diſcutiuntur. In vlceribus eorundem medicamenta morſu carentia vtenda ſunt: hæc enim vel ſine moleſtia omnino agent, vel nihil nocebunt. Quæ verò parem noxam commodo afferunt, non ſunt tentanda, vt quæ po- *Ibidem.*

lypodas efficaciter purgant, ſi eos exacuunt, non ſunt adhibenda. Multò minus quæ plùs nocent quàm proſunt, niſi noxa ſit corrigi facilis: vt noxa ex balaeo frigidè per calfacientia in hecticis mox tollitur.

Li. 10. methol.

Li. 1. ant. *Li. 2. ſim.* Antidota ante deleteria parua quantitate ſemel quotidie ſufficiũt: poſt illa verò quadrupla aut quintupla, & bis quotidie ſunt ſumenda. Id quod etiam ad modum medicamenti refero, vt Galenus ſemel aut bis, aut frequentiùs cibum dare in morbo retulit. Aph. 17. lib. 1. Sic Aeſchrion morſis nuper à cane rabido dabat cochlearium magnum pulueris vſtorum cancrorum, iam diu morſis cochlearia duo quotidie.

Lib. 1. cō. ph. part. Cùm ſingulis medicamentis validis vtimur, initio clementiora ipſa offeremus, miſtis his quæ vim eorum validam obtundũt, vt oleo, cera: cùm autem imbecillibus vtimur, vt thure, amygdalis amaris in alopecia, poſt vſum primum & ſecundum, obſerua affectũ à medicamẽto in corpore relictũ, pro cuius varietate medicamẽti vires vel augebis vel mitigabis. Valentiſsima igitur non ſtatim ab initio adhibenda, ſed à mitioribus incipiendum eſt, niſi affectus ſit maximus.

Lib. 2. cō. ph. par.

Ibidem. Qnoties ſimplicia aut compoſita facultatibus contraria miſcemus, initio parum eius quod eſt generoſius miſcendum, ſecundo

do & tertio vſu augendum, ſi ſucceſſerit: vt in diuturno capitis dolore ab intemperie calida, cum ſpiritu flatuoſo, in primo tranſgreſſu ad calida polygonium cum pauca ruta vel ſerpillo miſcendum.

Plethorico corpore in arthritide ſanguis primùm mittatur, mox deinde fiat purgatio. Ex ſucceſſu remedii loco affecto prius admoti vel etiam ſumpti coniecta an eodem ſit, perſeuerandum, vel ad aliud tranſeundum conſilio Hippocratis, Aph. 52. lib. 2.

Quæ ſunt polychreſta: id eſt, multi vſus ſeu multis ſimul partium aliquarum, vt aurium diſpoſitionibus accommoda medicamenta, neque multum opitulantur, neque obſunt, ſi perpetuò ipſis vtamur. *Lib. 3. cō. phar. par.*

Quæ verò vni tantum diſpoſitioni conueniunt, illam optimè curant, alias interdum præterquàm quòd nihil iuuant, etiam exacuũnt.

Medicamenta media omnibus partis diſpoſitionibus conueniunt, tamen his quæ leuiora aut valentiora requirunt, neque bonum neque malum magnum afferunt. *Lib. 4. cō. ph. par.*

Ob id polychreſtum, id eſt, ad multas diſpoſitiones vtile medicamentum nullum poteſt optimum inueniri, ſed quod ſingulis eſt proprium, id melius eſt. *Lib. 8. cō.*

Polychreſti autem compoſitio vtilis eſt *phar. par.*

ei, qui vnum medicamentum ad multos affectus mediocriter idoneum habere cupit.

Lib. 4. cõ. phar. par. initio. Partibus laborantibus vt capiti, oculis topica ne adhibeas, niſi vacuato priùs toto corpore per phlebotomen, purgationem. In oculis autem etiam caput priùs per apophlegmatiſmos vacuandum eſt, errhina enim ad oculos trahunt. Quòd ſi emplaſtica oculis priùs adhibes, vehementem excitant dolorem, dum fluentem materiam extra vaſa vacuari prohibent, ob idque tunicæ horum diſtenduntur ob copiam affluentium humorum, & nonnunquàm rumpuntur vel eroduntur. Nec ſolum his vacuationibus oculum, vel aliam parti idoneam ad curandum reddimus, ſed etiam reuulſionibus, vt in oculo primùm ad inferiora corporis: deinde ad occiput & cutim capitis: interdum & in his arterias incidimus tranſuerſas poſt aures. Poſt hæc genitam in tunicis oculorum diſpoſitionem curamus, quæ etiam bonum ſanguinem affluentem per venas in oculum corrumpit. *Lib. 4. cõ. phar. par.* Curamus autem per deſiccantia ſine morſu humorem in oculo noxium, qui quod influit corrumpit. Aſtringentia autem nec ſiccant eiuſmodi diſpoſitionem, & mordacis ſaniei effluxum cohibent: acria verò & mordacia ſuccorum qualitatem augent: laxantia & digerẽtia vacuãt

qui

quidem hanc ſaniem, vlcus autem cicatrice non tegunt, nec affluxum reprimunt, vt nec coquentia thus, crocus, myrrha, quamuis diſpoſitiones coquere non mediocre bonum eſt. Acida & amara rodunt, & tales diſpoſitiones exacuunt, & his magis nitroſa, ſalſa, auſtera: ſola igitur medicaméta roſionis expertia ſanant vlcus cum acri fluxione, longiore temporis ſpatio vitioſum affectæ partis humorem conſumentia: vt collyrium libianum, quod Paulo libanium dicitur, cygnus à colore albo, ex multa ceruſa Rhodiana, terra Samia, amylo.

Per tempora morborum varia dantur remedia, vt per initia phlegmones, & vehemétes influxus auſteriora, per ſtatum dolente multum phlegmone mitigatoria, laxantia, coquentia. Quòd ſi aliquid phlegmones reliquum dureſcens & ſolutu contumax euaſerit, à repellentibus ad digerentia paulatim eſt tranſeundum. Si verò habes medicamentam vnum excellens, vim eius exolue miſto alio: ſi imbecillum, intende. *Lib. 6. cō. phar. par.*

Oleũ létiſcinum recens in vaſe duplici eſt tepefaciendum, ad ſedandum doloré phlegmonarum in gingiuis, tunica linguæ, cute totius: quia citra moleſtiam & aſperitatem repellit, quam habent plurima auſtera, & citra roſionem diſcutit.

Lib. I. cõ. phar. par. locis varijs. Ibidem.

Aſsidua fiat raſura in alopecia ante medicamenti impoſitionem. Raſa cutis nitro tergitur ante digerentium applicationem, poſteà cutis deraſa fricatur linteo ſubaſpero, aut foliis fici, vt per rarefactam eam ad radices imas pilorum meliùs penetrent medicamenta humorem prauum digerentia. Medicamentum in alopecia metaſyncriticum, id eſt, ex alto euocans, admoue in aëre calido, & ſi potes in ſole æſtiuo: hyeme autem in laconico.

Lib. 2. cõ. phar. par. in fine.

Ceratum Gal. δι᾽ εὐφορβίου in hemicrania frigida veteri, aut iſchiade frigida ante balneum ſemel illitum ſtatim affectui medetur, ſic vt æger ſanus poſt balneum omnino euadat.

Li. 8. met.

Capiti ab æſtu immodicè calenti (vnde febris diaria naſci ſolet) roſaceum niue refrigeratum ex alto per hapſum lanæ impingitur.

Libr. 2. cõ. ph. par.

In dolorificis capitis diſpoſitionibus calidis aut frigidis ſed diuturnis remedia adhibentur idonea, emplaſtri vel cerati modo cõfecta, capiti deraſo: liquida verò eadem tonſo ad cutim, ſeu breuiſsimos habẽti capillos.

Libr. 3. cõ. phar. par.

In dolore aurium ex inflãmatione vehemẽtiſsimo, opium æquali portione caſtorij multò ante vſum miſcendum eſt, vt vis eius frangatur: amboque ſapa ex muſto ſunt

diſſol

diſſoluẽda, quia dolores magis lenit, quàm vinum dulce.

Si quid auribus infundendum eſt ſupinis, liquore idoneo reſoluatur in conſiſtentiã, quæ per auricularem clyſterem immitti poſſit, vt trochiſcus ex opio & caſtorio cum ſapa coactus, ſapa diſſoluatur. Caſtorium per ſe bene tritum cum opio in ſapa diſſoluto miſce, & fac paſtillos, quos tempore vſus ſapa reſolue ad eã conſiſtentiã, quæ per otẽchyten, id eſt, auricularium clyſterẽ in aures phlegmone detentas poſsit infundi, vel potius ſpecillũ lana mollißima inuolutũ, liquore prędicto merſum in aurem dolentẽ blãdè immiſſum eas foueat, & liquorẽ ſenſim demittat, & cætera. Quæcunq; applicantur auribus & oculis, vt lac muliebre, albumina ouorum, mediocriter calfacta eſſe oportet. *Ibidẽ initio. Libr. 3. cõ. ph. p. Initio lib. 3. c. ph. p.*

Paſtillus & collyrium diaglauciu & diacrocu ex aceto in cote medica læuigatis & calfactis auri infundendus eſt.

In vlcere aurium glaucium ex aceto infundendum: ſi verò cum fluxione ſit, aut pure, paſtillus primum Polyidæ, poſt hũc Andronis, deinde Bithinus. Cui ſimilis eſt, aut etiam melior paſtillus Galen. diachartu, vt à leuioribus incipiamus.

Ad dolorẽ dentiũ remedia in aurẽ lateris nunc dolentis, nunc oppoſitam infundit *Libr. 5. cõ. ph. p.*

Archigenes. Auris initio priùs tergenda, ne pinguedinẽ habeat, quàm infundas medicamenta narcotica, reſerantia, coquentia, laxantia, digerentia.

Quę auribus inſtillantur, mellis aut mellis tenuis habeant ſpiſsitudinem, ſiue ex ſapa, ſiue ex aceto, melle, vino Cretenſi, mulſo, lacte muliebri, albuminibus, ſanie expreſſa ex carne bubula parum ſuper prunas aſſata Aſclepiadi, ſucco perdicij, marrubij, conizæ, cæpæ, porri, ſpondilij infundantur. tepida autem ſunt infundẽda. In nares etiam puluis continenter poteſt inſpirari polypo vel ozæne idoneus, quia perpetuo humorum affluxu eluitur, quomodò & in lippientibus oculis.

Lib.3. cõ. ph. p.

Ibidem.

Linamenta & ſpongiæ, & alia quæ naribus ſanguine fluentibus immittuntur, lino per acum dato deliga, vt retrahi poſsit.

Lib.4. cõ. ph. p.

In quibus oculorum collyriis aſtringentia præpollent, copioſiſsimo liquore opus eſt, paucisſimo medicamento aſtringente, præſertim ſi id aſtringens eſt metallicum.

In quibus verò collyriis eorundem crocus, myrrha, caſtorium, thus, lycium ſuperant, craſsiore medicamento vtendum eſt.

Quæ moderatè influxus in oculum repellunt, ocularibus remediis indita iuuant: quæ verò vehementer repellunt, dolorem augent,

auget,tunicas exaſperando magis quàm influentium impetum reprimunt. Vtiliſsima igitur lippitudinibus & aliis omnibus in oculum defluxionibus, vlceribus, puſtulis, quæ modicè aſtringunt, vt roſarum folia, flores,ſuccus,ericæ fructus, ſpica nardi, crocus,lycium, hypociſthis. Eadem medicamentis viſum acuentibus miſta contrahendo & conſtringendo oculorum ſubſtantiam iuuant.

Collyria oculorum in cotibus nonnulli terunt, ex mammis lac boni ſucci inſtillantes,vel liquorem tenuem oui,vel ſi vlcus eſt decoctum fœnigræci:id enim nonnihil terget,liquor oui nihil,lactis ſeroſi pars magis, ſed cum morſu,ob id noxia. Nam quæ vlcera replent,tergent ſine morſu. Quæ oculis adhibentur, exactè trita eſſe oportet, & horum quædam inuerſa palpebra ſpecilli parte lata illinuntur. *Li.3. met.*

Oculi inflãmati foueantur decocto meliloti & fœnigræci ex ſpongia ſemel aut bis in die,ſi parum dolent:ſi multum, ter quater,præſertim longis diebus æſtiuis. Quædã horis omnibus adhiberi poſſunt, vt xerocollyrium Galeni. *Lib.4. cã. ph.p.*

Phlegmonæ oculi albumen oui craſſum & lentum ſine morſu eſt anodynum,& diu adhæret. Si in ictero oculi manent palli- *Initio lib. 9.c. ph.p.*

di reliquo corpore perſanato, trahe in balneo naribus cochlear vnum aceti acerrimi, & multam bilioſæ ſubſtantię deſluet. Quia ex naribus, gutture, gula facilè medicamenta ab humoribus per has partes deſcendentibus ex cerebro vel aliunde eluuntur, continuè ſunt applicanda collyria liquida, vel ſicca ſtomatica, vel ſtomachica, vel arteriaca, ſiue ozænas, ſiue polypos, ſiue vlcera narium, vel etiam alios dictarum partium affectus curas.

Libr. 5. cõ. ph. p. Datis apophlegmatiſmis vel à dente trahentibus medicamentis, ore hiet æger, & deorſum ſpectet, vt poſt medicamenti vſum humor facilè defluat.

Si affectus eſt in aſpera arteria, vel muſculis laryngis, vt laſsitudo motoria phlegmonodes ex vociferatione, ſiue ſumuntur cibi, vt lac, amylum, chondrũ, oua: ſiue arteriacæ & hypoglottides eiuſdem cum arteriacis facultatis, vt ex vino thereo, gummi, tragacantha, glycyrrhiza, lenta ſint & emplaſtica, vt partibus quas attigerint, hæreant, aſperitates læuigent, reliquias inflammationis coquant & perſanent: tuncq́; medicamenta linguæ ſubdita dum paulatim liqueſcunt, larynx quod in eam defluit, excipiat, æger autem oborienti tuſsi reſiſtat, & ſe cõtineat, vt medicamenti aliquid in laryngem & arteriam *Initio lib. 7. c. ph. p.*

deſlu

deſluat. Eclegmata quoq; vt decoctum hyſſopi, ireos, ficuum, nucleorum pineorum ſorbemus, vt cùm inſpirato aëre etiam portio decocti in aſperam arteriam trahatur, aut id calidum quantitate parua dum fau cibus continemus ſemiſupini, aliquoties inſpiramus, aut paulatim deglutimus ſaliuæ miſta.

Stomaticis tribus modis vtendum eſt in laxata vua: primò cum aqua præſertim per initia, vel cum mulſa, vel cum chylo, & cremore ptiſſanę. Secundo modo medicamentum ſtomaticum purum, vel digitis vuæ illinendum eſt, vel cochleari attingendum & apprimendum. Tertio vuam foràs ad linguam educendo, id quod maximè confert, vt abſcedat à rectitudine, quam vt plurimū ad fauces habet.

In affectibus partium oris, vt inflammata aut laxata columella Aſclepiades per fiſtulam expirat, & flando expellit medicamenta in partem affectam, aut inſpirari iubet. Quod meritò damnat Galenus, nam bona ipſorum portio in gulam & aſperam arteriam delabitur. Præſtat igitur ſiccis columellam ex cochleario attingere.

Lib. 6. tã ph. p.

Si vlcera ſordida in ore puerorum tangis medicamento valente, ſpecillo lana inuoluto in medicamentum intincto tangatur

pars,

pars, ita tamen figurato puero, vt non deuoret: pòſt collue decocto lentis aut roſarum mellito: vt in vlcere inteſtinorum craſſorũ clyſtere iniiciuntur medicamenta ei vlceri idonea: in vlcere ventriculi bibuntur: in vlcere tenuium, vtrinque dantur: in vlcere gulæ non ſemel, nec totum ſimul ſumendum, ſed paulatim & aſsiduè. Nam ex tranſitu & contactu his vlceribus vtilitas accedit, non ex continendo & diutius adhærendo, vt vẽtriculi vlceribus: tamen craſsiora & glutinoſa ex gulæ figura & ſitu facere ea didicimus: hæc enim cibi & potus eſt tranſitus: ob id medicamentis æger, quæ hæreant, vndique quaſi concreſcant & agglutinentur, non eluantur & defluant promptè. Craſſa autem promptè concreſcunt, lentè agglutinantur, ob id his tragacantha & gummi miſcentur.

Li. 4. met.

Ibidem. Vlceribus gulæ & cæteris internis adhibentur hypociſthis, malicorium, balauſtiũ, cytinus, acacia, ſuccus rhus & roſarum, aſter ſamius, ſigillum lemnium, & cætera vlcus interdum ſanantia, & nullam noxam inferentia viſceribus. Dantur autem ex decocto ſummitatum rubi, myrti, vitis, lentiſci, mali cydoniorũ, vel vino auſtero, ſi phlegmone abſit. quæ ſi vlceribus gulæ applicas, gummi miſce, & tragacantham.

Purgantia damus nunc potione, cùm celerio

leriore & parciore vacuatione opus eſt, aut cùm in alios meatus facienda eſt vacuatio, vt mox in hieræ exemplo audies: nunc bolo, vt vocamus, cùm diutius ventriculo immorari medicamentum volumus, vt minùs ſit vomitorium quibuſdam, vel à longinquis plus attrahat: aut catapotiis, cùm diutiſſima in ventriculo mora opus eſt. Alia item forma aliis multis de cauſis damus, vt in cõpoſitis patebit, & ante hæc ac poſt, vino vel alio liquore grato os abluimus, vel aniſum condîtum, vel rhodoſacchar, vel ſimile ſumimus, & illa tegimus vmbra, vaſe denſo, foliis auri, carne & cute fructuum coctorum, pane azymo: ſiphone etiam prælongo fauces attingente quidam ſic deglutiunt, vt linguam ſaporum indicem nec attingant, nec afficiant.

Sic hieræ picræ drach. vna Aſclepiadi vel Galeno cũ aquæ cyathis quatuor ſine melle, quia ſtomachum euertit, datur tardè coquentibus, aut vomentibus, aut aliter fluente ventriculo afflictis, & cùm declinant phlegmonæ internæ aut cùm vis mouere vrinã vel mẽſes cum hydromelite, aut potiùs cum vino, aut potiùs cum œnomelite. Sic enim ex ventriculo eius diſtributionem iuuabis & delationem ad vrinas, & quæ vtero inhærẽt, diſſolues & incîdes, & robur addes par-
tib

tibus, per quas tranſitur, & calorem partium per quas fertur, augebis: qui etiam multùm confert ad fundẽdum & vacuandũ humores inhærentes. Ex quibus apparet magni intereſſe, quæ medicamenta cum quibus ſumantur vel admoueãtur. Ob id in vſu aſteris ſtomachici liquorem diſpoſitioni conuenientem requirit Aſclepiades. Aſterem egregium in cephalalgia fronti idem illinit cum aceto: ad aurium verò dolores perdicij ſucco diluit: ad ſanguinis eruptionem, cum vino myrteo: ad ſanguinis ſcreatum, dyſenteriam, choleram, cum ſucco Polygoni: ad tuſſes, cum vino Thereo aut paſſo: ad phthiſes & empyemata, cum ſucco marrubij: ad ſerpentis ictum, cum rutæ decocto: ad menſes, cum ſucco arthemiſiæ: ad ſtranguriam & vuluæ ſtrangulatum, cum mulſo: ad arthritidas, cum decocto gentianæ.

Lib. 8. cõ. ph. p.

Ibidem.

Sic emplaſtrum diachalciteos ex contrariis compoſitum, vt in compoſitis audies, vlceribus glutinandis & cicatrice tegendis, & phlegmonis curãdis accommodũ redditur, aliter atq; aliter factum & liquatũ. Si enim phlegmone magnum parti dolorem affert, oleum & adeps recentia ſint magis blanda & mitia: eadem vetuſta minùs dolenti & diuturnæ phlegmonæ conueniunt: hæcque quò diuturnior & contumacior, hoc magis

vetera illa proſunt & ſola curant; modò amplius nihil affectæ parti affluat: ſi quid verò affluit, compoſitum diachalciteos conuenit miſta facultate præditum digerente quod influxit, & repellente quod influit: paucæ verò phlegmonæ ſunt diuturnæ, quibus nihil affluat, cùm diutinæ eſſe ſoleant ob affluentes in ipſas humores. Cùm autem phlegmonæ incipiunt, & augentur, refrigerantium & aſtringentium virtus præpolleat, emplaſtrum igitur tunc ſoluatur vino vel aceto, vel aqua, vel oleo crudo, vel Hiſpano, vel Hiſtrico, vel, ſi validiùs erit aſtringendum, myrteo & melino, vel dulci aliquo, vt ſit anodynum.

Phlegmonarum in artubus initio ſpongia imponitur ex aqua frigida, vel ex oxycrato: phlegmonis autem hepatis calida applicāda, melinum, myrteum, maſtichinum, nardinum, lentiſcinum, abſinthites, & cataplaſma item calidum. *Li.13.methed.*

Phlegmonæ irritantur à duris, qualia ſunt multa emplaſtra: niſi hæc oleo vel alio ſimili molliantur. *Ibidem.*

Quanuis aſtringētia etiā ſola phlegmonas initiò iuuent, id quod influit repellēdo, & etiam interdum aliquid humoris in parte inflammata contenti exprimendo ad venas particulam nutrientes, tamen quod valent *Libr.5.cō.ph.ſ.*

lentius aſtringit, tãtùm abeſt vt phlegmonas iuuet, vt etiam dolorem partibus inflammatis intendat eas velut contundendo, & ſubſtantiam earum violenter contrahendo: ſic valenter digerentia ſua acrimonia quid eroſioni ſimile in parte excitant. Quæ verò modicè digerũt, augmẽto phlegmonarum & ſtatui conueniunt, doloremq; leniunt: moderatum igitur vtrunque eſt præſtãtius quàm immoderatum. Tamẽ ſi dẽtes dolent citra gingiuarum phlegmonen, ſiue in ipſo corpore dentis ſiue neruo ſit cauſa doloris humor aut flatulentus ſpiritus, medicamentis acerrimis opus eſt, ſiue repellere, ſiue digerere cauſam doloris libet. Ob id plurima ipſorũ ex aceto acerrimo parantur.

Lib. 10. metho. Ceratum Galeni refrigerans nõ maneat ſuper ægram partem, donec manifeſtè inca- *Ibidem.* leat, ſed aſsiduè ſubinde mutandum: imponendum autem parti primò affectæ & refrigeratione egenti, vt cordi, hepati, renibus, non autem toti thoraci propter cor, nec toti ventri inferiori propter hepar vel lienem vel ventriculum, ne partes refrigerationem non poſtulantes, tamen refrigeratæ cogant *Li. 11. methe. & c.* te ante tempus à refrigeratione partis primò affectæ ceſſare.

21. libr. 5. ſimp. Ad ventriculi & hepatis robur abſinthiũ ponticum oleo incoctum eſt ſalubre, niſi à

calor

calore & ſiccitate laborent, quia qualitas abſinthij amara præit, & viam aſtringenti facit.

Contra morbum, qui generoſè ex arte pugnat, terminus ei ſit, vt tutò medicetur: ei verò, qui dolorem mitigat, virium totius aut partis cuſtodia terminus eſt, cùm vtendum eſt narcoticis, præcipuè in calido corpore & affectu: nam in craſsis & glutinoſis ſuccis alieniſsima ſunt narcotica. Oleum quia tædium affert, poſt actionem ab eo editam tergendum, lib.8. in diariæ à ſtipatione, curatione in bilioſo homine. *Libr. 11. method.* *Libr. 12. metho.*

Oleum phlegmonis oculorum vel oris non infunditur: infunditur roſaceum etiam cum aceto phlegmonis incipiētibus aurium non oculorum. Contrà diamorum & ſtomatica alia oris phlegmonis incipientibus conueniunt, nó aurium vel oculorũ, quanquàm genere ſint ex his quæ indicantur. *Lib. 13. method.*

Fomenta & penicilli, & alia id genus ventriculo & ſtomacho abundè calentia imponantur: nam tepida ventriculi firmitudinem diſſoluunt. *Lib. 8. method.*

Neruis vulneratis aqua calida eſt inimiciſſima, cùm præſertim eorum ſubſtantia ex refrigerata concretaq; humidiore materia ſit condita: omnis enim talis conſtitutio per ea quæ ſimul calfaciunt & humectant, reſol- *Lib. 6. method.*

uitur ac putreſcit.

Lib.8.method. Vnguenta & nardinum ad roborandum fomento ventriculum & ſtomachum, ſoleo calfacere in vaſe duplici vtiq; coniecta prius in vas maius aqua feruente: nam aliter calfactis vitiatur eorum facultas.

Libr.9.cō. ph. part. Vteri, & veſicæ vlcera iiſdē medicamētis ſiccantibus egētia, requirūt prætereà inſtrumenta quæ intrò ea liquore aliquo ſoluta tranſmittant, vt crocum, myrrham cū ſucco plantaginis vel ſimili miſtū: ſiphonibus, aut catheteris, aut metrenchytis infundimus.

Libr.1.cō. ph. gen. Vlceribus quæ ad cicatricē veniunt, multis conſequenter diebus pharmacum epuloticum immanere debet, quò meliùs & citiùs ita cicatrix ducatur. Ob id medicamentum ex aqua & oleo copioſiore & lithargyro coctum donec liquetur & alteretur: tam fit glutinoſum, vt ne à lotis quidem decidat. Vtile autem eſt epuloticum teneris corporibus, pueris, mulieribus, grādioribus, cute candida mollem corporis habitum teſtāte præditis, ſi vlcera habent parua ſed praua, & dyſepulota ob vitioſum ipſorum ſuccum.

Libr.2.cō. ph. gen. Sinibus implendis emplaſtrum diachalciteos, vel aliud idoneum oleo largo ſolutum, per cornu rectà perforatum cum veſica porcina clyſteris modo infundendum. Ex roſaceo autem ſoluatur, ſi paruæ phlegmones

moneſſuſpicio adhuc adſit: ſi paulò latius eſt foramen ſinus, clyſtere infundendum, vtendumque piulcis, id eſt, pus attrahentibus inſtrumentis, quales ſunt noſtræ clyſterum ſyringes. Quæ enim ſunt ſubſtantia craſsiore, vt emmota, infundi ſinibus nequeunt. Contrà in ſuperficie caua vlcera craſsioribus egent medicamẽtis, quòd liquida ſtatim defluunt, & linamentum ſiccum relinquunt. Ob id in iis ceratis validè tergentia miſcentur, in ſinibus oleo, vt dixi, largiore ſoluuntur. *Ibidem.*

In ſinibus item & fiſtulis ſplenium exſcinde, vt excernendo humori liber ſit exitus: hic enim mora in parte eam exedit, & vim medicamenti obtundit. Eadem cauſa cannulatas turundas, hoc eſt, pertuſas, ex ſolidiore aliqua materia penna, plumbo, argento, auro, iiſdem immittimus, vt puris emiſſarium perpetuò ſit liberum. Vbi vlcus erit penitus repletum & planum & æquale, nec quicquam illi cauum manebit, ipſis vlceris oris ſpecilli mucrone imponendum ſiccum epuloticum medicamentum: ſuper reliquum linamento dato, quod imbutum ſit aliquo medicamento conſiſtentia humido ex his quæ cicatricem inducunt. *Ibidem.* *Lib. 13. methód.*

Eódẽ pertinentia exẽpla perquàm pluri-

ma poteſt proferre, qui vult ex lib. 3. 4. 5. 6. Methodi, vt exempla rectè vtendi medicamentis intemperaturas curãtibus, & morbos partium organicarũ proprios ex libris aliis Methodi, & lib. compo. ph. part. & gen.

Lib. 10. c. phar. par. & alibi. Repellentibus initio chiragræ & podagræ vt aliorum affectuum à fluxione pendentium vtimur: iſchiadis autem initio vt pleuritidis mitigatoriis non repellentibus, quia ſanguinem ex vaſis ambientibus & muſculis in iſchion & thoracis partem affectam protruderent.

Ambientis temperatura rectiorem quorundam medicamentorum vſum facit, ob id prius alopeciis medicamenta docuimus adhibenda in aëre calido, vt ſub ſole æſtiuo, vel hyeme in laconico. Item in ictero oculorum acetum in balneo naribus trahendũ, & pſilothra in balneo tentanda. Quæ res magni eſt momenti, vt apertis à calore poris, humores ab eodem liquati promptè trahantur.

Lib. 9. cõp. ph. part. Emplaſtrum liquidum ex farina fœnugræci, ſinapi, mãna thuris, myrobalanu pyeſmate, ſpuma nitri, oleo cedrino decocto, applicatur lieni ſcirrhoſo, quandiu id pati poteſt: deinde in balnei ſolium ducto homine faſcia in aqua ſoluitur.

Ibidem. Malagma ex fœnugræco, calce viua, nitro,

tro, melle impoſitum lieni ſcirrhoſo aut iſchiadi, donec mordeat, ſi tunc ductis in balneum auferatur (alioqui ægreſcerent) ſani balneo exeunt. Archigenes apud Galenum.

Herbæ iberidis (quam nonnulli lepidiũ vocant, alij naſturtium ſylueſtre) radicem tuſam adipe ſuillo excipe, emollitam emplaſtri modo applica iſchio ad horas tres, deinde in balneũ dimitte. Eadẽ etiã vetuſtos capitis dolores liberat vice ſinapiſmi et thapſię.

Si in ictero oculi manent pallidi reliquo corpore perſanato, trahe in balneo naribus cochlear vnum aceti acerrimi, & multum biliosæ ſubſtantiæ defluet. *Lib. 9. cõ. ph. part.*

Medicamẽtum in alopecia metaſyncriticum, id eſt, ex alto euocans, admoue in aëre calido, & ſi potes, in ſole æſtiuo: hyeme autem in laconico, id eſt, prima domus parte, quam ſtuphas vulgò vocamus. *Initio lib. 1. cõ. ph. p.*

Ceratũ Gal. dia euphorbiu in hemicrania frigida veteri, aut iſchiade frigida ante balneũ ſemel illitũ, ſtatim affectui medetur, ſic vt æger poſt balneũ ſanus omnino euadat. *Lib. 2. cõ. ph. part.*

DE LIMITATIONIBVS AD *rectum medicamentorum & aliarum cauſarum ſalubrium vſum neceſſarijs.*

Διορισμὸς Latinis diſtinctio, limitatio, determinatio eſt, definitio ac declara-

tio facultatis remediorum, cui affectui differentiæ, à qua cauſa, in qua natura, quo aëre idoneorum: citra quas cùm quid abſolutè pronunciat Galenus, ad naturam temperatã in aëre temperato referri vult: vt cùm ſcribis remedia ad achoras, id eſt, tineam, vel alios affectus, adſcribe ad quales & quãtos, & quo affectuum tempore illa ſint ſalubria. Si vino quoque intus aut foris vtendum erit, ad rem mergendam vel diluendam, quale velis diſtingue. Nam multæ eius differentiæ facultatibus etiam contrariæ, quanuis interdum ex ſcopo medicamẽti potes vini genus inuenire, vt auſterum, ſi aſtringẽdum: acre, ſi digerendum: ſic in cæteris differentibus, aut virtutes contrarias habentibus, obſerua quem ſcopum medicamenti compoſitio habeat, vt ſcripta abſolutè & ſine limitatione diſtinguas. Et in reliquis remediis ſimiliter.

Libr. 1. cõ. ph. part.

Porrò limitationes ad rectè vtendũ medicamentis non mediocriter conducunt: neque ſunt recipiendi, qui medicamentorum vſus citra diſtinctiones ſcripſerunt, dicentes: ad dolorem idoneum eſt hoc medicamentum, non addentes, à qua diſpoſitione & cauſa ortum dolorem intelligant.

Rectiùs hi qui diſpoſitionem, doloris cauſam expoſuerunt, ratione nixi: vel etiam experientia, quæ ſigna euidenter apparẽtia ſequi

quitur: qualia in oculo dolente fuerint af-fluens ſanguis largus, paucus: rodens, roſio-nis expers: rubor maior, minor. Venæ ple næ ſanguine multo, pauco, ſed vaporoſo. Phlegmones oculi tumor, maior, minor. Color eius præter naturam varius. Lip-pitudo in angulis oculi craſsior, tenuior: lar gior, parcior, ſeu maior, minor. Dolor & doloris ſpecies ab ægro nobis declarata, ten ſiuus, rodens, pulſatorius, cõprimens, & con-trahens, & quaſſans, & contundens.

Non manifeſtè verò apparet, an internis vel externis cranij partibus fluxio fiat, multò minùs an per venas, vel per arterias: ob id diſtinctiones ab his ſumptæ parum ſunt ef-ficaces. Specta igitur differentias diſpoſi-tionum dolorem excitantium, ſecundum quas ſcribendæ ſunt tibi diſtinctiones, vt libro 13. Methodi in oculorum affectibus à Galeno ſcribuntur. Ad frigidas & pi-tuitoſas diſpoſitiones, ſi albæ ſint: ad me-lancholicas, ſi liuent, & melancholici hu-moris malitiam prodant: ad calidas, & igneas diſpoſitiones inflammatorias quidẽ, ſi rubent: eryſipelatodes verò, ſi flauent: ad dolorem mediocrem, vehementem, tenden tem, grauantem, pungentem, pulſantem. Ad vlcera ſimplicia, caua, plana, ſordida, ſi-nuoſa, paſcentia, phagædenica, chironia,

Telephia, cacoëthea, dyſepulotica, cũ phlegmone, cum eryſipelate, vel ſine his.

Ad aphthas albas, nigras, depaſcentes, citra depaſtionem, depaſcere incipientes, & ob id multam ſaliuam reddentes.

Lib. 6. cõ. ph. parti. Ad affectum quenuis incipientem, augeſcentem, vigentem, declinantem, exiguum, ſimplicem, mitem, magnum, mediocrem, aliis complexum, malignum, putrem.

Initio lib. 2. cõ. ph. p. Qui cephalalgiæ remedia citra diſtinctionem ſcripſerunt, plus noxæ quàm commodi attulerunt his, qui fidem ipſis adhibuerunt. Cephalalgia enim omnibus non accidit ob vnam corporis diſpoſitionem, ſed ob plures cauſas, quibus ſingulis propria eſt curatio. Aliæ etiam diſtinctiones ex particularum affectarum natura ſumuntur: aliquando enim extra cranium, aliquando intra, aliquando vtrobiq; cauſa doloris eſt, aliquando in venis, vel arteriis, vel neruis, vel membranis, vel cerebro, vel cute, vel quibuſdam horum, vel omnibus ſimul. Difficillimum igitur eſt locum affectum in his inuenire, niſi Medicus ſit doctus, & multa ægrorum inſpectione exercitus.

Species igitur affectus eſt explicanda, cui vtile auxilium dicimus, ſiue ea ſit morbus, ſiue morbi cauſa, ſiue ſymptoma, & in horum trium ſingulis ſpecialiſsimum eſt explicandũ,

candum, vt ad febres, bilioſas, melancholicas, pituitoſas, & à qua bilis alterutrius, aut pituitæ ſpecie ſint. Ad diariam à tali vel tali cauſa externa, niſi remedia ſint omnibus diariis communia, vt balneum aquæ dulcis in declinatione. Ad febres eaſdem clementes, recentes, vel malignas veteratas. Ad phlegmones principium, augmentum, ſtatum, declinationem, in hoc vel illo corpore, in tali parte.

In infantibus, adultis, ſenibus alia atq; alia vſurpanda ſunt medicamenta, vt etiam reliqua auxilia. In pueris item, mulieribus, eunuchis, & cæteris molli carne præditis: vel contrà in agricolis, foſſoribus, nautis, baiulis, & cæteris duræ carnis hominibus hoc, illud vtendum adſcribas, quod ab ætate, temperamenti ratione, & virium, & à corporis habitu diuerſæ ſumuntur indicationes limitationibus exprimendæ.

Frequenter vnica ſufficit limitatio, vt à tempore, vt ad incipientes alopecias: ſæpe nõ ſufficit, vt butyrum benefacit parotidibus incipientibus: addendum enim eſt mitioribus, modicè dolorificis, paruum abſceſſum facientibus. His enim ſufficit butyrum, præſertim in molli corpore, vt pueri, eunuchi, mulieris, & reliquorum molli carne præditorum: non ſufficit autem vehementioribus *Libr. 3. cõ. ph. part.*

cum dolore magno & pulſatorio,& cum vigiliis,& cum magno abſceſſu.

Diſtinctio etiam fuerit ſufficiens, ſi dicas remedium ad capitis dolorem à tali vel tali cauſa vel affectu,et ſine febre,vel cum febre. Item ad achoras incipientes, ſine malignis corporis totius humoribus,aut ſaltem ſine his copioſis, vel ad inueteratos cum copia humorum prauorum.

Quidam ſuis medicamentis limitationes adſcripſerūt,ſed generales tantùm,aut ſi particulares, non integras, & in quibus multas adhuc requiras: vt qui ſcripſerūt remedia cū his titulis,ad auriū affectus, ad aurium dolores,ad vocem abſciſſam:& adhuc alij generaliùs, ad vocē læſam non ſignificantes qua offenſa,& à qua diſpoſitione ſeu cauſa leſam vel abſciſſam vocem intelligāt: cùm tamen quæuis cauſa, & ab ea diſpoſitio in corpore relicta,remedium flagitet ſibi propriū. Scribendum ergo fuit ad aurium dolorem,grauem,pulſatorium,&c. à tali vel tali cauſa.

Initio lib. 8.cō.ph.p. Ad ſtomachicos Andromachi & hieræ limitatio eſt, ſed confuſa nimis: quia cùm ſtomachicorum ſignificatio latè pateat,non addunt ad quos ſtomachicos ſua remedia velint efficacia: ob id ea quibuſdam proſunt, quibuſdam nocent plurimùm, vt cætera indiſtinctè ſcripta.

Eſt

Eſt tamen quãdo promptiſsimũ eſt cuiuis in ſimpliciũ facultatibus verſato, & affectuũ naturas callenti, dicere vim medicamenti alicuius compoſiti, etiã ſi eam titulo non exprimat, & inuenire qualẽnã ex his vel illis indiſtinctè ſcriptis qui partis huius diſpoſitioni, & quali & quãtæ idoneũ fuerit præſidium, & quo tẽpore: quæ qui ignorat, maximam ſæpe noxã ex vſu indiſtinctè ſcriptorum infert. Quia tamẽ id diſcernere nõ omnes poſſunt, neq; in omnibus poſſunt, commendandi maximè ſunt, qui limitationes integras medicamẽtis nõ ſolùm generales, ſed etiam particulares maximè adſcripſerunt. Inter quos primas iure meretur Herophilus perpetuò iubens, vt Medicus ſciat, quæ, qualis, & quãta ſit morbi cauſa, & quod cuiq; potiſsimũ ſit remedium, vt ſingulis congruã curationẽ moliatur, lib. 3. cõp. ph. part. Non ſunt recipiẽdi, qui diminutè ſcripſerũt, multò minùs qui abſoluto ſermone ſine limitatione ſcripſerũt, vt ad vlceratã arteriã, vel aſperatã, vel vocẽ abſciſsã aut raucã. Multæ enim poſſunt eſſe cauſæ vocis abſciſſæ vel raucæ, vt deſtillatio vetus à capite, empyema, tabes, vociferatio multa, inſpiratus aër frigidus, potus frigidior, raucitatis ſunt cauſæ. Qualia plurima in li. Archigenis, Heræ, inuenias: & quod mireris in li. Apollonij Herophilæi, cũ tamẽ

Herop

Herophilus omnium maximè diſtinctiones commendarit: Apollonius autem eas alicubi ſequitur, eſt vbi malè negligit, vt ad aurium dolorem cùm ſcripſiſſet remedia, ſubiecit calida, frigida, humida, ſicca, & omnibus propè ſecundis qualitatibus diuerſa, libr. 3. comp. phar. part. Debuit enim diffinire, cui aurium dolori, & à qua cauſa ſingula remedia ſua ſint vtilia. Sic enim ſcriptis indiſtinctè qui fidem adhibent, non mediocriter decepti ægros plerunque offendunt. Ex quibus apparet, parum probandam medicamenti compoſitionem, niſi diſpoſitio indicetur, in qua eo medicamento ſit vtendum.

Lib. 7. cō. ph. par.

Lib. 4. cō. ph. p.

Sed ne fallare, omnibus citra iudicium ne credideris. Nam multa medicamenta titulo magna promittunt, opus autem eorum interim nullum eſt, interim valde exiguum apparet, vt ad ſuffuſiones diſterendas myrrha, ſtacte, & collyrium ex felle ſcari piſcis, inualida enim deprehendes. Expende igitur vires ſimplicium, & totius, & quid affectus huius, hæc illa differentia, ab hac vel alia cauſa procedens, in hac corporis natura, ætate, conſuetudine, in hoc aëris ſtatu pati ab hoc remedio queat: tum demum te in conſilium adhibe, & ſi potes, peritos, an tali remedio ſint vſi, & in quo affectu, & corpore, & in quo ſucceſſu.

Sine

Sine periculo non imitamur eos, qui indiſtincta ſcribunt remedia, nam pro varia cauſa ſunt mutanda vt aurium dolori à frigore, ſtatim medentur calorifica. Eadem tamen dolorem capitis pulſatorium ab inflammatione aut acrimonia mordaci exacerbant: quanquàm ea ipſa inflammationes mediocres & non pulſantes ſanant, vt acetum miſtum roſaceo exactè & calfactum. Archigenem reprehendit lib. 5. compoſ. phar. par. quòd abſinthium, hyſſopum, origanum ad ſuggillata ſcripſerit admouenda, nec addidit, coctáne an cruda vellet adhiberi. Adhæc quòd voluit illa applicari aut ſeorſum, aut cum melle, aut cum aceto, aut cum aqua, perinde ac ſi hæc viribus eſſent ſimilia, aut proxima cum aqua, nec cutim nec vlcera mordeat, acetum ambo mordeat, mel ſolùm vlcera. *Lib. 3. cō. phar. par.*

Malè item Apollonio apud Galenum ſcribitur, lithargyros cũ oleo laurino vel albo, id eſt, communi, quod malè ceu ſimile laurino adſcribitur, & à laurino ex aduerſo diſtinguitur, cùm tamen à laurini virtute multùm abſit. Idem malè loco lithargyri ceruſa vtitur, & mergit eam oleo myrteo, vel laurino, medicamentis multùm differentibus: nam illud repellit, aptum igitur incipientibus: hoc admodùm calidum & digerens,

rens, vtile eſt cùm humor achoras gignens infixus eſt ac firmatus, vt prædiximus.

Abſurda ſimiliter eſt ſcriptura, ſi ad aliquem affectum ſcribis cataplaſma, vel alia remedia viribus diuerſa, aut etiam contraria: vt ſi ſcribis ad affectum aliquem, fiat cataplaſma ex blito cum oleo læuigato, vel ex ſemine melanthij cum oleo ricinino: nam eidem affectui ambo conuenire non poſſunt, niſi diſtinguas, vt illud quia imbeciliter refrigerat, humectat phlegmones initio, & affectibus calidis attribuas: hoc quia calfacit, ſiccat phlegmones declinationi, & affectibus frigidis magis minùs pro vi remedij & natura partis.

Neque ſolùm ad rectum medicamentorum & aliorum remediorum vſum valent hæ limitationes, ſed etiam ad rectam medicamentorum compoſitionem ſunt neceſſariæ. ob id ſi rutam ſcribis, adde vtrùm ſiccam an viridem velis: illa enim quàm hæc multò eſt calidior & acrior. Quòd ſi indiſtinctè ſcriptum legis, coniecta ex viribus & ſcopo in quem affectum potiùs vtra ſit vtenda. Sic ſerpillum acre & calidum magis quàm viride, ſic mentha. Ob id malè ſcribit Archigenes, menthæ viridis aut ſiccæ, & roſarum viridium aut ſiccarum, vt malè ad achoras ſcribunt quidam apud Galenum oleum roſatum

Lib. 2. cõ. phar. par.

ſatum, vel vrina tauri aut cameli acerrima. Illud enim minima virtute præditum repellendi incipientibus achoribus auxiliari poſſit, hæc vrina admodùm calens & digerens vtilis eſt, cùm humor achoras gignens ibi eſt infixus ac firmatus.

Limitationes in compoſitione requiri facilè oſtẽdit vinum miſcendum, cuius qualitates & tempus ſunt adſcribendæ. Multùm enim intereſt, an acerbum, auſterum, acidum, dulce vel acre ſit vinum, craſſum item an tenue, & album an rubrum vel nigrum, & an oligophorum vel valens & vinoſum, & an recens aut vetus. quod enim calidæ naturæ & vetus digerit, acerbum & auſterum repellit. Tamen inueniuntur compoſita vt ſimplicia, quæ ſiue à tota ſubſtantia, ſiue cauſa alia ignorata ad omnes ſunt affectus efficacia, vt hepaticum admirabile Pharnacis herbarij apud Galenum libro 8. compoſi. pharmac. part. quanta eius promiſſa licet Galenus non reprehendat, falſa tamen mihi videntur. Cùm enim aromatum catalogo conſtet, quî calidos hepatis affectus iuuare poſsit? Galeni theriace omnes à peſtilentia ſeruat, qua ſi correpti fuerint, omnes euadunt vſu theriaces, qui fuerunt ſanabiles: ſic quæ à tota ſubſtantia agere diximus. Tamen in his etiam

quæd

quædam limitationis neceſsitas videtur, aut cur Aeſchrion recens morſis à cane rabido dabat ſemel in die cochlearium magnum pulueris διὰ χαρκίνων, iamdiu verò morſis dabat cochlearia duo. Cur item Galenus ad præcautionem mitius remedium ſufficere ait, ad curationem largiùs & valentiùs, etiam ſi id tota ſua ſubſtantia agit, vt alyſſon in morſo à cane rabido. Hæc tamen quę tota ſua ſubſtantia ſeu ſuæ totiùs ſubſtantiæ proprietate vel ſimilitudine vel qualitate, aliquem affectum profligant, hoc eſt, elementorum 4. miſtione ſimili ſi trahunt: contraria, ſi pellunt, ſed vtraque nobis nulla ratione, nullaq́; coniectura comprehenſibili: ſola enim experientia, vt antè docui, cognoſcitur diuina illa rerum quarundam proprietas nobis indicibilis & incomprehenſibilis.

Ex his patet, quantam vim habeat ad artis medicæ conſtitutionem diſtinctio medicamentis ad partium affectus varios inſcriptis adhibita: contrà autem quantum noceat confuſio & indiſtincta verborum ſeries, qualis toto propemodũ Dioſcoride, Celſo, Scribonio, Apuleio, Actuario, Simeone, Pſello, Celio, Plinio, & aliis propè infinitis, qui medicamẽtorum vel ſimplicium, vel etiam compoſitorum facultates deſcribere tentauerunt. Quibus carere fortaſſe æquius

æquius ac præſtantius fuerit, quàm veſtigia ſequi, niſi quis Galeni methodis exercitus ex natura affectuum & facultate medicamenti cognita, facilè inueniat, cuius talis affectus ſpeciei, & in quo tempore, & an recenti aut veterato, & in qua parte, & in quali corporis habitu, virtute, ætate, conſuetudine, viribus, ſenſu tactus, hoc illud medicamentum tantum, ſic ſumptum & admotum, cum his, poſt illa, ante illa eſt idoneum. Veriſsimum enim eſt, quod Galenus vſurpare conſueuit: Curatio agnitionem & prænotionem ſequitnr. Rectè nanque is ſolus curabit, qui omnium nunc dictorum vires tanquàm ipſas literas cognoſcet, & qui præuideat, quale & quantum ab his vel ab illis remediis effectum proficiſcetur, vt ſi moderatius eſt futurum, prohibeatur: ſi inferius quàm opus ſit, intendatur: ſi prout rei propoſitę cõuenit, ſinatur.

*

DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM AD COMPOSITIONEM PRÆPARATIONE,

nem præparatione,

LIBER III.

MEDICAMENTA componendi methodo à nobis abſoluta, compoſitionis modum, exemplaq; varia ſed celebratiora trademus, ſi priùs pauca quædam docuerimus, partim prædictis affinia, partim ſequuturis non vtilia ſolùm, ſed etiam neceſſaria. Ad medicamentorum ſiquidem delectum (de quo multa libro ſuperiore diximus) non minimùm pertinet ſcire ſimplicium verorum & natiuorum ſigna, quibus à nothis & adulteratis probè ſecernantur. Adhæc cùm nomen vnum multis eſt ſimplicibus commune, quod ex his, nomine ſimpliciter pronuntiato, intelligendum ſit. Poſtremò cùm ſimplex aliquod compoſitioni neceſſarium deſideratur, quódnam eius loco ſubſtituiſſe liceat. Ad ipſum verò compoſitionis modum feliciùs obeun-

dum

dum, neceſſaria eſt ſimplicium quorundam delectorum præparatio per ignem, lotionem, trituram, ſolutionem χύλωσιν, id eſt, vt ſic dicam, ſuccationẽ, muccationẽ ſeu mucilaginem, purgationem, & quam vocant, clarificationem, quæ ad purgationem referri poteſt, vti & colatura, clarificationi neceſſaria. Cuius præparationis etiam in theriaca meminit Galenus, & alibi paſsim, præparationumque libros à quibuſdam ſcriptos ait idem lib. 2. ſimpli. capit. 15. Præter hæc inſtrumentorum non paucorum, vt ponderum, menſurarum, vaſorumq; aliorum elegans, pura, proba ſuppellex ad rectè componendum, & compoſita recondenda eſt neceſſaria. De quibus omnibus vbi dixerimus, ad rem nobis propoſitam aggrediemur.

DE DOLIS, SEV ADVLTERIIS MEDICAMENTORVM.

MEdicamenta ſimplicia, præcipuè rara, & ob id pretioſa adulterantur, & falſa pro veris, fictitia pro natiuis ſupponuntur, idq; multis modis. Nã ſimplex idẽ eſt interdum, ſed facultate dolo ablata: vt rhabarbarum maceratione dierũ quinq; in aqua exanimatum, deinde ſiccatum, vel alia virtute, ſed improbiore addita, vt ſi idẽ rhabarbarũ

aqua pòſt maceretur, vel deſtillata ex tithymallis, vel ſimplici quidem, ſed in quam ſuccus tithymallorum ſit diſſolutus, aut ſcammonij. Interdum ſimplex idem genere eſt non ſpecie aut loco, vt libr. 1. in cinnamomo & caſia diximus: & plurima quoq; docebimus titulo ſequenti. Nonnunquàm idem eſt etiam ſpecie & loco, ſed vel intempeſtiua collectione, vel improba ad repoſitionem præparatione, vel ipſa repoſitione in loco parum idoneo, vel ſeruatione diuturniore vitiatum eſt, quorum tam magna eſt copia, vt exempla deeſſe nequeant.

Eſt frequenter quando ſimplex pro ſimplice ſubiicitur, vt pro coſto radix enulæ Campanæ, pro acacia, ſuccus prunorum ſylueſtrium. Frequentius pro ſimplici multa eius ipſius ſubſtantiam, magnitudinem, figuram, qualitates denique omnes quoad fieri poteſt mentita, ſubſtituuntur: vt pro galbano colophonia cum farina fabarum purgatarum, & quæ mox plurima leges.

Frequentiſsimè ambo ſimul miſcentur, portio ſcilicet ſimplicis alicuius veri, ſed vel ligni ſui vel aliorum miſtura aucti & conſpurcati, quod in myrrha, ladano, opopanace, & aliis propè infinitis, malum euidentiſsimum eſt. Huc pertinet, quòd verorum ſimplicium nunc puluere

fictitia

fictitia integuntur, ac velut incruſtantur, interdum illorum decocto vel infuſione macerantur & imbuuntur, vt etiam qualitates ipſorum & ſubſtantiam ſimulent.

Hæc autem ſimplicium medicamentorũ adulteria fieri conſueuerunt primùm & maximè ab his, qui à ſe ignoranter, animo malo, intempeſtiuè collecta in vrbes conuehũt & vendũt: deinde à mercatoribus in regiones alias transferẽtibus, & poſtremò ab ipſis rhopopolis ac pharmacopolis. Adeò autem callidè nonnulla hi omnes adulterant, ſicq; veris aſsimulant, vt etiam exercitatiſsimis quandoque imponant: id quod ne frequenter accidat, quorundam figmenta partim priùs diximus, in multis ſimplicibus, partim hîc dicentur. Quanquàm hęc adulteria non publicanda cenſet Galen. ne praui homines vbi ea obiter didicerint, opere ipſo vitient & corrumpant. Eadem ratione eos accuſat, qui lethalium pharmacorum deſcriptiones inuulgant. Tamen cùm vix regio iſta aut velit aut poſsit hæc vitiare, non raró autem ab inſtitoribus & interpolatoribus externis fallatur, è republica Gallorum fuerit ſcire, quibus quædam falsò repræſententur, & quibus notis deprehendantur: præſertim cùm etiam ipſe Galenus ſuam illam ſententiam interdum non ita anxiè ſer-

Lib. 1. antid. & li. 9. ſimp. in diphryge.

uarit, ſed quorundam ſimplicium adulteria in antidotis, & alibi paſsim leuiter attigerit: licet quorundam aut nulla aut non exacta eſt diſcretio, ſed eorum & doloſè paratorum notæ confunduntur. Quædam contrà nullam adulterationem recipiunt, vt agaricum, xylobalſamum, carpobalſamum, pentaphyllum, polium, zingiber. *Lib. 1. ant.*

Cùm igitur omnium nobis bonorum poſt Hippocratẽ author Galenus planè intelligeret, quantam vim habeat ad rectè medendum integritas medicamẽtorum: vt aliarum materiarum medicarum, ſollicitus magnoperè fuit, vt medicamenta ſingula apud ſe præſtantiſsima haberet, partim ea quotannis ex omni regione ab amicis fidelibus recipiens, partim ipſe in loca ipſa profectus, vt Cyprum, Lemnum, quę volebat exportans, quantum ſibi in vitam reliquam ſufficeret.

Vbi verò ſimplex aliquod præſtantiſsimum nactus erat, identidem explorabat totam eius naturam, ſubſtantiam, colorem, odorem, ſaporem, vires, vt experientia illa crebra verorum medicamentorum perfectam haberet cognitionem. His enim veris cum vitiato collatis, facilè ſecernebat tanquàm indice quodam germanum & natiuum à ſpurio. Vt enim rectum ſui & obliqui eſt demonſtratorium, ſic verum mendacii,

dacij, ſic præſtantiſsimum medicamentum ſui & vitiatorum. Quæ via præterquàm quòd breuiſsima eſt (veritatis enim ſimplex oratio, & in vnoquoque genere rerum quod perfectum eſt idem ſimplex: imperfecta verò ac vitiata propè infinita, vt à ſigno ad ſignum linea recta eſt vnica, infinitæ autem obliquæ eſſe poſſunt) etiam eſt tutiſsima, ob id quòd ſimplicis etiam vnius tantum vitiati miſtio, totam ſæpe compoſitionem conſpurcat & vitiat, vt medicamentúm vires non ſit habiturum, quas illi maiores dederunt, & quas tu fortaſſe ſæpe es expertus: quo fiet, vt ſpe tua fruſtratus triſteris & irridearis: & mirùm ni etiam calumniam ſuſtineas, ægro ſcilicet per id non ſanato, quod futurum promiſeras, & fortaſſe ne adiuto quidem: eſt etiam quando grauiter offenſo.

ADVLTERIA SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM.

ACacia ſucco & carne prunorum agreſtium repræſentatur dolo parum malo, cùm vtraque viribus conueniant. *Auicennæ 2. canone.*

Aloës craſſæ partes & impuræ lotione ſeparatæ aqua marina & croco Meſuæ

Dioſcor. adulterantur: ſed croci odor dolum aperit. Alij acacia, alij gummi immiſcendo adulterant, tuncq́; minùs eſt ad minima friabilis, & odor & ſapor eſt alius.

Ambra puluere ligni aloës, ſtyracis, ladani, ambræ largioris moſcho in aqua roſarũ ſoluto. Sed hęc manuũ attritu multo ceu cera molleſcit, vera nõ molleſcit, Platearius.

Dioſcor. Amomum planta amomide ſimili, ſed inodora, ex Armenia delata, ſeminis diſsimilitudo vitium detegit.

Serapio. Aſphaltũ, id eſt bitumen pice miſta Dioſcoridi licet adulterari non poſſe, vt neque carpobalſamum, neque xylobalſamum ſcribit, Gal. lib. 1. antid.

Aerugo multis modis adulteratur Dioſcoridi: ſed hodie ſyncerior videtur, ſi adulteratam ſuſpiceris, notas ex eo repete.

Dioſcor. Aeris flos delimata æris ſcobe.

BDellium adulteratur gummi, ſed ita vitiatum minùs eſt amarum, & ſuffitu odoratum, Dioſcorid.

Balſamum, id eſt, opobalſamum, vitiatur terebinthina pauco opobalſamo miſta, vel ſine hoc, croco orientali & ſucco foliorum citri, vel oleo nardino. De quo in opobalſamo plura leges.

Dioſcor. Bitumen adulteratur pice, vt in Aſphalto dixi.

Caſtori

CAſtorium variè adulteratur: vitium autem facilè deprehendes attentus notis, quas in vero & laudatiore caſtorio diximus, in partibus animalis medicamentoſis.

Coſtus radice prædura Helenij Comagenij, ſed odor Helenij minùs vehemens, neq; caput tẽtãs, & ſapor minùs acer quàm coſti. *Dioſcor.*

Crocus miſto crocomagmate tunſo, flore cneci, vel oleo & puluere berſilij, vt vocant, qui fricando dolum detegit: vel ſapæ ſublitu & lithargyro, vel plũbagine ad pondus augendũ, vtrunq; minùs odore vegetũ eſt: præterea hoc eſt puluerulentũ. Adulterati quoq; croci color & odor celeriter euaneſcũt: veri diu permanet, Gal. primo antid. *Dioſcor.*

Caſia odorata, corticibus capparis & radicis tamaricis miſtis.

Caphura, gummi iuniperi: ſed hoc eſt minus odorum & durius: illa eſt friabilis, & odore valentiore. Platearius.

Caryophylli vetuſtate exanimati vino puluerem optimorum caryophyllorum habente irrigantur, ſiccantur, foris ſolùm caryophyllos olent, & vix ad dies decem: molliores ſunt integris.

Carpobalſamum adulterari ſemine hyperici ſimili, quod Petra Palæſtinæ oppido affertur, autor eſt Dioſcori. adulterari tamen non poſſe affirmat Gal. lib. 1. antid.

Dioſcorid. EVphorbium lacte hœdino, ſarcocollę, & glutini miſtione conſpurcatur, experientia veri eſt difficilis: nam euphorbium leui guſtu os diu accendit, ita vt omnia guſtata euphorbium reſipiant. Idem iniectum igni odorem edit faſtidiendum. Dioſcor.

Ebur vſtum (quod cur ſpodium vocet vulgus non video) oſsibus canis vſtis vel albo marmore vſto: id verò grauitate proditur, illud forma oſsis, & linearum deſiderio.

GAlbanum mutatur reſina, farina fabarum excorticatarum, hammoniaco, Dioſcorid. ex cuius notis ſyncerum deprehendes.

Galanga acris cypero europeo inſipido, vel ſalſo, vel biſtortæ (vt vocant) radice auſtera: ſi verò dictæ radices aceto puluerem veræ galangæ & piperis habente, biduò macerentur, foris ſolùm galangam referunt. Platearius.

LAdanum ſtercore caprino & puluere nigro, id autem tractando non molleſcit, ſed in puluerem abit modò ladani vetuſtate exucti. Viribus prætereà & odore ladani caret, quod ſic vitiatum eſt.

Dioſcorid. Laſer omne antequàm ſiccescat adulteratur ſagapeno, aut fabæ lomento, ſed maleficium deprehenditur colore, odore, ſapore, dilutione, Dioſcorid.

Licium quibuſdam amurca, ſucco abſinthij, felle tauri, ſed id à viribus ſynceri multum receſsit. *Dioſcorid.*

Lemniam terram ſic adulterant, vt nemo veram à falſa poſsit ſecernere: ſic & Lycium Indicum, & plurima alia, vt verorum notæ à falſorum notis non exactè diſcerni poſsint. *Gal. 1. lib. antidot.*

Liguſtici ſemen adulteratur ſemine quodam ſimili, quod facilè guſtu diſcernitur, amarum enim eſt: alij ſemen fœniculi aut ſeſeleos admiſcentes liguſticum dolo vitiãt. *Dioſcor.*

Lentiſcina reſina, id eſt, maſtiche thuris & reſinæ pineæ nucis miſtura. *Dioſcorid.*

MOſchus pelliculis inciſis puluere carnis columbinæ ſiccatæ, ſanguine hœdino, pane aſſo. Si eius certum pondus pelui madenti impoſitum aliquandiu ſit grauius, eſt legitimum: ſi priſtinum pondus ſeruat, ſuppoſititium. *Symeon.*

Mãna arabũ ſaccharo & folliculis ſennę.

Myrrha adulteratur gummi macerato in aqua, in qua myrrha maduerit, Dioſco.

NArdus adulteratur ſtimmi, ſeu ſtibio cum aqua aut palmeo vino inſpiſſationis ponderiſq; cauſa inſpirato. *Dioſcor.*

Nardus Celtica adulteratur impoſita herba *Dioſcor.*

ſimi

Dioſcor. ſimili,quæ hirculus ab odoris grauitate vocatur ,ſed herba candidior ſine cauliculo, minoribus foliis,radice nec amara nec odorata, vti vera nardus eſt.

OPi omnes adulterantur addito ſagapeno,antequàm inareſcant,colore,odore,ſapore dolus deprehenditur:& quia cum aqua vel ſaliua non mox ſoluuntur adulterata:adulterantur etiã furfure & farina præcipuè καυλίας,id eſt,qui ex caule defluit,quia dilutior: ῥιζίας verò, id eſt, qui ex radice perlucidior & purior. Quauis enim radice inciſa aut caule quod effluit craſſum & lentum ὀπὸς,id eſt,liquor dicitur,lib.8.ſimpl.

Opium, ſemine lactucæ agreſtis.

Opopanax, hammoniaco aut cera,tunc in aqua ſi digitis teratur,non ſoluitur,nec la teſcit vti ſyncerum,Dioſco.

Os ex corde cerui cartilaginoſum, ſimili ex maiorum animalium corde.

Gal.1.lib. antidot. Opobalſamum tam variè adulterant & aſtutè, vt eius adulteria etiam exercitatiſsimos fallant. Hæc verò adulteria inuulganda non cenſeo , ne maligni etiam vitient à nobis edocti.

Dioſcor. Vitiatur miſto vnguento terebinthino, lentiſcino, Cyprino,balanino,ſuſino, metopio,melle,vel Cypria cera liquida:ſed ma

leſi•

leficium facilè deprehenditur. Nam verus liquor in veſtem laneam fuſus maculam non facit,& poſt lotionem notam nõ relinquit: cùm vitiatus inhæreat. adhæc merus, lac ſi inſtillatur coagulat, & in aqua aut lacte celerrimè liquatur, & colore lacteſcit. Alias quaſdam notas apud eundem & Simeonem ſi libet,legeris potius, quàm apud barbaros hoc ſeculo adhuc legi ſolitos,profunda hominum ignorantia, & magno mortalium incommodo.

Piper longum fraudulenter preparatum, eſt herba quædam flaua,quæ à Xene affertur,aſpectu quidem,nõ autem guſtu macropiperi ſimilis: hæc autem aqua irrigata ſoluitur:natiuũ macropiper inſolubile permanet, Gale.libr.1.antidotorum. Piper longum verum ex Barbaris affertur:adulteratũ verò duplex eſt,alterum, quod in Alexandria maximè conficitur:alterum herbæ cuiuſdam germen. Quod factitium eſt, ſi per diem totum in humore maceretur, illicò liquatur ac ſoluitur,libr.4.ſanit.tuend. Illud fortè ex maza ſubacta aqua, in qua diſſolutùm aut maceratum ſit piper, & in formas effictas,coniecta pòſt ſiccata. Vidi etiam adulteratum ex germine & velut nucamento betulæ & coryli.

Paſtilli theriaci ex radice pentaphylli, id eſt,

eſt, tormentillæ, Venetiis malè componuntur, non ex viperarum carne, Hermolaus in Coroll. Muſa.

Dioſcorid. Phu radiceruſci admiſta vitiatur: ſed maleficium facilè deprehenditur, quia hæc dura eſt, frangi contumax, & ſine vlla odoris gratia.

Dioſcori. Pompholyx taurino glutine, ouillo vel marino pulmone, aut groſsis vel quibuſdam aliis crematis.

Li. 1. ant. Pentapetalon, Pentaphyllon, Polium nihil ſimile habent in plantis, ob id non adulterantur.

RHa Ponticũ, radice centaurij magni.

Meſues. Rha barbarum exanimatur maceratum aqua diebus quinq;, poſteà ſiccatum idem minùs in crocum tingit, intus nigricat, varietatem in fracturis amiſit, dẽſius eſt, aſtringit magis: ex aqua verò illa ſiccata trochiſci fiunt regibus.

Gal. li. 1. antid. Ῥῆον cùm viget ac integrum eſt, valenter aſtringit, denſum eſt ac contractum tota ſubſtantia, tamen celeriter perforatur. Incolæ regionis in qua gignitur, coctione vires eius in aquam trahunt: deinde rheum ſiccatum tanquàm integrum ſit, nec coctũ tranſmittunt, ſed id rarius eſt & laxius integro, nullam aut minimam aſtrictionem retinẽs.

Quan

Quantum aliis notis rheon à rha barbaro differat, alibi diximus.

SAgapenum ſucco laſaris & galbano & Dioſcorid. id non eliqueſcit, ſed verum vino vel aqua affuſa ſtatim diſſoluitur, Gal. lib. 1. antid.

Sarcocolla puluerizata eſt ſuſpecta adulterij, Dioſcor. à quouis puluere miſto: integra eligatur.

Styrax modis multis Dioſcoridi adulteratur, ſed dolus facilè deprehenditur notis ab eo dictis. *Dioſcor.*

Santala lignis aliis, rubrum berſilio inodoro: flauum & album ligno cedrino odoratiore linguam calfaciente.

Scammonium lacte tithymalli & ſarcocolla, vel erui farina, tunc linguam minùs valenter pungit & mordet. *Dioſcor.*

Saccharum intus fæculentum aut ſpuma ſucci cannæ eius auctum, tunc in ore vaneſcit, & fractum nigricat.

TVrbith, gummi diſſoluto quibuſdam radicibus extremis illito: verum autem ſi frangitur, gummoſum eſt intus.

Tamar Indi prunis adulterati non ſplendent, humidiores ſunt, ſapore & nucleo prunorum, multum à ſemine Tamar Indorum diuerſo.

Dioſcor. Thus pini reſina & gummi: ſuffitum autem gummi flammam non edit, reſina autem in fumum vaneſcit, thus ſtatim ardet: odore etiam maleficium proditur.

Dioſcor. Thuris cortex pini aut nucis pineæ cortice horum tamen index, lignis: nam reliqui cortices ſuffiti quanquàm incenduntur, ſine odore fumant. Thuris verò cortex ardet, & odorum fumum edit.

Dioſcor. Thuris manna adulteratur cribrata pini reſina, aut polline aut cortice thuris contuſo, ſed hæc igne deprehenduntur.

Hæc abundè fuerint ei, preſertim qui veras ſimplicium ſyncerorum notas ex libro primo accuratè didicerit. Nam cùm rectum ſui & obliqui ſit index, vt initio huius docuimus, & in vnoquoq; rerũ genere quod perfectiſsimum eſt, idem ſit ſimplex ac vnicum. Id ſi cognoueris, alia ei cõgeneria aut etiam arte affinia nullo negotio ſecreueris.

IAm tradamus ſimplicis alicuius nomine ſcripto abſolutè & ſine determinatione ſexus, coloris, magnitudinis, figurę, loci, temporis, vel notarum probitatis aliarum, vel partis eius ſimplicis, radicum, foliorum, florum, ſeminum, & cæterorum, quódnam ſit eligendum: nam pro variis ſcopis varia, ſed in ſcopos efficaciora deligimus. Quam in

rem

rem te iuuabit noſtra ſimplicium per locos communes deſcriptio. Quæ enim radicibus ſolis ſunt efficaces plantæ, illarum nomine, radices veniunt, quæ foliis, floribus, fructibus, ſeminibus, cortice, ligno, liquore, ſucco, gummi, ſunt vtiles ac medicamentoſæ magis, dum plantæ nomen effertur, partem eius vſurpari ſolitam elige: quum verò pluribus ſuis partibus ad res etiam varias valent, quibus ſit opus, coniecta ex partium illarum facultate & affectus natura, & medicamenti conſtituendi forma, vt ammi, aniſum, apiũ, carum, cnicus, cuminum, gith, libyſticũ, naſturtiũ, pſillium, ſeſeli, ſtaphis agria, ſemine ſunt præſtantiora, idq́; ſolum illarum nomine intelligendum, in aliis multis ſimiliter.

Aniſum Cretenſe lib. 4. ſanit. tuend.

Hagnus, id eſt, flos eius aut ſemen, licet folia etiam ſint vtilia.

Agaricus, albus & fœmineus.

Aloë, id eſt, ſuccus eius: aloë Indica lib. 9. ſimplicium in diphryge.

Alumen, ſcilicet ſciſsile, quia præſtantiſsimum. lib. comp. pharm. gen. primo.

Acetum, ex vino non hydromelite vel cereuiſia.

Ariſtilochia pro re propoſita explicanda eſt: rotunda enim cùm multum tenuare craſſum humorem, tergere vlcera, digerere — Lib. 6. ſimplic.

ex vtero: longa autem cùm mitiora hæc volumus. Clematitis autem, quia fragrantior in vnguentis expetitur.

Amomum, Scythicum lib. 8. compo. ph. part.

Ammi Illyricum libr. 9. eiuſdem Aegyptium alij laudant.

Balſamum, opobalſamum potius intelligendum quàm carpobalſamum, aut xylobalſamum, lib. 2. comp. ph. part.

Bryonia alba quia efficacior quàm nigra.

Bugloſſum vtrumque foliis & flore efficacius radice tamen non inutile.

Caſia vel Caſsia in libris Græcorum.

Caſia ſyrinx optima, & cinnamomo viribus & toto habitu finitima. In libris Arabum eadem lignea dicitur: altera verò fiſtula his dicta ponitur, cùm medicamentum eſt purgatorium.

Cardamomum, maius.

Capparis, cortex radicis.

Galen. in ſimplic. Centaurium, minus in purgantibus medicamentis, in cæteris maius dictum à facultate multiplici & efficaciore.

Calaminthe, montana, quia efficacior quàm domeſtica.

Coſtus, amarus, cùm ſubamarus & valde acer ſolùm nominetur: dulcem tamen neſcio quem Arabes inuexerunt.

Cypreſ

Cypreſſus, id eſt, nuces ei⁹ in aſtringẽtib⁹ medicamẽtis, lignum aut folia in diureticis.

Cinnamomum optimum, de quo in ſimplicibus abundè.

Corallium, rubrum.

Cuminum, Aethiopicum, lib. 4. ſan. tuen.

Daucus, agreſtis: nã ſatiuus paſtinaca eſt alimentum veriùs quàm medicamentum.

Elleborus, niger Meſuæ, quia ſalubrior, albus Gale. Apho. 1. lib. 5. Obſerua igitur, an compoſitio ſit Arabica aut Græca. Elleborus vterq; & heleniũ ex locis edidis præſtãt.

Eruca, ſylueſtris, quia efficacior hortenſi.

Epithymum, Atticum melancholiam ex vẽtriculo purgat: id in Græcis compoſitionibus vſurpandum, in Arabicis Arabicum.

Fœniculus, ſemen, ſed in collyriis ſuccus foliorum aut radicum.

Galla, ſolida efficacior quàm perforata.

Gummi, Arabicum: id enim omniũ perfectiſsimum vel Plinio authore.

Gluten, maſtiche, cæteris glutinis efficacior, vt vitrum etiam glutinet, quibuſdam intelligitur: aliis ichthiocolla, aliis taurocolla magis placet glutinis nomine.

Hyſſopus montanus hortenſi melior, vt calaminthe montana efficacior domeſtica. Hyſſopũ Ciliciũ Dioſ. Creticũ verò Archigenes, apud Gal. lib. 8. c. ph. p. Hyoſcyamus.

albus,ſeu album eius ſemen:quod tamen interdum exprimitur,frequentiùs tacetur.

Iris, radix ireos Illyricæ veteribus, nunc pharmacopolarũ ignauia Florẽtina vſurpatur,cùm illa per Venetos facilè haberi queat.

Lib.5.ſimplic. Lupinus amarus: nam dulcis eſculentus eſt,vt ille amaritudine per macerationem in aqua depoſita.

Lactuca,ſemen,præterquàm in victus ratione, vbi herba potiùs intelligitur.

Lapathũ, oxylapathũ efficacius rotũdo.

Lithargyros,auri:tamẽ lithargyros chryſitis aliquoties in lib.c.ph. Gal.legitur.

Maſtiche,Chia libr.7.Meth. & alibi paſſim. Aegyptiam tamen ac recẽtem ob id pinguiſsimam laudat lib.2.ad Glaucon.

Marrubium,album præſtantius nigro.

Mel,apum,alterum aẽromeli ſeu mel aërium & roſidum.

Margaritæ,ſolidæ meliores perforatis,niſi etiam ſint flauæ,obſcuræ,ſolidis pares.

Medulla ſi non additur cuius animalis,& valens futurum eſt medicamentum,ceruina miſcenda valentior quàm vitulina, libr. 6. compo.ph.part.

Nuclei, pini, oliuæ: dactyli autem Auicennæ.

Oleum,oliuum ex oliuis expreſſum.

Opium,Thebaicum Gal.lib.7.ſimpl. & poſt

poſt eum omnes.

Petroſelinum, Macedonicum, & in hoc Aſtreoticum, & huius ſemen maximè in vſu eſt lib. 8. comp. ph. part.

Pruna, ſi aluus deiicienda eſt, Damaſcena, & Hiſpana ſeu Iberica, hodie Auguſtana & Cathalaunica Italis dicta, ſunt multò præſtantiora, vel ſi qua his ſimiliter ſunt pinguia, dulcia: ſi ad cohibendum & aſtringendum ſit medicamentum, Damaſcena immatura, vel potiùs quæ Iorana nobis dicuntur. S. Iuliani & Turonica.

Papauer, album ſemen.

Piper, album quia acrius, & linguam magis pungit quàm nigrum, à quo per aduſtionem vis exhalauit, Galen. libr. 8. ſimp ſed album id maturum intellige. Nam album ex macropipere in racemum granatim dehiſcente, recens factum, minùs eſt acre, & macropiperi facultate proximum, quale apud Serapionem eſt accipiendum. Pix, liquida in ſuppurantibus & tergentibus: ſicca, in ſiccantibus, vnguentis epuloticis & glutinantibus, Gal. lib. 7. ſimpl.

Pæonia, mas ſeu eius radix, vel ſemen, Manardus ætatis noſtræ medicus longè doctiſſimus in epiſtolis.

Polypodium, quernum vulgò vſurpatur, murale & à ſaxis prætulerim cũ Narbonen-

ſibus quibuſdam, quod frequentiſsimum, & pro querno omnes venditant, niſi ſiquando aſtrictione opus eſt: qua ratione hederam quoque quernam nonnullis expeti audio.

Quatuor emollientia, malua, althæa, viola nigra, acantibus.

Quatuor ſemina	Frigida	Maiora, melonũ, cucume. cucurbitæ, citruli.
		Minora, lactucæ, portulacæ, intybi, cichorij.
	Calida	Maiora, cumini, carui, aniſi, fœniculi.
		Minora, apij, dauci, ameos, amomi.

Quinque radices vrticæ, apij, petroſelini, aſparagi, graminis, ruſci.

Libr. 8. ſimpl. Reſinarum, primas non iniuria meruit lentiſcina, id eſt, maſtiche: inter alias verò præfertur terebinthina, quia melior quàm colophonia, & phrycta dicta: aut illius loco ponitur larix dicta, terebinthinæ propè ſimilis, Gal. lib. 1. comp. ph. gener. recentioribus verò pinea intelligitur.

Lib. 9. cõ. ph. part. Ruta, folia rutæ agreſtis, Græcis verò folia rutæ domeſticæ. Illam verò & illius ſemen, moly vel beſanũ, vel beſaſa, vel cũ Syris, apud quos naſcitur Hermola ferè vocãt.

Roſa, rubra recens in purgantibus, ſicca in aſtringentibus.

Rhapha

Rhaphanus, ſyluestris.

Roſmaris, folia, interdum flos, quem neſcio cur hodie vulgus ἄνθος, id eſt, florem abſolutè appellet.

Rhus, cortex fructus ſumach dicti.

Stœchas, ſtœchados Arabicæ flos.

Styrax, calaminthes: nam liquidus vulgò dictus eſt myrrha ſtacte, ſi verus ſit.

Santalum, flauum.

Spica, nardi Indicæ.

Sulfur, ἄπυρον, id eſt, ignem non expertum ceu viuum eſt nobiliſsimum: ad quædã extinctum ſeu nobis familiarius præfertur.

Σχοῖνος, id eſt, iuncus, pro ſcœnu anthos.

Tres flores cordiales, violarum, bugloſsi vtriuſque.

Thymum, Atticum aut ex editis locis & ſiccis, lib. 4. ſanit. tuendæ.

Viola, nigra ſeu purpurea, vulgò Martia & quadrageſimalis, quòd in ea tempora flos ferè incidat, & eadem recens ſi haberi poteſt: nam ſicca inefficax.

Zizipha. i. iuiubæ recẽtia & bene matura, aut ſaltẽ integra, non putria aut vetuſtate exucca, qđ illis poſt ſextũ mẽſem ferè accidit.

Sic quæ ſingula in ſingulis regionibus ſunt præſtantiſsima & laudatiſsima.

Alumen Mileſium.

Agaricus Ponticus Andromach. iuniori

in theriaca.

Myſi Cyprium.

Li.6. ſan. tuendæ. Nitrum Berenicium.

Sinon Syriacus.

Lib.9. cō. ph.part. Lib.1.antidot. Cuminum Hiſpanum, alibi Aethiopicū, melius Aegyptio. Aniſum & Thymum & alia plurima Cretica, lib. 4. ſanit. tuend. in diatrion piper. & diacala.

Meon Hiſpanum & Macedonicum.

Ariſtolochia Pontica, & hac melior Cretica, lib. 10. comp. ph. part.

Phu Ponticum, Caſtorium Pōticum.

Daucus Creticus, ſemine & radice bonus, cæteri ſolo ſemine. In Dicearchia quæ nunc vocatur Puteoli, ærugo, ceruſa, æs, ſquamma æris, & alia nonnulla. Romæ argenti ſpuma fit optima: ex Sicilia item, magna Libya & Creta quotannis multa præſtantiſsima Romam afferebantur.

De his multa libro ſecundo in delectu medicamentorum diximus, quædam dicturi quoque libro quarto in theriace.

Quid, id eſt, quod medicamētū pro quo ſupponendum.

QVID PRO QVO.

Aντιβαλλόμενα, hoc eſt, ſimplicia, quæ aliorum facultate ſimilium penuria ſupponi poſſunt Medici conſilio, quæ nomine Galeni circun

circunferuntur,& à Paulo ad verbum propè citantur, Galeni non eſſe hinc liquet, quòd ſtatim ipſo initio Galenum citat. Adhæc anacardij fructus mentionem facit, qui Galeno ignoratus fuit. Poſtremò multa ſupponit abſurdiſsima, vt loco agarici, euphorbium: pro ſerpyllo, potamogitona: vice gallæ, ſordes gymnaſiorum: in locum polypodij, radix chamælææ aut chamæleontis: pro polythrico, abſinthium, & alia eius generis plurima viribus diſsimilia. Tamen quę recipienda magis ſunt, tum indidem, tum ex Galeni libris, tum etiam ex Arabibus vtcunque proferemus, vt pro

Aqua plouia, ſupponi poteſt aqua fontana pura: & ab omni miſtione ſyncera, Gal. lib. 1. comp. ph. part. in diacodio.

Acacia, ſuccus & caro prunorum agreſtium, vel hypociſthis, Auicen. 2. canon.

Aſaro, acori par pondus & dimidium.

Carpeſium quoq; pro aſaro & cum aſaro, lib. 2. comp. ph. part.

Abſinthio, cum Galeno abrotanum: & contrà pro abrotano abſinthium.

Acanthij ſemine, lychnis, & contrà, ἀντιβαλλομένων author.

Acantha Arabica ſeu Aegyptia herba (quæ ſucaha Serapioni dicitur) acantha leuce noſtras, eidem dicta bedegar.

Alicacabo, ſemen ſolani.

Aſphalto, pix liquida, brutia.

Aethiopicæ oleæ lacryma, lacrymarum acaciæ partes duæ, ſeu pro gummi elemmi, gummi Arabicum.

Acoro ad flatus & hepar ac lienem iuuandum, cumini par pondus, & tertia pars ariſtolochiæ Auicen.

Anchuſa, hyacinthus.

Arſenico, ſandaracha.

Amylo, ſicca farina.

Amygdalis amaris, abſinthium.

Ariſtolochia quauis, vna ex trib⁹ ariſtolochiis, quãcũq; habueris, Gal. lib. 3. c. ph. part.

Adipe vulpis, vrſinus.

Adipe ceruino, anſerinus.

Alumine, ſal foſsitius.

Pro balauſtio, malicorium.

Buccinis, oſtrea vſta.

Balſami liquore, myrrha ſtacte.

Lib. 6. ſanit. tuend. Pro Cinnamomo, caſiæ aut amomi duplum ad odoris gratiã Gal. lib. 5. c. ph. par. in *Lib. 1. antid. Gal.* dentifricio. Pro cinnamomo, duplũ optimæ caſię, vel cũ Quinto Medico duplũ vel multũ carpeſij, vel certè non paucior caſia, Gal. libr. 2. 3. & 8. cõp. ph. p. & lib. 1. antid. Quidã carentes cinnamomo in vicem eius ponunt æquale pondus ex ſemine cardamomi. Damocrates in Cyphi lib. 2. antidotorum Gal.

Caſia,

Caſia, cinnamomum, Gal. lib. 2. cõ. ph. p.
Caſiæ cortice, nardus indica vel malobathri folium: vel contrà, lib. 6. comp. phar. p.
Chamæmeli floribus, duplum foliorum & radicum.
Coſto hodie rariſsimo, pyrethri dimidiũ, vel baccæ cedri, vel radix helenij, vel ireos.
Cimolia terra ex Cimolo vna cycladum, retrimẽtum ferri & molæ ſimul attritorum.
Struthio, in ſternutamẽtis elleborꝰ albus.
Cardamomo maiore, minùs: & contrà.
Calaminthe omnis, mentaſtrum, pulegium ſimilia ſunt facultatibus, ob id inuicem ſunt antiballomena.
Pro croco, croco magna.
Cypero, iuniperus maior.
Cumino, ſemen rutæ vel agni.
Clinopodio, heliotropium.
Colocynthide, ſemen ricini.
Capparis radicis cortice, cortex radicis tamaracis vel ericæ.
Cicutæ ſemine, coriandrum.
Pro dictamno, eleliſphacus vel nepitha.
Doronico, dimidium ſeu duæ tertiæ caryophyllorum, Auic.
Damaſonio, eryngium. Pro Elaterio, ſuccus foliorum cucumeris agreſtis.
Ebeno, lignum Gaiaci: & contrà. Nam quas vires hodie in ligno Gaiaci experimur, ebeno

ebeno tribuit Galenus libro 6.ſimpl.

Eupatorio Meſuæ, abſinthij & aſari ana dimidium pondus eius, vt ambo ſimul miſta æquent pondus eupatorij Meſuæ, ab eupatorio Græcorum diuerſi.

Pro Folio, folium caryophylli, nardus Indica ſi inuenitur, caſsia, id eſt, vulgare cinnamomum, macis, Auicenna 2. canone.

Ferrũ, ferrugo, ſquama ferri idem propè pollent, & pro ſe mutuò ponuntur.

Fimo palumbis, fimus columbæ.

Felle ſuillo, vel perdicis, vel piſcium.

Pro Gentiana, aſari & radicis capparis ana dimidium.

Gongilide, heliotropium.

Glycyrrhizæ ſucco, æquale radicis eius, Andro. in arteriace 15. apud Gal. li. 7. c. ph. p.

Gnidio cocco, ſemen lathyridis, & cõtrà.

Galbano ſagapenum.

Pro Hammoniaco, propolis.

Hermodactylo, in doloribus iuncturarum folia anchuſæ & dimidium bdellij.

Hederæ gummi, gummi perſici.

Hyacintho, flos Iſatidis.

Pro Iride Illyrica, helenium odoratum.

Pro Lapide aſio, lapis gagates.

Pro Lapide magnete, lapis Phrygius.

Lapide Phrygio, pyrites lapis vel argyrites.

Liby

Libyſtico,ſemen ſtaphilini, id eſt, paſtinacæ,præſertim agreſtis.

Lepore marino,cancer fluuiatilis.

Lanariæ radice,radix veratri nigri.

Lycio,ſuccus radicis centaurij magni,li.7. ſimp.aliis ſuccus baccarum periclymeni, autor libelli Dynameôn, Gal. malè adſcripti.

Pro Melle,mel aërium vel ſaccharum.

Malabathro,caſia,vel nardus Indica.

Myrrha troglodytica,calamus odoratus.

Myrrha,Smyrinum, & contrà Dioſcori. in Smyrnio.

Pro naſturcij ſemine,folia eius ſicca.

Nuce moſchata,par ſpica. Nardo Syriaca, iuncus odoratus.

Pro opopanace,hammoniacum, vel galbanum,vel ſagapenum, vel bdellium, lib.2. ad Glauconem in curando ſcirrho.

Ozimo caryophyllato,meliſſa in affectibus cordis.

Oleo laurino, pix liquida, licet illo inferior,vel oleum cedrinum, vel cicinum, vel vetus,vel oleum ex lucerna cum Hera, Gal. lib.1.comp.phar.part. vel coctum, ſic enim tenuius fit,& veteri ac cicino ſimile, vel ſordes lucernarum luti craſsitie. Ibidem.

Oleo roſato,violatum,nymphææ:amygdalinum autem loco roſacei boni, id eſt, ex multis roſis cum oleo omphacino inſulſo

facti

facti libro tertio compoſit.phar.part. initio.
Oleo recinino ſeu cicino, rhaphaninum.
Opobalſamo, opocarpaſum Galen. vel myrrha ſtacte, vel liquor myrti.
Lib. 6.cō. ph.par. Oriza, hordei farina.
Oeſypo, medulla ceruina.
Omphacio, ſuccus rhois, vel vinū auſterū.
Pro Pipere longo, album: pro albo, nigrum optimum, id eſt, grauiſsimum: & contrà, 4. ſanit. tuendæ.
Periclymeni fructus drachmis tribus, radicis eiuſdem drach. tres. lib. 9. comp. pha. part.
Phœnicobalanorum pinguium carnis drachmis tribus, palmulæ ſeu dactyli tres, aut ſex Galenus, libr. 7. comp. phar. part. in arteriace 15. Andromachi.
Pſyllio, lens paluſtris.
Petroſelino Macedonio in theriaca, alterius regionis Petroſelinum, Gal. lib. 1. antid.
Pro reſina phrycta, pix, aut pix brutia, Gal. lib. 9. comp. phar. part.
Rubigine, ſcoria ferri.
Rhaphani ſeminis drachmis decem, ſucci eiuſdem cyathus vnus, Galenus lib. 9. comp. pharm. part.
Roſis, flos roſarum, vel contrà, Gal. libro 6. comp. phar. part.
Rhoë coriario, rhus obſoniorum, & contrà, Gal. lib. 6. comp. phar. part.

Pro

Pro Staphide agria, pyrethrum.

Spodio Græcorum, cinis ſuper fornacem aurariam inuentus melior quàm ebur vſtum, quod neſcio cur hodie Barbari ſpodium vocent.

Styrace, caſtorium.

Sale Indo, ſaccharum candefactum.

Sagapeno, gummi cedri, hammoniacum, reſina picea ſicca.

Spuma nitri, nitrum molle, vel aphronitrū, Gal. lib. 3. comp. phar. part.

Sulfure viuo flauum vel vſtum & purgatum.

Satyrio, ſemen erucæ, vel ſcincus: vel contrà.

Sinapi cardamomum vel cardamum.

Scammonio, ricinus.

Stibio contuſo, ſquama æris, ſtannū vſtū.

Sepiæ oſſe, pumex.

Serapiade, pæoniæ radix.

Scilla, bulbus.

Pro Terebinthina, larix dicta reſina, ei propemodum ſimilis, Gal. lib. 1. com. ph. ge.

Thapſiæ ſucco, chamæleontis nigri ſuccus, vel naſturtium, vel naſturtij aut erucæ ſeminis pondus æquale, licet illa ſint multò inferiora thapſia, Gal. lib. 1. comp. phar. part.

Tamaricis ſucco, ſuccus ſambuci, Gal. lib. 9. comp. phar. part.

Pro

Pro Veratro albo, nigrum.

Viſco querno, chamæleon niger.

Vino falerno, aliud quoduis colore fuluum ſubſtantia tenue, vt perluceat, & ſit odorum vehementer, vt Ariuſium ex Chio, Lesbium ex Mitylene, Creſſo, Methymna & Tmolites, Gal. lib. 1. comp. ph. gen.

Pro Zedoaria, ariſtolochia.

Zingibere pyrethrum.

Ἀντιβαλλόμενα, vel horum aliqua vel alia poteſt quæuis regio noua deſideratis facultate affinia facere doctorum medicorũ conſilio: nam ſi Arabibus & Græcis pro ſinapi cardamomum fortè ipſis frequentius licet ſubſtituere, quidni pro cardamomo frequẽtiſsimum nobis ſinapi vſurpabimus? præſertim cùm vt pro cinnamomo caſſam, ſic contrà pro caſia cinnamomum aſſumi probauimus: idemq; in aliis faciendum puto. Ob id Galenus libr. 7. ſimplicium meliſſophyllum (inquit) marrubio facultate ſimile, ſed ipſo multò imbecillius, ob id meliſſophyllo vtitur nemo. Nam abſurdum fuerit, præſente vbiq; terrarum magno marrubij prouentu, vti meliſſophyllo. Si cui verò ad manum non fuerit marrubium, meliſſophyllo vti poterit, obſeruata eius præ illo imbecillitate, vt ob id quantitas eius augeatur: hæc Gale. qua ratione pro cinnamomo duplum caſiæ

optimè miſcemus medicamentis, vt quantitate qualitatis imbecillitatem redimamus.

Quæ igitur apud ſingulas gentes ſunt copioſa, modò ſint facultate proxima his quæ deſiderantur: quia faciliora ſunt paratu ponantur: vt in Aſia in frigidis capitis affectibus, aut in declinatione calidorum ruſtici cedrio dicto vtuntur: eius penuria piſſelæo, id eſt, pice & oleo miſtis liquida forma: interdum etiam cedrio & piſſelæo ſimul magis & minus miſtis, prout vires eius intendere ſtudent: hoc autem linunt ſinciput, nares, frontem, aures, & quibuſdam plantam & ſedem, Gal. lib. 2. comp. ph. part.

Sed videmur antiballomenis non egere, qui magna cura iam ſimplicia generis omnis in promptu habeamus: imò maximè egemus, cùm multa ſimplicia veteribus laudatiſſima (vt Theriaces compoſitio docebit) hodie nobis parum ſint cognita. Quæ vbi certa erunt, his vtendum potius quàm antiballomenis. Vt enim pluris eſt equo domini oculus quàm equiſonis induſtria: pluris agro domini veſtigium, quàm villici ſtercorizatio: pluris familiæ paterfamiliâs, quàm procurator: pluris prætor, conſul, rex, paſtor, quàm proprætor, proconſul, prorex, mercenarius: ſic plus tribuendum puto his, quæ maiores magno delectu & ratione optima in com-

poſitiones cooptauerunt, quàm quæ illorum loco coacti adoptamus.

MEdicamenta quædam tum purgantia, tum non purgantia, & ſumenda, & admouenda, ad compoſitionem per ignem præparamus calfaciendo, nutriendo, liquando, coquendo, deſpumando, colando, clarificando, aſſando, vrendo, extinguendo, lauando, infundendo, deſtillãdo, vt ſint mitiora, vel valẽtiora, vel gratiora, vel ſalubriora, vel facultas vna tollatur, aut detegatur, aut noua acquiratur. Multa enim ſolum calfiunt, vt dum calfacto piſtillo maſtichen ſiccam alutæ intendimus in epithema: dumq; calfacto mortario & piſtillo gummi Arabicum & tragacantha ſiccata promptius in puluerem tenuiſsimum ducendo læuigantur, præſertim aëre humido: nam ſicco, qualis æſtate & gelu, præſidium illud non admodum requirunt, niſi ſint admodũ recẽtia.

Nomine ignis intelligo calorifica omnia, ſolem, fimum, putrentes cortices, calorem animalis, calcis irrigatæ, & ſi qua ſunt alia præter hæc calfacientia.

Oleum, cera, pix, reſina, & ſimilia prius calfacta abluuntur.

Calfacta promptiùs & perfectius miſcentur, ſed in calfaciendo ſunt certi fines, quos vltra & citra vis medicamentorum nõ conſiſtit.

ſiſtit. ob id aromata miſcemus aliis ab igne depoſitis, ne ab igni ipſo vis eorum diſſol-uatur, vt poſteà dicemus.

Medicas portiones hyeme calidas damus, & cùm vomitorias eſſe volumus, tepidas: cùm hydroticas, plurimum calidas propinamus.

Semina ſaccharo incruſtanda antè calefaciendo modicè ſiccamus, vt promptiùs in his ſaccharum ſiccitate concreſcat & albeſcat. Caloris vis in medicamentorum praeparatione tam latè patet, vt me dies priùs ſit defecturus, quàm caloris illius exempla, ſi omnia perſequi liberet.

Nutriuntur ſuper cineres calidos lythargyrum & molybdena, & cum oxelaeo celerrimè liquantur: cum hydrelaeo diutiſsima coctione opus eſt. *Li. 9. ſim. & lib. 1. c. phar. gen.*

Turbith lacte nutritur & myrobalani oleo, aqua, & aliis apud Meſuen. Sarcocolla lacte muliebri, vel aſinae, vel caprae nutrita aliquãdiu pòſt ſiccata, idq; aliquoties, reponitur ad vſus. Fit haec ſimplicium quorundam nutritio & velut refectio atque auctio interdum ſine igni, praeſertim aëre calido, vt etiam vnguentum nutritum declarat.

LIQVATIO.

Liquantur calore ignis, quae frigido cõcreuerunt, butyrum, oleum hybernum,

adipes,medullæ,cera,reſinæ: gummi meliùs aqua ſoluuntur, & ei miſcentur, non oleo, vti ſucci lenti bdellium, hammoniacum, & ſimiles, vel aceto, vel alio: reſinæ verò oleo liquatæ eidem probè miſcentur non aquæ.

Lib. 1. cō. ph. gen. Chalcitis metallicorum celerrimè liquatur, & alumen omne, ſed ſciſsile molleſcit tantùm: liquatur & ſandaracha & auripigmentum. Lithargyros per ſe tardiſsimè liquatur cum ærugine vel duplo oxelæi cocta citiùs liqueſcit, quàm cum hydrelæo duplo, vel paulò plus duplo. In medio horum ſunt ærugo & miſy: ſori autem quia terreum magis eſt ac ſaxeum, quàm chalcitis & miſy, etiam tardiùs liquatur.

DISSOLVTIO.

CRocum, thus, myrrham læuigata vino diſſoluit, & medicamento propè cocto miſcet, quæ vbi modicè liquata erunt ab igni, deponit Andromachus in arteriace 16. lib. 7. comp. phar. part.

Galbanum, opopanax, ſagapenum, hammoniacum ex vino vel aceto, vel alio liquore cocta diſſoluuntur. Cum ſiccis verò trita abeunt in puluerem.

Gummi ferè diſſoluuntur liquore aliquo, aut piſtillo calido, item & pingues ſucci niſi ob ſiccitatem teri poſsint, vt frequenter

gummi

gummi Arabicum,tragacanthi,iuniperi,thus maſculum, maſtiche,& propè reliqua vetuſtate vel igni ſiccata: recentia verò & adhuc vuida etiam calentibus digitis liqueſcunt, aut ſaltem molleſcunt. Eadem tundendo lacteſcunt, multò magis ſi piſtillo calido in mortario calido tundantur. Gummi quia aquea eſt natura, promptiùs cum aqueis miſcetur, quàm cum oleaginis: reſina contrà quia eſt oleagina, vt in ſimplicibus diximus. Multa item compoſita, vt conſeruæ, trochiſci, antidoti aliis miſcenda, antè liquore aliquo diſſoluuntur.

Non modò autem hæc ad compoſitionem ſunt neceſſaria, ſed particulares quædam compoſitiones ſæpe ſunt antè faciendæ, quæ in alias maiores recipiuntur: vt cyphi in mithridation: paſtilli theriaci & ſcillitici & hedychroon magna in theriacen. Gallia moſchata, & alipta moſchata in multas Arabum compoſitiones: & præter hæc nō pauca, quæ in ſequentibus compoſitionibus inuenies.

INFVSIO.

INfunduntur medicamenta parum trita, & maceratur liquore aliquo calente à ſole, vel igni per ſemihoram, per horas etiam plures, vt octo, noctem, totam etiam diem,

biduum, triduum, pro medicamenti natu ra, & vario medici ſcopo & neceſsitate, vt interim vis eorum tota in liquorem illum trahatur & tranſeat. Hac vtimur non modò in apozematibus & ſyrupis, ſed etiam in potionibus quotidianis purgatricibus, vt hac ratione ſint gratiores, quàm ipſa ſolidorum ſubſtantia.

Aph.11. lib. 2. Citiùs etiam ſubeunt aut diſtribuuntur liquida quàm craſſa: quomodò potu quàm cibo facilius & iucũdius eſt impleri. Nec ſola medicamentorũ facultas in liquorẽ tranſit, ſed eius ſubſtantiæ portio tenuior: interdum etiam craſsioris aliquid, præſertim dum infuſum valentius colando exprimitur, aut per colum rarius tranſmittitur. Colandum enim ac exprimendum magis aut minùs pro ægri, & affectus, & medicamenti natura. Infuſio veteribus parum frequens eſt, quanquàm multa ſæpe in liquore aliquo ante decoctionem macerauerunt, non tamen ad purgationem, quo more nos hodie in ægrorum delicatorum & diuitum gratiam ſolemus, atque adeò alteramus ſaccharo & pſeudocinnamomo adiectis, vt æger ſumpſiſſe ſe medicamentum neſciat.

Lib. 4. ſanit. tuẽd. Eſt quando vice infuſionis iuſculo aliquo eadẽ nodulo ligata incoquimus. Galenus

nus verò ſemen abietis tritum & flores populi nigræ tritos oleo dulci & tenui macerat dies quadraginta interdum mēſes duos, tres, quatuor, plures, in domo calida, & ſub ſole mouet meridiano, poſteà linteo colatum & expreſſum oleum reponit, reliqua abiicit.

Infunduntur ſeu macerantur liquore aliquo medicamenta, vt eorum vires in ipſum tranſeant (vt dum agaricum, ſennam, rhabarbarum, & alia multa ſuper cineres calidos tēperamus aliquandiu humore idoneo) vel vt ſimplicis facultas vehemens corrigatur, vt turbith lacte caprino recens multo maceratum & pòſt ſiccatum fit clementius, neque ventrem poſteà cōturbat. Mezereon quoque & eſula aceto macerata acrimoniam effrenam deponunt. Vel vt facultas noua medicamentis acquiratur: ſic turbith ſucco cucumeris agreſtis temperatum materias à partibus remotis valētiùs attrahit & vacuat. Hermodactylus itē ſcillæ, aut rhaphani ſucco, vel aceto ſcillitico infuſus à iuncturis potentiùs euocat. Agaricus etiam oxymelite maceratus fit purgantior. Vel vt medicamentum fiat lubricum, ob id medulla colocynthidis, chylo tragacanthi prōptè per ventrem totum lubricat, vt neq; vētriculo, neq; inteſtinis, neque veſicæ adhæſu ſuo fit mo- *Meſues in canonibus*

leſta. Scammonium quoque oleo violato vel ſimili maceratum promptè ſubit deorſum, nulla aut minima partium noxa, quas permeat. Aut igitur liquor ipſe medicamenti vires in ſe trahit, aut mutat ac frangit, vel auget pro varia cuiuſque liquoris natura: vt ſi aloë decocto aromatum mergatur, illorum vires in ſe trahet. Sed hæc fuſiùs & clariùs noſtris tabulis in canones Meſuæ expreſsimus.

MVCCILAGO.

Χυλὸς, id eſt, ſuccus, ſeu ſuccago ac lentor, ac veluti muccus ac muccago fit infuſis quibuſdam ſeminibus in liquore calfacto ſole vel igni. Cuiuſmodi ſunt ſemen pſilij, ex quo fortem facere expreſsionem
Lib.6. ſanit. tuẽd. contra falſam Arabum opinionem ne dubita: ſic etiam extrahitur ex ſemine cydoniorum, maluæ, biſmaluæ, lini, fœnigræci, vrticæ. Lini ſemen in aqua coctum refrigerantem χυλὸν, id eſt, cremorem lentum, efficit. Quomodò ex radicibus maluæ, biſmaluæ, ſymphyti, periclymeni, & ſimilium: vnde emplaſtrum eſt διαχυλὸν, ſeu διὰ χυλῶν, id eſt, de muccaginibus: diuerſum tamen ab eo quod de muccilaginibus vulgò dicitur, vt leges in emplaſtris Meſuæ. Ex quo autem liquore ſuccus ille ſit educendus, Medico conſultore opus eſt, vt in dyſenteriis cum aqua

roſarum & plantaginis clyſteribus iniicitur hæc muccago in pleuritide cum aqua tuſsilaginis aut adianti, aut hyſſopi, aut ſcabioſæ extracta illinitur, & in aliis affectibus cum liquore alio pro variis Medici ſcopis. Ex gummi item Arabico & tragacantho infuſis materia ſic lenta educitur, vt ex cæterorum gummium diſſolutione. Iniiciuntur autem prædictorum libræ vni aquæ calentis libræ tres, ſi craſsiorem vis chylon: aut 4. aut 5. ſi aquoſiorem, & nocte vna, vel horis aliquot macerantur recalfacta, & ſacculo lineo impoſita exprimuntur: baculo interdum etiam batuuntur, donec totus humor glutinoſus effluat.

Χυλὸς autem etiam ſuccus ex tritis plantarum partibus expreſſus, vt libr. primo docuimus. Semperuiuum autem vtrunque, portulacam, maluam, ſymphytum, bugloſſum, cotyledon, aloë, telephium, & alia permulta lentore multo prædita, vix ſuccum trita reddere, niſi inter tundendum liquorem aliquem affundas tenuem & aquoſum, non craſſum & lentum. Aut calatho impoſita, in cella vinaria herbas tuſas aliquandiu in catinum ſuppoſitum deſtillaturas colloces, aut priùs quàm exprimas, mediocriter calfacias in vaſe duplici, ſi refrigerationem obtundi times. Quòd ſi liquorem affundas, is

Lib. 6. ſanit. tuēd.

herbæ huius virtutem non vitiet, ſed vel augeat, vel foueat, & ſeruet. Sic polygono mari præſertim ex loco arido, & quando ſemēteſcit, maiorane, thymo, ſaluię, roriſmarino, foliis lauri, hederæ ex locis aridioribus liquor aliquis eſt affundendus his facultate conueniens, ſi ſuccum aliquem ex huiuſmodi ſiccioribus educere libet.

CLARIFICATIO.

CLarificantur, hoc eſt, purgantur & puri fiunt, ſucci quidam per ſe (reſidendo enim, quod terreum eſt ac fæculentum ſubſidet) quidam coctione & colatura, quidam vt decocta, alia quæ vix ſine albuminibus in ſingula decocti libras ferè ſingulis (quanuis tria etiam ſex libris & pluribus ſufficere poſsint) purgantur, idq; immiſſo vel paulò antè, vel illico pòſt melle aut ſaccharo: alioqui & albumina vrũtur, & purgatio parum bellè procedit. Quòd ſi qua apozemata aut ſyrupi, quos vocant magiſtrales, agaricum recipiunt in fine ponendum, albuminibus non egetur. Albuminum loco etiam eſt acetum, aqua vitæ dicta, ſuccus limonum & aranciorum. In quibus enim acetum eſt, deſpumentur coquendo, & coquantur deſpumando, donec ſpumam emittere ceſſent: tunc enim clara ſunt quatenus eis datum eſt.

Veteribus non fuit in vſu, ſed horum lo-

co

eo colum panneum, nunc ſimplex, nunc duplex, interdum etiam triplex, vel rarum, vel denſum pro re varia & ſcopis diuerſis aliquo ſcilicet interuallo, vt trium digitorum: anguſtiſsimum verò erat & rariſsimũ ſummum, latiſsimum & dẽſiſsimum imum, mediocre in amborum medio fixum ſtabat: ſi quod fæcis craſsitie obſtructum non patebat, abluendum erat.

Albumina autem ouorum vel in aquam frigidam iniecta ſcopulis concutiuntur, donec in ſpumam abeant, quæ particulatim ſaccharo cum aqua ferueſacto, vel decocto alicui iniiciatur, cùm ſcilicet prior nigreſcit, aliam ſubſtituendo donec clareſcat, vel eadem iniecta primùm ſaccharo cum aqua coquendo, vel decocto alicui, vel ſimul miſtis ambobus (quod frequentiùs fit) ſcopulis ſimiliter in ſpumam agitatu multo abeunt, ſimul coquuntur, donec ſuccidat ſpuma. Dum verò id decoctum refrixit, modicè quidem ſi decoctum mediocrem habiturum eſt conſiſtentiam, vel potius liquidæ proximam.

Magis autem, ſi decoctum futurum eſt liquidiſsimum, vt oxymeli, hydromeli, apozemata propè omnia colantur per pannum album laneum ſemel, & ſi non ſint clara ſatis, bis & ter.

Quæ

Quæ verò decocta ſuccum habent craſſum & lentum, vt qui paulò antè ſucci lenti & craſsi ſunt dicti, & ſyrupi & ſaccharum cũ aqua coctum incruſtandis ſeminibus, vel aliis bellariis aptum, calida omnino ſunt per pannum colanda.

Aëtius & Paulus ebullitionem ad tertiæ partis conſumptionem faciebant ante mellis miſtionem, ne, opinor, coctione multa mel amareſceret: id quod Galenus in oxymelite non metuit, quod tribus aqua, aceto, melle initio ſimul miſtis poſſe coqui ſcribit.

COCTIO.

Ariſt. c. 3. lib. 4. meteor. Coctio medicamentorum ferè fit elixando in humore calido, rariùs aſſando in calore ſicco: ſimplicia enim non modò alimenta, vt radix ari, dracontij, cæpæ, allij, porri: ſed etiam medicamenta in liquorem cui incoquuntur, vim ſuam tranſmittunt, & liquores illius virium aliquid adipiſcuntur. Ob hæc alimenta & medicamenta acria elixando euadunt mitiora & gratiora (niſi liquore medicamentoſo elixentur) ipſum verò decoctum vires ſimplicium ſortitum à medicis in apozema vel ſyrupum, vel fotum, vel id genus alia vſurpatur.

Quinetiam coctione fiunt antidoti, catapotia quædam, olea permulta, vnguenta, cataplaſmata, emplaſtra, & reliqua propè

om

omnia, quæ libro ſequenti compoſita docebimus: in quorum multis non ſolùm facultates ſimplicium miſcentur, ſed ipſæ etiam ſubſtantiæ. Quid quòd ellebori radicem rhaphani radici inter cineres aſſandæ impoſitã, vt rhaphanus iſte purget mitiùs, quàm per ſe elleborus (cuius rei meminit Galen. quos medicamentis purgare oportet, & quibus, & quando) elixari dixit Meſues: & ſcammonium malo cydonio circundatum, & in eo aſſato coctum, vt ipſum etiam malum clementiùs purget, quàm per ſe ſcammonium. Coquimus igitur medicamenta permulta, vt eorum vires imbecillas augeamus, aliorum validas nimis minuamus, aut alienas in totum abigamus, vt quoq; ex omnibus etiam facultate diuerſis & ſæpe contrariis facultas vna concreſcat & coaleſcat. Adhæc ad cuſtodiæ diuturnitatem coctione longa quædam ſiccamus, quædam etiam diu coquimus, ob deſtinatam medicamenti formam: vt ſyrupũ diutius coquimus, quàm apozema vel iulep vulgare: emplaſtrũ diutius, quàm peratũ aut malagma. Quæ medicamenta mel liberalius accipiunt, coqui largius poſtulant: & itẽ quæ paucum mel accipiunt, ſi his parantur, qui mel & dulcia cæteta auerſantur. Nam eo pacto minùs eſt dulce, & minùs ſtomachum eorum qui à melle abhor

Lib. 4. ſanit. tuẽd. in diacalaminte.

abhorrent,ſubuertit. Longo tempore etiam coquuntur:ob id initio decoctioni imponuntur ariſtolochia, polypodium, hermodactylus,& cæteræ radices,ſemina propè omnia,fructus,ligna(niſi ſint aromatica, aut virtute imbecilla, aut ſuperficiaria)violæ eadem ratione diu coquuntur, quando vis purgatrix in centro earum poſita quæritur: rha barbarum, myrobalani omnes quando aſtringendum,acerba, auſtera, metallica omnia. Parciùs verò coquuntur, quorum virtus imbecilla,aut eſt ſuperficiaria,aut facilè ob tenuitatem diſſoluitur, aut ſubſtantia eſt parum firmiter contexta, hoc eſt,rara,vt flos violæ nigræ,ſi vis leniens quæritur,roſæ,& reliqui propè flores(excepto camæmelo)epithymum,adiantum album, agaricus, ſemen cucumeris,cucurbitę,melonis,citreoli,rha barbarum,myrobalani omnes, quando per hæc duo, vt roſas recentes purgandum,aperiendum,tergendum. Manna quoque & caſsia,& tamar Indi,& cætera dulcedine, vel aciditate lubrica & humiditate multa purgantia. quia vim lubricandi aut comprimendi in tamar Indis imbecillam coctio multa perdit. Aromata quoque,vt nardus,coſtus,amomum, caſia,cinnamomum, iuncus odoratus,calamus aromaticus,iris, ladanum, folium malobathri, ſtyrax, bdellium,

Meſues.

Meſues.

L.1.7.met. et 6.c.ph. p. in diamoro,et 9.

lium, opobalſamum, xylobalſamum, non *eiuſdē, &*
coquuntur: ſed cùm vas ab igni deponen- *1. antido*
dum eſt, aut mox vbi depoſitum eſt, inii- *in theria-*
ciuntur. Quod autem in diacydonio zingi- *ca.*
ber & piper poſt modicam coctionem & legitimam deſpumationem imponit, deinde percoquit ad mellis conſiſtentiam, priori loco non repugnat, quia piper non eſſe aroma colliges ex lib. 9. comp. ph. par. Si tamen hæc maceratione vires in aliquo liquore depoſuerint, etiam ſi priùs erant euanidæ, nunc volunt poſſe vt libet concoqui, & in liquore firmas & integras ſeruari, vt in ſyrupo de abſinthio Meſuæ.

Decies deferueſcente cortina Plinio dicitur in oxymelite Dieuchis, id eſt, rebus ipſis decies ſufferuefactis, ſeu poſt decem ebullitiones: ſic per alios numeros, vt cùm leges apud doctos: Coque donec ferueſcat ſemel, id eſt, vna ebullitione. Coctio cuiq; medicamento eſt ſua pro variis ſcopis, citra quam & vltra medicamentum eſt deterius, pro natura ſimplicium, affectuum, aëris temperatura & forma conſtituenda. Nam minùs cocta quò ſunt liquidiora, eò gratiora, ſed minùs diu ſeruari poſſunt: vt oxymel Galeni multò gratiùs, quàm quod officinæ ad mellis craſsitiē coquūt, vt ſcilicet diu ſeruari poſſit: cùm illud aëre calido vix dies. 4. integrū

ſerua

ſeruari poſsit. Sed de gradibus coctionis cuiq; medicamento compoſito conuenienti dicetur libro quartò in ſingulis propè compoſitis.

Coctio ad dimidias nullam habet ambiguitatem, ſiue interpreteris ad dimidiæ partis conſumptionem, ſiue donec pars dimidia ſuperſit: vtraque enim oratione res eadẽ ſignificatur. Sed coctio ad cõſumptionem duarum partium ex tribus ſcilicet vt trium ex quatuor intelligẽda eſt, qualis multa hodie fit, vt in ſyrupis audies. Coctio autem ad ſecundas, tertias, quartas ſcilicet partes, & cæteras Galeno lib. 4. ſanit. tuendæ in oxymelite vſurpatur ad conſumptionem tertiæ vel quartæ partis: vt oxymeli ſit potu iucundiſsimum, & etiam in febribus nullo caloris metu bibi poſsit: quæ dos ad mellis craſsitiẽ cocto pharmacopolarum oxymeliti per ſe non adeſt. Apud Plinium autem oppoſitum intelligitur: nam lib. 14. c. 9. ſapæ coctio (inquit) fiat ad tertiam partem: & de eadem ſapa lib. 23. ca. 2. vult eius coctionem fieri, donec tertia pars ſuperſit, ſeu donec duæ partes ex tribus coquendo ſint reſolutæ. Qui coctionis ſcopus ſæpe Galeno & Meſuæ exprimitur. Alibi Galenus hũc ſcopum neglexit, vt in diacodio, cuius finem coctionis eſſe vult non tertiam aut quartam, aut omnino

Libr. 7. cõ. ph. p.

tal

talem aliquam aquæ partem relinqui, ſed cùm primùm capita coquendo in aqua intabuerint. In ſtomaticis & ſtomachicis, & aliis multis ſumendis ſcopum coctionis ſtatuit mellis aut ſordium craſsitiem, in multis dum manu tractatum digitos non inquinat, nec ipſis hæret. Sed hi coctionum ſcopi in ſingulis compoſitorum generibus libro ſequenti plenius explicantur. *In fine li. br. 6. ſani ta. tuend.*

ASSATIO.

QVæ aſſando in vitro, ſartagine, alio vaſe, vel patella, vel prunis, vel cineribus coquuntur, nō admodum multa ſunt: neq; enim rhaphani radix aut malum cydonium propter ſe aſſantur tantùm, ſed multo magis vt vires illa ellebori, hoc ſcammonij coquendo trahat: aſſando verò propter ſe coquuntur Medicis. Cuminum modicè frigitur in vaſe fictili, quod coctum in camino quàm optimè ſit ad dioſpoliticum. Eryſimi ſemen toſtum valentius fit, lib. 7. compo. ph. part. Scilla aſſatur in lienoſis, libr. 9. comp. ph. part. *Lib. 4. ſanit. tuend.*

Alia non pauca Medici aſſando ſeu (vt vocant) torrefaciendo præparant diuerſis rationibus. Quædam enim vt ſiccatiora facilius ad læuorem terantur, vt gummi, tragacantham, herbæ, radices, flores, vt roſæ, crocus, vbi celer vſus pulueris requiritur: cro-

cus etiam papyro impoſitus igni vel ſole ſiccatur. Semcum Arabibus torretur, vt pulnis fiat. Pſillium vulgò, nuclei pini, & bdellium torreſiunt Andromacho, libro 6. com poſi. pharm. part. Sic ſideritem & perdiciadem aſſat Galenus lib. 5. comp. ph. p. in ſuo dentiſricio.

Quædam vt vis eorum per ignẽ augeatur: vt ſcilla toſta & in ſartagine frixa maiorem aſſumit acrimoniam, humiditate largiùs abſumpta, ob id purgantior euadit. Scillam grandem luto circundatam torret Cryſermus, & corticem, ac quod in fundo duriuſculum aufert, & πυρῆνα, id eſt, nucleum, accipit, lib. 9. ph. p. in ſplenicis.

Quædam vt vis eorum minuatur, ſic cæpa, allium, ari radix ſub cineribus aſſa, minùs acria & magis veſca euadunt. Sic aſsi fructus, vt poma, caſtaneæ flatus deponunt, quomodo elixum hordeum, & alia pleraque præter fabas, niſi iis acria, vt cæpas miſces. Eadem ratione opium & meconium ob eius narcoticam malignitatẽ Appollonius & alij quidam inſignes viri torruerunt: ſed quia torrendo omnis eius in ſtupefaciendo ſenſum efficacia aboletur, non toſtum Galenus mauult caſtorij caliditate obtundi. libr. 3. phar. part. Sic pſillium aſſando ſiccatum minùs aluum ſubducit Arabibus, cùm ei ſolam refrigeran

frigerandi facultatem Græci dederint, non etiam lubricando purgatricem, multò minùs cauſticam in medulla ipſius conditam: quæ Arabum ſomnia videntur.

Alia virtute duplici, & interdum repugnante prædita, aſſando facultatem vnam vel perdunt, vel minuunt, alteram intendũt, vt myrobalani & rha barbarum aſſando vim purgatricem amittunt, aſtrictoriam augent: & balanus myrepſica, id eſt, ben aſſando vomitoriam facultatem in humiditate nitroſa largiore poſitam deponit, deiectoria remanet, vel hoc valentior, quòd à vomitoria motu contrario non impeditur.

Vt rara, aut virtutem imbecillam vel ſuperficiariam ſortita decoctionem longam non ſuſtinent: ſic neq; longam aſſationem, quæ ex illis aſſanda veniunt, non autẽ vrenda ſunt, ne ipſorum facultas corrumpatur.

VSTIO.

QVòd ſi aſſatio fiat maior quàm conueniat, à calore ſicco aduſtio eſt maioris tantùm ratione ab aſſatione differens: niſi hoc etiam quis ad amborum diſcrimen congerat, quòd vrendis ſimplicibus multis, vt terreis, metallicis, alia quædam miſcentur, quæ vel flammas edant, vt ſulfur, ſal petræ, mel: vel ignis vim celeriùs in vrendum corpus deducat, vt pro ſua na- *Ariſt. c. 3. li. 4. mete.*

tura ipſum corpus alteret, hoc eſt, rarius, lenius, tenuius, purius, ſplendidius, acrius, ſiccius, calidius efficiat.

Vrendorum medicamẽtorum cauſæ ſunt variæ: quædam enim vruntur, quò ſicciora reddita & ſolutiora, læuigari & tenuiſsimè comminui poſsint, pili, lana ſuccida, teſta oſtreorum, buccinorum, purpurarũ, vngues & cornua multorum animalium, & oſſa & coria, & alia, quæ vel ob terroſam duramq́; corporis conſiſtentiam & concretionẽ condẽſatam ſunt ſortita, & partes impẽdiò craſſas, quia ab ea vim quandam cogendi, vel ob lentorem immodicum, aut humiditatem aliquã vſui eſſe non poſſunt. Sic enim rectè vngues caprarum vſti ex aceto alopeciis illinuntur: & vngues aſini, & cranium hominis vſtum ad epilepſiam bibuntur: & oſsium aliorum cinis ad arthritidem: & cornua cerui & capræ vſta veniunt in dentifricia: & teſtæ oſtreorum in emplaſtra: pompholix & hæmatitis in collyria. Nitrum ſi lapidoſum eſt, vri vult Gal. libr. 8. metho. vt ad frictionem ſit aptius.

Alia verò vruntur, vt eſſentiæ craſsitiem deponant, & tenuitatem induant, aliasq́; facultates igneum calorem ſequentes. Metallica vrendo tenuiora euadunt, ſed etiam ignis commercio mordacia & rodentia:

elota

elota autem roſionem deponunt, & lenia prorſus redduntur. Arſenicum vſtum & nō vſtum eſt cauſticum, ſed vſtum tenuioris eſt eſſentiæ.

Gypſum vſtum tenuioris fit eſſentiæ & ſiccantius, quàm non vſtum, & fit minùs emplaſticum. Pumex vſtione tenuitatem & aliquid acrimoniæ acquirit, quam lotione deponit. Cornu cerui & capræ vſtum terget. Cinis corij veterum calceorum ſiccat vlcera. Pili & lana ſuccida vruntur, vt acris, calida ſicca, tenuium partium fiat. *Hæc libr. 11. ſimpl.*

Teſta oſtreorum & cætera terrea vruntur, non modò vt in puluerem minui poſſint, ſed etiam vt tenuioris ſint ſubſtantiæ, & cogendi quandam facultatem deponant, & contrariam digerentem accipiant. Cinis radicis aſphodeli magis calfacit, ſiccat, tenuat, digerit.

Abrotanum vſtũ, anethi radix, & anethũ ipſum, κολοκύνθα vſta ſiccādi vim magnam acquirunt, & abrotanum etiam mordendi. *Lib. 6. ſimplic.* *Ibidem.*

Alia vruntur, vt vis quædam noſtro ſcopo aliena in ſuperficiem trahatur, poſteà lotione ſeparetur, quo fine hematitem & pompholygem ſæpe vrunt, & lauant ophthalmici, & Galenus lapidem Phrygium, vt pòſt leges. *Lib. 9. ſimplic.*

Alia vruntur, vt colorem nouum induāt

ægro gratiorem: ſic ærugine vſta Galenus emplaſtra faciebat melina, id eſt, coloris mali cydonij, quòd viridis multos terreret. Sic ceruſſa trita vſta, rudicula ferrea mota tranſit in ſandyca, & fit rubra, vt ochra & auripigmentum: & oſſa multùm vſta albiſsima fiunt, & cornua cerui potiùs quàm capræ vſta dentes dealbant ſua ſubſtantia, non ſola vi deterſoria ſine morſu, quam vtrunque vſtum obtinet.

Alia vruntur, vt in aliam tranſeant ſpeciē: ſic ex viperis vſtis ſal fit theriacus: ex cinere braſsicæ aut betæ, & aliorum ſapore nitroſo præditorum, fit à quibuſdam nitrū: ex calce vſta & fæce vini vſta cauterium: ex antimonio vſtu, ſulfure vſto, ceruſſa vſta, calciti vſta, oleum. Sunt qui aloēn, acaciam, bolum Armeniam, opium, & alia quædam adurant, ſed paruo aut nullo ſucceſſu.

Vrendi modus non eſt omnibus vnus: quædam enim humore pingui prædita per ſe vruntur, vt pili, lana, cornua, vngues, oſſa coria, hirundines, & aues quædam aliæ, viperæ, & alia quædam pedeſtria. Et hæc in olla noua operculo foraminulento tecta ſunt vrenda, præſertim cùm cinefacta diſperdi poſſunt: quæ verò etiam vſta manent integra, vt vngues, oſſa, cornua, hæc etiam viuis carbonibus tradi poſſunt, niſi quæ-

dam

dam ſint addenda, quæ vim eorum mutent: tunc enim etiam in olla noua vruntur: ſic viperas cum ſubſtratis quibuſdam medicamentis Galenus vrebat ad ſalem theriacum.

Alia materiam aliquam inflammabilem requirunt ſubſterni, vel aliter miſceri, adipes, reſinas, olea, ceras, mel, ſulphur, & id genus alia, vt libro ſecundo Pharmacopœæ ex Dioſcoridis libro quinto & aliis abundè explicabimus. In præſens verò ſufficere exiſtimaui, cauſas vſtionis, & modum vrendi proponere, quem vno Galeni exemplo indicare non fuerit alienum ex libro 4. compoſi. pharmac. partic. Vritur (inquit) lapis Phrygius ad oculorum ſanitatem, in minuta confractus fruſtula, magnitudine nucis auellanæ, & in ollam recentem iniectus, luto deinde extrinſecus circumlito, vbi operculum impoſueris perforatum, vel in ſolo vertice, vel (quod eſt melius) etiam pluribus aliis partibus, vt fumoſi & fuliginoſi effluxus eorum quæ vruntur, per ea foramina efferantur. Vbi iam lapis totus euaſerit ignitus, in vas purum ex olla traducto butyrum ſuperfunde recens, agitando lapidis vſti particulas. Id fac, donec extinguantur omnes, & tunc ceſſa. Rurſus ollæ reditum vires iterũ carbonibus peruſtis, vt nihil fumidum habeãt, ſem- *Libr. II. ſimplic.*

per euentilando, vt citiùs combuſtio abſoluatur. Vbi erunt igniti, nec vlla ampliùs fuligo emergit, effuſos lapides reſtingue vino falerno, aut quodam rubro & odoro. Tertiò vre vt priùs, & vbi ignitus erit, extingue melle Attico non largo. Sic alia multa ſunt comminuenda, & ollæ imponenda, non tamen omnia toties vrenda. In quo exemplo obſerua operculum cum vaſe lutari, & ipſum eſſe foraminulentum, & carbones peruſtos, & à materia, in qua extinguitur, igni rarefactum corpus, vires quaſdam ocularias in ſeſe trahere.

LAVATIO.

MEdicamentorum lauandorum ſcopi ſunt quatuor. Primus, vt partes eorum impuræ tollantur, qua ratione herbæ ſi puræ ſunt, etiam ſi intybus eſt, aut ſonchus: radices, multa ſemina, metallica lauantur aqua pura & fontana: nec metuas cum Meſue vim ſuperficiariam dictarum herbarum hac lotione diſsipari, quod in roſis & floribus aliis metui poteſt: ſed hi ferè puri ſunt, neque lotionem requirunt.

Lib.4.cōp. ph.part. Secūdus, vt facultas eorum velut in profundo merſa & parum efficax ſit euidentior. In cadmia etiam non vſta, & aliis quibuſdā tergendi vim occultam lotio detegit: ſic aloë lota ventrem magis roborat.

Tertius

Tertius eſt, vt virtus medicamenti malefica, vel nobis in affectum præſentem incómoda tollatur, & quæ expetitur, maneat: ſic vſta omnia ſi lauentur, moderatiora fiunt, & acrimoniam vſtione acquiſitam deponunt, ac minùs mordacia redduntur, ſed ignea illa natura in aquam depoſita ipſam efficiunt tenuem & calefacientem: quod verò terrenum remanet, morſus expers vlceribus humidis fit epuloticum. Ob id æs vſtũ acre & ſubaſtringens lauari vult, vt cicatricem inducat in carne molli: in dura enim eſt epuloticum citra lotionem. *Lib. 7. method.* *Lib. 9. ſimplic.*

Calcanthum vſtum & lotum fit moderatius, lib. 4. comp. ph. part. & chalcitis, pompholyx, os ſepiæ, & id genus alia ſunt abluẽda, præſertim cùm vlceri, vel oculo, vel parti alij inſigniter ſentienti acrimonia mordax eſt noxia. Teſta oſtreorum, buccinorum, purpurarum, vſta & lota vlcera caua & fiſtuloſa, & ob fluxionẽ diuturna carne implet.

Ceruinum cornu vſtum lotumq; dyſenteriis ſalubre. *Libr. 11. ſimpl.*

Semen vrticæ ſucco tragacanthi lauat Meſues, ne deuorando fauces & œſophagum adurat, cùm tamen non vehementer calfacit Galeno, neque mordicet, ſed tantùm eſſentiæ tenuitate & detergendi facultate titilet, ac ventrem ſubducat. Quòd ve- *Lib. 6. ſimplic.*

rò partes vrtica herba conte,ctæ pruriant, id punctura fit aculeorum minimorum, quibus tota hæc armatur, magis & minùs, quos non ſentias, ſi infernè ſurſum prehendas: ſed contrà ſentias maximè. Eodem ſucco aloën lauat, ne hæmorrhoïdas excitet, vſu multo & crebro.

Ibidem.

Lauantur eadem ratione plurima citra vſtionem acria: acaciam lauat Galenus, vt acrimonia per lotionem depoſita ſiccet ſine morſu. Oleum quoque, picem, reſinam, ceram, & alia permulta lauat (quod pòſt audies) vt morſus & acrimoniæ ſint expertia. Gummi Arabicum in aqua lotum ad arteriacen vult Andromachus, libr. 7. compoſit. pharm. part. Aloë lota minùs vacuat, magis ventrem roborat. Lacca lota minùs ſoluit, magis aperit obſtructiones ventriculi, hepatis, lienis.

Lib. 7. method.

Cyanus & lapis Armenius lotione vim vomitoriam deponunt, & purgandi moleſtiam deiectoriam retinent.

Quartus deniq; ſcopus abluendi medicamentum eſt, vt à liquore facultatem aliquã nouam acquirat: vt ſi ſucco tithymalli aut decocto medicamentum aliquod lauas, eius vires in ſe transferat: ſic aloë lota decocto aromatum ſtomachicorum ventrem potentiùs roborat. Turbith decocto agarici lotũ

aut

aut infuſum valentiùs eſt purgatorium pituitæ: decoctum ſcammonij, tithymallorum, & aliorum id genus in ſe lotis vim ſuam largitur. Aqua vel vino albiſsimo lauantur metallica ad emplaſtra alba. Aqua lauantur, ſi affluens in vlcus humor eſt acer & mordax. Vino auſtero, ſi humor affluit largior: aceto vel aqua marina, ſi vlcera ſint tumida, & cum oris craſsis & calloſis attenuationem multam requirentibus: ſicq; in reliquis eſt liquor mutandus pro affectus & partis natura, & aliis indicationibus curatoriis. Sic calida ſucco refrigerante, vt cucurbitæ, lota frigiditatem depoſita aut ſaltem diminuta caliditate induunt. Contrà verò frigida ſucco calfaciente lota, & in cæteris ad portionem: quomodò in decoctionibus diximus. *Lib. 1. cõ. ph. gen.*

Lauandi autem modus is eſt Galeno, vt quæ calfacta liquatur, nec poſſunt aquæ miſceri (qualia ſunt oleũ, cera, pix, reſina, & alia quædã) modicè calefiant, ac mox infundantur in vas magnum oris lati, ſemiplenũ aqua puriſsima omnis qualitatis experte (quando ſcilicet medicamento nullam vim nouam addere volumus, ſed id tantum purgare, aut facultatem eius merſam detegere, aut noxiam tollere) ſed quę ex ſole vel igne tepeat. Tum id corpus lauandum in aqua ipſa teritur, *Li. 2. ſim. cap. 15.*

tur, tunditur, frangitur, ſubigitur manibus, vt vnaquæque medicamenti abluendi particula aquam tangere poſsit, & in ea ſuam acrimoniam exuere. Denique aqua hac effuſa, in ſynceram aliam vaſi infuſam recalfacta ipſa medicamenta immitte: rurſus admodum diu contunde: mox idem tertiò, quartò, ac ſæpe deinceps faciendum, donec omnem ſuam qualitatem in aquam deponat medicamentum, ſeu donec aqua nullam ex loto medicamento qualitatem ampliùs recipiat, quam rem guſtu, colore & odore cognoſces.

Oleum hac ablutione non modò mordacitatem & ſalſuginem exuit, ſed etiam fit candidius, aquea ac ruſa eius ſubſtantia ſeparata ac deterſa: ipſum tamen lauando minus verberabis, quàm ceram, picem, reſinam, ne adeò aquæ miſceatur, vt ægrè poſteà ſeparari poſsit: ſed ita verbera, vt dum quieſcere pauliſper ſiueris, innatans detrahere poſsis: non ſalſum verò & omphacinum lotione non admodum indiget.

Ibidem. Quæ verò lapidoſa & dura ſunt, vt cadmia, æris ſquamma, æs vſtum, ea tenuiſſimè contrita ex aqua fontana & puriſsima multum diuque teruntur, ea aqua ſubinde effuſa, & pura in eius locum affuſa, quoad nihil ſordium medicamenti in aqua

innat

innatet, maneatq́; aqua medicamenti qualitatum omnino expers. Quandiu enim aliquid eius aquæ ipſi innatabit, aut qualitatis eius quidpiam ſenſui apparebit, tam diu terendum & effundendum. Sic lithargyrum, diphryges, ceruſſam, miſy, ſori, ſtymmi, & omnes lapides, præterea calcem lauari vult Galenus lib. 1. comp. phar. gen. non tamen ſemper aqua, ſed etiam vino, vel aceto, vel aqua marina, vel alio liquore, cui metallica & terrea ob innatam grauitatem facilè ſubſident. Vult autem hæc toto die cum liquore illo medicamentoſo contrita per noctem in eo relinqui: poſtero die manè illum abiici, & alium mox ſuperfundi: poſteà rurſus ſimiliter teri, & ſequenti aurora liquorem iterum effundi: idq́; fieri donec morſus ſint expertia hæc metallica: & ſordes nullas in aqua relinquant, ſintq́; pura & perſpicua.

Quòd ſi hæc æſtate ſub ſole feruenti laueris, medicamentum potentiùs ſiccabit, tenuius erit & albius.

Lauandi ſcopos quidã numero definiunt, vt pompholygem & hæmatitem vtenda in collyriis oculorũ ſepties lauant ophthalmici medici. Armenium lapidem & cyaneum etiam quinquagies Alexander Trallianus & Meſues aqua bugloſsi lauant. Alia diutius vel parcius lauanda pro ipſorum facultate,

ſubſtan

ſubſtantia,& medici indicationibus.

DESTILLATIO.

DEſtillatio eſt humoris alicuius à planta, animali, terreo, vi caloris facta extractio. Deſtillatio veteribus intentata, neotericis vſitatiſsima propter hominum huius ætatis mollitiem, aut nouorum morborum malignitatem, præcipuè inuenta naturæ imitatione, quæ in maiori mundo vi ſolis & aſtrorum & caloris in terra conditi vapores ex terra, præcipuè aqua & aquoſis in mediam vſque aëris regionem educit, cuius frigiditate denſati in nebulam coguntur, aut nubem, quæ ſoluta in pluuiam, niuem, grandinem deſtillat. Eadem in homine (vt animalia quædam alia catarrhis quoque obnoxia omittam) minore mundo, ex ſpiritu, humoribus, ſolidis partibus, cibo, potu, caloris aut natiui, aut etiam aduentitii vehementia vapores tollit in cerebrum, cuius frigiditate denſati in pituitam coëunt, ſubſtantia, quantitate, odore, colore, ſapore, tam variam, quàm vaporis elati & cerebri cogentis varia eſt natura: vt omittam, quòd ei ex mora in cerebro, & ſæpe ex putredine vitium accedit. Tollitur autem vapor hic maximè à partium ſubiectarum, vt hepatis, cordis, ventriculi, ſanguinis totius, calore: ex humore non minimum tamen trahitur

hitur & à capite calidiore,aut natura, aut per tegmina multa,craſſa,denſa,aromatibus farta, perq́; ſolis & lunæ radios præcipuè perpendiculares, aut his proximos. Collectus poſteà in cerebro hic humor, dum quantitate aut qualitate, aut vtraque ipſum moleſtat, à vi eius expultrice detruditur, nunc quà data porta in partes ſubiectas, nunc in nares,meatus purgando cerebro à natura inſtitutos, nunc verò calore interno vt per febres: nunc externo, vt per æſtum liquatus fluit: nunc à frigore externo compreſſus.

Cùm autem dixi,ex terra & ſolidis partibus tolli vaporem, ne terram intellige elementarem, ſiccißimam, durißimam, & oſſa iam planè terrea,aut partes alias in nobis cõtinentes ſiccißimas, ſed terram nobis notiſſimam,ex elementis 4. conflatam, & in qua humoris aliquid ineſt: partes item ſolidas nondum exuccas. Quando vapor mediæ inter aquam & aërem naturæ non tollitur, niſi ex corporibus humiditate aliqua præditis,isq́; ſolùm vi caloris alicuius.

Hanc ſeparandi à re aliqua humoris rationem imitata mortalitas, humida corpori (ſic enim vocant latius vas, à quo vapor tollitur) impoſita vi caloris tenuat in vaporem, qui capitelli, vel alterius frigiditate coactus in aquam alueolo in marginem

ginem capitelli inſerto ferè excipitur, mox per naſum (ſic enim etiam vulgò vocant capitelli partem, naſo noſtro figura & vſu finitimam) in ſubiectum vas (receptorium & matellam dicunt) aliquod deſtillat: ſed aliæ ſunt & vaſorum deſtillantium & humorum ſpecies, de quibus poſteà fuſiùs.

Planta ergo aut corpore alio ad deſtillandum compoſito, pars eius quæ tenuari eſt aptior (quæ ſcilicet natura tenuior, leuior, rarior, liquidior, ſuperficiaria magis) illa primùm vi caloris tenuata tollitur, poſteà alia illi natura propinqua: poſtremò id quod ceu humidum rei ſubſtantificum terreas partes glutinans, pingue & oleaginum vi ignis validiore ſeparatur, integrumq; attollitur: quo omnino extracto, velut cinifactum corpus & diſſolutum cernitur.

Quomodo calor in nobis valentior ſpirituoſam primùm humidamque ſubſtantiam, & recentem, tum carnem, tum adipem diſsipat, deinde veterem, poſtremum inſitum ipſum humorem abſumit ignis modo in lignis vel candelis, cineritias ac terreas faciens reliquias.

A planta igitur omni & animali ac omnibus vtriuſq; partibus aqueum aliquid crudum, ac velut pituitoſum excrementoſumq; primum extrahitur, mox coctius & tenuatum

tum magis, poſtremò oleaginum, quod etiam ex oſsibus ipſis extrahitur, non modò ex aliis partibus ſolidis, niſi quòd quædam eſſentiæ tenuioris vires propè vniuerſas remittunt primas. Quin & chymiſtæ etiam ipſa elementa ex corporibus ſimplicibus ſeſe vi ignis ſeparare affirmant. *Arnoldus de villa noua.*

Porrò hæc omnis humorum extractio calore perficitur. Nam quæ per licium, penicillum (filtrum vocant) arenas, vas figulinum crudum, ciſsimbium, id eſt, vas hederaceum, fit humoris tranſmiſsio, deſtillatio non fuerit, niſi abuſiuè loquentibus.

Calore enim propriè dicta diſtillatio perficitur, & eo vel à ſole, vel ab igni, vel à putredine. Vidi & à vino in lacu feruente, & à puteis cellisq; vinariis, ac aliis locis ſubterraneis per hyemem elatum vaporem in operculo, qualiter in olla vſuuenit, concreuiſſe in aquam, quomodò per hyemem animalium expiratio in proximis corporibus in pruinam cogitur. A ſole flores magna quorundam induſtria aquam reddunt, floribus ipſis odore & gratis qualitatibus aliis proximam.

Ab igni autem, id eſt, à flamma, quæ ex aëre, & aëris corporibus producitur, vel à carbone ignito, qui fit ex terra vel terreis corporibus accenſis, deſtillatio fit vel nullius

alterius interuentu, vel mediis aquis feruentibus, vel etiam ab his vapore, cineribus, arenis tenuibus, ſcoria læuigata.

Flamma præterea ipſa vti & carbo non parum variat, non ſolùm maioris & minoris ratione, ſed etiam lignorum vel putrium, vel graueolentium, vel beneolentium, & integrorum vel viridium, vel ſiccorum. Adde quòd clibani magnitudo, & figura, & connexio magnam vim habet caloris mutandi. Præter hæc carbo ex ſuffocatis & ſemiuſtis lignis graueolentiam & qualitatem quandam alienam rebus deſtillandis, vt coquendis & aliter præparandis imprimit: quomodo qui accenditur in panibus corticeis, quos coriarij confingunt, & qui ex carbone terræ, & qui ex ceſpitibus, & qui ex ſiccatis ſtercoribus etiam bubulis. Sint igitur carbones omnino accenſi & ſemiuſti, vt ex eis malignitas antè expirauerit, quàm his res deſtillanda committatur, præſertim ſi in corpus eſt recipienda. nam admouendorum ratio minor habenda eſt.

Præterea aquæ feruentes, aut ab his vapor mitiùs agunt in rem deſtillandam, quàm vel ignis ipſe per ſe, vel etiam per media alia ſicca prædicta. Ob id vt Galenus in diplomate, id eſt, vaſe duplici (balneum Mariæ vocant cum chymiſtis pharmacopolæ) liquat

ſiquat, calfacit, coquit ea, quorum vires ignis violentia diſsipari non vult: ſic quæ mitia integriora volumus, in aquis feruentibus impoſita deſtillamus, vel earum vapore. Quæ quamuis minùs duratura putantur, ſunt tamen minùs à ſua natura mutata. quam rem odor priſtinus declarat. Fornacem huius generis habeas, cui vas æneum grande ſuperponatur aqua plenum: ei verò vaſi æneo vaſcula in arcum ſuperponantur quàm plurima poſſunt, in quorum fundo res deſtillanda inſit. Alij aliter fornacem velut in arcem ſcilicet extruunt, & eius lateribus vaſa inſerunt terrea, longa, fundo latiore res deſtillandas continente intrò penetrante, ore foris tanquàm lagena operculato, in qua vapor per apertilem eius ventrem elatus concreſcit, per os eiuſdem prælongum deſtillat. Talis eſt Godefredo Cochuo Medicorum Pariſienſium viatori optimo, ac diligentiſsimo pharmacopolæ. Quæ denique deſtillatio à putredine ſit vel fimi equini tam ſoliùs quàm cum calce paulatim irrigata & ſæpe mutata, vel corticum humectatorum, vel aliorum putrentium, vt chymiſtis fuerit in multis vtilis: medico tamen non eſt recipienda, propter cauſam in lignis putribus & ex putredine vel alia de cauſa graueolentibus, ſi præſertim intra cor-

pus eſt recipienda: nam admouendorum minor habetur ratio.

Facienda igitur deſtillatio medicis vel ſole, vel igni per flammam lignorum integrorum, vel carbonum iam ardendo ſemiuſtorum, maximeq; in vaſe duplici, aut aquæ bonæ feruentis vapore, præcipuè quoties ſumenda deſtillantur.

Quoniam præter hæc variant multum vt cocta ſic deſtillata vaſorum ratione, magna in his cura eſt adhibenda, vt terrea ſint vel vitrea potius quàm metallica: & quæ terrea ſunt, ex luto ſint puriore, & diligẽter cocto, qualia ſunt figulina nobis Bellouaca, & Britonia, & Hiſpanica. Vitrea autem ſunt præſtantiora, quia puriora & denſiora, ſed etiam chariora & fragilia magis, niſi paulatim incaleſcant & refrigerentur. In quo ẽtiam diſcrimine ſunt terrea. Ob id vtraq; luto ſapientiæ, quod vocant, paulatim vndique circumlinunt, & ſiccant, quantum vaſis eius, ignis violentiam attingere debet, etiam ſi cineribus, arenis, ſcoriis primùm excipienda ſit. Nam quæ aquis aut ipſarum vaporibus inſident, vaſa munimento nullo indigent.

Metallica verò, plumbea, ferrea, ærea, ſtannea, argentea, aurea, cur damnem, in promptu Galeni ratio eſt, in ſingulis propè horum metallicorum generibus. *Si enim*

aquam

aquam plumbeis tubis delatam affirmat dyſenteriam generare, quis metus ab aquis receptorio & capitello plumbleo deſtillatis?

Adde quòd ceruſſa non pauca in ſuperficie interna plumbei capitelli vt aceto deſtillando colligitur, ſic vi empyreumatis cum vapore plerunq; etiam acri, nempe ex plantis acribus, aſcendentis, ea quæ aquas ipſas inficit, & magna parte lacteas reddit, donec ſubſederit. Ex cæteris metallis, quæ vel ferruginem vel æruginem gignunt vaſa, tantum habent periculi, quantum ferrugo & ærugo nocentior ceruſſa. Purgatiore argento & auro facta vt ſunt innocentiora, ſic paratu ob ſumptum magis difficilia.

Neque corporum quæ vocant, neque capitellorum (quæ alembica dicunt) vna omnibus ad omnes ſuccos deſtillandos eſt forma. Nam aqua trahitur quibuſdam ex vino impoſito in vas æneum magnum igni incubans. Cui collum craſſum tripedale ineſt, & collo huic inſidens capitellum etiam æneum in pyramidem faſtigiatum, ambiente id velut ſitula aquam frigidam continente, vt celeriùs vapor largus à capitello refrigerato denſetur, & ne ignem ſic referat aqua vini. Aliis loco colli & capitelli vaporem excipit fiſtula ex ferro albo vel alio metallo, prælonga in multos anfractus

mæandrorum modo & ſerpentum contorta (vnde ei vulgò ſerpentinæ nomen eſt) in aquam magna ſui parte merſa.

Aliis alia quoque eſt forma. Sic quæ corporibus ſeu corpulentis vaſis non erectis, ſed velut cubantibus imponuntur capitella limbo carent, ſuntque lagenis terreis vulgaribus proxima.

Interdum capitelli forma eſt, vt dixi, in acutum pyramidis modo mucronata, interdum parte ſumma capitis modo lateſcit, vt plus vaporis capiat, & largiorem aquam cogat, ſed tunc ferè in vas corpulentum ex vertice relabitur.

Alii vtriculos vitreos aut terreos mutuò applicant (quos muſas cornutas vocãt) quorum alter lutatus igni inſidet, materiam deſtillandam continens: alter ab igni procul abeſt, humorem recipiens, in ambobus collis concretum.

Eſt quando per deſcenſum fiunt aquæ & olea quædam, quomodo ex reſinoſis arboribus vrendis pix.

Sunt verò formæ vaſorum aliæ propemodum infinitæ, præſertim chymiſtis vſurpatiſsimæ, de quibus plura dicere ſuperſedeo, præſertim quòd intellexerim Ioannem Baptiſtam Montanum Veronenſem medicum doctiſsimum in id opus magna

cura

cura præcipuoq; ſtudio incumbere, vt habeat Medicus, quæ remedia ex metallicis corporibus, & aliis arte fuſoria & ſublimatoria vires habent præſtantiſsimas & efficaciſsimas, ad morborum pertinaciſsimorum curationem.

Vidi & capitella duo, vt per inferius pertuſum materiæ portio in ſuperius ferretur, quod cum inferiore clauiculatim iungebatur, ne inferius lutatum eſſet auferendũ, cùm recens materia vaſi corpulento erat infundenda. Hæc autem deſtillata vires ſimpliciũ à quibus ſeparantur, retinent: niſi quòd tenuiora & valentiora fiunt, quò frequentiùs deſtillantur: quod in aqua vini ferè experimur, rarò in aliis.

Huius liquoris vires quidam alterant vel illito capitello aliqua materia, vt melle, ladano, aliis: vel ea naſo impoſita, quod ferè fit ad odoris gratiam: moſchum enim caryophyllos, caphuram, id genus alia nodulo ligata ſummo naſo impingunt, vt per has materias tranſmiſſus liquor odoris ſuauitatem contrahat.

Vt verò empyreuma quod his ineſt paulatim expiret, ſatiùs fuerit phialas, quibus hi liquores ſeruantur, apertas aliquandiu tenere: obſeruãdo tamen, ne interim odoris gratia, & cum ea virium multum exhalet.

Hactenus quę per ignem fit medicamentorum præparatio diximus, & quæ per lotionem obiter expreſsimus, quòd vſta ferè lauantur, & quæ alia præter hæc lotionem requirunt, magna parte ignem aut ſolem quoque poſtulant. Nunc dicendum qualis eſſe ignis debeat, & ex qua materia.

Carbones iam peruſtos vult Galenus in vrendo lapide Phrygio, libro 4. compoſi. phar. part. ne quid fumidum habeant. Vtq; emplaſtrum ex lithargyro ſit albius, eligit idem oleum purius, lucidius, & aquam puram & candidam. Eadem lignis peruri cœptis vel peruſtis antè carbonibus exactè incenſis coquit in aëre ſyncero, ſub dio, in ſole, quia oleum craſſum, aqua turbida, aër nubilus, vmbra, fumus, medicamento nigredinem facilè conciliant. Quæ cura in his admouendis, & horum tantùm colore naturam rei parum mutante, tanta Galeno adhibita, nos magnoperè admonet noſtri officij, vt ignis & aëris in coquendo etiam admouenda, multò magis ſumenda, rationem magnam habeamus. Hac ratione theriacen ſarmentis vitis percoquit, quæ etiam boni ſunt odoris. Sic antidotos ſtomaticas, arteriacas, ſtomachicas, & alia omnia coquit in lib. compo. phar. ſuper carbones accenſos, vel igni ex lignis ſiccis, & ob id ſine fumo:

Libr. 1. cō. ph. g.

Lib. theriaces ad Piſonē, & li. 1. antid.

Lib. 7. cō. ph. p.

mo: quia fumi acrimonia prӕterquàm quòd nullius in his eſt vſus, etiam incommodat ſuo morſu.

Tali quoque igni mel deſpumat, & cum tenuiſsimo puluere trium piperum aniſi, thymi, zingiberis ad finem addendo percoquit, libr. 4. ſanit. tuendӕ. Eſt enim deſpumatio hӕc non mellis ſolùm, ſed etiam aliorum quӕ coquuntur, prӕparationis ſpecies per ignem facta. Mel enim curioſiùs deſpumatum miſcetur compoſitioni dia trion pipereon, & dioſpolitico theriacӕ, Mithridatio, & aliis, quia verò mellis acrimonia eſt pauca & vtilis in arteriacis, retinetur. *Lib. 4. ſanit. tuẽd. Lib. 7. cõ. ph. p.*

Nec ſatis eſt ignem ex carbonibus accenſis omnino aut ex lignis ob ſiccitatẽ ἀκάπνοις, id eſt, fumi expertibus fieri ad rectam medicamẽtorum compoſitionem, ne odor ſcilicet teter ex contrariis in medicamentum tranſeat, ſed in multis quoque & ἐμπύρευμα, id eſt, ignea vel qualitas vel ſubſtantia vitatur, maximè in his, quibus vis eſt refrigeratoria. Vitatur quoque virium in tenui ſubſtantia poſitarum facilis per ignem diſſolutio. Ob id medicamenta, in quӕ cautiones hӕ cadunt, in diplomate ſeu vaſe duplici (de quo poſteà quoque in inſtrumentis pauca dicẽda) coquimus: quod balneum Mariӕ vulgò cum chymiſtis vocamus.

Ibidem. Omnes arteriacæ, quæ vim mitigandi, leniendi, digerẽdi habẽt, optimè in diplomate, id eſt, vaſe duplici coquũtur carbonibus aut lignis peruſtis, vt in magno lebete aquã calidam infuſam habente, vas alterũ continens medicamentum coquendũ collocetur: *Ibidem.* vt ſi arteriacã coquis ex melle & terebinthina coqui in vaſe duplici ad ſpiſsitudinẽ quà iam coaleſcat: deinde galbani obolos tres adde & coque donec manus non inquinet, deinde refrigerato læuia cætera miſce.

Sic coquendum oleum anethinum Galenus vult, lib. 4. ſanit. tuendæ: & chamæmelinum, & acopum abietinum, & δι αἰγύρου, Et ſemina, ac flores cùm dies 40. vel duos, tres menſes oleo maceramus, & ei ceram & reſinam liquãdo miſcere opus eſt, in diplomate miſcemus.

Libr. 5. cõ. ph. p. Oleum lentiſcinum recens in vaſe duplici eſt tepefaciendum ad ſedandum dolorem phlegmonarum in gingiuis, tunica linguæ, cute totius.

Aromatibus quoque ad ſaporis vel odoris gratiam, & ſæpe vires maiores condiunt medicamenta, iiſq; nũc ſimplicibus, vt amomo, caſia, cinnamomo, ambra, moſco: nunc cõpoſitis, vt alipta moſcata, gallia moſcata, pulueribus aromaticis, electariorum, quorum exempla non pauca in componendi

rati

ratione per ea quæ melius compoſitum red dunt, audiuiſti: multa quoque libro ſequenti auditurus.

TErere ſeu tundere eſt comminuere crebro percuſſu, nō ſolùm humida, mollia, & virentia, ſed etiam ſicca, ſic vt hæc in puluerem habeant, vnde Plinio trita in farinam & tuſa cribrataq́; dicuntur: quanquàm hoc poſterius etiam de humidis intelligi poteſt, quæ trita per cribrum vi cochlearis aut rudiculæ aut manus cernuntur: ſicca verò trita cribri ſuccuſsione deſcendunt. Vtrunque humidum & ſiccum ſcilicet λειαίνειν Græci dicunt, id eſt, læuigare ſeu læue & politum reddere, & in puluerem tenuem cōminuere, & cum vino vel alio liquore multum ſubigere: vulgus batuere, pilare, piſtare, vt herbas, fructus, ſemina, radices, ligna, & cætera tam mollia, quàm dura. Succi tamen lenti gummium modo, vt galbanum, hammoniacum, ſub piſtillo dilatantur magis quàm læuigentur. κόπτειν etiam, id eſt, ſcindere in pila, & tundere herbas, radices, & ſemina lib. 1. antidot. in theriaces præparatione. *Lib. 6. cō. ph. p.*

Τρίβειν quoque, id eſt, terere non tantùm in puluerem comminuere, ſed etiam de vuis paſsis, de bdellio, & vino, & myrrha, & aliis ſimul tuſis & per ſe dicitur in libr. compoſi. ph. p. & g.

Vtq́;

Vtq; illa patent latiùs, ſic quæ ad purgationem horum pertinent: nam lib. 9. comp. phar. part. σακκίσας τὸ ὑγρόν, id eſt, vbi ſucco tranſmiſeris liquorem, quod hodie de farinis & ſiccis ferè vſurpatur, vti ſaccus pro cribro & incerniculo magis ſiccorum quàm humidorum. τὸ ὑγρὸν ὀθονίῳ διηθίσαμεν, id eſt humidum ſcilicet oleum linteo percolauimus, libr. 4. ſanit. tuend. in acopo ex ſemine abietis, quod etiam hodie ad ſicca præcipuè terrea & metallica tranſtulimus, idq; cicotrinizare ſpeciatim dicimus, verbo opinor corrupto ex κοσκινίζειν, id eſt cribrare & incernere, vnde & κόσκινον ἰατρικόν, id eſt cribrum medicum dicitur lib. 6. comp. ph. par.

Ducere piſtillo ſcilicet per mortarium aut ſuper marmor leui compreſſu thus, maſtichen, & ſimilia, quæ tundendo lateſcunt: ſic rha barbarum per ſe, ſic lithargyrum cũ oleo vel oxelæo vel hydrelæo nutritum, & alia permulta non humida modò, ſed etiam ſicca, quæ trituram illam verberatu multo faciendam non tolerant. Quin etiam metalla vel aliud quidpiam elaboramus, & pluribus diebus, præſertim in ſole cum aceto vel alio ſimili diu conterimus, vt lib. 1. compo. ph. par.

Li. 1. ſimplica. 11. Teruntur medicamenta præcipuè ſicca, interdũ & humida, multis rationibus. Nũc

vt

vt prōptiùs quod potentia ſunt, id actu fiāt, vt medicaměta poteſtate calida quo tenuiùs ſunt trita, eò citiùs & faciliùs à noſtro calore actu calida euadunt, & nos vehementer calfaciunt, cùm integra ipſa aut nullam aut minimam calfaciendi energiam aſſequi poſſint: quomodò ligna craſsiora ægriùs incenduntur, quàm eadem minutim conciſa. Piper enim ſi integrum aut ore contines aut deuoras, parum id calfacere deprehendas etiam poſt tempus longum, cùm eius puluis tenuiſsimus mox vbi linguæ impoſitus eſt, eam vehementer incendat. Eodem modo calida omnia poteſtate: ſic folia plantarum calidarum tuſa calent nobis & magis & citiùs quàm ſi integra vel ſumantur vel admoueantur. Qua ratione ſuccos plantarum, & liquores, & gummi, & reſinas, & ſi qua ſunt alia ex his liquidiora, tenuiora, calidiora reliquiis harum plantarum, ex quibus ſeparantur, docet paſsim Galenus. Idem indicium tibi eſto de frigidis potentia, quæ vti calida, à calore noſtro accipiunt, vt actu frigida euadant. Sic vſta vt magis ſiccent, accuratè pollinis modo ſunt læuiganda, & cribro tenuiſsimo cernenda.

Nunc ad miſtionis neceſsitatem. Quæ enim trita ſunt tenuiſsimè, & cribro tenuiſſimo creta, ſimul compoſitioni miſcentur,

cùm

cùm partibus ſuis minimis ſe mutuò contin-gant, promptiùs & valentiùs ſe inuicem affi-ciunt, ac tandem compoſiti virtutem vnam rectiùs conflant. Quæ terendi ratio in com-poſitis propè omnibus locum habet. Nunc medicamenta teruntur magis vel minùs, vt facultatem acquirãt à priore diuerſam. Quæ enim tenuiſsimè ſunt tuſa, & cribro tenui creta, maximè in totum corporis habitum digeruntur: e diuerſo craſsiora in ventre hæ-rent, quia anguſta venarum ora ſubire ne-queunt: ob id dioſpoliticon craſsiùs facio, cùm aluum per id ducere ſtudeo: tenuiſsimũ verò & minutiſsimum pollinis modo, cùm vrinas mouere. Cuius præcepti in omnium medicamentorum compoſitione meminiſ-ſe oportet. Hæc Galenus. Eodem fine rha-barbarum, aſarum, cyminum, & alia permul-ta neglig ẽter trita aluũ ſubducunt: tenuiùs verò comminuta in corpus prõptè ſubeunt, & venas perreptant celeriter, vrinasq; mo-uent. Eadem ratione faciliùs eſt impleri po-tu quàm cibo: aqua item & oleum terebin-thinæ vel aliorum hepar, lienem, renes pur-gantium celeriùs munere ſuo funguntur, quàm ipſa rerum corpora. Sic ſcammonium tenuiſsimè terunt, ſi medicamentis corpus perſuadentibus miſcent: craſsiùs autem, ſi ca-tapotiis aut aliis, quæ diu in ventriculo ma-

Lib. 4. ſa-nit. tuẽd.

nere

nere volunt. Aerugo item chalcitis, miſy, ſo Lib. 2. cōm.
ri, chalcanthum, æris ſquama, & alia ſimili ph. g.
ter valentia diu ex aceto trita morſum & ro
ſionem obtundunt, vires augent: quia cùm
partium ſint natura craſsiorum, vim ſuam
in altum vſque corporis curandi nō demit-
tunt: ob id vt tenuiora fiant, diu ex aceto te-
renda ſunt & diſſoluenda, vt ſic curioſè at-
tenuata ad penitiora vſq; penetrent, & cor-
poris meatus pertranſeant, nuſquàm inter
eundum retenta: & ſi calidioris ſint naturæ,
ſine morſu munere ſuo fungentur.

Quomodò humores corporis tenues fa-
cilè citra roſionem perſpirant, craſsiores re-
tenti & obſtruentes grauando aut roden-
do: ſi acres ſint, moleſtant. Ex multa autem
tritura in ſole cum aceto quippiam vſtio-
ni ab igne ſimile rebus ipſis accedit, tamen
calorem igneum non aſſequuntur. Vſta ta-
men & ſic trita ex aceto ac læuigata multò
præſtantiora fiunt. Sic aromata (quæ εἴδη,
id eſt, ſpecies Paulus & Actuarius ſæpe ap-
pellant) negligenter tunduntur, cùm vires
eorum diu integræ ſunt ſeruandæ: tenuiſsi-
mè verò, cùm his viribus in præſens eſt
opus. Præſtantiùs quoque eſt dentifri-
cium, quantò exactiùs ſimplicia ſunt trita,
Gal. lib. 5. comp. ph. p.

Terendorū verò nō vna eſt natura. Quę
enim

enim ſubſtantia ſunt tenuia, ſi ſunt ſicca, promptè in partes minimas diſteruntur, vti humida mox per ſe ſparguntur, & altè corpus imbuunt: craſſa verò contrà. ob id illa minùs diu, hæc longiori tempore in eundẽ ſcopum terenda ſunt. Quapropter metallica & terrea cætera quòd craſſa ſint, etiam poſt vſtionem maximè diu ſunt terenda, præcipuè quæ oculis ſunt imponenda collyrio vel ſicco vel liquido. Qualiter ſi tenuia & rara, & imbecilla ac ſuperficiaria facultate prædita, parum diu ſunt coquenda: contraria diutiùs.

Rara quoque mediocriter & friabilia parum diu terenda ſunt, vt rha barbarum, ſcammonium Antiochenum (quod laudatiſsimum Meſues exiſtimat.) Accuratiùs denſa & lenta mediocriter, vt aloë.

Rara mediocriter addidi, quòd quæ ſunt immodicè rara, vt agaricus, colocynthis, per ſe in puluerem tenuem comminui nequeũt, ſed vel cum aliis ſunt puluerizãda, aut priùs, in trochiſcos fingenda, ſiccandaque. Tunc enim nullo negotio tenuiſsimè teruntur: quæ res facit, ne ventriculi & inteſtinorum tunicæ præ mole hæreant, humoreq; ſuperfluo imbuta moleſtiam his partibus afferant magnam ex oppreſsione, & diuturnam ex pertinaci adhæſu.

Lenta

Lenta quoque mediocriter dixi, quòd quædam ex his etiam ob ſiccitatem mediocriter iam dura, nondum tamen per ſe pulnerizari poſſunt, ſed ſub piſtillo lateſcunt. Quapropter aut vetuſtiora ſunt eligenda, aut ſole vel igni ſiccanda, aut cum aliis ſiccioribus & friabilibus & tenuioribus terenda, vel aliquo liquore idoneo ſunt diſſoluenda. Sic tragacantha, gummi Arabicum, thus, myrrha, maſtiche, ſarcocolla, ſtyrax, bdellium, euphorbium, ladanum, ſuccus glycyrrhizæ, & alia gummi, reſinæ, liquores, ſucci, dum vetuſtate aut aliter ſunt ſiccata in puluerem terendo, aut piſtillo diu multumq; per mortarium ducendo comminui poſſunt, vel per ſe, vel cum ſiccioribus: cùm verò ſunt recentia, meliùs aliquo liquore diſſoluuntur. Eòdem pertinent ſemina quędam, vt cnici, lini, canabis, cydoniorum, citri, bombacis, melonum, cucurbitæ cucumeris, citreoli, amygdalas vtraſq;, & fructus quoſdam, vt dactylos, baccas halicacabi ob lentorem & pinguedinem, quia etiam ducendo lateſcunt, nõ terenda eſſe, ſed vel ſcalpro, vel cultelli acie identidem verberata minutim inciduntur, vt in compoſitiones veniant tota ſua ſubſtantia.

Adde quòd vt coctione longa non modò vires imbecillæ reſoluuntur, ſed etiam

empyreuma coctis rebus imprimitur: ſic longo attritu corporum durorum piſtilli, mortarij, & terendorum etiam cum humore (vt ſcriptum priùs Galeni teſtimonium probat) calorem in terendis præſertim diu medicamentis vel gignit, vel auget, qui medicamentorum facultatem mutat: & ſi imbecilla eſt, diſsipat, diffſatione adiutus per agitationem illam excitata. Quam caloris ex attritu durorum generationem planè indicat farina, quæ ex breuiſsimo contactu molarum calida tamẽ in ſubiectam arcam decidit. Ob id thymum & hyſſopum vt coctionem, ſic trituram mediocrem ſuſtinere ſcribit, & in aliis ſimiliter.

PVRGATIO.

PVrgãtur, ſeu vt vulgò loquuntur, mundantur medicamenta quædã intus, quędam foris, quædam intus & foris, quædam nuſquàm. Intus, à ſeminibus, vuæ paſſæ, ſi Medicus imperarit, myrobalani omnes (exceptis Indis enucleatis, & magna ex parte emblicis) vua rhois, niſi in decoctum veniat, quando nec pruna paſſa, nec myxa, nec zizipha purgantur, à nucleis: niſi quòd expreſſa pruna nucleos in colo relinquunt: myxa, zizipha non exprimuntur. Foris, quæ excorticantur, vt ſemẽ cucurbitæ, cucumeris, citruli, melonũ, cnici, ricini, dẽte, vngue, cultello, forpi

Semen tamen cucumeris arefactum et contuſum

ſorpice purgantur. Semen quoq; citri, limonum, arãciorum, pæoniæ vtriuſq;, ſtaphidos agriæ, & nucleus ſtrobili, id eſt, pineoli, piſtaciorum, bombacis, ceraſi, perſici, anacardorũ, nucis Indicæ, cutello, vnguibus, malleo. *& cribra tum vſur pat lib. 8. ſimp. Gal.*

Bacca lauri in emplaſtro de meliloto.

Ficus in diacnico Gal. lib. 5. ſanit. tuendę.

Amygdala vtraq; ſi in confecturas recipiuntur, aqua calida parum maceratæ, facilè digitis depellantur, vt ſtrobili & piſtacia, & alia ſimilia, ſine aqua in marcipanes & conditurам recipienda. Si verò in oleo exprimuntur, integra priùs tunduntur: ſi in decocta veniunt, integra iniicis: ſi verò foris admouenda ſunt, cum cute teruntur: omnia prędicta foris non purgantur. Hordeum, triticum aqua calida parum diu maceratum piſtillo ligneo in mortario æreo promptè deglubitur, zea & oriza, molis: zea iterum vt hordeum purgatur. Radices quædam ſolùm recentes abluuntur, & circunciſis radiculis ſeruantur vel vſurpantur, vt cichorij, ruſci, aſparagi, bugloſsi vtriuſque.

Aliæ vtendi tẽpore cultello raduntur, vt radix glycyrrhizæ, gẽtianæ, rubiæ, pæonię, tormentillæ, & doronici, tunici, vt vocant.

Quarundam ſuperficies tota circuncidi tur, & ſi quid intus inutile apparet, excidi tur, vt rha barbari, agarici, ireos.

Intus & foris ſimul, mala cydonia in diacydonio. Dactyli etiam edēdi, colocynthidis fructus cortice & ſemine purgantur, vt ſola maneat medulla ſeu caro.

Radices quæ intus habent ſubſtantiam lignoſam, vt rhaphani, apij, petroſelini, fœniculi, ſaxifragiæ, oxalidis, peucedani, ellebori vtriuſq;, pſeudodictamni vulgaris, pityuſæ, id eſt, turbith, eſulæ, ſcillæ, capparis, tamaricis. Scilla etiam nucleis & agnatis purgāda.

Libr. 9. cō. ph. part. in lienoſis.

Tamen cyperus, enula, coſtus, acorus verus, integra teruntur aut coquuntur.

Ellebori radicum fibræ aqua paulùm macerantur, pòſt cortices extracti in vmbra ſiccantur in vſus: vt & zingiber, calamus aromaticus, caſia, cinnamomum, galanga vulgaris.

Et baccæ myrti, iuniperi, interdum etiam baccæ oxyacanthæ, aſparagi. Piper omne carpobalſamum, cubebæ, cardamomum, amomum. Semina fœniculi, apij, cari, ameos, dauci, cumini, ſeſeleos, cardui benedicti, lini, fœnigræci, aniſi, anethi, papaueris, portulacæ, lactucæ, cichorij, pſyllij, milij vtriuſq;, & cætera ſemina parua nec intus nec foris mundantur à pharmacopola, ſed vel trita vel integra vſurpantur. Ex magnis item cicer, faba, lupinus, eruum, vicia, ſemen agni (manibus confricandum, vt depoſita

canicie

canicie nigreſcat) hippoſelini, cydoniorum.

Gummi quædam & ſucci ſolidi, & liquores, & reſinæ, terra, foliis, ſcobe, ligno, cortice ſuæ parentis adulterati purgantur liquore idoneo fuſi vel diſſoluti, poſteà colati.

Quorundam ſeminum ſola medulla in compoſitiones recipitur, vt cnici lib. 5. ſanita. tuendæ: melonum, cucumeris, cucurbitæ, citruli, & aliorum magnorum. Tamen ſolus cortex rhois eſt vſui, vt multarum radicũ, apij, eleoſelini, fœniculi, rhaphani corde lignoſo execto. Semina illa ſole ſiccata tere leuiter in mortario, frica manibus, cerne cribro medullam ſolam tranſmittente, ſi non ſuccedit, forpicibus, vnguibus, dentibus, cultello excortica. Semen tamen lathyreos, daphnoidis, & alia id genus non pauca vno die inſolata, aut ignita patella parum aſſata rupto cortice promptè exilit. Amygdalæ, ſtrobili, piſtacia, nuces, aqua frigida per noctem, vel calida parum diu macerantur, aut ignita patella toſta excorticantur.

INSTRVMENTA PHARMACOPOLARVM PRAECIPVA.

Ὄλμος & θύεια Gal. in præparatione theriaces, libr. 1. antidotorũ ſæpe: θυΐδιον Damocrati in cõpoſitione Cyphios, lib. 2.

antid. Gal. eſt mortarium ſeu pila. Ea autem eſt lignea, terrea, lapidea, marmorea, eburnea, vitrea, aurea, argentea, ferrea, plumbea, ſtannea, ærea, multiplex, & ex quauis materia: magna eſt pila, vel parua, vel mediocris. Ex eadem materia eſſe poſſunt ὕπεροι, id eſt, piſtilli, & in vſus eoſdem ὕχλοι, id eſt, vectes, vt in præparatione theriaces Galen. & magnitudine proportioni pilarum reſpondent. Et ſuæ materiæ ferè applicantur lignei pilæ ligneæ, ferrei ferreæ, plumbei plumbeę: tamen lignei etiam pilæ lapideæ, eburneæ, æreæ in quibuſdam terendis, aut frangendis, aut deglubendis applicantur. Ferrei autem propè ſoli mortario æreo hodie ſeruiũt ob vtriuſq; duritiem. Ob quam pilas Aegyptias commendat Galenus in præparanda theriaca: quoniam, inquit, cùm duriſsimæ ſint, nihil inter contundendum ex earum ſubſtãtia in ipſa quæ læuigantur, exteritur. Quapropter etiã hodie margaritas & alia ſic dura ſuper lapidem porphyrium terunt, nõ in mortario æreó aut ferreo, vt à quibus multum ſubſtantiæ in margaritas trahatur & deradatur. Lapidei, marmorei, vitrei fragiles maximè fuerint, vt & eius generis mortaria, quorum craſsities fragilitatem penſet.

ὀδοιδυξ, id eſt, cochlear paruum, magnum, ad commiſcendum, ſubigendum in

mort

mortario, vt in theriaces compoſitione, & ad eximendum trita, vt mox ex Critone diſces. Crito pilam in qua teruntur medicamenta, pelle tegit duplici in medio forata, quantum piſtillo terenti, & hoc ablato, manui & cochleari ſatis pateat ad eximẽda quæ trita ſunt, vt incernantur. Altera illi ex ſuperna parte iniecta, quæ foramen habeat minus, quantum ſcilicet ſoli piſtillo ſatisfaciat. Hæc autem tollitur, vbi tenuiſsima medicamẽti portio in puluiſculum ſoluta ſubſiſtit. Item quod cretum eſt tegatur, donec motus eius conſtiterit, tunc cribrum aperi. Quam conſuetudinem hodie vellem in vſu noſtris eſſe, præſertim cùm pretioſiora terunt. *In fine li. 1. antidot.*

Sint autem tam pilæ quàm piſtilli & veſtes puri exactè, & nihil æruginis habentes, cùm ferrei ſunt, vel ærei, vel argentei. In pilis per piſtillos quaſſantur, teruntur, molliuntur, ſubiguntur, miſcentur, ducuntur materię medicæ ad varias compoſitiones. Quædam molis etiam exiguis ſinapi & ſegetum modo teruntur quibuſdam locis.

Diabeſaſa ſtanneo vaſe reponi vult Heras, lib. 8. comp. phar. part. Theriacam verò non ligneo, ſed pretioſo aliquo vaſe vult ſeruari libr. antidot.

Medicamentum ſtomachicum vaſe corneo reponitur, lib. 8. comp. ph. part. Tere-

binthina vaſe ex ferro albo aut veſica ſicca meliùs ſeruatur, quàm ligneo lapideo, vitreo, terreo duro etiam ſeruatur.

De his paulò antè.

Κόσκινος & κοσκίνιον ἰατρικὸν, id eſt, cribrum medicum, Gal. lib. 6. comp. phar. part. σάκκος etiam & σακκίον, id eſt, ſaccus Medicis, & hodie vulgo Gallorum dicitur, vti & Hebræis: vnde κοσκινίζειν, id eſt, cribrare, & σακκίζειν, libr. 9. comp. ph. part. Cribrum eſt ſetaceum, ſtamineum, vt nobis dicitur, ex pilis caprarum, lineum, ſericum, & ex ea ſcilicet panni ſerici ſpecie, quam tafetum vocamus: & ex his quædam rara, alia denſa, alia amborum media. Item quædam parua, alia magna, alia mediocria.

Τὸ ὑγρὸν ὀθονίῳ διηθήσωμεν, libr. 4. ſanit. tuend. id eſt, humidum linteo percolamus.

Vaſa oris latioris & anguſtioris permulta ſunt neceſſaria ad continendum, macerandum, infundendum, coquendum, aſſandum, vrendum, reponendum, cacabi, lebetes, pelues, patellæ, frixoria, hydriæ, pocula, & hæc lignea, lapidea, marmorea, ex alabaſtro, achate, terrea ſolùm vel etiā plumbata ſeu vitrata, ſtānea, ferrea alba, ærea rubra, ærea flaua, ærea ſtannata, argentea, aurea. Vaſa tamen è ſtanno & argento parum purgato vitanda, quia illud plumbi miſtura adulteratū eſt, hoc citò ducit æruginē, Gal. lib. 1. antid.

Et

Et in his quædam vtrinque anſata, alia ſi-
ne anſis, alia vnicam anſam nacta, alia item
caudata à manubrio his vocantur, alia ſine
cauda, alia denique magna, alia parua, alia
mediocria.

Inter terrea vaſa ſunt optima Valentina
ex Hiſpania, pocula intus candore, nitore,
læuore alabaſtritis proxima, foris pictura
nitenti mirè variegata, conſeruis, ſyrupis
deſtinata.

Præter hæc ἀγγεῖον δίπλουν libr. I. antid.
quod ibidem paulò pòſt vocat τὸ ἐνεσηκὸς
ἀγγεῖον τῷ ὕδατι: in methodō autem vocat
δίπλωμα, nos ad verbum vas duplex, vul-
gus balneum Mariæ cuiuſdam chymiſtidis,
magni vſus ne frigida calore perdantur, aut
pretioſa vrantur, vireſq; eorum vaneſcant,
quia calorem per vas aqua calida plenum &
igni ſuperpoſitum recipit. Lebetes prædi-
cti præcipuè ærei ſtannati ad medicamenta
coquenda fornaci exemptili incenſos carbo
nes habenti imponũtur, rudiculis (quæ σπά-
θαι Galeno dicuntur lib. I. comp. ph. gener.
vulgò ſpatulæ) nunc ligneis, frequentiùs fer
reis magnitudine variis mouentur ac miſcen
tur. Sic lebetem ſtanno inductum coquen-
do oleo Sicyonio adhibet Dioſcor.

Pyxides medicamentis ſiccis ſeruãdis ſim
plicibus & compoſitis ferè ſunt addictæ, &

hæ ſunt vitreæ, terreæ, plurimùm ligneæ ex trunco ſolido tornatæ & cauatæ, vel aſsiculis coagmentatæ, ſed illæ ſemper rotundæ: hæ verò nunc rotunde, nunc quadrangulæ: nunc etiam quadratæ, nunc ouales, nunc ex rectis lateribus in extremo rotundãtur: at verò ambæ tam tornatæ ſcilicet quàm ſutiles magnitudine plurimum variant. Pyxide lignea pulueres quoſdam reponit Gal. libr. 6. compo. ph. part. Sub abaco ſupputatorio multæ conduntur arculæ exemptiles, ſeminum multorũ & aliorum velut loculamẽta.

Sunt & ſtateres magnitudine varia plurimi, & menſuræ, & pondera, capacitate & grauitate multum variantia, ac etiam forma inter ſe differentia, de quibus poſteà.

In marmor ſeu lapidem duriſsimum, alium, penidia & ſaccharum roſatum effuſa paulatim concreſcunt. In porphyrio lapide ſeu ſquama maris, vt vocant, ſeu vitro, margaritas & lapides pretioſos ducendo pau-

Libr. 11. ſimpl. latim comminuunt. Λοπὰς ἐρυθροῦ χαλκοῦ, id eſt, patella æris rubri, in qua Aeſchrion cancros vrebat ad morſus canum rabidorũ. Cuminum frigit in vaſe fictili, quod quàm optimè ſit coctum in camino. Quæ enim exactè penitusq; cocta non ſunt, hæc lutoſa

Lib. 4. ſanit. tuend. potius quàm figulina ſunt, & qualitatũ ſuarum nonnihil medicamento imprimunt.

DE

DE PONDERIBVS ET MENſuris, quæ Galeno præcipuè, & ætatis noſtræ Medicis in vſu ſunt frequentiore.

MEDICAMENTA ferè ſunt ſicca, aut liquida: illa magis pondere, hæc potius mẽſuris metimur. Tam pondera verò quàm menſuræ, quamuis propè ſunt infinitæ, etiam hodie pro diuerſitate regionum & conſuetudine vtentium, tamen in ordinem ac numerum referre conabimur. Primùm autem pondera quanta poterimus maxima breuitate & perſpicuitate explicabimus, quòd horũ frequẽtior eſt vſus in medicamẽtis conficiendis: ad mẽſuras poſteà trãſibimus. Quoniam autẽ medici ferè Attica obſeruatione vtuntur, vt lib. 21. cap. vlti. ait Plin. non alienum à re propoſita fuerit, pondera primùm Attica enarrare, & à minimis ad maxima per media ceu per gradus quoſdam procedere.

Λεπτὸν, id eſt, minutia omnium minimum & indiuiſibile.

Χαλκοῦς, id eſt, æreolus vel æreolum, pendit ſeptem minutias.

ὀβολὸς, æreola ſex.

ἡμιωβόλον, id eſt, ſemiobolus, æreola tria.

Γράμμα, id eſt, ſcriptulum obolos duos.

Δραχμὴ, ſcrupula tria, ſeu obolos ſex.

Μνᾶ

Μνᾶ, Latinis Mina, drachmas centum, ſeu vncias duodecim cum dimidia. Hæc autem eſt mina maior ſeu Solonis, quem Plutarchus pondera & menſuras auxiſſe ſcribit, cùm mina vetus & minor nunc abolita, eſſet tantum drachmarum quinq; & ſeptuaginta.

ἡμιμναῖα, id eſt ſemimina, drachmas 50.

Τάλαντον, talentum, paruum quidem, minas ſexaginta: magnum verò, minas octoginta, ſeu libras octoginta tres et vncias quatuor. Nã mina Attica drachmis quatuor eſt grauior quàm libra Romana, licet Plinius μνᾶν Græcorum medicorum ferè libram verterit: quæ quatuor drachmæ octuagies collectæ libras tres & vncias quatuor complent. Hocq; modo eſt proportio ſeſquitertia, vt inter minam magnam & paruam, ſic inter talentum magnum & paruum, vtrunq; vſitatum Græcis. Romani verò talentum non habuerunt. Cùm autem Comici & Virgilius talenti vtriuſque meminerunt, Græcos, à quibus ſua ſumpſerunt, imitantur, vt etiam Liuius ex Polybio locum vertens, & Feſtus & Gellius: talentum autem Atticum minus hi intellexerunt.

ἡμιτάλαντον, id eſt dimidium talentum.

Διτάλαντον, id eſt, duo talenta.

Τριτάλαντον, id eſt, tria talenta.

Cùm item Latini dicunt, talentum eſſe

ſex

ſex milium denariorum, per denarios drachmas Atticas (quarum ſex milia Athenienſibus talentum complent) intelligunt.

Hæc verò pondera Athenienſibus etiam nummorum genera fuerunt, quæ ſi iuſti erant ponderis, prædicta pondera æquabant. Nullum enim ferè ponderis genus tam Græcis quàm Latinis fuit, quo non etiam numiſma, vel ſumma quædã rei nummariæ ſignificaretur: ſed γράμματα, id eſt, ſcriptula ponderis tantũ, nõ etiam rei numariæ Athenienſibus rationẽ habuiſſe videntur. Hæc ordine compoſitorio recenſuimus: reſoluere contrà & diuidere poteſt, qui volet à ſummo talento per media alia ad ipſum vſque λεπτὸν indiuiſibile deſcendendo, quem nos ordinem iam in ponderibus medicis ſequemur.

Μνᾶ ἰατρικὴ, mina medica vncias continet ſexdecim, vt docet Dioſcor. aut quiſquis ille fuit, libro de ponderibus, & Galen. libro 2. comp. phar. gen. in emplaſtro Heræ, & emplaſtro quarto Andromachi: ſeu drachmas centum & viginti octo, libro 4. eiuſdem in emplaſtro Philoxeni medici, & lib. 1. comp. ph. gen. Mna quibuſdam videtur continere vncias viginti, aliis ſexdecim.

Alia eſt mina maior vnciarum viginti, ſeu drachmarum centum ſexaginta: & hanc quidam Alexandrinam dicunt, ac ex empla-

ſtro

ſtro Moſchionis,& ex emplaſtris albis & viridibus Andromachi, lib. 1. & 2.comp. ph. gen. In vſu fuiſſe medicorum apparet, præſertim eorum qui medicinam Alexandriæ exercuerunt. Vti Attica,quæ vnciarum eſt duodecim & dimidiæ,ſeu drachmarum centũ in vſu magis fuit medicis,qui vel in Grecia egerunt, vel antè ſcripſerunt, quàm res Romana floreret. Medica verò (quæ eſt vnciarum ſexdecim, ſeu denariorum centũ 12. ſeu drachmarum Atticarum centum viginti octo) medicis Romæ agẽtibus,vel in Græcia,ſed Romanas res iam florentes cognoſcentibus.

Lib. 3. cõ. phar. g. Λίτρα,id eſt,libra medica,tam menſuralis quàm ponderalis,qua medici Græci pariter ac Latini vtuntur in ſuis compoſitionibus, eſtq́; vnciarum duodecim,ſeu drachmarum ſex & nonaginta, Gal.lib.4.ſanita.tuendæ, & in compoſitionibus pharmacorum paſſim,& Dioſc. Sed negotiatoria eſt vnciarum ſexdecim, non vtenda in compoſitionibus veterum. Libram & vnciam vnà cum
Vt lib. 1. c. ph. g. imperio Romano Græci accepiſſe vidẽtur, hisq́; vocibus parum : vt apparet, corruptis
Lib. 1. cõ. phar. g. vtuntur,ſcribẽtes λίτρα,id eſt libra.& ὀυγγία, id eſt,vncia, idem omnino pondus ſignifi-
Ibidem. cantes quod Romani. Nam λίτρα ξίσης,ὀυγγία nomina ſunt Romana.

ἡμι

ἡμιλίτρον Galeno pendit drachmas octo & quadraginta: Selibra dicitur Liuio & Celſo: etiã libræ ſemis dicitur Celſo & Scribonio.

Pondo per ſe ſeu abſque alio pondere ſcriptum, eſt libra, ſed cum alio ponderis vocabulo, id ſignificat quod Græcis σταθμῷ & ὁλκῇ, hoc eſt, pondere, vt pondo libra, pondo vncia, vt à libra & vncia menſurali ſeparetur, cui μέτρῳ, id eſt, menſura, eadem ratione Græci addunt, vt à ponderali ſeparẽt. Romani tamen vſu eius frequentiore, etiam his ponderibus, quæ ambigua non ſunt, pondo addiderunt, vt pondo denarii duo, tres, quatuor in Celſo.

Idemq; & Scribonius, pondo ſemis, pro ſelibra ſcribunt aliquando.

Dupondius, & dua pondo, & trepondo, vt bilibris, trilibris, ſed etiam quadrilibris. Pondo dua etiam Scribonius aliquoties ſcripſit. Centum pondium item, & centũ pondo, & centena pondo, pro maſſa ferrea aut plumbea centum librarum.

Libræ partes ſunt: Vncia, pars eius duodecima. Sextans, id eſt, ſexta eius pars, ſcilicet vnciæ duæ, vnde à Galeno ἕκτον τῆς λίτρας dicitur, vt Quadrans, id eſt, tres vnciæ τέταρτον λίτρας: & Triens, id eſt, vnciæ quatuor, τὸ τρίτον τῆς λίτρας, τουτ' ἔστιν, οὐγγίαι δ. Galen. libr. 5. comp. pharm. gen. Quicunx, quin

quinq; vnciæ. Semis ſeu ſelibra, ſex. Septunx, ſeptem. Bes, octo. Dodrans, nouem. Dextans, decem. Deunx, vndecim. nomina Celſo, Scribonio, Columellæ frequentiſsima, & Latinis medicis vſurpanda.

Οὐγγία, vncia, drachmis Atticis octo, ſeu denariis Romanis ſeptem conſtat, Græcis & Latinis eaq́; ponderalis, Gal. lib. 6. comp. ph. part. & libro 4. ſanit. tuendæ: vbi libræ vnius partem tertiam, id eſt, vncias quatuor dicit æquare drachmas triginta duas, & alibi ſæpe in compoſitionibus medicamentorum particularium & generalium. Libro autem octauo compoſit. phar. part. in hiera Themiſonis vnciæ tribuit drachmas argenteas octo, vel ſeptem & ſemiſſem. Ibidem drachmam in Andromacho & Aſclepiade pro drachma argentea accipiendam cenſet, vt recentiores medici propè omnes ætate ſua nominare ſolebant, & drachmam appellare, quod Romani δηνάριον, id eſt, denarium vocabant: ſed quid inter drachmæ & denarii pondus re vera interſit, paulò pòſt dicemus. Tamen qui vnciæ drachmas tantum ſeptem tribuunt, per eas denarios intelligunt. Qui ſeptem drachmas & dimidiam, hi drachmam leuiorem denario aduertiſſe videntur, non tamen exactè differentiam expreſsiſſe: quàm ſunt aſſecuti, qui

vnciæ

vnciæ tribuunt drachmas octo, non autem denarios octo. Multò minùs drachmas nouem cum fæce Arabica ſua ſe opaca craſsitie etiam nunc tegente. ἡμιούγγιον ſemuncia, id eſt, vnciæ medietas. Seſcuncia Celſo, id eſt vncia vna & dimidia. Vnciæ partes præter dictam ſemunciam ſunt Duella ſeu binæ ſextulæ.i.ſcriptula octo, vnciæ pars tertia. Nam vncia pendit ſcriptula.24.

Sicilicus vel Sicilicum, quaſi ſemunciam ſecans, vt feſto Pompeio videtur, pars vnciæ quarta, nam drachmas duas valet.

Sextula eſt ſexta pars vnciæ, id eſt, ſcriptula quatuor, quæ ſexies iuncta complent ſcriptula 24. ſeu drachmas octo, ſeu vnciam. Tamen Ruellius ętatis noſtræ doctiſsimus medicus ἑξάγιον in Actuario vertit ſextulam in aurea antidoto Alexandri, quo loco eius antidoti ſcriptores barbari habēt omnes drachmam. Excuſatur autem Ruellius vicinitatę grauitatis, quæ ſextulæ eſt cum drachma, quam vnico ſcriptulo ſuperat, vt in drachma pòſt & denario dicemus. Illa autem partium vnciæ nomina Voluſio & Fannio in ponderibus, & Balbo de agrimenſoria ad Celſum ſunt vſurpata, & Ruellio in Actuario, cæteris medicis non appellata.

Drachma denique eſt vnciæ pars octaua, vt denarius ſeptima: de quibus dicere tempe-

ſtiuum eſt. Ne Nicolao Salernitæ credas, vnciæ drachmas nouem tribuenti nulla veterum autoritate, cui & Seruitor neſcio quis ſcriptor triobalaris ſubſcribit: hoſque duces magna noſtrorum pharmacopœorum natio ſequitur, nulla ratione alia, quàm quòd ab illis eſt hoc ſcriptum, nulla aut ratione aut ſcriptorum veterum autoritate ſeſe tuentibus. In his tamen qui ſunt humaniores, & iudicio meliore Græcorum placitum ſequuntur. Quot enim drachmas Meſues vnciæ dederit, probari nequit. Δραχμὴ drachma Attica Athenienſibus, & denarius Romanus nummus erat argenteus, & ab eo pondus eiuſdem cum ſuo vtrunque nummo grauitatis: quia tamen vnciam Græcis & Latinis æqualem drachmæ octo complent, denarii verò tantum ſeptem, denarius eſt paulò, ſcilicet vna ſeptima, grauior quàm drachma. Vnde libra ponderalis Celſo, Plinio, Scribonio eſt denariorum quatuor & octoginta. Nam libra eſt vnciarũ duodecim, in quarum ſingulis ſunt denarii ſeptem, qui duodecies ſumpti complẽt quatuor & octoginta denarios. Eadem libra Græcis eſt drachmarum ſex & nonaginta. Libra enim vnciarum eſt etiam illis duodecim, in quibus ſingulis drachmæ octo, quæ duodecies iunctæ efficiunt drachmas ſex & nonaginta.

Cùm

Cùm igitur paulò grauior denarius eſſet, quàm drachma Attica, põdus autem vel numiſma Græci interpretes nõ haberent, quod exactè denario Romano reſponderet, Latina in Græcũ ſermonem verſuri, per id quod proximum eſſet, ac non multò leuius, drachmam ſcilicet pro denario reddiderunt, vt Plutarchus, Galenus in Scribonii medicamentis compoſitis, quæ citat lib. de compoſitione pharmacorum.

Contrà Latini dum Græca verterunt, pro drachma Attica denarium tam pondus quàm numiſma verterunt, quia pars vnciæ octaua apud Romanos nomine proprio caret (niſi cum Balbo & Latinis multis drachmam quoque, Græcorum more appelles) vt Aulus Gellius, Feſtus, Liuius libro ab vrbe condita. 44. Polybii locum recenſens. Sic drachma Attica denarii argentei habere pondus dicitur Plinio libro 21. capitu. vltimo, & alibi, quoties medica transfert, pro drachma denarium vertit. Nec mirum eſt id eum feciſſe in ponderibus minimum diuerſis drachma & denario, cùm μνᾶν Atticam (quæ vnciarum eſt duodecim & dimidiæ, ſeu drachmarum centum) verterit libram, quæ vnciarum eſt tantum duodecim ſeu drachmarum eſt tantùm ſex & nonaginta: drachmis

ſcilicet quatuor leuior, quàm mina: & vnciis quatuor leuior quàm mina Alexandrina. Hæc enim differentia illis viſa eſt parui eſſe momenti, niſi ſi qua eſſent validis admodum viribus. Non habet igitur drachma Attica denarii pondus, neque libra minam æquat. Quoties verò Romana tractat Plinius, aut denario vtitur, aut drachma pro pondere denarii: vt cùm ait, è libra denarios quatuor & octoginta ſignari: tot enim ſurgunt denarii vnciarum duodecim, ſeu libræ vnius. In mina autem Attica denarii ſunt propè octo & octoginta, ſiue drachmæ centum. In aliis duabus minis medica, quæ vnciarum eſt ſexdecim: & Alexandrina, quæ vnciarum eſt viginti, numerus maior denariorum & drachmarũ. Et Liuius libro quadrageſimoquarto ab vrbe condita, drachmas quatuor Atticas dicit trium ferè denariorum pondus habere. Nam tres denarii faciunt tres Atticas drachmas, & prætereà tres ſeptimas vnius denarii, non tamen quatuor drachmas integras efficiunt: ob id Liuius rectè addidit, ferè. Quòd ſi vnciæ tribuas tantùm drachmas ſeptem (quod Galenus quoſdam facere ſcripſit, vt antè diximus) pro denario tunc eſt accipienda drachma, cùm drachmarum octo pondus idem faciat,

ciat, quod ſeptem denarij: hocq; modo denarius drachmam explet, & præterea partem drachmæ ſeptimam. Nec audiendus eſt hoc loco Cleopatras, dicẽs, Italicum δηνάριον habet drachmam vnam, ſi exactum id velit: nec Scribonius Largus, qui in præfatione ait, æquè denarios quatuor & octoginta eſſe in libra Romana, quot drachmæ ſunt in libra Græcorum, niſi drachmam pro denario vſurpet. Sic enim vnciæ dabit tantùm drachmas ſeptem, vt denarios ſeptem alij omnes dederunt. Quam drachmæ & denarij Li.5.c.17. differentiam cùm nouiſſet Celſus, nec obolorum (qui ſex drachmam complent) voce Græca vti vellet, vnciam in ſeptem denarios drachmarum octo vice diuiſit, quorum denariorum ſingulos in partes ſex diuiſit, quæ obolis ſex, in quos drachmam Græci diuiſerant, reſponderent. Has verò partes vocauit ſextantes omnium primus & ſolus, quorum ſinguli ſingulis drachmarum obolis ſunt paulò grauiores, tum quia ipſi ſex diuidunt denarium pondus drachma in ſex obolos diuiſa grauius. Quibus denarij ſextantibus & eadem ratione quadrantibus & trientibus denarij aut libræ quando vtatur Celſus, lectori coniectandum ex ſimplicium viribus, affectus natura & ægri & medicamenti componendi format.

Drachma igitur Attica pars eſt octaua vncię Græcæ & etiam Romanæ,aut ſi paulò leuior eſt,ita vt drachmæ octo denarios ſeptem non expleant,id autores nõ curarũt.

Δραχμὴ etiam ὁλκὴ dicitur lib.8.comp.ph.p.quamuis propriè ὁλκὴ ſit pondus, vnde ὁλκὴ δραχμῆς,id eſt, pondus drachmæ lib.8.c.ph.part.in hiera Themiſonis,& alibi ſæpe.

ἡμιδράχμον, Gal.lib.4.comp.ph.gen.

Διδράχμον, τριδράχμον, τετραδράχμον. id eſt duæ, tres, quatuor drachmæ Græcis in vſu ſunt.

Drachmæ partes ſunt,γράμμα Aëtio,Alexandro,Aretæo, Moſchioni Græcis iunioribus vſurpatum,(nam veteres διώβολον vel ὀβολοὶ δύο eius loco dicebant) ſcriptulum ad verbum rectè dixeris:ſcrupulus tamen aut ſcrupulũ dicitur Celſo, Plinio, Columellæ, & recentioribus Medicis:Martiali quoque, niſi in his ſcriptulum legas. Drachma autem habet grammata, id eſt, ſcriptula tria: Simplium ſcriptuli dimidium quidam ratiocinatores vocant.

ὀβολὸς obolus Plinio vſurpatus eſt dimidium ſcriptuli ſeu ſexta drachmæ pars: nam oboli ſex, drachmam conſtituunt: & oboli duo,ſcriptulum vnum.

ἡμιώβολον vel ἡμιωβόλιον Andromachus apud Gal.li.7.cõp.ph. part. pro obol.dimi.

Δια

Διώβολον vel ὀβολοὶ δύο, τριώβολον, τετρώβολον Soranus & Zoilus vſurpant apud Galenum lib. 1. 3. comp. ph. p. διωβολιαῖος τροχίσκος, id eſt, diobolaris, & τριωβολιαῖος, id eſt, triobolaris pondere, libr. 7. comp. ph. p. His enim nominibus veteres Græci ſunt vſi.

Θερμὸς, id eſt, lupini ſemen, eſt drachmæ pars nona: nam drachma pendit nouem lupinos. Κεράτιον, id eſt, ſiliqua, eſt dimidiũ lupini, Actuario cũ vulgò καράτιον dicitur. Semen autem eius vt lupini, lentis, orobi, ciceris, fabæ, non tota ſiliqua intelligitur: & id mediocre non enorme & habitius, neq; ſtrigoſum & emaciatum, qualia hordei aut tritici grana viginti ſcrupulo etiam hodie damus, aurifabrorum grana omnino immutabilia, hiſque omnino æqualia appenſuri, vt ponderum fundamentum nobis certius ſit quàm Atticis in ſuo λίτρῳ, Græcis in ſuo κερατίῳ, vel chalco, vel lentis ſemine.

Χαλκὸς chalcus Plinio dicitur, aliis æreolus vel æreolũ, eſt dimidiũ ſiliquæ: nã ſiliqua pẽdit duos chalcos: chalcus autem grana lentis quatuor, quæ minimum pondus faciunt, vt hodie grana tritici vel hordei: ſed cùm grana hæc pondere plurimùm varient, ob variam magnitudinem, denſitatem, raritatem, humiditatem, ſiccitatem, eligenda

ſunt(vt diximus)mediocria,aut illorum loco grana aurifabrorum immutabilia. Alij chalcum oboli partem octauam faciunt,alij decimam, Attici ſextam, vt priùs dictũ eſt. διχαλκον,id eſt,duo æreola Dioſc.in cucumere agreſti. Drachma igitur continet ſcriptula tria, obolos ſex, lupinos nouem, ſiliquas octodecim,chalcos ſex & triginta: ſecundùm alios,octo & quadraginta.

Denarij partes ſunt, Victoriatus, nũmus argenteus victorię nota ſignatus,dictus aliter Quinarius. Nam denarius decem aſſes ſiue libras primò valebat (vnde illi nomen) eius autem dimidiũ victoriatus aſſes quinque:quia denarius in duos victoriatos diuiditur. Poſteà denarius fuit libræ pars octogeſimaquarta: nam ex libra denarij octogintaquatuor ſignabantur, Plin. Victoriato autem pondere vtitur Scribonius. Celſus paſsim libr.5.capit.18. dicere maluit ſeminis denarij,vt p. ✱. S. vel ſemis,id eſt, pondus denarij dimidij, & alibi p.i. ✱.& ſemis,id eſt pondus denarij vnius & dimidij. Galenus victoriatũ Scribonij aliquando in duos obolos, id eſt, ſcriptulum vnum, rectiùs & frequentiùs in τριώβολον vertit,cùm Scribonij compoſitiones deſcribit. Denarij vti libræ ſunt ſextans quoque, quadrans, triens, de quibus antè diximus.

NOTAE PONDERVM ROmanorum ex *Voluſio, Probo, Celſo, Scribonio.*

P. libra. PP. libræ duæ ſeu dupondium. S. ſemis. v. ſeptunx. ——S——. bes. S—— dodrans. S—— —— dextans. S—— —— deunx. —— ——triens. ——quadrans. ——ſextans. ——vncia. ſ ſeſcuncia. ε ſemuncia. vel 6 binæ ſextulæ. ʒ ſicilicus. ⸜ ſextula. ℈ ſcriptulum. ✱ vel ⳁ denarius. ψ victoriatus. z ſextans denarij & libræ apud Celſum. —— ſeſcũcia, ſeu quarta pars ſemiſsis. ——. drachmæ ſex ſeu octaua pars ſemiſsis in Scribonio leguntur. ʒ. drachma vna.

NOTAE PONDERVM GRAEcorum *&* Atticorum.

μ̃ μνᾶς. λι vel ꟻ, vel λ λίτρας. ΓΟ οὐγγίας. L δραχμῆς. λ ὁλκῆς, id eſt, drachmæ. γρ γράμματος. —. ὀβολοῦ, ==: δυοῖν ὀβολοῖν. κε κερατίου. χ χαλκῶ. S° ἡμισυ, quæ duab⁹ his velut accẽtuũ lineolis differt à nota numeri nonagenarij.

In his ponderum tam Romanorũ quàm Græcorũ notis ferè exprimuntur primæ põderis literæ. In Romanis verò lineæ ſemiſsi adiunctæ vnciarum numerum deſignãt vl-

tra ſemiſſem ſeu ſex vncias. Reliquarum Romanarum notarum ratio eſt difficilior, & cur Græci per Λ obliquum ∠ drachmarum figurant, cùm equius fuiſſet ad aliarum notarum imitationem δρ. id eſt, δ cum ρ, quę duę ſunt primæ huius ponderis literæ: item in obolo, οβ.

Mina Attica, quæ eſt vnciarum 16. Auicennas, Serapio, Meſues vti quibuſdam putantur, aliis Alexandrina, quæ eſt vnc. 20.

Vulgus medicorum iniquius pōdera hodie notat, pręter quàm lib. libram: & ϶, id eſt, ſcriptulum, quod notam Romanam licet ratione mihi incomperta ſcriptā imitetur, vt ʒ drachmam: at ℥ vel ℥ vnciā cur ſignificet, non video. Iuſtius mea ſentētia fuerit, ne notarū ʒ & ℥ affinitate amplius peccetur magno mortalium incommodo, drachmā & vnciam primis ſuis literis ſcribere ſic, dr, & vnc. quod in menſuris vulgaribus rectè fecerunt, M, pro manipulo, & P, pro pugillo ſcribentes. Faba Græca pendit duos obolos: eius meminit Gal. lib. 7. comp. ph. p. in arteriace 14. Andromachi, catapotio fabæ magnitudine ibidē. Faba Alexandrina drac. vnam & dimidiam. Nucis iuglādis magnitudo ſiliquas ſeptuaginta duas pēdit. Nux Pontica ſiliquas octodecim. Alia numero metimur, vt pruna, ficus, piper albū, lib. 7. ph. p.

ph.p.in arteriacis(quod aliàs obolis,aliàs vnciis metitur). Multa prætereà metimur quantitate diſcreta ſeu numero,vt ficus, poma,myxa, zizipha,myrobalanos,tamar Indos,nucleis ſeu ſeminibus horum maioribus ferè exemptis,vbi ſcilicet ad viuum componendi ratio exigitur. Eſt tamen quando cum nucleis numerantur, vbi penduntur, vel etiam menſurantur.

MEnſuræ Romanis & Græcis duplices fuerũt, liquidorum ſcilicet & aridorum. Liquidorum primò dicemus.

Κουλεὸς Ionicè pro κολεὸς,culeus, menſurarum capaciſsimus,amphoras viginti capit, ſeu libras menſurales mille & ſexcentas,Plin. libr.14.capi.4.& Fannius libr.de ponderibus. Amphora vrnas duas Columellę,lib. 12.cap.20.ſeu libras octoginta: olim etiam quadrantal dicebatur, quòd vas erat quadratum,pedis menſura in longum & latum.

Vrna congios quatuor, ſeu libras quadraginta.

Congius ſextarios ſex Romanos, lib. 6. comp.ph.p.ſeu libras decem.

Sextarius quia eſt congij ſexta pars, dictus,capit heminas duas ſeu libram & beſſem,id eſt,octo vncias viginti menſurales, non ponderales: niſi liquorem quẽ metiris, vt

vt mel grauiſsimum, oleum leuiſsimum, vinum (præſertim fuluum: nam nigrum craſſius & grauius) mediũ expreſſeris, & ſic tot ſextarij ſunt explicandi, quot ſunt res metiẽdæ. ξέστου, id eſt, ſextarij, neq; menſura neque nomen erat apud Athenienſes, quo tem pore ſcripſit Heras Medicus: nunc ex quo Romani orbi imperare cœperunt, nomen ξέστου, id eſt, ſextarij apud omnes qui Græca lingua vtuntur, extitit: ipſa verò mẽſura Romanæ æqualis non eſt: nam alij aliam ſextarij menſurã vſurpant. Apud Romanos ſextarius libram vnam & ſemiſſem, & ſextam illius partem pendit, vt omnes ſimul iunctæ ſint vnciæ viginti, quas plurimùm cornibus metiuntur inciſis extrinſecus lineis quibuſdam orbicularibus. Nonnulli falsò ſunt opinati, ſextarium Romanum octodecim menſuralibus vnciis valere, Galenus. Sextario Italico ſeu Romano proximus eſt chus Atticus, vt cadus Atticus, amphorę Atticæ.

Lib. 1. cõ. ph. g.

Vt as & libra vncias duodecim continet, dictis in libra nominibus appellatas: ſic ſextarius cyathos duodecim nominibus iiſdem vocatos capit: vnde ſextarij bes, id eſt, cyathi octo apud Largum compoſitione 116. & ſextarius falerni Martiali, id eſt, cyathi duo: & ſeni ſextantes vini, id eſt, cyathi duodecim, ſeu ſextarius vnus Suetonio in Auguſto:

ſto: quadrans vini Celſo in curatione quartanæ, & Martiali, id eſt, cyathi tres. Eidem triens, id eſt, cyathi quatuor, ac etiam Propertio & Iuuenali. Martiali item quincunx, id eſt, cyathi quinque: ſeptunx ſeptem, bes octo, deunx vndecim. Pro ſemiſſe verò hemina, ſeu ſex cyathi, vt dodrans pro nouem cyathis, dextans pro decem.

Hemina quartarios duos capit ſeu vncias decem: dicta quòd ſit ἥμισυ, id eſt, dimidium ſextarij, autore Feſto. Vox tamen Romana & menſura eſt: κοτύλη autem (quam Linacer & alij propè omnes heminam reddunt) Galeno & Plutarcho vſurpatur, & Andromacho, quanuis Romæ agenti (quod Galenus miratur) et Catoni Romano ſcriptori: huicque diuerſa eſt ab hemina. Prioribus verò κοτύλη Attica menſura vncias nouem libræ Romanæ capit. Eamq; menſuram in pharmacis, priuſquàm res Romanorum creuiſſent, ſcriptis, κοτύλην capere coniectauit Galenus. Videtur & Heras cùm κοτύλην ſcribit, ſextarij dimidium indicare: an verò vncias nouem ex librali cornu vel decem innuat, etiam ignoratur: licet nonnulli eam ſexdecim vncias, & δίμοιρον, id eſt, duas eius partes habere ſtatuant: ſed alibi κοτύλην cum libra Romana æquauit, κοτύλας ἰταλικάς. ἃς δὲ καὶ λίτρας ὀνομάζουσι.

Ibidem.

Lib. 4. ſanit. tuẽd.

Quart

Quartarius acetabula duo capit ſeu vnc. 5. dictus quia eſt pars ſextarij quarta.

ξύβαφος vel ὀξύβαφον, id eſt acetabulum, ſeſquicyathum capit, ſeu vncias duas & dimidiam, ab aceto dictum, quod ad ciborum intinctus capiebat. Idem κοτύλης τέταρτον, id eſt, cotylæ, ſex cyathos capientis quarta pars, libr. 1. comp. ph. part. dici Apollonio, & libr. 2. comp. ph. gen. Serapioni, quibuſdam videtur. Scribit verò Galenus libr. 9. comp. ph. part. in ſplenico Chryſermi, δαύκου σπέρματος ὀξύβαφον ὅ ἐστι ℥ο. α, id eſt, quod eſt vncia vna, niſi mendum ſit: aut oxybaphon minorem faciat menſuram.

Κύαθος ſeſcunciam capit & drachmam & ſcriptulum, ſeu cochlearia magna 4. (quæ & ligulę dicuntur à cauitate ſimili linguæ contractæ) eſtq; ſextarij pars 12.

Μυστρὸν eſt κοχλιάριον magnum, capit drachmas tres & ſcriptulum vnum, datur diacydonion mediocris myſtri modo, in fine lib. 6. ſanit. tuendæ.

Cochlearij parui pleni menſura in paruis corporibus: maximi, in maximis: in mediis, ad portionem datur diatrion pipereon, lib. 4. ſanit. tuendæ.

Li. 7. met. Hieræ picræ ſiccæ modus maximus eſt duorum magnorũ cochlearium cum aquæ temperatæ cyathis tribus: minimus paruſ vnius

vnius cochlearis: mediocris eſt duorum paruorum cochlearium. Quæ loca & alia paſſim planè declarant ſaltem tres fuiſſe cochlearis differentias.

Quę pondera, quibus menſuris, quorum liquidorum vel aridorum reſpondeant, Paulus in fine docet abundè.

Quanuis enim libra ſit & vncia menſuralis, id eſt, menſura molem decernens: & ponderalis, id eſt, rei grauitatem pondere declarans, Galeno lib. 1. 2. & 3. & ſequentibus compo. phar. gen. & illa vncias duodecim lineis circularibus in mẽſura cornea extrinſecus deſcriptis ſignatas ſemper capiat, hæc vncias duodecim ſemper pendat: tamen rarò libra ponderalis menſurali reſpondet: & contrà, ob varium rerum, quas metimur, pondus in eadem menſura. Quanuis etiã libra frequentiùs menſuralis fuit Romanis, tamen etiam fuit ponderalis ſeu pondus librale, vt menſura libralis: ob id diſtinguit Galenus addendo ςαθμῷ ponderali, vt μέτρῳ menſurali.

ROMANAE ARIDORVM MENSVRAE.

Modius à modo, id eſt, menſura dictus, ſextarios ſexdecim capit, ſeu libras 26. vncias octo, non autem pendet. Hemodius, eius dimidium. Seſquimodius

Varroni

Varroni vſurpatur. Sextarius capit heminas duas. Scœni & Calami ſextarius, Cato cap.105. Salis & hordei ſextarius. Columella lib.12.cap.5.

Hemina capit acetabula quatuor ſeu vncias decem. Iris aridæ contuſæ hemina, Cato cap.107.

Hemina ſalis, Columella lib.12. cap.49.

Acetabulum capit ſeſquicyathum, ſeu vncias duas cum dimidia.

Acetabulum melanthij, Cato cap.107.

Acetabulum gallæ, ſeminis coriãdri, cnicorum, Celſus libr.5.cap.18. Salis acetabulum, Plin.lib.18.cap.7.

Cyathus cochlearia ſeu ligulas quatuor, vel ſeſcunciam, drachmã & ſcriptulum. Cyathus ſeminis, Columella libr.2.capit.11.

Gith cyathos tres, picis vnum, Celſus lib. 5.cap.de curatione papularum.

Ligula capit drach.tres & ſcriptulum, Columellæ vſurpatur.

Ergo menſuræ liquidorum tantùm Romanis fuerunt, Culeus, Amphora, Vrna, Congius, Quartarius. Aridorũ ſolùm Modius, Semimodius, Seſquimodius. Humidorum & ſiccorum indiſcriminatim Sextarius, Hemina, Acetabulum, Cyathus, Ligula. Hęc de menſuris Romanis. Arida autem metimur frumenta, legumina, ſemina alia, ſalẽ: reliq

reliqua vt aromata frequentiùs appendimus, quàm metimur: metallica ſolùm appenduntur.

Aridorum quæ metimur pondera maximè variant, ob id omiſimus, ne prolixitate odioſa diſpliceamus.

GRAECAE, SEV ATTICAE LIquidorum & humidorum menſuræ, quibus maximè vtuntur Medici, ob id etiam medicæ vocantur.

LIQVIDORVM MENSVRAE cum olei, vini, mellis pondere cuiq; menſuræ reſpondente.

Μετρητὴς, ſiue κάδος, ſiue κεράμιον capit choas duodecim, ſeu congios Romanos duodecim, ſeu libras menſurales centum & octo, ἀπὸ τοῦ μετρεῖν, id eſt, à metiendo: illud alterum ἀπὸ τοῦ χάδειν, id eſt, capacem eſſe. Sic metreten Dioſcoridis in oleo œnanthino. & κεράμιον eiuſdem in vino hyſſopite, Plinius cadum vertit. Metreten præ̨tereà Italicā in vino ſcillitico, & κεράμιον Italicum in vino abſinthite Dioſcorides vocat pro amphora Romana, quæ non paulò minor eſt Attica. Cùm autem Atticam amphoram vult ſignificare, vocat ſimpliciter μετρητὴν vel κεράμιον: cōtrà Latini ampho-

ram Atticam pro metreta dicunt, vt à Romana ſeparent, quæ ipſis abſolutè eſt amphora. Vtraque Græcorum medicis in vſu fuit, poſtquàm Romani Græciæ imperare cœperunt. Metretes olei pendit libras Romanas nonaginta, vini centum, mellis centum & quinquaginta.

Χοῦς, ſiue χόεὺς, chus ſeu congius, ſextarios ſex capit, ſeu cotylas Atticas duodecim, ſeu libras nouem, ἀπὸ τοῦ χεῖν, id eſt, à fundendo Plin. ex Dioſcoride vertitur ſemper congius. Chus olei pendet libras ſeptē cum dimidia: vini autem libras 8. & vncias quatuor: mellis lib. duodecim cum dimidia.

Ξέστης, ſextarius, cotylas duas ſeu libram vnam & dimidiam. Vox à Græcis ex ſextarij nomine corrupta Andromacho, Aſclepiadi, Heræ, Critoni, Dioſcoridi, Galeno, & aliis Græcis, qui ſcripſerunt, poſtquàm imperium Romanum acceperunt, vetuſtioribus Atticis ſcriptoribus incognita. Aceti ſextarij tres Critoni apud Gal. & Galeno ipſi ſæpe pro liquidi menſura in lib. compoſitionum. Sextarius olei pendet vncias quindecim, vini autem libram vnam, vncias quatuor, drachmas quinque, ſcriptulum vnum: mellis lib. duas, & vnciam vnam.

Κοτύλη quartarios duos, ſeu vncias menſurales nouē, vnde Heras lib. 5. comp. ph. part.

Galeni

Galeni dicit vncias olei Italicas nouem, ſeu cotylen pendere vncias ponderales ſeptem cum dimidia: aceti cotyle Soranus apud Galen. lib. 1. compoſit. pharma. parti. Dicitur etiam ἡμίξεστον, & dimidia ſextarij pars Gal. lib. 1. comp. ph. gen. & τρυβλίον Cleopatræ. Hemina dicitur Romanis & item Græcis, Romanas medicamentorum compoſitiones in ſuam linguam vertentibus, aliàs autem cotyle vtuntur. Cotyle olei pendet vncias ſeptem & dimidiam: vini autem vncias octo, drach. duas, ſcriptula duo: mellis librã vnam & ſemunciam.

Τέταρτον, ſiue ἡμικοτύλιον Dioſcoridi libr. 5. de thymoxhalme, & Apollonius apud Gal. lib. 1. comp. phar. gen. id eſt, quartarius vel ſemicotyle, capit acetabula duo ſeu vncias quatuor cum dimidia. τέταρτον ξέστου dicitur Damocrati apud Gal. libr. 8. c. ph. part. Pendet olei vncias tres, ſemunciam, & drach. duas: vini autem vnc. 4. drach. 1. & ſcriptulum vnum: mellis ſelibram, & drach. duas.

ὀξύβαφον, id eſt, acetabulum ſeſquicyathũ, ſeu ℥. duas & ʒ. duas, τέταρτον κοτύλης dicitur Serapioni apud Gal. lib. 2. comp. ph. gen. & Apollonio lib. 1. ph. part. Pendet olei ſeſcunciam & drach. tres, ſeu drach. quindecim: vini autem vncias duas, & ſcriptula duo: mellis vncias tres, & drachmam vnam.

Κύαθος cyathus conchas duas ſeu myſtra quatuor, ſeu chemas quinque, ſeu cochlearia decem, ſeu ſeſcunciam. Attici mellis cyathus vnus, aut drachmæ duodecim, Crito libr. 5. comp ph. part. Attici mellis cyathus Philippo Medico dicitur apud Gal. lib. 4. ph. part. Pendet olei vnc. & drach. duas, ſeu drachmas decem. Pondus olei curæ Medicis præcipuæ fuit in emplaſtris: vini autem vnciam vnam, drach. tres, ſiliquas quatuor: mellis vnc. duas, & ſcrip. duo.

Κόγχη myſtra duo, ſeu chemas duas cum dimidia, ſeu drachmas ſex.

Μύστρον. chemen vnam & quartam eius partem, ſeu cochlearia duo cum dimidio, ſeu drachmas tres. Myſtrum magnum Cleopatræ capit drach. duas cum dimidia & quartam: paruum drach. duas, ſcriptula duo, ſiliquam vnam & vndecimam.

Χήμη cheme, cochlearia duo, ſeu drachmas duas, ſcriptulum vnum, grana quatuor, & quatuor quintas grani, Lithargyri chemen aut drachmas tres, lib. 5. comp. pharm. part. Gal. Crito.

Κοχλιάριον drachmam vnam, ſcriptulum dimidium grana duo, & duas quintas grani. Cochlear olei pẽdet Cleopatræ drach. vnã.

Hæc põderum minutorum nomina ſunt vſurpanda, ad interpretandam menſurarum

capac

capacitatem: & quomodò libræ & vnciæ menſurales non ſolum ponderales ſunt: ſic hæc pondera minuta poſsis menſuralia facere, vel ſaltem intelligere. Vinum nona parte excedit pondus olei Galeno, Fānio, & Græcis quibuſdam: vt cotyle olei nouem vncias pendet, cotyle vini decem, quod eſt nona parte eſſe grauius: ſic olei ſextarius octodecim vncias, vini viginti pendet. Mel autem tertia parte vino eſt grauius, ex Fannio, & Dioſcoride, & Galeno, & experientia. Mel autem ſit purum, è fauis deſtillatum: deſpumatum autem eſt grauius.

MENSVRAE ARIDORVM *Atticæ, Medicis maximè in vſu.*

Μέδιμνος, medimnus, capit chœnicas octo & quadraginta, Suidas: ſeu centum & octo libras, ſeu modios ſex non medicos quidem, ſed georgicos. Medicis tam magna menſura rarior eſt in vſu.

Χοῖνιξ cotylas tres, vel ſeſquiſextarium, ſeu libras duas & quadrantem, id eſt, vncias tres. In vſu eſt Chryſermo & Eraſiſtrato in Galen. medicamentorum compoſitionibus. Pro chœnicibus decem Dioſcoridis in vino ex dactylis Plinius reddidit modium, cùm decem chœnices cotylas triginta, ſeu ſextarios quindecim faciāt. Romanus autē

eſt ſextariorum ſexdecim: vnum igitur ſextarium neglexit Plinius.

Ξέστης ſextarius, cotylas duas, ſeu ℥. octodecim, Galeno ſæpe vſurpatur in comp. ph.

ἡμιχοίνικον vſurpauit Dioſcorides in vino elleboritite.

Κοτύλη oxybapha 4. ſeu vncias nouem, gallæ cotylas duas. Gal. lib. 9. c. ph. part.

ὀξύβαφον, ſeſquicyathum, ſeu vncias duas & drach. duas: piperis albi oxybaphon, Gal. lib. 3. comp. ph. part. & Dioſcoridi vſurpatur in thymoxalme.

Κύαθος cochlearia decem ſeu ſeſcunciam. Salis cyathus Dioſc. in vino melitite.

Κοχλιάριον drach. vnam, ſcriptulum dimidium, grana duo, & duas quintas grani.

NOTAE MENSVRARVM

Romanarum, ex Voluſij Metiani libro de Aſſe.

Culei nota deſideratur. Quadrantal, id eſt, amphora q.

Vrna, q. s. id eſt, quadrantalis ſemis.

Congij ꝯ.

Sextarij ɔ.

Heminæ ɔ. s. id eſt, ſextarij ſemis.

Quartarij Q.

Cyathi cy. In aridis verò modij, μ.

Semodij μ. s. Acetabuli & Ligulæ notæ adhuc deſiderantur.

NOT

NOTAE GRAECARVM MENſurarum medicis frequentes, ex lib. de ponderibus & menſuris, qui Galeno tribuitur.

κ^μ κεράμιον, tribus primis conſonantibus expreſſum. χ̊ χοῦς. ξε. vel ξ ξέστης. κο̊. κοτύλη. Τρυ. Τρυβλίον. ξο. ὀξύβαφον. κῠ κύαθος. μῠ. μύστρον. χ̄. χήμη.

In aridis verò, μ^ε. μέδιμνος, χ̆. χοῖνιξ. cum duabus primis conſonantibus.

Cùm igitur tam varient pondera & menſuræ, in veterum compoſitionibus diligenter obſerua miſcendorum & totius miſturæ vires, vt inde pondera quædam dubia conjectes. Noſcas etiam in id patriam medici, & ſi extra patriam, in qua regione, & quo tempore ſcripſit.

Cùm item pondera medicamentorum menſuris non ſemper reſponderint (vt oſtendimus) diligenter eſt aduertēda maiorū ſcriptura, ſi iubet nos medicamenta πλήθει, id eſt, copia ſeu menſura, & ὄγκῳ, id eſt, mole, vel σταθμῷ, id eſt, pondere metiri, Gal. lib. 6. comp. ph. part. Adhæc feliciùs pondera & menſurę, & amborum numerus integrè exprimuntur, quàm notis repræſentantur ob lapſum facilem. Ob id Galenus Andromachum iuniorem & Damocratē laudat, quòd

medicamentorum compoſitiones carmine ſcripſerint, integra hæc omnia recipiente.

Idem Galenus libr. 2. comp. pharm. part. ἑκατὸν, ὀκδοήκοντα, ἐννενήκοντα δραχμὰς aloës in hieræ compoſitione integra ſcripſit: & alibi paſsim.

Horum de ponderibus & menſuris ſcriptorum partem plurimam ex Galeni libris de compoſitione medicamentorum ſecundum locos & genera collegeram, ſed meliora & auctiora reddidi lectione Georgij Agricolæ medici hac in parte doctiſsimi & diligentiſsimi. Neque tamen ſemper ponderibus aut menſuris vtimur in componendis medicamentis aut vtendis, ſed herbas manipulis, ſemina & flores pugillis ſæpe metimur.

Li. 5. ſan. tuendæ. Terebinthina reſina ſumitur nucis vnius ponticæ, aliquando duarum triúmve magnitudine. *Ibidem.* Diacnici ſumitur duarũ triúmve caricarum modus, pro cuiuſque natura magis minúsve medicamentis obediente per experientiam exploranda.

Li. theriaces ad Piſonem. Puluis capitis milui potatur ex aqua, quantus tribus digitis capi poteſt.

Alia eius generis plurima apud medicos tum Græcos tum Latinos inuenies.

EXER

EXERCITA-
TIO PRAEDICTAE ME-
thodi in aliquot veterum com-
poſitis celebribus,

LIBER IIII.

***

ABSOLVTIS vtcunq; tribus inſtituti noſtri partibus, iam quarta eaq; poſtrema ſupereſt adiicienda, de medicamentis aliquot compoſitis, quibus ceu particularibus exemplis exercere traditas prius methodos viſum eſt. Neq; enim omnia veterum compoſita in vnum cogere placuit: id enim operis fuiſſet infiniti, & parum profuturi: neq; item omnia vſu quotidiano celebrata, ſed tantum ſumenda tanquàm præcipua adſcribemus: admouenda pleniùs tradituri in Meſuæ Antidotario, quod cum canonibus & ſimplicibus à nobis quãta potuimus, maxima cura deterſum & politum & clarum redditum propediem emittemus. Non improbo tamen, ſi quis omnia quæ à viris ratione & experientia inſignibus ſcripta ſunt, enumerare velit Galeni exemplo, vt ex his quiſq; illa potiſsimũ præ-

In libr. de c.ph.phar. part. et g. parare queat, quorum materiæ copiam habet, modò diligenter curet, vt quæ miſcentur, probata ſint & vigentia. Miſtis quoque & compoſitis tunc ſolùm vtatur, cùm vires expetitas habent ſummas. Nam multa vetuſtate exanimata ſunt igni abſumenda, non vtenda. Quibuſdam autem vetuſtas vires addit, vt theriace: aliis minuit, vt Philonis antidoto, qua tamen ante annum à compoſitione non vtendum: aliis adimit, quorum maxima turba eſt in ſyrupis, catapotiis, & aliis, vt ſimplicibus, ſic compoſitis. Quapropter ſyruporum vere & æſtate rarus eſt vſus, ſi rerum illos conſtituentium eſt poteſtas frequentior apozematum quæ tunc ſolùm Pharmacopola componit, cùm iubetur à medico, vti etiam eclegmata, ex oletis iam Arabum lohot præſtantiora, quia recentia. Cætera item quæ omni propè hora eſt componendi facultas compoſita non habet pharmaco pola, vt linimenta, frontalia, embrochas, cataplaſmata, collyria. Sed tempore vtendi parantur, quando facilis & prompta rerum in hæc neceſſariarum materia eſt, quæ autem omni parte anni parari nequeunt, rerum tūc vigentium penuria, illa ſemel in annum totum confici poſſunt: cura tamen diligenti adhibita, ne etiam ante annum vires eorum

elang

elanguerint. At cùm vnum medicamentum etiam vni morbo omnium ægrotorum competere non poſsit ob temporum eius & ægri naturæ varietatem, & alias indicationes, nec medicus tantam varietatem in vnoquoq; genere ad manum habere poſsit, medium aliquod habeat ad mediã naturam compoſitum, cui addas tempore vtendi quæ voles, pro affectus & ægri natura, vt in diamoro Gal. in comp. phar. part. vel ſimpliciſſimum pares, quod vtendi tempore arbitrato tuo intendas. Ob id ſyrupos omnino ſimpliciſsimos ex ſuccis ſcilicet, vel decoctis ſimplicibus ſaccharo aut melli incoctis ad ſaporis gratiam, ſed magis ad conſeruationis neceſsitatem præferimus.

Pauca quædam explicaturus ſum, quæ rudi adhuc lectori remoramento eſſe poſsint, cuiuſmodi hoc eſt: quæ ratio nos mouerit, vt præter omnium conſuetudinem pondera & menſuras, & vtriuſque quantitatem integris propè nominibus expreſſerimus. Id autem quo conſilio eſt à nobis factum, libro ſuperiore in ponderibus & menſuris docuimus: ἄνα quoque & ἴσον Galeni more & Arabum ſcribimus. Neque etiam accuſandi ſumus, ſi quando pondera aut menſuras, quæ vno numero comprehenduntur, tamen ipſo identidem repetito expreſsimus.

Lib. 1. cō. phar. par. mus. Sic enim & Gal. myrti nigræ ſextarium vnum, ſeminis apij ſextarium vnum, ſummitatum ramorum myrti ſextarium vnum: & ibidem, adianti ſextarium dimidium, ladani τὸ ἴσον, id eſt, tantundem: quum vtrobique ſcribere potuiſſet, enumeratis his omnibus, ana vel ἴσον, id eſt, æqualem portionem. Huius ταυτολογίας exempla ſunt plurima apud Græcos & Latinos medicos. Prætereà quædam compoſitiones huius libri eiuſdem rei multiplicem habent menſuram aut pondus multiplex, ob id quòd ex magnis ceu portio tantum aliqua ſint diminutæ. Quomodo apud Gale. emplaſtrus alba ariobarzanij integra, recipit lithargyri drachmas ducentas, ceruſſæ drachmas octoginta, ceræ drachmas quinquaginta, olei veteris heminas tres, terebinthinæ drachmas triginta, cineris buccinorum drachmas decem, thuris drachmas nouem & decem, aquæ cyathos duodecim. Quæ Heras ſic ad tertiam partem diminuit, lithargyri drachmas 66. obolos 4. & cætera, lib. 1. c. ph. g. et alibi exēpla huius rei plurima inuenies. Nec te moueat, quòd eiuſdem ſimplicis doſes varias ſecundum ſcriptores varios in eadem compoſitione interdum adſcribimus, cùm nec Galenum id facere piguerit etiam in ponderibus diuerſiſsimis & ſimplicium validiſsimorum, vt libr. 3. comp.

phar

phar.part. in fine. Mannæ thuris drachmas quatuor, alij drachmas quindecim: & paulò pòſt calcis viuæ drachmas octo, alij drachmas quadraginta: gypſi toſti drachmas quatuor, alij drachmas octo. Aromata item nonnunquàm ſpecies etiam cum vulgo appellamus, Paulum & Actuarium ſequuti qui ἴιδη illa paſsim appellant. Adde quòd compoſita cum διὰ declinantur ſecundum terminationem per primam aut ſecundam declinationem Latinorum, vt per ſecundam & tertiam Græcorum, Diacalaminthe, thes, thæ, then. Diacydonion, nij, nio. Diamoron, ri, ro. & cætera, non autem cum medicorum vulgo, diacydonion, nionis: diaphœnicon, diaphœniconis: diarhodon, diarhodonis, vt anaſarca, cæ: hypoſarca, cæ, vt ex Galeno lib. ſanitat. tuendæ, & comp. pharm. part. colligere eſt facile. Imperitiùs idem faciunt in catholico cathartico, quod diacatholicon, conis, etiam qui ſe aliquid putant, quotidie ſcribunt. Si verò illa ſeparatim & ſine compoſitione ſcribantur, non mutata voce manet in genitiuo ſingulari vel plurali, quem διὰ tunc poſtulat, vt diacydoniων, dia morων διὰ τρίων πεπερίων: ſic nos Arabum antidotum διὰ τρίων σαντάλων potius, quàm cum vulgo triaſandali. Ad horum imitationem ex Græca voce & Latina practici

ctici quoq; diaprunum,ni,no,compoſuerũt, vt epitogium Quintilianus, & ὑδροῤῥόδατον, ideſt,aqua roſarum Simeon, quam ῥοδόσαγμα Actuarius vocaret maluit.

In compoſitionibus quoque vulgi nomenclaturas non paucas immutaui, partim quòd ineptiores viderentur, partim, quòd veterum & in quibuſdam recentiorum appellationes tanquàm puriores & magis naturam rei nobis exprimentes, ſequi potius placitum eſt. Nam quæ iſti hodie nomina medicamentis tribuunt, confectiones, electuaria, opiatæ, lohot, rob, ſuffuf, & alia quædam vel Barbara ſunt, vel rei dicendæ non conuenientia. Confectio ſiquidem compoſitio eſt, vt conficere eſt componere, & in quam ſignificationem hi cõtrahunt, ſibi non conſtant: nec minus inepti ſunt in re & nomine electuarij, quod electarium, id eſt, electa quædam ſimplicia continens medicamentum dicere alij malunt. Sed cùm id omnibus compoſitis commune ſit, vt in methodo componendi probauimus, cur quædam horum ſic, alia aliter vocarunt? neque omnes rem eandem vocant electarium, ſed hic ſolidam & ſiccam confectionem ſic appellat, alius etiam liquidiorem. Opiatas rectiùs appellarunt medicinas, quæ ſcilicet opium recipiunt, quibus conſiſtentia ſimi-

les

les etiam opiatas vocant, quæ nos veterum more in antidotos reiecimus. Quas autem appellationes cuique compoſito medicamento hîc declarando aptiores eſſe putemus, partim docebimus in ſingulis compoſitorum formis & differentiis, partim nunc ex Actuario ſubiiciemus.

Cùm cauſæ ſalubres ſint quatuor ſummis generibus Galeno comprehenſæ, ſumendorum, *Actuar.* admouendorum, educendorum, faciendorum, duo prima hîc docemus, neque hæc tota, ſed in ambobus medicamenta tantum formis & viribus diuerſa. Nam eorum quæ ingerũtur: quædam ſumuntur trita ſolùm & læuigata: alia conuenienti humore ſubacta: alia in trochiſcos, id eſt, circulos complanata: alia in catapotia, id eſt, globulos deglutiendos efficta: quædam aqua ad tertias coquuntur, colantur, & decocti iure iam medicamentoſo ſumuntur, nunc per ſe, nunc cum vino, ſapa, melle, ſaccharo: alia cum horum poſteriorum alterutro cocta, donec concreſcant, quod Serapion & ζουλάπιον Barbara voce ſolemus *ζουλάπιον etiã* nominare: alia prius trita, deinde cum melle ſubacta, donec in vnitatem coëant, an- *Simeon vocat.* tidota vocamus. Fructus autem aliquot fugaces, aut iam coctos, aut in ſalgama plana redactos, ex melle aut ſaccharo tantiſper

tiſper excoquimus, dum iuſtum craſſamentum obtineant, & in bellariorum formas fingimus.

Ex admouendis verò quædam formantur in vnguenta, quæ ſolùm illita auxiliantur: alia in emplaſtra, quæ linteis extenſa, vel alutis tenuibus aut pittaciis inducta ſuperponuntur: alia vocantur epithemata, quæ tæniis vincta hęrent non ſuo lentore: quædam
De his velut τρίμματα, id eſt trituræ, & ξήρια, id eſt,
Paulus li- ſicca & pulueres dicuntur, ſuntq́; ea vltima
bro 7. & ſimpliciſsima omnium quæ ſumuntur, quædam ceu collyria fingentes, quibuſdam liquoribus diluimus, & ad cotem terimus, tanquàm ocularia medicamenta: alia aliter pro ægrorum conditione, morbi & partis affectæ natura. Quas autem vires medicamentum quoduis habeat, ex ſimplicium natura & totius forma ſuis locis pòſt audies.

Actuar. Antidòta ex herbis, ſuccis, lacrymis, ſeminibus; radicibusq́; congeſtis, & operosè tritis, & in vnum cum melle coactis fiunt, miſtis magna ex parte calidis, frigidis interdum, & etiam ſenſum ſtupefacientibus, interdum & purgantibus, quæ etiam ſerapiis & zulapiis miſcentur.

Medicinas quæ non foris admotæ corpori, ſed in corpus receptæ affectibus medentur, antidota, ab ἀντὶ καὶ δίδωμι, quaſi contra

contra affectus data, & fœminino genere antidotos medici appellant. Vnde cephalicæ, ſtomaticæ, ſtomachicæ, cardiacæ, ſplenicæ, hepaticæ, nephriticæ, colicæ, hedricæ, mithridatios, theriacæ, Galeno propè ſemper dicitur, ſæpe ſubſtantiuo antidotus adiecto, ſæpe non expreſſo. Eadem ratione apud eundem cephalicum, ſtomaticum, ſtomachicum, & cætera ſæpe leges, antidotum ſcilicet. Horum quædam aduerſus deleteria & lethalia pharmaca dantur, alia contra feras virulentas, alia affectibus ex prauo victu natis ſuccurrunt. Sunt quæ vſum hunc triplicem promittunt, vt Mithridatios, Theriace, de quibus tanquam præſtantiſsimis primùm nobis dicendum. *Gal. initio Libr. 1. de antid.*

Antidota grauiſsimis caſibus opitulantur, maximè autem vtilia ſunt aduerſus venena corporibus noſtris inſerta morſu, ictu, cibo, potu: rectè etiam dantur in viſcerum, laterum, faucium, interiorumq; partium doloribus, & colliſis ictu vel caſu ab alto. *Celſus li. 5. cap. 22.*

Quia antidoti etymon attigimus, ſubiit nobis in mentem docere, vnde medicamenta compoſita nomen acceperunt, quæ nominis ratio magni eſt momenti ad rem intelligendam. Ab actione & effecto in morbum vel corpus totum athanaſia, quòd immortalis, hoc eſt, maximè longæuos ho-

mines facit. ἐκκοπρωτικὴν Andromachi ex aloës vnc. 11. croci, maſtichis ana vnc. vna. li. 7. comp. ph. p. vt aloë eccoprotica, li. 6. ſim.

Sic cephalica, ophthalmica, ſtomatica, arteriaca, ſtomachica, hepatica, ſplenica, colica, & id genus alia medicamenta, harum partium affectibus ſalubria, quæ etiam à parte vocata videri poſſunt.

Acopa, quia laſsitudinem tollunt.

Ab inuentore.

Philonis antidotus, Philonium vulgò dictum, de qua in Meſue ex Galeno audies.

Mithridatios, à Mithridate Ponti rege.

Multa ſimiliter cognominata ſunt, vt Theriace Andromachi, ab Andromacho conſtituta.

Hiera picra Gal. ꝙ eã vſu multo celebrauit.

Diarhodon abbatis, Puluis ducis, in horum gratiam à Medicis inuenta & appellata.

Ἶσις medicamentũ ad iſchiadas, li. 10. c. ph. p.

Dioſpolites ſeu dioſpoliticũ, Iſis emplaſtrũ.

Diadictamnum ſacrum, quòd ex ſacris Aegypti locis afferuntur, lib. 2. comp. phar. gen.

Cyphi heliacum & ſelenicum.

Antidotum σωτῆρα, Paulus lib. 7.

A medicamento ſimplici vel præcipuo quæ Baſis dicitur, vel copioſiore.

Diacalaminthe. Diacyminum. Dia trion pipereon. Diaphœnicon. Dia margarit.

Opiata

Opiata antidotus, quod opium recipit.
Theriace, ꝙ paſtillos theriacos recipit, vel ꝙ viperę morſibus pręter cætera auxilietur.
Hieradiacolocynthidos. Diaromaton.

A numero ſimplicium.

Tripharmacum ex lithargyro, oleo, aceto.
Tetrapharmacum. Theriace dia τεσσάρων.
πεντάμυρον, ex quinque, lib. 7. Pauli, cui tamen quædam acceſſerunt.
δεκάμυρον ex decem.
Dodecatheon, ex duodecim & melle.
Hecatombe Pauli, *licet* tantùm ſimplicibus octodecim conſtet.

A qualitate.

Cygnus Gal. & cygnus albus & ruber Paulo.
Albæ & melinæ & virides emplaſtri, libr. 1. comp. phar. gen.
εὔχρωα, id eſt, boni coloris.
ἡδύχρωον μάγμα in theriace.
δίχρωα, vel διχρώια, id eſt, bicoloria.
εὐωδία, id eſt, beneolentia.
δυσωδία, id eſt, maleolentia. πικρὰ δι' ἀλόης, quæ & hiera picra Galeni dicitur: eſt tamen ea multiplex, vt in hieris antidotis leges.

A modo vtendi.

Epithema ventriculi, hepatis, lienis, capitis aliarum partium quibus imponitur, quale quod ſcutum hodie vocant.
Hyppoglottides, quæ ſub lingua tenentur, vt paulatim liquata ſenſim deglutiantur.

Ibidem. Arteriace ἐκλεικτὸς 14. Andromachi lib. 7. comp.ph.part. ἐκλεικτὸν φάρμακον, καὶ ἐκλείκτας δυνάμεις, καὶ ἐκλείγματα, id eſt linctus, quòd ligendo deglutiantur.

ἔῤῥινα ἢ ῥινέγχυτα, quæ naribus infunduntur.

καταπότια à καταπίνω, id eſt, deuoro.

A forma compoſiti.

Τροχίσκοι, quòd rotulæ formam habeant: iidem κυκλίσκοι à figura rotunda, & ἀρτίσκοι à panis exigui forma Galeno dicuntur.

A nota.

Sphragis Lẽnia, id eſt, ſigillũ ex terra Lemnia, in cuius locum ſupponũt terrã ſigillatã.

A loco, vbi componitur, celebratius.

Oleum Sicyωnium, à Sicyωnia regione Peloponneſi Dioſcorid. Galeno autem & Paulo à cucumere agreſti, vt in Meſue docemus.

Gal. initio libro 1. de antid. Mithridates Ponti ac Bithyniæ rex omnium propè ſimpliciũ pharmacorũ experientiam habere ſtuduit, quæ lethalibus aduerſantur, vires ipſorũ in facinoroſis hominibus morte damnatis cõprobans, vt Galeni tempeſtate Pergami rex Attalus. Quædam igitur ipſorũ phalangiis peculiariter reſiſtere deprehendit, quædã ſcorpionibus, alia viperis, alia contra aconitum valere, alia contra leporem marinũ, alia contra alia deleteria. Quibus omnibus contemperatis, vnum cõfecit medicamentũ Mithridates, nominatum

tum ab ipſo Mithridation, ſperans ſe præſi-
diũ aduerſus omnia lethalia habiturum. Nec
ſpes eũ fefellit: vſu enim eius quotidiano cor
pus à deleteriis ſecurũ ſic effecit, vt cũ exitio-
ſo & violento potius veneno (quo filiæ eius
enectæ ſunt) bis poto interire, quàm viuus
in Romanorũ poteſtatem venire ſtatuiſſet,
nullũ inuenerit venenum, quod eũ interime
re potuiſſet, ob id gladio transfixus interiit.

Mithridatios àntidotus ab Andromacho
ſic deſcribitur, ad deleteria efficax, & inter-
nos omnes affectus.

Acori, phu pontici, hyperici, acaciæ gummi *Gal. 2. lib.*
ana drachmæ duæ. *antid.*
Scinci drachmæ duæ, oboli duo.
Aniſi drachmæ tres.
Folij,* nardi Gallicæ & Indicæ, roſarũ ſic- *νάρδου
carũ, fœniculi ſeminis, meu athamantici, car- κελτικῆς
damomi, gentianæ, ana drach. quatuor, aliis καὶ ἰνδι-
trium, poſtremorum drachmæ tantum duæ. κῆς.
Opij drachmæ quatuor, oboli duo.
Petroſelini drachmæ quatuor, oboli tres.
Caſsij, polij, ſeſeleos, coſti ana drach. quinq;,
oboli duo.
Gallij drach. quinque, oboli tres: aliis drach-
mæ ſex.
Styracis drachmæ quinque, oboli quatuor.
Myrrhæ, caſtorij, thuris, hypociſthidis ſucci,
ana drachmæ ſex.

Ναρδο-σάχυς. Spicæ nardi, opopanacis, ſcœnu anthus, reſinæ terebinthinæ, ſcordij, cypheos, ana drachmæ ſex, oboli duo.

Dauci ſeminis drachmæ ſex, oboli tres.

Opobalſami, thlaſpeos, ana drachmæ ſex, oboli quatuor.

Galbani drachmæ ſeptem.

Croci, cinnamomi, zingiberis, ana drachmę ſeptem, oboli duo.

Glycyrrhizæ drachmæ ſeptem & dimidia, & oboli quatuor.

Vini chij quod ſatis eſt.

Mellis Attici cocti quantum ſufficit, hoc eſt, libram vnam in pulueris vnc. tres, vel ſi delicatius vis, ſed minùs efficax, in pulueris vnc. duas. Eadem ratio eſt quantitatis mellis ſeu ſacchari, & puluerum in cæteris antidotis.

Mithridatis theriace, qua ſemper vſus eſt Mithridates contra venena lethalia, & qua vtebatur Andromachus, ſcribitur Galeno lib. 2. antid. ab hac diuerſa, vt dimidium theriaces pòſt dicendæ videatur.

Mithridatios à Damocrate aliter ſic deſcribitur verſibus apud Gal. li. 2. antidotor.

Myrrhæ Arabicæ Trogloditidis, croci, agarici, zingiberis, cinnamomi, ſpicæ nardi, thuris, thlaſpeos, ana drachmæ decem.

Opobalſami, ſeſeleos, ſcœnu anthus, ſtœchad

chados, terebinthinæ, galbani, coſti, piperis longi, caſtorei Pontici, hypociſthidis ſucci, ſtyracis boni, opopanacis, foliorum malabathri noui, ana drachmæ octo.

Caſiæ nigrę, polij, piperis albi, ſcordij, ſeminis dauci Cretici, carpobalſami, cypheos, bdellij (quod quidam addunt) ana drach. 7.

Nardi puræ Celticæ, gummeos, petroſelini, ſucci papaueris, cardamomi, fœniculi ſeminis, gentianæ, foliorum roſę, ana drach. 5.

Dictamni Cretici paulò ampliùs, vel æqualis portio.

Aniſi, arij, acori, phu, ſagapeni, ana drac. 3.

Meu athamantici, acaciæ, ſcinci ventris, hyperici ſeminis ana drach. duæ & dimidia.

Vini mediocris modus, & mellis ſimiliter quod moderatum fuerit. Cypheos compoſitio à Damocrate eodem hęc deſcribitur. σαφίλ@, id eſt, vuæ paſſæ pinguiſſimæ (à qua cortex ac ſemen totum ſint exempta) carnis læuigatæ probè, terebinthinæ *vſtæ ana drachmę Atticę vigintiquatuor.

Myrrhæ, ſcœnu anthus, ſeu iunci rotundi, ana drachmæ duodecim.

Cinnamomi drachmæ quatuor.

Bdellij lacrymæ, ſpicæ nardi, caſsiæ bonę & puræ, cyperi, baccarum iuniperi grandium & pinguium, calami odorati ana drachmæ tres.

*Κεκαθαρμένας legere potiùs cũ Dioſcor. in Cyphi, ῥητίνης ἀπεκεκαθαρμένης, reſinæ expurgatæ.

Aſpalathi drachmæ duæ & dimidia.

Croci drachma vna. Mellis & vini modus mediocris. Bdellium,myrrham, vinũ in mortario tere ad mellis liquidi craſsitiem, melle ſuperaddito vuam cum aliis tere. Omnia vbi erunt læuia,fac cyclos paruos. His Aegyptij ſacerdotes diis ſuis propitiãdis ſuffitu vtuntur. Sic Rufus vir optimus,& in arte exercitus, parandum prodidit. Permultæ enim eius compoſitiones etiam Dioſcoridi,quarum vnam deſcribit ab hac diuerſiſsimam,tamen quam in antidota quoque miſceri ait. Paulus quoque libr. 7. deſcribit cyphi magnum ἡλιακὸν, id eſt, ſolare dictum, ex rebus triginta ſex confectum:& σεληνιακὸν,id eſt, lunare, quod ex rebus viginti octo conſtat: vtrunque ab hoc etiam maximè differens: tamen etiam ad conciliandos deos odore grato compoſitum, & naribus noſtris admouendum, vt deſtillationes à capite in partes ſubiectas concoquat,& grauedine obſtructioneq; nos liberet, & cerebri ventriculos purget, & peſtilentibus morbis reſiſtat. Per os etiam cyphi ſumitur tum ad hæc, tum ad ea quæ pectori inhærent coquenda,necnon ad frigidos hepatis affectus. Miſcetur medicamentis præcipuè epithematibus & antidotis,quæ inde Cyphoidea vocantur, Paulus lib.7.

Mithridation autem Andromachi à pleriſque Romanorum imperatoribus probatiſsimam antidotum ex ſimplicibus circiter quadraginta duobus & cyphi conſtantem, meritò prætuleris farragini neſcio cui Nicolai ex ſimplicibus centum & octo conflatæ, eadem promittenti, ſed verbis plurimis, ad capitis, aurium, oculorum, dentium, pulmonum, ventriculi, inteſtinorum affectus frigidos, hoc eſt, pituitoſos, melancholicos, ſeu ad ſtuporem, paralyſin, apoplexiã, epilepſiã, ſpaſmum, tetanum, cephalæam, hemicrania, maniam, melancholiam, grauem auditum, oculos lacrymantes, odontalgiam, cynanchen, aſthma, ſputũ ſanguinis, peripneumoniam, lienteriam, dyſenteriam, ſiue ſumatur, ſiue admoueatur: præterea ad frangendos calculos, menſes ciendos, omnia vteri vitia, ſcirrhos, podagras, morſus & ictus venenatos, morſum canis rabidi, ad febres quotidianas & quartanas initio acceſsionum, cocta iam materia, in modum auellanæ cum vino vel aqua, cui ſaluia vel menta ſit incocta. In aliis autem veſpere ſumpta & admota, quæ omnia per internos omnes affectus intelligit Andromachus.

Mithridation autem priorem theriace deſcripſimus, quòd hac prior tempore fuerit, & quòd ex ipſa theriacen excerpſerit

Andromachus, vt mox audies: adde quòd ad pleraq; deleteria eſt efficacior quàm theriace: qua tamen inferior eſt in morſus viperæ curatione, Gal. initio lib. 1. & 2. antidot. Populis autem ſeptentrionalibus Gallis, Germanis, Anglis, Scotis cùm rariſsima ſint venefica, & malefica animalia, contra hæc mithridatio aut theriace non egent, ſed contra alios affectus nuper dictos, quos magnopere antidoti iſtæ profligant, vt paulò pòſt audies. Ad theriacam antidoton tranſeamus, in qua vt cæteris medicamentis noſſe miſturam, facultatem, vtendi tempus, & menſuram oportet. Quapropter de his eſt nobis nunc dicendum.

Libr. theriaces ad Piſonem. THeriaca autem dicta eſt, quòd ferarũ & viperarum morſibus medetur, & quòd viperas recipiat. Eam verò ex optimis & plurimis medicamentis compoſuerũt contra morſus venenoſos & pharmaca deleteria (quæ duo ſunt mala in tota vita grauiſsima) & cùm perpenderent hominum naturas permultùm inuicem differre, & aliud alij medicamentum eſſe idoneum, meritò exactam ipſius & variam fecerunt miſturã, vt omnibus prodeſſet. At cùm tantus ſit θηρίων, id eſt, ferarum numerus, vipera, baſiliscus, hæmorrhus, dipſas, ſcorpius, aſpis, ceraſtes, phalangium, hydrus & aliæ permultæ: ſola

ſola tamen ex his vipera eligitur, quòd cæteræ maximam vim noxiam in ſuis corporibus totis habeant, vt docet Galenus lib. de theriaca ad Piſonem, vipera eam vim noxiã in capite & cauda ſolùm habet, carne reliqua natiuam habet virtutem ad ſalutem, vt animalia pleraque, de quibus in his quę agũt à tota ſubſtantia fuſiùs egimus lib. 2. Porrò viperarum in theriacam paratarũ vis tabifica & corruptrix largior tollitur cauda & capite amputatis. Quæ ſi qua in carnibus remanet, obtunditur coctione, ſale, anetho, reliquis præſtantiſsimis medicamentis, ac diſſoluitur: ſic veſicæ per ſe noxia cantharis, & ſuccus papaueris per ſe potus lethalis: miſta verò aliis, ex præparatione plurimùm virtutis auxiliatricis acquirunt illa ad vrinas innoxiè mouendas, hic ad ſomnum conciliandũ & vires inſomnia deiectas reficiendas.

Theriacæ antidotus ab Andromacho Cretenſi Medico Neronis primario ratione & experientia abſolutiſsimo, ex Mithridatio decerpta eſt, quibuſdam ademptis, quibuſdam adiectis, potiſsimùm carne viperarum non exigua, ob quam appellata eſt theriace ἀπὸ τοῦ θηρίου, id eſt, à fera omnium ſæuiſsima ἐχίδνῃ, hoc eſt, vipera, ad cuius morſus eſt præſtantior mithridatio, quam ob id ex hominũ vſu magna ex parte

deie

deiecit. Porrò Theriace ob ſimplicium probitatem, & horum virtutis inter ſe proportionem fit præſtantiſsima, vt cætera medicamenta compoſita: tamen qui Philoniũ antidotum aut aliud quoddam exiguum cõponit, non adeò ſummè bonis medicamentis eget, vt qui Mithridation aut Theriacen, aut aliud multæ miſturæ & cinnamomum recipiens, conficit: hic enim omnium præſtantiſsimis eget: qualium copia Romæ Cæſaribus faciliùs quàm alibi gentium ſuppeditabatur. Ob id in ea non Medici ſoli, ſed etiam myropolæ præſertim diuites præſtantiſsima hæc medicamenta componebant. In quibus tamen ſæpe (quia inuentu difficilia omittebant) non leuiter peccabant. Cæſariani verò Medici nullo deſtituti ad probã compoſitionem, ſoli perfectiſsimè talia conficiebant. Quęres profectò facilis potentiſsimo Regi noſtro Franciſco fuerit nauigationibus, ſuorum quidem, Alexandria: Venetorum verò, ex tota propè aſia: Luſitanorum autem, ex Aphrica & India, optima quæque conſequi medicamẽta. Demus igitur operam, vt ſingula his compoſitionibus neceſſaria habeamus optima ab integræ fidei amicis ex regionibus, in quibus ſunt præſtantiſsima: quæ libris nouiſſe non ſatis eſt, ſed horum notas omnes oculis aliisq; ſenſibus,

bus,ter,quater, frequentiùs accuratè explorabis, ne te fallant inſtitores tam callidè omnia adulterantes, & veris aſsimilantes, vt etiam exercitatiſsimis imponant. Tamen vt ad explorandum veniat inſtructior, paucis notas optimorum quorundam ſimplicium ad Theriacen neceſſariorum perſtringam, vt cognitis optimorum notis,quiſque deligat optima,quæ apud ſuos,aut vicinos, aut alias gentes exiſtunt,vt primùm habito ſingulorum delectu,deinde præparatis quibuſdam, legitimè tandem ipſam Theriacen componas.

Quoniam alia aliis locis & abundant & meliora ſunt ſimplicia, ex quauis regione præſtantiſsima eligantur, quibuſdam his indicationibus adhibitis. *Libr.3.cō. ph.p.*

Radices ſint cortice intento, non rugoſo aut rancido: id enim macræ radicis eſt indicium.

Fructus ſint optimi,multi cum ſurculis & germinibus,& aliis,quæ ipſis inhærẽt foliis, inuolucris, floribus.

Semina,vt radices,ſint bene nutrita, hoc eſt, procera, & plena, quod intentus cortex indicat.

ὀπούς & χυλοὺς non ſiccatos tempore,nec ſuis qualitatibus,& viribus inualidos guſtatus & olfactus indicabunt.

Herbæ

Herbæ autem in Theriacam recipiendæ ſunt, ſcordium, nepita, praſion, ſtœchas, dictamnus, polium, chamædrys, chamæpitys, hypericum, centaurium tenue.

Radices, zingiberis, ireos, rhei, pentaphylli, coſti, nardi Indicæ, nardi Gallicæ, Gétianæ, mei, acori, phu, ariſtolochiæ tenuis.

Semina buniadis, id eſt, napi, Ruell. in Actuar. petroſelini, thlaſpeos, ameos, anethi, fœniculi, dauci, cardamomi.

Chamæpityn, chamædryn, thlaſpi, centaurium, hypericum, polium, & alia eiuſmodi florentia accipies, non ſole æſtiuo ſiccata, neque dum fructus horum adhuc crudi ſunt & imperfecti.

Mel theriacæ idoneum ſit dulciſsimum, & acerrimum ſapore, pallidum colore, aut flauum, odoratiſsimum, ſubſtantia nec craſſum & grumoſum, nec impenſè liquidum, ſitque totum ſibi vnitum & lentum, vt digito ſi tollatur, viſci modo longiſsimè ſeruet continuitatem, quale eſt Hymettium, vel Thaſium, vel Atticum, vel aliud ſimile, ſed mediocriter coctum ſit, vt terrreum & flatulentum coctione ſeparetur. Mel item bimum vetuſtiore & recentiore eſt melius, modò non ſit amarum, aut vinoſam aliquã qualitatem odore & ſapore referens, ſiue vetuſtate, ſiue coctione & deſpumatione lon-

ga vtrunque contingat id quod ſola experientia probatur.

Vinum quoque ſit phalernum, acre, laudatiſsimum, vel ſimile: non phalernum fauſtianum dulce, non imbecillum aut recens, & crudum adhuc ob nouitatẽ. Melius enim eſt vetus, nondum tamen amarum: ſit etiam tenue ſubſtantia, perlucidum κιῤῥὸν, id eſt, fuluum, non album, non rubrum, non nigrum: ſitque odoratiſsimum, & ſuauiſsimum, non quòd id theriaces aut mithridatij virtutem reddat meliorem, ſed quia has antidotos alioqui ob multa amara (nam amara ſunt omnia medicamenta, quæ longo vſu virulentis beſtiis aduerſari ſunt iudicata) ingratas, gratiores efficit. In omnibus enim medicamentis, quæ deglutiuntur, ratio eſt habenda & ſolicitudo de ſaporis gratia, vt in methodo medicamenti componendi abundè probauimus.

Vinum ergo miſce firmiſsimum, & validum imprimis, & quod pluribus annis non ampliùs mutari probaris: vitabis autem valde imbecillum, aquoſius, valde auſterum, facilè aceſcens, vetuſtate amarum.

Opium Thebaicũ, vel illi bonitate proximum. Marum ſit valde amarum, minùs acre, odoratius amaraco acri & minùs amaro. Vtraque ſint Cretica.

Roſ

Roſæ præſtantiſsimæ ſint omnium ſuauiſsimæ,& aliis rubicundiores.

Scordium Creticum optimum : tamen nõ malũ in aliis regionibus poteſt inueniri.

Napi ſeu rapæ ſylueſtris ſemen Creticũ.

Iris Illyrica, & ex ea vt cæteris medicamentis,odoratior:vnumquodque enim eſt præſtantiſsimum, quod proprium generis ſui odorem, vti & ſaporem habet valentiſſimum:non Libyca,quæ ab Illirica tantùm abeſt,quantùm corpus mortuum à viuo.

Agaricum leuiſsimum eſt laudatiſsimum, denſum,graue,lignoſum eſt deterrimum.

Cinnamomum ſit odoratiſsimũ ,ſeu indicibilem quandam odoris gratiam ſuper alia omnia referat,guſtanti calidum admodùm percipiatur,non tamen vt moleſtè rodat. Colore aũt tale, ac ſi quis lacteũ colorẽ cũ φαιῷ.i.fuſco & modicè cyaneo miſceat.

Succus glycyrrhizæ Creticus præſtantiſſimus,vt cretica glycyrrhiza.

Opobalſami Iudaici,id eſt, optimi,notas omnes repete ex ſimplicibus. In quibus etiã fuſiùs horum ſingulorum proborum indicia legas licet.

Myrrha optima opocalpaſo aut liquore aliquo nõ vitiata: ſit autẽ Troglodytis aut Minæa, à regionibus, vbi præſtantiſsima gignitur.

Croc

Crocus ſit Corycius, à Corycio antro, in quo naſcitur: vel potiùs alius odoratiſsimus, & longo tẽpore in vigore ſuo perſiſtens, ac flauiſsimus. Nã robore odoris præſentanei, & diuturnitate, & flauitie optimus eſt iudicandus, non proceritate Corycio præcipua.

Zingiber non pertuſum, ſed ſiccum & acre eſto.

Rheon denſum contractumq; ſubſtantia validè aſtringẽs, ſi viget ac integrum eſt: nã citò perforatur. Quod autem coctum eſt, rarius eſt, ac nihil aut minimùm aſtringens: huius loco rha barbarum Auicenna ſubſtituit.

Pentaphyllum ſiue ſit tormentilla vulgaris, ſiue aliud, intereà tamen dum lis dirimitur, cape tormentillam.

Calaminthe Cretica montana melior.

Praſiũ albũ & Creticũ, vel ex editis locis.

Petroſelinum ſit Macedonicum: idem amariſsimum eſt atque acerrimum.

Stœchas Cretica, vel ex Stœchadibus inſulis: ſic enim lego in Gal. non Cycladibus.

Coſtus ſit, qualem ex Dioſc. in ſimplicibus pinximus.

Piper longum natiuum, ob id in aqua inſolubile, album in ſimplicibus.

Dictamni herbæ Cretenſis folia, nõ cum vulgo radices fictitiæ.

Iuncus odoratus ſit Arabicus. Flos melior,

ſed rarus aduehitur, quòd eum in viis Arabiæ frequentiſsimum iucundiſsimè paſcant cameli: ſolo odoris vigore diſcernitur. Illius enim odoris gratia citò vaneſcit.

Thus ſit ἄμικτον maſculumq́;.

Caſia optima, q̃ ſurculis & corticis tenuitate, guſtu, odore ſit cinnamomo ſimillima.

Indica nardus radix eſt, quæ tamen à ſpicæ ſimilitudine ſpica nardi dicitur.

Polium, chamædrys, chamæpitys, hypericum, gentiana, thlaſpi, nigrum veratrũ, & alia quædã Cretica paulò præſtantiora ſunt Italicis. Si tamen ver totum ſiccum fuerit æſtatis modo, Cretenſibus Italica non multò ſunt inferiora. Seſeli Maſsilienſe.

Styrax ſit, qui in arundinibus ex Pãphylia affertur, & paucißimus gignitur, tãq; diuerſus ab hoc copioſo ſtyrace, quàm falernũ vinum ab eo quod in tabernis venditur. Cape calidiſsimũ, odore & ſapore valẽtiſsimũ.

Thlaſpi Creticum, colore ὠχροξάνθον, figura rotundum, multò minus milio. Præſtat verò ex Cappadocia alterum, multò nigrius, & maius prædicto, nõ exactè rotũdũ.

Ami Creticum, vel ex regionibus ſiccis & altis.

Hypociſthis } Vtrũq; quale Dioſc.
Malabathri folium } deſcribitur.

Terebinthina ſit Chia potius, quã cũ Androma

dromacho Libyca: aut cũ aliis Põtica. Chia enim omnib⁹ aliis odore & ſapore precellit.

VIPERARVM DELECTVS, ET *ex his ritè paratis paſtillorum theriacorum compoſitio, ex Galeni libris.*

VIperæ deligantur magnæ, bene nutritæ, corpore toto & ventre craſsiore, ſubflauæ, collo valde prominenti, capite latiore, oculis rutilis ac ſubrubentibus, interritis, trucibus, ac ferino aſpectu, præſertim irritatæ, meatu magis ad extrema caudæ vergente, cauda non inuoluta ſed potiùs conuerſa, validæ, bene mobiles, tamen inceſſu quieto & tardo. Hac enim re fœmina differt à maſculo: & quòd ea caninos & acutos dentes habet, plures duobus maſculo propriis in capite acuminato: ad delectum quædã præter hæc tempus venationis harũ, & in his enecandis apparẽtia, de quibus mox dicam, pertinent. Θηρία, id eſt, viperas Crito vult capi in fine veris, aut trygeto, id eſt, autumni medio: cauendam verò æſtatem ab initio ad canis ortum, & huic ſuccedentis operæ tempus, cùm fructus fugaces eduntur, & bilis hominibus copioſiſsima ſuboritur. Galenus quoque viperas venatur exacta hyeme, veris initio, vbi latebris relictis in apricũ prodierint, & nemora petunt, ac ſubdiales ſemitas, & ſemine ma-

Nicander in theria.

Gal. in fi. lib. I. anti.

rathri oculos recreant,ſuntq́; iam audaces & celeres, nec virus tam maleficium retinent. Nam deliteſcentes maligniorem vim tabificam in ſe contrahunt, quia nulla ex parte digeruntur,tuncq́; ſerpens omnis ſolet vocatum γῆρας, id eſt, ſenium & exuuium colligere,quod eſt craſsiſsimum quoddam tegumentum tempore quo delituit contractum magis quàm ætate animalis. Non ſtatim igitur vbi latebras egreſſæ ſunt, capiendæ, ſed permittendæ aliquandiu, & aëre frui, & conſueto veſci cibo,hoc eſt, herbis quibuſdam & animalibus, vt bupreſtibus, canthatidibus,pityocampis:hæc enim idonea ipſarum ſunt alimenta. Nec te moueat, quòd Crito in fine veris capit, Galenus initio veris:lib.autem ſimplicium vndecimo,ineunte æſtate optimam viperarum carnem prodit. Nam hæc tempora ſunt finitima,& parui momenti eſt horum differentia, ſi cæteras conditiones ante venatum neceſſarias, quas nuper dixi,obſeruaris. Ne autem capiantur æſtate media, quia tunc caro earum ſitim efficit, vt ſemper earum, quæ in locis maritimis, aut aqua ſalſa. Neque capiantur mox, vbi latebras reliquerunt, quòd tunc earum caro frigida eſt & ſicca, ac malè nutrita, ſed tempore inter hæc medio, deſinente ſcilicet vere, nondum verò inchoatą

æſtate:

æſtate: vel ſi ver admodum hyemale extiterit, æſtatis initio non longè à Pleiadum ortu. Non capiendæ item prægnantes, quia emaciatæ ſunt. Capiendæ autem ſunt notandæ magnitudinis viginti, aut paulò plures. Hæc enim quantitas medicamento non erit nimia, vt ad totius confecturæ copiam ſufficiat, vel pro quantitate compoſitionis accipiendæ ſunt. Capita & caudas recèns captarum & adhuc viuentium præcide, vt cum ſanguine virus effluat. Præcides verò in magnis viperis ad digitos quatuor: Damocrates autem capita ad tres digitos prius, poſteà caudam ad paulò maiorem quantitatem præcidit apud Galenum, quòd hæ partes ſunt virulentæ magis & duræ, & modicæ carnis. At Gale. lib. vndecimo ſimplicium caudam negat præcidendam, quòd quæ ad hanc excrementa tam liquida quàm ſicca eſſe poſſunt, exenteratis viperis facilè eluantur: quod autem in ore eſt venenum, ineluibile eſt. Idem verò in libro de Theriaca ad Piſonem aliorum ſententiam ſequutus caudam tollit, quòd ſordidiorem (inquit) ſubſtantiæ portionem pars hæc magis exercita pleniùs trahit, vt quæ piſcium caudis proximæ ſunt partes, ob frequentem motum magis nutritę ſunt. Quòd ſi poſt amputationem dictarum partium

protinus exangues ac immobiles & mortuæ fiant, tanquàm theriacæ inutiles reiiciantur. Contrà quæ aliquandiu poſt præciſionem motum aliquem retinent, & ſanguinẽ diutius fundunt, præſtantiſsimæ, quia virtutem habent πρὸς τὸ σώζειν, id eſt, ad ſeruandum non ignauam ſed validam.

Partibus his reſectis, inteſtina exime, quia ſunt excrementorum receptacula. Cute deinde vt anguillis detracta, & tota pinguedine ceu inutili exempta, corpus reliquum aqua pura probè lotum in fictile vas elegantiſsimè conſtructum, vel ollam, vel cacabum, vel lebetem probè exterſum & ſplendidum immitte cum aqua fontis pura, anethoq; viridi, tunc enim viret. Faſciculum verò mediocrem anethi ſicci Damocrates imponit. Coque mox igni ex carbonibus peruſtis, aut lignis ob ſiccitatem ἀκάπνοις, id eſt, ſine fumo, aut potius ex vitium ſarmentis, cum pauco ſalis recentis, ſi apto tempore cepiſti viperas: ſin æſtate, ſine ſale. Hũc autem ſalem ſtatim initio imponit Gal. libr. 11. ſimplic. dum coquitur verò, miſcet libr. 2. ad Glauconem, quæ tenui diſcrimine diſtãt. Id autem fit ad compoſiti ſuauitatem, qua etiam cauſa paſtillis theriacis ad læuorem tuſis & cribratis vtendi tempore ſalem miſcet, libr. 11. ſimplic.

Vbi iam percoctæ ſunt, vt caro oſſa & ſpinas promptè relinquat, & edi poſſet, depone ab igni, aqua exime, carnes à ſpinis virus olentibus & abiiciendis, accuratè ſecretas, ac probè tritas cum pane friato miſce, & paſtillos forma.

Panis ſit puriſsimus ex puriſsima ſemidali, id eſt, ſimilagine & flore farinæ, ſalſus, fermentatus, non hipnites, id eſt, coctus ſub teſta, ſed clibanites, id eſt, coctus diligenter in clibano, alioqui medicamentum facilè aceſceret. In ſicca domo tam bene ſit ſiccatus, vt in mortario ad læuorem tundi poſsit.

Panis momentum miſcet Andromachus, id eſt, partem dimidiam, vel tertiam, vel quartam, interdum quintam, quantum ſcilicet paſtillis formandis ſufficiat. Panis vnciam vnam carnibus viperarum ſexdecim accumulatis miſcet Crito. Panem triticeum purum æquali pondere miſcent Damocrates & Magnus. Eum panem maximè friatum & læuiſsimè in mortario tritum miſce cum carnibus accuratè, & ſubige, vt nulla viperinæ carnis portio non læuigata maneat. His probè tritis affundunt parum iuſculi decocti plerique, & Galenus in Theriaca ad Piſonem, & Actuarius: libro autem ſimplicium vndecimo, panem requirit ſiccum, vt contundi in mortario poſ-

ſit: tamen tundendo non miſcetur carni, ſed decocto viperarum maceratur, & caro in mortario coquorum teritur, donec ſit læuis, tuncque pani miſcetur, ſic ex pane non ſicco, ſed per viperarum decoctum irrigato, diu ſe, & Cæſarianos ante ſe medicos præparaſſe Galenus ſcribit: ſed quia ægrè ſicceſcebant, & caro putreſcebat, panis verò aceſcebat, cognitum errorem Galenus emendauit, & iuſculum miſcere deſiit. Quum ex pane ſicco facilius ſiccentur paſtilli, quàm irrigato, & panis per ſe in læuorem tritus carni viperinæ etiam per ſe priùs exactè læuigatæ meliùs miſcetur, & fiunt cycli vel cycliſci, id eſt, orbiculi, vel ἀρτίσκοι, id eſt, paſtilli, (quæ alio diminutiuo κυκλίσκια καὶ ἀρτίσκια vocat Damocrates) vel τροχίσκοι, id eſt, rotulę tenues mel mediocres opobalſamo modico ſubacti. Nam craſſi, vt qui cum iure ſunt facti, antequàm ſicceſcant, carnem viperarũ putreſcere, & panem aceſcere permittunt. Mox vbi erunt formati trochiſci, ſiccentur in domo calida ſicca, & in eadem reponantur. Sit autem domus hæc ſublimis, & meridiem ſpectet, aut ſaltem non ſeptentrionem, vt bona diei parte domus accipiat ſolis radios, ſic tamen vt paſtillos in vmbra locatos ſolis ſplendor & radius non attingat. Sic enim facilè ſiccabuntur, &

Li. 11. ſimplic.

& ſi continenter verteris, vtraque parte æqualiter. Niſi autem vertantur, parte ſuperna plus iuſto ſiccantur, inferna humidiores, dum diutiùs manent, putreſcere periclitantur. Siccati in eadem domo etiam extra ſolis radios condantur, continuè vertendo aliis diebus plurimis vt quindecim: pòſt donec theriacen ſis præparaturus, repone vaſe vitreo, vel aureo potius quàm ſtanneo, vt quod plumbi miſtura adulteratur. Quod autem ex argento non purgato fit, celerrimè huic ærugo obnaſcitur. Ob id ex vtroque metallo, ſtanno inquam, & argento nó purgato, vaſa non in hac ſolùm, ſed in cæteris quoq; antidotis vitabis. Præſtaret tamen non multò pòſt his paſtillis vti: tamen efficaces adhuc ſunt poſt annum, & poſt tempus etiam longius. Nam probè initio ſiccati & repoſiti annis tribus & quatuor in vigore permanent, ſi modò puluerem ipſis obductum linteis puris aliquoties abſtergas. Cuius diu adhæreſcentis occaſione perforantur, tuncq; inutiles euadunt, alioqui vtiles, etiam ſi plurimum inueterentur. *Lib. I. antidot.*

PASTILLORVM SCILLITICORUM *confectio.* *Paſtilli ſcillini li. I. anti. & lib. de the. ad Piſon.*

SCillam bonæ magnitudinis (non tamen admodum magnam & enormem) bene habitam & nutritam, albam, recenté ex terra

ſumes, cùm folia eius & caulis exactè inarueri t, ſeu vt Crito iubet, quando triticum metunt: tunc enim potiſsimùm viget. Corticoſa eius parte & radice lignoſa omni adẽpta, corpus reliquum maza ſeu farina tritici optimi, recentis, fermentata & ſubacta circumline (quidam etiam cum cortice maza circundant) non autem gypſo aut luto cum Critone: id enim ſordidum eſt. Deinde in calido cinere copioſo vel clibano calido, ſi quis adeſt, cum panibus quoque, vel ἰπνῷ, id eſt, teſta furnacea, vel cacabis, vel patinis, quibus panes coquuntur. Coques autem æqualiter, & donec maza bene ſiccata in cruſtum omnino dureſcat & abrumpatur, ac feſtuca in ſcillæ corpus per rimas demiſſa prõptè recipiatur.

Cruſto abiecto, ſcillæ medullam cũ Critone, id eſt, ſcillæ ipſius partes interiores tenerrimas, exactè tritã miſce cum farina erui candidi (non albũ enim eſt vehemẽter amarum) parum torrefacti. Farina autẽ hæc ſit optima, recentiſsima, adamuſsim læuigata, tenui cribro creta, vt ſit vna farinæ pars, ſcillæ duplum cum Critone & Damocrate & Magno: vel cum Andromacho minore, duę partes farinæ, vt ʒ. nonaginta: ſcillæ verò tres, vt drach. centũ viginti. Sed largior hæc farina, vt parcior eſt dimidia cum Damo-

crate

erate & aliis. Portio autem farinæ & ſcillæ æqualis Galeno magis placet, ceu fingendis paſtillis aptior.

Quidam huius farinæ penuria micam panis friatam, vt in paſtillis theriacis addunt. Formantur autem trochiſci mediocres, & ſiccantur ac reponuntur vt theriaci.

HEDYCHROON MAGMA *ſic conficit Andromachus.*

Mari, amaraci ana drach. duas.
Aſari, aſpalathi, ſchœnu anthus, calami aromatici, phu Pontici, xylobalſami, opobalſami, coſti, cinnamomi. } ana drach. tres.
Myrrhæ folij malabathri, coſti, caſiæ, nardi Indicæ, ana drach. ſex.
Amomi duplum.
Maſtiches Chiæ drachmam vnam.
Omnia vino falerno ſparge, fac magma.

HEDYCHROI MAGMATIS *compoſitio alia ex Magno Galeni.*

Aſpalathi radicis corticis, calami aromatici, ſchœnu anthus, phu, coſti, aſari, xylobalſami, caſiæ maſtiches, foliorum malabathri. } ana drach. ſex.

Nardi

Nardi Indicæ drach. ſexdecim. Croci drachmas nouendecim. Amaraci drachmas viginti. Cinnamomi, amomi, myrrhæ ana drachm. vigintiquatuor vino falerno excipe, & opobalſami contactu. Paſtillos finge, ſicca in vmbra. Paſtillos Hedychroos iiſdem propè componit bis Actuar. ſed ponderibus, vt hîc quoque, mutatis, & quibuſdam omiſsis, quibuſdam additis.

**Piperis lõgi ʒ.24. ponit And. pater: cui credẽdum magisquã filio ponẽti tantum drac. ſex. Illius enim pondera carmine elegiaco ſcripta deprauari non potuerunt: filij proſa ſcribentis potuerunt.*

THERIACES.
compoſitio.

Paſtillorum ſcilliticorum drachmæ quadraginta octo Andromachus, & cum eo cæteri: ſed Demetrius tempore Galeni factus etiam archiatros, tantum drachmas quadraginta ſex miſcebat.

Paſtillorum theriacorum Magmatis ſicci hedichroi *Piperis nigri Damocra. Opij	ana drach. viginti quatuor

Roſarum ſiccarum folio-
rum
Scordii Cretenſis
*Buniadis dulcis ſeminis,
gongilidis agreſtioris
ſeminis alii
Iridis Illyricæ odoræ
Agarici albi Pontici
Cinnamomi.
Hęc duo omittit Andro-
machus pater, addunt fi-
lius & Damocrates.
Succi glycyrrhizæ, ſicci
addit Damoc.
Opobalſami Iudaici bo-
ni

} Singulorum drachmę duo decim.

* Napi Ruel. Act. Auic. Rapæ. Ni.

Myrrhæ Troglodítidis
Croci Corycii, vel potioris
Zingiberis ſicci & acris
*Rhabarbari. * Rhei Pontici integri
Pentaphylli radicis
Aniken. Calaminthes ſiccæ, hoc eſt, nepithæ Romanis dictæ.
Praſij ſeminis, vel cum Damocrate,
Σφαιρίων, id eſt, verticillorum marrubii
Petroſelini Macedonici mõtani, tenuis ſeminis
Stœchados Creticæ, vel à Stœchadibus inſulis
Coſti candidi
Piperis albi & longi. Cyanei Andro.pater.
Dictamni herbæ Cretenſis.
Σχοίνου ἄνθος Damocrates: καρφίων alii, id eſt, iunci odore floris, σχοίνου ἰνώδους alii
* ἀμίτου. masculi alij. Thuris* inſecti,
Caſiæ fiſtulæ nigræ corticis
Nardi Indicæ

} Singulorũ drach. ſex.

Polii

Polii Cretenſis comæ
Seſeleos
*Styracis Pamphylii
*Thlaſpeos tenuis Creten-
ſis, vel potiùs Cappadocis
magni

**Liquidæ Auic. Calamitæ Nic.*

** θλάσ-πιος λε-πτοῦ*

Ameos
Chamædryos } campeſtris Cretenſ.
Chamæpityos } campeſtris Cretenſ.
Hypociſtidos ſucci flauentes
Malabathri foliorum
Terebinthinæ
Nardi Gallicæ puræ
Gentianæ radicis
Aniſi ſeminis torrefacti
Mei Athamantini
Succi acaciæ adhuc humidæ
Damo.

Lacrymæ alij.

Fœniculi Cretenſis ſeminis
Terræ Lemniæ
Chalcitidis toſtæ
Amomi vuæ
Acori
Phu pontici
Carpobalſami
Hyperici Cretenſis ſeminis
Gummeos
Cardamomi

Cardami, id eſt, naſturtij.

} Singulorũ drachmæ quatuor Andromac. drachmæ duæ Damocrates.

Dau

Auicē. & Nicol.

Dauci puri Cretici ſeminis

Galbani, χαλβάνης, χαλβάνιδις

Mumiæ Nicol.

Andromachus ſenior.

Belzeard.

Sagapeni recentis & veri

Auicena addit.

Opopanacis

Bituminis Iudaici

Caſtorei ſeu caſtoris teſticulorum

Comæ centaurii Cretici tenuis non recentis

Radicis tenuis ariſtolochiæ probè ſiccatæ

Ariſtotel. lōgæ Nico. rotundæ

Singulorum drachm. duę Androm. ʒ. vna Damocrates præſtantiſſ. Medicus, in lib. de antidotorū cōpoſitione verſibus ſcripto. Cætera Andromacho conſentit.

Auicen.

Mellis Attici drachmas cētū quinquaginta, ſeu libras decem Andromach. vini falerni, quod ſufficit. Aliā ordine cōtrario ſcribit Galenus, incipiens vbi alii deſinunt: à minimis enim pōderibus incipit, & deſinit in maxima, à quibus alii incipiunt. Incipit enim Dauci fructus, opopanacis, &c. ana drachm. duas. Polii comæ, ſeſeleos &c. ana duplū, id eſt, drach. quatuor. Myrrhæ, croci &c. ana drach. ſex. vbi etiam καλαμὶ additur: reliqua eodem ordine, dupla tamen proportione.

Ex his patet Andromacho per omnia cōſentire Damocratē, præterquàm in duobus dictis ponderibus. Xenocrates etiā ſtudioſè in componendis medicamentis verſatus, per om

omnia Andromacho conſenſit, præterquàm quòd ſagapeni drachm. tantùm duas miſcet. Magnus tempore Galeni etiam Imperatoris archiatros ſagapeni etiam drachmas tantùm duas, & chalciteos miſcet. Cinnamomum autem duplicat, & duos vini falerni ſextarios infundit. Alii autem qualicunque vini menſura vtuntur, vt poſtulat vſus. Cętera omnes Andromacho conſentiunt.

Modus componendi Theriacen.

Paſtilli theriaci, ſcillini, magma hedichroi dicta prius tria genera, ſcilicet, herbæ, radices, ſemina. Piper * album & longum, roſæ ſiccæ, agaricum, crocus ſi ſiccus fuerit, ſphragis Lēnia, chalcitis toſta, amomū, cinnamomū, caſia fiſtula, opobalſamū, acacia (pręterquàm ſi mollis ſit & liquida) caſtoreum. * aſpalathus, ſicca hæc terantur in pila Aegyptia, vel alia quoq; duriſsima, ne aliqua huius ſubſtātia inter tundendum extrita, cum his prædictis remiſceatur. Læuigata hæc cribro tenuiſsimo incernantur, vt in corpus prōptiùs penetrent. Myrrha autem & crocus ſi non ſit ſiccus, vino macerata læuigentur, ſi tibi ita fieri tutiùs videbitur, vt crocus natura humidus non teratur. Omnes item opi, vt ſagapenum, opopanax, opium, acacia (ſi liquidior eſt, & tundi contumax) ſuccus hypociſthidis, ſuccus glycyrrhizæ, vino per-

Ad verbū hæc omnia ex Galen. mutuatur Actuar.

* *nigrum addit Act.*

* ἀσφάλαθος *Actu.*

T

fuſi ſoluātur,& ad læuigationē fiant idonei.

Sed thaſpi & gongilidos ſemen ſatius eſt per ſe in pila tundere (quia cū aliis tuſa mortario hærent) deinde vinum affundere, quoad exactè diſſoluantur, tunc miſce his quæ vino macerata & læuigata fuerunt. Sic thus per ſe in mortario terere præſtat, ſed leuiter ne lateſcat: & cretum in promptu habere, vt inſpergas his quæ vino læuigata ſunt. Gummi vino infuſum macerari poteſt, ac ipſum vel per ſe vel cum thure læuigare. Sic quædā ex vino, alia per ſe læuigāda. Cū hæc omnia vniendi tempus erit, in vaſe duplici liquētur cum melle, prima reſina terebinthina, poſt hanc ſtyrax & galbanum priùs confracta & contuſa in pila piſtillis aut vectibus ferreis, paucíſsimo mellis crudi addito. Vbi hæc noſtris digitis dilatata fuerint, iam liquata in melle reſinæ excipiantur, & operculo vaſi aquæ inſidenti impoſito diſſolue & coque. His enim vaſi iniectis ſatius eſt mel non ampliùs commouere his liqueſcentibus, arida immitte his quæ læuigata ex vino fuerunt, & miſce denuò, dum abundè craſſeſcant. Atque ita paulò pòſt his quæ in mortario ſunt, cochleari magno quæ liquefacta ſunt paulatim affunde tepida, & vir aliquis robuſtus ipſa in vnitatem cogat.

Vbi probè coierint, & craſſamenta adepta

fuerint,

fuerint craſſamq́; maſſam oſtenderint, mellis cocti mediocriter & deſpumati nonnihil iniice: mox aliquam tritorum & cretorum portionem: deinde rurſus mellis quippiam: poſtea liquefacta miſce tepida, & omnia in * mortario grandi, cochleari magno valenter contere, & adiice quæ ex aridis ſuperſunt, & mel. Vbi omnia in mortario per cochlear vnita fuerint, omnia è mortario tunc in * pilam coniicere oportet, ac vectibus ferreis omnino puris & nihil æruginis habentibus, continenter tundere, illinendo vectes extremos opobalſamo, donec totam eius portionem abſumpſeris: ſic enim promptè opus abſolues: ſiquidem lentore medicamenti vectes detinentur, & ægrè à tundentibus leuantur. Præſtat autem in ſole tundere: ſic enim citius omnia in vnitatem coguntur. Poſteà pilam quæ medicamentum continet, tege, & poſt quatuor aut quinque dies ſimiliter in ſole contunde, atque id iterum & iterum poſt ſex aut ſeptem dies, vſque ad duos menſes, aut omnino ad quadraginta dies feceris.

* θυΐα.

* ὅλμον.

Tunc manu opobalſamo pauco intincta in vaſa pretioſa reponatur: ſic tamen vt illa non repleantur, ſed ſpatium aliquod relinquendum, quo perſpiret. Adhæc operculum ſæpe detrahendum eſt, vt liberiùs

exhalet, & maturior ipſius vſus tibi contingat: longo enim tempore ad coctionem ſui antidotus indiget, vt poſteà dicetur.

Color eius quia virtutem non mutat, parui faciendus eſt: nigricat autem niſi propter chalcitidem malè vſtam, flauum aut fuſcum fiet, quæ quanuis pauca ſit (nam drach. quatuor) aliorum tamen colorem ſuperat.

Sic autem componit Damocrates:

Succos, lacrymas, metallica ex vino terit, ad mellis craſsitiem arida cætera tuſa & creta tenui cribro protinus iniicit, & miſcet probè melle adiecto. Poſtea bis terve ferueſactum, vbi rurſus rigauit, imponit vaſi vitreo, argenteo, aureo, ſtanneo, corneo: vel ollæ denſæ, non vaſi ligneo.

Omnia ad theriaces compoſitionem neceſſaria ſunt abundè expoſita. Tamen temerarius fuerit, qui ex ſola lectione theriacen componere aggredietur: ſemel enim cõpoſitionem ſpectare omnino eſt neceſſarium. Deſcriptiones verò theriaces ab Andromacho patre, Damocrate, Critone verſibus expreſſæ magis recipiendæ ſunt, quòd memoria faciliùs tenentur, & quòd menſuræ & pondera in eis adulterari nequeant.

Vires antidoti Theriacæ ex Andromacho ſeniore primo libr. antid. Gal. & Damocrate.

Effic

Efficaciſsima eſt Theriaca contra potum papaueris, cicutæ, hyoſcyami, aconitum, Medeæ pharmaca, cantharidas, morſum viperæ, ceraſten, dipſadem, dryadem, hæmorrhoon, phalangia, hydrum, epicherſum, amphisbænam, rubetam, cherſydrum, canis rabidi morſum, potionem veneni. Valida etiam eſt ad ſtomachũ æſtuantem flatus ſtomachi, colicum dolorem à flatibus, phthiſin incipientem, aſthma, pleuritidem, empyema, icterum, hydropem, ſpaſmum, tetanum, opiſthotonon, emproſthotonon, veſicæ vlcus dolens, iſchuriam, ſatyriaſin, renum dolorem. Peſtem, & alia propè innumerabilia, quæ ſcribuntur in lib. de commodis theriaces.

VSVS THERIACES.

Datur Theriace vt Mithridatios, & cæteræ antidoti, ad præcautionem quidem fabæ Aegyptiæ magnitudine ſemel cum tribus aquæ calidæ cyathis.

Ad curationem verò ſumpti iam veneni quotidie bis detur quadruplo vel quintuplo aucta. Capitur autem hora ſomni, vel manè, vel vtroque tempore. Manè quidem his, qui die ægrotant: veſperè verò his, quibus nox eſt moleſtior. *Lib.1.ant.*

Da autem potui nec recens nimis, nec vetuſtate peraridum, quale ſi fuerit, cum pauco *Damocrates.*

melle iterum ferueſac, & diu tere, tandem habebis vtile, quod valebat nihil, ſed inualidius, eò quòd ſemel tantùm miſcuiſti. Recens verò præpollentem adhuc habet opij frigiditatem, eoq́; ſtupefacit, nec præſtat quidpiam promiſſarum priùs virium, quoad fuerit percocta. Tempore autem longo, plurimùm annis duodecim ad coctionem eget antidotus: vigentior autem validiorq́; eſt ab anno quinto, ſexto, ſeptimo, præſertim in his, qui à virulentis feris, aut cane rabido morſi ſunt, & pharmacis lethalibus petiti. Hi enim omnes cùm grauem noxam ab his venenis acceperint, potentiore theriace indigent. In aliis verò affectibus vbi tanta noxæ cauſa non eſt, ſufficit vel ſexagenaria theriace. Potens enim eſt ad annos triginta.

Valida autem & vigens iudicatur, ſi data poſt medicamentum aliquod purgatorium, ſua virtute, medicamenti purgantis efficaciam euincat, & medicamentū purgare prohibeat. Quòd ſi purget, perinde ac ſi homo theriacen non ſumpſiſſet, liquidò conſtat adulterinam eſſe, ac vires eius inualidas, aut vetuſtate confectas eſſe, vt ne medicamenti quidem virtutem ſuperare poterit. Quam tamen Marco Antonino Imperatori ex recēte cinnamomo primi generis parauit Galenus,

lenus, ſumpſit ſtatim Imperator, non prætetitis adhuc menſibus duobus integris, non expectata medicamenti coctione, Galen. 1. antidotorum.

Teriace vt Mithridatios ſingulis diebus ſumpta, omnino à deleteriis & lethalibus pharmacis ſecuros reddit: ſumitur autem ad fabæ Aegyptiæ quantitatem ex aqua, aut vino, aut melle, aut per ſe.

Huius quotidiano vſu Aurelius Antoninus Romanorum Imperator (cui etiam medicus fuit Galenus) à graui ſopore, quo in actionibus ſuis cùm premebatur, ſanatus eſt, adempta papaueris lacryma. Cùm autem poſteà bonam noctis partem duceret inſomnem, tum ob ſiccitatem naturalem (erat enim ſiccioris temperamenti natura) & ex longo vſu medicamenti ſiccantis acquiſititiam, tum ob omiſſum conſueti & ſoporiferi medicamenti vſum, coactus eſt etiam theriacam cum papaueris lacryma compoſitam, ſed inueteratã adiicere. Nam in huiuſmodi medicamentis opium vetuſtate miteſcit.

Morſus ab animali venenato ſumpta theriaca omnino euadit, & hac præſumpta ſi pòſt mordetur, non moritur. Quod ſæpe pretores in noxiis hominibus probarũt, Gal. in aliis animalibus. Quotidie tota vita ſan is

ſalubriter ſumitur Theriace, ſiue venenum metuant, ſiue vt diuus Marcus Imperator, corporis iuuandi gratia, hoc vſus etiam affatim, & veluti alimento quodam. Vnde initium magnæ ęſtimationis Theriaces, & vires actionis eius hominibus innotuerunt, & ſub illius ſeculi maximis Imperatoribus in publicum vſus eius prodiit.

Antidotus Eſdræ (quiſquis is fuerit) eadē propè pollicetur, quæ Theriace, ſed hac multò eſt ad omnia imbecillior, ob id obſcurata euiluit quouis modo parata. Nam Actuario ex 27. cōponitur: Aëtio & Paulo ex 47. nec iis omnino iiſdem, nec eodem pondere: Nicolao ex centum quadragintaquatuor.

Ambroſiam & Athanaſiam à iunioribus Medicis nominatas eſſe antidotos, docet Gale. libro 8. meth. hasq; calfacere & ſiccare, vt Theriacen. Has quoque tres antidotos, Ambroſiam, Athanaſiam, Theriacen, ſumptuoſas eſſe dicit li. 14. meth. & ſalubriter ſumi contra internos abſceſſus, præſertim viſcerum, vt collectum humorem in halitum reſoluant, & digerant. & in lib. ſanit. tuendæ harum meminit.

Antidotum Mithridatis Athanaſium triplex, lib. 2. antidotorum. Eſt & Athanaſia hepatica Alexandri Tralliani, & Athanaſia Oribaſij apud Paulū, & Ambroſia Phi-

lippi

lippi Macedonis,lib.2.antidot. quarum nulla eſt hodie in vſu, aut non admodùm frequenti, quòd harum loco Mithridatios aut Theriace recipiantur, adeò magna omnium fide & ſummis ſucceſsibus probata, vt myropolæ quidã circunforanei in Gallia quæſtum vicatim faciãt ſuis, neſcio quibus, compoſitionibus, quas tamen Mithridatij & Theriaces nomine diuendunt. Hæ igitur Athanaſiæ, Ambroſiæ, Achariſti, Hadriani, Hæmagogi, & aliarum quarundam Arabibus celebratarum compoſitionum loco fuerint, vt velut poſtliminij iure in vſum redeant, cùm eadem omnia præſtent, multoq; feliciùs, quàm Arabum compoſitiones ex iſtis excerptæ, additis aut ablatis quibuſdam, neque his magni momenti.

AVREA ALEXANDRI ANTIDOTVS.

Recipit aſari Carpobalſami Seminis hyoſcyami	Ana drach. duas & dimidiam.55.Had.
Caryophyllorum *Myrrhæ omnes legunt, Ciperi Opij Thebaici	Ana drac.2.36.Had.

* Μυρτα, id eſt, baccas myrti Actuar.

Opobalſami	
Cinnamomi	
Folij	
Zedoariæ	
Zingiberis	
Coſti	
Corallij rubri	
Caſsiæ ligneæ	
Euphorbij	
Tragacanthi	Ana drachmam
Thuris	vnam. 18. Had.
Styracis	
Nardi Celticæ	
Mei	
Cardamomi	
Seſeleos	
Napeos, ſeu ſemi-	nis ſinapi. Ei' loco
Sarxiphagi Act. ra	ſelino .i. apiũ Act.
dicis ſaxifragiæ alij	
Anethi	Hoc Actuarius o-
Aniſi	mittit.

Xylaloës
Rhei Actuarius. Rha barbari & Rei Pontici Arnaldus.
Luphiæ cõpoſitæ Actua. Aliptæ moſchatæ, quod idẽ eſt, alij.
Caſtorij
Spicæ nardi
Galangæ Act. & cæteri.

Opopanacis
Anacardij
Maſtiches
Sulfuris viui, omnes.
Pœoniæ radicis
Eryngij
Roſarum Actuar. omittit.
Thymi Acori
Pulegij. Eius loco habet Actuarius Halicacabi.
Ariſtolochiæ longæ Actuarius vtriuſque alij.
Gentianæ
Corticis radicis mandragoræ
Chamædryos
Phu. Act. radicis Valerianæ alij.
Baccarum lauri
Dauci Cretici Ameos
Macropiperis
Leucopiperis, oẽs præter Actua.
Xylobalſami
Carui, omittit Act.
Amomi
Petroſelini ſeminis
Libyſtici ſeminis, Act. leuiſtici (alij.
Seminis rutæ
Seminis ſinonis. Eius loco hyſſopi habet Actuarius, & addit electri, id eſt. ſuccini

Ana exagium dimidiũ, Actu. dr. di. ſed dra. 1. & dimidi. Arnaldus.

Auri

Auri } Argenti } { Limatur tenuiſſimæ

Margaritων, Act. ambarum margaritarum non pertuſarum & pertuſarum alij.

Βλάττου, Actuar. id eſt, onychis.

Oſsis cordis ceruini.

} Ana exagia duo et dimidiũ Actuarius: alij ſingulorũ grana quatuordecim tantùm.

Eboris } Calami odorati } Pyretri } Ana ∠.5 ſeu drac. ſex, Actuar. alij tantùm grana 9. vel 8.

Mellis quantitatem ſufficientem: mellis deſpumati libras tres, Arnald. Mel tacet Act.

Hæc antidotus aurea, vel ab auro quod recipit, vel à pretio & virium præſtantia dicitur. Cuius autẽ Alexãdri an Philoſophi, an Medici, vel alterius, compertũ non habeo.

Efficax eſt contra defluxiones capitis frigore cõceptas, oculorum lacrymas exſiccat, dentium dolores lenit, & capitis omnes cruciatus à frigido vel humido illita frõti. Comitiales, inſanos, vertiginoſos, paralyticos, apop

apoplecticos mulcet. Tabidis, tuſsiculoſis, aſthmaticis, ſanguinē ſcreantibus, cardiacis, iſchiadicis, colicis, nephriticis, dyſuriæ, ſtranguriæ, iſchurię preſenti eſt auxilio. Calculos renum & veſicę cōminuit. Quotidianis & tertianis febribus circa acceſsionis initiū cū decocto ſtœchados eximiè medetur. Has eius vires ab Actuario celebratas fuſiùs explicat Arnaldus in lib. de antidotis: ſed ſi ad Mithridation & Theriacen ſpectes, vſu plurimo maiorū noſtrorū probatiſsimas antidotos, & omnia hæc ac multò plura feliciſsimè præſtātes, nihil eſt, quòd Arabū Aureā, Hadrianum, &c. antidotos laudes. Initio, ſtupefacit vt theriace, inueterata, coctis ſimul omnibus calida euadit, affectibus ob id frigidis ſalutaris hęc aurea. Aurū, argentum, ebur albū tenuiſsimè limatū vult Arnaldus, Balſamū melle modico diſſolutū miſcetur.

Doſis eſt quantitas auellanæ.

Adſcripſerā quoq; his alias antidotos διὰ κόκκων βαφικῶν, διὰ μόσχου, διὰ ἀρωμάτων, διὰ κομμεῶν, διὰ μαργάρου, δι᾽ ἀνθέων, δι᾽ ἀνακάρδων, arteriacas, thoracicas, ſtomachicas, catharticas, hieras, trypheras, & alias reliquas vſurpari hodie conſuetas. Catapotia quoq; mitiora, valentiora, mediocria. Throchiſcos item atq; condîta & ſyrupos, in quibus ſumendorū materia ferè continetur. Sed cùm mihi

mihi Meſuæ antidotarium eſſet in manibus, plurimaq; iam dictorum ex Meſue ipſe deſcripſiſſem, æquius putaui ea omnia ad Meſuem referre, ne dictum dicerem.

DE SVCCIS MELLE AVT SACCHARO CONDITIS.

QVoniā facilius eſt impleri potu quàm cibo, tam ſanis quàm ægris, & potus ob liquiditatem linguam promptiùs & altiùs afficit, ac os ventriculi cæteraſq; partes, quas celeriter permeat, maximè ſoliciti fuerunt maiores noſtri de potu ægris iucundo & ſalubri: partim ad ſitim extinguendam & partes principes roborandas: partim ad liberandas obſtructiones, finiendamq; alterando putredinem: partim ad tenuandum craſſa excrementa, incidendum, & tergendum lenta: partim ad ea vi naturæ iam ſecreta vacuandum per vrinas aut ſudores, interim per vomitum & deiectionem, ſi præſertim eò natura vergebat. Quam rem indicāt potio ptiſſanæ, vinum ex aqua, hydromeli, oxymeli Hippocratis libr.3.rat. victus in morbis acutis. Idem declarat Galenus ſuo oximelite in ſanitate tuenda, & methodo medendi, & ſuo hydromelite, cui interdum ad craſſa tenuandum, & lenta incidendum, ter-

gend

gendum, vt promptiùs purgarentur, incoquebat hyſſopum vel thymũ, vel pulegiũ, vel calaminthen, vel origanum, vel ſatu- reiam, vel aliquam ex his ſimilibus. Idẽ Oribaſij, Aëtij, Pauli. Tralliani, ἥδεα ὠφέλιμα, πώματα, προπόματα ἀποζέματα, id eſt, ſuaues, vtiles potiones, propinationes, deferuefacta ex herbis vel radicibus, & decocta moliuntur. Idem Actuarij potiones febricitantium inſcriptæ. Idem recentiorum præcipuè Arabum promittunt, & præſtant ſyrupi, vel quaſi ex Syria delati primùm ὀποί, id eſt, ſucci condîti, vt Hermolao videtur, vel συροῦντες ὀποί, id eſt, trahẽtes ſucci, quanquàm pauci facultate trahendi ſint præditi: vel corrupto nomine pro σύνοποι, vel pro σιράπια, qua voce Actuarius & Simeon vtuntur. De quibus & aliis ægrorum potionibus cur hîc fuſiùs non ſcribam, paulò antè docui: mihi nunc ſatis eſt, pauca quædam ſtomatica & ſtomachica ex Galeno adſcribere, quæ ſyruporum typus quidam fuerint. *Aph. 24. libr. 1. & libr. quos purgare oportet.*

Diacydoniam Galeni appetentiam languentem excitat, coctionem ciborum iuuat, iecur & ventrem totũ roborat, ventriculi diſpoſitiones propè omnes, exceptis quæ ab æſtu vehementi fiunt, modicè iuuat. Recipit carnis malorum cydoniorum, mellis, aceti albi, ana lib. tres. Piperis, zingiberis ana vnc. *Lib. 8. cõ. ph. p.*

vncias tres. Petroſelini Macedonici vnciam vnam. Paulò aliter in fine lib. 6. ſanita. tuendæ. Succi malorum cotoneorum, ſtruthiorum (quę maiora ſunt & dulciora) mellis boni Attici ana ſextarios Romanos duos, aceti ſextarium vnum & ſemiſſem, aut ſi abūdè ſit acre, ſatis eſt ſextarius vnus. Vbi modicè ſuper prunas coxeris ad mellis Attici ſpiſsitudinem, & deſpumaueris, adde zingiberis vncias tres, piperis albi vncias duas. vnc. j. libr. 8. ſ. partes: deinde igni ſimili recoques, ad mellis craſsitudinem. Si id aſtringere magis voles, fac ex cotoneorum ſucco. In calido autem ventriculo aut bilioſo aufer piper & zingiber: in frigido & pituitoſo zingiberis vnc. quatuor, piperis vnc. tres, vel duas & dimidiam. In mediis temperamentis dimidium miſce. i. zingiberis vnc. vnam & ſemis, piperis vnci. vnam, lib. 6. ſanit. tuend. vnum aut duo cochlearia ſunt danda, libr. 8. method.

Diacydonion medicamētoſius eſt apud Nicolaum tale: Carnis cydoniorū excorticatorum, exenteratorum, in aqua elixorū lib. tres tere, cerne: deinde in mellis deſpumati lib. quatuor & ſemiſſe, coque ſemper mouēdo rudicula, donec craſſeſcat, nec digitos inquinet. Ab igne depoſito miſce paulatim rudicula ſemper ducēdo cinnamomi vnc. 1.

&

& ſemiſſ. zingiberis vnc. vnam piperis, galangæ ana ſemunc. caryophyllorum, nucis moſchatæ ana ʒ. tres, ſpicæ nardi, xylaloës, macis, cardamomi ana ʒ. duas, zeduaris ʒ. vnam. Eſt apud Meſuen eius deſcriptio triplex inuſitata. Dia cydoniων, μῆλον, catharticum Alexander ad podagram deſcribit. Hodie ſuccum & carnem cydoniorum ſaccharo condîmus ſine aromatibus, ad menſæ dona ſecundæ præcipuum, & aluum cohibendum.

Nicolaus ex ſucci mororum hortenſium lib. ſemiſſ. ſucci batinorum libra vna, mellis lib. ſemiſſ. ſapæ vnc. trib. coquit donec marmori affuſum ipſi inhæreat, & digito tactũ parum ſequatur, mox in ſe reſiliat, ad palati excoriationes, ardorem faucium & gulæ, ac initium ſynanches.

Meſues amborum mororũ ſucci ana lib. I. ſemiſſ. & ſapæ & mellis ana lib. vnam, coquit ad mellis ſpiſsitudinem. Compoſitius fit addendo aluminis, myrrhæ, croci, omphacii ana, ſi opus eſt. Succus per ſe initio eſt efficacior, etiam aliis aſtringentibus, rho, balauſtio, roſis: miſtus poſt principium cũ melle eſt melior ſuccus.

Dia moron Galeni ſtomaticum ſeu ad partes oris inflammatas dum affluit materia. Succi mororum libras quinque coque *Lib. 6. cõ. ph. part. Heraſetiã*

V

Succū per ſe præcoquit, ſtatim cum melle. Sapam ne adde cum Arabibus diamoro, etiā ſi falſò aſtringat ſapa Dioſcoridi: nec additur à Gale. Aëtio, Paulo, Tralliano.

per ſe ad ſordium conſiſtentiam, poſteà cū mellis libra vna. Id medium eſt, ac plurimis admodum placet, vt neq; de mellis dulcedine, nec de ſucci auſteritate conquerantur. Salubre initio phlegmonarum oris: quas ſi valentius vis repellere, ſucci rhois vel omphacij ℥. vnam, vel duas, vel tres toti ſymmetriæ miſcebis, vel florem roſarum, vel roſas ipſas, balauſtium, cyrinum, malicorium, gallam immaturam, piceæ aut thuris corticem, ſuccum hypociſtidis, aut lentiſci, & alia aſtringentia non corruptricia, qualia ſunt miſy, ſori, chalcitis, chalcanthum: niſi quòd huius ʒ. vna toti medicamento miſcetur, vbi in ore, gula, ſtomacho, ventriculo vlceroſa eſt diſpoſitio: plus autem chalcanthi ad vlcus malignū & putridum dictarum partium. Vbi autem conſtitit fluxio, miſce toti compoſitioni croci, myrrhę ana ſeſquidrachmam ad phlegmonem coquendam. Crocus enim aſtringendo myrrham multo ſe tenuiorem & calidiorem intrò in altum impellit, vbi ſuccos tenuat, & à croco foras citius efferri prohibita digerit. Addit Andromachus croci, myrrhæ, aluminis ſciſſi ana ʒ. vnam, alij huius ʒ. duas. Idem probè addit glycyrrhizæ ʒ. viginti, quæ aſperitatem ex auſteris ori innatam mitiget. Eiuſdem ſuccus ſtomaticis omnibus antidotis miſtus præſtantiores eas reddit.

reddit. Coquunt eandem gargariſmata ex ficis pinguibus, ex mulſa aquoſa, ex calenti ſapa, oleo lentiſcino in vaſe duplici calfacto, vel ex aqua calente. Coquentibus autem his in ſtatu vtendum, in declinatione valenter digerentibus.

Cocta phlegmone vel etiam ſcirrhoſa digerens aliquid toti medicamento incoque, vt nitri, vel ſpumæ nitri ℥. ſemis, vel ſulfuris viui ſextantem, vel ſapam, cui incoctum ſit origanum, hyſſopum, pulegium, ſaturea, thymus, calamintha ſylueſtris & domeſtica, ſeu mentha odorata, quam à grato odore Græci veteres hedyoſmon vocarunt. Medium facultate hoc remedium mediocribus phlegmonis & maiorum ſtatui confert.

Crocus autem & myrrha, & ſi qua alia aromata miſcenda ſint, adde in fine coctionis, & cùm ab igne es medicamentum ſublaturus, agitando, donec omnia pulchrè cogantur. Nam largior ipſorum coctio vires eis adimit.

Multiplex igitur eſt diamori compoſitio, quia affectus per tempora varius eſt, cui medetur, & ob id quòd non omnes eadem miſtionis menſura delectat.

Diabatinon, id eſt, ſucco mororum bati ſeu rubi eſt valentius diamoro, infirmius diacaryo. Ob id Meſues & Nicolaus

ambos ſuccos miſcent, ſucci mororum domeſticorum lib. ß. ſucci mororum batinorũ lib. vnam, mellis lib. ß. ſapæ vnc. tres.

Si verò ſimplicem illam habeat medicus, ſufficit in omne tempus phlegmones, additis tunc quæ vnumquodque poſtulare videbitur. Multiplex etiam eſt Alexandro: cui etiã & Actuario diacaryon deſcribitur, ſed Galenum ſequimur.

Dia καρύων ſtomaticon ſuaue, paratu facillimum, omnium efficaciſsimum ad oris phlegmonas ob eſſentiæ tenuitatem, Galeno inuentum & conſuetiſsimum.

Cortices exteriores nucum virentium & vigentium finita æſtate tere in pila, ſuccum per linteum cola, cum melle coque, deſpumando ad melleam craſsitiem: hoc in partes quatuor diuide, vt Galenus ſemper diuiſit, primam ſerua ſynceram, pueris, mulieribus, viris delicatis vtendam, ob eius dulcedinem. Id etiam ſolum mediocres phlegmonas interdum perſanat celerrimè. Secundæ parti aſtringentium aliquid miſce, ad repellendum affluentem adhuc initio phlegmones ſanguinem. Tertiæ croci & myrrhæ portionem ad coquẽdum vigentem iam phlegmonem, cùm ſcilicet fluxio ceſſauerit.

Quartæ ſulfur viuum, aut nitrum, & acria quædam ad digerendum, quod ex humore phlegm

phlegmonem faciente fuerit impactum: quoniam ea quæ affluxerunt, vacuationem poſtulant.

Cùm autem pauper medicus has quatuor compoſitiones propter ſumptum parare nequeat, nec qui iter agit, has ſecum circumferre, ſatius eſt facere compoſitionem vnam mediam, ex ſucco mole aut menſura quintuplo ad mel, quale diamoron fecimus, & tẽpore vtendi pro varia indicatione à morbi tempore & ægri natura hæc prædicta adiungere.

Similia his ſtomatica ſunt, ſed viribus inferiora διὰ γλεύκους, id eſt, ex muſto & ſapa, διὰ ῥοιῶν, id eſt granatorum ſucco, δι᾽ ἀρχάδων, id eſt, ex pyris ſylueſtribus, διὰ μήλων, id eſt, ex cydoniis. Et ex ceſtianis, meſpilis, cormis, & aliis fructibus aſtringentibus tritis, preſsis, reſidendo depuratis, colatis, cum melle coctis. Sunt autem hæc omnia non modò ſtomatica, ſed etiam ſtomachica & euſtomacha, id eſt, quæ deglutita iuuant ſtomachum. Diacarion autem cacoſtomachum eſt, ac ſtomacho noxium, plurimo melle eget: poſt id Diabatinon, Diamoron, ſed διὰ μήλων, διὰ ῥοιῶν, δι᾽ ἀρχάδων parciore. In horum medio eſt ſuccus meſpilorum, cornorum, brabylων, prunorum. Succo igitur cydoniorum & pyro-

rum ſylueſtrium, & plurimorum fructuum miſce æqualem mellis portionem. Succus autem aſtringentium inſigniter, vt cornorum duplicatum, & interdum triplicatum mel requirit, Gal. libr. 6. & 8. comp. ph. part.

Διὰ γλυκέ℘ fit ex menſura quauis muſti auſteri, quod ex vuis amineis poſtremũ fluxerit (nam quod primum fluxit, eſt liquidius & aquoſius) & melle, additis his, quæ diamoro & diacaryo miſceri poſſe diximus aſtringentibus, coquentibus, digerentibus eadem proportione. Διὰ γλυκος Critonis etiam ad aurium & ſedis vitia vtilis compoſitio eſt, Gal. lib. 6. comp. phar. part. Si autem ex muſto dulci fiat, mitigat quidem, ſed minùs repellit: ex muſto autem auſteri & dulcis medio, vim mediam obtinet. Coquit id Andromachus ad quartæ partis conſumptionem: alij ad melleam craſsitiem, deinde colant, & mel ſimul coquunt, præſertim vbi ſuccus eſt liquidior: vbi verò craſſus, mel ei ſtatim coctionis initio miſcent: & valet phlegmonarum oris initio, incremento, & ſtatui: ad declinationẽ verò tedas pingues tuſas incoque. Si ſumptuoſius vis medicamentum aliquod ex his, adde caſiæ corticem, vel nardum Indicam, vel folium malabathri, vel ſingulorum trium ana ʒ. vnam vel ſeſquidrach. pro libra vna mellis. Si diuitibus

uitibus paras, amomum miſce quantum crocum, aut myrrham, aut alumen: percolato ſtomachico maſtichen Chiam interdum miſcuit Galenus. Hæc ſtomatica vel gargarizantur, vel illinuntur, vel ore ſæpe & diu continentur, vel etiam horum quædam prædicta deuorantur, & ſtomachica fiunt.

Stomatice διὰ ῥοίων, id eſt, granatis auſteris, acidis, dulcibus, maturis & integris æquali portione tritis cum corticibus, coctis cum melle, ſtomacho reſoluto & cibos auerſanti idonea eſt.

Crito autem aliter granatorum dulcium cum corticibus * tritorum & expreſſorum ſextarios ſex, mellis boni ſextarium vnum coquit ad mellis craſsitiem, deinde addit aluminis ſciſsi vnc. vnam, myrrhæ ſemunciam. * Κεκάυμένων.

Alia eiuſdem ad vlcera oris & aphthas, id eſt, oris puſtulas, ſucci granatorum dulcium heminas ſex: coque igni lento in vaſe æreo ad tertias, deinde adde cinnamomi, caſiæ, myrrhæ, ana drachmas, vnam omphacij, croci, nardi Indicæ ana drachmam ſemiſſem, mellis heminam. Vtraque ſuo tempore præſtantiſsima. Paulò diuerſius Andromachus apud Galenum ſtomachicen hanc componit, ſed viribus propè iiſdem.

Medicamenta ſtomatica ex ſucco rorum, batinorum, granatorum, cydoneorũ,

cornorum, corticum nucum multa, vt vides, medici ſcripſerunt, ponderibus & menſuris variantes: alij enim omnia vel aſtringentia, vel digerentia, vel vtraque iniiciunt, nonnulli adimunt, alij aliud. Item hi plus illi minùs indunt. In quibus conſiderandum eſt, quod copioſius eſt inditum, an aſtringẽs ac repellens eſt, an lenit, & coquit, an digerit: ita nanque licebit ipſis probè vti. Hi affines ſunt & ſucci per ſe ſiccati ſole vel igne, vel cum melle, aut ſaccharo, aut vtroque cocti: hiq; tam herbarum quàm fructuum, quos iure meritiſsimo ſyrupis multis nulla ſæpe ratione compoſitiſsimis prætulerimus.

FINIS.

COLLEGIO DE S. CARLOS ✠ BIBLIOTECA R.

INDEX RERVM OMNIVM QVAE HOC OPERE CONTINENTVR.

A

ABortum prohibentia 183
Abrotanũ 51
Abſceſſus coquentia 23.178
Abſinthium 50
Abſinthij facultas 428
Abſinthium Põticum videtur eſſe Romanũ Meſues 51
Abſinthiũ noſtrum ibid.
Acacia 129.145
Acacia vulgò dicta nullo errore vſurpatur pro veterum 129
Acantha 52.84
Acer ſapor 266
Acerbus ſapor 265
Acetabulum 608
Acetum 124
Achoras curantia 37.90
Acidus ſapor 265
Acorus 20
Acorus verus, galanga maior hodie dicitur ibi.
Acorus paluſtris 21
Acorus verus vnde aduehatur ibid.
Acorus videtur quibuſdã calamus aromaticus ibidem
Actiones ſecũdas & tertias ex primis & ſimplicibus colligimus 252
Adeps omnis 180
Adiantum 52
Αδιψον 96
Admouendorum varius applicandi modus 624
Adulteria ſimplicium à quibus fiunt 501.504
Aër quando cauſa ſalu-

bris 344
Aëromeli 127
Aerugo 163
Aes vſtum 162
Aetites 176
Affectus ſpecies à quibus indicatur 488
Affectus paruus, recens, ſuperficiarius, mitiora poſtulat medicamenta: in contrario, cōtrà 391
Affectibus applicāda medicamenta æqualia viribus 392
Affectus quando plures ſunt implexi, vrgentiori maior vis remediorū in compoſito opponenda ibidem
Affectus præter naturam quomodo facilius pelluntur 433
Affectus in ore ex fluxione curantia 104
in Affectibus compoſitis vrgentioris eſt habenda ratio 208
in Affectibus compoſitis eiuſdem naturæ minus neceſſe eſt compoſito medicamento vti 209
Agallochum 112
Agaricus 21
Agarici facultas 22
Agarici doſis 22.424
Agaricus dictus ab Agaria Sarmatiæ regione 22
Agaricus quomodo corrigitur ibid.
Agaricus ſeruatur quinque annis ibid.
ἀγγεῖον διπλοῦν 585
Ἀγνος 53
Agrimonia 58
Allium magnetis vim obtundit 286
Aloë 130
Aloës doſis 424
Alopeciæ quomodo admouētur medicamēta 485
Alopeciam difficilē quomodo curamus 344
Alopecias ſanantia 77.181.286.& 470.379
Alphos ſanātia 32.47.77 85.173
Alterci ſuccus 129

Althea 23
Altheæ facultas ibid.
Althea vnde dicatur ibi.
Alumen 169
Aluum emollientia 52
Aluum ſubducentia 107
130.142.170
Alyſſos 54
Amaracus 62
Amaracinum vnguẽtum ibidem.
Amaracinum vnguẽtum diuerſum à ſampſychino ibidem.
Amarus ſapor 266
Ambroſia antidotus 664
Ameos ſemen 83
Amianthus lapis 176
Amomum 82
Αμπαρ 153
Αμπελ☉ λευκή 27
Amphisbæna 286
Amphora 63
Amygdala 93
Anacardus ibidem.
Anaſarcæ auxiliãtur 293
Anaſtomωticũ quod 255
Anethum 54
Anginis quæ proſunt 75
190.187
Animalia & eorum partes 178
Aniſi ſemen 83
Anodynum quod 258
Anthera 78
Αντιβαλλόμενα ſimplicia ordine alphabeti 520
Antidoton quid 342
Antidotus Eſdræ 664
Antidota ante ſiue poſt deleteria quomodo ſumenda 430
Apiaſtrum 64
Apium ſatiuum 23
Apium vulgare eſt Eleoſelinon ibid.
Apiorum genera omnia idem pollent 24
Aphthas curantia 106
Appetitum excitãtia 28. 95.147
Arabiſtarum componendi medicamenta ratio damnatur 299
Arancium malum 99
Argentum 156
Argentum viuum ibid.
Ari radix 24

Ari maſculi ſuccus 129
Ariſtolochia 24
Ariſtolochiæ triplex radicis figura Gal. diſtincta ibidem
Ariſtolochia quando effodienda, & quomodo ſeruanda 25
Armenia terra 177
Armenius lapis 173
Arnogloſſum 64
Aromata quæ ſunt 191
Aromatica medicamenta 114
Aromata tenuis eſſentiæ facilè exanimantur 192
Aromata ſunt miſcenda ad finem coctionis 380
Arrhenicon 160
Arthritis in plethorico corpore quomodo curanda 467
Arthritica 276.293
Arthriticis quæ proſunt 35.182
Aſarum 25
Aſarum quando fodienda ibid.
Aſelli 188
Aſparagus 27
Aſparagus Regius & Helius ibid.
Aſparagus Petræus ibid.
Aſperæ arteriæ affectus & laryngis quomodo curantur 474
Aſperitates arteriæ lenientia 34.147.155
Aſphaltos 178
Aſphodelus 22
Aſphodelus autumno legitur ibid.
Aſpodelus muribus venenum ibid.
Aſſando quomodo medicamēta præparātur 545
Aſthmaticis quæ proſunt 86.185.146.187
Aſthmaticis quæ obſunt 89
Aſtrorū ortum & occaſum negligit Galenus in vſu medicamētorum 454
Aſtrorū ratio in quibuſdam plantis colligendis obſeruatur 19.312
Attrahens quod 255

Aurea Alexandri. antidotus 665
Aureæ Alexandrinæ vires 668
Auribus purulentis conuenientia 70.293
Auribus quomodo medicamenta infunduntur. 470
Aurium dolorem ſedantia 47
Aurum 156
Auſterus ſapor 265
Autoris ratio in vtendis nominibus medicamentorum, & ponderũ ſcribendis 620

B

Balanus myrepſica. 27.94
Balauſtium 72
Balſamum 101
Baſiliſcus 286
βασιλικοκαρπὸς 84
Baſis medicamenti quomodo deligatur 314
Baſis & radix medicamenti quid 315
Baſis vt rectè conſtituatur quid ſciendum ibid.
Baſis ipſius coctio, aſſatio, tritura, vſtio, lotio, &c. etiam rationem ſine quo obtinent 354
Baſi adduntur quæ toti parti ſunt familiaria. 355
Baſi addũtur quæ ipſam in partes remotiſſimas conuehant ibid.
Baſis ob quatuor ad particulam aliquam deducitur ibid.
Baſi addũtur quæ ipſam deductam ad partem ei affigant ibid.
Baſis ſine quibus affectũ profligare nõ poteſt ibi.
Baſes congeneres miſcentur, nempe mite aliquod vehementi, vt habeatur medium 320
Baſes diuerſæ quare miſcentur 317
Baſi adduntur medicamenta, quæ in ſuo vigore conſiſtunt 354
Baſibus admiſcenda non

ſolùm quæ ipſam ad partem familiarem ducant, ſed etiam quæ in ea retineant 381
Βάτ@ ἰδαῖ@ 109
Bdellium 151
Bechica quæ 262
Behen 27
Ben 94
Berſilium lignum 112
Beſanum, Beſaſa 67
Beta 57
Betonica ibid.
Bilem atram purgantia 97.110.173.281
Bilem atrã facientia 125
Bilem flauam ducentia. 140.107.95.96.132
Bilis flaua coquenda 278
Bilem vtranque vacuantia 32.42.281
Bilem vtrãque & pituitam ducentia 282
Bilem & pituitam ducentia 283
Bilioſis conuenientia 125
Bilioſis contraria 132
Βλάτ@ βόζαντ@ 190
Blitum 55
Borago ibid.
Bombacis ſemen 84
Branchos ſanantia 151
Braſsica 55
Braſsicæ ſuccus 128
Braſsica marina 55
Bryoniæ radix 26
Bubonas coquentia 180
Buglosſus 55
Buphthalmi flos 72

C

Cabaret Gallorũ eſt Aſarum 25
Cacochyma quæ 263
Cadmia 165
Κάλ@ 609
Calaminthe 57
Calamus aromaticus 28
Calami aromatici electio ibid.
Calculos renum confringentia 45.85.103.151.174
Calculos frangentia 29.34.54.147.178
Calculos veſicæ diminuẽtia 70
Calor quas actiones edat 224

Calx

Calx viua 173
Cancanum 146
Cācris quæ proſunt 166. 167.173
Cancrorum cinis 188
Canella noſtra quid 181
Cantharides 189.285
Caphura 146
Capillos tollētia 147.161
Capillos redd. 52.95.136
Caput quæ roborant 154
Capitis dolorem facientia 287
Capitis dolori ab æſtu quæ proſunt 340.460
Capiti quomodo admouemus medicamenta 458
Capiti quales cucuphæ applicentur ibid.
Capparis radicis cortex 23
Capparis flos & fructus ibidem
Carbunculos perrumpentia 70
Cardamum 86
Cardamomum ibidem
Cardiaca 269
Carduus benedictus 56
Cari ſemen 86
Caricæ 103
Carpeſium 102
Carpobalſamum 101
Κάρυον βασιλικὸν 105
Caryophyllum 73
Caſia 103.108
Caſsia fiſtula 102
Caſsiæ fiſtulæ doſis 426
Caſtorium 185
Catharrhos ſanātia 90. 151.177.
Cathartica quæ 261
Cathæretica quæ 259
Cathæretica quomodo adhibenda 464
Cauſtica 86.137.161
Cauſtica quomodo adhibenda 465
Κεχράμιδες 81
Centaurij magni radix 28
Centaurium minus ibid.
Cephalica 266
Cephalalgicis proſunt 30.71.96.154.148.188
Cera 128
Cera liquabilibus vt materia miſcetur 178

Κηρώ

Κεράμιον 609
Ceraſi gummi 147
Cerati Galeni vſus 480
Cerebella paſſerum 182
Cerebrũ roborãtia 33.136
Cerebri meningum vulnera glutinantia 58
Ceruſſa 167
Ceſſatio à vacuationib⁹ alijs, cauſa eſt ſæpe per accidens huius vel huius vacuationis 356
Calcanthus 164
Chalcitis ibid.& 165
Χαλκοῦς 587
Χαμαιβάτος 109
Chamædrys 57
Chamæpitys 58
Chermes 190
Χήμη 612
Chœradas ſanantia 90 138
Χοῖνιξ 613
Chologoga 280.281
Chondrilla 57
χοῦς 610
Χρυσοβάλανος 95
Chryſocolla 172
Χυλὸς 122.133
Χυλὸς ῥόος Ponticæ 129
Χυλὸς δάκρυον, ὀπὸς Græcis confunduntur 134
Cicatricem quæ inducũt 162
Cichorium 56
Cicuta 58
Cimolia terra 177
Cinnamomum 115
Cinnamomi ætas ibid.
Cinis hirundinum 190
Cinnabaris 179
Cirſium 55
Citrago 64
Citrum 99
Clarificatio ſuccorũ quomodo fit 538
Clyſter largior ſiue parcior quib⁹ infundit̃ 538
Cnici ſemen 87
Cnici ſeminis doſis 425
Coccali 98
Κόκκος Orientis 25
Coccus baphica 87
Κοχλιάριον 613.614
Coctio propriè quid 278 279
Coctionis ſigna vnde ſumantur 279

Coct

Coctio expellẽdorum humorum abuſiuè apud practicos dicitur 278
Coctionem iuuantia 33. 95.119.120.671
Coctiones medicamentorum quomodo fiũt 540
Cœliacis quæ prorſus 113 114.132.179.
Κόγχη 612
Cognatio quædam eſt in ſonis & corporibus ſonoris 297
Cognatio quædam ineſt rebus, naturarumq́; ſimilitudo, ob quam alia trahant, alia auerſentur 284
Colicum affectum ſanãtia 96.290.291
Colletica quæ 260
Colocynthe 100
Colocynthidis doſis 428
Color medicamentũ gratius reddens 363.364
Colorẽ cõmendãtia 147
Colophonia 144
Cõmunia de ꝓprio cuiq; medicam. vſu 420.421
Compoſita medicamenta 201
Compoſita medicamenta vnde nomina ſumpſerunt 625.626
Compoſita non cognoſci distinctè, niſi ſimplicia noſcantur 220
Compoſita ſi nobis ſatiſfaciunt, quò ſimpliciora, eò meliora 203
Compoſita veterũ noſcũtur, cognita ſimplicium facultate et q̃litate 122
Cõpoſiti forma ad quid vtilis 405
Compoſiti forma variatur interdum, vt ſit efficacius medicamẽtũ ibi.
Compoſiti forma ad quos ſcopos conſtituatur 406
Compoſitorum vires tempore mutantur 419
Compoſitionem mediam vnã habebit, qui alius parare non poteſt, aut circunferre 675
Compoſitiones particulares faciendæ, quæ in

maiores recipiūtur 600
Congius 603
Coni 98
Conſeruatio medicamentorum 386. & ſeq.
Conſeruationi medicamētorum locus idoneus eligendus 388
Conſeruant oīa quæ ſiccāt, & humiditatē excremētoſā abſumūt 387
Conſiſtentia non ſolum ad gratiam, ſed ad melius agendum facit 374
Contraria in compoſitione quæ dicantur 315
Contraria contrariorum remedia 214
Conuulſioni, quæ remedio ſunt 287.293
Corroborantia 31.73.87.153.182.187.190.
Cordis palpitationi conferentia 31.34.153.
Corallus 176
Coriandrum 86
Cornu cerui et capræ 183
Cornu rhinocerotis ibid.
Corruda 26
Cortices 115
Cortices radicū meliores ſunt earū medullis 310
Coryza ſanantia 151
Κόσκινος, & Κοσκίνιον ἰατρικόν 584
Caſtus 29
Κοτύλη 611. & ſeq.
Κοτύλη etiā videt̄ dimidiū ſextarij ſig. 605.614
Κουλεὸς vel Κολεὸς 603
Craſſa & lenta ex pectore ducentia 31.36.41.60.71.87.88.93.98.
Craſſantia 253
Craſſos & lentos humores purgātia 33.60.67
Crocus 73
Croci electio 74
Crocus quo obſeruā. ibid.
Cretica terra 177
Cruſtas facientia 160.164.133.
Cubebæ 102
Cucumeris ſemen 85
Cucumeris fructus 100
Cucumeris agreſtis radix 30
Cumini ſemen 87

Cupre

Cupreſſi pilulæ 99
Curcuma 29
Cyanus 172
Κύαθος vel cyathus 607.608.612.614
Cyclamini radix 29
Cydonia 99
Cynanchis illinitur 30
Cyperis 28
Cyperus Indicus 29
Cyperus Babylonicus ibi.
Cypheos compoſitio 631
Cyſtica 274.292

D

DAſypodium 76
Daucus 30
Deleteria quantitate ſola 152
Denarij partes 600
Δηνάριος 592
Denſans quod 255
Dẽtes puros effic. 122.183
Dentalis lapis 173
Dẽtiẽtes pueros iuuã. 288
Dentium dolori idonea 71.146.480
Deſtillatio quid, & eius diuerſi modi 558
Diabatinon 676
Dia καρύων ſtomaticum ibidem
Diacydonion Gal. 671.
Diacydoniũ Nicolai 672
Diacydonion quibus detur, et qua mẽſura 456
Diacnici doſis 429
Diacodij doſis ibid.
Διὰ γλίυκεως cõpoſit. 67
Διὰ καρκινῶν puluis 455
Diamoron Galeni, & eius vſus 675
Διὰ ῥόιων ſtomatice 680
Diarrhœas ſanantia 61 70
Dia trion piperẽ ad quæ ſumitur 456
Dictamni radix 30
Dictamni radix vulgaris eſt pſeudodictãni 31
Διορισμὸς quid, & ad quæ à Gal. refertur 485
Dioſpolitici puluis quomodo ſumitur 456
Diphryges 163
Diſſoluendo quõ, & quæ præparantur 530.531
Διτάλαντον 588
Diuitibus ſumptuoſiora

remedia miſcemus quã pauperibus 346.
Δοῖδυξ 582
Doli & adulteria medicamentorum 499.500
Dolores ſedantia 54. 59.
Doronicum 31
Δραχμὴ 587
Drachma 594
Drachmæ partes 592.593
Dracunculi radix 31
Ducere piſtillo medicamenta quid 572
Duella 593
Dulcis ſapor 265
Dupondius 591
Durum 253
Durũ, molle quotupliciter dicatur corpus ibid.
Durũ corpus, id eſt, ſe ipſo dum ſanũ erat, durius, quot modis fiat, & quomodò molleſcat 254
Dyſenteriјs conferentia 43. 61. 64. 70. 77. 13. 132.177. 179. 183.288. 289.

E

EBrietatẽ faciẽt. 154
Ebrietati reſiſtentia 285
Ebur 183
Eccatharticum quod 257
Ecphractica ibid.
Ecſtatica quæ 262
Elaterium 30.100.132
Eleniј radix 31
Elephãtiã curãt. 173.293
Elleborus duplex 32
ἡμιχοίνικον 614
ἡμικοτύλιον 611
ἡμιλίτρον 501
ἡμιμναῖα 588
ἡμιούγγιον 593
ἡμιώβολον 587
ἡμιτάλαντον 588
ἡμιξέστον 611
Empetri facultas 428
Emphractica quæ 257
Emplaſton medica. 206
Emplaſticum quod 256
Emplaſtrum diachalciteos quomodo componendum, & eius vſus 478
Endiuia 57
Enterocœlas ſanãtia 174
Epiceraſtica quæ 263
Epilepſiam excitãtia 188
Epilepſiam curantia 54. 92.

92.146.182.287.294
Epilepſiam ex atra bile curantia 173
Epithymum 74
Epithymi doſis 425
ἐπίθημα 123
Epuloticum quod 260
Epyſſopum 75
Eranus lapillus 175
Erica 75
Eruca 87
Eruum ibid.
Eryſimi ſemen 88
Eryngij radix 32
Eryngij ſuccus 129
Eſcharoticum quod 259
Eſula 32
Euchyma quæ 262
Eufragia 59
Eupatorios herba 290
Eupatorium 58.289
Eupatorium etiam Pentaphyllum dicitur Galeno 59
Euphorbium, vel Euphorbia 137
Euphroſynon Græcis Bugloſſus dicitur 55
Exaſperantia quæ 263

F

Faba Græca 602
Facultas prima medicamẽti eſt reliquarũ veluti baſis cõis. 219
Facultatibus primis noſcẽdis qđ ſatis fuerit ib.
Facultas ſecũda quæ 223
Facultates ſimpliciũ corrumpi in compoſitione quibuſdã viſũ eſt 419
Facultates particulares à partibus vocatæ 264
Facultates particulares quatenus ſingulis partis affectibus cõueniãt 266
Febres bilioſas ſanantia ex denſitate cutis 73
Febrium omnium vnicũ remedium ibid.
Febriles æſtus cohibentia 65
Fella animalium 186
Ficus 103
Ficuum ſuccus 129
Filicis radix 33
Fiſtulis ani quæ remedio ſunt 177
Flatus diſsipãtia 32.33.

41.48.67.83.86.87.
Flos veris 162
Flores quando legẽdi 71. 72
Fluxiones capitis ſiccantia 38
Fluxiones bilioſas cohibentia 65.108.180.
Fluxiones thoracis ſiccantia 38.104.177.
Fluxiones inteſtinorum ſiccantia 38
Fluxionum in inguina, pedes, articulos &c. & phlegmonarum incipiẽtium remedium 177
Fœcunditatẽ faciẽtia 67
Fœniculus 35
Fœnumgræcum 88
Foliatum vnguentum 61
Fomenta ventriculo quomodo imponenda 481
Frigida calidi obtũd. 208
Frigus quas actiones edat 237. & deinde
Fructus quid 93
Fructus plantarum quomodo deligendi 309
Fumaria 59
Furfures emendantia 37

G

Agates 174
Gaiacum lignum 113.294
Galanga 29.33
Galbanum 138
Galenus ſimplicia quomodo explorabat 502
Galeopſis 58
Galla 103
Gallitrichum 59
Gaſtrica 270
Geniſta 75
Gentiana 34
Γίγαρτα 81
Gingiuas mollitie fluidas quæ tergent 183
Glaucium 132
Glycyrrhiza 34.132
Gramen 34
Γράμμα 588
Grana paradiſi 86
Gulielmus Peliſſerius Epiſcopus Monpeſſulanus de ſimplicibus incognitis ſcripſit 108
Gummi 145
Gypſum 172

H

H

HAematites 275
Hæmodiã ab acerbis & acidis natam ſanantia 65. 228. 299
Hæmorrhagiam ſiſtẽtia 64. 70. 250
Hæmorrhagiam à naribus quæ ſiſtunt 133
Hæmorrhoides curantia 95. 173
Hæmorrhoides quæ aperiunt 130. 186
Hammoniacum 137
Harmola 67
Haſtula regia 26
Hederæ lacryma 147
Hedychroi magmatis confectio 651
Hemicrania frigida quibus curatur 485
Hemicranica remedia qualia eſſe debent 342
Hemina 605. 608
Hepar expurgantia 26. 45. 57. 65. 70. 90. 93. 99. 142. 312.
Hepar vulpis 184
Hepatis intemperiem calidam iuuantia 58
Hepatis quæ tollunt intemperiem à corruptis humoribus ibid.
Hepati quæ foris imponantur 459
Hepati indurato quæ illinuntur 94
Hepatica 131. 184. 271. 289
Hepaticis qua ratione miſcentur valde refrigerantia 334
Hepaticis quæ proſunt 123. 289
Hepatoriũ, Hepatitis 59
Herbæ 49
Herbæ quomodo ſiccandæ ibid.
Herbæ quædam ſiccatæ calidiores ibid.
Herbarũ quæ partes ad medicamenta accipiendæ 311
Hermodactylus 34
Hermodactyli doſis 427
Hermodactylus neotericorum eſt veteribus indictus 35

Hernias ſanantia 151
Hippolapathum 61
Humiditas quas actiones edat 251
Hũores oẽs pueris & p̃gnantibus ducẽtia 102
Humores crudos coquentia 54.62
Hydragoga 282
Hydromelitos facultas 428
Hydropicos iuuãtia 24.41.75.95.184.289.293
Hypercathartica q̃ 262
Hyperſarcoſin quæ tollunt 161.172
Hypociſthis 132
Hyoſcyamus 60
Hyſſopum ibi.
Hyſterica 275

I

IAſpis 174.289
Ichoras pruritũ excitãtes quæ digerũt 170
Ictericis quæ proſunt 26.30.58.67.290.485
Iecur roborantia 38.59.111.114.141.142.312.480.671
Iecur lupi 184
Impetigines quæ tollunt 146
Incantationibus non eſt habenda fides 299
Infuſione quomodo & quæ præparantur 533.534
Inſtrumenta præcipua pharmacopolarum 581
Intemperiem frigidam co quentia 38.41.124
Intemperies calidas ſanantia 131.136
Intemperies frigidas humidas ſanantia 93.126
Intertriginem curantia 160
Inteſtina roborãtia 141
Inteſtina puerorum purgantia 174
Intybum olus 56
Ion 75
Iridis radix 36
Iris Illyrica eſt optima ibid.
Iſatidis radix 37
Iſchiadiciis quæ proſunt 23.32.58.75.485

Iua 58
Iuba media 112
Iuniperi fruſtus 104
Iuniperi gummi 148
Iuglans 105
Iuiubæ 104
Iuris galli veteris facultas 429

K

Keïri 76

L

LAc gignentia 33. 261
Lacrymæ 140.141
Lapathum 61
Lapis calaminaris 166
Lapis Iudaicus 174
Lapides ibid.
Larix 144
Laßitudo motoria & phegmonωde quomodo curatur 340
Laßitudo internæ tunicæ aſperæ arteriæ ex vociferatione quomodo cu curanda 341
Laterum dolores tollentia 55
Lauatione quomodo medicamenta præparantur 552.553
Lauri folia et fructus 61
Lebes 584.585
Lenientia aſperatas cauitates quæ 263
Lendes interimētia 147
Lens 90
Lentes expurgantia 94
Lepram ſanantia 27.32 37.55.90.94
Λεπτοκάρυον 105
Λεπτὸν 587
Lepus marinus 286
Λευκοῖον 76.77
Libræ partes 591
Lichenas ſanantia 32. 148.168
Lienem abſumentia 46. 70.292
Lienem expurgātia 45. 90.94.142
Lienes induratos liquantia 27.41.46.94.138. 484
Ligna 112
Ligula 608
Liguſticum 88
Lilij radix 37

Limitatio vnica ſæpe ſufficit ad ordinationem medicamenti 489
Limitationes generales & particulares nõ integræ non ſufficiũt 490
Limitationes etiam neceſſariæ ad rectam remediorum compoſitionem 493
Limitationes neceſſariæ ad rectum medicamentorum vſum 299
Limones 100
Linanche 75
Λινόσπερμον 89
Liquando fit præparatio 530
Liquores 134
Lithargyros 160
Lithargyros vt materia miſcetur valentioribus 377
Lithoſpermon 90
Λίτρα 590
Λωτοῦ ῥίνημα 113
Lũbricos latos necãtia 33
Lumbricos quæ necãt 51. 86.90.183
Lumbricos rotundos quæ educunt 289
Lupinus 90
Lutra 186
Lycium 132

M

M*Acer* 119
Macis 120
Magnes 174
Maiorana 62
Malabathrum 61
Malum granatum 104
Mammarum durities diſcutientia 58
Mandragoræ radicis ſuccus 129
Mandragoræ maris radicis cortex 37
Mãna Arabum 127.128
Manna thuris 155
Mannæ doſis 426.427
Maron 62
Maron eſſe herbam maſtic vulgò dictam ſuſpicio eſt ibidem
Marrubium 61
Maſtiche 62.141
Matricariam eſſe maioranam ſuſpicatur Hermol

molaus 63
Μιαξαώμη 189
Μηκόνιον 155
Medicamētum quid 199
Medicamētū ſimplex ibi.
Medicamentorum compoſitio 201
Medicamentum vnū ſimplex, interdum quatuor habet ſcopos 302
Medicamentorum vtendi modus 457
Medicamētorum vſus finis 431
Medicamenta vſum expectatum non præſtāt, niſi ſint actu quod dicuntur 353
Medicamenta à quibus ſumantur 14.15
Medicamentis quibus & quando vtendum 415
Medicamētum vſum expectatum non præſtans quomodo corrigitur 354 355.356
Medicamenti ſumēdi vel admouendi tempus & occaſio 436
Medicamenti exhibendi quantitas & qualitas ex iiſdem ſumuntur ſcopis 421
Medicamentum eius ſaporis propinandum, quo delectetur æger 341. 342
Medicamenta clementiora initio offerenda 466
Medicamenta valentiora quæ indicant ſumenda 343
Medicamenti conſuetam nobis formam faciliùs toleramus, quàm non conſuetam 464
Medicamenti præbendi tempus quando Galen. negligit 419
Medica. facultate quadā natiua cōuenientē ſibi ſuccū trahunt 283.284
Medicamenta ſumpta & admota non habent vires eaſdem 296
Medicamenta quando Deorum manus 412
Medicamēta quæ curioſè terens

terenda 379
Medicamenta ad temperaturam mediã aptanda 205
Medicamenta media ſeu polychreſta 341.467
Medicamenta polychreſta neque multum obſunt, neque proſunt, ſi ꝑpetuò iis vtamur ibi.
Medicamentis valẽtibus cum magna præmeditatione vtendum 422
Medicamen purgãs vnũ non perpetuò vſurpandum 423
Medicamentorum purgãtium delectus ſecundũ Meſuen 305
Medicamenta purgantia quomodo reponẽda 307
Medicamenta per quæ melius fiunt 357
Medicamẽta probata ad compoſitionem à quibus deliguntur 314
Medicamenta deligenda in ſuo vigore & bene habita 307
Medicamenti deligendi indicatio ſumitur à partis natura & vſu 336.341.422.423
Medicamenta quæ gratiora reddunt. 363
Medicamenti componendi indicatio à quibus ſumatur, & quorum reſpectu varietur 322.323. & deinde.
Medicamenti ſumẽdi, vel admouendi vſus 431
Medicamentorũ finis ibi.
Medicamenta compoſituro quæ noſcenda 213.216
Medicamenta compoſita quomodo fiant præſtantiſsima 303
Medicamenta optima ex contrariis maiores miſcuerunt 205.317
Medicamentorum componendorũ neceſsitas 202
Medicamenta quædam cõponũtur, vt quod ſecũdum naturã eſt ſeruemus 336

Medicamenta quæ gratius faciunt, quomodo augenda vel minuenda 399
Medicamenti vehementiam quæ remittũt, eius actionem non aboleãt. 360
Medicamenti virtutem imbecillam quæ augent aut excitant ibi.
Medicamenta non coaugmentãda, cùm paucioribus fieri poteſt 198. 385
Medicamentorum compoſitio 199
Medicamenti ſignificatio ibidem.
Medicatio in quibus conſiſtit 413
Medicus prudens & peritus quæ nouiſſe debeat 220
Μέδιμνος 615
Medulla 181
Mel 125
Mel quod valentiſſimũ 308
Melancholicum ſuccum purgantia 41.42.172. 173.323
Melanthium 90
Melilotum 77
Meliſſophyllon 64
Menſes mouentia 27.29. 32.33.38.41.45.54.58. 61.68.71.80.90.100. 146.151.260.
Mẽſuræ Romanorum & Græcorum 603
Menſuræ Romanæ aridorum 607
Menſuræ aridorum Atticæ 613
Menſuræ liquidorũ Græcæ 609
Menſurarum Romanarum notæ 614
Menſurarum Græcarum notæ 615
Mentem turbantia 86
Metalla 156
Metallicorum facultates diu vigent 310
Methodus cõponendi 300
Μετρητὴς 609
Meum 38

Meze

Mezereon 46
Meconium 91
Miſy 164
Miſtis & cōpoſitis quando vtendum 618
Mithridatios ad quæ vtilis 633
Mithridates 628
Mithridatij deſcriptio ab Andromacho 629
Mithridatij deſcriptio à Democrate 630
Modius 607
Molle 253
Molybdena 167
Morbus quilibet qualia remedia poſtulat 461
In Morbi vigore à medicamentis purgantibus abſtinendum 438
Morbillis & variolis ſalubria 108
Morſibus canū quæ medentur 293
Morſibus canis rabidi quæ medentur 295
Morus vtraque 105
Moſchus 187
Μοζοκάρυον 98
Μνᾶ 588
Μνᾶ ἰατρική 590
Mumia 183
Muliebri profluuio quæ proſunt 44.114.132
Muscilagines 536
Myricæ fructus 105
Myriophyllon 64
Myrobalanus 94
Myrobalanorum quinq; genera 95
Μυροβαλάνου πίεσμα 94
Myrrha 148
Myrrhaſtacte 150
Myrti germina 105
Μύστρον 606.612
Myxa 104

N

NArcotica quatenus proſunt 331
Narcoticis qũ vtēdũ ibi.
Narcoticorum cõpoſitionis ſcopus quis eſt 333
Nardus præſtātiſsima 38
Nardus Gallica 38.39
Nardus Syriaca ibidem
Nardi electio ibidem
Nardi ſpica & radix 38

Natura partis comprehēdit naturam totius 345
Naturæ proprietas aſſumentis medicamen eſt inſpicienda 34
Nauſeam arcent 153
Nephritica 274.292
Nephriticos curantia 193
Nepitha 57
Neruorum vulnera glutinantia 293
Neruorum affectibus frigidis quæ pſant 41.94
Nigella 90
Nutriendo fit preparatio 531
Nux vomica 98
Nymphæa 77

O

Οβολός 588
Obſtructiones lienum ſoluentia 61. 69. 78.93
Obſtructionibus hepatis quæ ſubueniunt 26.33. 41.58.61.64.93. 107. 250
Obſtructiones thoracis et pulmonis liberātia 107
Obſtructiones liberātia 68.87.103
Obſtructionibus renum quæ ſubueniūt 26.41. 64.93
Ὄχλοι 581
Oculi dolētis affectus ſigna vnde ſumantur 487
Oculis pallor ex ictero quomō amouetur 485.
Oculis gratia additur 171
Oculis cruentatis conuenientia 79
Oculorum claritati conferentia 59.61.67.139. 147.
Oculorum remedia quemodo applicantur 472. 473
Oculorum vlcera quibus curanda 338
Oculorum fluxiones inhibentia 152.183.293.
Oculorū vulnera ſanantia 175
Oculorum obſtructiones liberantia 142

Ocymum 91
Odor medicamentũ gratius reddens 366.367
Odora ſtomachicis miſcenda 367
Odyneron quod 258
Oenantes radix 40
Oeſypus 186
Olea factitia 123
Oleum 122
Oleum ſuccini vim hebetat 285
Oleoſus ſapor 265
Oliuæ halmades 106
Ολμ⊚- 581
Omphacium 124
Opium 91.135
Opio quãdo vtimur 332
Opobalſamum 101
Opocalpaſon 150
Opopanax 136
Οπὸς Cyrenaicus, Medicus, & Syriacus 134
Ophthalmiæ quomodo paranda medicamẽta 337
Origanum 64
Oris halitum commendantia 29.33.112
Oris affectus quibus curandi 338
Oculorum cicatrices purgantia 139
Orobanche 75
Orthopnææ quæ proſunt 78.90.92
Orthopnœa et aſthma à craſſo & lento humore quali conſiſtentia medicamẽtũ requirũt 374
Os à corde cerui 183
Os ſepiæ ibid.
Oſſa 182
Oxyacanthæ ſuccus 128
Oyacanthæ bacculæ 106
Ὀξύβαφ⊚- ſeu ὀξύβαφον 606.611.615
Οξυφοῖνιξ 97
Οὐγγία 592

P

Paeoniæ radix 41
Papaueris gña 91
Parotidas curantia 92
Pars vna organi interdum ſubit vſum duorum, triũ, vel quatuor rationem 302
Partem roborantia medicamẽtis miſcentur 361

Partibus natura frigidis qualia admouemus 458
Partibus cauis quomodo medicamur 459
Partibus non adhibenda topica, niſi corpore prius toto vacuato 468
Partum mortuum eijciẽtia 33
Partum grauidis continentia 176
Parturientibus conueniẽtia 24.174.176
Pauperibus remedia ex viliori materia danda 346
Pediculos occidunt 92. 147
Pentaphylli radix 42
Percolatio medicamentorum 572
Periclymenum 77.78
Peſti reſiſtẽtia 43.178. 183.190
Peſtilentibus putribusq́; affectibus reſiſtentia 56.99.115
Petroſelinum verum vnde petatur 23.40
Petroſelinum Macedonicon eſt Hippoſelinõ 24
Petroſelinon Macedonicum & Eſtreaticũ 40
Peucedani radix 41
Pharmacopœi lucri helluones 198
Pharmacis lethalibus reſiſtentia 115
Phlegmone quæ remedia iuxta morbi tẽpora poſtulat 342
Phlegmões curatio 448
Phlegmonas, oris, ſedis, pudendi, & aliarum humidarum partium ſanantia 130.133.180
Phlegmonas digerentia 55.88
Phlegmonæ conuenientia 23.49.124.154.167. 295
Phlegmonas gutturis ſine venæ ſectione quæ ſanant 288
Phlegmonas gargareonis curantia 135.171.287
Phlegmonarum oris re-

media, & quomodo applicāda 674.675.678
Phlegmonis oculorum & oris oleum nō infunditur 481
Phlegmones hepatis curantia 147.339
Phlegmone ſtomachi & ventriculi quomodo curatur ibidem
Phlegmonis artuum quæ imponūtur initio 480
Phlegmagoga 22.32.47.87.92.95.100.132.281
φοῖνιξ 96
φοῖνιξ *palmæ fructus* 97
φοίνικες θηβαϊκοί 96
φοινικοβάλανος 96.97
Phthiſicis quæ proſunt 74.185
Phu 42
φυλλῖτις 69
Phymata curātia 90.91
Pilos quomodo auferimus 465
Piper 106.107
Piperitis 30
Piſces quomodo manu capiantur 98
Piſtacium 107
Pituitaria 92
Pituitam & aquas ducentia 282
Pituitam craſſam ducentia 36.47.100.
Pituitam craſſam à iunčturis ducentia 35
Pityinon 144
Pyxides medicamentorū ſiccorum 585
Plantago 64
Plantaginis ſuccus 129
Plātæ quid cum animalibus habeant commune 16
Plantæ omnes legendæ, quando ſummarū ſunt virium 19
Plantæ ſingulæ ex quo loco petendæ ibidem
Plantæ diuerſimodè efferuntur, modò in maſculino, modò fœminino, aut etiam neutro genere 20
Pleuretica 268
Plumbum 167
Pneumonica 268

Pod

Podagræ quæ proſunt 24.36.107
Polypodij radix 42
Polypodij doſis 426
Pomorum ſuccus 129
Πόμα 96
Pompholyx 166
Pondo 591
Ponderum notis vulgus medicorũ iniquius vtitur 602
Pondera & mẽſuræ medicamẽtorum vſitatiores Galeno, & noſtræ ætatis medicis 587
Ponderum Romanorum notæ ex diuerſis autoribus 601
Ponderum Græcorum notæ & Atticorum ibid.
Populus duplex 65
Populeum vnguentũ 67
Portulaca 65
Poterium rubrum 108
Præparatio quorundam medicamentorum quomodo fiat 530
Pruna 107
Pruni gummi 148
Pſeudocaſia 118
Pſeudomelanthium 90
Pſeudocinnamomũ 118
Pſora 71
Pſoras detergentia 32. 37.90.94.168.
Pſyllium 91
Pterygia oculorum leuãtia 34
Pueri & ſenes medicamenta valentia non ferunt 343
Pulmo vulpis 185
Pulmones purgantia 93
Pulmonũ cauernulis vel arteriæ aſperæ pus impactum, quali conſiſtentia medicamentum requirit 374
Pumex 172
Purgandum quando initio, quando ſub finem morborum 440
Purgantia medicamẽta qua hora danda 448. 449.451
Purgãtia vomitu quando danda 445.446
Purgatio ſeu mundatio

medicamentorum 578
Purgatio 277
Purgationes fiunt interdum ad præcautionem morborum 447
Purgationis tempus 436
Purgationis idoneũ tempus quæ oſtendunt 437
Purgantia quomodo damus 477
Purgatoriorũ vis maleſica quomodo mitigetur 192
Purgatoria medicamenta ibidem
Purgatorio medicamento ſumpto ptiſſanæ cremor ſorbendus 444
Pus mouentia 154
Putredinem arcẽtia 80. 125. 133. 142
Pyropus 175
Pyrethrum 41
Pyrites 175

Q

QVa anni parte qui hũores purgandi 453. 454
Qualitates primas quomodo ſecundæ ſequantur facultates 263
Qualitatum primarum facultatẽ quomodo deprehendimus 252
Quantitas ſimpliciũ (doſin vocant) in compoſito 390
Quantitas ſimplicium in compoſito à quibus indicationibus ſumatur 391
Quantitas remediorum maior eſt, quando affectus cum ſua cauſa eadem poſtulat 393
Quantitas remediorum eſt maior, ſi partis affectæ temperatura & corporis totius eſt eadẽ 394
Quantitas euacuationis à quibus ſumatur 435
Quartanas curantia 53. 173
Quartarius 606
Quid pro quo 520

R

RAdices quãdo euellendæ 17

Radices integræ euellendæ, & quales ibidem
Radices quomodo reponẽdæ & vbi ſiccandæ ibi. & 18
Radices ſibi alimentum peculiare trahunt, in ſolo, & ſub cœlo conueniẽti ibidem
Rarefaciens quod 255
Raued Seni 44
Remedia efficaciſsima quæ ſunt 212
Remedia mitiora poſtulat ſenſus acrior, valentiora obtuſior 399
Remedia varianda pro morborũ tẽporibus 469
Remediorum quantitas interdum à maioribus ſcrupuloſius aſcripta 401.402
Remediorum genera ipſi affectus indicant 395
Remedij menſuram, & ſimplicium differentiã indicantia ibid.
Remedijs paratu facilibus præſentibus, ſuperfluũ eſt exotica quærere 346
Remediorum facultas in duris augetur corporibus 398
Renes ſcincorum 185
Renes expurgantia 142
Repercutiens quod 255
Repercutientis vis 256
Reſinæ 141
Reſinæ mitiſsimæ 143
Reſinarum humidiſsima 144
Rha, Rhaon, Rheõ, Rhiõ radix 43
Rha barbarum in hortis vulgò ſatum quid ſit 44.45
Rha barbari doſis 426
Rheu Ponticum 44
Rhus 108
Rhyptica quæ 257
Ribes 108
Roſa 78
Roſmarinus 67
Rubiæ ſatiuæ radix 45
Rubus 108.109
Ructibus acidis quæ proſunt 54

Ruta 67

S

S*Acchar* 127
Saccharum rubrum ibidem.
Sagapenum 139
Sal 170
Sal Armeniacus 171
Sal Hammoniacus ibid.
Salſus ſapor 265
Saluia 67
Sampſycus 62
Sandaracha 162
Sanguis hirci 178
Sanguis draconis 179
Sanguinẽ purgantia 283
Sanguinem in ventriculum coagulatum diſſoluentia 180
Sanguinem reijcientibus quæ proſunt 28.43.113.132.146.175.176.177.
Sanguinem & ſpiritum purgantia 189
Sanguinem per vrinas euocantia 88
Sanguinis fluorem cohibentia 130.172.295
Santalum 113
Sapor cuique iucundus quis dicitur 372
Sapor cuique iucundus quoad fieri poteſt, ſeruatis medicamenti viribus, apparetur ibid.
Sapor medicamentũ gratius reddens 369
Sapphyrus 174
Sarcocolla 151
Σαρκοτικά 154.166.260.205
Σαρξιφάγον 45
Scabiem & pruritum ſanantia 60.94
Scabies Hiſpana 294
Scabioſa 70
Scammonia 139
Scammonij doſis 425
Scariola 57
Schedæ Galeni pharmacorum purè & veterũ more ſcribuntur 188
Schiſtus lapis 175
Σχοῖνος 79
Scilla 46
Scillæ ſuccus 129
Scillæ albæ ſegmenta ſiccantur in vmbra 46

Scil

Scilliticorum paſtillorum confectio 649
Scirrho hepatis quæ admouenda 340.341
Scirrhos emendantia 18 115.135.181.185
Scolopendrion 68.69
Scopus methodi componendi medicamẽta 197
Scopus medicamentorum quis ſit 414
Scopi componendorũ medicamentorum quo diri gendi 300
Scordium 68
Scoria 163
Scorpionum ictibus quæ proſunt 174
Semen & fructus differentia 81
Semina quãdo legẽda 82
Semina frigida 85
Semen extinguẽtia 261
Semen ſupprimentia ibi.
Semen gignentia ibidem
Senna 110
Sennæ doſis 427
Septica quæ 259
Seres 189
Sericum ibid.
Sereos ſpecies 56
Sericum crudum 190
Seſeli 92
Sextarius 603.608
Sextula 693
Siccitas quas edat actiones 248
Sicilicus 593
Sigillum Lemnium 176
Simplex in ſuo genere quod præſtantiſſimum 303.307
Simplicia medicamenta quæ 201
Simplicia quæ in ſingulis regionibus inueniãtur præſtantiſſima 304
Simplicia medicamenta noſcenda 215
Simplicia natura & tẽpore cõpoſitis priora 216
Simplicis vnius vitium ſæpe totum compoſitum corrumpit 309
Simplicis alicuius cur maior aut minor quantitas miſcetur compoſito 395

Simplicis quantitas maior miſcetur, cuius facultas magis aduerſatur morbo 396
Simpliciū omniū, quodcunque ſui generis odorem habet valentiſsimū, eſt probatiſsimū 36
Simplicium quorundam quātitas variatur pro temporis ratione 400
Simplicium quātitatem immutat rerum miſcendarum natura 401
Simpliciū quātitas quomodo limitanda 398
Simplicium numerus ad quantitatem refertur 404
Simpliciū quātitas ipſis autoribus interdū incerta 403
Simplicium medicamentorum adulteria ordine alphabeti: vbi require ſingula 503. & *inde.*
Simplicium medicamentorum electio ordine alphabeti, quod præſtantius in ſuo genere, aut quæ eius pars valentior 512
Siliquaſtrum 30
Sinapi 92
Singultus curantia 96
Sinus glutinantia 130. 482. 483
Σίριον 123
Sitim ſedantia 100. 109
Smiris 175
Smyrnium (id eſt vulgare Leuiſticum*)* ὀλόσατρον Romæ *vocari Gal. ſcribit* 24
Somnū cōciliantia 54. 13
Sonchus 57
Soporifera 38. 91. 136.
Sordes gymnaſiorū 186
Sori 164
Sparagus 26
Σπάθαι 585
Spica vulgaris eſt pſeudonardus 39
Spicula extrahētia 106. 293. 295
Σπλήνιον 69
Splenicis cōuenientia 24. 28. 46. 59. 78. 146. 184

Sple

Splenica 273. 292
Spodium 166
Spuma nitri 169
Squama æris 162
Staphis agria 92
Stellio 286
Stenωticum quod 255
Sternutamenta prouocãtia 36
Stercus canis oſsibus nutriti 287
Stercus pueri lupinis dulcibus nutriti 288
Stercus lupi oſsibus nutriti 290
Stercus canum & luporum 18. 71
Stimmi 171
Stœbæ herba 70
Σ*τοιχὰς* 79
Stõachica 108.270.289
Stomachũ roborantia 38. 155.174.270.99.107. 108.127.141.
Stomacho aduerſa 35. 47.100.126.170.676
Stomachi ardores curantia 96
Stomachicis quæ miſcentur 124.135.154
Stomachicis qua ratione miſcentur valde refrigerantia 334
Stomatica medicamenta debent eſſe boni ſaporis pro cuiuſq; palato 370
Stomaticæ compoſitiones aliquot à 674. *in finẽ lib.*
Stomaticis quando mel miſcendum 380
Stomaticis quomodo vtimur 475
Stomaticorum & ſtomachicorũ cõſiſtentia 275
Stomaticorum vtendi modi varij 677.678
Strobilina reſina 144
Strumis conferentia 52
Stupefaciẽtia 15.91.136
Stupefacientia quare remedijs adduntur 331
Styrax rubra 150
Styrax 151
Styracis vis ibidem
Succus, lacryma, liquor ſæpe confunduntur 134
Succi melle aut ſaccharo

condiuntur 121.670
Succi 121
Succorum repoſitio ibid.
Succinum 152.153
Sudores mouentia 29
Suffuſis quæ proſunt ibi. & 139.150.287
Suggillata curantia 133
Sulfur 168
Sumenda manè quæ faciunt ad distributionē alimenti in corpus 456
Sumendorum varius ſumendi modus 623
Summa dicendorum in his libris 207
Suppurantia quæ 258
Sycomorus 105
Σύριγξ τῆς κοιλίας 119

T

Ταλαντον 589
Tamar Indus 97
Tamar Indorū doſis 426
Tamarix 46
Tapſus barbatus 71
Telæ flammis iniectæ ardentes non conſumuntur 176
Temperamēti proprietas obſeruanda in medicamentis vt in alimentis, & expendendum quomodo ſe habeant ad hæc aut illa 362
Tenſio articulorum quot modis fiat, & quomodò laxetur 254
Tenuantia 253
Tenuitas & craßities eſſentiæ actionem ſuā & aliorum interdum iuuant 378
Terebinthina 142.143
Terebinthinæ reſinæ doſis 429
Tergentia 58. 60.116. 133.136. 26.166.257
Terminus pugnantis generosè contra morbum quis ſit 481
Teruntur & tunduntur medicamēta quibus modis 571
Teruntur medicamenta propter quas cauſas 572.573
Τίπυρον 711
Thapſia 140

Theriaca 634
Theriacæ compoſitio 652
Theriacæ decerpta ex Mithridatio 635
Theriacæ vires 661
Theriacæ vſus ibidem
Theriacæ probatio 662
Theriaci paſtilli quomodo & in quo loco ſiccandi 648
Thlaſpi 92
Thoracem & pulmonem purgantia 54. 61. 70. 96. 142
Thoracica 268
Thus 154
Thuris cortex 154. 155.
Θύεα 581
Thymum 71
Thymelæa 46
Tophos articulorum diſſoluentia 138. 180
Tormentilla 42
Tota per tota miſcere, ſolius Dei *munus eſt* 201
Tragacanthos 155
Tragoriganum 64
Tria in ſimplicibus obſeruanda 28
Tripolium 47
Τριτάλαντον 589
Turbith 47
Turbith doſis 427
Tunica interior ventriculi gallinarũ 183. 289
Tuſſim antiquam tollentia 146
Tuſſim ex faucium aſperitate coquentia 55
Tuſſes coquẽtia 151. 478

V

Valeriana 42
Vaſa latioris oris in genere pharmacopolarum 584
Vena & arteria quomodo dicantur ſimplicia 200
Venarũ anguſtos meatus tergentia 142
Venenis reſiſtentia 99. 100. 119. 150. 183
Venenoſa 60
Venenoſæ feræ morſibus à ſe factis ſuis corporibus ſubueniunt 284
Venenatis morſibus conuenientia 30. 31. 32. 43. 49.

49.115.168.297.478.
Venerem excitantia 33. 87.98.185.188.293
Venerem cohibentia 53. 67.167
Ventrem purgantia illitu 29
Ventrem ſubducētia 59. 131
Ventrem roborantia 131
Ventriculo vacuato quæ extrinſecus admouenda 446
Ventriculi meatus aperientia 115
Ventriculi os confortantia 289
Ventriculo calidiore qui ſunt, à quibus læduntur 415
Ventriculum roborantia 59.95.112.120.141. 174.480.671
Venter mergi 289
Veratrum 286
Veratri doſis 426
Verbaſcum 71
Verbenaca recta ibid.
Vernix 148
Verrucas tollentia 93
Vigilias quomodo per refrigerantia & humectātia expugnamus 335
Vim medicamenti corpori noxiā quomodo emendamus 361
Vinum 123.124
Vinum protropum 123
Vinum ne aceſcat, conſeruantia 70
Viperarum caro 190
Viperarū præparatio ad paſtillos theriacos parandos 644.645
Vires eaſdem non habent ſumpta & admota 130
Viſcera refrigerantia 96
Vitalem virtutem roborantia 189
Vitiligines tergentia 31 37.90.94
Vlcerantia 58.93
Vlcera carne implentia 166
Vlcera purgantia 162
Vlcera ſiccantia 33.55. 13.152
Vlcera glutinantia 28. 32.

32.55.64.99.130.152.126
Vlcerationes inteſtinas emendantia 174
Vlcera ſedis & vuluæ curantia 186.478
Vlcera præhumida pudendorum curantia 54
Vlceribus putridis congruentia 58.164.171
Vlceribus oris vti medendũ 177.475.476.679
Vlceribus gulæ quæ adhibentur 176
Vlceribus ſummè inueteratis aut rebellibus quæ proſunt. 68.136.167.188.288
Vlcera cacoëthe ſanantia 31.90
Vlcus cauum quomodo curamus 204
Vnciæ partes 692
Vniones 190
Vnguentorum, linimentorum, ceratorum conſiſtentia 205
Vomitu quæ purgantur 446.153.445
Vomitum prouocantia 94.98
Vomitum ſiſtentia 49.108.95
Vomitoriorum conſiſtentia 375
Vretica quæ 260
Vrinas ducentia 25.29.32.38.41.58.59.67.68.71.79.83.85.87.90.103.126.478
Vrinas craſſas & cruentas ducentia 45.78
Vrna 605
Vrticæ fructus 92
Vſtione quomodo medicamenta præparantur 548.549
Vſus rectus medicamentorum 412.413
Vua 111
Vulnera glutinantia 37.58.68.87
Vulpes 188

X

Xenæ 610.614
Xylobalſamũ 101.114
Xylaloë 112

Xylo

Xylocinnamomum 112
Ξυλοκάσια 119

Y

Ὕπεροι 582

Z

ZEdoaria 48
Zingiber ibidem
Zizipha 104
Zuchara 127
Zurumbet 48

FINIS.

LVGDVNI,

Excudebant Philibertus Rol-
letius, & Bartholomæus
Frænus.